SC.17.Pl.6.

37
26 B
5

MA9131

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

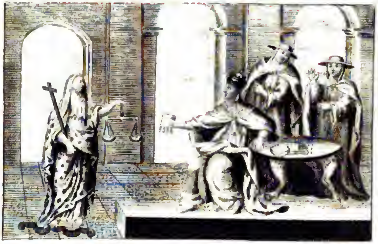
Digitized by Google

DEFENSIO DECLARATIONIS
CELEBERRIMÆ,
QUAM DE
POTESTATE ECCLESIASTICA
SANXIT
CLERUS GALLICANUS
XIX. MARTII MDCLXXXII.

Ab Illuſtr. ac Reverend. JACOBO BENIGNO BOSSUET,
Meldenſi Epiſcopo, ex ſpeciali juſſu LUDOVICI MAGNI
Chriſtianiſſimi Regis ſcripta, & elaborata.

NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITA,
SUMMOQUE STUDIO AD FIDEM AUTOGRAPHI CODICIS EXACTA.

TOMUS PRIMUS.

LUXEMBURGI,
Sumptibus ANDREÆ CHEVALIER, Bibliopolæ.

MDCCXXX.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD LECTOREM.

IN publicam tandem Lucem aſpicit, Lector erudite, Opus verè aureum, hactenus reconditum, tamdiù deſideratum, toties laudatum, ſed præſertim hiſce temporibus, propter ferventia itidem partium ſtudia maximè neceſſarium: Ad cujus etiam commendationem pertinet, non ipſa tantùm quam præ ſe ferunt Celebritas, & nomen Autoris, & Argumentum Operis, ſed ipſius maximè Chriſtianiſſimi Regis LUDOVICI MAGNI autoritas; quo jubente ſcripta fuit, & elaborata ab Illuſtriſſimo Meldenſi Præſule Defenſio iſta Declarationis à Clero Gallicano ſolemniter ſancita; ita luculenter ipſe teſtatur Illuſtriſſimus alter, ac Reverendiſſimus JACOBUS BENIGNUS BOSSUET, Epiſcopus Trecenſis, qui etiam Defenſionis hujuſce exemplar viginti ab hinc annis in ipſius Regis Chriſtianiſſimi manibus à ſe conſignatum aſſerit, prout videre eſt in eâ quam recens promulgavit Inſtructione Paſtorali 30. Septembris anni proximi elapſi 1729. cujus verba ex ipſâmet Inſtructione Gallico Idiomate hîc

† exſcri-

Digitized by Google

exſcribere opera pretium viſum eſt. Sic autem habet pag. 37. Art. 43.

„ Voilà, Mes Chers Freres, l'*Inſtruction*, „ que nous avions à vous donner; vous devez la rece- „ voir avec d'autant plus de joye & de confiance, qu'el- „ le ne contient que la pure Doctrine, que nôtre Très- „ cher & Très-honoré Oncle *Evêque* de Meaux, „ a crû ſi certaine, qu'il proteſte, (*a*) *qu'il la portera* „ *avec aſsûrance au Tribunal de* Jesus-Christ.

„ Cet Illuſtre Evêque entreprit par Ordre exprès du „ feu Roi LOUIS XIV. d'heureuſe mémoire, la „ *Déſenſe de la Déclaration du Clergé de France de* 1682. „ dont nous avons remis nous-même, il y a environ „ vingt ans, un Exemplaire entre les mains de ce Grand „ ROI. Cet Ouvrage, que l'Auteur a revû pluſieurs „ fois, & peu de tems avant ſa mort, doit être re- „ gardé comme un des plus précieux monumens de ſa „ profonde Erudition, de ſa Sageſſe, de ſa Modé- „ ration, & de ſa Piété; de ſon attachement à la „ Chaire de S. Pierre, & à l'Unité, & de ſon amour „ pour l'Egliſe, pour la Vérité, & pour la Paix. C'eſt „ ce qui le rend d'autant plus digne de vc_ le jour, „ & ce qui nous fait eſpérer, qu'on ne le refuſera „ pas plus long-tems aux voeux de toutes les perſon- „ nes, qui aiment véritablement l'Egliſe & l'Etat.

„ Mr. de Meaux y démontre avec la derniére „ évidence, que la Doctrine de l'*Egliſe Gallicane* ſur „ la *Puiſſance Eccléſiaſtique*, & ſur la *Puiſſance Tem-* „ *porelle*

(*a*) Infrà in Operis decurſu.

Digitized by Google

„*porelle* renfermée en abregé, & avec préciſion dans
„les Quatre Articles de la *Déclaration du Clergé*, n'eſt
„que la Doctrine même des Ecritures, & de la Tra-
„dition, & que bien loin d'affoiblir, & de diminuer
„la Primauté & l'Autorité des Souverains Pontifes,
„& du Saint Siége, elle lui rend toute ſa force, tout
„ſon éclat, & ſon ancienne Majeſté, en écartant les
„Prérogatives fauſſes, dangereuſes, incommodes,
„odieuſes, vaines, & inutiles, dont l'ignorance, &
„la flaterie ſe ſont efforcées dans les derniers tems
„de la charger, & de l'obſcurcir, comme d'un
„nuage épais. La liaiſon des matiéres, & nôtre
„amour pour la Vérité, devroient peut-être nous
„engager dans cette occaſion à vous donner un pré-
„cis de ce grand & excellent Ouvrage; mais nous
„avons jugé qu'il ſuffiroit pour le préſent de vous
„inſtruire à fond de ce qui y regarde la Souverai-
„neté de la Puiſſance Temporelle, & ſon indépen-
„dance de tout autre que de Dieu „.

Huc uſque Illuſtriſſimus TRECENSIS EPISCOPUS, *cujus teſtimonio quod plurium encomiorum loco ſit, id unum addi velim; ſi qua nimirum in decurſu Operis menda irrepſiſſe conjicias, ea ad cujuſque Tomi calcem accuratè emendata reperies.*

PRÆFATIO

Digitized by Google

PRÆFATIO
AUTORIS.

POSTEA quàm edita eſt CLERI GALLICANI de *Eccleſiaſtica Poteſtate Declaratio*, multa adverſùs eam ſcripta prodierunt: Ac primùm divulgati Libelli duo, quorum alteri titulus: *Ad Illuſtriſſimos & R R. Galliæ Epiſcopos, Diſquiſitio Theologico-Juridica ſuper Declaratione Cleri Gallicani facta Pariſiis* 19. *Martii* 1682. Alter inſcribitur: *Doctrina quam de Primatu, Auctoritate & Infallibilitate Romanorum Pontificum tradiderunt Lovanienſes Sacræ Facultatis Magiſtri, ac Profeſſores tam veteres quàm recentiores & Declarationi Cleri Gallicani, nuper editæ oppoſita.* Uterque Anonymus: ab utroque Cleri Gallicani Declaratio non tantùm impugnatur, verùm etiam proſcribitur; *ut quæ* (a) *faveat Hæreticis, Romanum Pontificem Dignitate Primatûs Divinâ ordinatione conſtituti exuat, & Sedem Apoſtolicam labefactet*; *quin etiam exſuſcitet* (b) *Wiclefi errores, à Conſtantienſi Concilio condemnatos.*

(a) Doctr. Lov. Præf.

(b) Diſq. art. 4. p. 21. 22.

natos. Miram rem ut quod Synodus Conſtantienſis de Suprema Conciliorum Autoritate ſanxerit, in Wiclefo ipſe proſcripſerit. Cæterùm NICOLAUS DU BOIS, Sacrarum Litterarum in Facultate Lovanienſi Profeſſor Primarius, ſe diſquiſitionis Autorem profeſſus, alias ſcriptiunculas ſparſit, ut ſi non vi ac pondere nos, numero ſaltem premere velle videatur. Atque hæc apud vicinos Belgas, magnis acta ſunt clamoribus. Sic enim Autores illi de Summa Catholicæ Fidei agi vociferantur; quaſi hæ Quæſtiones in Eccleſia nunc primùm audiantur, non autem à multis ſæculis, nullo Erroris, nullo Schiſmatis metu pertractatæ fuerint. Verùm ex longinquo gravioris belli metus, nec jam diſquiſitio aut tractatio, ſed Cenſura: Nempe Illuſtriſſimus GEORGIUS STRIGONENSIS ARCHIEPISCOPUS, ac Regni Hungariæ Primas, oſtentatâ primùm Concilii Nationalis auctoritate; credo ut Clero Gallicano parem Cleri Hungarici auctoritatem opponeret. *Ipſe* interim, *dum præfata Synodus ſuo tempore celebretur*, cum quinque fortaſſe vel ſex Epiſcopis, non eſt veritus tot Gallicanorum Epiſcoporum; ipſiúſque adeò Eccleſiæ Gallicanæ, *Decreta contingere, propoſitiones interdicere, proſcribere, prohibere; ut quæ Chriſtianis auribus abſurdæ, ac planè deteſtabiles, atque à Satanæ Miniſtris diſſeminatæ, blandâ pietatis ſpecie ſchiſmaticum virus inſtillent.* Etiam, ea ſi Deo placet, ut jam cætera omittamus quæ Regiam poteſtatem à depoſitionis ſententiis tutam, illæſámque præſtat; etiam ea quæ Canonibus moderandum Apoſtolicæ Autoritatis uſum profitetur. Sic omnia ſubvertuntur:

tuntur: Nec tantùm Majeſtas Regia, verùm etiam Eccleſiaſtica Libertas omnis è medio tollitur; nec jam Canone, ſed ad nutum regitur Eccleſia, ac majorum ſcita tot Romanorum Pontificum Decretis firmata evaneſcunt. Sic innocui Galli avitas Libertates, avitam doctrinam, publicæ Eccleſiæ Regnorúmque jura, abſque ulla cujuſquam contumelia, ulláve cenſura propugnantes, indignis proſcinduntur modis: fruſtra Canonum, fruſtra Patrum implorant opem: Ecce enim ille Diſquiſitor † ab Epiſcopis Gallicanis, *Minimè fuiſſe diſcuſſos Patres, ac Canones, ad quos in hac Declaratione fit relatio ſed ſimpliciter, allegantibus creditum ſibi perſuadet.* Qui ſi ſacro cœtui, tótque privatis conventibus per quatuor menſes habitis affuiſſet; ſi differentes audiſſet Illuſtriſſimos Archiepiſcopos Pariſienſem & Rhemenſem ſacri Cœtûs Præſides, tótque alios Epiſcopos Doctrinæ atque Eloquentiæ laude conſpicuos, eos verò maximè qui ad id negotium deputati, Tornacenſem, dico Meldenſem, reliquos omnes Sacræ Theologiæ Facultatis Pariſienſis Doctores, atque in Sacra Doctrina verſatiſſimos; qui quidem, non niſi perpenſis Sacræ Scripturæ Patrúmque omnium locis, atque Eccleſiaſticis ab ipſa Chriſtianitatis origine geſtis evolutis dixêre ſententiam: adhibitis quoque aliis ſecundi Ordinis deputatis Pariſienſibus Doctoribus & omni eruditione præſtantibus viris; hos, inquam, ſi audiſſet, ipſúmque adeò Tornacenſem Epiſcopum, tantæ pietatis ac doctrinæ laude celebratum, ad univerſum Clerum ſua & Collegarum ſenſa referentes, non profectò hæc unquam incauta & temeraria de

† *Diſquiſ.* Art 9. p. 44.

Gallicanorum Epiſcoporum ſupina credulitate profudiſſet.

Interim cùm alii ſubinde adverſùs Gallicanam Declarationem Tractatus, in Italia, in Germania, in Hiſpania ederentur, *Emmanuel* etiam SCHELESTRATUS nova Acta produceret, eáque ſe retecturum arcana jactaret, quibus Baſileenſia ſimul & Conſtantienſia Decreta conciderent; viri boni gravéſque Gallicanos Epiſcopos Doctoréſque hortabantur, ne avitam Doctrinam, quâ priſcæ Eccleſiæ jura, ac dogmata continentur indefenſam relinquerent, neque modò refutarent recentiores iſtos, qui plerumque levi operâ nihil aliud quàm Turrecrematæ, Cajetani, Bellarminíque aliquot Argumenta repetebant, verùm rem totam ab origine panderent, atque Eccleſiaſtica monumenta proferrent quibus Clerus Gallicanus tantæ Doctrinæ pietatíſque fama conſpicuus, Declarationem ſuam munitam credidiſſet.

Ego qui Deputatis aſcriptus, publicis privatiſque Conventibus interfui, nec tantùm audivi Religioſiſſimos Epiſcopos, ſed etiam quæcunque inſigniora, ac memoratu digniora dicerentur, diligenter inſcripſi, atque ipſius Epiſcopi Tornacenſis, doctiſſimam juxta atque eloquentiſſimam relationem geſtis inſertam attentè perlegi, præcipua hìc momenta percurram ut intelligat Chriſtianus orbis à Clero Gallicano nihil novi prolatum, ſed vetuſtam atque conſtantem Scholæ Pariſienſis totiúſque adeò Eccleſiæ Gallicanæ, imò & Univerſæ ſententiam repetitam; eámque à Scripturarum fonte, atque Apoſtolica Traditione manantem. Atque ea me dicturum confido,

do, quæ planè ſufficiant ut hæc duo probentur: Primum Doctrinam Gallicanam verè Catholicam eſſe, & ab omni cenſurâ, ac notâ liberam, tum eam Doctrinam abſolutè eſſe veram, ac ſi cenſura adhibenda ſit, adverſam ſententiam eâ animadverſione eſſe dignam. Addam Corollarium quo clarum perſpectúmque ſit, Primatum Beati Petri, & Romanæ Sedis, Doctrinâ Gallicanâ non modò non obſcuratum, verùm etiam illuſtratum, confirmatúmque eſſe; tum cenſores noſtros ad eum propugnandum, falſa & dubia cum certis æquè congerentes id omnino efficere, ut eam penitùs Doctrinam convellant, quam ſe præ cæteris tueri gloriantur. *Diviſio Operis in Duas Partes.*

Speramus autem Lovanienſes; Viros doctos ac pios, cùm hæc legerint, non modò ab iniqua cenſura temperaturos eſſe, verùm etiam nobiſcum ultrò conſenſuros; certè coërcituros, ſi quidem id valeant, Profeſſorem ſuum NICOLAUM DU BOIS, qui cùm alia multa, tum illud præſertim æque impotenter ac imperitè ſcribit; (a) *excommunicatos nos eſſe, aut ſaltem in periculo ad cautelam abſolvendos:* Romanos quoque & Italos credimus, ſi jam liberas voces, Chriſtianas tamen ac modeſtas, atque ab ipſa antiquitate depromptas audire ſuſtineant, non adeò exarſuros: Pontificem certè cujus majeſtatem in terris maximam, majorum more, tanto ſtudio, tanta religione ac fide colimus, facilè intellecturum quàm ſincero cultu Sedem Apoſtolicam proſequamur: quippe quàm invictam & immotam, non cæcâ pietate, aut humanis ratiociniis, ſed manifeſtiſſima veritate, ac traditionis robore, & Canonum haud minùs autoritate, quàm

(a) *Conſult. 12. p. 69.*

moderatione præſtemus : Neque verò velimus, quòd Catholici omnes, ſummíque Pontifices meritò perhorreſcant, Eccleſiæ, tanti corporis imbecille eſſe caput, ipſum ſcilicet Romanum Pontificem : ſed firmiſſimum, valentiſſimum Conciliorum Autorem, Principem, Executorem, Canonum Cuſtodem, atque ubi res poſtulat, æquum interpretem, & diſpenſatorem providum, imò etiam conditorem, fidei & traditionis toto orbe terrarum aſſertorem à Chriſto inſtitutum; denique adverſùs contumaces quoſque ſive Epiſcopos, ſive alios in Chriſti nomine contemptæ Eccleſiæ præſentem vindicem, quæ cùm in Romano Pontifice, ut à Chriſto profecta, veneramur; nihil quidquam ab ejus Sede metuimus, ſed ad Eccleſiæ pacem ceſſura omnia, Deo autore confidimus. Nos enim hìc non noſtra argumenta, ſed majorum teſtimonia & Acta referemus; eáque integra & tota, ne fraudi & inſidiis locus eſſe poſſit. Placuit enim in tantâ re perſpicuitati potius quàm brevitati conſuli; & Acta quidem recenſemus non Cleri Gallicani, aut unius UNIVERSITATIS *Pariſienſis*, quanquam & hæc quoque, ut quæ cum Eccleſiæ Catholicæ, ſedíſque Apoſtolicæ traditione conjuncta ſint, ſed ipſius Eccleſiæ, neque illa recondita aut latentia, ſed quæ in omnium ſint manibus, imò quæ ab adverſariis lecta, allegata, exſcripta ſint; ſed tanta occupatione animorum ut interdum non legiſſe ſed curſim tranſiliiſſe videantur. Quæ ſi quis attenderit, rem confectam, judicatam, definitam dabimus majorum ſententiis, neque uti faciunt qui contra ſentiunt, Conciliaria Decreta, Conſtantienſia ſcilicet, cum Florentinis,

nis, aut Lateranenſibus collidemus, quòd Hæretici rideant, ſed quæ ad ſummam attinent, omnia coaleſcere, atque uni omnino formæ reddi demonſtrabimus; unde exiſtit illa dogmatum conſenſio, ac planè unitas, in cujus amorem admirationémque hoſtes Eccleſiæ, vel inviti, rapiantur. Quod ſi quid quæſtionis ſuperſit, fateantur omnes amicè diſceptari, pertractaríque debere, uti inter fratres decet, qui non ſua proptervè tueantur, ſed communi ſtudio in unius matris Eccleſiæ Autoritate acquieſcant.

Cæterùm eam ſecuti ſumus ſcribendi rationem, quæ maximè perſpicua ſit: Ipſam orationem licèt per ſe continuam in capita diſtinximus; probationes atque documenta in ſua quæque loca contulimus: præfixâ ſummâ juvamus memoriam, rerúmque ſeriem indicamus. His quidem ſublevare conamur attentum diligentémque Lectorem: Nam qui tantas res claras perſpectáſque eſſe volunt, etiamſi mentis aciem nec adhibere curent, atque oculos tantùm hac illácque circunferant, hos non modò ab hac tractatione, ſed etiam ab omni Theologica graviorique re alienos eſſe decernimus.

Verbis autem utimur vulgatiſſimis atque notiſſimis, nihil ſcilicet veriti faſtidioſas aures, quæ nihil niſi ex Tulliano Terentianovè penu depromptum admittant, ejus eloquii plerumque imperitiſſimi. Nos profectò ut non ſumus eorum numero qui Theologicam veritatem nonniſi horrida incultáque à ſcholaſtica oratione explicari poſſe putant, ſic ab iis abhorremus, qui ne id quidem æquo animo patiuntur, novas res, novis deſignari vocibus;

Digitized by Google

cibus; itaque *inveſtituras*, *Hominium*, *Feudos*, aliáque hujuſcemodi tanquam venena horrent. Ac dum refugiunt *Infallibilitatem*, *Superioritatem*, ejuſdemque generis in Schola receptas uſitatáſque voces, in eos ſe verborum circuitus inducunt, unde evolvere ſe non poſſit oratio; ſed hæc ſatis ſupérque: Jam Cleri Gallicani Acta referamus.

Digitized by Google

EPISTOLA
CONVENTUS
CLERI GALLICANI
AD UNIVERSOS
ECCLESIÆ GALLICANÆ
PRÆSULES.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMIS AC REVERENDISSIMIS

ARCHIEPISCOPIS,

ET EPISCOPIS

IN TOTO GALLIARUM REGNO

CONSTITUTIS.

ARCHIEPISCOPI ET EPISCOPI

CÆTERIQUE ECCLESIASTICI VIRI

A CLERO GALLICANO DEPUTATI

MANDATO REGIO PARISIIS CONGREGATI.

SALUTEM.

REVERENDISSIMI AC RELIGIOSISSIMI CONSACERDOTES.

NON Vos latet concuſſam aliquatenùs nuper fuiſſe Eccleſiæ Gallicanæ pacem, quandoquidem nos miſit Veſtra

Digitized by Google

Fraternitatis Charitas ad illud periculum propulſandum.

Fidenter cum B. Cypriano *pronuntiamus*, CHARISSIMI COLLEGÆ, Chriſtum, ut unitatem manifeſtaret, unam Cathedram conſtituiſſe, & unitatis originem ab uno incipientem ſuâ Auctoritate diſpoſuiſſe; Eumque, qui Cathedram Petri, ſuper quam fundata eſt Eccleſia, deſerit, in Eccleſia non eſſe; qui verò Eccleſiæ unitatem non tenet, nec fidem habere. *Quare nihil nobis antiquius fuit ſtatim atque* congregati ſumus in nomine Chriſti, *quàm ut* unius Corporis, *quod nos omnes eſſe inclamat Apoſtolus*, unus eſſet ſpiritus, nec eſſent in nobis ſchiſmata, *nedum vel minima cum totius Eccleſiæ Capite diſſenſionis ſuſpicio. Hoc autem eò magis pertimuimus*, HONORATISSIMI PRÆSULES, *quòd eum Pontificem impræſentiarùm nobis providit* DEUS OPTIMUS MAXIMUS, *quem ob eximias, quibus abundè præditus eſt, omnium Paſtoralium virtutum dotes, non modò Eccleſiæ* Petram; *ſed etiam tanquam* Fidelium *atque* in omnibus exemplum bonorum operum, *debemus jure merito venerari.*

S. Cypr. lib. de Unit. Eccl.

Matth. XVIII.

Epheſ. IV.

1. Cor. I.

1. ad Tim. IV. Ad Tit. II.

Hanc noſtræ concordiæ, & ad tuendam Eccleſiæ unitatem conſpirationis ideam tam piè, tam doctè, tam facundè in omnium noſtrûm animis præformavit Illuſtriſſimus Orator, qui primus quaſi noſtrorum Comitiorum os aperuit, dum Spiritûs Sancti gratiam & auxilium communibus votis, ſacrificante Illuſtriſſimo Pariſienſi Archiepiſcopo, noſtro digniſſimo Præſide, invocavimus; ut indè noſtri Conventûs feliciſſimum exitum ominati ſint univerſi.

Non dubitamus equidem, CONSACERDOTES

REVERENDISSIMI, *quin pergratum Vobis fuerit, quod à Regis noſtri Chriſtianiſſimi pietate obtinuimus, quodque viciſſim ad pacem ſervandam, ac tanti Principis gratiam conciliandam, ſimul & ad memoris noſtri animi teſtificationem rependimus; quodque tandem ſcripſimus ad Sanctiſſimum Pontificem. Sed operæ pretium eſſe duximus aliquid ulteriùs explicare, ne quid unquam contingat, quod poſſit Eccleſiæ quietem ordiniſque tranquillitatem tantiſper commovere.*

Sanè, cùm vel ad leviſſimam diſcordiæ umbram unuſquiſque noſtrûm exhorruerit, exiſtimavimus maximè nos Eccleſiæ unitati profuturos ſi certas Regulas conderemus; vel potiùs antiquas in fideliùm memoriam revocaremus, quibus tota Eccleſia Gallicana, quam nos regere poſuit Spiritus Sanctus, *ita ſecura eſſet, ut nemo unquam vel deformi aſſentatione, vel abruptâ falſæ libertatis cupiditate*, terminos tranſgrederetur quos poſuerunt Patres noſtri; *ſicque nos ab omni diſſenſionis periculo explicata veritas liberaret.* Act.XX. Prov. XXII.

Quandoquidem verò non modò tenemur Catholicorum paci ſtudere, ſed etiam procurandæ eorum reconciliationi, qui à Chriſti Sponsâ ſegregati adulteræ conjuncti ſunt, & à promiſſis Eccleſiæ ſeparati; *adhuc ea ratio nos impulit, ut eam aperiremus quam veram eſſe arbitramur, Catholicorum ſententiam: ſic enim factum iri ſperavimus, ut* nemo ampliùs fidelium fraternitatem mendacio fallat, aut fidei veritatem perfidâ prævaricatione corrumpat; *& qui in Romanam Eccleſiam, erroris nobis affricti ſpecie, velut in reprobatam Babylonem hactenùs debacchati* S. Cypr. lib. de Unit. Eccl. Ibid.

ti ſunt, quia mentem noſtram vel ignorârunt, vel ſe ignorare ſimulârunt, detractâ tandem falſitatis larvâ, à calumniis ſuis impoſterùm temperent, & in ſuo ſchiſmate,
S. Aug. Ep. 162. *quod tanquam ipsâmet Idololatriâ deteſtabilius crimen execratur Auguſtinus, diutiùs non perſeverent.*

Profitemur itaque, ILLUSTRISSIMI PRÆSULES,
Luca VI. *quamvis* duodecim, quos elegit JESUS & Apoſtolos nominavit, *ſic, ad regendam* in ſolidum *ſuam Eccle-*
S. Cyp. de Unit. Eccl. *ſiam, conſtituerit, ut eſſent* pari, *ſicut loquitur S. Cyprianus*, honoris & poteſtatis conſortio præditi, *Primatum tamen Petro divinitùs fuiſſe conceſſum; quod & ab Evangelio diſcimus, & tota docet Eccleſiaſtica Traditio. Quare in Romano Pontifice, Petri Succeſſore*, Summam, li-
S. Bern. lib. 3. de Conſid. cèt non ſolam, *cum B. Bernardo*, à Deo inſtitutam Apoſtolicam Poteſtatem *venerati, ſervato crediti nobis Chriſti Sacerdotii honore, Claves primùm uni traditas eſſe, ut unitati ſervarentur, cum ſanctis Patribus, Eccleſiæque Doctoribus prædicamus; ſicque Summorum Pontificum, ſeu quoad fidem, ſeu quoad generalem Diſciplinæ Morumque reformationem, decretis fideles omnes cenſemus eſſe obnoxios, ut ſupremæ illius ſpiritualis Poteſtatis uſus per Canones totius orbis obſervantiâ conſecratos determinandus moderanduſque ſit: ſi qua autem ex Eccleſiarum diſſenſione, gravis difficultas emerſerit*, Major, *ut*
S. Leo Epiſt. 24 ad Theodoſ. Auguſt. *loquitur Leo Magnus*, ex toto orbe Sacerdotum numerus congregetur, generaliſque Synodus celebretur, quæ omnes offenſiones ita aut repellat, aut mitiget, ne ultrà aliquid ſit vel in fide dubium, vel in Charitate diviſum.

Cæterùm

Digitized by Google

Cæterùm, FRATRES RELIGIOSISSIMI, *cùm Reſpublica Chriſtiana non Sacerdotio tantùm, ſed etiam Regum & Sublimiorum Poteſtatum Imperio gubernetur; ita quoque ut proſpeximus, ne ſchiſmatibus dividatur Eccleſia, ſic & debuimus omnibus Imperii tumultibus, Populorumque motibus obviam ire, in eo præſertim Regno, in quo tot olim, ſpecie Religionis, perduelliones exortæ ſunt, ac propterea Regiam authoritatem, quoad temporalia, à Pontificiâ liberam eſſe pronuntiavimus, ne ſi fortè Eccleſiaſtica Poteſtas crederetur aliquid moliri, quod temporalem minueret, Chriſtiana tranquillitas turbaretur.*

Rogamus porrò fraternitatem pietatemque veſtram, REVERENDISSIMI PRÆSULES, *ut quondam Concilii Conſtantinopolitani primi Patres rogabant Romanæ Synodi Epiſcopos, ad quos Synodalia ſua geſta mittebant; ut de iis, quæ, ad Eccleſiæ Gallicanæ perpetuò ſartam tectam conſervandam pacem explicuimus, nobis* congratulemini, *& idem nobiſcum ſentientes, eam, quam communi Conſilio divulgandam eſſe cenſuimus, doctrinam in veſtris ſinguli Eccleſiis, atque etiam Univerſitatibus & Scholis veſtræ Paſtorali curæ commiſſis, aut apud veſtras Diœceſes conſtitutis, ita procuretis admitti ut nihil unquam ipſi contrarium doceatur. Sic eveniet ut, quemadmodum Romanæ Synodi Patrum conſenſione Conſtantinopolitana Univerſalis & Oecumenica Synodus effecta eſt, ita & communi noſtrûm omnium ſententiâ noſter Conſeſſus fiat Nationale totius Regni Concilium; & quos ad vos mittimus doctrinæ noſtræ articuli, fidelibus venerandi & nunquam intermorituri Eccleſiæ Gallicanæ Canones evadant.* Epiſt. Synod. Concil. Conſt. I. ad Conc. Rom.

Optamus

Optamus vos ſemper in Chriſto benè valere, precamurque Deum immortalem, ut veſtram Fraternitatem ad Eccleſiæ ſuæ bonum florentem & incolumem ſervet.

Vobis ADDICTISSIMI COLLEGÆ
Archiepiſcopi, Epiſcopi, & cœteri Eccleſiaſtici
Viri à Clero Gallicano deputati.

FRANCISCUS Archiepiſcopus
Pariſienſis, Præſes.

PARISIIS 14. *Kalend.*
April. ann. 1682.

De mandato Illuſtriſſimorum & Reverendiſſimorum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, totiuſque cœtûs Eccleſiaſtici in Comitiis generalibus Cleri Gallicani Pariſiis congregati.

MAUCROIX *Canonicus*
Remenſis à Secretis.

COURCIER *Theologus*
Eccleſ. Pariſ. à Secretis.

EDIT

Digitized by Google

EDIT
DU ROY,

Sur la Déclaration faite par le CLERGE' DE FRANCE de ſes ſentimens touchant la *Puiſſance Eccléſiaſtique.*

Regiſtrées en Parlement le 23. *Mars* 1682.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE, à tous préſens & à venir, *SALUT*. Bien que l'indépendance de nôtre Couronne de toute autre Puiſſance que de Dieu, ſoit une vérité certaine & inconteſtable, & établie ſur les propres paroles de JESUS-CHRIST, Nous n'avons pas laiſſé de recevoir avec plaiſir la Déclaration que les Deputez du Clergé de France aſſemblez par nôtre permiſſion en nôtre bonne Ville de Paris, nous ont préſentée, contenant leurs ſentimens touchant la Puiſſance Eccleſiaſtique; Et nous avons d'autant plus volontiers écouté la ſupplication que leſdits Députez nous ont faite, de faire publier cette Déclaration dans nôtre Royaume, qu'étant faite par une Aſſemblée compoſée de tant de perſonnes également recommandables par leur vertu & par leur doctrine, & qui s'employent avec tant de zéle à tout ce qui peut être avantageux à l'Egliſe & à nôtre ſervice, la ſageſſe & la moderation avec laquelle ils ont expliqué les ſentimens que l'on doit avoir ſur ce ſujet, peut beaucoup contribuer à confirmer nos Sujets dans le reſpect qu'ils ſont tenus comme nous de rendre à l'autorité que Dieu a donnée à l'Egliſe, & à ôter en mê-

Digitized by Google

me tems aux Miniſtres de la Religion Prétenduë Reformée le prétexte qu'ils prennent des Livres de quelques Auteurs pour rendre odieuſe la Puiſſance légitime du Chef viſible de l'Egliſe & du centre de l'unité Eccléſiaſtique. A CES CAUSES & autres bonnes & grandes conſiderations, à ce nous mouvans, après avoir fait examiner ladite Déclaration en nôtre Conſeil, Nous par nôtre preſent Edit perpétuel & irrevocable ; avons dit, ſtatué, & ordonné, diſons, ſtatuons & ordonnons, Voulons & nous plaît, que ladite Déclaration des Sentimens du Clergé ſur la Puiſſance Eccléſiaſtique cy-attachée ſous le Contreſcel de nôtre Chancellerie ſoit enregîtrée dans toutes nos Cours de Parlement, Bailliages, Sénechauſſées, Univerſitez & Facultez de Théologie & de Droit Canon de nôtre Royaume, Païs, Terres & Seigneuries de nôtre obéïſſance.

I.

DEFFENDONS à tous nos Sujets, & aux Etrangers étans dans nôtre Royaume, Seculiers & Reguliers, de quelque Ordre, Congrégation, & Societé qu'ils ſoient, d'enſeigner dans leurs Maiſons, Colleges & Seminaires, ou d'écrire aucune choſe contraire à la Doctrine contenuë en icelle.

II.

ORDONNONS que ceux qui ſeront dorénavant choiſis, pour enſeigner la Théologie dans tous les Collèges de chaque Univerſité, ſoit qu'ils ſoient ſeculiers ou reguliers, ſouſcriront ladite Déclaration aux Greffes des Facultez de Theologie avant que de pouvoir faire cette Fonction dans les Colleges ou Maiſons ſeculieres & regulieres; Qu'ils ſe ſoûmettront à enſeigner la Doctrine qui y eſt expliquée, & que les Syndics des Facultez de Théologie preſenteront aux Ordinaires des Lieux, & à nos Procureurs Généraux des copies deſdites ſoûmiſſions ſignées par les Greffiers deſdites Facultez.

III.

QUE dans tous les Colleges & Maiſons deſdites Univerſitez où il y aura pluſieurs Profeſſeurs, ſoit qu'ils ſoient ſeculiers ou reguliers, l'un d'eux ſera chargé tous les ans d'enſeigner la Doctrine contenuë en

en ladite Déclaration ; & dans les Colléges où il n'y aura qu'un ſeul Profeſſeur, il ſera obligé de l'enſeigner l'une des trois années conſécutives.

I V.

ENJOIGNONS aux Syndics des Facultez de Théologie de préſenter tous les ans avant l'ouverture des Leçons aux Archevêques ou Evêques des Villes où elles ſont établies, & d'envoyer à nos Procureurs Generaux les noms des Profeſſeurs qui ſeront chargez d'enſeigner ladite Doctrine, & auſdits Profeſſeurs de repreſenter auſdits Prélats & à noſdits Procureurs Generaux les Ecrits qu'ils dicteront à leurs Ecoliers, lors qu'ils leur ordonneront de le faire.

V.

VOULONS qu'aucun Bachelier, ſoit ſeculier ou regulier, ne puiſſe être dorenavant Licentié, tant en Théologie qu'en Droit Canon, ni être reçû Docteur, qu'après avoir ſoûtenu ladite Doctrine dans l'une de ſes Theſes ; dont il ſera apparoir à ceux qui ont droit de conférer ces Degrez dans les Univerſitez.

V I.

EXHORTONS, & néanmoins Enjoignons à tous les Archevêques & Evêques de nôtre Royaume, Païs, Terres & Seigneuries de nôtre obéïſſance, d'employer leur autorité pour faire enſeigner dans l'étenduë de leurs Diocéſes, la Doctrine contenuë dans ladite Déclaration faite par leſdits Députez du Clergé.

V I I.

ORDONNONS aux Doyens & Syndics des Facultez de Théologie de tenir la main à l'execution des preſentes, à peine d'en répondre en leur propre & privé nom.

SI DONNONS EN MANDEMENT à nos amez & feaux les Gens tenans nos Cours de Parlement, que ces préſentes nos Lettres en forme d'Edit, enſemble ladite Déclaration du Clergé, ils faſſent lire, publier & enregîtrer aux Greffes de noſdites Cours, & des Bailliages, Senechauſſées & Univerſitez de leurs reſſorts, chacun en

 droit

Digitized by Google

droit ſoy, & ayent à tenir la main à leur obſervation, ſans ſouffrir qu'il y ſoit contrevenu directement ni indirectement, & à proceder contre les contrevenans en la maniere qu'ils le jugeront à propos, ſuivant l'exigence des cas. CAR tel eſt nôtre plaiſir. Et afin que ce ſoit choſe ferme & ſtable à toûjours, Nous avons fait mettre nôtre ſcel à ceſdites préſentes. DONNE' à S. Germain en Laye, au mois de Mars l'an de grace 1682. & de nôtre Regne le trente-neuviéme. Signé LOUIS, *Et plus bas.* Par le Roy, COLBERT. *Viſa*, LE TELLIER. Et ſcellées du grand Sceau de cire verte.

CLERI

Digitized by Google

CLERI GALLICANI
DE
ECCLESIASTICA POTESTATE
DECLARATIO.

ECclesiæ Gallicanæ Decreta & Libertates, à majoribus noſtris tanto ſtudio propugnatas, earumque fundamenta Sacris Canonibus & Patrum Traditione nixa, multi diruere moliuntur; nec deſunt qui earum obtentu primatum Beati Petri ejuſque ſucceſſorum Romanorum Pontificum à Chriſto inſtitutum, iiſque debitam ab omnibus Chriſtianis obedientiam, Sediſque Apoſtolicæ, in quâ fides prædicatur, & unitas ſervatur Eccleſiæ, reverendam omnibus gentibus majeſtatem imminuere non vereantur. Hæretici quoque nihil prætermittunt quo eam poteſtatem, quâ pax Eccleſiæ continetur, invidioſam & gravem Regibus & Populis oſtentent, iiſque fraudibus ſimplices animas ab Eccleſiæ Matris Chriſtique adeò communione diſſocient. Quæ ut incommoda propulſemus, Nos, Archiepiſcopi & Epiſcopi Pariſiis mandato Regio congregati, Eccleſiam Gallicanam repræſentantes, unà cum cæteris Eccle-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ſiaſticis Viris nobiſcum deputatis, diligenti tractatu habito hæc ſancienda & declaranda eſſe duximus.

I.

Primùm Beato Petro ejuſque Succeſſoribus, Chriſti Vicariis, ipſique Eccleſiæ rerum ſpiritualium & ad æternam ſalutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium, à Deo traditam poteſtatem, dicente Domino, Regnum meum non eſt de hoc mundo; *& iterum,* Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari; & quæ ſunt Dei, Deo: *ac proinde ſtare Apoſtolicum illud:* Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi à Deo: Quæ autem ſunt à Deo, ordinata ſunt. Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit. *Reges ergo & Principes in temporalibus nulli Eccleſiaſticæ poteſtati Dei ordinatione ſubjici, neque Auctoritate Clavium Eccleſiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum Subditos eximi à fide atque obedientiâ, ac præſtito fidelitatis Sacramento ſolvi poſſe, eamque ſententiam publicæ tranquillitati neceſſariam, nec minùs Eccleſiæ quàm Imperio utilem, ut verbo Dei, Patrum traditioni, & Sanctorum exemplis conſonam, omninò retinendam.*

I I.

Sic autem ineſſe Apoſtolicæ Sedi ac Petri Succeſſoribus, Chriſti Vicariis, rerum ſpiritualium plenam poteſtatem, ut ſimul valeant atque immota conſiſtant Sanctæ Oecumenicæ Synodi Conſtantienſis, à Sede Apoſtolica comprobata, ipſoque Romanorum Pontificum ac totius Eccleſiæ

uſu

uſu confirmata, atque ab Eccleſia Gallicana, perpetua religione cuſtodita Decreta de Auctoritate Conciliorum Generalium, quæ Seſſione quarta & quinta continentur; nec probari à Gallicana Eccleſia qui eorum Decretorum, quaſi dubiæ ſint Auctoritatis ac minùs approbata, robur infringant, aut ad ſolum Schiſmatis tempus Concilii dicta detorqueant.

I I I.

Hinc Apoſtolicæ Poteſtatis uſum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentiâ conſecratos. Valere etiam Regulas, Mores & inſtituta à Regno & Eccleſia Gallicana recepta, Patrumque terminos manere inconcuſſos; atque id pertinere ad amplitudinem Apoſtolicæ Sedis, ut ſtatuta & conſuetudines tantæ Sedis & Eccleſiarum conſenſione firmatæ, propriam ſtabilitatem obtineant.

I V.

In fidei quoque quæſtionibus præcipuas Summi Pontificis eſſe partes, ejuſque Decreta ad omnes & ſingulas Eccleſias pertinere, nec tamen irreformabile eſſe judicium, niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit.

Quæ, accepta à Patribus ad omnes Eccleſias Gallicanas atque Epiſcopos iis Spiritu Sancto authore præſidentes mittenda decrevimus; ut idipſum dicamus omnes ſimuſque in eodem ſenſu & in eadem ſententia.

† FRANCISCUS, Archiepiſcopus Pariſienſis, *Præſes.*

† CAROLUS MAURITIUS, Arch. Dux Rhemenſis.

† CARO.

† CAROLUS Ebredunenſis Archiepiſc.

† JACOBUS Archiepiſcopus Dux Cameracenſis.

† HYACINTUS Archiepiſcopus Albienſis.

† M. PHELYPEAUX. P. P. Archiep. Bituricenſis.

† LUDOVICUS DE BOURLEMONT Archiepiſcopus Burdegalenſis.

† JACOBUS NICOLAUS COLBERT Archiep. Carthaginenſis, Coadjutor Rothomagenſis.

† GILBERTUS Epiſcopus Tornacenſis.

† HENRICUS DE LAVAL Epiſc. Rupellenſis.

† NICOLAUS Epiſcopus Regienſis.

† DANIEL DE COSNAC Epiſc. & Com. Valentinenſis & Dienſis.

† GABRIEL Epiſcopus Eduenſis.

† GUILLELMUS Epiſc. Vaſatenſis.

† GABRIEL PH. DE FROULLAY DE TESSE' Epiſc. Abrincenſis.

† JOANNES Epiſc. Tolonenſis.

† JACOBUS BENIGNUS Epiſcopus Meldenſis.

† SEBASTIANUS DE GUEMADEUC Epiſc. Maclovienſis.

† L. M. AR. DE SIMIANE DE GORDES Epiſc. & Dux Lingonenſis.

† FR. LEO Epiſc. Glandatenſis.

† LUCAS d'AQUIN Epiſc. Forojulienſis.

† J.B.M. COLBERT Ep. & D. Montis Albani.

† CAROLUS DE PRADEL Epiſc. Montiſpeſſulani.

† FRANCISCUS PLACIDUS Epiſc. Mimatenſis.

† CAROLUS Epiſc. Vaurenſis.

† ANDREAS Epiſc. Antiſſiodorenſis.

† FRANCISCUS Epiſc. Trecenſis.

† LUD. ANT. Epiſc. Com. Cathalaunenſis.

† FRANC.

Digitized by Google

† Franc. Ig. Epiſc. Com. Trecorenſis.

† Petrus Epiſc. Bellicenſis.

† Gabriel Epiſc. Conſeranenſis.

† Ludovicus Alphonsus Alectenſis Epiſc.

† Humbertus Epiſc. Tutellenſis.

† J. B. d'Estampes Maſſilienſis Epiſcopus.

Paulus Phil. de Lusignan.

De Francqueville.

Ludovicus d'Espinay de saint Luc.

Cocquelin.

Lambert

P. de Bermond.

A. H. de Fleury.

De Viens.

F. Feu

De Maupeau.

Le Franc de la Grange.

De Senaux.

Parra Decanus Bellicenſis.

De Boche.

M. de Ratabon.

Clemens de pondenx.

Bigot.

De Gourgue.

De Villeneuve de Vence.

C. Leny de Coadeletez.

La Faye.

Digitized by Google

J. F. de l'Escure.

Petrus le Roy.

De Soupets.

A. Argoud Decanus Viennæ.

De Bausset Præpoſitus Maſſilienſis.

G. Bochard de Champigny.

De S. Georges C. Lugdunenſis.

Courcier.

Cheron.

A. Faure.

F. Maucroix.

Gerbais.

De Guenegaud.

Fr. de Camps.

De la Borey.

Armandus Bazin de Besons Cleri Gallicani Agens Generalis.

Desmarests Cleri Gallicani Agens Generalis.

Regiſtrées, ouy & ce requerant le Procureur General du Roy pour eſtre executées ſelon leur forme & teneur ſuivant l'Arreſt de ce jour. A Paris en Parlement le 23. *Mars* 1682. Signé, Dongois.

Digitized by Google

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

PARS PRIMA.

Quod DECLARATIO GALLICANA ab omni cenſura ſit libera, Romaníque Pontificis Autoritati nihil noceat.

LIBER PRIMUS.

Id probatur ex Profeſſione Fidei, & Doctorum Catholicorum nobiſcum Sentientium autoritate.

CAPUT PRIMUM.

Cujus ſit generis ea quæſtio quam tractamus; nullum hîc patere locum ad nos vel hæreſeos, vel erroris in fide incuſandos. Profeſſio fidei à PIO IV. *edita ex Concilii Tridentini mente, ut vera & ſufficiens regula proponitur. Articuli Pariſienſes Anni* 1542. *adverſùs* Lutherum *huic præluxerunt, ejuſdémque ſunt Spiritûs.*

SOlet Eccleſia Catholica exortis erroribus ſtatim opponere plenam ac luculentam veritatis à Deo revelatæ Declarationem, quâ nodum ipſum difficultatis expediat: Unde illud BEATI AUGUSTINI (a): *Dicatur*

(a) Lib. II. *de Don. perſev.* Cap. XVI.

Digitized by Google

Dicatur ergo verum, maximè ubi aliqua quæſtio, ut dicatur, impellit. Sic Sacræ Doctrinæ inſerviunt omnia, & per hæreſes quoque Eccleſia proficit. *Didicimus enim*, ut præclarè idem S. AUGUSTINUS addit, (b) *ſingulas quaſque hæreſes intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contra quas diligentiùs deffenderetur Scriptura Divina, quàm ſi nulla talis neceſſitas cogeret.* Quâ diligentiâ fit illud quod ait *Vincentius Lirinenſis* (c): *ut intelligatur illuſtrius, quod anteà obſcurius credebatur.* Quarè cùm poſtremis hiſce temporibus Lutherani, & alii Chriſtianæ & Catholicæ Veritatis æquè ac Unitatis hoſtes, Sedem Apoſtolicam tantâ inſaniâ oppugnaverint, neceſſe planè erat ut Eccleſia Catholica, plenâ & clarâ fidei profeſſione, errorem elideret. Non quòd illi primi de Petri Primatu quæſtionem moverint; nam *Wicleſiſtæ & Huſſitæ*, jam & anteà *Valdenſes* & *Photiani* ſeu *Græci* in eam Petram impegerant; ſed cùm Hæretici hujus temporis in Sacro-Sanctam Poteſtatem vehementiſſimè debacchentur, ipſa veritas poſtulabat ut, quâ perſpicuitate ac plenitudine Eccleſia Catholica cæteros Articulos *Luthero* & *Calvino* adverſos proponebat; veram quoque & antiquam de Primatu Petri, ejúſque Succeſſorum Romanorum Pontificum profiteretur fidem. Huc enim vel maximè pertinebat illud à jure deſumptum, & in hoc argumento ſæpè conſiderandum; *Error* (d) *cui non reſiſtitur, approbatur; & veritas* (maximè laceſſita & impetita) *cùm non defenſatur, opprimitur.* Diſt. 813. Cap. *Error*, quod à FELICE III. in cauſa fidei primò pronuntiatum, ad deinde in iiſdem cauſis ab ejus Succeſſoribus, & ab omnibus Doctoribus magno conſenſu frequentatum eſt.

Hinc PIUS IV. poſt Concilium Tridentinum plenam fidei profeſſionem edidit, quâ omnes Articuli à noſtris Hæreticis oppugnati ad Sacræ Synodi mentem exponantur. De Sede verò Apoſtolicâ hæc habet: *Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam Romanam, omnium Eccleſiarum Matrem ac Magiſtram agnoſco, Romanòque Pontifici Beati* PETRI *Apoſtolorum Principis Succeſſori, ac Jeſu Chriſti Vicario veram obedientiam ſpondeo ac juro.* Hac fide qui intra Eccleſiam ſunt, ad Eccleſiæ Dignitates ipſáſque adeò Epiſcopales Cathedras promoventur: Hac fide qui extra ſunt, ad Eccleſiæ Catholicæ caſtra revocantur. Si quid ultrà ad fidei plenitudinem exigitur, decipitur Eccleſia; decipiuntur Hæretici ad Eccleſiam quotidie hac fide redeuntes; & Catholica Veritas à Catholicis quoque Pontificibus proditur. Hæc verò ſunt de quibus nulla inter Catholicos controverſia eſſe poſſit. Hac ſtante fidei ſummâ, cætera, quæ deinde incurrunt, jam non in fide, ſed in quæſtione ſint poſita, inter Catholicos pacifico animo diſceptanda: Quarè Clerus Gallicanus ea ut ſibi certa, ut Eccleſiæ Gallicanæ familiaria, ut Eccleſiæ Univerſæ utilia, ut ab ipſa Antiquitate deprompta, non ut eadem fide credenda proponit. Habent hoc maxima etiam quæque myſteria, ut cùm de ſumma conſtet, de modo tamen innoxiè, imò etiam utiliter diſputetur. Sic de modo exponendæ Apoſtolicæ Poteſtatis, cùm de re apud omnes conſtet, amico & fraterno animo quærere nos oportet.

Hanc verò fidei Catholicæ ſummam à Clero Gallicano fundamenti loco ſincerè eſſe poſitam, nemo negaverit, cùm Romanos Pontifices *Petri Succeſſores, Chriſtique Vicarios ubiquè* prædicent; cùm (e) *primatum Beati Petri, ejúſque Succeſſorum Romanorum Pontificum, à Chriſto inſtitutum, iiſque debitam ab omnibus Chriſtianis obedientiam*, atque in iiſdem utpotè *Chriſti Vicariis rerum ſpiritualium plenam poteſtatem agnoſcant.*

Quod

(b) *Ibid.* Cap. XX. (c) Common. 1.
(d) *Felix* III. Epiſt. 1. ad *Acac.*

(e) *Decl. Cleri Gall.* Cap. I. 11. (f) Præf.

Digitized by Google

Quod in fidei profeſſione eſt ſcriptum, Sanctam Catholicam, Apoſtolicam, Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem ac Magiſtram, quidam ipſam Univerſalem Eccleſiam intelligunt; quæ propriè, ac ſtrictè, ut aiunt, *Catholica* ſit: *Apoſtolica* verò, quod Apoſtolicâ Succeſſione gaudeat; ac ***omnium Eccleſiarum*** particularium, uti omnium fidelium ***Magiſtra & Mater***, meritò apelletur: Romana porrò ſit, vel maximè quòd Sedem Romanam ac Petri Cathedram Principem fidei & Caput communionis agnoſcat. Alii (g) Romanæ, Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ nomine, deſignatam volunt Sedem ipſam Romanam à Petro & Paulo fundatam, veréque Apoſtolicam, Catholicámque, eo ſenſu quòd ab ea in omnes venerandæ communionis jura dimanent: omnium Eccleſiarum Matrem ac Magiſtram, quæ nos lacte alat Doctrinæ Salutaris, eámque tradat quâ vivimus omnes, Romanam Fidem. Quis hæc non fateatur? Quis pro his non fundat ſanguinem? Et utrumque ſenſum, ut ſumma & ſententia unum, ſua declaratione complexi Patres Gallicani: *Sedis* (h) *Apoſtolicæ in qua fides prædicatur, & unitas ſervatur Eccleſiæ, venerandam omnibus gentibus majeſtatem colunt; & in fidei quoque quæſtionibus præcipuas Summi Pontificis eſſe partes, ejúſque Decreta ad omnes & ſingulas Eccleſias pertinere profitentur.* Quid plura poſtulas? Non *præcipuam*, inquis, ſed *ſolam*, atque in ſe omnia continentem ejus autoritatem neceſſe eſt ut agnoſcamus; & ab *ipſo* (i) *ut capite accipere Patres in Conciliis Oecumenicis congregatos quòd ſine errore recta decidant.* Hanc fidei ſummam eſſe prædicas, quâ everſâ omnia quatiantur. Addis tu quidem ad fidem Eccleſiæ; nova profers: Nos refugimus; nos à Spiritu Sancto doceri credimus in Synodis Oecumenicis Domini Sacerdotes; quódque recta decidant non à Summo Pontifice accipere, ſed à Spiritu Sancto, quo autore dicant illud Apoſtolicum: *Viſum eſt Spiritui Sancto &* (k) *nobis*; ſed à Chriſto Doctore à quo audierint: *Ego vobiſcum* (l): Hæc tu interpretaris: Peſſimè, ut nos quidem credimus: Verùm ea quæſtio tantiſper in ſuſpenſo ſit, interim id audias velim: Sanè non ignorabant Summi Pontifices in Eccleſiâ Catholicâ de his rebus maximas eſſe quæſtiones, nec verba deerant quibus multiplices nodos am putarent. Hæc omiſerunt. Romano Pontifici veram deberi obedientiam decreverunt; id profitendæ fidei ſufficere cenſuerunt.

Majores quidem noſtri jam idem ſenſerant: Anno enim 1542. poſtea quàm Lutherana peſtis in hoc quoque Chriſtianiſſimum Regnum graſſari cœpit, Doctores Pariſienſes, collectâ facultate, hos Articulos edidêre.

XVIIIo. Tenetur quilibet Chriſtianus firmiter credere unam eſſe Univerſalem Eccleſiam, in terris viſibilem, quæ in fide & moribus errare non poteſt, cui omnes fideles, in iis quæ ſunt fidei & morum, obedire obſtringuntur.

XXIIo. Certum eſt Concilium Generale legitimè congregatum, Univerſalem repræſentans Eccleſiam in fidei & morum determinationibus errare non poſſe.

XXIIIo. Nec minùs certum eſt unum eſſe Jure Divino Romanum in Eccleſia militanti Pontificem, cui omnes Chriſtiani parere tenentur: Hæc fidei teſſera ab Epiſcopis & Eccleſiis omnibus Gallicanis tradita, Regiâ quoque autoritate, atque omnium Ordinum conſenſu, excepta, divulgata & cuſtodita eſt. Vides quàm diverſis verbis de Eccleſia ac Synodis Oecumenicis, deque Summo Pontifice egerint; *Eccleſiam & Synodos errare non poſſe: At Summo Pontifici Jure Divino*

(g) Epiſt. Conc. Rom. ad *Theod.*
(h) *Decl. Cler. Gall.* Pref. *Cenſ.* Arch. Strig.
(i) *Doctr. Lov.* art. 2. pag. 1. par. in fine p.90.

(k) *Act.* XV. 28. (l) *Matth.* XXVIII. 20.

Digitized by Google

ab omnibus Chriſtianis eſſe parendum : Hæc ſine Concilio ita diſtincta ſcilicet? Neutiquam. Non condebant, ſed tradebant fidem: Quæ cuique competerent, non ex privatis opinionibus, ſed ex communi omnium ſenſu tribuebant. Sic factum ut iiſdem quoque verbis Romanus Pontifex PIUS IV. Sedis Suæ autoritatem aſtrueret, & quidem cætera omitteret, nihil verò aliud Jure Divino, quàm *veram obedientiam* poſtularet. At illa obedientia, inquis, omnimodam Superioritatem, atque ipſam adeò Infallibilitatem infert: Iterùm atque iterùm admoneo, ad communem fidem addis tua, ad ea quæ conſequi putas, longà nos & dubià, imò etiam falſà argumentatione deducis, atque id ex tuis quoque rationibus efficiam claré: An enim contendes obediendum nemini qui non ſit infallibilis; non Epiſcopo, non Synodo Provinciali, non Nationali, non Legato Apoſtolico, non denique ipſi Pontifici, niſi de fide ex Cathedra decernenti? Abſurdum. Nullúmne ergo diſcrimen inter Papam & alios? Certè maximum: Nam aliis ſuus quiſque grex; Papæ omnes obedire oportet, & id ſignanter ipſa fidei profeſſio ab omnibus poſcit. Quid, ſi quis jam dixerit, eò quòd Romano Pontifici Jure Divino ab omnibus obedientia vera deberi Fide Catholica credatur, quidquid ille ſcripſerit, edixerit, juſſerit, quocunque in negotio, in jure, in facto, in Eccleſia, in Republica, nihil niſi obediendum eſſe; neque, unquam obrepi poſſe, aut malà ſuaderi, occupatiſſimo licèt, ſed ſtandum ubique jubentis voluntati, in eoque veram repoſitam eſſe pietatem? Inſaniet, inquis, certè. Ergò illi obedientiæ tam juſtæ, tam neceſſariæ, ſua quoque adhibenda cautio eſt. Quænam illa ſit: Quouſque pateat, quid Concilia, quid Canones, quid ipſi Romani Pontifices, quid denique Scriptura & Scripturæ interpres Traditio poſcat, quoniam ambigua res eſt, pacificè & amicè quærere; non ſtatim omnia clamoribus miſcere nos deceat. Atque interim certum eſt à PIO IV. Pontifice Confeſſionem Fidei requirente, ea ſelecta eſſe verba quæ quæſtiones omnes in Scholis quidem Catholicis utrinque diſputatas, relinquant integras; quæ autem ad fidem ſpectent, apertè & ſine ulla tergiverſatione decidant.

CAPUT SECUNDUM.

De PII IV. profeſſione diligentiùs quæritur: In Synodo Tridentino conſulto omiſſa quæ inter Catholicos controverſa eſſent. Palavicinus *Cardinalis teſtis adducitur: De Florentinâ Formulâ, quòd Romanus Pontifex regat Univerſalem Eccleſiam, Tridenti in medium allatâ, atque omiſſâ, ne noſtra ſententia vel ſub dubio læſa videretur: Claudii Sanchеſii, & Caroli Cardinalis Lotharingii Epiſtolæ: PII IV. reſponſum egregium: Ea tantùm in Concilio Tridentino definienda, in quæ omnes Catholici conſpirarent.*

NEque verò mirum eſt in profeſſione orthodoxæ fidei à PIO IV. prætermiſſa eſſe illa quæ inter Catholicos controverſa erant, cùm eam profeſſionem ex CONCILII TRIDENTINI decretis, & ad eorum mentem eſſe à ſe editam ipſe teſtetur. Cui quidem Concilio, atteſtante PALAVICINO è Societate Jeſu Cardinali, illius Synodi nobili Hiſtorico, ídque centum in locis, nihil fuit antiquius, quàm ut à controverſis in Eccleſia Catholica quæſtionibus abſtineret; quod quidem vel ſtudioſiſſimè, in ea quam tractamus quæſtione, factum eſſe idem Hiſtoricus profitetur: Scribit enim ſic, Joanne *Giattino*, ejuſdem Societatis interpretante: *Potiſſima Legatorum* (Pontificiorum)

ciorum) *cautio fuit* (m), *nedum ageretur de rebus unde videbantur, vincula poſſe injici manibus Pontificiis, impingeretur in ſeditioſam quæſtionem de prærogativa inter ipſum & Concilium.* Hæc autem ad Pii IV. Pontificatum pertinent; cùm poſtea eodem Pontifice, de Sacramento ordinis ageretur, inſtaréntque permulti, Hiſpani præſertim, quibus ſi noſtri adjungebant, definiendum eſſe Juriſdictionem Epiſcopalem à Chriſto immediatè eſſe profectam, legati poſtulabant ut quemadmodum de Epiſcopis, ita etiam de Papa vera exponeretur fides, & jam aliqui Canones noſtris propoſiti erant: *Tum Cardinalis Lotharingius ad ſe Paleotum accivit,* (n) *eique ſignificavit ſe non poſſe, quantavis adhibitâ diligentiâ, ſuos & Epiſcopos & Theologos,* (Gallicanos ſcilicet, quorum & ipſe dux Anteſignanus eſſet) *adducere ad Decretum illud canonéſque acceptandos, quòd imprimis non admittebant ea verba,* inesse potestatem Summo Pontifici regendi Ecclesiam Universalem, cùm illa officerent ſententiæ neganti, eum eſſe ſuperiorem Concilio, ac proinde loco, *Eccleſiam Univerſalem,* ponendum eſſe: Omnes Fideles et omnes Ecclesias.

Neque tamen noſtri ignorabant ea verba à Concilio Florentino, Græcis quoque approbantibus, in Decreto unionis eſſe edita, atque optimo ſenſu, neque ipſis repugnante intelligi poſſe, uti poſtea videbimus. Sed cùm in diverſam ſententiam ab adverſariis ea verba traherentur, noſtri Epiſcopi ac Theologi ſummo conſenſu vehementiſſimè refugiebant, adeò verebantur ne vel ambiguis verbis ab antiquâ, atque animis penitus infixâ Doctrinâ diſcedere viderentur: quorum (o) ſententia à Paleoto perlata ad Legatos & ad Pium IV. ſtatim perſcripta eſt; neque ita multo poſt Regis Chriſtianiſſimi Oratores, Legatos Pontificios ea de re conveniunt. Quid autem egerint narrat Lansacius unus Oratorum, duabus Epiſtolis (p) ad Lislium Romæ Legatum. Sed præſtat audire ipſum Cardinalem ita referentem.

Tum inquit *Ferrerius* (Oratorum unus) *quaſi pro certiſſimo poſuit Concilium ſupra Romanum Pontificem eſſe; Religionem & Eccleſiam Gallicanam* (q) *non modò id ſentire, ſed profiteri, & jurejurando affirmare, tanquam articulum neceſſarium; idque jure optimo ex Conſtantienſis Concilii Decretis, præſcribi quidem ſibi in mandatis regiis, ne hujuſmodi controverſiam excitarent, ſed ſimul ne liberum ſineret aditum cuilibet verbo quod illi ipſorum Religioni opponeretur; ac propterea hujus rei declarationem à ſe retardatam fuiſſe donec ab ipſo tempore, ac negotio cogerentur.* Ad hoc verò Legati, Pontificiam quidem ſupra Concilium autoritatem afferre; Concilii Conſtantienſis Decreta interpretari, apertè ſignificare ſe minimè à propoſito diſceſſuros: cæterùm in ſpeciem iſta, cùm & viderimus, quam in eum ſcopulum impingere vererentur; & certum ſit ea verba quæ noſtros movebant in Synodi Decretis conſultò prætermiſſa eſſe.

Neque id ſine conſcientia Pii IV. factum eſſe, cùm ex ſe perſpicuum eſt, tum ſi quis addubitet, idem Hiſtoricus memorat. Eò namque teſte, Pius IV. eâ de re monitus ita reſcripſit, ut quanquam rationibus Florentinum Decretum tuebatur, *ſubderet* (r) *tamen, ubi arduitas in eo quoque oſtenderetur ſine diffidio inſuperabilis, ſatis futurum Pontifici, ſi nec de ſuâ, nec de Epiſcoporum Poteſtate quicquam exprimeretur,* illis tan-

(m) *Hiſt.* L. 19. c. 11. pag. 313.
(n) *Eodem Lib.* c. 13. pag. 327.
(o) *Ibid.*
(p) *Lettr.* du 25. Janv. & 1. Febr. 1561.
(q) *Mem. du Conc. de Trente* p. 379. eod. Lib. cap. 14. p. 331.
(r) *Palavic.* eod. Lib. c. 15. pag. 336.

Digitized by Google

TANTUM EDITIS DEFINITIONIBUS IN QUAS PATRES UNANIMI CONSENSU CONSPIRARENT. Quominùs admirêre in fidei profeſſione non eſſe appoſitam illam formulam ab eo Pontifice, qui ab eà quoque in Synodi Tridentinæ Decretis abſtineri voluerit.

Cæterùm quod Pius IV. ſcripſit, *ut eæ definitiones ederentur, in quas Patres, unanimi conſenſu conſpirarent*: Id verò tanta Sede, tantóque Pontifice digniſſimum fuit. Neque enim in fidei decretis, quid privati quique ſeorſùm ſentiant, ſed quid communis traditio omnes doceat, attendendum eſt. Quarè Pius IV. non agit pugnaciter, neque ea ſibi tribuenda contendit, quæ multi privato ſenſu, ſed quæ omnes communi fide tribuerent, atque à Formulâ Florentinâ, rectâ licèt, ſi benè intelligatur, ſed tamen dubiâ Gallis in tanta re omnem ambiguitatem recuſantibus temperandum putat.

Quid autem Gallos noſtros ad eam Formulam Tridenti omittendam, moverit, unus, omnium quotquot in ea Synodo Pariſienſium Theologorum doctiſſimus & ſanctiſſimus *Claudius Sancheſius*, poſtea Ebroicenſis Epiſcopus, Fidei Catholicæ adversùs Lutheranos & Calviniſtas ſcriptis quoque editis defenſor egregius luculentiſſimè demonſtrabit: Is enim ad Claudium *Eſpencæum* Doctorem item Pariſienſem, virum ea ætate Doctrinæ ac Pietatis laude commendatiſſimum, hæc ſcribebat 15. Junii 1563. quo tempore hæc Tridenti maximè tractarentur. *Rogo ut reſcribas an placeat* PAPAM DEFINIRI ET APPELLARI PASTOREM (s) UNIVERSALIS ECCLESIÆ, HABENTEM PLENAM POTESTATEM REGENDI ET POSCENDI UNIVERSALEM ECCLESIAM: *Neque hîc ignoramus nonnullos Romanos Pontifices ita locutos eſſe, & id recto ſenſu dici poſſe; ſed quæſtio eſt an in Concilio tam celebri, quàm iſtud eſt, determinari poſſit abſque periculo, nequod aliquos velle videmus, hac verba trahantur in eam ſententiam quæ Concilium Papæ ſubjicit.* Vides apertè non modò quid noſtri refugerint, ſed etiam à quo poſtea Tridentina Synodus, Romano Pontifice autore temperàrit.

(s) *Mem.* pour le Conc. de Tren. pag. 442.

Et eam quidem Formulam ex Florentina Synodo ſumptam in eadem Epiſtola teſtatur Sanctesius, ſed noſtri Baſileenſi Synodo addicti Synodum Florentinam eò factam putabant, *ut Romani Pontifices* (t) *non Concilio tantùm, ſed etiam omni reformatione ſuperiores eſſent.*

Atque in hac ſententia cum cæteris Epiſcopis CARDINALEM ETIAM LOTHARINGIUM fuiſſe, docet ea Epiſtola quam his temporibus ad Bertonem ſuum Secretarium tum Romæ Cardinalis nomine agentem dedit. Quâ quidem Epiſtolâ hæc Sancto Pontifici ſuo nomine ſignificanda ſcribit: *Quod* (u) *ad illum titulum quem Summo Pontifici ex Florentina Formula dare ſatagunt; ſe quidem Gallum neque inficiari velle, & in Pariſienſi Univerſitate educatum in qua doceatur Concilii autoritatem Pontificiâ ſuperiorem eſſe, atque Hæreſis notentur qui contrà ſentiant, & totam Galliam in Concilii Conſtantienſis, ut Oecumenici, Decreta omnia conſentire, Baſileenſem ſequi, Florentinam, neque Oecumenicam, neque legitimam habere; certúmque Gallis mortem pati potiùs quàm ſe ab ea ſententia dimoveri ſinant, ac Theologos quidem ad cœlum uſque vocem ſublaturos, regni privilegia hac unitate niti; ita ſubverti omnia, ſi contraria ſententia ſtatuatur: expectare verò ut Gallorum ullus Antiſtitum in id conſentiat, ſtatutum, errorem eſſe. Oratores quoque regios ſolemni*

(t) *Ibid.*

(u) Lettr. du Cardinal de *Lorraine*, à Berton ſon Secretaire & ſon Agent en Cour de Rome, en Janvier 1563.

Digitized by Google

lemni conteſtatione queſturos, ac Schiſmatis initium imminere.

Quibus omnibus liquet quo tum loco res eſſent, & noſtros quidem omnes, in antiqua Pariſienſis Academiæ, totiúſque adeò Eccleſiæ Gallicanæ ſententia publicè perſtititiſſe, ídque Pio IV. renunciatum eſſe; atque adeò abfuiſſe noſtros ab illo Decreto probando, quòd Pontificiam ſuperioritatem aſtrueret, ut Florentinam quoque Formulam, qua illam adſtrui quibuſdam videretur, omitti vellent; Pontificem verò in ea omnia ita conſenſiſſe, ut ab ea Formula, non modò in Synodo Tridentina, verùm etiam in edenda fidei profeſſione conſulto abſtineret.

CAPUT TERTIUM.

Circa Florentinam Formulam ſolemnis diſtinctio: quòd Romanus Pontifex regat Univerſalem Eccleſiam diſtributivè, non collectivè: de ea diſtinctione audax Duvallii locus. Ea diſtinctio non merè Scholaſtica, ſed à Concilio Conſtantienſi Martino V. *expreſſè approbante, deprompta.*

UT autem pleniùs intelligatur rectus ille bonúſque ſenſus, quem in Florentina Formula noſtri etiam agnoſcerent, placet interpretem, haud ſanè ſuſpectum adhibere, Andream Duvallium, qui inter Theologos Pariſienſes antiquæ ſententiæ abolendæ primus autor extiterit, ac Duvaliſtas ſuo nomine fecerit. Is verò refert Eugenii IV. ac Synodi Florentinæ verba in Decreto unionis quibus definitur: *Romano Pontifici* (x), *ut Chriſti Vicario, Petri Succeſſori, totius Eccleſiæ Capiti, omnium Chriſtianorum Patri, ac Doctori, poſcendi, regendi, gubernandi, Univerſalem Eccleſiam plenam poteſtatem à Chriſto eſſe traditam.* Sic autem interpretatur: *Satis, inquit, conſtat Concilium Florentinum* (y), *autoritatem Papæ ſupra Concilium non definiviſſe; nam & ſi definiat eum eſſe Chriſti Vicarium, totius Eccleſiæ Caput, & à Chriſto illi traditam poteſtatem regendi Univerſalem Eccleſiam;* HOC TAMEN NEMO EORUM QUI CONTRA SENTIUNT NEGAT. *Illum enim habere in Eccleſiam poteſtatem Univerſalem, ubique locorum diffuſam admittunt, & omnium Chriſtianorum Patrem ac Doctorem eum agnoſcunt; ſed contendunt Concilium non propterea definiviſſe eum in Eccleſiam Univerſalem, quatenus eſt legitimè congregata, & eſt in Concilio aliquo generaliter per ſuos Prælatos unita & conſentiens, poteſtatem habere; tunc enim, inquiunt, Eccleſia Univerſalis eſt totum quoddam, in quamlibet ſui Patrem, etiam præcipuam, qualis eſt Romana Eccleſia, autoritatem habens: ideòque cùm nomen hoc* (Univerſalis Eccleſia) *dupliciter ſumatur*, diſtributivè *quidem pro omnibus Eccleſiis per orbem diffuſis, &* collectivè, *id eſt pro Concilio Generali; priori modo, aiunt, Concilium Florentinum definiviſſe Summum Pontificem in Eccleſiam Univerſalem habere autoritatem, non tamen poſteriori.* Præcipuè ille quidem ut ſolet. Cæterùm illa diſtinctio diſtributivè, collectivè, ne vana ac nimis Scholaſtica videatur; eam adverſùs Wiclefum *Synodus Conſtantienſis & Martinus* V. totáque Eccleſia Catholica docuit (z). Sic certè ſtatuit Seſſio 8. Concilii Conſtantienſis. Sic repetitum legimus Decretali *inter cunctas* quam contra Wiclefum, Sacro Concilio Conſtantienſi approbante, Martinus V. edidit. *Propoſitio Wiclefi* 41. *non eſt de neceſſitate Salutis credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias; error eſt ſi per Romanam Eccleſiam intelligat Univerſalem Eccleſiam.*

(x) *Conc. Flor.* in Decret. unionis.

(y) *Duvallius* Tract. de ſup. R. P. pa. 4. pag. 71. (z) Tom. Conc.

cleſiam, aut Concilium Generale, aut pro quanto negaret primatum Summi Pontificis ſuper alias Eccleſias particulares: En illud *diſtributivè* à Concilio Conſtantienſi & Martino V. diſertè approbatum: En quo ſenſu ſanctiſſima iſta Synodus, tantúſque Pontifex decernant Pontificiam Poteſtatem in Eccleſia primam & ſupremam eſſe, non quòd ſit ſuper omnem conjunctim & collectivè, ut aiunt, Eccleſiam; ſed quòd ſit ſuper omnes Eccleſias particulares ſeparatim, ac diſtributivè ſumptas. Hæc tamen, ſi placet, non urgeamus adhuc totis viribus: ſit tantiſper in ſuſpenſo quæſtio, an Pontifex adunatæ, & ex toto orbe collectæ Eccleſiæ obediat, an imperet? Concilii Conſtantienſis Decreta taceamus, & illam à Concilio in Pontifices, etiam in fidei cauſis aſſertam poteſtatem ante Concilium Florentinum in Decreto unionis eâ voce utitur, quæ utrique ſententiæ poſſit accommodari; adeò ab alterutra condemnanda abhorrebat.

Atque illud (a) eſt unionis Decretum quo Conſtantienſia & Baſileenſia Decreta penitùs eliſa eſſe, & CAJETANUS & BELLARMINUS poſtea, & nunc Lovanienſes aliique inclamant. Nos ultima Decreti verba, quæ nobis favent, conſultò prætermittimus, & in alium rejicimus locum; ea tantùm promimus quibus nos maximè urgeri putant, atque in his ipſis verbis à noſtra ſententia condemnanda ſtudioſiſſimè temperatum fuiſſe luce clarius, atque ipſo Duvallio fatente, intuemur.

Quid ad hæc reſponderi poſſit, haud equidem intelligo. Certè enim Decreta Conſtantienſia præceſſerant, & Florentini Concilii tempore Baſileenſe habebatur, & de poteſtate Concilii ſupra Papam, vel Papæ ſupra Concilium, ſummâ utrinque contentione agebatur, & eâ diſputatione omnia perſonabant; an Romanus Pontifex ita toti preeſſet Eccleſiæ, ut adunatâ quoque & collectâ ſuperior eſſet: an ita ut omnibus quidem, particularibus præeſſet Eccleſiis, ſed in unum congregatis, & Generale Concilium facientibus obediret? Quid ergo quæſtione ortâ factum oportuit, ſi decidi placebat? An non Florentinis & Eugenio IV. idonea verba ſuppetebant quibus alteri parti omne præcluderetur effugium? Cur ergo adhibent communes utrique parti voces? Nempe rem in integro ſaltem relinqui volebant, quódque in confeſſo eſſet Pontifici aſſerebant. Summam illam in Concilio poteſtatem omittebant, quam ſi ipſi, vel maximè admitterent, neque Græcis unquam, neque reliquæ Eccleſiæ probaturi eſſent.

Et tamen illa etiam in Florentino Concilio inter utramque ſententiam librata, ac temperata verba ſibi planè favere jactârunt, non modò Epiſcopi ac Theologi Gallicani, verùm etiam tota Synodus Tridentina, & ipſe Pius IV. cùm in Synodi Decretis, tum in fidei profeſſione omiſſa voluêre, ne ſcilicet parum veritati conſulerent, ſi cuiquam videri poſſent, definire voluiſſe ea quæ in Scholis utrinque diſputata, non ſatis firma, conſtánſque traditio attuliſſet. Quod quidem divino planè Conſilio factum eſſe conſtat: Cùm enim hæ duæ Formulæ, illa Florentina ſcilicet, & iſta Pii IV. re, ac ſummâ conveniant; eundem quæ Primatum alia aliis verbis, ambæ tamen pariter ac ſufficientiſſimè prædicent, ſanè oportebat anteferri eam, quæ cùm Hæreticos æquè convelleret Catholicis aptior, congruentiórque haberetur; ut quemadmodum veritas, ita etiam pax & charitas in Eccleſia Catholica coleretur. Neque noſtros quidquam amplius flagitâſſe Palavicinus refert: Tametſi enim poſt Conſtantienſes Canones ſententiam ſuam ad fidem pertinere crederent, ſimul intelligebant, aliud eſſe quod illis videretur,

(a) Doct. Lov. diſ. 7.

tur, aliud quod toti Eccleſiæ Catholicæ definiendum putarent. Quare fovere pacem & Catholicos omnes charitate complecti æquum arbitrantur. Quæ quidem ſecuti eorum ſucceſſores, in hac poſtremâ declaratione, ſimul & avitam ſententiam Eccleſiæ Catholicæ ac ut quid jam dicamus ampliùs, utilem defenderunt, & ab omni prorſus cenſurâ temperârunt. At in eos tam doctos, tam modeſtos, tam paci Catholicæ conſulentes, *Strigonius* Archiepiſcopus, aculeatæ cenſuræ gladium ſtringit; eorum articulos abſurdos, deteſtabiles, Schiſmaticóſque pronuntiat, ut eam doctrinam, quam viſam, quam agnitam, inculcatam, tot Pontifices, tot Synodi, intactam ſaltem illæſamque relinquerent, unus ille audacior, validiórque conficiat.

CAPUT QUARTUM.

Ex antè dictis probatur Cleri Gallicani Declarationem jam in tuto eſſe, nondum licèt prolatis probationibus Leonis X. *in Concilio Lateranenſi & adversùs* Lutherum *acta, nihil ad rem facere,* Tridenti *acta, &* Pii IV. *profeſſio probant.*

Vide interim, *Lector candide*, quantùm è jure noſtro decedamus. Nondum quæſtionis arcana reſeramus: quid *Eugenius IV.* à Synodo Baſileenſi poſtularet, quibus convenirent, in quo diſſiderent, quid poſteà addiderint, & quæ jam à nobis extorquere velint Pontificiæ poteſtatis immodici, atque improvidi, eóque jam nomine non ſatis idonei defenſores; hæc nondum explicamus; probationes noſtras inſtrumenta cauſæ, Conſtantienſia decreta Seſſ. IV. & V. nondum producimus: illa, inquam, Decreta quibus P. P. totáque univerſalis Synodus *declarant, ſtatuunt, definiunt* Conciliis Oecumenicis quibuſcumque poteſtatem à Chriſto immediatè datam eam, cui etiam Papa *obedire teneatur.* Neque tantùm in cauſa Schiſmatis, quam tractabant, *ſed etiam in iis quæ pertinent ad fidem & ad reformationem in capite & in membris;* hoc eſt, in omnibus cauſis quæ generales eſſent, quæ ad ſtatum univerſalis Eccleſiæ pertinerent, & maximè in fide quæ ſit omnium fundamentum. Hæc nondum urgemus: nec dum aſſerimus, uti profectò, Deo dante, luce clarius faciemus; Conſtantienſis Concilii motâ quæſtione ſenſum perſpicuum, judicium firmum, certam & inconcuſſam autoritatem; nondum proferimus Decreta Pontificis *Martini V.* ipſius *Eugenii IV.* ac *Pii II.*; aut Concilii etiam Florentini, quibus Conſtantienſes Canones apertiſſimè comprobantur. *Decretum* unionis tantùm, eámque Decreti, quæ maximè nobis objici ſoleat partem expromimus, & jam ab omni cenſura, ab omni periculo tuti ſumus; tanta cauſæ vis & veritas ineſt!

Nondum, inquis, ita tuti; nam etiamſi à Florentinis Tridentiníſque Decretis, ac Pii IV. profeſſione tuti, ad Leonem X. & Lateranenſia ſub eo Decreta, hæreatis neceſſe eſt; Pontificiam námque ſuperioritatem à Concilio Lateranenſi aſſertam (a) *Bellarminus* & alii contendunt; & *Suarez* noſtram ſententiam à Leone X. in Luthero damnatam, & quidem hæreſis, confidenter affirmat. Hæc quidem diſpungemus ſtatim; & quàm trepida Bellarminus, & quàm vana Suareſius dixerit oſtendemus. Interim quærimus annon ea omnia Tridentina Synodus, & Pius IV. tenerent, ſi tranſacta, confecta, definita referat, cur omitti placuit? Nam profectò Lutherus eam quæſtionem moverat, & à Leone X. ritè damnatus ad Synodum univerſalem provocaverat; & Conſtantienſe Concilium oſtendebat, (b) & Pariſienſes auxilio advocabat. Id quoque

(a) Bell. L. II. *de Conc. aut.* & paſſim. Suarez *de Fide*, diſp. 3. Sect. 7. n. 5. (b) Disq. art. 9. p. 43. *Doct. Lovan.* art. 11. pag. 69.

Digitized by Google

que Cenſores noſtri objiciunt, quaſi neceſſe ſit à nobis rejici ea omnia quibus Sycophanta perditiſſimus abuſus eſt. Ergo contemnamus Theologicas facultates quas fruſtrà appellavit; & Epiſcopalem autoritatem quam in Archiepiſcopo Moguntino, & Papalem quoque, quam in Leone X. implorabat. An quia impurus nebulo ſacra omnia nomina, ordine invocavit, ut auſu ſacrilego omnia conculcaret, nos Catholici antiquam traditionem evertemus? Sed profectò id verum; ſi contra fidem Eccleſiæ traditam, atque in legitimo Concilio definitam homo audaciſſimus aliquid attentavit, id in Tridentina Synodo, id in profeſſione fidei quæ Luthero opponeretur, non diſſimulatum, ſed vindicatum oportebat: Tunc enim vel maximè valebat illud: *Error cui non reſiſtitur, approbatur*; & illud AUGUSTINI: (c) *dicatur ergo verum maximè ubi aliqua quæſtio ut dicatur impellit.* Cur ergo hîc tanta Synodus, tantúſque Pontifex conticeſcunt? An ut Gallis parcerent, Catholicam veritatem agnitam ab Eccleſia, ac certâ ſententiâ definitam Luthero prodidêre? Id velint ſcilicet Eccleſiæ hoſtes: id FRATER ille PAULUS, quamvis magno comparârit. Ille, inquam, Calviniſta cucullatus, & Catholici nominis ſpecie, non modò Synodi Tridentinæ, verùm etiam Fidei Catholicæ inſectator. Procul verò hæc à piis. Nempè ea omnia quæ nobis objectantur Tridentini Patres & ipſe Pius IV. omiſſa voluêre, quòd ea omnia vel intellecta eſſe perperam, vel pro Fidei Decretis fruſtrà venditari judicarent.

Atque hæc ſuo loco fuſiùs exequemur, neque Lateranenſibus noſtra impugnari, ſed aſſeri potiùs, quàm ſeriò dicimus, tam perſpicuè demonſtrabimus, & anteriores Synodos, anteriores Pontifices qui noſtra confirment, innumerabiles proferemus. Interim ex his quæ diximus ſatis ſupérque conſtat, quæ Synodi, quíque Pontifices poſt exortam eam quam tractamus quæſtionem de Pontificia poteſtate adversùs Hæreticos & Schiſmaticos decreverint, definiverint, Fidei profeſſionem ediderint, ab iis ita voces eſſe temperatas, ut noſtram ſententiam auditam, cognitam totáque Eccleſia perſonantem ab omni cenſurâ illæſam reliquerint.

(c) Lib. II. *de don. Per.* c. 16.

CAPUT QUINTUM.

Pariſienſium Doctorum veneranda autoritas: horum anteſignani Petrus de Aliaco *Cameracenſis Cardinalis*, & Joannes de Gerſone *Pariſienſis Eccleſiæ & Univerſitatis Cancellarius*; *viri omni doctrinæ ac pietatis laude cumulati*; *hujus rei multi teſtes. De* Joanne de Gerſon *Profeſſoris Lovanienſis caſtigandâ audaciâ.*

QUi tot Synodorum, tótque Pontificum autoritate contemptâ, nihil jam in nos niſi cenſuras meditantur, cogitare oporteret quantâ virorum illuſtrium copiâ, quantô præſidiô fulciamur, ac ne jam priſca ſæcula replicemus, ſatis conſtat à Conſtantienſis, imò etiam Piſani primi Concilii temporibus, re ſcilicet diſcuſſâ, & in quæſtionem vocatâ, multis jam ſæculis eam ſententiam quæ in generalibus, atque etiam in Fidei negotiis Conciliorum autoritatem Pontificiæ anteferret, doctiſſimis quibuſque, & ſanctiſſimis viris placuiſſe ut quæ & ſcripturæ autoritate niteretur & vetuſtiſſimâ traditione conſtaret, & à Concilio Conſtantienſi factô Decretô approbata eſſet.

Poſſumus commemorare ſcriptores egregios qui hæc ſummâ gravitate defenderent, imprimis Pariſienſes, & eorum anteſignanos *Petrum de Alliaco* Cameracenſem Cardinalem, & *Joannem Gerſonem*, quorum ſententiam nullus ignorat: ſed qui viri

viri fuerint non omnes æquè ſciunt.

Petrus Alliacenſis [a] is eſt qui obſcuro genere oriundus ex tenuiſſima re, Pariſiis Theologiæ Doctor, Regii Navarrici Collegii Magiſter, Univerſitatis Cancellarius, tum Cameracenſis Epiſcopus, ad Piſanum Concilium Burgundi Ducis nomine Legatus à *Joanne XXIII.* Cardinalis factus, Concilii Conſtantienſis, totiúſque Eccleſiæ lux, & optimi cujuſque conſilii autor, rebus ibi præclarè geſtis, extincto Schiſmate Wicleſiana Huſſitanáque hæreſi ejus maximè operâ debellatis à *Martino V.* Legatus in Galliam miſſus, piè ſanctéque obiit. Dictus *aquila Galliæ*, & *Hæreticorum malleus* indefeſſus, & à Bellarmino [b] quoque non ſine laude inter ſcriptores Eccleſiaſticos recenſitus, nec minùs pietatis, Chriſtianæque prudentiæ, quàm doctrinæ laude commendatus.

Joannes Charterius à natali vico in Remenſi Tractu *de Gerſone* dictus, Petri de Alliaco diſcipulus; & in Cancellarii Pariſienſis officio ſucceſſor, vir *doctus ac pius* à Bellarmino appellatus, omnium hæreſium inſectator, difficillimis Eccleſiæ Reipublicæque temporibus dum factio Burgundica totâ Galliâ deſæviret, impiámque doctrinam Joannis Parvi de occidendis tyrannis in Eccleſiam induceret, Regiæ Majeſtatis, atque familiæ, ad hæc Catholicæ veritatis invictiſſimus propugnator, Doctoris Chriſtianiſſimi nomine eſt illuſtratus. Qui poſteà in Concilio Conſtantienſi Caroli VI. Chriſtianiſſimi Regis Eccleſiæ Gallicanæ & Academiæ Pariſienſis Legatus, ſacri Conventûs pars maxima fuit: Denique tam ſanctè vixit ac ſcripſit, ut dignus haberetur, qui omni ſuaviorem unguento, *de Imitatione Chriſti* libellum edidiſſet. Cæterùm vera ejus ſcripta ſanctitatem æquè ac doctrinam ſpirant, veræque pietatis non modò ſcientiam, ſed etiam ſenſum guſtúmque præ ſe ferunt, atque ejus inſtaurandæ incredibile ſtudium: nec ſine magno emolumento leguntur præſertim illa: [c] *De ſimplificatione cordis: De probatione ſpirituum: De examinatione doctrinarum*; quibus per motus *Sixtus Senenſis*, hæc de Gerſone ſcribit: *Is*, inquit, *ita Scholaſticas ſubtilitates Theologiæ Myſticæ affectibus miſcuit, temperavitque; ut addubitandum ſit an eruditione pietatem, vel pietate eruditionem ſuperaverit.* Eâ Gerſo apud omnes exiſtimatione fuit: demum vir maximus atque ſanctiſſimus in pio officio docendi Catechiſmi Lugduni obiit, ubi ejus memoria in benedictione eſt, & in odoris compoſitionem, adeò ut poſt indiculum Sanctorum Lugdunenſium *inter pios Lugdunenſes non vindicatos, ut ſui ſæculi; omnium judicio, rarum lumen*, [d] miris cum laudibus à Theophilo Raynaldo Jeſuitâ referatur.

Extant de eodem Gerſone ab Epiſcopo Baſileenſi ad Clerum Lugdunenſem, ejúſque Cleri ad Epiſcopum Baſileenſem anno 1504. conſcriptæ Epiſtolæ quæ teſtentur Caroli VIII. ejúſque confeſſarii Laurentii Burelli Carmelitæ; ac poſteà Fiſtaricenſis opera, *erectum eſſe in divi Joannis Gerſonis decus & laudem devotum ſacellum ubi ſuper Altare ejus imago depicta eſt, magnúſque populi concurſus pro obtinenda ope divinâ affluit*, [e] *& plurimi ſe adjuvari Beati Gerſonis, precibus prædicant & teſtantur*; quibus motus *Andræas Saubeus* Tullenſis Epiſcopus in Martyrologio Gallicano de Gerſone ad 4. Idus Julii hæc habet: *Sed & Beatitudinis famam ac cultum Lugduni præſertim ubi piam efflavit animam, communi omnium ferè ſuffragio obtinuit.* Quo

B 2 loco

[a] Labb. *de Scriptor. Eccleſ. Act. Piſ. Conc. Act. Conc. Conſtant.* [b] Bellarm. *de Scriptor. Eccleſ.*

[c] *Bibl. Sanct.* Lib. IV. [d] *Mantiſſa* de piis quibuſdam Lugd. non vind. poſt indic. pag. 391. [e] *Ante Opera* Gerſon.

loco multa de Gerſonis virtutibus miraculiſque refert, ſed hujus viri poſteà anno 1643. detectum ſepulchrum, ejus celeberrimæ ſanctitatis ac priſcorum miraculorum, novis quoque additis memoriam renovavit. Scripſit hiſtoriam *Stephanus Pinei* Lugdunenſis & *Alphonſo Ludovico Richelio* Cardinali, Lugdunenſi Archiepiſcopo inſcripſit: quæ non eò dicimus, ut inter Sanctos publicâ religione invocandos Gerſonem appellemus, nondum à Sancta Sede Apoſtolica vindicatum, ſed ut tanti viri piam memoriam commendemus.

At eam invadit *Nicolaus Dubois* Profeſſor Lovanienſis, atque etiam Gerſonem miræ ſimplicitatis virum & Chriſtianæ paupertatis, ſi quis fuit unquam, amantiſſimum, *Vertumnum faventis auræ ſectatorem ac beneficiorum appetentem* [f]. Haud minùs imperitè quàm ineptè ſcripſit, eóque proceſſit amentiæ ac ſtuporis, ut vitio quoque Gerſoni vertat, quod *exoſus factus omnibus è Gallia in exilium pulſus, ipſi quoque Sereniſſimo Burgundiæ Duci, contra quem in Synodo Conſtantienſi declamaverat, inviſus fuerit.* Hæc de Gerſone noſtro Nicolaus Dubois, melior profectò Burgundus, quàm Theologus, qui non ferat in Oecumenico Concilio perorantem Gerſonem adversùs Sereniſſimum ipſius Ducem Joannem Audacem, Ludovici Aurelianenſis cæde manantem, qui necem infandam horrendâ hæreſi tueretur; hæc ſcribere non puduit Theologiæ Profeſſorem, atque inſuper ſancto viro exprobrare exilia pro Catholica Fide tolerata, à nefario Duce, qui Regis ſui conculcatâ Majeſtate fratriſque ejus fuſo ſanguine, rerum in Gallia potiretur.

Hæc de Alliacenſi ejúſque diſcipulo Gerſone dicenda habebamus; neque quod quidam objiciunt, eorum autoritatem infringi putamus, quod Schiſmatis tempore ſcripſerint. Imò verò eò firmari potiùs, quod ſcripſerint motâ quæſtione, quòd re diſcuſsâ, & *eliquatâ*, ut ait AUGUSTINUS, *atque ad plenarii Concilii autoritatem robúrque perductâ*. Denique quòd ei doctrinæ ſchiſma quoque ipſum tàm tetrum, tàm inveteratum ceſſerit.

Hos verò poſt Sanctos Patres & poſt ſacratiſſimas Oecumenicas Synodos Piſanam & Conſtantienſem, hos, inquam, ſchola Pariſienſis ſuæ ſententiæ Duces habuit; neque illos quidem, ut nonnulli jactant, in hoc argumento ſuſpectos, imò verò Apoſtolicæ Sedis ac Pontificiæ majeſtatis contra Wiclefum & Huſſum ſtudioſiſſimos defenſores; atque extincto Schiſmatis inſtauratores egregios, ut quæ de Conciliorum autoritate dixerint, amore veritatis, tuendæque fidei, ac inſtaurandæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudio dixiſſe conſtet.

CAPUT SEXTUM.

An, ut quibuſdam nunc videtur, quæſtio de Superioritate *à quæſtione de* Infallibilitate, *ſecundùm* Alliacenſem, *&* Gerſonem, *ſeparari poſſit? Refertur caput, „ Si Papa, aliique ex Decreto Gratiani „ Loci & Gloſſæ celebres quæ Pariſienſibus „ præluxerunt.„ Hinc pro certo aſſumptum Papam, etiam ut Papam, eſſe fallibilem.*

AT fortè Romano Pontifici, non ut ſupremam illam in Concilia generalia poteſtatem ita etiam infallibilitatem detrahebant; video enim qui has quæſtiones ſeparandas putent. Verùm autores noſtri ne id cogitabant quidem; imò non alia magis ratione Synodum univerſalem ipſo Papa ſuperiorem putabant, quam quòd hic *deviabilis* ſive *fallibilis*; illa *indeviabilis* & *infallibilis* eſſet. Vel ut alio modo ex eorum ſanè verbis exponit

[f] I. Part. reſu. art. 4. n. 15. 16. 17.

ait Bellarminus [a] ſummam & abſolutam poteſtatem in Eccleſia ponebant, ut in *regulante, quia Eccleſiæ eſt regulare & dirigere Papam, cùm ipſa non poſſit errare*, Papa autem poſſit. Quare alteram quæſtionem, vel teſte Bellarmino, ab altera ſuſpendebant, nedum ſejungi poſſe ſuſpicarentur.

Atque illi quidem multa ex ſcripturis, multa ex antiquitate teſtimonia & exempla referebant quibus Eccleſiæ, adeóque Concilii eam repræſentantis autoritas potior haberetur. Multa repetebant ex Decreto Gratiani & Gloſſis, quibus rebus tum plurimùm utebantur. Memorabatur imprimis caput *legimus*, diſt. 93. quod eſt Hieronymi: ex quo capite hæc verba promebant. [b] *Si autoritas quæritur, Orbis major eſt urbe.* Scio reſponderi & alicubi in Decreto ad marginem adſcriptum: major *extenſivè* non *intenſivè*: dignam Turrecrematæ ſubtilitate diſtinctiunculam: Cæterùm qualiſcumque eſt huic loco non convenit; quærebatur enim, non quis multitudine aut quantitate, ſed quis autoritate præſtaret. Favet Gloſſa ad verbum *major eſt*, & eſt hîc argumentum quòd ſtatuta Concilii præjudicant ſtatuto Papæ, ſi contradicant. Quem Textum unà cum Gloſſâ ſuâ Petrus de Alliaco & alii Pariſienſes vehementiſſimè inculcabant: ſed inter omnia argumentum illud imprimis urgebant: *deviabilem* nempe Pontificem, *indeviabili* nempe Eccleſiæ, atque Concilio poſtponi oportere.

Porrò locutio hæc *deviabilis & indeviabilis*, adeò uſitata à noſtris, à capite *Si Papa* duxit exordium: ſic autem habet caput illud apud Gratianum, Diſt. 40. *Si Papa ſuæ & alienæ ſalutis negligens deprehenditur, inutilis, & remiſſus in operibus ſuis, & inſuper à bono Taciturnus, (quod magis officit ſibi, & omnibus,) nihilominùs innumerabiles populos catervatim ſecum ducit, primo mancipio gehennæ, cum ipſo plagis multis, in æternum vapulaturos: hujus culpas iſtic redarguere præſumat mortalium nullus, quia cunctos ipſe judicaturus, à nemine eſt judicandus, niſi deprehendatur à Fide devius.* Hinc nimirum illud *deviabile* in Summo Pontifice quoad ab Eccleſia *indeviabili* neceſſariò reguletur; neque verò cogitabant diſtinctionem illam, eſſétne deviabilis, ut privata perſona, an etiam ut Pontifex, vel ut *Melchior Canus* loquitur; [a] *Errore perſonali, an judiciali*: hæc nondum cogitabant: Pontificem ſimpliciter nullâ reſervatione, exceptione nullâ poſſe eſſe à Fide devium fatebantur.

Imò Gratianus etiam, *ut Pontificem & errore judiciali* à Fide deviare poſſe apertè ſupponit, cùm de Decretalium autoritate multa locutus, hæc addit, diſt. 19. [b] *Hoc autem intelligendum eſt de illis ſanctionibus vel Decretalibus epiſtolis in quibus non præcedentium Patrum Decretis nec Evangelicis præceptis aliquid contrarium invenitur.* Quo loco victus Melchior Canus, [c] Gratianum accenſet iis qui Pontificiam infallibilitatem negare videantur.

Affert quidem Gratianus hîc probationem infirmam, & Anaſtaſii II. Decretalem immeritò erroris inſimulat; ſed affert alio loco Greg. II. Decretum authenticum, de quo meritò prænuntiet: *illud Gregorii ſacris Canonibus, imò & Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ penitùs invenitur adverſum*; cauſæ 32. quæſt. 7. Paragr. XVII. & XVIII. *§. ſed illud.*

Extat etiam aliud à Gratiano relatum Pelagii II. conſtitutum, de quo Gregorius magnus hæc habet: *Quod mihi durum*

[a] Bellarm. *de Conc. aut. Lib.* 2. *c.* XIV. [b] Hier. Tom. *II. epiſt.* 85. *ad Evag.*

[a] Lib 6. C. 8. [b] *Num.* 7. Laudata Leonis Magni ad Epiſcopos Provinciæ Viennenſis in cauſa Hilarii Arelatenſis Epiſtola. [c] Ibid. Cap. I.

Digitized by Google

rum & incompetens videtur : capite *ante Triennium*, diſt. 31. ad quæ verba Gloſſa apertè dicit : *illa conſtitutio fuit iniqua*, & ad verbum *durum* : *Statutum Pelagii fuit contra Evangelium.*

Hoc autem Statutum Pelagii II. eſſe ejus qui Gregorium proximè antecedit, probat eadem Gloſſa ex capite multorum diſtinct. XXXII. num. 2. quod eſt ejuſdem Gregorii Magni.

Hos Gratiani locos excutere hîc non eſt animus, ſed tantùm explicare paucis quæ noſtri pro *deviabilitate*, ut vocabant, Papæ, etiam circa Fidem atque Evangelicam veritatem argumenta ducerent à jure communi, communibúſque Gloſſis, & communi ſententiâ; atque ab eo etiam Canonum collectore, quem tum potiſſimùm non modò noſtri, ſed tota etiam ſchola, neque tantùm Canoniſtæ, ſed etiam Theologi autorem ſequebantur.

CAPUT SEPTIMUM.

Quo ſenſu explicarent illud : Rogavi pro te, ut non deficiat Fides tua, *Luc.* XXII. 32. *Eâ de re Gloſſa notabilis, quâ maximè utebantur : S. Thomæ, S. Bonaventuræ, & Nic. Lyrani loci. Petri de Alliaco locus inſignis. Gerſonis ſententia.*

NEque ullo modo movebantur hac pollicitatione Chriſti ad Petrum, *Rogavi pro te ut non deficiat Fides tua*, Luc. XXII. 32. vulgaris enim erat interpretatio, hæc Chriſti pollicita referens non ad fidem Petri, aut Romani Pontificis etiam de fide decernentis, ſed ad fidem Eccleſiæ Catholicæ, quæ Petri diceretur, quòd eam primus Petrus præ cæteris, ac pro cæteris prædicâſſet, maximè cùm diceret communi Apoſtolorum nomine : *Tu es Chriſtus filius Dei vivi.*

Hanc interpretationem firmabat Gloſſa notabilis in caput, *à recta* quod eſt in Decr. Gratiani cauſa 24. 9. 1. quæ ſic habet ad verbum *novitatibus* : *Quæro de qua Eccleſia intelligas, quod hîc dicitur quòd Eccleſia errare non poteſt : Si de ipſo Papâ qui Eccleſia dicitur, ſed certum eſt quòd Papa errare poteſt : Reſponde : ipſa Congregatio Fidelium hîc dicitur Eccleſia, & talis Eccleſia non poteſt non eſſe ; nam ipſe Dominus orat pro Eccleſia : Ego pro te rogavi ut non deficiat Fides tua & voluntate labiorum ſuorum non fraudabitur.* Clarum eſt, ubi intelligat non defecturam Fidem, in Eccleſia Catholica ſcilicet, non in ipſo Papâ, qui errare poſſit. Loqui autem de Papa ut eſt publica perſona, vel ex eo patet quòd de Papa loquatur, ut eſt aliquo modo Eccleſia, quod Papæ ut privata eſt perſona nullo modo congruit.

Nonnulli hæc promiſſa Chriſti referebant ad Eccleſiam Romanam, etiam peculiarem à Petro fundatam, in eâque fidem Petri, hoc eſt fidem à Petro prædicatam, defecturam negabant.

Utrumque verò ſenſum antiquiores etiam ſcholaſtici docuerant, imprimis S. Thom. 2. 2. q. 2. a. 6. ad. 3. dum ait, *Univerſalis Eccleſiæ fides non poteſt deficere, Domino dicente : rogavi pro te ut non deficiat fides tua.* De Fide autem particularis Eccleſiæ Romanæ nunquam defecturâ, idem hæc ſcripſerat, Comment. in Matt. XVI & XVII. *Quamvis aliæ Eccleſiæ vituperari poſſunt per Hæreticos, Eccleſia tamen Romana non fuit ab hæreticis depravata, quia ſupra Petrum erat fundata. Unde in urbe Conſtantinopoli fuerunt hæretici, & labor Apoſtolorum amiſſus erat. Sola Petri Eccleſia inviolata permanſit.* Unde Lucæ XXII. *Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua : & hoc non ſolùm refertur ad Eccleſiam Petri, ſed ad fidem Petri, & ad totam Occidentalem Eccleſiam.*

Congruit antè dictis *S. Bonaventuræ*, in-

Digitized by Google

interpretatio in hæc verba: *Rogavi pro te, &c.* [a] *Hîc rogavit Dominus non ut Petrus non caderet, ſed ut non deficeret, quia quamvis ceciderit reſurrexit, vel poteſt illud referri ad Eccleſiam Petri, pro cujus fide rogavit Dominus ſecundùm illud,* NON PRO EIS TANTUM ROGO: SED ET PRO EIS QUI CREDITURI SUNT PER VERBUM EORUM IN ME, *& hæc Eccleſia quæ deſignatur per Petri naviculam, licèt concutiatur, tamen non naufragatur.* En hîc refert precationem, ſive pollicitationem Chriſti, vel ad ipſum præcisè Petrum, vel ad univerſalem Eccleſiam.

His favebat *Nicolaus de Lyra* quem noſtri multùm ſequebantur in eundem locum Luc. XXII. [b]*Ex hoc patet fidem non deficere uſque ad finem mundi, potiſſimè in Eccleſia Romana quæ à Petro poſt Chriſtum fundata eſt.*

Cúmque noſtri intelligerent precationem Chriſti ſic accipi paſſim ab interpretibus ſuo ævo celeberrimis, ut ad Petri Eccleſiam referatur, cogitabant non defecturam fidem in eâ Eccleſiâ, cujus Petrus Princeps ac Fundator fuiſſet, non autem proinde ejus ſucceſſores errare & deviare non poſſe, tanquam neceſſe eſſet iis errantibus ruere Eccleſiam, eorúmque culpam nullo aliunde auxilio reſarciri.

Atque ex his omnibus *Petrus de Alliaco* ſua illa deprompſit, quæ Tractatu de autoritate Eccleſiæ per Concilii tempus Conſtantiæ edito docuit: [c] non eſſe, ſcilicet in Papa, tantam plenitudinem poteſtatis, quanta eſt in Eccleſia, *quia confirmatio in fide, de qua dicitur quòd Eccleſia non poteſt errare; juxta illud,* PETRE ROGAVI PRO TE, UT NON DEFICIAT FIDES TUA. *Illa non eſt in Papa, quia hoc non eſt dictum de fide perſonali Petri, cùm ipſe erraverit, ſed de fide Eccleſiæ de qua dicitur,* ET PORTÆ INFERI NON PRÆVALEBUNT ADVERSUS EAM, *ſcilicet Eccleſiam.* Non enim dictum eſt *adverſùs te, ſcilicet Petrum.* Concluditque ſic; *igitur ſpeciale privilegium eſt, & ſingularis Eccleſiæ autoritas, quòd non poteſt errare in fide.*

Neque dicas loqui eum de *fide perſonali Petri.* Hoc eſt de fide Petri, ut eſt privata perſona, non autem de fide Petri, ut eſt Summus Pontifex, editô Decretô declarans veritatem: non enim ea tum animo cogitabant; certè Alliacenſis ab eis procul aberat, cùm fidei perſonali Petri quæ deficere poſſet, opponeret, eámque deficere non poſſet, fidem non Petri, pro poteſtate decernentis, ſed univerſalis Eccleſiæ.

Cæterùm nihil eſt dubium quin Alliacenſis cùm Papæ fidem deficere poſſe docet, agat de Papa decernente & judicante; eò enim pertinet tota argumentorum ſeries ac vis. Cujus rei gratiâ allegat, Gloſſam illam ſuprà memoratam, *quòd ſtatutum Concilii præjudicet ſtatuto Papæ.* Qua quidem in Gloſſa certiſſimum eſt opponi non privatam Papæ perſonam ejuſdem perſonæ publicæ; *ſed ſtatuta ſtatutis*, Decreta Decretis, & ubique ſpectari perſonam publicam.

Hinc doctiſſimus Cardinalis hæc ſubdit; *Hoc Privilegium*, quòd Eccleſia errare non poſſit in fide, *aliqui extendunt ad Romanam Eccleſiam*, aliqui ad Concilium generale, *aliqui verò perſtringunt ad autoritatem univerſalis Eccleſiæ: ſed non poteſt extendi ad Papam, ut dictum eſt.* Quo excludere intendit Papam, ſive ut privatam perſonam, ſive ut judicantem, alióque nihil agit.

Quo autem ſenſu per ea tempora aliqui præſertim ex Canoniſtis rei Theologicæ imperitiſſimis de Concilio dubitarent, non eſt nunc quærendi locus; neque item requirendum quo ſenſu Eccleſiam Romanam particularem à Papa diſtinguerent; id conſtat pro certo habuiſſe Cardinalem quocumque ſenſu diceretur fidem Eccleſiæ

[a] BONAV Tom. II. *Exp. in Evang. Luc.* [b] *In Luc.* Cap. XXII. [c] Prima Pars GERS. pag. 921. Tract. *de aut. Eccl.* 3. p. c. 1.

ſiæ minimè defecturam, id quidem ad Papam ſive ut privatam perſonam, ſive ut decernentem, pertinere non poſſe.

Unde ſtatim infert *Papam poſſe ab univerſali Eccleſia, vel à generali Concilio eam repræſentante in multis caſibus judicari & condemnari: & ab eo ad Concilium in multis caſibus poſſe appellari, videlicet in caſibus Eccleſiæ deſtructionem tangentibus. Addit: alioquin Eccleſiæ non ſatis fuiſſet à Chriſto proviſum, in eámque Papa per hæreſim manifeſtam, & tyrannidem apertam, aut aliud notorium crimen conaretur eam ſubvertere; & nemo ei dicere poſſet: cur ita facis? Per viam juris ei reſiſtendo, id eſt ab eo appellando, eum accuſando, & per Concilium judicando.*

Ipſa *appellationis* vox ſatis profectò indicat hîc intelligi Papam etiam judiciario ordine procedentem, adeóque pro Papa agentem; quò etiam pertinent quæ idem Alliacenſis non ſuo tantùm, ſed etiam totius facultatis nomine, Avenione dixerat coram Clemente VII. *In cauſa fidei à Papa ad Concilium appellari poſſe.* Quæ nos alio loco aptiùs referemus.

Conſentanea magiſtro ſcribit *Gerſo*, cujus hæc ſunt dicta: [d] *Non reperitur in terris altera talis infallibilis regula, niſi generale Concilium legitimè congregatum: In cauſis fidei non habetur in terra judex infallibilis vel qui non ſit deviabilis à fide, de lege communi, præter ipſam Eccleſiam univerſalem, vel Concilium generale eam repræſentans. In cauſis fidei nulla determinatio judicialis Epiſcopi, imò nec Papæ ſolius, præciſè ut eſt Epiſcopi vel Papæ, ligat fideles ad credendum quod ſit de veritate fidei.* Ac pro certo ſtatuebat Papam errare poſſe, *ſententiando contra fidem.* Unde paſſim infert Alliacenſis Cardinalis, indeviabilem poteſtatem, Concilii ſcilicet, *deviabili*, Papæ ſcilicet, anteferri oportere.

[d] *De exam. doct.* 1. p. conſ. 1. *an liceat in cauſ. fidei appellare à Papa.* 2. prop. *ibid.*

Hæc igitur docentes eos complectebantur omnes, nedum cuiquam ſuſpecti eſſent; cùm nempe conſtaret hæc ex Gratiano, Gratianíque gloſſis vulgaribus, atque omnino ex communi tritáque ſententiâ eſſe deprompta; quódque longè eſt maximum, tantæ firmitudinis ut iis quoque Conſtantienſia Decreta niterentur.

Sacra námque Synodus cùm Pontifici Concilium anteponit, cauſam quâ anteponatur, primam ponit fidem, fidei ut capiti adjungit cætera; *in fide*, inquit, [e] *in Schiſmate; in Reformatione generali:* quâ doctrinâ poſitâ noſtri nullum relictum putabant Pontificiæ infallibilitati locum, cùm nec ullum viderent adeò veritati inimicum, qui *infallibili*, hoc eſt ipſi veritati aliquid anteferret. Sed hæc ſuo loco fuſiùs. Nunc enim non ipſam quæſtionem exponimus, ſed quid Alliacenſem Cardinalem, & ejus diſcipulum Gerſonem, atque horum ſententiam ſecutos Pariſienſes, totámque adeò Academiam de Eccleſiaſtica poteſtate, atque infallibilitate docuiſſe conſtet.

CAPUT OCTAVUM.

Scholam Pariſienſem in Alliacenſis & Gerſonis *ſententiâ perſtitiſſe, toti orbi notum: eam ſententiam egregii viri ubique docuerunt. Cur Pariſienſium doctrina dicta ſit.*

NEque ſola Pariſienſis Academia in eâ ſententiâ ſtetit, ſed etiam Colonienſis Erfurdienſis, Viennenſis Academiæ in Germania nobiles, Cracovienſis etiam & Bononienſis, ipſa quoque Lovanienſis, & aliæ denique quarum ſuo loco acta referemus.

Scholam Pariſienſem omnium celeberrimam ſemper in ſententiâ perſtitiſſe annales noſtri, & ipſa geſta probant, ſuo

poſteà

[e] *Concil. Conſt. Seſſ.* 4. & 5.

Digitized by Google

poſteà ordine recenſenda. Unde noſtri Doctores *Jacobus* ALMAINUS & *Joannes* MAJOR ſub Ludovico XII. & Franciſco I. Scriptores nobiles hæc habent; ALMAINUS quidem: (a) *Concluſio eſt quam tenent omnes Doctores Pariſienſes & Galli, quòd poteſtas Papæ eſt ſubjecta poteſtati Concilii*, & hanc vocat *reſolutionem Schola Pariſienſis & Eccleſia Gallicanæ*. Hanc probat eâ maximè ratione quâ Gerſonem uſum fuiſſe vidimus, quòd poteſtas quæ eſt in ſuppoſito *deviabilis*, debet *dirigi ſecundùm poteſtatem indeviabilem*: Pontificia ſcilicet per conciliarem. Hæc Almaïnus; Quid MAJOR? Poſtquam eandem ſententiam probavit, hæc addit: *& noſtra facultas à diebus Concilii Conſtantienſis, in qua plures exercitatos habet Theologos quàm in duobus vel tribus Regnis, ſic hanc partem fovet, quòd nulli licuit aſſerere oppoſitum probabile*; atqui tenuerit, *in campo revocare cogitur*. Nota verba *à diebus Concilii Conſtantienſis non licuit*. Hoc eſt non licuit poſtquam expreſſè diſcuſſa res eſt: ſed anteà quoque Major & alii præceſſiſſe traditionem docent.

Hos libros Almaïnus & Major juſſu facultatis ediderunt. Hæc verò cùm docerent, & toti Eccleſiæ teſtarentur, nulli tum everſa omnia, & periclitari fidem ac doctrinam illam *planè deteſtabilem ac Schiſmaticam* inclamabant. Neque ſe Romani Pontifices commovêre, aut libros ullâ notâ cenſuêre dignos, quippe qui intelligerent hæc verè eſſe Decreta ſacratiſſimæ ac probatiſſimæ facultatis.

Placet conſiderare quid de noſtræ facultatis ſententia exteri quoque exſcripſerint. Primus *Albertus* PIGHIUS dum adversùs Conſtantienſia & Baſileenſia Decreta pleno ore invehitur, hæc ſubdit: (b) *Horum Decretorum autoritatem aſſeruit Joannes ille Gerſo Cancellarius Pariſienſis, quem in hodiernum uſque diem univerſa illa Schola ſequitur.* Hæc ſcribebat anno 1538. & qui de Pontificiâ poteſtate, tam inaudita ſcripſit, ut eò nomine ferè ab omnibus contemnatur, neque tamen Scholam Pariſienſem in Gerſonis ſententia permanentem ullâ notâ ſugillare auſus; Gerſonem etiam *doctum ac pium* vocat.

Martinus AZPILEVETA (c) Navarrus; Regno ſcilicet Navarrico oriundus, divini humaniſque juris conſultiſſimus, poſtquam Salmanticæ & Conimbricæ docuit, Romam profectus eſt, Summiſque Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. & Sixto V. Clarus Romæ multa ſcripſit atque edidit. Is in caput, *novit*, de judiciis hæc habet: *non eſt conſilium in præſentia definire cui principalis poteſtas Eccleſiaſtica fuerit à Chriſto collata, an Eccleſiæ toti, an verò ipſi Petro, propter illam diſcordiam maximam Romanorum ac Pariſienſium.* (Romanorum Curialium certè aut privatorum Doctorum, non profectò Pontificum, à quibus noſtra firmata docebimus) pergit: *Illi* (Romani ſcilicet) *tenent Petro & ſucceſſoribus datam hanc poteſtatem, atque ideò Papam eſſe Conciliò ſuperiorem. Hi verò quibus Joannes Gerſo adhæret, docent datam eſſe toti Eccleſiæ, licèt exercendam per unum; atque adeò in aliquot caſibus Concilium eſſe ſuprà Papam: Quarum illa* (ſcilicet Romanorum) *placuiſſe videtur Sancto Thomæ, & Thomæ de Vio. Altera verò placuit Panormitano qui pro Pariſienſibus eſt; quem frequentiùs noſtri ſequuntur. Quem mordicus tuetur Jacobus* ALMAINUS *è Sorbonâ Theologus, & Joannes* MAJOR, *Cap. 18. in Matth. qui idem facit: Aiens Romæ neminem permitti tenere Pariſienſium & Panormitani ſententiam, nec rurſus Academiam illam Pariſienſem pari ut*

(a) Lib. *de poſt. Eccl. & Laïc.* inter Opera GERSON. (b) Lib. 6. Hier. Eccl. C. II.

(c) BELLARMIN. & LABB. *de Script. Eccleſ.*

ut contraria opinio aſſeratur in ea. Iterum de pœnitentia D. 5. utramque opinionem Italorum & Gallorum pari refert æquitate: Itali & Galli diverſa ſentientes æquè Catholici nullo diſcrimine habebantur.

Adeò autem hæc de Gallis ſententia toto orbe permanavit, ut *Franciſcus de* VICTORIA Hiſpanus ſcripſerit: (a) *notandum quòd de comparatione poteſtatis Papæ duplex eſt ſententia; altera Sancti Thomæ & ſequalium multorum, & aliorum doctorum tam in Theologia, quàm in jure Canonico; quòd Papa eſt ſupra Concilium: altera communis eſt ſententia Pariſienſium, & multorum etiam doctorum in Theologia & Canonibus, ut Panormitani & aliorum contraria; quòd Concilium eſt ſupra Papam.*

Neque verò ſoli Galli hanc ſententiam ſcriptis editis propugnârunt, nempe & Navarrum dicentem audivimus eandem ſententiam ſecutum celebrem illum NICOLAUM Catanenſem Archiep. Panormitanum, *Lucernam juris dictum*; (b) quem pro Conciliorum etiam in Pontificem ſupremâ poteſtate multa ſcribentem, & Concilio Baſileenſi ſemper inhærentem, adeóque à Felice Baſileenſi electo Cardinalem factum, Bellarminus (c) tamen laudatum potiùs quàm condemnatum velit, adeò non ſemper illam ſententiam hoſtili animo inſectantur qui eam vel maximè reprehendunt.

Panormitano in Italia præluxiſſe Panormitani Magiſtrum ZABARELLAM Cardinalem Florentinum, virum maximum Bellarminus (d) fatetur. Accedit è Germania *Nicolaus* CUSANUS poſteà Cardinalis. Prodiit ex Hiſpania *Alphonſus* TOSTATUS Epiſcopus Abulenſis, tantâ doctrinæ opinione, ut Bellarmino miraculum fuerit, tot ſcilicet ſcriptis editis, (e) *breviſſimo tempore cùm non vixerit niſi quadraginta annos.* De quo meritò dictum ſit, eodem Bellarmino teſte: *Hic ſtupor eſt mundi,* nec minùs *ſanctitate* clarus habebatur, ut idem Bellarminus memorat. Is (f) in libro qui dicitur *Defenſorium*, fusè probat à Chriſto inſtitutum Tribunal ſuperius Papâ, *nempe Concilium quod Papam corrigere & judicare poſſit, non ſolùm in fide, ſed etiam in aliis caſibus, ſolúmque illud Tribunal id habere ut errare non poſſit, Papam autem errare poſſe etiam in damnandâ hæreſi.* Quem librum Bellarminus cautè legendum monet propter hanc ſententiam: ſed alii libri ejuſdem ſunt Spiritûs, neque hujus ſcripti, tantíque viri autoritas uno Bellarmini verbulo infringi queat.

Hìc cæteros ſcriptores recenſere non eſt animus. Nimia nos copia opprimeret, & multi alii ſuo loco proferentur. Hìc quidem placuit appellare eos qui in omnium ferè ore verſarentur: quibus Alphonſum de Caſtro Hiſpanum Patrum noſtrorum memoria è Minorum ordine Theologum nobilem, & à noſtro Feuardentio, ejuſdem ordinis editum in lucem, Bellarminus accenſet (g).

Hinc liquidò patet quam Pariſienſium ſententiam vocant, non ideò Pariſienſibus attributam, quòd in eâ tuendâ ſingulares eſſent, ſed quòd eam ſingulari ſtudio & eruditione tuerentur. Cæterùm in omnibus Eccleſiis vulgatiſſimam extitiſſe, & à ſcriptoribus pietate ac doctrinâ præſtantiſſimis ubique terrarum publicè, & cum laude eſſe defenſam, nedum ſuſpecta fuerit.

(a) *De pot. Pap. & Conc.* (b) LABB. *de Scriptor. Eccl.* in Cap. *ſignificaſti.* (c) *De conc. aut.* Lib. II. C. XIV. (d) *Ibid.*

(e) *De Script. Eccleſ.* (f) TOST. t. 12. *defenſorii* p. 2. C. 30. 69 70. (g) BELLARM. de R. P. C. II. Lib. *contra hæreſ.* Cap. II.

CAPUT

CAPUT NONUM.

Dionyſius Carthuſianus *adducitur*; *ejus exemplum probat, eos qui per eam ætatem Pontificiæ autoritati vel maximè favebant, ſummâ ipſâ in Pariſienſium ſententiam conveniſſe; Eccleſiæ ſoli eámque repræſentanti Concilio generali ab eo doctore tributa infallibilitas: locus*, rogavi pro te, *&c.* Lucæ XXII. 32. *cum eâ doctrinâ facilè conciliatus.*

DIonyſii Carthuſiani autoritas in hâc quæſtione maximi eſt ponderis, cùm propter ſingularem viri gravitatem, túmque ejus exemplo conſtitutum ſit omnibus; multos ubique terrarum ſcriptores graviſſimos, qui à Pariſienſium ſententiâ abhorrere videantur, ſummâ tamen ipſâ in eam egregiè conſenſiſſe.

Is igitur paulò poſt Baſileenſe Concilium ſub Nicolao V. Eugenii IV. ſucceſſore floruit ſanctitatis nomine ab Odorico Raynaldo commendatus; atque eo quidem tempore Baſileenſis Concilii quæſtio de ſuperioritate, Doctorum omnium ſermonibus celebris habebatur; erátque Dionyſius (a) hic unus omnium qui Papæ ſuperioritatem in Eccleſiam etiam congregatam vehementiſſimè tueretur; edito in eam rem libro de autoritate Papæ & concilii generalis. Is tamen articulo, cui titulus, (b) *Determinatio difficultatis præcipua an ſcilicet Papa ſit ſuper Concilium, an vice verſâ: arbitror reſpondendum, quòd ibi ſit excedens, & exceſſum, id eſt, quòd in aliquibus, putà in his quæ propriè ac directè ſpectant ad forum generalis Concilii, & propter quorum determinationem, ſeu expeditionem, illud celebratur; in his Concilium videtur eſſe ſupra Papam, ita quòd Concilium dando voces ſeu vota, eſt liberum, nec Papa poteſtatem coercitivam habet ſuper illud in hujuſmodi cauſis, magiſque ſtandum eſt determinationi, ſeu ordinationi Concilii generalis, quàm Papæ. En quo loco ſit Concilii autoritas & in his cauſis propter quarum determinationem celebratur.*

Quænam autem illæ cauſæ ſint quanquam obſcurum non eſt, tamen à Pio viro diſertè explicatur. Porrò inquit; (c) hæ cauſæ ſunt; *extirpatio Hæreticæ pravitatis ac Schiſmatis, declaratio fidei, atque editio Symboli ejus, Univerſalis reformatio Eccleſiæ in capite & in membris ejus.* Hæc quidem ipſiſſima ſunt quæ Clerus Gallicanus ex Concilio Conſtantienſi repetenda cenſuit. Pergit Carthuſianus; *Itaquè in expeditione iſtorum, major dicitur poteſtas Concilii generalis, quàm Papæ, quoniam Chriſtus promiſit Eccleſiæ, ſeu Concilio ipſam repræſentanti, infallibilem directionem, & glorioſam aſſiſtentiam inceſſantem; ita quòd errare non poteſt in fide, neque in his quæ ad bonos mores pertinent, eò quòd in talium determinatione regatur immediatè à Spiritu Sancto: Unde & Papa in talibus tenetur ſtare determinationi Eccleſiæ, ſeu ſtatutis Concilii tanquam ordinationi ac ſententiæ Spiritûs Sancti.* CUMQUE PAPA POSSIT ERRARE IN FIDE, ET IN MORIBUS AC CÆTERIS QUÆ SUNT DE NECESSITATE SALUTIS, EJUS JUDICIO NON VIDETUR ULTIMATE, AC CERTITUDINALITER STANDUM IN ISTIS, CUM NON SIT INFALLIBILIS REGULA, NEQUE INDEVIABILE FUNDAMENTUM. Quid clarius? At cùm Concilio tanta tribuat, Pontificis tamen ſuperioritati nihil ſe derogâſſe putat, *quoniam infallibilis iſta directio à Spiritu Sancto, non videtur peri-*

(a) *Dionyſius Carth.* Edit. Col. 1532. *tit.* 1. f. 327. (b) I. Part. *art.* 27. f. 340.

(c) Ibid. *art.* 31. f. 341. verſo.

Digitized by Google

pertinere ad majoritatem poteſtatis, ac juriſdictionis præſidentialis, ſed potiùs eſt ſupernaturale donum Spiritùs Sancti, actuale magis, quàm habituale; idcircò ex his non ſatis probatur poteſtas Eccleſiæ eſſe ſuper poteſtatem Papæ, ſed quòd major ſit gratia atque perfectio univerſalis Eccleſiæ. Denique ſic concludit: [a]. *Prætereà cùm Papa conſtitutus ſit totius Eccleſiæ Summus generaliſque Cultor, Paſtor & Pontifex, fideique Defenſor, ac præcipuarum difficultatum, Eccleſiæ, determinator, non ſic ad generale Concilium pertinet hæreſes & Schiſmata extirpare, totius Eccleſiæ reformationi intendere, fidem declarare ac fidei ſymbolum edere, quin etiam hæc ipſa ad Papam, ratione ſui officii directè pertineant, ideòque neque ex his ſatis oſtenditur quòd poteſtas Concilii ſit, abſolutè loquendo, major poteſtate Papali, ſed quantum ad aliquid, quoniam hæc certiùs, ſeu expeditiùs fiunt per generale Concilium, quàm per Papam duntaxat, eò quòd majoris gratiæ atque ſubſidii promiſſio ſit facta Eccleſiæ quàm Papæ.*

Tum poſtquam protulit locum Sancti Thomæ in 2. 2. q. 1. determinantis quòd ad Papæ autoritatem pertinet editio ſymboli, hæc addit: *Sed contra hæc quidam objiciunt, quòd cùm Papa poſſit errare, non poteſt quis ejus determinationi atque ſententiæ, abſque omni formidine tam actuali quàm habituali aſſentire; ſed determinationi Eccleſiæ quæ errare non poteſt, certitudinaliter ſtatur. Idcircò ad generale Concilium pertinere videtur*, Ultima decisio credendorum, quod verùm reor: En quæ pii doctique viri ſententia ſit; additque, *nihilominùs ad autoritatem Papæ pertinet iſtud; Quamvis perſona, cui tanta autoritas conceſſa eſt, ſit ſimilis aliis, mortalis & fragilis, atque peccabilis: idcircò ſententiæ ejus ſecundùm quod à tali perſonâ procedit non ita certitudinaliter ſtatur ſicut ſententiæ Univerſalis Eccleſiæ non errantis, ad quam etiam pertinet declarare editionem Symboli à Summo Pontifice factam eſſe idoneam.* En quo ſenſu, & ſuam tueatur, & Sancti Thomæ exponat ſententiam.

His cùm apertiſſimè doceat Papam in judicando de fide, eſſe fallibilem, locum illum de Petri nunquam defecturâ fide ſic interpretatur ex communi ſententiâ. Quoniam Petro ſpecialiter fuit committenda Eccleſia. Unde quod dicitur, ut non deficiat fides, idem eſt ac ſi dicatur, ut non deficiat fides Eccleſiæ tibi committendæ: Sicque ex verbis his ſumitur argumentum quòd fides Romanæ Eccleſiæ, quam in eâ Petrus plantavit, ſit uſque in finem ſæculi duratura. Hæc ſcripſit in celebrem Evangelii locum Luc. xxii. 32. quo exemplo conſtat hæc duo à doctoribus in Romanæ dignitatis cultum propenſiſſimis conciliari ſolita, & Romanum Pontificem etiam de fide judicantem poſſe deficere; & tamen Eccleſiæ Romanæ fidem nunquam defecturam.

CAPUT DECIMUM.

Idem Dionyſius Carthuſianus *exponit quâ autoritate in aliis præter fidem cauſis, Romanus Pontifex à Concilio judicari poſſit.*

His expoſitis, idem autor quærit, (b) quomodo Papa, quem Eccleſiâ totâ, etiam collectâ & adunatâ, ſuperiorem eſſe vult, ab ea deponi, ac judicari poſſit; non tantùm Hæreſis, ſed etiam aliarum culparum cauſâ; quem nodum ſic ſolvit: (c) *Dicendum quòd Papa*

[a] Ibid. *art.* 32. fol. 342.

[b] Ibid. *art.* 34. f. 342. [c] 48. p.

Papa, ſecundùm quod talis, ut putà in quantum Summus Eccleſiæ Paſtor & Pontifex, non eſt à Concilio generali ſententialiter judicandus aut per depoſitionem puniendus, quia ut talis eſt Superior & Prælatus, & Judex Eccleſiæ; ſed in quantum eſſet intolerabiliter vitioſus, ſeu criminoſus ſic eſſet inferior, & Concilium haberet ſuper eum poteſtatem ac juriſdictionem à Chriſto, à quo immediatè claves accepit Eccleſia, quam repræſentat Concilium: qui etiam Chriſtus dedit poteſtatem Eccleſiæ, abjiciendi membrum ſcandalizans, infectivum, ac putridum: ſic ergò generale Concilium poteſtatem & juriſdictionem habet in Papam, in quantum Papa ratione culpæ inferior redditur ipſo Concilio: imò inſuper, & in quantum Papa conſideratur ut membrum, filiúſque Eccleſiæ; putà ut determinata perſona fidelis, ſeu unus Chriſtianus viator, peccabilis, & in quantum talis eſt, dicitur ei à Concilio lex præfigi, ne ſuâ poteſtate abutatur, ſed debitè dirigatur. Concluditque ſic: Ex his patet ad objecta ſolutio: *par enim poteſtatem non habet in parem, in quantum eſt talis, id eſt æqualis, ſed ut aliquo modo extat inferior: ſimiliter minor non ligat, nec abſolvit majorem ſecundùm quod major eſt, ſed in quantum eſt quodam modo minor: ſic nec Judex judicatur ut judex, ſed ut publicè reus.* Hæc ille: tum ſi *Doctorum inſignium, qualis erat S. Thomas, objiceretur autoritas, eam quidem commodâ,* quantum poterat, interpretatione molliebat; ſed interim hæc erat prompta reſponſio: *Iſta ex præfato ſcribimus doctore, non quia nunc ſit prorſus tenendum, præſertim propter generalis Concilii Conſtantienſis ad oppoſitum determinationem, cujus autoritas major eſt, quàm cujuſcumque doctoris Catholici.*

CAPUT UNDECIMUM.

De Lovanienſi facultate: eam cum Pariſienſi & Colonienſi circa Conſtantienſem, Baſileenſémque doctrinam conſenſiſſe: Nicolai Dubois *Profeſſoris Lovanienſis vana argumenta.*

Tot egregiis toto orbe terrarum appellatis doctoribus juvat de Lovanienſibus ſingularem habere quæſtionem, cùm propter eximium ejus facultatis ſplendorem ac famam, tum quòd adverſarii, quæ ad eam facultatem attinent haud plenâ fide ac diligentiâ tradiderunt.

Et quidem *Nicolaus Dubois* [a] rerum quoque ſuarum, ac ſuæ facultatis ignarus, id agit, ut ea facultas jam inde ab initio ſuæ fundationis, eam credatur amplexa ſententiam quæ extra Schiſmatis cauſam Concilio Pontificem anteponat: Quam quidem ſententiam hauſerit, ab Univerſitate Pariſienſi & Colonienſi à quibus originem duxit. Sed hæc quàm falſa ſint, luce clarius eſt.

Ac primum certum eſt Univerſitatem Lovanienſem poſt Conſtantienſe Concilium, Baſileenſis Concilii tempore, fuiſſe conditam; quin ipſe Nicolaus Dubois profitetur qui Lovanii in Theologicâ facultate gradum ſuſciperet, ante annum 1439. fuiſſe neminem; quo tempore maximè inter Eugenium IV. & Baſileenſe Concilium efferbuiſſe diſſidia nemo neſcit. Neque minùs liquet, non modò Univerſitatem Pariſienſem, ſed etiam totam Eccleſiam Gallicanam Baſileenſi Concilio adhæſiſſe; quod D. Dubois & ipſe teſtatur. Quid autem Univerſitas Colonienſis per idem tempus ſenſerit, hæc declarat ad Theodorum Colonienſem Archiepiſcopum anno 1438. edita reſponſio, Pri-

C 3 ma

[a] Diſt. *art.* 10. n. 132. & ſeqq.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ma propoſitio ; *Eccleſia Synodaliter congregata habet ſupremam juriſdictionem in terris, cui omne membrum Eccleſiæ, cujuſcumque dignitatis fuerit, etiam Papalis, obedire tenetur, quam nemo ſine ipſius Eccleſiæ Synodali conſenſu* DISSOLVERE AUT TRANSFERRE POTEST. In ſecundâ propoſitione legitur ; *quòd omnes obedire tenentur Chriſto, ſuæque ſponſæ Eccleſiæ, in qua prima præſidentia eſt Sedis Apoſtolicæ ſuper omnes alias Eccleſias particulares, & ſedes inferiores,* NON SUPER TOTAM UNIVERSALEM PRÆLATÆ. Cætera ejuſdem ſunt Spiritûs : atque hæc doctrina eſt, quam à Pariſienſibus, & Colonienſibus doctoribus, & fundatoribus ſuis Academia Lovanienſis anno 1438. hoc eſt in ipſo fundationis initio hauſerit. Unde *Æneas Sylvius* hæc memorat. [a] de Lovanienſibus ab Amedæo Lugdunenſi Archiepiſcopo, Regio oratore, viro omnium conſenſu doctiſſimo atque ſanctiſſimo ad Ludovicum Romanum Protonotarium dicta : „ Viros omnium doctiſſimos concluſiones noſtras impugnare video, quæ ceræ & veriſſimæ ſunt, & ab illis qui nunc eas reprobant, aliàs approbatæ. Nec nos fugit Ludovicum Protonotarium has veritates Lovanii ac Coloniæ prædicâſſe, eáſque illinc Univerſalis ſtudii autoritate firmatas reportâſſe, quare ſi ipſe nunc mutatus eſt, veritas tamen non eſt mutata. „ Quid ad hæc Ludovicus à tanto Pontifice compellatus? Pergit hiſtoricus : *Quo finiente illicò Ludovicus aſſurgens, verum eſt, ait, illas me apportâſſe veritates, vos tamen eas fidei veritates nuncupatis, quæ adjectio mihi ſubdubia eſt.* Hæc ille de Baſileenſibus illis concluſionibus, quibus Conciliorum potior autoritas aſſeritur. Cæterùm id tantum ſubdubitare ſe dicit, hæ veritates an fide certæ ſint : veritates eſſe ſaltem Theologicâ demonſtratione certas, atque à ſe prædicatas, *Coloniæque & Lovanii univerſalis ſtudii autoritate firmatas*, nec ipſe diffitetur.

Hæc tacet Nicolaus Dubois ; quæ nihil ad rem faciunt ſtudioſè colligit. At enim ſic objicit. Anno 1448. Nicolao V. Eugenii IV. ſucceſſori Univerſitas Lovanienſis declaravit ſe ipſi & Eugenio, & legitimis Pontificibus adhæſiſſe, legatis Baſileenſibus ne quidquam contraria ſuadentibus, ſed hoc nihil ad doctrinam Concilii Baſileenſis, quam ſecuti Galli, Germaníque haud minùs Eugenio IV. licèt depoſito adhæsêre ; neque propterea Concilio poteſtatem defuiſſe dicebant : ſed an eâ in Eugenium juſtè ac neceſſariò uſi eſſent ambigebant, & ne Schiſma fieret verebantur. Acta ſuo loco referenda rem clariùs demonſtrabunt : interim Profeſſor multa pollicitus, nihil tamen attulit, quo ſuos Lovanienſes à Concilii ſuperioritate abhorruiſſe comprobaret ; nos certa adduximus quibus in eam apertè conſenſiſſe, conſtet.

CAPUT DUODECIMUM.

Adrianus Florentius, mox ADRIANUS Papa VI. *facultatis Lovanienſis ornamentum, Pariſienſium ſententiam ſequitur. Quorumdam Lovanienſium cavillationes.*

POſt Concilium Baſileenſe, atque Academiæ Lovanienſis initia, primus inter Theologos Lovanienſes, nobilis ſcriptor extitit *Adrianus Florentius* Ultrajectinus, mox *Papa* ADRIANUS VI. Scholæ Lovanienſis ornamentum atque in eam effuſiſſimè liberalis. Is infimo genere ortus, primum Theologiam Lovanii magnâ cum laude docuit ; tum ordine factus eſt Academiæ Cancellarius, Caroli V. Auguſti Præceptor, Epiſcopus Dertuſanus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, denique poſt Leonem X. Summus Ponti-

[a] ÆNEAS SYLV. Lib. I. *Hiſt. Baſil.*

Pontifex : tantâ modeſtiâ, *ut nihil infelicius in vitâ duceret quàm quòd imperaret.* Is cùm de confirmationis adminiſtratione diſputaret, negarétque Presbyteris permitti poſſe, Sancti Gregorii celebrem locum ſic ſolvebat : [a] „ Ad „ ſecundum principale de facto Gregorii, „ dico primò, quòd ſi per Eccleſiam „ Romanam intelligatur caput ejus, putà „ Pontifex, certum eſt quòd poſſit errare, etiam in iis quæ tangunt fidem, „ Hæreſim per ſuam determinationem, „ aut Decretalem aſſerendo; plures enim „ fuêre Pontifices Romani hæretici. Item „ & noviſſimè fertur de Joanne XXII : „ quòd publicè docuit, declaravit, & ab „ omnibus teneri mandavit quòd animæ „ purgatæ ante finale judicium non habent ſtolam, quæ eſt clara & facilis „ viſio Dei : & Univerſitatem Pariſienſem adhuc induxiſſe dicitur, quòd nemo poterat in ea gradum in Theologiâ adipiſci, niſi primitùs errorem hunc „ peſtiferum juràſſet, ſe defenſurum & „ perpetuò ei adhæſurum. Item patet hoc „ de errore quorumdam Pontificum circa matrimonium Fidelium, quorum „ alter labitur in hæreſim, cujus error „ olim habebatur in alia Compilatione „ juris, Cap. LAUDABILEM DE CONVERSIONE CONJUGUM. Vide quàm apertè doceat omnino fieri poſſe, ut Pontifex Hæreſim non jam ut homo privatus, ſed ut Pontifex, *per ſuam determinationem aut Decretalem aſſerat.* Quámque peſtiferum errorem putet eum, quem Joannes XXII. *publicè docuerit, declaraverit, & ab omnibus teneri mandaverit.* Neque hîc curamus an Joannes XXII. & alii excuſari poſſint : quid de illis ſenſerit Adrianus VI. quid fieri potuiſſe putaverit, id verò quærimus; imò non quærimus, quis enim in re tam apertâ quæſtioni locus ? Sed apertam tanti doctoris ſententiam tenemus & notandum eſt quod addit jam ad Gregorium rediens, *Non tamen dico Gregorium hîc erràſſe; ſed evacuare intendo impoſſibilitatem errandi quam alii aſſerunt* : quo quidem ſe demonſtrat, nulla tuendæ cauſæ, quam ſuſceperat neceſſitate adactum : ad hanc tamen ſententiam deditâ operâ declarandam ſolo veritatis amore adductum eſſe.

[a] In 4. *Serm. 9. de Conf.*

Neque verò eam ſententiam Pontifex retractavit, ut profectò ſi erroneam putàſſet, facere debuiſſet, nam ideò Pius II. [b] qui ſe Baſileæ cùm Synodo privatus intereſſet, erràſſe credebat ſolemni retractatione ſua ſcripta confixit : „ Hæc „ enim ſcripta, *ait*, fortaſſe ſcandalum „ parient. Qui hæc ſcripſit, inquient in „ Beati Petri Cathedra ſedit, nec invenitur mutàſſe propoſitum . . . Qui eum „ elegerunt, & in Summo Apoſtolatûs „ vertice collocàrunt ab iis ſcripta ejus approbata videntur. Cogimur itaquè Beatum Auguſtinum imitari „. Nihil ſimile Adrianus; ſuáque ſcripta adeò non retractavit, [c] ut potiùs Romæ, ſtatim atque Pontifex factus eſt, edenda curaret, anno videlicet 1522. cùm anno 1521. Pontifex eſſet creatus. Nempe ſi ipſe, aut alius Pontifex in fidei quæſtione determinandâ defeciſſet, non ideò Petri fidem & Eccleſiam Romanam defecturam putabat. Imò metuebat, ne illi errandi impoſſibilitati, quam privatus doctor olim improbaverat, vel Pontifex factus faviſſe videretur. Hîc Lovanienſis Anonymus, in doctrina Lovanienſium mira refert ſub hoc titulo : *Diſcutitur doctrina Adriani Papæ VI.* ſumma eſt : non hîc egiſſe Adrianum [d] *de Pontificia definitione ex Cathedra, ſed de judicio ſuper difficultatibus, quæ in facto occurrunt, donec ſi res ſit ad fidem & mores tendens, pleniori examine ex Cathedra definiatur.* Quid autem illud eſt ? Niſi in re gravi ludere, ſibique ipſi illude-

(b) Pius II. *Bull. ret.* ad Colon. (c) Labb. *de Script. Eccleſ.* (d) *Dict. Lov.* art. 1. p. 59. ex *Maldon.* & *Viggers.*

ludere ? An loquitur de difficultatibus quæ in facto occurrant, qui de fide, de hæreſi tam apertis verbis agit ? Quodnam verò examen plenius ? Quam deciſionem narras poſt eam, quâ *de fide determinatum eſt*; quâ Pontifex aliquid *publicè docuerit*, *declaraverit*, *ab omnibus teneri mandaverit* ? quæ verba Adriani Lovanienſem noſtrum referre, & exſcribere puduit, quòd iis ſtatim perlectis, ejus reſponſio evaneſcat.

At enim *Joannes Viggers* ab Anonymo laudatus, inquit, non id poſtulabat; ea, quam Adrianus ſolvebat, difficultas ut de Pontificiorum Decretorum infallibilitate diſputaret cùm de Gregorii facto dumtaxat ageretur. Certè idque monet vel ipſe Adrianus; ſed hæc à ſe dicta quòd illam aliquorum de *errandi impoſſibilitate* ſententiam deditâ operâ, evacuatam vellet, neque in aſſeverandis his, vanis, certè dubiis Sedis Apoſtolicæ privilegiis, veræ pietatis partem ullam reponeret.

Pergit tamen Lovanienſis noſter : *At Adrianus aſſerit certum eſſe quòd Pontifex poſſit errare : hoc ſi intelligeret de Pontifice, ut definiente & proponente toti Eccleſiæ aliquid fide credendum, neutiquam eſt certum* : tibi quidem forſitan, ſed ipſi Adriano eſt certum : at è contra, inquis, id nedum certum ſit, *manifeſtè eſt falſum, ejúſque oppoſitum adeò certum ut ab aliquibus habeatur de fide*. Quid ad nos ſi ab aliquibus ? Non ab Adriano quidem, qui eam ſententiam evacuare intendit. Quare non *Melchior* CANUS; [a] quantumvis acerrimus Pontificiæ infallibilitatis aſſertor, non ipſe Bellarminus, ut Lovanienſes illi tergiverſandum putant. Verùm Adrianum VI. nominatim accenſent iis qui Pontificiam infallibilitatem non agnoſcunt: neque eò ſeciùs Bellarminus virum optimum & doctiſſimum appellat, *qui meritò doctrinæ & pietatis ex humili domo, in tantam dignitatem conſcenderit*. [b]

Jam verò *Nicolaus* DUBOIS; poſtquam Adriani verba retulit de Romano Pontifice ita affirmantis; *poteſt errare, hæreſim per ſuam Decretalem aſſerendo*; reſpondet : *Diſtinguo, ſi de potentiâ Metaphyſicâ loquatur Adrianus, etiam hoc tranſeat* : Quàm doctè ! Erant ſcilicet qui aſſererent Pontificem *Metaphyſicè* loquendo aut de potentiâ abſolutâ errare non potuiſſe. Eáque erat *errandi impoſſibilitas* quam Adrianus *evacuare intendebat* : & pulchrè tranſeat, nam ſi profeſſori Bilem moveris, fortè aſſerturus eſt Romanum Pontificem, nec potentiâ Metaphyſicâ errare potuiſſe.

Quæ addit, quoniam non ad explicandum, ſed ad confutandum Adrianum pertinent, hujus loci non ſunt. Pudet tamen interim Adrianum tantum virum à Profeſſore Lovanienſi temeritatis fuiſſe incuſatum, at ſubdit Adrianum Pontificem factum, ea quæ hîc ſcripſerat revocâſſe; nempe, inquit, docuerat Confirmationis Sacramentum ex delegatione Pontificis, non poſſe conferri à ſimplice Sacerdote [c]. Quid tum poſteà ? Pontifex factus etiam ipſemet ejuſmodi Commiſſionem dedit; quod pater *Farraquez* ex Palavicino probat. Quid ad nos ? Id certè quærimus, an illam impoſſibilitatem errandi, quam nunc Lovanienſes quidam veluti pro fidei fundamento ponere velle videantur, cùm privatus Doctor *evacuare* intendiſſet, ſaltem Pontifex factus, conſtabilitam, ac ſua anteriora retractata vellet. Neque ab eo ſcopo aberrare oportebat Theologiæ Profeſſorem : verùm hominem equidem vidi neminem qui quæ ad rem non faciunt, in exiguo quamvis libello, majore ſtudio colligat & congerat. Quare

[a] *Melch. Can.* L. 4. C. I. *Bellarm.* Lib. 4. *de R. P.* Cap. 2.

[b] Idem *De Script. Eccleſ.* [c] *Ibid.* n. 156. 157.

Quare certum omnino eſt Adrianum VI. eorum de quibus agimus, nihil retractare voluiſſe. Quid jam Lovanienſes quidam vociferantur in nos, perdita omnia & conclamata eſſe, *ac de ſummâ rei Chriſtianæ agi cùm de infallibili ſupremâque Pontificis in univerſam Eccleſiam autoritate agitur?* Neque intelligunt, nos quidem peti ab ipſis per Adriani latus: nec niſi conculcato tanto Pontifice, doctiſſimo pariter, atque ſanctiſſimo, & quod pudere debeat, in ſe beneficentiſſimo, ſuæque facultatis ornamento, Clerum Gallicanum oppugnari potuiſſe.

Quare Lovanienſes, ac Duacenos pios & doctos, quos oppidò diligimus & colimus, aliósque viros bonos, etiam atque etiam obſecramus, ut cogitent, tantine illa ſit Summi Pontificis aut ſuperioritas, aut etiam infallibilitas, à tot tantíſque viris Catholicâ fide ac pace florentibus impugnata, ut in ea ſummam rei Chriſtianæ, aut firmiſſimam noſtræ contra Lutheranos defenſionis arcem, aut Sedis Apoſtolicæ majeſtatem vímque Eccleſiæ, ac decus Iſraëlis collocent. Nos certè alia, Deo dante, minùs licèt inflata verbis re illuſtriora, meliora utilitate atque autoritate firmiora promemus.

CAPUT XIII.

An ſit veriſimile Pariſienſium doctrinam poſt Adrianum VI. *à Lovanienſibus contemnatam? Lovanienſium erga Adrianum reverentia ſingularis.*

Etiamſi poſt Adrianum facultas Lovanienſis ejúſque Doctores, à priſcis inſtitutis deflexiſſent, non propterea Pariſienſes vituperandi, aut etiam condemnandi, ſed potiùs laudandi eſſent, qui in antiqua ſententia perſtitiſſent; atque ambæ facultates pacem colerent, & à cenſurâ mutuâ temperarent. Sanè Pariſienſes & Lovanienſes ſeſe mutuò ſuſpexerunt, atque ſuſpiciunt; & ea quæ jam inde ab initio interceſſit animorum mira conjunctio, nullo unquam facto dictóque violata eſt.

Prima facultas Lovanienſis anno 1519. certa doctrinæ Lutheranæ capita, cenſurâ notavit; ſecuta Pariſienſis anno 1521. concordibus animis atque ſententiis. Rurſùs prima facultas Pariſienſis in eundem Lutherum & alios Hæreticos, Franciſco Rege jubente, anno 1542. articulos edidit; ſecuta Lovanienſis anno 1544. jubente Carolo V. viſos Lovanienſibus Pariſienſes articulos, atque eodem ſpiritu in eundem ſcopum collimatum fuiſſe, & temporis ratio, & accurata utrorumque lectio facilè comprobavit, adeóque nihil fuit quod Lovanienſes in Pariſienſium articulis improbarent, ut ſimul fuerint editi & excuſi in Joannis Driedonis operibus, [a] accurante editionem Ruardo Tappero Academiæ Lovanienſis Cancellario, ac ſacræ Theologiæ Profeſſore, quippe cùm conjunctos oporteret articulos utriuſque facultatis, ut concordia in Lutherum de Catholicâ fide teſtimonia.

Utramque facultatem, in tradendâ de Romani Pontificis poteſtate doctrinâ minimè diſſenſiſſe multa perſuadent; imprimis ſumma facultatis Lovanienſis reverentia in Adrianum VI. quem in Pariſienſium fuiſſe ſententia, Bellarmino etiam teſte, jam diximus. Primum enim quo tempore illa edita eſt Lovanienſis facultatis in Lutherum cenſura, totum id Adriani, tum Cardinalis Derthuſani, judicio factum. Id Jacobus Latomus major, cùm pro ea cenſura ſcriberet, in præfatione luculenter expoſuit, & cenſuræ præfixa ejuſdem Cardinalis epiſtola teſtatur. [b] *Sufficere debuit judicium Reveren-*

[a] Poſt Tom. III. *Joan. Dried.* fol. 1701.
[b] *Def. Cenſ. Lov.* Epiſt. Dedic. *Ibid.* ad mon. ad auditor.

Digitized by Google

verendiſſimi Cardinalis Derthuſenſis, *cujus probitas & ſapientia*, *non modò præclaris libris editis*, *ſed & maximis rebus orbi nota eſt*. Ut propterea diceret non videri neceſſarium articulorum reddero rationem. Ex quo intelligitur quàm probarent Adriani Libros. Atque is annis pòſt duobus ad Petri Cathedram eſt evectus; ac facilè intelligi poteſt, quanto honore proſecuti ſunt Pontificem, qui non modò Cardinalem, verùm etiam privatum tantopere ſuſpexiſſent.

Edidit poſteà *Joannes* DRIEDO ſacræ Theologiæ Profeſſor apud Lovanienſes anno 1533. Librum *de Eccleſiaſticis ſcripturis & dogmatibus*; neque ita multò poſt Librum de *Captivitate & Redemptione Generis humani*: in cujus præfatione Adrianum VI. miro affectu celebrat: *Obſervantiſſimus*, inquit, *meus in ſtudiis Theologicis Profeſſor*, *qui in filium eruditionis ſuſceperat*, *& præſidens mihi Pileum magiſterii in Theologia impoſuit anno Nativitatis Domini* 1512. *die* 17. *menſis Auguſti*; *qui & uſque in tempus fermè illud Lovanii reſederat*, *totius noſtræ Academiæ lumen & decus*, *poſteà illius nominis Pontifex VI.* Ex quibus intelligimus quanto amori & honori fuerit Lovanienſibus quem nunc Nicolaus Dubois apertè contemnit. Sed jam Lovanienſes, qui circa Adriani tempora ſcripſerint, Theologos audiamus, quando quidem eorum nobis tanto ambitu objicitur autoritas.

CAPUT XIV.

Jacobi LATOMI, *Doctoris Lovanienſis Sententia.*

PRimus ab autore Anonymo doctrinæ Lovanienſis (a) deſignatur *Jacobus* LATOMUS qui pro Pontificiâ infallibilitate ſcripſerit, Libro de *Primatu Romani Pontificis adversùs Lutherum.* Ego verò ſummâ diligentiâ, nullóque partium ſtudio, quippe cui liceret etiam adverſantem repudiare Latomum, ejus libros, ac maximè quos objiciunt excutio; & quidem de primatu multa reperio de infallibilitate ne unum quidem verbum. Quis autem ferat iſtos de primatu tanta teſtimonia congerentes, quaſi quis primatum ullâ ex parte labefactatum, ac non potiùs omni ope conſtabilitum velit? Dic tu aliquando de infallibilitate, quandoquidem in eâ placet ſummam fidei collocari. Sed ipſum per ſe audire Latomum præſtabilius eſt, poſteà quam conſtituerimus quo loco cùm id ſcriberet, Lutheri res eſſent. Fuerat autem à Leone X. Hæreſeos condemnatus: ſic ergo habet Latomus; [b] *Nec valet*, *ſi dicatur judicium finale*, *in rebus fidei*, *eſſe apud generale Concilium quo nondum eſt hæreſis Lutherana judicata & damnata*: *ergo non eſt ab omnibus pro hæreſi habenda & vitanda*: *non inquam*, *valet*, *quia Lutherus non habet unam aliquam hæreſim particularem novam*. *& quæ priùs non fuerit*; *ſed habet hæreſes olim in Conciliis damnatas*, *Valdenſium*, *Wicleſiſtarum & Huſſitarum*, *& ſimilium*, *in quibus non eſt opus novâ ſententiâ*, *ſed antiqua ſufficit* .... *dato etiam quòd novam hæreſim feciſſet*, *non tamen opus eſſet Synodo ad ejus damnationem*, *ut apertè probant verba Auguſtini*, [c] (nota illa ſcilicet quibus Auguſt. oſtendit ſine Synodo factum Pelagianis eſſe competens, ſufficienſque judicium) quo judici facto (ſubjungit Latomus ex Auguſtino) *ad ſententiæ executionem procedendum eſt adversùs Hæreticos*; *aliud eſt enim judicium ſufficientiſſimum*, *aliud ſufficiens*, *ſufficiens eſt enim quando*

[a] *Doct. Lov.* p. 2. 3. 4.

[b] *De ver. quæſt.* tit. *An Primatus Rom. Pont. ſit à Chriſto*, Edit. Lov. 1550. fol. 88. 89.
[c] *Aug.* Lib. 4. *ad Bonif.* in fine.

Digitized by Google

quando debito ordine per judicem competentem exercetur : ſufficientiſſimum verò quando non ſolùm per judicem competentem. ſed per judicem ſupremum cæteris paribus ſententia fertur. Hæc verba video ab Anonymo prætermiſſa, quæ maximè ad rem faciant. Pergit deinde Latomus : *Igitur non ingrediendo difficultatem : an Papa ſit ſupra Concilium, vel è converſo, ſatis eſt præſenti propoſito, quòd hæreſis Lutherana à Sede Apoſtolicâ damnata eſt. Nemo enim, niſi nimium contentioſus, negabit Apoſtolicam Sedem eſſe judicem competentem, cùm cautum ſit Canonibus, cauſas fidei ad Sedem Apoſtolicam eſſe referendas.* Quæ omnia ſi candidè & ſincerè, uti Theologum decebat, Anonymus protuliſſet, nemo non ſtatim videret judicium Sedis Apoſtolicæ non proponi à Latomo tanquam judicium *finale* (de quo tamen judicio præcisè in objectione agebatur) aut tanquam infallibile, aut etiam *ſupremum*, quod tum ab ipſo maximè diei oporteret, ſi tale eſſe ſentiret. Sed contra proponi judicium illud Sedis Apoſtolicæ : at *competens*, quod etiam inferiori judicii convenire poſſit, utque *ſufficiens*, ad ſententiæ ſcilicet, ut ipſe dicit Latomus, *executionem* : Concilii verò, ut quod eſſet, *ſufficientiſſimum & ſupremum.* Quæ utcumque ſe habent, certè cum Pontificia infallibilitate ſtare non poſſunt, cùm poſt infallibile judicium, nihil ulterius, aut ſuperius à quoquam deſiderari poſſit. Quod verò Latomus ſcribit hæc à ſe dici, *non ingrediendo quæſtionem, an Papa ſit ſupra Concilium, vel è converſo*; ita videtur intelligere, quemadmodum à Carthuſiano dictum vidimus, nempe ita ut Papa, licèt Synodo abſolutè ſuperior, tanquam ei tamen potiori luce donatæ in fidei negotio cedere teneatur. Quem ſenſum aliis quoque ſuperioritatis Pontificiæ defenſoribus placuiſſe oſtendemus. Cæterùm de quæſtionibus fidei nobiſcum ſentit Latomus, qui Pontificio judicio conciliare judicium tanto diſcrimine anteponit, quique τὸ *ſupremum* ac proinde *finale* de quo agebatur, ſententiæ Pontificiæ in ſe conſideratæ detrahit, cùm ei tribuat tantùm ut ſit *ſufficiens & competens*, & quidem tribuat opponendo, *ad ſupremum ſufficientiſſimum.*

Quomodo autem Latomus intelligat *ſufficiens* illud, quod non ſit finale, neque *ſufficientiſſimum* & *ſupremum*, reſponderet, credo, id quod jam indicavimus ; ſufficiens eſſe ad id quod volebat, nempe ad ſententiam exequendam ; Nos autem quid ſit illud apud Auguſtinum *ſufficiens* & *competens*, Deo dante, exponemus. Hîc quidem Latomi dicta à nobis referri, non autem præſtari oportet.

Profert Anonymus alium Latomi [a] locum ex Lib. 3. adversùs Tyndalum titulo ultimo; *de autoritate & Prælaturâ Romani Pontificis ſuper Eccleſiam & quodlibet membrum ejus* : *hæc autem exſcripſit verba* : *Quibus propenſis, apparet ſano intellectui, quòd non juſtè Romani Pontificis autoritati contradicit negando eum eſſe ſupremum & ordinarium judicem omnium & ſingulorum Chriſtianorum in fide, Sacramentis & aliis omnibus.* Quo loco videtur Pontificiæ autoritati dare *ſupremum* illud quod anteà denegaverat : Hæc ut concilientur, neque inducatur Latomus adversùs ſe ipſum indecorè pugnans, proferenda erant alia, quæ Anonymus prætermiſit ; ſunt autem ejuſmodi : [b] *Non itaque rationabiliter dubitari poteſt, nec niſi impudenter negari. Romanus Pontifex eſt ordinarius judex ſupremus ſuper unumquemque Chriſtianum, & quodlibet particulare Concilium Eccleſiæ Catholicæ ; quidquid ſit de univerſali*

[a] *Doct. Lov.* Ibid. 4. 5. Laton. *Adv. Tyndal.* Lib. 3. p. 194. [b] Latom. *de Var. quæſt. Gen.* eod tit. f. 87.

verſali Concilio plenario, & totâ Eccleſiâ ſimul congregatâ. Hic Latomus exponit, quo ſenſu voluerit, Papam *ſupremum eſſe judicem*: duplici videlicet ſenſu: alter eſt, ut ſit *ſupremus ſuper unumquemque Chriſtianum & quodlibet particulare Concilium*; quem ſenſum vidimus eſſe Concilii Conſtantienſis & Martini V. alter ut ſit ſupremus ordinarius; quæ verba ſunt Latomi; hoc eſt *inter ordinarios ſupremus*; qui ordinariè ſempérque ſedeat, & judicet; cùm Synodi univerſales, non niſi ex certâ causâ, & extra ordinem habeantur, quorum proinde autoritatem, cùm de ordinariis tantùm agat Latomus, expreſsè reliquit integram; An verò hæc omnia diſſimulari oportebat, premíque nos ad invidiam uſque autoritate Lovanienſium, quorum clariſſima quæque dicta omiſiſſes.

Tertio loco proponit Anonymus Jacobi Latomi reſponſionem quandam adversùs Lutherum ita objicientem: [a] *Concilium Conſtantienſe determinavit Concilium eſſe ſupra Papam, cujus tamen autoritas à multis contemnitur.* Unde Lutherus concludebat ſic: *Via nobis facta eſt enervandi autoritatem Conciliorum: nam ut dicunt; ſi in uno articulo erráſſe deprehenditur, jam tota ejus vacillat autoritas.* In objectione ſolvenda haud mediocriter Latomus laborabat. Revera enim Cajetanus adversùs Almaïnum noſtrum ea recens ſcripſerat, quibus Conſtantienſis Decreti autoritatem elevaret, neque ipſe, neque alii Catholici cogitabant quem Hæreticorum calumniis aditum aperirent. At Jacobus Latomus, qui neque Catholicos accuſare, præſertim Cajetanum Cardinalem, neque quæſtionis aliò traducendæ occaſionem Luthero præbere vellet, multis agit, ut is quocunque modo victus eſſe, ac perperam objeciſſe Concilium Conſtantienſe videretur. Quare ait primùm à Luthero non poſſe adhiberi ejus Concilii autoritatem, cujus Decreta in Wiclefum lata ipſe contemneret. Tum addit non propterea vacillare Synodi autoritatem, ſi in uno obſcuriore articulo defeciſſet, quod tamen Latomus minimè fatebatur, Synodo contigiſſe. Negabat enim à Luthero vera relata eſſe Concilii verba: aut extare Concilii Conſtantienſis tale Decretum, *quòd loqueretur univerſaliter de qualibet Synodo univerſali* Papæ anteponenda. Quæ quidem & alia multa Latomus, dum miſerè nimis metuit, ne quid Lutherus bene objeciſſe videatur, inficiatur contra gestorum fidem. Neque illud melius, quod negabat Concilium; quo tempore iſta Decreta condiderat, fuiſſe Oecumenicum, cùm nihilo magis Oecumenicum fuiſſet, [b] cùm ea ederet adversùs Wiclefum Decreta, quæ contra Lutherum Latomus tuebatur: Sed hæc aliàs: id modò ad rem noſtram pertinet, quod Latomus dum poſteriora Conſtantienſia anterioribus opponit, illud Decretum affert, quo adversùs Wiclefum ſtatuitur: *Papam habere ſupremam autoritatem in Eccleſia*; quod inquit Latomus, *non ſtat ſimul cum eo quòd Concilium ſit ſuperius Papâ*; addit factâ in Concilio Papæ electione, *ſupremam autoritatem jam eſſe in electo*, & concludit *quòd quamvis Eccleſia ſit major ſimpliciter, quàm Papa, putà perfectione gratiæ, & amplitudine virtutum, tamen poteſtate juriſdictionis unus peccator poteſt eſſe multis juſtis, & Papa major toto reſiduo Eccleſiæ corpore.* Ubi vox *poteſt eſſe*, non eſt affirmantis, ſed ejus qui demonſtrare velit, quomodo res habeat, Lutheri argumentum non ita eſſe efficax, ac ille jactabat.

Utcumque eſt, hæc duo apud Latomum vidimus, & nunc Papam Concilio ſuperiorem, & alibi Concilium in fide ſuperius,

[a] *Doctr. Lov.* art. 2. p. 80. ex Lib. de prim. C. IV. f. 81. 82.

(b) *Concil. Conſt.* Seſſ. f. 8.

rius, cujus quippe judicium ſit *ſufficientiſſimum & ſupremum*, cùm Papæ judicium ſit tantùm ſufficiens & competens. Hîc ſi Anonymus Latomum ſuum Latomo repugnare velit, abſolvet nos profectò ab ejus viri autoritate, qui à ſe ipſo diſſentiat: Sin autem velit Latomum ſapientem eſſe virum, qui iiſdem ſemper placitis veſtigiiſque inſiſtat, Latomum cum Latomo conciliabit ita, ut poſtremum hoc de Concilii judicio *ſufficientiſſimo & ſupremo* ad fidei negotium pertinere dicat. Cæterùm non Concilium propterea abſolutè ſuperius eſſe cùm Papâ inferius eſſe poſſit, convocatione ipsâ aliiſque rebus graviſſimis, quas Latomus ad rem ſuam minimè facientes, haud pertractare velit: Atque hanc ſententiam non modò Dionyſius Carthuſianus ſuprà memoratus, ſed etiam Turrecremata & alii Eugenianarum partium, in Eugenii etiam aulâ propugnabant, ut ſtatim demonſtrabimus. Quæ cùm ita ſint, Latomum in infallibilitatis quæſtione apertè faventem, in aliis quæſtionibus non adverſum habemus: cùm id non agamus, ut ſemper ſed ut certis tantùm caſibus, iiſque graviſſimis & extraordinariis, in Conſtantienſi Decreto deſignatis, ad Concilium recurratur. Quòd autem autoritatem Decreti Conſtantienſis Jacobus Latomus infregerit, ac Lutherus bene argumentatus eſſe videatur, parùm eſſe curamus, & Conſtantienſes Canones à Latomo non ſatis conſideratos eſſe oſtendemus, & melioribus argumentis non quidem uti Latomus, inficiando quæ certa ſunt, Lutheri audaciam retundemus.

CAPUT XV.

Joannis Driedonis *Lovanienſis ſententia, de Fide Petri nuſquam defecturâ.*

Equidem intelligo fore quàm plurimos, qui nos in *Jacobi Latomi* explicandâ ſententiâ plus laboraſſe ſentient, quàm ejus viri, docti licèt, autoritas poſtulabat: atque iidem gravius ſuccenſebunt, quod in exponendo Joanne Driedone, multo plus operæ collocaturi ſumus. Sed cùm ea quæ dicemus, non modò ad intelligendos Lovanienſes articulos, ſed etiam ad hujus quæſtionis ſtatum animo informandum, multum operis allatura ſint; labori non parcimus, ut ea elucidentur, ſperamúſque futurum, ut Lectores operæ in ea poſitæ non pœniteat.

Joannes Driedo, quod ipſe gloriatur Adriani VI. diſcipulus, anno 1533. opus edidit de Eccleſiaſticis ſcripturis & dogmatibus; ex cujus operis Libro 4°. Capite III. Parte 2ª. & 3ª. Anonymus multa tranſcribit, pleraque in ſincera, quod Lectorem monemus, ut ipſe perpendat, ſi rem tanti eſſe putet; pleraque extra rem; ſed nos quæ ad rem conferant diligentiſſimè ſeligemus.

Igitur ex 4°. Libro memorato, poſtquam Anonymus ſuo more, de primatu multa deſcripſit; hæc de Driedone ſubdit: *Dein*, inquit, *Parte tertiâ ejuſdem Capitis, pergens ad demonſtrandam Romani Pontificis infallibilitatem.* Atqui Driedo de eâ ne unum quidem verbum, ſed nimirum de primatu quæſtione abſolutâ, alteram quæſtionem, quæ una ad rem noſtram faciat, exponit his verbis, [a] *jam*

D 3 *opera*

(a) Driedo L. 4. *de Eccl. Script.* Cap. III. p. 3. fol. 233. verſo.

operæ pretium conſiderare, quemadmodum ſit accipienda ſententia, ex ſcripturis docens fidem ad conſummationem ſæculi non deficere, unquam à Petri Cathedra ſeu Eccleſia Petri. Hîc ergo videamus an Driedo, vel ſemel dixerit, ita eam accipiendam eſſe ſententiam, ut Romanus Pontifex Petri ſucceſſor, ſive ut perſona privata, ſive ut perſona publica, ſit infallibilis: Et quidem Driedo quæſtionem ſoluturus, triplicem ponit intellectum hujus ſententiæ, quod fides Petri nunquam deficiat, *ſciendum eſt*, inquit, *quòd verbum Chriſti patrem rogantis pro Petro, poteſt concipi ſub triplici intellectu; vel primùm pro eo ut nunquam deficiat fides à corde Pontificis univerſalis Eccleſiæ, nec videlicet à perſona Petri, nec à perſona Pontificis: vel ſecundò ut fides nunquam deficiat à generali Cathedrâ, à Sede, ab univerſali Eccleſiâ, ſeu ovibus ipſius Petri: vel tertiò, ut fides non deficiat unquam à propria Sede, vel diœceſi, quam Petrus peculiariter paſcendam, dirigendam & gubernandam ſuſcepit.* Hîc nota diviſionem quam Driedo ut adæquatam ponit. An fides ſit defectura à perſona Pontificis, an ab Eccleſia univerſali quam regendam habuit, an à diœceſi quam peculiariter regendam ſuſcepit. Perſonam autem Pontificis indiſtinctè ponit, nullóque diſcrimine, an conſiderare velit, ut perſonam privatam, an ut perſonam publicam, ſed de Pontifice quamcumque perſonam gerat, ſimul ac generatim quæſtionem inſtituit, neque Pontificem, ut privatam perſonam opponit Pontifici ut publicæ perſonæ, ſed perſonam Pontificis generatim ſumptam, opponit Eccleſiæ univerſali, ac diœceſi Romanæ. Quâ diviſione factâ, triplicique poſito ſenſu, triplicem etiam proponit quæſtionem, ac primam de Pontifice Petri ſucceſſore his verbis expedit; *primus intellectus de fide non deficiente in corde & perſona Pontificis, videtur eſſe extra intentionem Salvatoris*: Id probat quia eſſet conſequens; *omnes ſucceſſores Petri ad perſeverantiam fidei eſſe prædeſtinatos, quod falſum eſſe ſupponit.*

Abſolutô primô verborum Chriſti intellectu, qui extra intentionem Salvatoris eſſet, jam ſe Driedo convertit ad duos intellectus, quos à Chriſto intentos eſſe docet: & ſecundum intellectum de Cathedra & Eccleſia univerſali Petri, hoc eſt, ipſa Eccleſia Catholica, ſic aggreditur: *Secundus intellectus*, inquit, *eſt fide tenendus propter verbum Salvatoris:* EGO VOBISCUM SUM USQUE AD CONSUMMATIONEM SÆCULI; ET PORTÆ INFERI NON PRÆVALEBUNT ADVERSUS EAM; *Ex quibus*, inquit, *conſequens eſt Chriſtum permanſurum cum Epiſcopatu, & Eccleſia & Sede Petri, uſque in conſummationem ſæculi: Hoc autem non eſt ſic conſequens ex Epiſcopatibus, ſeu Eccleſiis aliorum Apoſtolorum, deficientibus jam à fide ſuis ipſorum gregibus.*

Patet ergo de ſecundo intellectu: nempe de fide eſſe, Petri Epiſcopatum ſeu Eccleſiam nunquam defecturam; quòd ille Epiſcopatus & Eccleſia Petri nihil aliud ſit, quàm ipſa Eccleſia Catholica, qua in re ipſe Petrus multum differt à cæteris Apoſtolis: Quod hi ſingularum Eccleſiarum Duces totum gregem amittere, Petrus verò toti præpoſitus, non magis poſſit oves ſuas omnes amittere, quàm Chriſtus, cùm Chriſtus nullas habeat, quæ non etiam Petri ſint ſub Paſtore Chriſto. Qui ſenſus planus eſt, & fide abſolutè certus, ut meritò Driedo docet.

Jam ad tertium intellectum, an fides ſit defectura in peculiari Eccleſia & diœceſi Petri, ſic procedit: *Aliud poteſt intelligi Eccleſia ſeu Cathedra Petri, aliud Eccleſia ſeu diœceſis Romana: Siquidem Eccleſia ſeu diœceſis Romana, poteſt intelligi eſſe deſtructa, permanente Cathedrâ Petri,*

Digitized by Google

Petri; quæ Cathedra univerſalis Eccleſiæ: Unde & tertium intellectum pertinaciter Hæretici refellunt; ac paulò poſt: *Fuerunt jam olim & alii, qui non pertinaciter ſed quaſi probabiliter, ſententiam defendere voluerunt ex ſcripturis noſtris incertum eſſe, an diœceſis Romana deficiat unquam à fide, idcircò eſſe temerarium aſſerere alteram partem quaſi articulum fidei, cùm neutra ſit ex ſcripturis neceſſariò conſequens; neque uſquam revelatum ſit, quòd omnes Chriſtiani à Turcâ non repellentur unquam à Romana diœceſi.* En tertius intellectus, quem ab aliquibus, etiam non Hæreticis, rejectum eſſe dicit: Atqui hunc intellectum confirmaturus ipſe, primùm affert contraria argumenta, & addit: Hæc & ſimilia, ex quibus Hæretici, & alii quidam nimiùm pertinaciter arbitrantur ſtultum, & temerarium eſſe, ſi quis doceat Eccleſiam Romanam ſuper alias Eccleſias præſidentem, ſic à Chriſto eſſe privilegiatam, ut ab ea non deficiat unquam, neque fides neque primatus Pontificialis.

Video profectò quod quærat: ac primùm nihil jam de Pontifice, ſive ut privato Doctore, ſive ut docente ex Cathedrâ, quæ ad perſonam pertinent, jámque expedita ſunt, deinde nihil etiam de univerſali Eccleſiâ, cujus fidem deficere non poſſe, ex antè dictis conſtitit; ſed quærit illud tantùm, an fides & cum fide primatus in diœceſi Petri ejúſque ſucceſſorum, unquam interire poſſit.

Affert poſteà probationes quæ nihil ad nos attinent; cùm non hîc inquiramus rectène probaverit, ſed quid concluſerit. Concludit autem ſic allatis Patrum teſtimoniis; *Non temerè igitur ſed piâ fide cum patribus noſtris prædeceſſoribus credimus, quòd fides & primatus Eccleſiæ & Sedes ſeu Cathedra Petri, claves Regni Cælorum, poteſtas ligandi & ſolvendi, ſunt à diœceſi Romana inſeparabiles; & quòd Deo providente, & Beato Petro opem ferente, Romanus Epiſcopus, ſeu populus ſub Romana diœceſi non deficiet unquam totus à fide.*

Atque ut ſemel eluceſcat, ad quem ſcopum collocaverit, hæc ejus verba audienda ſunt: [a] *Defecit Hieroſolymitana Eccleſia, cui Jacobus præſedit. Defecit Achaïca ubi Andræas; alia ubi Joannes; India ubi Thoma; Perſis ubi Judas; Æthiopia ubi Matthæus; Græcia ubi Paulus; Romana Sedes hactenus in recta fide Chriſti eſt.* Quæ quidem Anonymum docere debuiſſent, quid Driedo averſetur, nempe, id ſi quis dixerit, Romanam Eccleſiam, etiam particularem, aliis ſimilem eſſe, quæ cùm Epiſcopo ipſâque Epiſcopali Sede à fide penitùs excideret, fierétque Cathedra aut erroris, aut Schiſmatis. Id quidem Driedo docuit, nunquam Romæ eventurum; quod nos ultrò amplectimur: atque inſuper addimus; quantumcumque in Romam fremerent inferorum Portæ, ac ſacræ urbis, quod abſit, fundamenta concuterent, non propterea prævalituras contra Petri Cathedram: ſed eam ſemel à Chriſto Eccleſiæ Catholicæ datam, integram permanſuram, Sedíque Sacroſanctæ modo quo ſciverit, prævisurum Deum, neque futurum unquam ut ipſa Pontificum qui Petri loco ſunt, ſucceſſio ac ſeries, à vera fide avellatur; quod quidem & Driedo ſenſit, & omnes Catholici confitentur.

Quod autem Driedo nunquam futurum docet, ut in urbe Roma, in Romana diœceſi, in Romano ſolo, fides & primatus intereant, id quidem non video, ut in nos intorqueri poſſit. Neque enim Clerus Gallicanus ſomniavit fore ut Romana Eccleſia particularis, ſeu Romana diœceſis cum Epiſcopo & plebe ſuâ penitùs intercidat, populúſque Romanus totus cum ſuo Pontifice à fide abrumpatur, & primatus Eccleſiæ aliò transferatur.

(a) *Driedo*, Ibid. *Doct. Lev.* art. 1. 12.

Digitized by Google

tur. Quæ hîc Joannes Driedo adversùs quoſdam, ut ait, Catholicos, explicanda, probanda, tuenda ſuſcepit, neque verò id ullo modo pertinet ad Concilii Conſtantienſis Decreta, quæ Clerus Gallicanus ſuâ determinatione complexus eſt; neque eam quæſtionem Synodus Conſtantienſis, vel leviter attigit. Neque ſi quis Pontifex ſuo officio malè functus aliquid contra fidem, etiam Decreto facto docuerit, ideò populum totum, atque Eccleſiam totam particularem Romanam cum eo defecturam conſequens eſt: cùm nec Joanni XXII. Hæreſim prædicanti crediderit; ac nihilo magis etiam deficienti, uti tum referant, croditura fuiſſe videretur: neque verò ille Pontificis, etiam contumacis, quantuſcunque defectus, urbi Romæ, Romanæque diœceſi fraudi eſſe poſſet, ut propterea Petri Sedes loco moveretur, & primatus aliò traduceretur. Sed pravum Pontificem ſtatim amoverit, aliúmque ab Eccleſiâ ſubſtitui oporteret, qui tamen haud ſeciùs ſederet Romæ, uti Piſis primum atque iterùm Conſtantiæ decretum, factúmque eſt. Quare immeritò quidem moderni Lovanienſes, iſta Driedonis, nihil ſibi profutura jactant.

Id verò ad noſtram quæſtionem facit, quòd ille enumerans, quæ ad interpretationem ſpectent divinæ pollicitationis ejus, *rogavi pro te ut non deficiat fides tua*, eum ſenſum prætermiſit, quo diceretur fides etiam in Pontificis corde deficiens in ejus tamen, non modò Eccleſia illa univerſali, aut etiam diœceſi particulari, Romana ſcilicet, ſed etiam Decretis permanſura ſemper; quem ſenſum & prætermiſit, & dominicis promiſſis contineri non poſſe intellexit.

Rogo enim ad quam tripartitæ diviſionis partem pertinere velint eum ſenſum quem venditant, an ad fidem quæ perſonæ Pontificis inſit? An ad eam quæ univerſæ Eccleſiæ? An ad eam quæ Romanæ diœceſi? Non quidem ad fidem primo modo conſideratam. Is enim eſt modus, quo fides deficere poſſit, in corde ſcilicet & perſona Pontificis, iſti autem quærunt eam fidem quæ deficere nequeat. Non ad eam quæ deficere non poſſe credatur, Eccleſiæ Catholicæ, ſeu diœceſis Romanæ fidem: aliud enim eſt in Pontificis ſive privata, ſive publica perſona; aliud in Eccleſia univerſa, aut in diœceſi Romana deficere non poſſe fidem: nempe hæc duo ſunt quæ promiſſa à Domino fuiſſe Driedo aſſerit; ut ab Eccleſia Catholica nunquam avellatur fides; ut à diœceſi Romanâ, non fides, non Petri Cathedra, primatúſque Apoſtolicus, quæ profectò ſtare vidimus, quidquid evenerit uni, vel alteri Romano Pontifici eorúmque fidei.

Neque verò Driedo hîc cogitavit fidei declarationem publicam & autenticam quæ in Romano Pontifice labefactari non poſſit, nec mirum: cùm enim hic fidem interpretaretur, non externam fidei declarationem, ſed ipſam intus fidem, quâ in Chriſtum creditur, ad eum profectò ſenſum, nuda illa & externa fidei declaratio minimè pertinebat; certúmque omnino erat Chriſti promiſſione minimè comprehendi omnes petri ſucceſſores, cùm eos infideles eſſe poſſe conſtaret: Quare haud immeritò illa nunquam defectura fides, à Driedone redigitur ad Eccleſiæ Catholicæ aut ad peculiaris Eccleſiæ Romanæ fidem; quoniam Eccleſia Catholica & peculiaris Romana omnium Eccleſiarum caput, infideles eſſe non poſſint.

Sic igitur patet eum ab Adriani magiſtri ſententia non receſſiſſe, neque ab iis interpretationibus, quas ab antiquis gloſſis, autoribúſque depromptas, Petro Alliacenſi, ac Dionyſio Carthuſienſi aliiſque probatas eſſe vidimus.

At enim exiſtimavit, inquis, (a) *in Romana*

(a) *Driedo*. Ibid. *doct. Lov.* Ibid. p. 12.

Digitized by Google

Romana Sede hactenus nullum ſediſſe hæreſiarcham qui docendo definierit aliquid fidei noſtræ repugnans, neque hæreſim ullam illinc cœpiſſe initium.

At quòd factum non ſit hactenus, ille quidem dicit, an continuò dixerit, nihil unquam tale evenire poſſe, demonſtrandum tibi erat. Certè multa malà, quæ nondum evenerint, evenire poſſe Driedo confirmat: Neque enim dicit fidem in alicujus Romani Pontificis corde defeciſſe; ſed dicit tamen expreſſè, ne id unquam fieret, Chriſtum non fuiſſe pollicitum; neque ait unquam factum eſſe, ut aliquis in eâ Sede contumaci animo Hæreſim docuerit, ſed planè id fieri poſſe aſſerit; & tum nimirùm, [a] *ſi contumax fuerit deponendum eſſe, vel declarandum propter contumaciam ab Eccleſia fuiſſe depoſitum, à tempore à quo talia docere aut prædicare cœpit.*

An autem quod ille contumax crediderit, docuerit, prædicaverit, etiam pertinaciter ſub Anathematis pœna, quo nunc omnia redigunt definire non poſſit; Driedone quæſivit quidem, adeò abſonum & à Chriſti pollicitis alienum viſum eſt.

At inquies, dixit totum id quod docuerit de diœceſi Romana indefectibili, Petri & ſucceſſorum ejus privilegium eſſe.

Certè & quidem maximum, quòd ei diœceſi præfecti ſunt, quam nunquam à fide abrumpi poſſe arbitretur; magna gregis dignitas, quæ in Paſtorem redundet.

At, enim ea dignitas gregi convenit ratione Paſtoris; reſpondeo non ratione Paſtoris hujus, vel illius, in cujus corde vel prædicatione fides deficere poſſit, teſte Driedone, ſed ratione *dignitatis paſtoralis*, ut jam ipſe dicebat: ratione *primatûs Petri* in ea Eccleſia divina ordinatione collocati. Hinc enim efficitur, ut neque illa Eccleſia, neque Epiſcopatus ejus à fide penitùs avellatur unquam, ne in ea ſcilicet, unam cum ipſa fide primatus intercidat.

Driedonem ſecuti ſunt Lovanienſes alii, eodémque ſenſu commendârunt Petri non defecturam fidem; ut Judocus Raveſtein Tiletanus, in doctrina Lovanienſium relatus: qui ſanè quamquam Pontificiæ infallibilitati favebat, & Romanos Pontifices ab aliquot Hiſtoricis erroris incuſatos, ab ea nota vindicandos putabat: [b] non in eo tamen præcisè vim Cathedræ ac fidei Romanæ reponebat, ſed in eo maximè, quòd *ut etiam concederetur, aliquos Pontifices Romanos privato errore laboràſſe, ſemper tamen ipſa fidei vetuſtas in ſucceſſione*, tanquam fidiſſimâ veritatis conſervatrice, permanſiſſe veriſſimè diceretur [c] quando errorem prædeceſſoris, ſuccedens Pontifex continuò emendâſſet.

[a] *Driedo, Tom.* II. Lib. 4. C. IV. fol. 240.

[b] *Doct. Lov.* art. 1. p. 14. [c] Jud. Rav. *Tilet. Apol. cont. Illir.* C. X. *quod eſt* de Eccleſia.

CAPUT XVI.

Articuli Lovanienſis facultatis anni 1544. ex præcedente doctrina explicantur, & cum Pariſienſibus anni 1542. conferuntur; Cathedra Petri nunquam defectura.

HÆc certa & firma, atque à Driedone ſuo præclare explicata ſecuti, Lovanienſes, articulos compoſuerunt eos, quos aliquot annis poſt Driedonem mortuum, anno videlicet 1544. die 6. Decembris Carolo V. jubente ediderunt.

XXI. *Firmâ fide tenendum eſt, unam eſſe in terris veram atque Catholicam Chriſti Eccleſiam, eámque viſibilem, quæ ab Apoſtolis fundata, in hanc uſque ætatem perdurans, retinet & ſuſcipit quidquid de fide & Religione tradidit, tra-*

dit & traditura eſt Cathedra Petri; ſuper quam à Chriſto ſuo ſponſo eſt ædificata, ut in iis quæ fidei ſunt & Religionis errare non poſſit.

XXV. *Certâ fide tenenda ſunt, non ſolùm quæ in ſcripturis expreſsè ſunt tradita, ſed etiam quæ per traditionem Eccleſiæ Catholicæ credenda accepimus, & quæ definita ſunt ſuper fidei & morum negotiis, per Cathedram Petri vel per Concilia generalia, legitimè congregata.*

Quid ſit Cathedra Petri, Driedo (a) expoſuit: hoc eſt primo loco Cathedra univerſalis illa, Eccleſia ſcilicet Catholica, primatu Petri gaudens, in qua nullo modo defecturam fidem, ut de fide abſolutè: ac ſecundo loco Cathedra particularis, ſeu diœceſis Romana, in qua etiam ut Romana eſt, non defecturam fidem, *piâ ſanctâque fide atque in fidei pietate crederet.*

Quare nec à Cathedræ quidem particularis, illius, quæ nunc Romæ Deo autore conſtituta eſt, perpetuâ traditione certóque & conſtanti dogmate aberrandum eſſe pervulgata jam erat ſententia, quam tunc Lovanienſes ex hujus viri apud ſe & doctrinæ ac pietatis laude florentis ſenſu in ſuos articulos tranſtulêre.

Sic certâ fide tenendum eſſe docent, quod *Cathedra Petri*, Eccleſia univerſalis, Petro ut capiti adunata, definiat articulo 25: quod autem ibidem disjunctivè dicunt, *Cathedram Petri vel Concilia generalia*, nempe ſignificant non eſſe neceſſe ſemper ab Eccleſia congregata, & Concilio generali judicium proferri: ſed valere omnino quæcumque Eccleſia Catholica, Univerſalis illa, & ſemper inconcuſſa Petri Cathedra protulerit, ſive expreſsè per ſe, in Oecumenica Synodo pronuntians, ſive autore Romano Pontifice, & in ejus Decreta conſentiens. Atque hoc certè erat quod aliis verbis, Articuli Pariſienſes ſuperiùs relati dixerant: nempe Articulus 18. *Eccleſiam Univerſalem errare non poſſe*; item Articulus 22. *Concilium generale Eccleſiam Univerſalem repræſentans errare non poſſe*; cujus quidem Eccleſiæ Catholicæ nomine, Pariſienſes, Petrum etiam qui caput ſit, ejúſque Cathedram comprehendunt. Quemadmodum Lovanienſes Cathedræ Petri nomine univerſalem etiam Eccleſiam complectuntur; uti jam vidimus, certiſſimis rationibus à Driedone eſſe confectum: ita illud etiam quòd Eccleſia certò & abſoluté errare non poſſit, unum idémque eſt, Eccleſia ſcilicet Catholica; quandoquidem Pontifici ex traditione definienti, non deſit Eccleſia conſentiens, & rursùs Concilio judicanti adſit Pontifex, convocandi, agendi, decernendi, autor, ex cujus utriuſque complexu exiſtat illud, ſub quo captivari omnem intellectum oporteat Spiritûs Sancti judicium.

Neque propterea Cathedram univerſalem Petri ab ejus Cathedra particulari, quæ nunc Chriſto providente Romæ eſt, ullo modo ſejungimus; neque refugimus, imò complectimur, quod iidem Lovanienſes de Cathedra ſingulari Petri certâ ratione credendum proponunt, nempe Eccleſiam *ita ſuper eam à Chriſto eſſe fundatam ut errare non poſſit*, art. 21. cùm id profectò conſtet toti Eccleſiæ, hoc eſt, capiti & membris, fide & charitate connexis, à Chriſto eſſe promiſſum.

Suſcepimus etiam cum Lovanienſibus quidquid de fide & Religione tradidit, tradit & traditura eſt Cathedra Petri, art. 21. etiam illa ſingularis, hoc eſt profectò, non quod unus fortè Pontifex, ſed quod ipſa Pontificum ſucceſſio & Eccleſiæ Romanæ Eccleſiarum matris, perpetua & conſtans & firma profeſſio, pro certo fidei dogmate tenuerit, docuerit, prædicârit. Cùm jam profeſſi ſimus eam ſeriem, ac ſucceſſionem nunquam à fide abrumpendam; ac ſi quid unquam, quod abſit, erroris

(a) *Driedo*, loco ſupra citato.

erroris irrepſerit, Deo adjuvante, fore ut vel Sedes Romana per ſe ipſa reſpuat, vel tota Eccleſia Catholica pro capite connixa reſtituat.

Hæc ſummatim & breviter, nondum ut planè explicemus, atque argumentis probemus, ſed ut interim doceamus Pariſienſis matris & Lovanienſis filiæ, ab initio in poſtrema uſque tempora, unam & cohærentem eſſe ſententiam; Neque ambæ de Summo Pontifice diverſa docent, cùm & Pariſienſes docuerint, *unum eſſe jure divino Pontificem, cui omnes obedire tenentur, art. 23. & Lovanienſes jam relatis articulis hos quoque interponant.*

XXIII. *Unus eſt Eccleſiæ Summus Paſtor, cui omnes obedire tenentur.* Ad cujus judicium controverſiæ quæ ſuper fide & Religione exiſtunt ſunt referendæ.

XXIV. *Summam hanc præpoſituram primus omnium geſſit Sanctus Petrus, verus Chriſti in terris Vicarius, & totius familiæ ejus Paſtor. Poſt Petrum verò ex Chriſti inſtitutione omnes deinceps Pontifices Petri in Cathedra ſucceſſores.*

Vides in articulis Lovanienſibus, cùm Romanus Pontifex nominatur ei attribui, ut obediatur; & ad eum quæſtiones fidei referantur, ut ſummam in Eccleſiæ præpoſituram gerat; quæ ab omnibus Catholicis admittuntur. Cùm ad eam devenitur autoritatem, quæ errare non poſſit, jam non Pontificem, ſed *Cathedram Petri & generale Concilium* nominari: quæ quidem rectène an ſecùs diſtinguantur, nondum eſt diſceptandi locus: certè hîc diſtincta accuratè eſſe & à Joanne Driedone ſumpta eſſe perſpicuum eſſe, atque hæc ad fidem Catholicam pertinentia, Lovanienſes æquè ac Pariſienſes meritò Hæreticis exponenda eſſe cenſuerunt: haud ita veritati reique Eccleſiaſticæ conſulturi, ſi opponerent ea quæ etiam inter Catholicos variare non ignorabant.

Neque abludebant aut ipſe Driedo, aut reliqui Lovanienſes ab Adriani ſui ſententia, cujus apud ipſos tanta erat autoritas. Dicturus enim Adrianus etiam in fidei determinationibus, errare poſſe Pontificem, ſic præfatus erat; *ſi per Eccleſiam Romanam intelligatur caput ejus, putà Pontifex, certum eſt quòd poſſit errare*: ne ſcilicet dicere videretur, in Eccleſia Romana ſive univerſali, ſive particulari ſtatim defecturam fidem ſi in Pontifice defeciſſet.

Quod ſi obſtinatè volunt per articulos Lovanienſes damnatam eſſe doctrinam quæ Pontifici quoque infallibilitatem detraheret, ergo non modo Lutherum, alióſque Hæreticos, quod ſibi propoſuerant, verùm etiam Adrianum VI. Jacobum Latomum, & Joannem Driedonem ſui temporis viros ac ſuæ ſcholæ lumina condemnârunt. Gratiſſimum facturi Lutheranis, ſuæque cenſuræ elevaturi autoritatem, quòd certa cum incertis æquè confudiſſent, & ſanctiſſimorum virorum doctrinam cum infanda Hæreſi unà ſententiâ reprobâſſent.

Neque Ruardus Tapperus poſt illos articulos ſcribens, Joannem Driedonem in his damnatum approbâſſet, cùm ejus Librorum editionem accuraret: neque poſteà Joannes Viggers, id quod jam audivimus, cùm de Adriano VI. tractaremus, diceret, *ab aliquibus haberi de fide*, quòd Pontifex ſit infallibilis, neque tam contemptim *aliquibus* tantùm de fide eſſe diceret quòd ſua facultas condemnatura Lutherum in ſuos articulos retuliſſet.

Eundem Viggerum poſteà audiemus de eadem infallibilitate dicentem *communiter* hanc teneri; & contrariam ſententiam judicari *improbabilem*. Improbabilem verò tantùm quam ſua facultas unà cum Lutheri erroribus proſcripſiſſet? Nemo id ſanus dixerit, adeóque Lovanienſes aliò ſpectâſſe, eo nempe quò vidimus rationibus adſtruximus neceſſariis.

CAPUT XVII.

JOANNIS DRIEDONIS *ſententia de* ſuperioritate Papæ *cum Pariſienſium ſententia congruit. Horum reverentia in Summum Pontificem, Locus* MAJORIS.

PLerique eorum qui Papam Concilio anteponunt, ſic agunt ut Pariſienſes non rejiciant, ſed ut eos, ſummâ ipsâ ſecuti, verborum magnificentiâ viciſſe videantur, ut illi inflatius tantum, noſtri ſimplicius candidiúſque dixerint. Id in hac quæſtione imprimis intellectu neceſſarium, vel unus Driedo maximè comprobabit. Atque is quidem primâ fronte à noſtris vehementer diſcrepare videtur, quippe qui doceat [a] Papam ex jure divino habere quòd à nemine poſſit judicari, aut condemnari, neque ullam communitatem eſſe cui ſubjiciatur, neque ſubjici Concilio ut ſuperiori, & habenti ſublimiorem poteſtatem ſupra ipſum.

At qui rem penitùs inſpexerit, facilè comperiet Driedonem [b] eorum eſſe numero quos diximus à Pariſienſibus abhorrere viſos, ſummâ tamen ipſâ, atque aliis verbis cum ipſis conſentire.

Et primum quidem docet Papam, [c] *in cauſa Hæreſis vel Schiſmatis ſuam perſonam tangentis, ſubjici judicio Univerſalis Eccleſiæ; & ſi contumax fuerit deponendum; vel declarandum ab Eccleſia fuiſſe depoſitum*: quæ in idem recidunt. Ergo ex tribus caſibus, quibus Pariſienſes Concilium Conſtantienſe ſecuti Papam Synodo ſubjiciunt fidei, Schiſmatis & reformationis generalis in capite & in membris, jam profectò in duobus, Driedone teſte, Papa ſubjectus eſt: Nunc de tertio caſu, reformationis ſcilicet, quid idem autor ſentiat audiamus.

Ac ſtatim quidem occurrit ille locus [d] ab Anonymo Lovanienſi indignis mutilatus modis, quem nos integrum referemus: [e] Concilium *generale, quamvis neque poteſt neque debet plenitudinem Papalis poteſtatis à Chriſto commiſſam Petro & ſucceſſoribus ejus tollere, aut diminuere: ſed de illa gratias agere Deo qui dedit talem poteſtatem hominibus: poteſt tamen pro ædificatione Eccleſiæ uſum illius poteſtatis limitare certis Legibus & Statutis quibus ipſe Papa debet acquieſcere, nimirum ſubjectus æquitati naturali ac divini juris.* Quæ ſunt manifeſtè à Gerſone ſumpta; ſic enim ait Gerſon: *Eccleſia vel generale Concilium, quamvis non poteſt tollere plenitudinem poteſtatis Papalis, à Chriſto ſupernaturaliter & miſericorditer collatæ, poteſt tamen ipſius uſum limitare, certis regulis & legibus, in ædificationem Eccleſiæ: & in hoc eſt totius reformationis ſtabile fundamentum.* Neque verò noſtri quidquam aliud volunt, cùm Papam in negotio generalis reformationis ſubeſſe Concilio, ex Conſtantienſi Canone decernunt. Quare in reformationis caſu, quod jam quærebamus, aſſentitur Driedo Pariſienſibus, Pontificiam poteſtatem conciliari poteſtate, limitari & temperari poſſe.

Atque hujus quidem loci primam partem, ea ſcilicet verba quæ Pontifici ſuperioritatem omnimodam aſſerre videbantur, tanquam abſolutè dicta eſſent, Anonymus protulit. Suſtulit verò ea, quæ uſum limitarent atque temperarent, ut profectò pudeat Theologiæ Profeſſorem in allegandis Theologis tam infideliter eſſe verſatum. Neque minùs fallaciter alios Driedonis locos retulit. Gravis,

(a) DRIEDO, Tom. 4. de *Lib. Chriſti*, Cap. IX. conſid. 5. fol. 3. (b) *Doct. Lov.* Ibid. pag. 12. (c) DRIEDO, Tom. 4. Lib. 4. *Dog.* C. IV. fol. 240.

(d) *Doct. Lov.* (e) DRIEDO 24. Tom. *de Lib. Chriſti*, C. XIV. Conſ. 9. fol. 40. *verſo.*

vis ea eſt quæſtio, & ea Canoniſtis in utramque partem pertractata, quibus cauſis Pontifex à Concilio generali judicari poſſit. Et quidem qui Pontificiæ poteſtati favere velle videntur, unam Hæreſis cauſam memorant propter quam Papa indubius ab Eccleſia judicetur. Hos Driedo ſequi viſus eſt, cùm dixerit [a] *Papam notoriè Hæreticum, vel de hæreſi ſuſpectum & diffamatum judicari quidem poſſe. Sed eo tantum caſu ſi videlicet ſit notoriè Hæreticus, vel de hæreſi ſuſpectus & diffamatus:* Quem locum Anonymus urget rectè; ſed ſequentia diſſimulat, *rationabiliter autem præſumitur ſuſpectus de hæreſi quando ipſe adeò notoriè & incorrigibiliter ſcandaliſat Eccleſiam, ut vita ejus ſit tanquam exemplum & doctrina hæreſis; ſeu fidei prorſus à Chriſto aliena.*

Nec mirum hæc ſenſiſſe, ſecutum alios Canoniſtas multos, & gloſſam etiam celebrem in caput, *Si Papa*, diſt. 40. *Certè credo, quòd ſi notorium eſt crimen, quandocumque & inde ſcandaliſatur Eccleſia, & incorrigibilis ſit, quod inde poſſit accuſari: nam contumacia dicitur hæreſis.* |

Jam de indubitato Pontifice hæc Driedo dicit magnificis ſanè verbis; Eccleſia quamdiu tenetur habere *Papam*, [b] *pro indubitato Papa, debet ipſum ut Vicarium Chriſti, cuſtodem ſuum & Paſtorem nominare, & ipſum juxta Apoſtoli doctrinam, velut ſeniorem non increpare, ſed obſecrare ut patrem & honorare ut Dominum*, quæ quidem Anonymus ſtatim arripuit, ſed ſequentia prætermiſit: *Nihilominùs tamen hujuſcemodi Vicarius Eccleſiæ Sponſus ſi fuerit frigidus, maleficiatus, & adulter, adeòque ſit ad generationem filiorum ſpiritualium inhabilis, ut nihil ſibi ſit curæ de Sponſa ſua Eccleſia potiùs generans filios ſpurios Satanæ, jam exiſtimari poteſt de hæreſi ſuſpectus, atque ita rationabiliter Eccleſia poteſt dubitare, an perſona illa ſit indubitatus Papa, ſicut rationabiliter tum dubitare poteſt, an ſit pertinax Hæreticus.*

Hæc Driedo: ex quibus contra ejuſmodi Papam valere ea omnia, quæ in Concilio Conſtantienſi contra dubios Pontifices ſcandaloſos acta eſſent, atque hæc copioſiſſimè exequitur & probat, quæ Lector, ſi tanti res eſt, ab ipſo autore repetat.

Hæc poſtquam Driedo dixit, totum illud caput concludit his verbis; (c) *Ex his diligenter conſideratis perſpicuum eſſe poteſt, quomodo Concilium Univerſalis Eccleſiæ, eſt ſupra Papam, & è contrario, Concilium.* Sic mutuò ſeſe exuperant, ſed diverſo reſpectu: quæ ita concilientur, ut Pontifex in ordinario regimine, & ordinariis caſibus, Concilium verò in extraordinariis, quæ à Driedone commemorata ſunt, antecellat. Neque verò noſtri, Cameracenſis, & Gerſon & alii omnes aliter intelligunt. Unde Joannes Major noſter, Pontificem ait eſſe ſuperiorem *regulariter* in ordinario regimine: Concilium autem *caſualiter* certâ cauſâ, certis caſibus, & addit: *Hic modus cuilibet ſapienti Pontifici debet eſſe gratior, licèt dicamus Concilium caſualiter ſuper Pontificem eſſe & poſſe corrigere. Cùm hoc enim dicitur Papam ex inſtitutione Chriſti, non eſſe deponibilem, niſi graviſſimâ cauſâ; quæ vix ter contigit mille annis.*

Cur autem iſti caſus tam rari prævidentur, an neceſſariâ ratione, an pravo animo, an maledicendi libidine, non jam à noſtris, ſed etiam à Driedone & aliis omnibus quærere te oportet. Reſpondebunt ſanè Eccleſiam æternitatis ſuæ pariter atque infirmitatis humanæ conſciam, Canones condidiſſe, quorum ope ni-

(a) Driedo, Con. 4. *de L. Chriſti*, Lib. 4. Conſ. 9. (b) *Doctr. Lovan.*

(c) *Dried.* Ibid.

nimirum adverſùs inſolitos etiam & extraordinarios caſus certa remedia compararet : eò verò Canones Conſtantienſes eſſe inſtitutos , eóſque à Driedone Lovanienſi eſſe intellectos ; ut nemo Pariſienſium graviora & fortiora dixerit.

Clerus verò Gallicanus ne ea quidem attigit ; ſed tantùm Conſtantienſes Canones aſſeruit tanquam diſciplinæ Eccleſiaſticæ & reformationis omnis certiſſimum ac neceſſarium fundamentum. Quare adeò Driedo nobis non eſt opponendus, qui aut noſtra damnaverit, aut iis contraria ſanxerit , ut potiùs eum ulteriùs progreſſum eſſe videamus.

CAPUT XVIII.

Alii DRIEDONIS *loci excutiuntur. Iterùm* de Cathedræ Petri autoritate , *ex eodem ſcriptore.*

EX his facilè eſt reliqua intelligere , quæ ex Driedone in hunc locum adducuntur.

Objicitur iſtud quo Decreta Conſtantienſia exponens, Concilii autoritatem in Papam ad Hæreſis vel Schiſmatis caſum redigere videatur. *Papa* , inquit, *in cauſis fidei & Schiſmatis perſonam ſuam tangentis atque concernentis , ſubjectus judicio Univerſalis Eccleſiæ. Quare ſi ipſe fieret Hæreticus aut Schiſmaticus, aut argumentis probabilibus de eis ſuſpectus , monendus , judicandus , deponendus , vel depoſitus declarandus.* Cui loco addit Anonymus , *ſicut antè jam expoſuerat* LIBRO DE LIBERTATE CHRISTIANA. Ne id quidem cogitans , Librum de libertate Chriſtiana eſſe ultimum opus Joannis Driedonis , cui componendo ſit immortuus , ut vel præfatio teſtatur. Id gravius quod ſequentia tacet : (a) *Quamvis primatus Papæ ſuper omnes particulares Eccleſias ſit conſtitutus jure divino , non hinc tamen conſequens eſſe oportet , eundem Papam in cauſis propriis jus divinum concernentibus , non eſſe ſubjectum poteſtati Univerſalis Eccleſiæ.* Ubi 1°. notandum illud : *Papæ primatum jure divino conſtitutum* (non ſuper univerſalem Eccleſiam) *ſed ſuper omnes particulares Eccleſias* , quod ex Conſtantienſibus deductum eſſe fontibus , Driedo ubique inculcat ; ut legenti patebit , *tum illud* , *nihilo ſeciùs Papam eſſe judicandum ab univerſali Eccleſia , in cauſis propriis jus divinum concernentibus.* Quod quidem latiùs patet, quàm Hæreſis, vel Schiſma, & jura tantùm poſitiva excipere videtur. Quæ hîc generatim dicta , Driedo in Libris de libertate Chriſtiana fuſiùs , poſteà uti videbimus , & diligentiùs exequitur.

Objicitur & locus hic : (b) *Quemadmodum Romana Eccleſia , in qua reſidet Apoſtoli Petri ſucceſſor , eſt omnibus Eccleſiis prælata , ad quam ſeu fidei magiſtram & matrem , omnes majores totius Eccleſiæ cauſæ recurrunt , ſumentes terminum , ſeu finem juxta ſententiam ejuſdem Eccleſiæ : cujus vis & poteſtas Eccleſiaſtica eſt in Pontifice ejuſdem Eccleſiæ , ita & Romanæ Eccleſiæ ſententia prævalet omnibus ſententiis aliarum Eccleſiarum , à Romana Eccleſia diſcrepantium*, particularium ſcilicet , uti mox audivimus ab ipſo interpretatum non autem *univerſarum* etiam in Synodo collectarum. Neque tamen in omnibus caſibus ad Oecumenicam Synodum recurri neceſſe eſt , rectè enim ait Driedo , *majores etiam cauſas ſumere terminum ſeu finem juxta ſententiam ejuſdem Eccleſiæ Romanæ*, regulariter ſcilicet & in ordinario regimine , in ordinariis caſibus , non certè in extraordi-

[a] Lib. 4. *de Dog.* Cap. IV.

[b] Lib. 14. *de Dog.* Cap. IV.

ordinariis, ut jam vidimus, in Libro de libertate Chriſtiana ab hoc autore unà cum Pariſienſibus ſummo conſenſu fuiſſe traditam.

In Romana etiam Eccleſia fidei quæſtiones haud ſecùs atque aliæ regulariter finem accipiunt, cùm ſit plerumque tanta conſenſio, ut ad Synodum Oecumenicam non neceſſariò recurratur: quæ omnia ex antedictis clara & aperta ſunt, & in ſequentibus clariùs eluceſcent.

Diximus etiam ita eſſe Eccleſiam Catholicam conſtitutam, ut in capite ſuo, in Petri ſcilicet Cathedra ſingulari prævalere, & inſidere non ſinat hæreſim, quâ per contumax propoſitum à fide abrumpatur penitùs, adeóque omnem Eccleſiam à certo & conſtanti Eccleſiæ Romanæ dogmate diſcrepantem à fide alienam & Schiſmaticam eſſe; & quidem certum eſt, quod ait Driedo, Eccleſiæ Romanæ particularis illius *vim & poteſtatem Eccleſiaſticam in ſuo Pontifice eſſe*: Neque enim Eccleſia Romana per ſe aut abſolvit, aut ligat, ſed Pontifici Romano Petri ſucceſſori id juris à Chriſto conceſſum eſſe; ſi tamen, quod abſit, fides in Pontificis alicujus corde; aut etiam doctrina, prædicatione, Decreto, vel ad contumaciam uſque defecerit. Quod ne fieret negat Driedo, ut vidimus, à Chriſto eſſe promiſſum, non propterea Eccleſia Romana vim ſuam ac poteſtatem amitteret, nihilo profectò magis quàm Pontifice mortuo amittit, cùm ſemper ſuperſit in Eccleſia ſemen, quô vis illa excitetur, ſeu potiùs explicetur, & Eccleſia Romana mater Eccleſiarum neque à fide abrumpatur, neque primatu excidat.

Atque hæc erant quæ de *Jacobo* LATOMO, & *Joanne* DRIEDONE Lovanienſibus, pro Lectoris expectatione, fortaſſe nimia, pro Lovanienſium articulorum intellectu congrua, pro ipſius quæſtionis ſummâ explicandâ, & conſtituendo ſtatu neceſſaria diceremus. Quæ omnia, Deo dante, progreſſu orationis haud mediocriter illuſtranda, & confirmanda eſſe confidimus. De aliis Lovanienſibus ætate poſterioribus quæ ratio poſtulaverit loco ſuo exponemus.

Digitized by Google

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER SECUNDUS.

Quòd DECLARATIO GALLICANA ab omni cenſurâ ſit immunis, probatur ex Autoribus Pariſienſium ſententiæ adverſantibus.

CAPUT PRIMUM.

Joannes à Turre-crematâ *Pontificiæ poteſtatis ſub Eugenio IV. Defenſor præcipuus, in fidei quæſtionibus concilii autoritatem Papæ autoritati anteponebat. Communis erat tum illa ſententia.* Bulla, Deus novit, *ſub Eugenii nomine edita.*

HIC quærimus an antiquiores Scholaſtici & Canoniſtæ qui Conciliorum ſuperioritati vehementiſſimè omnium adverſantur, à nobis omnino diverſa ſenſerint, & an in quibuſdam diſſentiant; pari immodeſtiâ cum recentioribus ſævierint; Eugenii IV. certè tempore quo maxime efferbuit, illa contentio, è Patrum Prædicatorum ordine *Joannes à Turre-crematâ* ſacri Palatii Apoſtolici Magiſter extitit; acris ingenii vir, quem Eugenius ipſe unum Baſileenſibus vel maximè oppoſuit, & de ſe bene meritiſſimum evexit ad purpuram: Is ergo, cùm Papam Concilio ſuperiorem vehementiſſimè efferret, tamen in Apologia, ſive reſponſione pro Eugenio IV. quam cum ipſis Baſileenſibus coram Pontifice tractans, ejuſdem Pontificis juſſu, vivâ voce primùm, dein etiam ſcripto protulit, hæc habet: [a] *Si talis caſus contingeret, quòd Patres univerſi in Synodo univerſali convenientes unanimiter, aliquam definitionem fidei facerent, cui ſola perſona Papæ contradiceret, dicerem, quòd judicio Synodi ſtandum eſſet, & non perſonæ Papæ. Judicium enim tantorum Patrum univerſalis unius Synodi, in materia fidei meritò præferendum videtur judicio unius hominis*: In quo caſu optimè venit iſta gloſſa in Caput Anaſtaſius 19. quòd quando de fide agitur, Papa tenetur requirere Concilium Epiſcoporum: quod intelligendum eſt quando caſus eſt valde dubius, & Synodus.

[a] TURR. *Apol.* ſeu *reſp.* in præf. & in fine Tractatûs. *Tom.* 13. Comm. ult. Edito pari *Ibid.* 1. parte reſp. ad 1. artic.

Digitized by Google

dus convocari poterit, & tunc Synodus major eſt Papâ, non quidem poteſtate juriſdictionis, ſed autoritate diſcretivi judicii & amplitudine cognitionis.

Quid ſit judicium diſcretivum, Canoniſtarum & Theologorum ejus ævi ſenſu, facilè intelligit, qui apud ipſos paſſim legerit duplicem clavem; alteram diſcretionis ac ſcientiæ, quâ verum à falſo decernitur; alteram, *juriſdictionis* ac *poteſtatis*, cùm aliquid pro poteſtate & ſub pœna decernitur. Porrò Decretum illud, ſeu judicium juridicum, maximè in rebus fidei, diſcretivo judicio niti conſtat. Neque enim quis de fide decernat aliud, quàm quod diſcretione & ſcientia verum eſſe perſpexerit. Quare Turrecrematæ certum erat, Concilii autoritatem, quocùmque tandem nomine appellandam, Papæ autoritati omnino anteponendam eſſe.

Quid ſi Papa eſſet contumax? Nam id quoque prævidit. Audi quod poſt relata verba ſtatim ſubdiderit: *Ubi autem id evenit*, inquit, *quod talibus quæ ad fidem pertinere tota Synodus per apertiſſima teſtimonia Sacræ Scripturæ aut Sanctorum Patrum doctrinam, unanimiter declararet, Papa acquieſcere, obedire, & ſtare nollet, ſed contumaciter contradiceret, talibus apertè ad fidem Catholicam pertinere declaratis, jam utpote Hæreticus, ſubjectus veniret Concilio, ſicut quilibet alius à fide devius.* Vides apertiſſimè Papam in fidei quæſtione à Synodi ſententia contumaciter diſcrepantem. Neque eò ſeciùs à ſancta Synodo, Papâ contradicente, ſupremo judicio quæſtionem definitam, & in Papam pro poteſtate animadverſum, & Synodi ſtare ſententiam. Hæc Turrecremata, cùm is Pontificiæ autoritati, quanta excogitari poſſent maxima, à Chriſto attributa eſſe vellet, ipſo Pontifice audiente & approbante, dixit, & jubente perſcripſit. Neque verò tum quiſquam eâ de re ambigebat.

Idem enim docet eadem ætate *Petrus de Monte* Epiſcopus Brixienſis juriſconſultus nobilis, & Eugenianarum partium ſtudioſiſſimus; nempe ubi agitur de fide & Schiſmatis cauſâ, etiam indubium Pontificem à Synodo deponi poſſe, ac ſi contrariatur ſententia Papæ ſententiæ Concilii, potiùs ſtandum eſſe ſententiæ Concilii: (a) quin etiam edita eſt tum Eugenii IV. nomine Bulla, *Deus novit*, à Turrecremata, ut videtur, dictata; adeò cum ejus ſcriptis, ſenſus, ſpiritus, ipſa denique verba conveniunt! Ibi quantumcumque Pontificiam poteſtatem in immenſum extollerent, ſic tamen dicebant: *Si Papa vel Legatus ejuſdem nollet diſponere aliqua, & Concilium affectaret Papa ſententiam, vel ejus Legati perſonam Pontificis repræſentantis, non Concilii voluntas ſequenda foret. Cùm ſuper omnia Concilia Papa habeat poteſtatem, niſi fortè quæ ſtatuenda forent, Catholicam fidem reſpicerent, vel ſi non fierent, ſtatum nunc Univerſalis Eccleſiæ principaliter perturbarent, quia tunc Concilii ſententia eſſet potiùs attendenda.*

Video nunc pleroſque eos qui Conciliis Pontifices anteponant, ita animatos eſſe, ut Pontificiam autoritatem, eam quæ Concilio antecellat, in fidei quæſtionibus maximè eminere putent. At contrà Eugenii tempore quo exarſit maximè illa de Conciliorum autoritate diſſenſio, cùm Pontificem Synodo in omnibus anteferrent, generalia negotia ac præcipuè fidei excepta volebant. In iis Concilium prævalere, ut certum ſupponebant.

Qui tamen ſi rogarentur, an propterea Concilio Papam ſubjicerent, (mirum & incredibile) præfractè negabant. [b] *Nam tunc Synodum majorem eſſe Papâ non poteſtate juriſdictionis, ſed autoritate diſcretivi judicii, & amplitudine cognitionis* audi-

[a] *Petr. de Monte*, Tract. de Mon. & refert *Jacob.* Card. [b] *Turrecrem.* loc. cit.

Digitized by Google

audivimus : *& licèt reverà ſit ipſo Papâ minor,majorem tamen dici, ſed diverſo reſpectu; quòd Papa cùm per hæreſim à Papatu cadat, factus eſt omni fideli minor.* Et alia hujuſmodi ex anterioribus Canoniſtis & gloſſis, ſubtiliora quàm ſolidiora jactant. Quæ ſi ad fidem pertinere pugnaciter velis, ac Pontificem re ſubjectum, & in ordinem à Synodo redactum, verbis tamen ſuperiorem dici, ne tu ad minuta & levia, Chriſtianæ doctrinæ gravitatem autoritatémque deducas.

CAPUT II.

Alii Turrecrematæ loci de Concilii potiori autoritate *in materia fidei ; quòdque Summus Pontifex erronea definire poſſit.* De Pontificia infallibilitate *ludibria & cavillationes.*

HÆc quidem ſunt quibus Turrecremata cum Baſileenſibus agens, ſuperioritatem Pontificiam tuebatur, nec minùs memoratu digna ſunt, quæ jam Cardinalis edidit ingenti opere, cui titulus eſt, *Summa de Eccleſiâ.*

Hic, (a) Lib. 4. Cap. 64. quæſtionem proponit; *cujus judicio ſtandum ſit ſi in Concilio univerſali contingat, Patres à Papa vel ejus Legato diſſentire*; quo loco varios caſus ponit, ſed hunc præcipuum, *quo prædicta contrarietas ſit in materiâ fidei nondum definita, ſed quæ noviter per Concilium veniret definienda*: *Tunc*,inquit, *in tali caſu ponitur iſta concluſio quòd magis regulariter ſtandum foret judicio Patrum totius Concilii quàm judicio Romani Pontificis.*

Miraris Turrecrematæ concluſionem, audi probationes. Imprimis verò hanc; *quod ut Bernardus dixit*, 146. *quæ major ſuperbia, quàm quòd unus homo toti congregationi judicium ſuum præferat, tanquam ipſe ſolus habeat Spiritum Dei. Propter quod Archidiaconus approbans gloſſam præfati capitis, Anaſtaſius dicit periculoſum eſſe fidem noſtram committere arbitrio unius hominis*, hæc ait de Papa, *eo caſu quo materia fidei noviter definienda veniret per Concilium.* Quæ immane quantum diſcrepant ab iis quæ nunc jactari audimus, nempe quòd Papæ ſententia totius Concilii ſententiæ anteponenda ſit, & quòd in Conciliis Oecumenicis Patres à Papa ſemper habeant ut recta decidant: [b] Quod autem Turrecremata dixerat, Concilii ſententiam anteponendam eſſe *magis regulariter*, ſic explicat, *quia abſolutè*, inquit, *non eſt impoſſibile, quòd quandoque unus homo & maximè Papa multiplici reſpectu, in aliquâ materiâ meliùs ſentiret, quàm cæteri homines*: Quod profectò non quandoque poſſibile, ſed ſemper contingere diceret, ſi crederet Papam vel ſolum, in materia fidei, de qua agit, eſſe infallibilem, vel ab eo accipere Patres ut rectè decidant.

Neque valet diſtinctio diſcretivi ac definitivi judicii. Planè enim quem neceſſe ſit in definitivo judicio, eundem in diſcretivo quoque ſentire meliùs, neceſſe eſt. Cùm niſi priùs *diſcreverit*, Verúmque à falſo ſubtiliſſimè ſeparaverit, vera definire non poſſit.

Pergit Turrecremata, *quando talis controverſia in materia fidei orta eſt inter Papam & patres Concilii* : (Nempe de qua non ita perſpicuum eſt veri meliùs ſentiant, nec omnino videtur impoſſibile unum meliùs ſentire cæteris, etſi id quoque certò non conſtet.) Tunc *licèt univerſitas Patrum ſequenda eſſet, utpote judicio diſcretionis præeminentior & ſuperior*,

[a] TURRECREM. *Sum. de Eccl.* Verit cum Pii IV. prior. & idem in ſcripta à Card. *Vitellecio.* anno 1560. folio 352.

[b] *Doct. Lov.*

Digitized by Google

perior, nihilominùs nihil videretur conciliariter concludendum, quouſque concorditer Papa & Patres in unam ſimul convenirent concluſionem & ſententiam.

Id quidem omnino intelligi patet de dubiis, ac maximè ambiguis. Nam ita docentem audivimus; Quod in iis quæ ad Fidem pertinere *tota Synodus per apertiſſima teſtimonia Sacræ Scripturæ, aut Sanctorum Patrum doctrinam unanimiter declararet, Papa Concilio obedire teneretur, ac repugnans condemnandus, deponendúſque eſſet.*

Utcumque eſt, qui in ſola conſentione Pontificis cum Concilii Patribus vim certam definiendi reponit, & quandiù diſſentiunt, rem totam in ſuſpenſo eſſe decernit, rogo bonâ fide, ecquid de Pontificia infallibilitate cogitet, niſi fortè infallibilem ſecluſo Concilio, ſtatim eo congregato ſua infallibilitas deſerit, vocátque tum illud, *non deficiat fides tua, & confirma fratres tuos*, quæ quis ſanus dixerit?

At ne de Turrecrematæ ſententia ampliùs litigetur, quid in eodem opere dixerit, audiamus: Exponere aggreditur detegendæ pertinaciæ viginti modos: quo loco ſic ait: (a) Decimus ſeptimus modus *convincendi ſpecialiter Papam de pertinacia in hæreticâ pravitate, eſt ſi errorem definivit ſolemniter, & aſſerit tanquam Catholicum eſſe tenendum.* Quo quid eſt clarius?

Hæc Lib. 4. docet connexa & apta cum iis quæ Lib. 2. ſcripſerat: *Ad iſtam objectionem, cùm arguitur de Papa facto Hæretico, & definiente pro hæreſi ſua, dupliciter reſpondetur, quidam enim volunt dicere, quòd caſus non eſt poſſibilis.* (b) Ad hoc quòd Papa poſſit definire hæreſim: dicunt enim quòd in hoc caſu Deus non permitteret eum definire hæreſim, aut aliquid contra fidem, ſed eum prohiberet. Hæc ſibi ex aliorum mente objicit. At ipſe paulò pòſt: *Nobis autem aliter videtur dicendum.* Ergo rejicit eos qui negant à Romano Pontifice, dictâ ſententiâ hæreſim definiri poſſe.

Quomodo autem hæc congruant cum iis quæ hoc loco & alibi paſſim inculcat, Sedem Apoſtolicam, atque etiam Romanum Pontificem in Decretis fidei eſſe infallibilem, ſic explicat: *Nobis autem aliter videtur dicendum, videlicet quòd ratio illa non ſit ad propoſitum; quia ſi Romanus Pontifex efficitur Hæreticus, ipſo facto quo cadit à fide Petri, & per conſequens judicium, quod faceret talis Hæreticus, non eſſet judicium Apoſtolicæ Sedis, imò nec judicium alicujus autoritatis èſt dicendum, aut momenti, quia cùm per hæreſim cecidiſſet à prælatione, per conſequens autoritate judicandi privatus eſſet.*

Eò autem proceſſit, ut diceret per occultam quoque ac etiam interiorem hæreſim, Papam ſtatim, ipſo facto, loco cadere tanquam à Deo depoſitum. Quo quidem facilè tuetur id quod ſæpe dixerat, [c] *Romani Pontificis judicium in iis quæ fidei ſunt errare non poſſe.* Non quia Romanus Pontifex datâ ſententiâ, errorem definire non poſſit, ſed quòd definiendo, imò verò etiam credendo, deſinat eſſe Pontifex: quo jure omni Epiſcopo infallibilitatem facilè adſcribemus, ſi cum eodem Turrecremata ſemel dicimus, qui prava credat & definiat eum non tam Epiſcopum eſſe; ipſo ſcilicet errore dejectum.

Hæc quidem omnes, ſat ſcio, vana & nugatoria eſſe dicent, ſed habemus interim claram Turrecrematæ ſententiam, quòd Romanus Pontifex non modò errare in fide, ſed etiam errorem, prolato judicio

F 2 dicio

[a] *Sum. de Eccl.* L. 4. Part. 2. C. 16. fol. 388. verſo. [b] *Ibid.* L. 1. C. 112. fol. 258. verſo.

[c] *Sum. de Eccl.* L. 4. p. 52. C. 18. 19. 20. L. 2. paſſim. C. 4. fol. 252. verſo.

dicio, ſolemniter definire poſſit. (a) Cæterùm haud me fugit, quàm parum ſibi interdum conſtare videatur: nobis ipſa fluctuatio ac variatio ſufficit. Certè Turrecrematæ perpendi operoſius & conciliari dicta, tanti non eſt.

CAPUT III.

Antonii de Roſellis *ejuſdem Eccleſiæ Canoniſtæ Eugeniarum partium ſententia.*

FLorebat per eamdem ætatem *Antonius de Roſellis*, Arctinus conſiliarius Pontificius ac Cæſarius, ejuſdem Eccleſiæ Canoniſta nobilis, Eugeniarum partium, qui tamen in Libro de Monarchia hæc habet: *Credo quòd ſi Papa ſtatueret contra fidem, vel bonum Univerſalis Eccleſiæ vel in caſibus, in quibus ſibi non licet, & in quibus Concilium eſt ſupra Papam, quòd, licèt ab iis Statutis non poſſet appellari, quòd ſaltem poterit in talibus querelari ad Concilium, & ad ipſum habere recurſum, , cùm ſit ſuperius per ſupra dicta.* Ibidem [b] *Solius Papæ judicium ſubmittitur judicio Concilii Univerſalis in his caſibus, in cauſa fidei, Schiſmatis, & ubi agitur de bono Univerſalis Eccleſiæ: & ita poſtremò ſtatuit diebus meis generale Conſtantienſe Concilium*: & ille quidem tradit, ſi Papa manibus propriis infinita homicidia commiſiſſet, à nullo poſſe judicari; item [c] ſi commiſiſſet millies ſimoniam, denique in uno caſu hæreſeos Papam à Concilio judicari poſſe.

Reprehenditque Cardinalem Florentinum aliter ſentientem; ſed confeſtim addit; „ quod idem eſt in omni delicto „ ſcandalizante Eccleſiam, ut Papa poſſit „ pro illo à Concilio judicari, quando „ monitus ſtat incorrigibilis, & in ſua „ obſtinatione perſiſtit. Nam talis contu„ macia dicitur hæreſis „ : Quod quidem eſt à noſtrorum ſenſu diſcrepare verbis, re ac ſententia convenire.

Cúmque apertè doceat à Papa etiam lato judicio ac Statuto edito doceri poſſe, hæreſim cogitur dicere ea verba *ne deficiat fides tua*, referri non ad Pontificem etiam de fide decernentem, ſed ad Eccleſiam: [d] „ Concilium, id eſt Eccleſia „ & collectio fidelium errare non poteſt. „ Nam oravit Redemptor noſter pro Ec„ cleſia, NE DEFICERET FIDES TUA, „ dum Chriſtus dixit: Ego, Petre, pro „ te ROGAVI, UT NON DEFICIAT „ FIDES TUA.

Unde paulò antè dixerat: „ Concilium „ Africanum non dimiſit iſta pericula deci„ denda Summo Pontifici ſoli, ſed voluit „ Concilium generale adhiberi. Et paulò pòſt, *nam ut dicit Archidiaconus, periculoſum foret Fidei cauſam unius hominis judicio relinquere.* Non igitur excogitabat Papam ſolitariè decernentem, ſed Papam cum Concilio, ſive cum Eccleſia, pro cujus fide oravit Chriſtus, eſſe infallibilem.

Hæc ſcribebant ſub Eugenio IV. flagrantibus diſſidiis, qui ei erant addictiſſimi, ab eóque opibus ac dignitatibus augerentur.

Dionyſium Carthuſianum Pontificiæ licèt poteſtatis ſtudioſiſſimum ſub Nicolao V. Eugenii ſucceſſore eadem ſenſiſſe vidimus, & communem eam fuiſſe ſententiam certo certius ſit.

[a] *Summa de Eccl.* L. 2. C. VIII. ad obj. 6. [b] *Ibid.* Cap. XXVII. pag. 446. [c] *Ibid.* pag. 431.

(d) *Ibid.* Cap. XXVI. pag. 433.

CAPUT

CAPUT IV.

Sanctus ANTONINUS *Archiepiſcopus Florentinus, an bona Fide relatus ab Anonymo autore, qui* de libertatibus Gallicanis *ſcripſit.*

PEr eadem ferè tempora floruit *Sanctus* ANTONINUS è Prædicatorum ordine Archiepiſcopus Florentinus, quem autor tractatûs *de libertatibus* veluti præcipuum Pontificiæ poteſtatis atque infallibilitatis aſſertorem laudat; & quidem nihil clarius videtur eſſe verbis illis, quæ idem Anonymus profert: [a] *Papa in his quæ pertinent ad fidem, errare non poteſt,* ſcilicet *ut Papa in determinando etiam ut particularis & privata perſona.* Quem tamen locum cùm totum proferemus, liquidò apparebit nihil nocere nobis. Sed priùs Antonini univerſam doctrinam conſiderare placet. Primò ergo Summæ, Tom. III. ſive 3â. Parte Lib. 23. de Conciliis univerſalibus C. I. ſic ait: *Baſileenſe Concilium congregatum canonicè, ſed poſt diſſolutionem, ſeu mutationem, per Eugenium Papam IV. anno* 1437. factum *eſt Conciliabulum.* Ergo anteriora Baſileenſia ante hanc diſſolutionem, ſive potiùs tranſlationem pro canonicè actis habet Antoninus; licèt in his actis Conſtantienſia Decreta firmentur, ut ſuo loco videbimus.

Capitulo II. Paragraph. 6. probandum ſuſcipit, *quòd Concilia generalia non poſſint præfigere legem Papæ*, quo loco ſuperiorem Conciliis Papæ poteſtatem videtur agnoſcere. Sed addit, *in concernentibus fidem, Concilium eſt ſupra Papam*: ac paulò pòſt; *item dico quòd in concernenentibus univerſalem ſtatum Eccleſiæ non poteſt Papa ſtatuere contra Statutum Concilii, ſi ſtatuendo decoloraretur ſtatus Eccleſiæ.* Hæc igitur ſunt quæ reſtringunt Antonini propoſitionem, *quòd Concilia generalia non poſſint præfigere legem Papæ.*

Eodem Capitulo, Parag. 7. quærit quando Concilium dicatur legitimè congregatum; quo loco hæc habet: *Ubi Papa eſſet Hæreticus vel de hæreſi ſuſpectus; tunc ad eum non ſpectare videtur poteſtas congregandi Concilium.* En ergo caſus ab ipſo Antonino admiſſus, quo Concilium ſine Papa non modò congregetur, ſed etiam de fide judicet.

Capitulo III. vehementiſſimè favere videtur poteſtati Papæ, ac probandum ſuſcipit; „ quòd non liceat appellare à „ Pontifice Romano ad ipſius ſucceſ„ ſorem vel generale Concilium, & quòd „ ſentire, quòd à Romano Pontifice poſ„ ſit ad quemcumque appellari, eſt hæ„ reſis manifeſta „: Interim ex antecedentibus conſtat obtemperandum non eſſe ſi contra Concilii autoritatem ea ſtatueret, quibus *Eccleſiæ decoloraretur ſtatus.* Sic qui tanto ſtudio appellare vetant, rationem tamen ineunt, quâ Decreta Pontificia in univerſalibus cauſis caſſa habeantur.

Ibidem, paragr. 4. duas objectiones proponit; 2a. eſt ejus modi: *Contingere poſſet quòd Papa Hæreticus eſſet, & vellet hæretica ſtatuta condere; quod ſi contingeret, deficeret fides Petri, quia non eſſet qui in hoc caſu poſſet reſiſtere, nec teneretur Eccleſia Hæreticis ſtatutis ejus obedire. Videtur ergo in hoc caſu ſaltem licitum eſſe appellare. Ad illud dicendum ſit priùs, quòd licèt ut perſona particularis ex motu proprio agens errare poſſit, in fide, ſicut ſcribitur de Liberio Leone, contra quem Hilarius Pictavienſis ad Concilium generale venit; tamen utens Concilio & requirens adjutorium Univerſalis Eccleſiæ, Deo ordinante, qui dicit*, ego rogavi pro te, &c. *non poteſt errare. Nec poteſt eſſe quòd Univerſalis Eccleſia accipiat*

[a] Anon. Tract. *de libert.* L. 8. Cap. XV. num. 11.

aliquid tanquam Catholicum, quod eſt Hæreticum, quia Eccleſia Univerſalis, quæ eſt ſponſa, & erit ſemper, & eſt; non habens maculam neque rugam. En ſecundùm Antoninum, quod ſit Pontificem errare poſſe, *ut perſonam particularem.* Non enim hîc intelligendus eſt Pontifex publicum & Apoſtolicum officium exequens, quod nunc volunt, ſed Pontifex ex motu proprio agens. Quid ſit autem Pontifex agens ut Pontifex, idem Antoninus exponit; nempe ut ſit Pontifex *utens Concilio & requirens adjutorium Univerſalis Eccleſiæ*, cujus proinde ſententiam ECCLESIÆ *Univerſalis accipiat.* Quo ſenſu omnes cum Antonino profitemur Pontificem ut Pontificem errare non poſſe, atque omnino conſtat in eo eſſe vim ſecundùm Antoninum, quòd Eccleſia Univerſalis errare non poſſit atque ut ſponſa ſemper ſit, non habens maculam neque rugam.

Id ipſum liquidò conſtat Summæ 4æ. Parte tit. 12. Cap. IV. *de errore Fratricellorum*, pag. 28. quo loco fratricellis Joannis XXII. Decretalem ut Hæreticum, & Nicolai III. Decretis contrarium inſimulantibus ſic reſpondet: *Sed ipſi peſſimi ſunt homines Hæretici viri qui aſſerunt contra determinationem Catholicam factam per Eccleſiam & Joannem XXII. & per omnes ſucceſſores ejus veros Catholicos, Summos Pontifices & omnes alios Prælatos Eccleſiæ & Doctores utriuſque* (juris ſcilicet) & *magiſtros plurimos in Theologia cujuſlibet Religionis acceptatam, examinatam, & approbatam ut veriſſimam.* Quo loco demonſtrat quid ſit verum Apoſtolicum & jam irreformabile Pontificium judicium; nempe illud quod à Papa prolatum, ab Univerſali Eccleſiâ *acceptatum, examinatum, approbatúmque* ſit. Sic ergo ex Antonini mente Pontifex docens, ut Pontifex atque ut perſona publica ſive ut nunc loquuntur *ex Cathedra*, eſt Pontifex, ut vidimus *utens Concilio & adjutorio Univerſalis Eccleſiæ quæ errare non poteſt*; atque ex ejus ſententia ita pronuntians, ut ejus ſententiam *acceptatam & examinatam*, ipſa Eccleſia approbet: quod eſt certiſſimum.

Ex his clarè patet, quo ſenſu dixerit Papam errare non poſſe ut Papam, etiamſi errare poſſit *ut particularis & privata perſona.* Quem locum Anonymus non tantopere venditaſſet, ſi quid eſſet Papa, ut Papa; quid Papa ut perſona particularis & privata ex aliis Sancti Antonini locis ſcrutari voluiſſet.

Quin etiam eum locum, quem affert non legit integrum: ſic autem habet Parte quarta tit. 8. Cap. III. Paragr. 5. *Fides Univerſalis Eccleſiæ non poteſt deficere, dicente Domino Petro,* EGO PRO TE ROGAVI; *& illud quidem ad perſonam Petri intelligitur de defectu finali, ita ut ſcilicet quòd non periret perſiſtendo in negationis peccato. Quantùm autem ad Eccleſiam, quæ intelligitur in fide Petri ſimpliciter, verum eſt quòd non poteſt Eccleſiæ fides deficere. Ratio quare Eccleſiæ fides in generali deficere non poteſt, eſt quia divinâ Providentiâ regitur, ſcilicet ac Spiritu Sancto dirigente ut non erret, & licèt Papa in particulari errare poſſit, & in judicialibus in quibus proceditur per informationem; aliàs in iis quæ pertinent ad fidem errare non poteſt, ſcilicet ut Papa in determinando etiamſi ut particularis & privata perſona.*

Quæ cum antè dictis mirè congruunt, patétque Eccleſiam eam eſſe quæ directa à Spiritu Sancto errare non poſſit; Papam ex Eccleſiæ nomine & ſenſu pronuntiantem, errare non poſſe; quod autem ex Eccleſiæ ſenſu pronuntiaverit, certum & ultimum argumentum eſſe ſi Eccleſia Papæ ſententiam examinatam acceptet & approbet.

Jam quod Antoninus ait in prædicto Paragrapho 40. Cap. III. tit. 23. 3æ.

Partis,

Partis, nequidem à Papa Hæretico appellari poſſe, nihil habet difficultatis. Hujus enim rei cauſa eſt, ut ait Antoninus, quòd alioquin *Eccleſia* ſatis per ſe valet, *ut non teneatur hæreticis ejus ſtatutis obedire*. Quæ docent in his omnibus, quæ adversùs appellationes à Papa, tantos conatus agunt, de verbis potiùs quàm de ipſa re agi, atque Antoninum ſummâ ipſâ nobiſcum conſentire. Jam quod de Leone & Hilario Pictaurenſi ſcribit, Lector eruditus viro ſanctiſſimo condonabit, atque horum temporum inſcitiam agnoſcet.

CAPUT V.

Thomas à Vio, *Cardinalis* Cajetanus *Pontificiam Infallibilitatem aſſerit, nullâ in adverſarios cenſuræ notâ. Primus omnium docuit erroneam eſſe ſententiam quæ ſuperioritatem Concilio aſſignet, cui repugnat* Turrecremata *& Cajetani tempore* Dominicus Jacobatius *Cardinalis.*

At initio anteacti ſæculi *Thomas à Vio* Cajetanus ex Prædicatorum ordine, vir acris ingenii, argumentandi arte magis, quod apud omnes conſtat, quàm Eccleſiaſticæ antiquitatis ſcientiâ pollens, Pontificiæ ſuperioritatis acerrimus propugnator, atque ad Cardinalatum evectus fuit, quo Duce hæc ſententia incrementum aliquod ſumpſiſſe viſa eſt; atque is Pontificiam quidem infallibilitatem aſſeruit, ſed nullâ, unquam, quod ſciam, adhibitâ cenſuræ notâ; in Summam Sancti Thomæ, hæc ejus eſt concluſio: [a] *Determinare finaliter quæ fidei ſunt pertinet ad autoritatem Summi Pontificis, hoc autem quidam non admittunt*, planè, eo more, modóque quo diſſentientes ſcholaſticorum opiniones referf. Hæc de ea quæſtionis parte quæ jam graviſſima habetur.

Quo ad ſuperioritatem aſperior, Pariſienſium ſententiam erroneam judicabat, ſed neque ipſe ſatis unquam ſe expedire viſus, neque ita cenſuerant, quod ſciam, qui ante eum ſcripſerunt, neque ejuſdem ætatis Scriptores ſequebantur. Certè Turrecremata quo tempore maximè contentio ferbuit, cùm de Pontificia ſuperioritate diceret, adverſam ſententiam erroris & impietatis accuſabat; non tamen abſolutè, ſed ad eum præcisè ſenſum qui cum Baſileenſibus controverſus eſſet; *juxta intelligentiam*, ait, (b) *quam de eo practicante verbis & factis Baſileenſes, ſecundùm quam proſecutus ſum reſponſionem iſtam.* Et rurſus, *ad illam intelligentiam, quam Baſileenſes verbis factiſque practicant.* Quod ſemper inculcat. Non ergo abſolutè damnabat erroris, ſed ad ſenſum Baſileenſium qui Conciliarem ſuperioritatem extendebant, Ad Concilii tranſlationem irritandam, & ſuam ſententiam fide Catholicâ certam eſſe definiebant, & contrariam hæreſim judicabant. Et Eugenium IV. eâ cauſâ deponebant. Quòd quidem Turrecrematæ videbatur (c) *præſumptio maxima, & execrabilis temeritas, tali intelligentiâ datâ definire Decretum illud*, Conſtantienſe ſcilicet, *eſſe Catholicæ fidei.* Ergo Turrecremata rem ipſam quidem, pro ſua ſententia refellit. Ut interim non rem ſed rei aſſerendæ modum, præſumptionis, erroris, impietatis accuſat. Sic Cajetani Anteceſſores in ipſo contentionis articulo ſe gerebant.

Quod attinet ad eos qui eadem ætate ſcriberent, ea certè ætate ac ſub Leone X. & doctrinâ & gratiâ & autoritate florebat *Dominicus* Jacobatius Cardinalis. Is quem ſummis rebus eo tempore

(a) *Cajet.* in 2. 2. Q. 1. A. 1.

(b) *Turre.rem.* Apol. 1. Part. ſub finem.
(c) *Ibid.*

ſe præfectum , & à Summo Pontifice profecto, Boloniam , ut cum Franciſco I, de Pace ageret , Romæ Vicarium relictum eſſe comperimus. Is autem de Concilio ingens opus conſcripſit, quod *Chriſtophorus* JACOBATIUS , item Cardinalis, indicto Concilio Tridentino Paulo III. inſcripſit ; placitura procul dubio , certè haud improbanda Pontifici ſuæ dignitatis retinentiſſimo oblaturus. Atque hic quidem ſcriptor Pontificiam ſuperioritatem pro virili factis argumentis, & undique conquiſitis autoritatibus propugnat ; ſed diverſam opinionem refert & probabilem ; nedum cenſurâ premat. *Probabiliter* , inquit, (a) *videtur argui quòd claves fuerunt datæ Eccleſiæ.* Hæc aliorum ſententia eſt, ſuam anteponit ſic : *Non teneo quòd plenitudo poteſtatis non ſit in ſolo Papa, ſed in Eccleſia tanquam in fundamento, & in Papa tanquam in principali miniſtro.* En quantâ modeſtiâ cardinem ipſum difficultatis attingit. Non averſatur, non horret. *Tantùm*, inquit, *non teneo*, cùm aliam ſententiam probabilem diceret, & ſuam illud *fortè ut videtur*, ſemper inculcat, ſic duas ſententias diſcrepantes, ut Catholicus refert, Gerſonem, Cameracenſem, Florentinum, Panormitanum , æquè cum Felino Brixienſi, & aliis ſuæ ſententiæ aſſeclis laudat, & id alii quoque paſſim præſtant, adeò tum odia obſoleverant, & diverſas inter ſententias pax Chriſtiana coaluerat.

CAPUT VI.

Idem Jacobatius *Cardinalis Pontificiæ ſuperioritatis aſſertor, in Infallibilitatis quæſtione quid ſentiat.*

QUanquam autem Jacobatius Pontificiæ ſuperioritati omnino favebat, hæc tamen docuit, de fidei quæſtionibus: „ (b) Si ſimus in cauſa fidei, & Papa „ vult aliquid ſtatuere contra fidem, ſtan„ dum eſt potiùs ſententiæ Concilii. Et alibi pro certo ſupponit, quòd „ quando „ Papa eſt Hæreticus, poteſt accuſari & de„ clarari depoſitus, quòd fieri non poſſet, „ ſi in iis ſtaretur ſententiæ ejus, potiùs „ quàm totius Concilii, quia ſemper ſe „ tueretur ex ſua ſententia. Papam pro „ poteſtate agentem videmus, qui ſe con„ tra Concilium ſuæ ſententiæ tueatur ; „ ac pro Hæreſi contra Concilium dicat „ ſententiam, ab ipſo Concilio diſſolven„ dam„. Item alio loco: (c) „Si loquimur in „ cauſa fidei, ſuper articulo emergenti „ nondum definito, & loquimur in judi„ cio diſcretivo, in dubio videretur re„ gulariter potiùs ſtandum judicio uni„ verſalis Concilii contra Papam ſolum „ contrà ſentientem „ : & laudat ſententiam Archidiaconi nobilis juris conſulti dicentis : „ quòd periculoſum eſſet fi„ dem noſtram committere arbitrio unius „ hominis „. Alios quoque Doctores nominat idem ſentientes, *quia*, inquit, *in his quæ concernunt fidem, Papa debet ſtare judicio Concilii.*

Quo loco & id docet, quamquam in dubiis fidem concernentibus pleniùs ac certiùs Sancti Spiritûs Lumen Concilio affulgeat, tamen in arduo ac maximo dubio, deciſionem Concilii à Papa poſſe ſuſpendi : Suſpendi certè, non tamen contra Concilii ſententiam aliquid definiri, quod procul dubio infallibili conveniret. Cæterùm idem Cardinalis, ſi res certa claráque Patribus, & ſacro Concilio videatur, nullo modo dubitat, quin ſtatim quæſtio decidatur, & Papa reluctans à Concilio deponatur. *Alioquin*, inquit, (d) *videretur ſequi unum magnum inconveniens, quòd Papa eſſet Hæreticus, & non poſſet propter hæreſim à Papatu amoveri.*

[a] JACOB. *de Conc.* L.5.p.201.Lib. 4.p.43.

[b] JACOB Lib. 4. *de Conc.* pag.238. (c) Lib. 4. pag. 240. (d) Lib. 9. pag. 389.

Digitized by Google

veri, ſi ipſe nollet in ipſum ſententiam ferre.

Quod quidem valere contendit de quacumque agatur hæreſi, ſive illa jam damnata ſit, ſive non; cum hoc tamen diſcrimine quòd Papa profeſtus obſtinatè jam damnatam hæreſim ſtatim depoſitus declaretur. *Si verò*, inquit, [a] *lapſus eſt in hæreſim nondum damnatam, & eſt in Papatu, quia nondum judicatum eſt per Concilium de crimine, tunc nullus eum judicat, vel poteſt in eum ſententiam ferre, quia non habet ſuperiorem; & cùm ipſe ſit caput Concilii, non judicatur à Concilio: ſed ſi poſtquam Concilium cognovit de crimine, & judicavit eſſe hæreſim, non reſipiſcit, tunc dicetur illi: te ipſum ore tuo judica. Quod ſi facere noluerit, Concilium eum declarabit Hæreticum & depoſitum, ut ſuprà dictum eſt.*

Statum quæſtionis adverte: agitur de articulo fidei nondum declarato: eam doctrinam tuetur Pontifex quæ hæreſis accuſatur: Eâ de re Synodus convocata eſt, adeſt Papa, & quidem repugnans Patribus. At illi invito eo, de qualitate, ut aiunt, criminis judicant, & veram hæreſim eſſe declarant, & tenet Concilii ſententia: Eóque res recidit, ut Papa Concilio repugnans quàm honorificentiſſimo ritu deponatur. Inclament Cenſores noſtri, non id poſſe fieri, (b) *imò habere Patres à Papa ut recta decidant, & ſolius Pontificis, judicium unanimi totius Synodi ſuffragio eſſe potentius ac prævalere*: Ac niſi id credatur de Pontificis primatu, de fide actum eſſe: at contrarium ſcribunt duo Cardinales; at Romæ; at ad Paulum III. at horum opus à duobus Jeſuitis *Philippo* Labbæo & *Gabriele* Cossartio quos honoris causâ nomino, in ipſâ Conciliorum editione noviſſimâ publicatur. Duo Cardinales Pontificiæ majeſtatis ſtrenui defenſores, huic à Patribus abundè ſatisfactum putant, ſi Patres multa præfati, multáque adhortati Papam ejiciant.

Hæc quidem Jacobatius emollire velle videtur quòd Patres id faciant non *ordinando*, ſed *exequendo*, quod tamen plus eſſe quàm ordinare idem docet. *Unde*, inquit, *virtualiter magis eſt ſententia executionis quàm pronuntiationis, quia modicum refert hoc caſu, utrum Concilium provideat ut Cardinales ab eo recedant; & alium eligant, & ipſum tradant curiæ ſeculari, an pronuntiet & exequatur, quia exequendo plus facit in effectu quàm pronuntiando.*

Hæc quidem efficiunt ut Canoniſtarum quoque ſententia vel eorum qui Romano Pontifici vel maximè favere velle videantur, noſtræ ſententiæ ſumma in tuto ſit; cùm ii quidem nobiſcum de re conſentiant, de eo uno laborent, ut ſubjectionis in Papa, ac poteſtatis in Concilio nomine amputato, ipſa res maneat, quod quidem ut non præfractè refugimus; ita in his minutiis rem Theologicam collocandam minimè conſentimus.

(a) *Ibid.* pag. 390. (b) *Doct. Lov.* A. 1. p. 1. 54.

CAPUT VII.

De Fide Petri nunquam defecturâ ejuſdem Cardinalis loci.

Ex his Jacobatii ſententiis facilè intelligi poteſt, quid de Pontificiâ infallibilitate ſenſerit. Licèt enim & eam ſententiam aliquando referat, & in eam interim perpendere videatur, nihil tamen diſertè aſſerit: & quidem id docet; *Papæ qui Eccleſiæ caput eſt veriſimiliter magis aſſiſtere Spiritum Sanctum ex quo aſſumpſit eum in Vicarium.* En quàm modeſtè dixerit veriſimiliter, ſed cùm ſit incerta res, Concilii ſententiam meritò anteponit.

Quin etiam eum locum *Rogavi pro te*, *ut*

ut non deficiat fides tua, ad gloſſæ ſuprà relatæ ſenſum paſſim interpretatur, & ad Eccleſiæ fidem referre ſolet: *Eccleſia*, inquit, *non poteſt errare quia Chriſtus oravit pro ea ne deficeret*, alibi; *ex crimine ſcandoloſo Papæ non erit Univerſalis Eccleſia, quia nunquam poteſt errare, ut pro qua Chriſtus oravit.* Item *Eccleſia ſemper eadem, & illibbata fide tenus, quæ non poteſt errare, ut ibi dicitur à dicente Salvatore noſtro*: EGO PRO TE ROGAVI, UT NON DEFICIAT FIDES TUA.

Atque ex eadem gloſſa fidem intelligit eam qua intus quique credamus: unde probat nunquam deficere poſſe fidem Petri pro qua Chriſtus rogavit, quia ſemper remanet, etſi non in Petro, ſed tamen in aliis, ea fides, putà in B. Virgine tempore Paſſionis Dominicæ, *ut oſtenderetur* (a), inquit, *quòd non poſſet deficere fides pro qua Chriſtus oravit.* Quo exemplo ſcriptores poſterioris ævi frequenter utuntur, non quòd velint fidem in aliis omnibus penitùs defeciſſe, ſed ut deſignent eam in qua non ſit defeciſſe certiſſimum manifeſtiſſimum fuerit.

Probat etiam Jacobatius ſententiam ea verba interpretantium *de fide Petri*, id eſt *de fide Eccleſiæ ei ſpecialiter commiſſæ*, Romanæ ſcilicet: quam ſuperiùs explicantem Driedonem audivimus, atque his interpretationibus contrariæ nobis ſententiæ fundamenta convelli vidimus.

CAPUT VIII.

BELLARMINI *judicium*: *ab illo Concilii Lateranenſis autoritas trepidè profertur de ſententia ſuperioritatem Synodis vindicante, ejuſdem cenſurâ titubante.*

NUnc BELLARMINUS prodeat unus omnium nobis infenſiſſimus, quem etiam recentiores vel maximè ſecuti ſunt. Duplex quæſtio eſt an Papa ſuperior, an infallibilis. Bellarminus de primâ ſic: (b) „ Summus Pontifex ſimpliciter & abſolutè „ eſt ſupra univerſam Eccleſiam, & ſupra „ Concilium generale, ita ut nullum ſu„ pra ſe judicium agnoſcat. Hæc eſt ferè „ de fide „: Quid hoc monſtri eſt? Quod eſt *ferè de fide*, totum de fide non eſt.

Placet enim Analytico ordine, & ſubtili enucleatione reſolvere ad ſua principia illud *ferè de fide*: vel enim ad primam Dei revelationem refert, vel ad Eccleſiæ conſequentem declarationem, ut ſenſus ſit *ferè de fide*, quod Deus ferè revelaverit, *vel ferè de fide*, quod ferè Eccleſia definiverit. Atque quod neque Deus plenè revelaverit, neque Eccleſia planè definiverit, nullo modo de fide eſſe conſtat: neque enim ex parte fides, ſed ex toto, plenóque & perfecto eſt.

Vel aliquem demonſtra, non modò ex antiquitate & gravi & ſobria, aut ex Theologicis facultatibus doctis illis celebratiſque, ſed etiam ex recentioribus privatiſque Doctoribus alicujus nominis qui ante te cenſuræ loco uſurpârit illud tuum *ferè de fide*. Hoc quidem probat condemnandi animum ineſſe, non cauſam.

Ut autem intelligamus quid ſit illud *ferè de fide*, videamus oportet quod maximè Bellarminus urgeat, nempe Concilii Lateranenſis ſub Leone X. Decretum, ubi dicitur (c): „ Romanum Pontificem ſu„ per omnia Concilia autoritatem habe„ re. „ Quæ ubi protulit Bellarminus, hæc ſubdit: „ Ad hunc locum Conci„ lii Lateranenſis nihil poteſt reſponderi, „ niſi vel non fuiſſe generale, vel non „ fuiſſe receptum, vel non definiviſſe hoc „ tanquam de fide.

Has tres propoſitiones ſigillatim examinat. Sic primam „: Sed non fuiſſe ge„ nerale vix dici poteſt. „ O certam autoritatem & ineluctabilem! ô claram de-

(a) Lib. *6.*

(b) Lib. 2. *de Conc. Aut.* Cap. XVII. (c) *Ibid.*

deciſionem firmámque cenſuram! *ferè de fide*: & *vix dici poteſt*. Secundam reſponſionem: An fuerit receptum Concilium illud nihil moror. Si enim conſtaret & verè eſſe Oecumenicum, & rem definiviſſe tanquam de fide, omnino recipiendum eſſet.

Sed jam Oecumenicum fuiſſe ipſo Bellarmino teſte non conſtat. De tertio quid dicat audiamus: „ Quod Concilium „ hoc rem iſtam non definiverit propriè, „ ut Decretum de fide Catholicâ tenen„ dum, dubium eſt „: Deus immortalis! Hoccine erat, cur nunc perdita omnia conclamarent?

Pergit porrò; „ & ideò non ſunt pro„ priè Hæretici qui contrarium ſentiunt, „ ſed à temeritate magnâ excuſari non „ poſſunt. „ De temeritate poſteà videbimus, interim à graviori cenſurâ, ab hæreſi, ab errore, ipſo Bellarmino judice, abſoluti ſumus, noſtráque omnino fides quidquid vociferentur in tuto eſt.

Quid autem illud eſt *propriè Hæretici*, certè ſi rem æquo animo diſceptaret, nullo modo Hæreticos pronuntiaret, cùm nec ipſe quidem affirmare auſit à Leone X. rem eſſe definitam tanquam de fide, ſed nimium pigebat abſolvere quos apertè condemnare non poterat.

Jam verò videamus *vix illud* Bellarmini quid ſit. Lateranenſe Concilium ſub Leone X. „ non fuiſſe generale vix di„ ci poteſt. „ Quid ita? „ nam etſi „ fuerunt, *inquit*, Epiſcopi pauciſſimi „ (nam ad centum non pervenerunt) „ tamen Concilium patebat omnibus, & „ omnes vocati fuerant. „ Quid tum? Cùm præter Italos vix ulli convenirent, Galli univerſi apertiſſimè repugnarent. Et quidem vocati Romam; ſed à quo? A Julio II. hoſte infenſiſſimo, flagrantibus non modò ſimultatibus, ſed etiam bellis, ac poſteà à Leone X. rebus nedum bene compoſitis. Eo temporum articulo citati Galli, qui Romæ in Lateranenſi Palatio de ſuis libertatibus, déque Pragmaticâ ſanctione, ſuæ tum diſciplinæ arce, liberè ſcilicet & æquo jure diſceptare poſſent: Italia interim tot bellis tot incurſionibus impedita ut nullum aditum patere ſibi, Gallicani Epiſcopi iterum atque iterum haud immeritò quererentur. Cùm res eo loco eſſent inter Leonem X. & Franciſcum I. magnâ tum victoriâ à Gallis reportatâ repentè tranſactum eſt, & loco Pragmaticæ inductum Concordatum. Quo pacto fœdere quid Pragmatica fieret, Franciſcus non curabat, neque nunc cujuſquam intereſt an Lateranenſe illud ſit Oecumenicum. Sed tamen pro certo Oecumenico haberi, Bellarmini cunctatio & fluctuatio non finit. Cùm etiam in Æditione Romanâ, in ipſo Tom. IV. Capite quo cætera Concilia generalia recenſentur, hoc Lateranenſe Concilium extra lineam, ac reliquorum ordinem, alio caractere ſit poſitum. Sed nos de Concilio iſto Lateranenſi ſuo loco differemus pleniùs, docebimúſque hæc omnia neque ad fidem pertinere, quippe quæ in tranſcurſu, non ipſâ definitione dicta ſint. Ac ne quidem ad quæſtionem, cùm Papam ſuperiorem faciant non omnimodis; ſed iis in rebus de quibus non agitur. Hæc, inquam, ſuo loco oſtendemus. Nunc ipſum Bellarminum relinquimus, eique omnia dixiſſe ſufficiat.

CAPUT IX.

Bellarmini *circa Pontificiam infallibitatem cenſura æque anceps. Vis notarum ex Melchiore Cano.*

JAm Bellarminus de hâc Pariſienſium ſententiâ, *Pontificem etiam ut Pontificem poſſe docere hæreſim*, ſic pronuntiat: „ (a) Hæc opinio non eſt propriè hæretica, nam

G 2

(a) *De Script. Eccl.*

„ nam adhuc videmus ab Eccleſia tolera„ ri qui eam ſequuntur, tamen videtur om„ nino erronea & hæreſi proxima. „ Tolerari verò quam tota Eccleſia auditam, nuſquam damnatam à tot viris, teſte Bellarmino, doctis ſanctíſque defenſam, eodem Bellarmino teſte; *Adrianus quoque VI. Pontifex optimus atque doctiſſimus* Patrum noſtrorum memoria in celeberrima Lovanienſi Academia docuerit, propugnaverit, & factus Pontifex in ipſa orbis luce, Romæ ediderit: Hanc toleratam vocas, non probam procul dubio Catholicámque ſententiam nempe, inquit, videtur omnino erronea (& quod idem cum erroneo eſt) hæreſi proxima. Gravis cenſura non hîc *ferè de fide*, verùm *omnino erronea*, id eſt, omnino contra fidem, hoc enim ſonat *erronei vox*: ſed *videtur*, inquit; [a] audio. Bellarmini opinio eſt, & valet illud Melchioris Cani cenſurarum notas æquâ lance trutinantis; *verbum* VIDETUR *judiciorum infirmat certitudinem*: neque tantùm Sanctus Thomas, ſed etiam alii verbo VIDETUR uti ſolent, cùm res non eſt plana ac definita. Illúdque Bellarmini ex opinione eſt, non ex certo firmóque judicio. Et quod de Sancto Thoma Canus, id ego de Bellarmino dixerim, *cùm dixit*, [b] VIDERI *hoc ipſum ſenſiſſe, quod dixerit videri modo, non etiam oportere*. At nunc illud *videri* Bellarmini Lovanienſes quidam & Dominus Strigonienſis infirmam fixámque ſententiam vertunt, & de fide Catholica deſperandum eſſe clamant: illud VIDETUR paucorum annorum circulo tanta incrementa cœpit.

(a) *Lib.* 15. Cap. V. pag. 330. (b) *Lib.* 8. C. V. pag. 474.

CAPUT X.

SUARES *Pariſienſium de ſuperioritate ſententiam relinquit integram. Ipſe ſuam de infallibilitate cenſuram infringit, falſáque ex Leone X. adversùs Lutherum refert.*

POſt Bellarminum ex eadem Societate Suares prodeat ac de duplici quæſtione noſtrâ dicat. De ſuperioritate ſic: (c) „ Quando Pontifex ſolùm adeſt per Lega„ tos ſine inſtructione particulari, & to„ tum Concilium aliquid definit cum Le„ gatis, eſt grave dubium an tale Conci„ lium poſſit errare. Nam in hoc ſunt „ opiniones inter Catholicos. Pariſienſes „ enim & alii qui credunt tale Concilium „ eſſe ſupra Pontificem, conſequenter af„ firmant ejus definitionem eſſe infallibi„ lem, quia eſt à ſupremâ poteſtate, & „ illud Concilium univerſalem Eccleſiam „ repræſentat. Contrarium verò docet „ Cajetanus & alii, quia veriſſimum eſt „ Papam eſſe ſupra Concilium. Ego au„ tem breviter cenſeo, Concilium illud „ non eſſe regulam fidei, quia ejus auto„ ritas infallibilis eſt ſub opinione „. Vides celeberrimum Jeſuitam qui totam de Concilii ſuperioritate quæſtionem quæque hinc ſunt conſentanea *ſub opinione* relinquit inter Catholicos variante, & quidem ipſe contra Pariſienſes ſentit, ſed nulla vel leviſſima cenſura.

De Pontificiâ infallibilitate decernit gravius. „ Veritas, *inquit*, Catholica eſt „ Pontificem definientem ex Cathedra eſſe „ regulam fidei, quæ errare non poteſt. „ Ita docent hoc TEMPORE omnes Ca„ tholici Doctores, & cenſeo eſſe rem „ de fide certam. CENSEO „: opinionis res eſt. Non ita de his loquimur quæ verè pertinent ad Eccleſiæ Catholicæ fidem.

Non

(c) *De fide*, Diſp. 4. Sect. 7. n. 11.

Non hîc *cenſeo*, ſed credo; nec *ego*: ſed omnes. Et meritò ita Suarez loquitur, qui cùm *omnes* ait ita credere, ſed, *hoc tempore*, anteriori certè tempore non ita creditum eſſe ſenſit. Non ergo notum illud obtinuit: *Quod ubique, quod ſemper*; quam quidem conſenſionem ſtabiliendæ fidei eſſe neceſſarium cum Vincentio Lyrinenſi omnes Catholici profitentur. Sed quid demùm eſt *hoc tempore?* A quanto tempore? A ducentis annis? At Cardinalis Cameracenſis, at Gerſon, at Toſtatus, at Almaïnus, at Major, at alii innumerabiles tum in Eccleſia floruerunt: à centum annis ante Suarem? At ut alios prætermittam, Adrianus VI. unus vel ſanctiſſimus ac doctiſſimus, ac propterea Summus Pontifex Patrum noſtrorum memoria non ita ſentiebat. Vide illud *hoc tempore* quàm anguſtos habeat limites.

At fortè aliquod judicium Eccleſiaſticum intervenit, quo factum ſit ut jam noſtro tempore id omnes credant, cùm anteà non crederent. Nullum laudat Suarez. Concilium Lateranenſe ſub Leone X. & ejuſdem Leonis X. Bullam in Lutherum, & quidem planè & confidenter ut rem certam, cùm de Concilio Lateranenſe etiam Bellarminum hæſitare videamus. Bullæ adversùs Lutherum Suarez verba ne quidem profert ulla. [a] Affirmat quidem Lutheri propoſitionem XXIV. quod hanc veritatem negaret à Leone damnatam, & quidem præcisè ut hæreticam; XXIII. voluit dicere, nam XXIV. de Conciliis agit non de Romano Pontifice. Mendum fortaſſe ſit. Jam ad rem ipſam. Quæ Suarez hîc ut certa ſupponit, falſa omnia, falſum autem more Scholæ nullâ contumeliâ, & cum honore viri dictum volo. Falſum ergo talem fuiſſe Lutheri propoſitionem; falſum eam ut Hæreticam eſſe damnatam: & quidem de hoc nulla dubitatio, cùm ex Lutheri allatis articulis, ne unum quidem verbum Leo abſolutè condemnaverit, ſed reſpectivè tantùm. *Hos*, inquit, *articulos reſpectivè Hæreticos aut ſcandaloſos, aut falſos, aut piarum aurium offenſivos*, & bis térque inculcat, ne dubites.

Sed & Lutheri propoſitio immane quantùm à noſtris abhorreat. Sic Lutherus: „ Si Papa cum magnâ parte Eccleſiæ ſic „ vel ſic ſentiret, neque erraret, adhuc „ non eſt peccatum, nec Hæreticum con- „ trarium ſentire; præſertim in re quæ „ non eſt neceſſaria ad ſalutem, donec „ fuerit per Concilium univerſale alterum „ approbatum, alterum reprobatum.

Quâ quidem in propoſitione impudens Hæreſiarca multa peccabat, illud verò maximè, quod univerſim Sedis Apoſtolicæ, etiam rectè judicantis Decreta de fide uſque ad Concilii generalis ſententiam ſuſpendebat. Id enim multis modis falſum Hæreticúmque eſt, & à noſtra facultate, & ab omnibus Catholicis ſæpè damnatum. Nam quædam tam clara ſunt, ut ſtatim indicâſſe ſufficiat, qualia erant illa Lutheri immania, quibus ipſum Miſſæ Sacrificium, adorandum Corpus Domini Jeſu Chriſti, à tot ſæculis frequentatum impiè conculcabat, aliáque ejuſmodi ab Univerſali Eccleſiâ recepta palam aſpernabatur; quæ quidem violâſſe vel ante Pontificium Decretum, ſi tam impium eſt, Romano quoque Pontifice ac Eccleſiâ, de Petri Sede reclamante quàm nefarium? Tum illud certum eſſet apud Catholicos omnes, noſtríque aſſiduè inculcant, non tantùm Concilium, ſed Catholicam Eccleſiam abſolutè infallibilem eſſe etiam abſque Concilio. Sic enim Gerſon & noſtri: *infallibilem eſſe Eccleſiam, & Concilium generale illam repræſentans*. Si enim Concilio tanta vis, quod eam repræſentet, ipſam, inquam, quantâ veritatis certitudine ac luce præditam eſſe oportet! Quæ Clerus Gallicanus ſecutus Pontificis Decretum non præcisè Concilio, *ſed Eccleſiæ* con-

(a) *Ibid.* 132

Conciliorum generalium, non tamen propterea in unitatem cum cæteris Academiis deſcendit, neque earum Doctores pro deviis à fide habet, aut unquam habuit. Poſteà etſi Academia Pariſienſis infallibilitatem in decernendo ad Concilium generale ſolum referat, ab eo tamen nunquam abeſſe debet Pontifex. Denique *etſi & Pariſienſes ad Concilium generale ultimam fidei analyſim referant, non tamen propterea poteſtatem de fide decernendi Pontifici unquam ademerunt, & meritò.*

Vides primùm de ſententiâ Academiæ noſtræ, nondum à quoquam fuiſſe dubitatum, quemadmodum poſteà gliſcente, ut fit audacia, factum eſt. Vides ſecundò quid erroneum Duvallius in Richerio reputaret, non certè doctrinam ejus, ſed quod eam eſſe de fide contenderet. Summum id erat quod tunc à noſtrâ facultate peteretur. Jam Andræas Duvallius edidit poſteà tractatum *de Supremâ Rom. Pontificis poteſtate, adverſùs Vigorium Juriſconſultum,* quo tractatu[a] quæſtione *utrum de fide ſit Concilium eſſe ſupra Papam, & utrum Concilium Oecumenicum ſit ſupra Pontificem, vel è contra*; apertè docet [b] *neutram harum opinionum eſſe de fide.* Tum *neutra,* inquit, (c) *harum opinionum hæretica eſt, neutra erronea & temeraria, ſaltem temeritate opinionis denique*: *Sententia pugnantium pro Concilio non eſt hæretica & erronea, & in ratione opinionis temerariæ.* Illud *in ratione opinionis* Duvallius addit, ut à temeritate opinionem ipſam, non autem opinantes, quos ipſe impugnabat, abſolvere videretur. Sed quidquid ſit de Duvallio, ejuſque adverſariis ipſam opinionem ab eo etiam à temeritate prorsùs abſolutam eſſe, ſatis ſupérque eſt.

De infallibilitate ſic habet [d] : *Statuenda nobis eſt hæc concluſio:* *etiamſi de fide non videatur, ſaltem non ita evidenter conſtet Summum Pontificem ſeorſum à Concilio privilegio infallibilitatis, licèt agat ut Pontifex, gaudere. Tamen abſolutè certum eſt & indubitatum.* Ejus quidem ſententia cujus quiſque quam voluerit habeat rationem, non ipſa Eccleſiæ fide.

Neque tantùm dixit non eſſe de fide. Verùm etiam probat, primùm *quia nullibi id tanquam de fide expreſsè definitum extat.* Secundò quod Doctores contrariæ ſententiæ, Alliacenſis Gerſon, Almaïnus, Major, Cuſanus, Adrianus VI. & alii *neque in hâc parte, neque in ullâ aliâ ab Eccleſia ſunt condemnati*, & poſteà: *Nuſquam in Eccleſia ullius hæreſis ſuſpectos, convictos aut excuſatos fuiſſe legimus.* Tertiò ſolvit Scripturarum & Canonum textus, quibus id maximè docetur eſſe de fide, maximè verò illud Matth. XVI. *Tu es Petrus*, & Luc. XXII. *Ego rogavi.* Et illum Joan. XXI. *Paſce oves meas*: *ex quibus*, inquit, *ſequitur non ita conſtare de fide eſſe Summum Pontificem, etiamſi agat ut Pontifex, privilegio infallibilitatis gaudere.* Quare Lovanienſes hodiernos [d] qui Duvallium toties nobis objiciunt, ejus modeſtiam neminem condemnantis imitari par eſſet.

[a] Pag. 4. Q. 5. p. 843. Col. 2. [b] *Ibid.* Q. 8. pag. 845. Col. 2 (c) *Ibid.* p. 855. Col. 1. [d] pag. 11. Qu. 1. pag. 751.

CAPUT XII.

Dominicus à Sanctâ Trinitate, Carmelita diſcalceatus, Libro Romæ recèns excuſo docet Pontificiam infallibilitatem aut ſuperioritatem nullo Eccleſiæ Decreto clarè definitam. Quid illud ſit, cùm privati Doctores aliquid de fide eſſe dicunt, quoad ſe, non quoad nos.

ID etiam perpendi velim quod hoc ferè tempore Romæ excuſum eſt: Extat enim Liber inſcriptus. [e] *Bibliotheca Theo-*

(a) *Diſp. Lov. Doctorum.* (b) *Tom. III.* L. 3. Sect. 4. C. XVI. n. 54.

Digitized by Google

Theologica autore Fratre Dominico à Sancta Trinitate Carmelita diſcalceato Provinciæ Pariſienſis : De infallibilitate poſtquam eam & certam eſſe, & ad fidem aliam pertinere ſua quidem ſententia multis egit, hæc addit : *Nota me dixiſſe hanc noſtram ſententiam eſſe de fide quoad ſe; ſi enim ſermo ſit de illa quoad nos, id non auſim affirmare, cùm nullibi expreſsè aut clarè definita, omnibúſque fidelibus ad credendum propoſita reperiatur, unde ab hæreſi formali excuſari poſſunt ac debent omnes Doctores Catholici qui contrarium docent.* Hîc quædam obſervari velim quæ aliis quoque autoribus exponendis conducere videantur.

Primò, ab hoc autore apertè dici nihil eâ de re clarè aut expreſsè definitum.

Secundò, inde colligi Florentina Decreta atque etiam antiquiora Lugdunenſia, quæ in eam rem ab adverſariis adducuntur non haberi clara & expreſſa.

Tertiò, quòd ille autor rem illam *in ſe* putet ad fidem pertinere, hoc eſt reverâ à Deo eſſe revelatam, etiamſi Eccleſia nondum ut talem agnoverit : Hanc quidem ipſius eſſe ſententiam quam ſequi vel non ſequi ſit liberum : quemadmodum eſt liberum *Phyſicam prædeterminationem* aliáſque huic contrarias ſententias, vel alias de gratia opiniones tueri; tametſi ſibi mutuò alii apertum Lutheraniſmum, alii merum tantúmque ſemi-Pelagianiſmum objiciant.

Quartò, his conſtat immeritò vociferari Lovanienſes quoſdam de Summâ fidei reíque Chriſtianæ agi cùm de liberâ ſaltem nec in fidei Canonem vendicatâ doctrinâ agatur; eáque res à multis jam ſæculis, inter Catholicos innoxiè pertractata ac diſſipata fuerit.

Quintò, neque fieri poteſt ſi tanta res ſit quantam volunt, ex quâ ſalus Eccleſiæ pendeat, ita diſſimulanter ab Eccleſiâ actum eſſe, ut de eâ diſputari in utrámque partem tot ſæculis permitteret, imò verò expreſſè ac deliberatè à cenſurâ temperaret, uti in his quæſtionibus à Florentina, Lateranenſi, Tridentináque Synodis Piíque IV. profeſſione factum eſſe conſtat.

Sextò, nihil enim mirum de rebus quamvis maximis nullam interponi expreſſam Eccleſiæ definitionem antequam in controverſiam adducantur, cùm Eccleſia non ſoleat ultrò movere quæſtiones, verúmque ſit illud quod ait Pacianus, *noſtri nihil ultrò diſputavêre Majores* : Sed motâ quæſtione tam multis ſæculis, ſi res quidem ad fidem reverâ pertinet, tantíque eſt momenti quanti eſſe volunt, tum verò tacuiſſe ac diſſimulâſſe, aut nihil expreſſum dixiſſe, neque etiam dicere voluiſſe, nihil eſſet aliud quàm veritatem prodidiſſe, atque omnino rediret *illud* : *Error apertè defenſus, cui non reſiſtitur, approbatur; & veritas quæ non defenſatur, opprimitur.*

Hæc Cenſores noſtros & omnes viros bonos conſiderare volumus, atque ad exponendam Carmelitæ noſtri de Papæ ſuperioritate ſententiam pergimus. Hæc autem ſic ſe habet [a]: *Quamvis Andreas Duvallius, Tract.* de Diſciplinâ Eccleſiæ p. 4.6.7, „exiſtimet iſtam ſententiam non „ eſſe de fide, non deſunt tamen alii Doc„ tores qui contrarium affirmant illámque „ fuiſſe definitam in Conciliis Conſtant. „ Florentino ſub Eugenio IV. & Latera„ nenſe ſub Leone X. Verùm quidquid ſit „ an in præfatis Conciliis ſufficiens quo„ ad nos, vel adeò expreſſa de autoritate „ Papæ ſupra Concilium habeatur defini„ tio, ut oppoſitum ſtatim pro Hæretico „ teneri debeat, de quo diſputant aliqui „ Doctores; duo in hac re certa eſſe puto. „ Primò quòd Concilio generali Summus „ Pontifex abſolutè ſuâ autoritate præcel„ lat. „ Secundò, quòd hæc ſententia ſi ſermo ſit de definitione Eccleſiæ, videatur magis

(a) Ex eodem Lib. Sect. 5. C. II.

magis ab ea definita in *præfatis Conciliis* quàm oppoſita : quæ quàm incerta & vana ſint omnes intelligunt, certè in iis ab omni cenſurâ temperandum, ac veritatem pacificè ut inter Catholicos inquirendam, luce eſt clarius.

Quod autem cum Florentina ac Lateranenſi Synodis Conſtantienſem quoque pro Papæ ſuperioritate, hic autor multos alios ſecutus adducat, ſatis oſtendit quàm hæc omnia oſcitanter legant.

CAPUT XIII.

Recentiorum Lovanienſium, aliorúmque ſententia ipſo progreſſu immodeſtior, & apertè nimia.

De antiquioribus Lovanienſibus, totáque adeò Lovanienſi facultate diximus, eóſque nobiſcum ſummâ ipſâ convenire oſtendimus. Poſteriores Lovanienſes ab Anonymo relati, etiamſi diverſa à Pariſienſibus ſenſerint, an propterea in fidem peccâſſe, eos, & omnia evertiſſe crediderint, inquirendum reſtat.

Atque Anonymus quidem ex Ruardo Tappero multa profert (a); ego ab eo autore, ut Pontificiam infallibilitatem eſſe defenſam fateor, ita contrariam ſententiam, ullâ cenſurâ notatam eſſe nego. (b) Ait enim, *an Romanus Pontifex falli poſſit in ſuâ ſententiâ, quando cognoſcit circa fidem & mores ab annis* 150. *cœptum eſt controverti & diſputari. A tempore enim Conſtantienſis Concilii & Baſileenſis Doctores quoſdam apud ſolum Concilium Oecumenicum agnoviſſe infallibilis ſententiæ privilegium : veteres verò Scriptores id Petro ac Rom. Pontifici tribuiſſe. Ut veriſimilius ſit eorum judicio quod nec Concilio generali id conveniat, niſi nomine Petri, ejúſque Cathedræ autoritate & commiſſione.* Nova certè illa eſt ac SS. PP. inaudita commiſſio. Sed ſi Tapperi doctrinam laudare non poſſumus, certè laudamus modeſtiam; audis enim quàm timidè dixerit, *veriſimilius;* at nunc niſi dicamus ſolam Papæ ſententiam prævalere Conciliis, ab eóque habere Concilia ut recta decidant, perdita omnia conclamant. Tantùm ab eo abſunt ut eorum quos laudant modeſtiam affectentur.

Cæteros Lovanienſes qui PP. noſtrorum ætate vixerunt à cenſura ferè temperâſſe comperio. Refertur ab Anonymo Joannes Viggers poſtremis temporibus pro Pontificia infallibilitate pugnans, atque hic *tenetur*, inquit, *communiter à Catholicis. ita ut oppoſita ſententia habeatur improbabilis.* Mentem ejus audio. Cenſuram non audio. *Improbabilis*, in Scholâ vox innocua, quæ utrinque jactatur. *Communiter*, quid importet, infrà explicabimus; certè à cenſura procul abeſt. Alibi idem Viggers (c) ait : *Pontificem, ut Pontificem, errâſſe unquam manifeſtè falſum, & oppoſitum, ita certum ut ab aliquibus habeatur de fide.* Audi *ab aliquibus.* Hæc Anonymus doctrinæ Lovanienſium autor ex Joanne Viggers protulit, ſubdítque, *ſiquidem de fide eſt nullum omnino Pontificem, ut talem, errare in fide.* At teſtis quem adduxeras tantùm *ab aliquibus haberi de fide dixerat*, tu autem abſolutè *de fide eſſe decernis.* Sic ubi non ratione, ſed impetu agitur, ſine more modóque verba exaſperantur, exacuuntur iræ. Quod heri improbabile tantùm, hodie exitioſum Schiſmaticúmque habetur; quod heri ab aliquibus timidè, id omnino Eccleſiæ limine arcendum hodie proponitur.

Quid verò Stapletonius de eadem quæſtione relatus in doctrina Lovanienſium? *Vera*, inquit, *ſententia eſt Roma-* H. *num:*

(a) *Orat. Th.* L. 3. (b) *Doct. Lov.* Art. 1. n. 7.

(c) *Doct. Lov.*

Digitized by Google

num Pontificem de fide decernentem, Hæreticum dogma non poſſe tradere; *hæc veritas eſt nunc apud Catholicos certa & recepta*: Audis *nunc*, ſic modò à Suare audivimus; omnes *hoc tempore*; nos autem ibi diximus, quàm illud, hoc tempore, infringat illud, omnes addidimus quàm ſit debile, cùm rem 200. annis ſaltem liberam ac dubiam nullo interpoſito Eccleſiæ Decreto, repentè Theologi de fide facere volunt: quaſi in eorum manu, atque ſententia fides Eccleſiæ verteretur. Nunc ad Lovanienſes redeamus.

De ſuperioritate graviùs quàm de infallibilitate ſtatuunt. Joannes Viggers, *quòd Papa ſit Concilio ſuperior, concluſio certò tenenda, utpote fidei proxima, & quæ ab omnibus penè teneatur.*

Quid ſit illud *fidei proximum*, Decretum ſcilicet; nota arbitrarium, ad libitum, ac nullâ certâ ratione prolatâ jam diximus. Quod autem hìc addit *ab omnibus penè communiter*, dubii vacillantis, neque quid dicat certò ſtatuentis oratio eſt.

Graviùs Stapletonius, *dicere quòd generale Concilium ſit ſupra Papam, opinio planè eſt erronea, qualem Hæretici ſuſtinerent*. At is Bellarmino ipſo aſperior, nimiâ ac præpoſterâ aſſeveratione ſibi fidem detrahit. Quod enim Bellarminus *ferè de fide*, is ita de fide cenſet, ut contrarium ſit erroneum: & addit immodicè ſæviùs, *quale Hæretici ſuſtinerent*. Tot Sanctis doctiſque viris non modò inſuper habitis, ſed etiam cum Hæreticorum fæce permixtis: Et Bellarminus quidem de ſuperioritate Papæ leviùs, graviùs de infallibilitate decernit: illi enim ſuperioritas eſt *ferè de fide*: de infallibilitate opinio negans, *videtur erronea & hæreſi proxima*. Contrà Lovanienſes iſti de ſuperioritate aſperiùs, de infallibilitate leviùs, ſtatuerunt; Adriani credo ſui memores, cujus contra infallibilitatem expreſſa ſententia, vel erat notior, vel autoritate gravior habebatur. Utcumque eſt, varios illos animorum motus nullâ exactâ certâque ratione firmatos procul à fidei rectitudine amoliri nos oportet.

Quare nec moveri debeat qui viderit Scholaſticos poſterioris ævi ex quo maximè cum Lutheranis decertari cœptum eſt, dum ab iis quàm maximè diſſentire, & Pontificiam majeſtatem tantis eorum conviciis oppugnatam; quàm maximè amplificare atque exaggerare pium putant: alia aliis quaſi certatim addidiſſe: Paſſim enim eos videas Catholicis noſtræ ſententiæ defenſoribus imputare, quòd non ſatis à Luthero aliiſque peſtibus abhorreant. Ita dum metuunt, ne non ſatis credantur abhorrere à Luthero, aut ejus aſſeclis, id agunt ut non modò Lutherum, ſed etiam alii alios ſupergreſſi eſſe videantur. Quare cùm quis dixerit, *ferè de fide*, alius omnino eſſe de fide addet: cùm quis, *aliquibus de fide* ſuperveniat qui abſolutè de fide eſſe decernat. Videtur erroneum, ait ille; exiſtent qui erroneum planè ac ſtatim pronuntient. Ita antiquiores modeſtiores fuêre verum increſcente ut fit motu, recentiores Chriſtianus Lupus Lovanienſis quem alioquin honoris cauſâ nominatum volo, Anonymus, *Nicolaus* DUBOIS, aliique adeò exarſerunt, ut ſibi quoque fidem demant. Dominus verò Strigonienſis ſuum illud *deteſtabile & Schiſmaticum* totis intentat viribus. Quin etiam ex Italia extitit Nicolaus Cevoli comes Patricius Romanus qui aſſerat, [a] *propoſitiones Cleri Gallicani ad unam omnes ex inſtitutionibus Calvini eſſe deſumptas, ac planè hæreticales, Epiſcopos qui ipſas firmaverunt uti Hæreticos & Schiſmaticos non ſolùm eſſe extra Eccleſiam, ſed etiam ipſo facto caruiſſe juriſdictione Epiſcopali, & ab omni communione evitandos eſſe, imò & comburendos*;

[a] Lib. qui inſcrib. *Atlas Antigraphi nuper editi contra Declar. Cleri Gallicani.* Colon. apud *Guil. Herber.* p. 184. 188.

Digitized by Google

burendos; *cujus quidem viri intemperias* memoratu dignas *eſſe cenſerem*, *niſi ipſe cum argumentis* nihil probat, certè argumento eſſet ſupra omnem modum, inflari & exaggerari omnia ubi falſa pietas zelúſque præpoſterus imperitos animos occupaverint.

CAPUT XIV.

Quanta ſit Scholaſticorum autoritas ex Melchiore Cano *conſtituitur, atque hinc efficitur ab omni nos erroris notâ eſſe liberos.*

QUæret aliquis an recentiores qui hoc ſæculo ſcripſerint, contemnamus, cùm ab eorum autoritate diſcedimus. Equidem contemno neminem, & à Propheta admonitus, ita *veritatem* quæro, *ut pacem* colere cum omnibus velim. Cæterùm id apertè incunctantérque profiteor, fore ut in graviſſimos errores impingat qui non omnia ſæcula totámque traditionis ſeriem mente complexus recentioribus ſe addixerit: ſed hæc alias. Nunc, ne quid arroganter dicere videar, *Melchior Canus* Scholaſticis certè haud iniquus prodeat in medium, qui de Scholaſticorum autoritate decernat.

Sunt autem ab eo conſtituta quædam quæ gradatim Geometrico ferè more à nobis explicari debent, non quidem eo ordine quo ſunt ab ipſo tradita, cùm ille hæc toto opere prout inſtituti ſui ratio poſtulabat, hàc & illàc fuderit, nos autem aliò ſpectare oporteat. Jam ergo ante omnia ponatur diviſio, quæ ſtatum quæſtionis aperiat, nempe hæc: aliud eſſe Scholæ opinionem communem, aliud Scholæ placitum, Decretum, ſive, ut alibi vocat, Dogma firmúmque judicium: quæ diviſio apud Melchiorem Canum ubique diffuſa invenitur, maximè verò Lib. VIII. quo reprehendit quoſdam qui errent [a] *in eo quòd Scholæ opiniones à certis conſtantibúſque Decretis non ſeparant*. Hæc autem etiam ad communes Scholæ opiniones pertinere ſequentia docent: [b] *Non diſputo nunc, Scholæ communis opinio veráne an falſa ſit*; ſed id ago Scholaſticos opiniones oportere à Decretis ſejungere.

Diviſionem ſequuntur definitiones duæ: opinio verſatur in his quæ non pertinent ad fidem: Decreta ergo in his quæ ad fidem pertinent. Hæc perſpicua ex ſeſe, ex iis quæ ſequuntur patebunt clariùs. His ergo poſitis propoſitiones explicandæ.

PRIMA nihil neceſſe eſt ſequi plurimorum opinionem, neque etiam communem, neque etiam omnium, quæ propoſitio tres habet partes.

Quoad plurimos attinet: *in Scholaſticâ*, inquit, [c] *diſputatione, plurium autoritas Theologum obruere non debet, ſed ſi paucos viros, modò graves, ſecum habeat, poterit ſanè adversùs plurimos ſtare: non enim numero hæc judicantur, ſed pondere.*

De communi opinione non Scholaſticorum tantùm, ſed etiam Patrum ita decernit: *Si non quævis illorum* (Patrum ſcilicet) *etiam in re gravi, communis opinio fideles aſtringit, ſed firmum conſtánſque judicium; ecquid de recentioribus Scholæ Theologis ſentire nos oportet, quos veteres illi longè, & vitæ merito, & Scripturarum uſu, & autoritatis pondere ſuperârunt?*

Quare eodem loco quæſtionem illam tractans, *an Matrimonium ſine Eccleſiæ Miniſtro contractum, ſit verè & propriè Sacramentum*, cùm ille pro Miniſtro pugnet ac Sacramentum eſſe neget, ſibique objiciat, Doctorum multitudinem ab ipſius ſententiâ abhorrentem, tum hac reſponſione ſe tuetur: *Oſtendam ergo primam opinionem communem eſſe non Scholæ Dogma firmúmque judicium*. Ac paulò pòſt:

H 2 Si

[a] *Melchior Canus* L. 8. Cap. V.

[b] *Ibid.* (c) Lib. 8. C. IV.

Digitized by Google

Si Thomiſtæ omnes cum Scotiſtis exiſtant, ſi cum antiquis juniores velint contra me pugnare, tamen ſuperior ſim neceſſe eſt. Non enim, quemadmodum nonnulli putant, omnia ſunt in Theologorum autoritate: eſt quædam tamen ita perſpicua veritas, ut eam infirmare nulla vis poſſit.

Idem tamen in re gravi temerarium eſſe docet ab omnium omnino conſentione recedere, ſic enim loquitur: [a] *Ex autorum omnium Scholaſticorum ſententiâ in re quidem gravi uſque adeò* PROBABILIA *ſumuntur argumenta*, UT ILLIS REFRAGARI TEMERARIUM SIT. Vide quid efficiat, ubi de opinione agitur. Concors ſententia Theologorum omnium efficit ſcilicet probabile argumentum tantùm quod contemnere ſine temeritate non poſſis: ſed ita ſi ſit omnium, in re quidem gravi concors ſententia.

Hæc ille de opinione: ſed quà not â internoſci poſſit, ab opinione Decretum ſic exequitur. [b]

SECUNDA *Propoſitio*. Cùm ex propoſitione Decretum verſetur in his *quæ pertinent ad fidem, opinionis nota eſt ubi non adſcribitur illud Hæreticum, erroneum, aut id firmiter Catholi. is amplectendum, aut aliquid ſimile*; ſed id quoque oportet ex certo judicio, non ex opinione dicatur. Nam

TERTIA *Propoſitio* eſt an aliquid ſit de fide: ad quæſtionem & opinionem pertinere poteſt. Unde emergit

QUARTA *Propoſitio*: [c] Certa nota eſt aliquid tradi ut quod ſit verè de fide, neque in quæſtione & opinione verſetur: *Si expreſsè & propriè à fidelibus firmiter credendum, aut tanquam Dogma fidei Catholicæ accipiendum dicatur, vel aliis ſimilibus verbis, aliquid eſſe Evangelio doctrinæ Apoſtolorum contrarium dicatur: Dicitur, inquam, non ex opinione, ſed certiſſimo Decreto*, ergo & *illud de fide, Hæreticum eſt, erroneum eſt*, ex opinione dici poteſt; neque tum quæſtio ſtatim transfertur ad Scholæ Decretum, ſed intra opinionis lineam continetur, exemplum affert: [d] Licèt enim Durandi opinio reprobetur, gaudemus, de divortiis: ſed *qui dixit verum abſonum hoc videtur & inimicum fidei Chriſtianæ* (quæ verba ſunt Decretalis,) *is noluit hæreſeos illum condemnare, verbum enim* videtur, *judiciorum infirmat certitudinem.*

Quod hic de Conciliorum Summíque Pontificis ſententiâ dixit; alibi ad privatos Doctores meritò aufert, ac jam audimus ita de Beato Thomâ diſſerentem: *Cùm dixerit, videri hoc ipſum ſenſiſſe, quòd dixerit, videri modò non etiam oportere.*

Quare quos audivimus dicentes: *exiſtimo, cenſeo, videtur eſſe de fide*; quæ in hâc quæſtione etiam poſterioris ævi Doctorum pars longè eſt maxima; eos, autore Cano, ex opinione non ex certo firmóque judicio dixiſſe ſcito, & cùm res opinionis ſit, valere nimirum ea, quæ de opinione diximus.

Non tamen ſufficit, ut aliqui vel multi, vel unius ætatis etiam plurimi majore fortè confidentiâ, quàm doctrinâ abſolutè certóque dicant: *de fide eſt, erroneum eſt, Hæreticum eſt.* Sed QUINTA eſt ultima *Propoſitio*, quam ex Cano depromimus: *Hæc eſt concordem omnium Theologorum Scholæ, de fide aut moribus ſententiam contemnere, ſi hæreſis non eſt, at hæreſi proximum eſt*, & alibi apud eundem. Si Scholaſtici Theologi aliquam ididem concluſionem firmam & ſtabilem uno ore omnes ſtatuerint, atque ut certum Theologiæ Decretum fidelibus amplectendum conſtanter & perpetuò docuerint, illam ut Catholicam veritatem fideles ſanè amplectemur.

Vides quæ fixa, certáque & inviolata Theo-

(a) Lib. 8. Cap. IV. (b) Lib. 8. Cap. V. (c) Lib. 5. Cap. V.

(d) *Ibid.*

Digitized by Google

Theologiæ Decreta ſint, in ea conſentire debere firmam ſtabilémque ac perpetuam Scholaſticorum omnium non ex opinione, ſed ex certo firmóque judicio profectam ſententiam. Quâ ex re confirmatur id quod ſæpe diximus, qui ita concludunt, *nunc*, vel *hoc tempore*, *omnes Scholaſtici ita ſentiunt*; ab his ſuam quoque enervari ſtatim, infirmarique concluſionem: ut exinde conſtet id quod ſtatuunt, ad hæreſim, aut errorem in fide minimè pertinere poſſe: cùm vel hinc, ipſis quoque teſtibus, traditionem certam ab eorum ſententiâ abeſſe conſtet. *Fides enim non eſt temporum*, ut aiebat ille præclarè, *ſed Evangeliorum*.

Quæ quidem à me dicta ſunt, ut ſæpè monui, eo rerum *Statu*, quo nullum novum interpoſitum eſt Eccleſiæ Decretum, ad antiquam traditionem clariùs & expreſſiùs declarandam: qui enim in quæſtionibus, quales noſtræ ſunt, quæ à trecentis ferè annis inter Catholicos agitentur, nullâ ejuſmodi autoritate ducti, ad novas cenſuras repentè proſiliunt, eorum profectò numero ſunt quos dicebat Canus; de rebus graviſſimis temeritate quâdam repentino quaſi vento incitatos ferre ſententiam: qui quidem quò vehementiùs alios condemnârint, eò profectò luculentiùs, non in illis hæreſim vel errorem, ſed in ſeipſis temeritatem, inſcitiámque produnt.

Quare his poſitis omni ratione pervicimus, nos ab omni ejuſmodi cenſurâ planè abſolutos eſſe. Quadruplici enim veluti gradu tuti invictíque conſiſtimus. Primus eſt, tantùm abeſt ut motâ quæſtione, concors fuerit adversùm nos ac perpetua & ſtabilis Scholaſticorum omnium ſententia, ut abtentâ quidem univerſâ temporum ſerie, non tantùm autorum gravitate, verùm etiam numero, ſuperiores ſimus: neque tantùm privatos Doctores, quoque facto conſentientes habeamus. Hoc primum. Alterum, tantùm abeſt ut motâ quæſtione, Eccleſia congregata, ipſique Pontifices, judicium interpoſuerint ſuum, ut potiùs conſultò à judicando ſaltem temperârint, réſque integras reliquerint. Tertium, ex eo conſequens eſt; ut ſi privati Doctores poſterioris ævi, conſultò tacente Eccleſiâ, cenſorias notas vel maximè adhibuiſſent, non niſi temerariæ præcipitéſque haberi poſſent. Poſtremum, nequidem id fecerunt, certo judicio concordique ſententiâ: ſed his planè verbis, quæ opinionem, non autem firmum Decretum indicent.

Jam verò cùm certa pro nobis atque omni autoritate firmata Synodi Conſtantienſis Decreta proferemus, 5ª. quæſtio erit, quo illi loco ſint, qui tantæ autoritati contradicant; ſed eam quæſtionem ad aliam hujus operis partem reſervamus; cæterùm cùm Melch. Cani proferimus autoritatem, non propterea omnia, quæ hæc tractando, magnificè de Scholaſticis Doctoribus edixerit, à nobis comprobata eſſe volumus. Quale eſt illud: [a] *Scholæ autoritate res plurimas ab Eccleſiâ eſſe definitas*, cùm potiùs videatur dicere debuiſſe, perpetuæ traditionis autoritate definitas eſſe: cujus traditionis Scholæ doctrina, pars aliqua haud quidem contemnenda fuerit. Neque magis probamus illud: omnes ſimul Scholæ Theologos, uti retulimus, errare non poſſe. *Ideò quòd eorum error, error eſſet Eccleſiæ, utpote cùm ad decernendum hujuſmodi res, non alios Eccleſia quàm Theologorum oculos habeat, qui ſi fallerentur, totum Eccleſiæ corpus, in ſuo facerent errore verſari.* Quaſi Epiſcopi veri Eccleſiæ Doctores à Chriſto inſtituti nihil ipſi per ſe ſapiant & intelligant. Aut Scholaſtici tantùm non autem vel maximè, qui in publicâ Eccleſiæ Cathedrâ, verbum divinum Cathechiſmúmque tradant, au-

H 3 diendi

(a) Lib. 8. Cap. IV.

diendi ſint; quæ & alia quo ſenſu probanda, vel intelligenda ſint, in medio relinquimus: Id unum contendimus, ut illius quoque qui Scholaſticis plurimùm tribuat, calculo, à quorundam Scholaſticorum cenſuris tuti & ſecuri ſimus.

CAPUT XV.

Aliæ notæ quæ ad id pertinent paucis diluuntur; ſapiens hæreſim, malè ſonans, periculoſum in fide quid ſit, Schiſmaticum à Domino Strigonienſi injuſtum, ſed ne hujus quidem nominis ſignificatione perſpectâ.

NOſter quidem GERSON, quo autore à noſtra facultate multas eáſque accuratas, & ad regulam cenſuras eſſe editas, omnes conſentiunt, de cenſurarum notis, multis Libris agit. Sed in eo Libro maximè, cui eſt titulus, *Declaratio veritatum quæ credi debeant*: Quo loco, poſt Hæretici, erroneíque notas, docet, *propoſitionem* quæ hæreſim ſapiat definiri poſſe eam, *ex cujus conceſſione, coaſſumpto aliquo quod non poteſt rationabiliter negari*, ſequitur hæreſis. Talis eſſe videretur hæc propoſitio: [a] GREGORIUS *Magnus non fuit Chriſti Vicarius.* Aſſumpto enim eo, quod non fide quidem ſed aliunde certiſſimum eſt, Gregorius Magnus in Summum Pontificem eſt electus, ſequeretur eum qui canonicè in Romanum Pontificem ſit electus, non eſſe Chriſti Vicarium, quod eſſet Hæreticum. Unde exiſtit illud ſapiens hæreſim in eâ propoſitione, *Gregorius Magnus non fuit Chriſti Vicarius*, quam definitionem à Gabriele Biel Gerſon deprompſit integram. Totum verò illud *ſapiens hæreſim*, à noſtrâ ſententiâ excluditur, cùm illud *coaſſumptum*, quod licèt non fide notum, alioqui evidens per ſe ſit, nequidem fingendo excogitare quis valeat.

Malè Sonans in fide, quantùm capio, haud facilè ſecernas, ab eo quod ſapit hæreſim, ſive errorem: ſed ut id quod ſapit errorem ad guſtum quemdam, ita id quod malè ſonat, magis refertur ad aures: quod cùm ſubtiliter apud te penſitaveris, in idem recidere facilè comperies; quamquam malè ſonans à Melchiore Cano confunditur cum eo quod ſit piarum aurium offenſivum, de quo dicemus poſteà.

Neque ab iis multùm diſtat iſtud quod periculoſum in fide dicitur: cujus quidem notæ inſigne exemplum habemus in cenſurâ Vernautii. Propoſitio, *ſi Papa non eſt infallibilis in Scripturis interpretandis, noſtræ fidei profeſſio mutanda eſt, neque dicendum ampliùs, nos Sanctam Eccleſiam Catholicam & Romanam credere.* Quæ propoſitio, quoniam ea quæ certa eſſent, cum incertis dubiiſque implicabat, rémque fidei ſolâ opinione fundabat, ipſa fides in periculum vocabatur, quippe quæ cùm opinione in ejuſdem caſus conſortium trahi poſſet. Atque id ſacra facultas cùm intelligeret præclarè pronunciavit: *Hæc propoſitio eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, periculoſa in fide.* Quam cenſuram incurrunt nunc qui primatûs fidem totámque Eccleſiæ Catholicæ autoritatem, cum ea quam imbiberunt opinione connectunt.

Jam profligatis iis quæ noſtram fidem incuſent, facilè efficiemus, ut illo Schiſmatici elogio quod Dominus Strigonienſis iratus effudit, nihil quidquam ſit inanius, & quidem Doctrinam noſtram contra poteſtatem indirectam non modò Perronius Cardinalis, ſed etiam eodem teſte Perronio, ipſe Bellarminus [b] hujus poteſtatis propugnator acerrimus, abſolvit ab Anathemate. Cæterùm, ait Perronius: *Ipſe*

(a) *Gab.* in 4. Di. 13. 9. 1. Art. 5. Dub. 1.

[b] DUPERRI, *reſponſe au Roy de la Grande-Bretagne.* Edit. d'un Etien. p. 663.

Digitized by Google

ipſe Bellarminus monet: id quod de Pontificis in temporalia, poteſtate indirectè docet, non ſe habere ut fidei doctrinam, aut ſub pœna anathematis & excommunicationis à fidelibus tenendam. Quare hæc omnia Communioni Eccleſiaſticæ ſanciendæ impedimento eſſe non poſſunt; certiſſiméque conſtat à Domino Strigonienſi inuſtam Schiſmatis notam ne illius quidem definitione perſpectâ.

Primùm enim Schiſma ſeparationem ſonat, quare Schiſmatis nomen ſponte corruit, ubi nulla ſeparatio eſt. Atqui Clerus Gallicanus, neque ſe à quoquam, neque quemquam à ſe ſeparat: ergo Schiſmatis nomen, ipſâ nominis ſignificatione ſtatim vacat. Si autem vacabat in nos, neceſſariò recidebat in autorem, cùm procul dubio ſit ipſe reus Schiſmatis, qui pacificis ac fratribus Schiſmatis crimen intentat. At enim ejus nomine reſpondebunt: Vos Galli nondum Schiſmatici, ſed propoſitiones veſtræ Schiſmaticum virus inſtilant; quo pacto? Ideò certè quia ad ſeparationem inducunt. At quâ in re? In doctrinâ ſcilicet, cùm res doctrinæ ſit. An ergo docemus rem ab omnium fide abhorrentem? Id ſi ita eſt, jam non Schiſma, ſed hæreſis aut error eſt, quod cùm nec ipſe dixerit certè Schiſmatis nomen, nullâ re nixum, inane eſſe docet. An fortè Schiſmatici ſumus, quòd de doctrinâ non neceſſariâ litigamus? Atqui ne litigamus quidem; noſtra proponimus: ab omni contumeliâ & cenſurâ temperamus. Eccleſiæ *antiquitùs* aliæ alias Scripturas admittebant: non eaſdem omnes: erant qui *Epiſtolam* ad Hæbræos; erant qui Apocalypſim reſpuerent, & in iis quidem à Romanâ Eccleſiâ diſſentirent: nullum tamen erat Schiſma quod innocuè & citra cujuſquam injuriam diſſiderent: neque alii alios condemnarent; quæ longè profectò gravioris momenti quàm hæc noſtra erant.

Noſtri certè Epiſcopi neminem condemnârunt, ſi verò Schiſmatici ſunt ideò, quòd non laturi eſſe videantur, apud nos doceri ſuis Decretis contraria, jam ſunt Schiſmatici, qui in aliis regionibus noſtra proſcribunt, aut verò condemnata ea eſſe oportet. Quod tu ſi crederes, non jam Schiſmaticos ſed Hæreticos nos diceres.

Summa ſit. Duo ſunt quæ in Declaratione Gallicanâ proponuntur; alterum communis omnium fides de primatu Petri: alterum ſententia Pariſienſium, & Eccleſiæ Gallicanæ, quam à Synodo Conſtantienſi, & antiquâ traditione manâſſe arbitramur. Sanè cùm fidem proponere aggredimur, ea tantùm producimus, quæ omnes Catholici uno ore ſuſcipiunt. Neque verò aliter egit Dominus Strigonienſis, in eâ quam cum ipſa cenſura edidit fidei profeſſione ſolemni profitemur, inquit, atque *ſpondemus S. R. E. quæ unica eſt perpetuò adhæſuros neque ab ejus inſtitutis, totius orbis conſenſu approbatis ubique florentibus ac dilatatis, quovis prætextu diſceſſuros.* Non ergo privatas ſententias adducat oportet, qui fidem profitetur, ſed quæ totius orbis conſenſu approbata, ubique florentia ac dilatata ſint.

At dices, quid ergo additis alia? Addimus quæ utilia Eccleſiæ, quæ familiaria nobis, quæ poſteris profutura; addimus quæ primatum ipſum, atque amplitudinem Romani Pontificis firment, invictámque & in animos ſuaviùs influentem præſtent; ſed ea aſſerentes, condemnamus neminem; veritatem pariter pacémque diligimus.

Exploſo Schiſmatici titulo, *illud abſurdum & deteſtabile* Domini Strigonienſis, quippe quòd plus irarum quàm cenſurarum habeat, omittimus; nihil enim videtur dixiſſe, qui cùm nihil perſpicuum haberet dicendum, vaga confuſáque ſententiâ deteſtabilem eſſe doctrinam effutiit, eam quam fidei repugnare, nec ipſe diceret.

DEFEN-

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE

LIBER TERTIUS.

Quòd Declaratio Gallicana ab omni cenſurâ immunis ſit ex ipſo Statu Quæſtionis demonſtratur.

CAPUT PRIMUM.

Adverſarii falſa imputant Pariſienſibus ac peſſimè conſtituunt Statum Quæſtionis. Anonymus autor tractatûs de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ. *Papæ ſuprema poteſtas & Monarchia Eccleſiaſtica à* Gerſone, *& aliis Pariſienſibus agnita. Conſtantienſis Concilii loci à* Cajetano *& aliis objecti. An recurſus ad Concilium in extraordinariis caſibus, ſupremam Papæ impediat in ordinariis caſibus poteſtatem?*

Animadverti eos qui antiquam Pariſienſium ſententiam, eique congruam Cleri Gallicani Declarationem Cenſoriis configunt notis, id facere ex conceptis de hoc Dogmate falſis opinionibus, quos proinde conſtituto Statu quæſtionis facilè refellemus.

Atque ille quidem qui de libertatibus Gallicanis, ſcripſit Anonymus, quæſtionem de Conciliorum potiori poteſtate ita conſtituit, [a] *ſed quæſtio eſt penes quem ſit ſuprema poteſtas, an penes Epiſcopos ſine Pontifice, an penes Summum Pontificem ſine Epiſcopis, dum invicem diſtinguuntur.* Quare toto Libro 5°. quo hanc quæſtionem tractat, ubique ſe profitetur agere, ſe de Concilio, à quo Summus Pontifex ejúſque Legati abſint. At profectò conſtat non in eo poſitam à nobis quæſtionem; an Papa Concilio ſubſit ei, quod ſine ipſo congregetur. Quæ ſpecialis eſt controverſia tractata ab Orientalibus tempore Quinti Concilii congregati ſine Vigilio; ſed an Pontificis Decreta de fide, aliíſque hujus generis rebus, ea ſint quæ à Synodo retractari poſſint, atque interdùm debeant, & ancongregato, etiam ut (nunc ordinariè Canones jubent,) ejus autoritate Concilio,

(a) Lib. 5. Cap. XVI. n. 4. Ibid. C. 5. 6. C. 11. n. 4. C. 11 n. 13. Cap. XV. *Sis*, &c.

Digitized by Google

ſio, ipſius, an Patrum ac ſacri conſeſſû ſententia prævaleat.

In eodem errore verſatus eſt *Emmanuël Scheleſtratus*, [a] ac cæteri paſſim qui intelligunt, ejus tantùm à nobis aſſeri Concilii poteſtatem quod ſeorſim à Papa fiat. Quo uno clarum eſt, à toto quæſtionis Statu aberrare eos, eorúmque argumenta, cenſuras, tractationes univerſas in irritum cadere.

Sanè apud omnes conſtat, certis quidem in caſibus extraordinariis, Concilium abſque Papa congregari poſſe; idque non modò in Schiſmatis caſu, ſi Papa ſit dubius, ſed etiam extra Schiſma, ſi ſit Hæreticus, ſi detentus, ſi mente captus, ſi apertè Simoniacus, ſi ea moliatur quibus univerſam peſſundet Eccleſiam, aliis denique in caſibus, *qui dilationem remedii non paterentur*, quos caſus evenire poſſe, Theologi, Canoniſtæque omnes, & ipſe etiam agnoſcit Anonymus, [b] atque iis in caſibus, Papæ Concilium anteponi oportere nemo diffitetur. Quorſum enim attineret Concilium abſque Papa fieri, niſi autoritas Concilii prævaleret? Rursùs autem confitemur generale Concilium abſque Papa congregatum, niſi id ipſa neceſſitas expreſſerit, ipſo jure eſſe nullum, ut iis de rebus litigâſſe, nihil aliud ſit, quàm operam ludere, & aliis injuriam conflare voluiſſe.

Sunt aliæ quæ nobis imputent æquè falſa. Primùm negari à nobis, eam quâ Romanus Pontifex Chriſto autore gaudeat ſupremam in Eccleſiâ poteſtatem ac Monarchicum Eccleſiæ Romanæ ſtatum, ſive ut Patrum magis utamur vocibus, illam perfectiſſimam unitatem, in quam Eccleſiæ adminiſtrandæ ratio tendere ex Chriſti inſtituto debeat. Hoc primùm nobis imputant, tum illud ex eo profluens, nullum à nobis poni controverſiis oborturis finem, niſi Concilio generali congregato, totóque orbe commoto; quod cùm ſit difficillimum, ac ſæpe ne poſſibile quidem; hinc dari Hæreticis graſſandi & omnia perturbandi locum. Denique addunt, ſi fieri poſſit, id quod Pariſienſes aſſerunt, Romanum Pontificem de fide decernentem aliquando falli, etiam fieri poſſe, ut quæ Catholica fides & Eccleſia eſt, non eadem ſemper Romana fides & Eccleſia ſit; ea verò eſſe quibus maximè moveantur, & quibus Libros impleant, qui bonâ fide agat, nemo negaverit. Atqui ea ne objicerent quidem, ſi vel ſtatum quæſtionis cogitare vellent.

Supremum enim illud, ut inde ordiamur, ex Concilio maximè Conſtantienſi repetendum putant: vel Cajetanum audi [b] contra noſtros diſputantem. Statim fundamenti loco ponit illud, in Conſtantienſi Synodo per Martinum V. ita definitum: *Papa ſupremam habet autoritatem in Eccleſia Dei*. Cui eſt geminum illud, ab eadem Synodo in Wiclefo damnatum, & à Martino V. approbante Synodo repetitum. Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias; & idem alii urgent omnes, & eo maximè negotio Nicolaus Dubois [d] Declarationem Gallorum oppugnat.

Optimè interim, quod ex ea Synodo maximè argumentantur quàm maximè autorem ſecuti ſumus. Neque immeritò ex eâ Synodo ſupremæ autoritatis vocem ac titulum conſtabilitum volunt qui in eâ Synodo primùm appareat. Res enim ipſa antiqua; ſed prima, quod ſciam, Synodus Conſtantienſis fuit quæ ſupremæ autoritatis adhibitâ voce, Romanæ Eccleſiæ primatum commendaret. Hinc noſtrum poſtulatum, ut ex eâ Synodo ſupremum illud interpretentur, in quâ primùm fue-

I rit

(a) *Emman. Schel.* Cap. II. pag. 662. (b) *Anonym.* Lib. 5. Cap. V. n. 13.

(d) Cajet. Tract. *ant. Pap. & Concilii* C. V. inter opuſcul. S. *Thom.* t. 12. [c] Diſp. art. 4.

rit ſummâ autoritate proditum. Hîc jam adverſarios trepidare videas : Satis enim ſciunt Synodum Conſtantienſem eam eſſe, quæ apud ipſos malè audiat, quòd Conciliorum faveat autoritati, ſed profectò neceſſe eſt, vel omnia jura conturbent, vel eo utantur judice quem ipſi elegerint.

Nos, inquiunt, non protulimus Seſſ. 4ᵃ. & 5ᵃ. Decreta, quæ Concilium Pontifici anteponunt. Nondum enim omnes obedientiæ convenerant. At nihilo magis convenerant Seſſ. 8ᵃ. cùm illud in Wiclefo damnatum eſt : *Romana Eccleſia non eſt ſuprema inter alias Eccleſias* ; una tum convenerat Joannis XXIII. obedientia quæ Seſſ. 4ᵃ. & 5ᵃ. edidit Canones, quos pertimeſcitis. Certè ſanctam Synodum tam citò à ſententiâ diſceſſiſſe, atque à Seſſ. 5ᵃ. ad Seſſ. 8ᵐ. tantam rerum eſſe converſionem factam, nec vos ipſi creditis. Ergo ſuprema illa autoritas Pontifici attributa, cum eâ quàm Conſtantienſes Conciliis attribuunt, autoritate, non repugnat. Illud tamen omittamus, Seſſionis quartæ & quintæ Decreta in alium *locum* differamus. At certè adverſarii non negabunt in Seſſione quinta, ita intelligendam eſſe ſupremæ autoritatis vocem, ut Seſſione octavâ explicata eſt, atque in Seſſione octavâ ita explicatum eſt ſupremam eſſe Eccleſiam Romanam, ipſúmque Pontificem, *quatenus primatum habet ſuper omnes Eccleſias particulares*. At fortè Cajetanus ne eum quidem locum, tametſi eſt à Martino V. apertè comprobatus, proferre voluerit : obſcurus, ambiguus, unicúſque Conciliaris eſt ille locus. Audiamus ergo quid ex Martino V. prolatum voluerit ; nempè id in Bullâ *inter cunctas* ſacro Conſtantienſi Concilio approbante editum ; *quòd Papa canonicè electus, ſit Succeſſor Beati Petri, habens ſupremam autoritatem in Eccleſiâ Dei*. At ne illud quidem cogitas, *ſupremam* dixiſſe *in Eccleſiâ Dei*. Tu continuò infers : ergo ſuper omnem Eccleſiam, etiam congregatam, ſtatum quæſtionis, & ea quæ laudâſti verba mutas. Nos autem fatemur, ſupremam *in Eccleſiâ*, non totâ Eccleſiâ, etiam congregatâ, ſuperiorem ; ſive quod idem eſt in Concilio Baſilienſi poſitum : *Papa in Eccleſia major, non tamen totâ Eccleſiâ major*.

At enim CAJETANUS ita philoſophatur : Non eſt ille ſupremus etiam in Eccleſiâ, qui ſupra ſe agnoſcit aliquam in Eccleſia poteſtatem, cui ſubſit. Atqui Pariſienſes talem Papam faciunt, qui conciliari poteſtati ſubſit, non ergo Papalem, ſed conciliarem ſupremam faciunt poteſtatem. Cui argumento facilè reſpondemus, utramque ſupremam eſſe diverſo reſpectu. Supremam alteram, nempe Pontificiam, tanquam ordinariam ; ſupremam alteram, nempe conciliarem, extraordinariis in caſibus, ac rarò eventuris quam diſtributionem, ne ea quidem quâ plurimùm Cajetanus utitur Philoſophiâ reſpuat. At enim ſupremi vocem ſtrictiſſimè vult acceptam : etiam in Conſtantienſi, quod laudat Decreto ; ſiquidem id fingit, omnes Concilii Patres, quidquid anteà cogitârint, edixerint, ſanxerint ; Martinum verò Quintum quidquid audierit, approbaverit, exſcripſerit, oblitum eſſe penitùs : rectè. Sin autem non ita eſt, ipſe profectò Cajetanus eſt nimius, & ſuprema Papæ poteſtas, ex Conſtantienſi quo utitur Decreto mitiùs intelligenda eſt.

Vis Monarchiæ vocem, noſtri ultrò amplectentur, & apertè GERSON : [a] *Plenitudo poteſtatis Eccleſiaſticæ à Chriſto collata eſt, ſupernaturaliter Petro ſicut Vicario ſuo & Monarchæ primo, pro ſe & ſucceſſoribus uſque in finem ſæculi*, & poſteà pro abſurdo habet *regimen Eccleſiaſticum non eſſe Monarchicum & habere multiplex caput : quod quidem*, inquit, *eſt apertè Hæreticum* : Et tractatu

[a] Prima Part. Tract. *de poteſt. Eccl. conſid.* 10.

Digitized by Google

tractatu celebri *de Auferibilitate Papæ*, poſtquam humanas Monarchias in Ariſtocratias aliquando converti poſſe memoravit, ut olim in Republicâ Romanâ factum eſt, addit: *Non tamen Eccleſia Chriſti quæ in uno Monarcha ſupremo fundata eſt à Chriſto, & oppoſita errant in fide contra articulum, unam Sanctam Eccleſiam.*

Quod factum eſſe docet, ut non Schiſma fieret, ſed reductio ad unum ſupremum; & idem ipſe, noſtrique ſemper inculcant. Neque eò ſeciùs ipſe, & alii iiſdem in locis Concilii ſuperioritatem ex Conſtantienſibus Decretis vel maximè propugnant. Quare totum illud de ſuprema poteſtate, déque Monarchiæ ſtatu extra quæſtionem eſt, & nobis invidiosè objectum,

At enim Richerius hanc Monarchiam odit, & ubique inſectatur, & Ariſtocratiam Eccleſiaſticam laudat. Non ille quidem abſolutè, ſed Monarchicum eſſe Eccleſiæ ſtatum ſuo ſenſu profitetur. Verùm utcumque eſt, ipſe viderit: non Clerus Gallicanus tutandum eum ſuſcepit. Gerſonem potiùs & Pariſienſes tueretur. Sed ne ipſos quidem niſi quatenus antiquæ traditioni, & Synodo Conſtantienſi conſentiunt. At, inquis, non eſt ſupremus Pontifex, ſi ſemper ab eo ad Concilium recurratur; & hoc nobis imputas extra quæſtionem. Ad certos enim caſus, eóſque extraordinarios atque generales, quibus Eccleſia tota concutitur ſeſe, ipſa redigit Conſtantienſis Synodus, quam ſequimur ducem. Eò verò prætextu continuò ſollicitari Eccleſiam, ac Chriſtianum orbem commoveri, Sediſque Apoſtolicæ autoritatem in ordinario, etiam regimine & quocumque caſu dato, à Concilii autoritate ſuſpenſam adeòque impeditam ſemper, & invalidam teneri, vel nomen nudum eſſe, pejus omnibus malis odimus; neque eò magis probamus Pontifici etiam delinquenti, aut delinquere viſo ſemper intentari Concilii generalis autoritatem, ac ſub Concilii nomine Schiſmati præbere fomitem. Gerſon [a] enim & alii inculcant aſſiduò valere Concilii autoritatem ad Papam judicandum certis caſibus, iiſque ita extraordinariis, ut vix mille annis, bis aut ter eveniant: quibus tamen haud ſecus ac quotidianis caſibus in anteceſſum provideri, ſtabilita Concilii autoritate neceſſe ſit, quòd ſcilicet Eccleſiæ ipſi in æternum duraturæ, mille anni ſint tanquam dies unus; tótque tentationes expertam ac tantis præliis præparatam, vigilare ſibíque cavere oporteat.

Neque ex eo quòd Conſtantienſis Synodus Papam ſubeſſe Concilio velit, etiam in negotio Reformationis generalis, ideò probamus Reformationem eam quam ſine Papa aggredi vellent; nam Cameracenſem audimus, ita concionantem in ipſo Conſtantienſi Concilio: [b] *Manifeſtum eſt quòd Eccleſia fuit multipliciter deformata, indiguitque & nunc maximè indiget, ut in fide & in moribus reformetur.* (Explicatâ fide ſcilicet, ejectis Hæreticis, purgatíſque moribus.) *Sed nunc membris Eccleſiæ ſeparatis à capite* per tetrum illud Schiſma *& Apoſtolico diſpenſatore & directore carentibus nequaquam beneficri poſſe ſperatur.* Quod quidem ſecuta Synodus Conſtantienſis, Reformationem diſtulit & electionem Pontificis expectavit.

CAPUT II.

Falsò imputari Pariſienſibus, quòd ſaltem in fidei cauſis, recurſus ad Concilium ſemper ſit neceſſarius.

At illud ineluctabile eſſe putant, quòd ſaltem in fidei cauſis recurſus ad Concilium ſemper ſit neceſſarius, ſi

I 2 Papam

(b) Gerson *de Eccl. poteſt.* conſid. 10. de maj. (c) Conc. 1. *de lud. Conſt. habita.*

Papam negemus eſſe infallibilem. Quâ una doctrinâ prævalere hæreſes, cùm in ea incidunt tempora, quibus Concilium vix ac ne vix quidem congregari poſſit. Hoc adverſarii omnes ad unum inclamant. Sed hæc omnia fruſtra ſunt. Jam enim Lutherum omni anathemate proſecuti ſumus, quòd ad generale Concilium omnia fidei Decreta ſuſpenderet. Et noſtra facultas eamdem doctrinam in Milleterio condemnavit atrocibus notis; quam cenſuram integram ſuo loco referemus. Neque obſcurum eſt Gerſonem & alios, id non tantùm Concilio generali, & congregatæ Eccleſiæ, ſed etiam ubique diffuſæ tribuiſſe, ut errare non poſſit, nec mirum cùm Concilium ipſi eò ſit infallibile, quòd Eccleſiam repræſentet: quo fit ut Eccleſiam per ſe eſſe infallibilem negare nequeat, qui vel intelligat repræſentare quid ſit. Denique peſtiferam doctrinam Clerus Gallicanus, noviſſimâ illâ, quam totis ſtudiis impugnant Declaratione, confixit, dum ſine Concilio quoque Eccleſiæ conſenſum valere profeſſus eſt. Sed illum quem laudamus, Eccleſiæ conſenſum irridet *Nicolaus* DUBOIS [a] dum ea veba tractat Declarationis Gallicanæ; *niſi Eccleſiæ conſenſus acceſſerit*. Sic enim interrogat, *cujus Eccleſiæ? An Univerſalis omniúmque Prælatorum & Epiſcoporum etiam capitulorum, tam Cathedralium quàm Collegiatorum? Ut ludit* vir ſuavis, ſibíque & aliis offundit nebulas! Pergit porrò: *Si omnium Epiſcoporum, etiamne Japonum, etiam Indiarum, & aliorum apud infideles, vel Hæreticos latitantium?* Quando autem hic habebitur, *interim morientur qui fortè conſenſerint, ſed de quorum conſenſu non conſtet authenticè. Ergo ſucceſſorum expectandus erit? An majoris partis? Facti quæſtio inextricabilis, quia unde ſcietur, quòd illi quos conſenſiſſe conſtabit authenticè, majorem Eccleſiæ partem conſtituunt*, quin Epiſcoporum labori ac ſumptibus parcit vir providus: *Quanta*, inquit, *ſingulis Epiſcopis moleſtia, & ſumptus ut ex toto orbe, ab omnibus Eccleſiis vel ſaltem majori parte obtineant, authenticam conſenſûs demonſtrationem?* Metuit etiam Galliæ ab iis qui prætendunt Pontificias Bullas de Janſeniano negotio, non eſſe receptas, *ſatiſque*, inquit, *ipſis erit ſi negent quia illi incumbit probatio, qui affirmat non qui negat.* Hæc tamen & alia quæ operosè & anxiè vir bonus congerit, eo fundamento nituntur, quòd conſenſus, niſi certa conſentientium omnium, per peculiare inſtrumentum, teſtificatione conſtare non poſſit; quod cùm ſponte & uno veluti flatu corruat, tum omnis machina concidat neceſſe eſt, & inanes terriculæ, uti illa in nubibus efficta monſtra evaneſcunt.

Paribus argumentis ſi quis adoriatur noſtrum autorem rogétque aliqua lex recepta an obſoleta ſit? Credo, plebiſcitum *requiret*, quo ipſi quidem conſtet plebem Decreto facto legi obſtitiſſe, aut verò conſenſiſſe: vel quandoquidem plebi ſubditæ non eſt datum, abrogare legem à principe datam, niſi aliquo modo Princeps conſenſerit, noſter hæſitabit quoad de abrogatâ lege Diploma Principis afferatur. Totúmque illud quod de explicito & implicito, interpretativóque conſenſu Theologi, Philoſophi, Juriſconſulti ſanciunt ad unum omnes, futurum eſt irritum. Hos in re tam ſeriâ ludos agunt.

Neque cogitant conſenſum publicum non eò conſtare quòd aliquod de illo extet commune & publicum inſtrumentum, quin illud eſt perſæpe multò validiſſimum, ut in omnibus Imperiis, ita in Imperio Chriſti, quod nullo peculiari inſtrumento conſignatum, ſed omnium inſcriptum mentibus, omnium ſermone uſúque celebratum: atque illud in Eccleſiâ plerumque contingere, & ex ſeſe per-

(a) *Diſp.* Art. 8. p. 1. Refut. Anonym.

ſpicuum eſt, & ſuo loco fuſiùs exequemur, & nunc ſatis liquet de Decretis Pontificis nullam dubitationem eſſe poſſe, receptáne ſint an non? Quis enim neſciat nullis miſſis nuntiis, nullis perlatis Litteris, de Janſeniano negotio Diplomata ubique obtinere? Eum neminem obſtrepere ac reclamare audivimus; quod cùm ſit, tunc Concilium non eſt neceſſarium. Sic enim ſuâ ſponte per pronos animos, ab alta Sede Petri vera doctrina prolabitur; ac Romano Pontifice omnium explicante doctrinam & ſententiam, nihil neceſſe eſt ut congregatâ Synodo ipſâ per ſe tota quid cenſeat, Eccleſia eloquatur. Denique quocumque modo fiat, ut Eccleſia conſentiat, tranſacta planè res eſt. Neque enim fieri poteſt umquam ut Eccleſia ſpiritu veritatis inſtructa, non repugnet errori: Sic res Janſeniana proceſſit. Sed hæc quoque ſuo loco. Interim, ſatis conſtat totum illud tantoperè à diſquiſitore, aliiſque jactatum de ſumptibus atque laboribus, déque nuntiis ac Litteris quocumque mittendis, ludicrum vanúmque eſſe.

CAPUT III.

Quod ſi unus vel alter Romanus Pontifex in Decreto fidei aberraret, nihil fidei Romanæ, nihil Romanæ Cathedræ Sedique Apoſtolicæ noceretur.

JAm ſi eveniret illud, quod abſit, ut à Romano Pontifice quæſtionem fidei malè judicante, aliqua Eccleſia diſſentire cogeretur, non proptereà fides & Eccleſia Romana interiret, aut vera Eccleſia fideſque Romana eſſe deſineret. Id jam docuimus, cùm de Joanne Driedone loqueremur: quo loco conſtituimus, Romanam, hoc eſt Petri non defecturam fidem, eam eſſe quæ à Petro primo, per ſucceſſorum ſeriem ad nos devoluta jam coaluit. Neque verò jam Romana fides in ſolo aliquo Pontifice eſt; alioquin intereunte Pontifice, Romana interiret fides: At etiam vacante Sede, Romana fides viget, vigerétque profectò, etiamſi Pontifex pluſquàm mortuus, quocumque tandem modo, à fide deficeret, & in infando illo Schiſmate, quo quadraginta ferè annorum ſpatio non erat in Eccleſiâ Pontifex, niſi dubius, ac proinde nullus, ſi Bellarmino aliiſque credimus, haud propterea minus Romana fides, Romana Eccleſia ſtetit. Unde Joannes à Turre crematâ, Dominicus Jacobatius & alii Canoniſtæ, ſive antiquiores, ſive poſteriores ſuo quodam modo Sedem Apoſtolicam & Romanam fidem ab ipſo Pontifice ſejungant, & ipſe Turrecremata ſcripſit, *ſi vel maximè Eugenius IV. Synodi Baſileenſis Seſſiones primas confirmare voluiſſet, Sedem Apoſtolicam paſſuram non fuiſſe*, quæ quidem an & quatenus rectè diſtinxerit alibi inquiremus. Hinc profectò clarè perficimus, etiam eorum autoritate qui Romani Pontifici maximè favere velint, eos à Sede ſuâ certo quodam modo ita eſſe diſtinctos, ut vel iis labentibus, Sedes immota ſtare poſſit, quod huic loco ſufficit.

CAPUT IV.

Adverſarii quæſtionem de ſuperioritate Papæ ad vana redigunt; caſus hæreſis evertit eorum generales regulas. Cajetani argutiæ recitantur.

REpulimus ea quæ Pariſienſibus falſa imputârunt; ſed odia profectò omnia quibus hanc ſententiam proſequuntur neceſſe eſt ut concidant, cùm ea viderimus, quæ ipſi vel tanquam neceſſaria, vel tanquam probabilia confitentur.

Placet primùm audire quid illi velint, qui vehementiſſimi omnium fuerint. Hi

 dicent

Digitized by Google

dicent, ſtatim Papam ſupra omnia Concilia eſſe: nullo caſu à ſibi ſubjectis judicari; neque enim duas poteſtates ſupremas eſſe poſſe contrariam ſententiam erroneam. Ita Cajetanus, [a] primus omnium, quod ſciam, erronei affixà notà, ſatis confidenter. (Quippe quem nec alii ſequerentur,) ſtatim hæret ad Canonem, *ſi Papa*, Diſt. 4. & ad illud, *niſi fuerit à fide devius*; tunc enim accuſari, damnari, deponi Pontificem, velit, nolit confitetur. At forſitan declarativè tantùm, non autem deſtitutivè, ut aiunt; Papam enim per hæreſim ipſo jure cadere à Papatu, ac Declaratione tantùm opus eſſe, hæc alii non ipſe Cajetanus atque omnino aſſerit non id divino jure, non humano eſſe cautum. Sic denique ſtatuit: (b) *Papa Hæreticus non eſt ipſo facto depoſitus, ſed deponendus.* Sagacis enim ingenii vir ſatis intelligebat ad quam Pontificii Status ac publicæ ſecuritatis perniciem pertineret illud, *ipſo facto depoſitus.* Statim enim hæreſis mentione factâ contemni impunè Pontificem à quocumque privato & ejus acta haberi nulla & irrita, & totam concuti Eccleſiam, quæ Gerson intuens docebat: *Papam non ceſſare ipſo facto, quo cadat in hæreſim; ſicut nec alius Epiſcopus, propter incertitudinem Eccleſiaſticæ politiæ*: Neque erat quod ad notorietatem recurrerent; primùm enim de ipſa notorietate luditur, periculoſiſſimúmque notorietate agere, niſi ipſa notorietas certo ſupremóque judicio declaretur. Tum ſi ad notorietatem ſolam, animadverſio neceſſaria redigitur, maximum erat periculum, permitti Eccleſiam Hæretico Pontifici certam fidem, nondum notoria machinanti. Quo in genere quæ occultiora ea periculoſiora ſunt. Quare nec Canon, *ſi quis*, in notoriâ tantùm hæreſi Papam judicari vult, ſed generatim, *ſi ſit à fide devius*, honorique ac ſecuritati ipſius Pontificis datur, ut nonniſi à Concilio generali judicandus veniat. His quidem rationibus victus Cajetanus aſſenſit. At illâ interim præclarâ quam omnino informaverat, Pontificatûs ideâ effluebat. *Magna enim*, inquit, *reſtat ambiguitas quomodo & à quo judicabitur Papa deponendus, cùm Judex in quantum Judex, ſit ſuperior eo qui judicabitur.* Magna certè & inextricabilis difficultas, videamus enim quomodo ſe expedit. Primùm refert *à quibuſdam dici, quòd licèt abſolutè, Papa non habeat ſuperiorem in terris Eccleſiam, ipſe tamen in caſu hæreſis habet ſuperiorem in terris Eccleſiam Univerſalem, & ſanè*, inquit, *eſt via communis.* Verùm eam ipſe rejicit malè ſibi metuens ne ſcilicet ex illo caſu pulſus in alium, nullo loco poſſit conſiſtere. Neque enim Chriſtus peculiare quidquam, Univerſali Eccleſiæ tribuit in ſolo hæreſis caſu: Atque omnino tota illa de perfectiſſima, hoc eſt, in omni caſu ſupremâ & abſolutâ Monarchiâ: tota, inquam, illa Cajetani idea, ac regula perit, ſi vel uno caſu, putà hæreſis, fallit. Attamen ſic elabitur.

Poſſe dici quòd Papa nec ſimpliciter, nec in caſu hæreſis habet ſuperiorem in terris, ſed ſubeſt poteſtati Miniſteriali Univerſalis Eccleſiæ quoad ſolam depoſitionem. At interim extorquetur vel ab initio illud *ſubeſt*: neque efficiet ullà arte Cajetanus, eum qui ut deponatur, ſubeſt, non etiam ſubeſſe ut convincatur & ut judicetur. Neque item efficiet, ut is qui habeat judicem, non habeat ſuperiorem. Quis autem negaverit *Miniſterialem* eſſe Eccleſiæ poteſtatem? Reſpectu Chriſti certè; Papæ quidem reſpectu Miniſterialem eſſe quâ Papa judicetur, ac deponatur, nec ſi millies dixerit Cajetanus omnéſque argutias exhauſerit, ulli perſuadebit.

Sanè operæ pretium eſt intueri ut ſe tor-

(a) Cajet. *De Comp. Aut. & Pap. Concil.* Cap. I. paſſ. *Cajet.* inter opus S. Thom. *Tom.* XII. Ibid. Cap. 17. 18. 19 20. (b) Prima Part. oper. Gers. *An liceat à Summo Pontifice appellare?*

Digitized by Google

torqueat, dum poteſtatem illam Miniſterialem exponit. Ait enim poteſtatem illam quâ Papa deponitur, tripliciter conſiderari poſſe. *Tria enim*, inquit, *ſunt in Papa; ſcilicet Papatus, perſona quæ eſt Papa, putà Petrus, & conjunctio utriuſque. Ex quâ conjunctione reſultat Petrus Papa*; his poſitis ſubdit, *& quoniam amotio Papæ ſive per renuntiationem, ſive per depoſitionem, ſive per ejectionem non eſt corruptio Papatûs, nec Petri, ſed disjunctio Papatûs & Petri; idcircò diligentiſſimè & cautiſſimè oportet pro regulâ habere ante mentis oculos, cùm de amotione Papæ tractatu, quòd non requiritur poteſtas ſuperior Papâ, ſed ſuperior conjunctione inter Petrum & Papatum.*

Hæc Cajetanus operoſiſſimè tribus exequitur prolixiſſimis Capitibus 20. 21. & 22. Quâ ſanè doctrinâ facilè demonſtraveris, nec Neſtorium quidem exempli gratiâ, ab Epheſino Concilio, tanquam ſuperiore fuiſſe depoſitum. Quis enim non videat depoſitionem eam non eſſe corruptionem Epiſcopatûs, qui ſanè in Eccleſia Catholica manet integer, neque etiam Neſtorii, qui incolumis ſupereſt, ſed conjunctionis Epiſcopatûs cum Neſtorio: atque adeò Concilii Epheſini poteſtatem non eſſe ſuperiorem Epiſcopo Neſtorio, *ſed ſuperiorem conjunctione* inter Neſtorium & Epiſcopatum, quæ quàm vana & abſurda ſint omnes intelligunt.

Quare & illud vanum eſt, quòd illa poteſtas quâ Papa Hæreticus deponitur, [a] *licèt minor Papatu, habet tamen vim coactivam, non ſuper Petrum Papam, ſed ſuper conjunctionem Papatûs Petri in caſu hæreſis, ita quòd illa poteſtas relata ad Papam eſt Miniſterialis, relata ad conjunctionem Petri & Papatûs infieri, vel diſſolvi, ſubjecto exiſtente diſpoſito eſt auctoritativa*, quæ utcumque Cajetanus ut ipſe profitetur ab intimo Philoſophiæ ſenſu deprompſerit omnémque Scholaſticæ ſuæ artem ac vim excuſſerit, non tamen perficiet ut ad hæc inania, Theologiæ gravitas ne dicam fidei redigatur autoritas.

(a) *Caj.* Ibid. Cap. 21.

CAPUT V.

Suaris labores æquè irriti circa depoſitionem Papæ in hæreſim lapſi.

Vidit Suares [a] Cajetani mirum in modum laborantis conatus irritos. *Sic*, inquit, *Cajetanus mirè ſe vexat ne cogatur admittere in caſu etiam hæreſis Concilium ſtare ſuper Pontificem.* Et ille quidem aſſentitur Cajetano neganti caſum illum eſſe, quo certus & indubitatus Pontifex ſuperiorem agnoſcat, & ad illud recurrit: in caſu hæreſis Pontificem ipſo facto depoſitum eſſe. Ne tamen in illa quæ jam relata ſunt, incurrat incommoda, illud ipſo facto non valere dicit, niſi poſt Eccleſiæ Declarationem. Hîc jam illa omnia redeunt, ſi Papa accuſandus, citandus, judicandus veniat, ergo habet ſuperiorem, ac prohibere nemo poteſt quin illa quam Suares poſtulat Declaratio Eccleſiæ non ſit illius judicantis actus.

Id quidem ſentit vir ſagax. Cæterùm ſic ſe expedit: (b) *Quando Eccleſia Papam Hæreticum deponeret non ipſa tanquam ſuperior, ſed ex conſenſione Chriſti Domini juridice declararet eum Hæreticum eſſe, atque adeò prorsùs indignum Pontificiâ dignitate, túncque ipſo facto immediatè deponeretur à Chriſto.* Quid ſit autem illud *conſenſione Chriſti Domini*, Hæreticum adeòque indignum declarare, & quæ tandem illa ſit Chriſti Domini conſenſio? Specialiſne ea an generalis, & quatenus

(a) Suares *de fide*. Diſp. 10. Sect. 6. n. 9.
(b) *Ibid.*

tenus ad nos prolata ſit exponat qui poteſt. Certè quæ in Eccleſiâ rectè legitiméque fiunt Chriſti, non dico conſenſione, ſed autoritate fieri confitemur, & eatenùs immediatè quatenùs Chriſtus in Eccleſiâ eſt per ſuum ſpiritum omnia adminiſtrans ac fieri *immediatè*, hoc eſt nullâ interpoſitâ Eccleſiæ autoritate, nec Suares dixerit, ut profectò ipſe, haud minùs quàm Cajetanus ſeſe inani operâ vexâſſe videatur.

At enim Suares ait : Ut in electione Papæ Electores non conferunt ei poteſtatem, ſed perſonam deſignant, *cui Chriſtus* conferat; ita qui deponunt, perſonam deſignant, *cui Chriſtus abroget poteſtatem* : Neque abſimilia dixerat Cajetanus, ſed hæc nihil ad nos. Id certè quærimus, an non Eccleſiæ aliquam exerceat juriſdictionem ſuper eum quem citet, quem convincat, quem declaret inhabilem, ac poteſtate deſtitutum. Verba quærunt illi; nos rem ipſam intuemur, at Papæ quidem Electores, genus aliquod juriſdictionis exercent in electum, quippe cui jus aliquod conferant ad Papatum, cujus detrectationis excuſationes admittere, ſi juſtæ videantur, & ſi iniquæ, reſpuere : Atque ad onus ſuſcipiendum cogere omninò poſſunt. Sed ut ut ſit jus illud in privatum exercent : non enim electus verè perfectéque eſt Pontifex. Antequam ſaltem acceptaverit, in depoſitione verò poteſtas exercetur in certum Pontificem qui proinde non ut homo privatus, ſed jam ut Pontifex judicanti ſubit, ac proinde aliquo in caſu, nempe in caſu hæreſis, inferior habeatur.

Huc accedit quòd non tantùm certò Hæreticum, ſed etiam ſuſpectum, & diffamatum judicare, adeóque vel damnare, vel abſolvere debeat Eccleſia, ut & Joannem Driedonem dicentem audivimus & doctiſſimi quique confitentur propter ingens fidei periculum. Unde gloſſa in caput, *ſi Papa*, diſt. 4. verbo *à fide*, ſic habet : *Hic ſpecialiter fit mentio de hæreſi, ideò quia etſi occulta eſt hæreſis, Papa de illa ſolet accuſari, ſed non de alio occulto crimine* : Quo caſu nec recurri poſſit ad illud, Papam ipſo facto eſſe depoſitum. Neque enim ſuſpectus de occulta hæreſi, aut etiam diffamatus, ipſo jure eſt depoſitus, ſed venit accuſandus, convincendus, deponendus, ſi contumax eſſe, & judicetur *incorrigibilis*. Neque verò hæc commemoramus quòd illud *declarativè* aut *deſtitutivè* deponi Pontificem magni ad fidem Catholicam momenti eſſe putemus: Ea námque omnia, cùm in idem re ipſâ redeant, habemus promiſcuè quanquam noſtra ut planiora, ac ſimpliciora proferimus. Neque placet per verborum circuitus & ambages in ea recidere, à quibus primâ ſpecie abhorrere videaris.

CAPUT VI.

Cajetani *ac* Suaris *abſurda effugia, non niſi aliis abſurdioribus evitari poſſe.* Alberti Pighii *ſententia quòd Papa, nec ut privatus, fieri poſſit Hæreticus, alii quoque caſus, quibus Papa Concilio ſit inferior.*

At enim objiciunt unum caſum afferri à nobis, hæreſeos ſcilicet. Eſto, interim ut unum; alii enim plures ultrò ſe ingerent & tamen ille unus ſufficit ad tollendam eam, quam de fide eſſe cenſent omnimodam, & quocumque in caſu abſolutam Romani Pontificis poteſtatem. Id egregiè ſenſit *Albertus* PIGHIUS [a] Campenſis & Cajetanum irriſit, falſa & inania, & verba potiùs quàm argumenta proferentem. Sic enim urget virum : *Hoc vide quo pacto non ſit evidens repugnantia poſſe Eccleſiam, aut Concilium.*

(a) Lib. 6. C. 14. 16.

lium deponere Papam Hæreticum, & tamen nullo umquam caſu ſuper ipſum autoritatem habere, planè contradictionem implicat ut Judex non ſit ſupra reum, atque eum in quem profert damnationis ſententiam. Accumulat alia quæ depoſitionis ſententiam præcedant, reum citare, exanimi ſudere ut ad interrogata reſpondeat, cogere: *quæ ſine coactivâ poteſtate non poſſint fieri*, neque Cajetani reſponſiones prætermittit, *nihil*, inquit, *prodeſt hìc ſubterfugere, & latebras & diverticula quærere, dicendo Eccleſiam aut Concilium in hoc caſu ex miniſteriali illâ poteſtate habere vim coactivam, non quidem ſuper Clementem, & Julium, ſed ſuper conjunctionem Papalis autoritatis cum illis, idque non ſimpliciter ſed in ſolo caſu hæreſis.* Augari enim eſt iſtud & non ad rem reſpondere, & urget nullo caſu ſubditum fieri poſſe Concilio eum quem abſolutè ſupremum, Conciliis omnibus ſuperiorem Chriſtus conſtituerit: nullamque aliam huic reperit difficultati expediendæ viam, quam ſuum illud, oppidò nimium & abſurdum, Papam Hæreticum eſſe non poſſe, nequidem ut privatum.

Ita cùm adverſarii eas in anguſtias redigantur ut alii vana & ridenda, aliis nimia & apertè abſurda, excogitare cogantur nobis certè hæc effugere omnia, & in avita ſententia plana, & ſimplicè permanere licet.

Idem Albertus Pighius (a) quærit, poſt Canoniſtas atque Theologos omnes, quid fieret ſi Papa captivus ſi perpetuâ mentis alienatione teneretur. Tunc enim Concilium ſine Pontifice congregari poſſe, & de ipſo decernere paſſim aſſerebant, & neceſſarium videbatur. At ille ideæ quam informaverat ſuperioritatis intentus, in captivitatis caſu expectandum eſſe aſſerit; cùm tamen ea tam diuturna eſſe queat, ut Eccleſiæ provideri neceſſe ſit dementis alienatione ut à 15. ſeculis numquam evenerit, *ita nec futurum umquam eſſe confidit.* Quæ cùm optantis potiùs quàm diſputantis ſint, en alios præter hæreſim caſus, quibus Concilium ſupremâ autoritate, ac ſine Pontifice de Pontifice decernere, reique Eccleſiaſticæ providere debeat.

Albertus Pighius unum ejuſmodi caſum admittit, cùm eſt dubia incertáque Pontificis electio; at miror cur eum caſum, ut alios, poſſibilem eſſe non neget? Quî enim abſurdius eſt, aut Eccleſia periculoſius, Hæreticum eſſe Pontificem, aut diutiſſimè captivum, aut omninò mente captum, quàm ità dubium, ut longa annorum ſerie, nec agnoſci certò poſſit, etiam à rectè quærentibus? Interim graſſantur hæreſes per Eccleſiam, nullo gubernatore certo, Petri navicula fluctuat, atque in eâ navigantes hàc illácque jactantur: quod in infando illo Schiſmate ſæculo 14. factum eſſe conſtat. Id antequam contigiſſet, ſi à Pighio quæreretur, an fieri poſſet, ex illis ideis præclaris, quod numquam hactenùs tot antè actis ſæculis factum eſſet, nec fieri poſſe confideret. Sed nos improvidos, ſi quæ mortalitati mala evenire poſſint non niſi experientia magiſtra diſcimus.

Reſpondebunt alii his improviſis caſibus, ſi occurrerint, Deum proviſurum, neque tam ſollicitè quærendum nobis, quid tùm facto opus eſſet. Quis autem hoc neget Eccleſiæ ſuæ proviſurum Deum? Sed planè proviſurum intelligimus, non novâ in terris conſtitutâ poteſtate; quare eam poteſtatem, quâ provideri poſſit ſervari integram.

(a) *Ibid.* Cap. 18.

CAPUT VII.

Papam etiam certum, non modò Hæreticum, ſed & abſque hæreſi, Schiſmaticum fieri poſſe DUVALLIUS *docet ex* Turrecremata *&* Cajetano *Cardinalibus Eccleſiæ autoritate ſtatim dejiciendum.*

Alium caſum habemus quo Concilium de Papa judicet, & quidem ex ſeſe Univerſalis Eccleſiæ autoritate collectum, caſum nempè Schiſmatis. Neque hîc tantum reponimus eum Schiſmatis caſum quo ex dubiâ electione dubius extet Pontifex ut in illo fœdo Schiſmate, ſed etiam quò certus Pontifex fiat Schiſmaticus.

Id autem ne dubites poſſe contingere triplicem hujus rei caſum *Andreas* DUVALLIUS non ſuſpectus autor ex Turrecremata & Cajetano Cardinalibus, non item ſuſpectis adducet: *Ii*, inquit, (a) *dignitatis Pontificiæ acerrimi propugnatores affirmant Papam poſſe eſſe Schiſmaticum his tribus caſibus.* Primò, *ſi ſe à communione totius Eccleſiæ, & omnium Epiſcoporum ob aliquam cauſam injuſtam ſeparet, & ſolùm cum aliquibus ſibi cohærentibus communicare velit;* Secundò, *ſi nobis nolit ampliùs officio Pontificis fungi, nec tamen ſubeſſe ei qui pro ſe eligeretur, ſed ſe Schiſmaticorum conventiculis adjungeret.* Tertiò, *ut aiunt, ſi antiquos Ritus ab Apoſtolicâ traditione manantes immutare vellet.* Tunc Schiſmaticus nec minùs quàm *Hæreticus dejiciendus eſſet.* Quâ poteſtate? An recens à Chriſto creatâ & conſtitutâ? An ipſi Eccleſiæ jam inde ab initio congenitâ? Exponant, ſi poſſunt, qui omnem Eccleſiæ poteſtatem in unum Papam concludunt, eámque in omni caſu ſuperiorem eſſe volunt. Nos verò hos caſus non ſtudioſè conquirimus, neque ultrò ingerimus huic quæſtioni ſed ex Duvallio & aliis non ſuſpectis autoribus ut huic loco neceſſarios inſerimus.

(a) DUVAL. Tract. *de ſupre. Pont. poteſt.* puſ. Pont. 3. *p.* p. 815. Col. 2.

CAPUT VIII.

De Concilii autoritate, qua Papa teneatur in Fidei cauſis. Duvallii *Locus.*

Addamus aliam ex *Duvallio* (a) quæſtionem an Concilium legitimo modo coactum & legitimo modo procedens, Papâ per Legatos præſidente, in iis quæ ex unanimi Legatorum ac Patrum conſenſione de fide decreta ſint, *ante confirmationem ſit infallibile, quamvis Pontifex nullam hujus Decreti inſtructionem dederit.* Negat Bellarminus & moderni quidam Lovanienſes ex ſuis regulis quòd nimirùm doceant, à Papâ Patres accipere, ut recta decidant, neque poſſe à Papa infallibilitatem ſuam transferri in Legatos. At Duvallius tale Concilium infallibile eſſe concludit cum Scoto & aliis: quòd nempè in eò ſit tota Eccleſia repræſentata, hoc eſt, eodem interpretante Duvallio, *ipſamet Eccleſia ſecundùm autoritatem definiendi legéſque condendi; quæ falli non poſſit, utpotè columna & firmamentum veritatis. Concilium námque Oecumenicum legitimè coactum, & legitimò modo procedens, non à Pontifice ſed à Spiritu Sancto ſibi aſſiſtente ſuam infallibilitatem habere ex vi ordinationis & promiſſionis Chriſti, qua promiſit & ſtatuit ſe Spiritúmque ſuum Eccleſiæ præſto futurum. Quare teneri Pontifi-*

(b) DUVAL. *ibid.* p. 4. q. 4. pag. 83. 1. q. 10. 2. c. p. 858. Col.

Pontificem talis Concilii tàm in fide quàm in moribus, ſententiæ conſentire & ſtare non quaſi ſit inferior, eique tanquam ſuperiori obediens, ſed ut obediens veritati per Spiritum Sanctum revelatæ. Sic oppidò vides, qui Pontificiæ poteſtati præ aliis favere ſe jactant, nihil aliud quærere, quàm verborum offucias. Ecce enim Duvallius confitetur talis Concilii Decretis teneri Papam, quod eſt res ipſa quam nos quoque dicimus. Ergòne Concilio obediens erit tanquam ſuperiori ? Cave dixeris, abominandam vocem ? Sed dicas obedire ipſi veritati per Spiritum Sanctum revelatæ quaſi nos turba fidelium Conciliis aliter obediamus, quam quod certà fide credimus per illa Concilia veritatem cui paremus, à Spiritu Sancto eſſe revelatam.

Utcumque eſt, licet per Duvallium credere Patres in Conciliis non accipere à Papâ, ſed à Spiritu Sancto, ut recta decidant. Eamque vim talis Decreti eſſe, ut ei Decreto ſe neſciente facto, ipſe Pontifex conſentire & ſtare teneatur. Tanta Eccleſiæ conſentienti ad fidem explicandam ineſt autoritas.

Atqui eam autoritatem non facit Papæ infallibilitas, quam reverâ in Legatos tranſmittere non poteſt, ſed Eccleſiæ totius; non ab ipſo Pontifice profecta, ſed à Chriſto collata, quæ cùm Duvallius conſenſerit, ſi ab ipſo quæratur, an non etiam poſſit, diſſentientibus Legatis, valere Decretum, haud facilè videtur ſe expedire poſſe. Legati enim ipſi non ſunt infallibiles, quibus adhærere Synodus teneatur, ſed tota Synodus id à Chriſto habet, adeóque Decretum præſidentibus Legatis, non tamen neceſſariò conſentientibus, fieri & ſtare poſſet: alioquin nec ſufficeret formula Tridentina, *Sacroſancta Oecumenica & generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitimè congregata, præſidentibus in ea Sedis Apoſtolicæ Legatis, ſtatuit, &c.* Niſi etiam *conſentientibus* adſcripſiſſet.

Quid autem tali Decreto ex ſententia Duvallii facto, conformatio addat, alia difficultas alibi extricanda. Hic certè ſufficit tale Concilium neceſſariò confirmandum à Pontifice, qui ejus autoritati ſtare teneatur.

CAPUT IX.

Propter quæ ſcelera in Pontificem animadverti poſſit, Canoniſtæ ferè omnes, non iiſdem licèt verbis in eamdem rerum ſummam conveniunt.

MEmoratum à nobis eſt ſub Eugenio IV. ab ipſi obedientibus ſumma contentione animorum fuiſſe agitatum proptér quæ ſcelera Pontifex indubitatus accuſari poſſit. Ac paſſim conſentiebant, numquam id fieri poſſe niſi propter unam hæreſis cauſam. Cæterùm non eò ſeciùs in varias ſententias abierunt. Pars enim aiebat (a) Papam ſi *ſcandaloſus & incorrigibilis* videatur, de hæreſi ſuſpectum, neque jam indubitatum eſſe Pontificem, quo jure aſſerebant in eum animadverti poſſe, extremâ etiam ſententiâ eâ Gloſsâ nixi, quod *contumacia ſit hæreſis.* Hæc docebant in ipſâ Eugenii curiâ Ludovicus Romanus, Antonius Roſſellus, (b) aliique complures: quos quidem cùm de Dionyſio Carthuſiano, & Joanne Driedone ageremus, facilè oſtendimus ſummâ ipſâ conſentire cum iis, qui de Papa ſcandaloſo graviſſimè dicerent.

At pars alia quæ magis Pontifici gratificari videbatur, haud multa leviora proferebat. Nam etſi Pontificem *notoriè* etiam & *contumaciter* ſcandaloſum,

 deponi

(a) Gloſſa in Cap. ſi *Pap. dir.* diſt. 40.
(b) Supl. C. ſo. 18.

deponi poſſe negabat, at invito eo colligi Synodum à Cardinalibus : at Cardinalibus deficientibus, Patres ultrò convenire poſſe, at moneri Pontificem & corripi ; at ſi cogentes Synodum impedire velit, impunè contemni : quin etiam ſi excommunicet, pro Schiſmatico haberi,quippe qui cum Catholicis Epiſcopis, legitimáque Synodo communicare teneatur ac deinde deponi : ac ſi Eccleſiaſticam pervertat diſciplinam ; ſi Clerum vili pendere, ſi latâ ſententiâ Canonem de percuſſoribus Clericorum tollere ; ſi alia facere, unde Eccleſiæ Status decolorari videatur ; ſi Hæreticos à pœnis Hæreticorum in præjudicium officii *Sanctæ* inquiſitionis abſolvere. Si diſpenſationes noxias concedere aggrediatur repugnantibus Canonibus, uon modò non parendum eſſe, neque iniqua mandata, aut injuſtiſſimas excommunicationes admittendas eſſe, verùm etiam contra eum brachium ſæculare implorari ac vim vi pelli poſſe conſentiebant : Hæc paſſim Jacobatius ; hæc deinde Duvallius ; (a) hæc alii omnes, quorum proinde certas conſtantéſque ſententias referre pigeat. Ut profectò Pontifici quoque præſtet, coram Synodo ſemel æquo jure agere, ac legitimum judicium experiri, quàm hæc extraordinaria, pati à ſubjectis, omnibúſque riſui ac contemptui eſſe : At nihilo ſeriùs loco dejici, & declarari Schiſmaticum, ſi excommunicatione tueri ſe pergat, & hæc tamen ſunt, propter quæ hodie omnia concuti, atque everti clament, imò verò non hæc, ſed longè leviora, cùm ne hæc quidem, paſſim a Canoniſtis firmata Clerus Gallicanus profetat.

Quæ cùm apud me reputo, ſubit admirari quantùm in homines poſſit inanis verborum ſonus ; qui cùm audierint Synodum Papâ ſuperiorem eſſe ; reclamabunt, ac ſi fortè ea vox in Buccam venerit, erroneum dicent : iiſdem ſi per alia verba, ac veluti per circuitum molliorem, in eadem venias, ſedati pacatique admittent. At profectò non efficient, ut erroneum ſit planis ac ſimplicibus verbis explicari mentem, atque eum, qui ſit Judex appellare ſuperiorem.

Quod Conciliis Oecumenicis datam univerſim à Chriſto immediatè poteſtatem nolunt, haud equidem intelligo, quo pacto ſtare poſſit cum iis, quæ ipſi aſſerunt ; nam ultrò confitentur meritò à Concilio Conſtantienſi pronuntiatum eſſe poteſtatem Conciliis à Chriſto immediatè datam : his certè caſibus ; ſi Papa ſit Hæreticus vel Schiſmaticus vel dubius, at ego liberiùs quæ ſivero quo loco Chriſtus in illis ſpeciatim caſibus eam poteſtatem Synodo immediatè contulerit ? Certè in ſcripturis nullam invenimus à Chriſto in Eccleſiæ Miniſtros ſive diſperſos ſive congregatos collatam poteſtatem, niſi ubi dicit : *Quodcumque ligaveritis ; quodcumque ſolveritis, &c.* & *ſi Eccleſiam non audierit, &c.* & *qui vos audit, me audit*, aliáque ejus generis: quæ ſi quis dixerit, ad Hæretici, aut Schiſmatici, aut omninò dubii Pontificis caſum meritò pertinere rideatur, certum ergò intelligi univerſim, neque aliter pertinere ad illos ſpeciatim caſus, niſi quod univerſim dictis ; hos quoque ſpecialis caſus comprehendi neceſſe ſit.

Quæ ratio Cardinalem Jacobatium de ſuperioritate tractantem meruit, uſque adeò ſtatim exclamaret : *Profectò iſte paſſus mihi valdè eſt difficilis ; quia ſi concludam nullam poteſtatem clavium datam eſſe Eccleſiæ, quomodo poterimus dicere, quòd Eccleſia & Concilium judicet de titulo Papatûs, quia ſine Juriſdictione non rectè quis judicat. At reverâ Synodus quo jure judicat*, de Papatu litigantis ?

Ponti-

(a) *Jacob.* l. 5. 7. 9. *Duval.* p. 1. q. 11. 3. 9. q. 10. & p. 4. 9. 11. p. 886. Col. 2.

Pontificem Hæreticum quo jure deponit, ſeu declarat depoſitum? Quo jure tot aliis in caſibus ab ipſo Jacobatio probatis, invito Pontifice, Synodus ſeipſa colligit ut delinquentem moneat, atque corripiat, à quo eam omnem ſubitò accipit poteſtatem; ſi nullam à Chriſto immediatè poteſtatem Juriſdictionis accipit? At fortè à Pontifice in ipſum Pontificem? At recuſare poſſet poſitivo tantùm jure conceſſam, cujus Dominum eſſe volunt. An fortè quòd ſcriptum ſit, (a) *Hæreticum devita*, quanquam id haud magis ad Pontificem ſpectat, quàm ad quoſcumque alios? Sed etiam ſcriptum eſt, (b) *ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè*, neque tantùm de Hæreticis; verùm etiam de fornicariis, avaris, ebrioſis, cæteris ſcriptum eſt, (c) *cum hujuſmodi nec cibum ſumere*, ut ſi hæc & ſimilia incertis caſibus videantur dare Epiſcopis aliquam poteſtatem, ea ad alios caſus æquo jure trahatur. Non alia tamen hujus cauſæ præſidia apud doctiſſimos invenias; niſi fortè addas rationem naturalem & jus naturale Defenſionis & ipſam neceſſitatem & alia ejuſmodi, quæ utcumque ſe habeant, certè patere longiùs quàm ad Schiſma & hæreſim alii contenderint. Quare nulla ſolutio eſt niſi nobiſcum agnoveris & generatim traditam à Chriſto poteſtatem eſſe, & hujus adminiſtrandæ rationem à Patrum traditione eſſe repetendam.

(a) *Tit. V.* 10. (b) 2. ad *Theſſ. III.* 6. (c) 1. ad *Cor. V.* 11.

CAPUT X.

De infallibilitate nullam eſſe veram difficultatem unum Albertum Pighium *conſentanea dixiſſe: ſed nova & inaudita, & ferè ab omnibus ſpreta in quæ tamen adverſarii neceſſariò deducuntur.*

Ergò jam ſola occurrit de infallibilitate difficultas, & illud, (a) *Rogavi pro te, ne deficiat Fides tua*, ne alii cribrentur, & in area ventilentur: *Et confirma fratres tuos* petræ firmitate: & illud, *ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam*; ideò, inquiunt, quia ædificata eſt ſuper illam petram; quæ ſi ita valent, ut Pontificiæ infallibilitatis propugnatores urgent; Pontificem per ſe, petram ipſâ Eccleſiâ per eam ſuſtentatâ, firmiorem eſſe neceſſe ſit. Verùm id refugit animus. Atque ego hîc ſi ſcripturam penitùs, per avitam ac perpetuam traditionem explicare cœpero, agam præpoſterè, qui in ipſo limine totum ædificium collocare aggrediar. Placet ergò ad ipſum recurrere quæſtionis fontem & quæ inter Catholicos certa ſint memorare ac profectò certum ferè omnium conſenſu præter Albertum Pighium, nec memoratu dignum, certum, inquam, errorem à Pontifice, non modò intùs credi, ſed etiam palam doceri ac prædicari poſſe, quod Joannem XXII. feciſſe ſatis conſtat: & quod Joanni XXII. non contigit, certum prædicari poſſe uſque adeò contumaciter, ut ejus rei causâ, ut Hæreticum & Infidelem deponi neceſſe ſit. At id Eccleſiæ evenire poſſe, ut ſit hæretica & infidelis, nemo niſi impius & hæreticus dixerit. Ergò abſur-

K 3

(a) Luc. XXII.

abſurdiſſimum eſt non eſſe Eccleſiam Romano Pontifice firmiorem. Tùm Eccleſiam errare non poſſe certâ & Catholicâ Fide ab omnibus creditur & apertè eſt in Apoſtolico Symbolo pronuntiatum, quo Papa ipſe ſalvus eſt; *credo in Spiritum Sanctum, Sanctam Eccleſiam Catholicam*, de Pontifice, quatenùs ſeparatim, etiam ut Pontifex ſententiam dicit, inter Sanctos & Catholicos adhuc litigatur; partim aſſerunt, partim dubitant, partim negant, & ab Eccleſia ipſa poſt motam quæſtionem à tot jam ſæculis ſaltem ſuſpenſa ſententia eſt. Falſum ergò & commentitium, ne quid dicam gravius, majorem eſſe in Pontifice quàm in ipſâ Eccleſiâ firmitudinem. Jam illud *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*, certum eſt intelligi de ipſa intùs Fide, qua Chriſto corde creditur. Notum illud AUGUSTINI: (a) *Quando rogavit pro Petro, ne Fides ejus deficeret, quid aliud rogavit, niſi ut haberet in Fide liberrimam, fortiſſimam, invictiſſimam, perſeverantiſſimam voluntatem*? Ità deinde ſentiunt omnes interpretes: Ipſe Cajetanus in Lucam XXII. 23. *Ut non deficiat Fides tua, non dicit, ut non deficiat Charitas tua: non dicit ut non deficiat confeſſio Fidei tuæ; ſed Fides tua, quæ eſt in corde tuo.* Ergò iſta promiſſio nemini convenit, niſi ei in cujus corde certum ſit, numquam defecturam Fidem. Non autem talis eſt Romanus Pontifex: Non ergò profectò hæc ei promiſſio convenit, neque hîc diſtingui poteſt, inter perſonam privatam & publicam; tanquam Romanus Pontifex ſaltem quæſtionem Fidei judicaturus, infidelis aut Hæreticus in corde eſſe non poſſit. Neque enim id ei tribuere audent; ſed eò ſe tuentur, quòd Deus ab infideli veritatem extorqueat, ut à Caïphâ Prophetam, ab aſinâ Balaam vocem, quæ exempla non conveniunt ei qui intùs ſit fidelis, ergò nec aſſerere audent, Romano Pontifici promiſſum à Chriſto ut publicam perſonam agens Fide non careat. Quare interpretes aliud quæſiſſe vidimus, in quo Fides non deficeret; nempè vel ipſum Petrum quem in Fide confirmatum eſſe conſtat, vel ſub Petri nomine ac figurâ Eccleſiam Univerſalem Romanámve peculiarem, ut Eccleſiæ Univerſæ Caput. Hæ enim ſolæ ſunt quæ ipſa intùs inhabitante Fide ex Chriſti promiſſo, carere non poſſe credunt. Quo uno omnis adverſa nobis argumentatio ſtatim corruit. Quin ipſe Duvallius apertè jam edixit ad illum de Petro locum reſpondere poſſe; Chriſtum *Rogando pro Petro, pro Eccleſiâ Univerſale in eo repræſentatâ* rogâſſe. Atque hanc reſponſionem eatenùs probat ut ab omni erroris nota eximat; quod hîc nobis ſufficit.

Hîc reſpondere ſolent in Chriſti promiſſione ſeu præcatione illâ ſingulari, reſpectu quidem Petri Fidem ipſam intelligi, qua intùs creditur; at in ſucceſſoribus ſaltem intelligi Fidei profeſſionem qua fratres confirmantur. Quæ reſponſio non ſatis ſibi conſtat; variúmque hoc & arbitrarium ad arbitraria nos & incerta deducit; quique ità interpretantur, ſemel loco moti & à litteræ quam tueri velle videbantur ſimplicitate dejecti, ad alia atque alia facilè propellentur. Quare ne ſtare quidem poſſunt in ipſa quæ Romano Pontifici promiſſa à Chriſto fuerit, Fidei profeſſione ut fratres confirmet: tanquam & officio Romanus Pontifex deeſſe non poſſit. Ecce enim fatentur à Summo Pontifice doceri poſſe, & prædicari hæreſim ad contumaciam uſque cujus contumaciæ nomine, vel ſit ipſo jure depoſitus, vel ſaltem deponendus; audivimus confitentes uno ore omnes, & Canon *ſi Papa* id clarè efficit, atque in Petri Eccle-

ſia

(a) Aug. *de Correpti. & gratia* 6. 8. 12.

ſia hoc etiam in Romana om..ium Eccleſiarum matre ac Magiſtra prædicare, Petri Fidem ad perſonam publicam & ad Officium confirmandi fratres procul dubio pertinebat. Cui tamen Officio deeſſe poſſe Pontificem, vel ipſe fateare, an fortè placeat, id quod Romanus Pontifex hæreſim ultrò docere ac prædicare poſſit, conſultus pro Pontificii Officii debito non poſſit? Quanquam id abſurdum eſt, nulla in Chriſti verbis conſultationis vel minima mentione, vim in conſultatione facere, tamen ne tu quidem illud quo refugis, diù tueare.

Adſunt enim mihi Melchior Canus, Bellarminus Cardinalis, Odoricus, Raynaldus, & alii Pontificiæ infallibilitatis Defenſores; qui te ab hac arce dejiciant. Omnes enim confitentur non deeſſe reſponſa Romanorum Pontificum etiam in corpore Juris, quæ cum Eccleſiæ traditione, vel Evangelica veritate ſtare omninò poſſent. Res enim in confeſſo eſt, atque hos ſecutus Nicolaus Dubois hæc noviſſimè ſcripſit. (a) *Aliquando ſuper caſibus propoſitis aliqui Pontifices reſcripſerunt ſecundùm opinionem illius temporis probabilem.* (b) Quid eſt *reſcripſerunt?* Conſulti reſponderunt, hoc enim eſt reſcriptum. Unde omnia penè jura conflata ſunt. At opinionem probabilem vocat certiſſimè falſam, & Evangelio repugnantem: Sic enim refert (c) *Stephanus IIus. anno circiter 752. in reſponſis Cap. 2. dixerat ſi quis ſe in conjugio copulaverit, & uni eorum contigerit, ut debitum reddere non poſſit, non liceat eos ſeparare, exceptô ſi Dæmonii infirmitas, aut lepræ macula ſupervenerit:* addit Diſquiſitor. *Hoc reſponſum de diſſolutione quoad vinculum docti intelligunt.* Ergò ex conceſſis docti intelligunt, eô profectò ſenſu qui cum Evangelio ſtare non poſſit, quid memorem alia ejuſdem Papæ reſponſa, atque imprimis illud (d). *Si quis in vino propterea quòd aquam non inveniebat periclitantem in fontem baptizaverit, nulla ei adſcribitur culpa infantes ſic permaneant in ipſo Baptiſmo*, quo reſponſo & baptizans in errore firmatur & infans Chriſtiano Baptiſmo caret. Quid illud Gregorii II. ad Sancti Bonifacii Moguntini interrogata reſpondentis, (e) *ut novum conjugium permixtatur viro ſi mulier infirmitate correpta non valuerit debitum reddere.* Quam reſponſionem idem Gregorius *Apoſtolici vigoris doctrinam eámque traditam per Beatum Petrum, à quo & Apoſtolatus & Epiſcopatus principium extitit.* Quæ verba præſeferunt Pontificii reſponſi plenam autoritatem, & tamen reſponſum illud, ut Gratiani verbis utar, *Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ penitùs invenitur adverſum.* 329. 7. Nec illud quiſquam diffitetur. Quid quod Cœleſtinus IIIus. matrimonii vinculum inter Chriſtianos, ſuperveniente alterutrius infidelitate ſolvit? Errore manifeſto contra Evangelium; unde ejus Decretalem vetuſtis inſertam collectionibus Innocentius III. reprobavit.

Capite *quanto te novimus*, de divortiis, poſſem hîc commemorare Liberium; poſſem Honorium; poſſem alios, ſed huic loco iſta ſufficiant. Nempè hæc in confeſſo ſunt, atque à Bellarmino, & aliis quoque qui recens contra nos inſurgunt, id extorquent ut Romani Pontifices pro Officio conſulti, falſa ac ſanæ doctrinæ adverſa reſponderent. Nempè inquiunt, eatenùs probabilia nec dùm ab Eccleſia definita ſectati. Tanquam non id eis Officii incumberet, ut

(a) *Diſq.* art. 1. (b) *Ibidem.* (c) *Steph. II.* T. 2. Conc. Gal.

(d) *Steph.* II. reſp. adver. Conf. T. II. Conc. Gall. Cap. xi. (e) *Greg. II.* ad confirm. Epiſt. 9. T. I. Conc. Gall.

Digitized by Google

ut doctrinis peregrinis & apertè falſis fallacem illam vanæ probabilitatis corvam detraherent. Neque re Bellarminum juvat, decantatum illud, Romanum Pontificem pro privato Doctore iſta docuiſſe? Certè enim conſtat, ab iis qui interrogabant, fuiſſe conſultum, non ut virum doctum, ſed ut eum qui Apoſtolicæ Cathedræ præſideret. Quo caſu reſpondiſſe pro privato Doctore, manifeſto ludibrio nihil aliud erat, quàm Apoſtolico officio deſuiſſe.

Neque pluris valet quod jactant, reſponſa iſta eſſe particularia, ad homines ſcilicet, vel ad Eccleſias ſingulares, non ea quæ univerſam ſpectent Eccleſiam, & tamen ad Officium confirmandi fratres procul dubio pertinebat ut Romani Pontifices, non tantùm ad ea reſponderent quæ univerſam Eccleſiam, ſed ad ea quæ ſpectarent ſingulares Eccleſias, imò etiam ad ea quæ privatos homines: de ſalutis negotio conſulentes, cum quem propoſuit Deus, non tantùm omnibus, ſed etiam ſingulis.

Ea tamen omittamus, veniamus ad id in quo vim collocant, nempè id fieri non poſſe, ut Romanus Pontifex officio deſit. Cùm res in eo verſetur ut toti Eccleſiæ proponenda ſit Fides. Ad id ergò redigunt illud *confirma fratres tuos*. At quanquam erat præſtabilius hunc locum ſemel omittere, quàm ei tot alienas neque à Chriſto judicatas inſurcire ſententias, accipio conditionem, & contendo rem totam ex iis quæ conceſſa ſunt, jam eſſe confectam, Caſum enim ponamus hunc. Quæſtio de Fide inſtituitur; ad eam definiendam Concilium generale convenit, quid hîc Turrecremata, quid Jacobatius, aliique Pontificiæ autoritatis vehementiſſimi. Defenſores, dixerint, recordamur. Id ſcilicet tùm fieri poſſe ut Papa à Concilio diſſentiat, & quidem ad finem uſque, & invito eo Concilium definiat, & Pontificis judicium ſententiámque ſpernat, & valeat Concilii Decretum, & ab ipſo Concilio Pontifex deponatur, an forte tùm vacat Officium confirmans fratres? Abſit, ſed Pontifex in ipſo definiendo Fidei cardine ſuo officio planiſſimè defuerit.

An fortè dices non eſſe tunc neceſſarium Papæ Officium cùm Concilium adſit, à quo ſuppleri poſſit. Quamquam illud vanum eſſe nec licet Chriſti verba urgere, aut omittere ad arbitrium admittamus tamen: Hîc in promptu mihi eſt reſpondere illud, non quidem ſemper adeſſe Concilium, ſed ſemper adeſſe Eccleſiam, ſemper Spiritum Sanctum, qui quocumque Ritu prolatam à Papa ſententiam, ſi ea quidem falſa ſit, prævalere vellet.

At inſtant, & id validiſſimum putant obedire oportere decernenti Pontifici, cùm non adſit Concilium quo ejus ſententia diſſolvatur; adeóque ſi tunc erraret Pontifex, tota Eccleſia in errorem ageretur; id quidem verum ſit, ſi firmum, fixúmque eſt, ut nullo caſu liceat Pontificia juſſa detrectare, at non id ipſe dicebas cùm alia tractaremus. Obedire certè Romano Pontifici dicebas neceſſarium cum hac cautione, niſi contra divina præcepta, contra Canones ſummè neceſſarios, contra publicam Eccleſiæ tranquillitatem aliquid edixerit, at quantò æquior erit excuſatio, ſi contra ipſam Fidem: at enim id poſſibile non eſt: aſſertionem tuam audio, probationem requiro, volvis nos in circulum, uno verbo principium petis; Papæ obediendum eſt in Fidei negotio, quia eſt infallibilis, infallibilis eſt quia obediendum ei eſt in Fidei negotio: Nos clarè Decreta ejus de Fide eandem ac reliqua, habere exceptionem, nempè hanc, niſi contra Dei leges ac traditionem edixerit, ſin tale quid edixerit, eatenùs obediendum ut ne ſcandala fiant,

ut

ut Concilii judicium modeſtè expectetur, efficaciter requiratur, non ſanè ut pro certis fixiſque incerta ac ſuſpenſa habeantur.

Id alio quoque modo confici poteſt; quæro Pontifex Hæreticus & profeſſus hæreſim, ac ſic ipſo jure, ut paſſim aiunt, depoſitus, Concilii privilegio gaudet, ut non poſſit eam quam profitetur hæreſim Decretô factô ſtatuere; ſi reſpondes non poſſe. Ingens privilegium tu mihi narras Pontificis ipſo jure dejecti! Quod ſi poſſe reſponderis, eò quòd Pontificis jam hæreſim profeſſi ſententia nulla ſit, utpotè ab eo profecta qui ſit jure quidem, etſi nondùm effectu depoſitus, tùm ego reſpondebo ſi hæreſim ipſo ſtatim Decreto prodat; non eò magis tale Decretum valiturum fore, imò quæcumque ejuſmodi ſunt, quocumque tempore, modóque prolata, ſtatim vacuà autoritate eſſe ac ne ad cathedram quidem pertinere, nedùm ab Epiſcopis promulgentur, aut illis ea quæ ex Fide eſt obedientia præbeatur.

Ergò, inquis, non Concilium tantùm, ſed ſingulos Epiſcopos Papæ judices facio, egone? Haud equidem magis ac tu, cùm Pontifici, Canones ſolventi, ſimoniam exercenti, contra Dei juſſa præcipienti, in neceſſariâ cauſâ quandocumque occurrerit Concilium neganti, ac ſibi repugnantes ſine diſcrimine excommunicanti parendum eſſe negas: ſuſpendi enim rem eo caſu ex certâ & neceſſariâ causâ, non autem Pontificem ſine Concilio Oecumenico judicari, tecum certè dicimus; at interim, inquies, quidquid is ſenſerit pelletur pro Hæretico: at ille qui in aliis à te admiſſis caſibus non obedierit pelletur pro contumace & rebelli? Rectène an ſecùs quæſtio erit, eáque ſi tanta res ſit à totâ Eccleſiâ judicandâ. At Fides, inquies, ſubortâ quæſtione, non poteſt eſſe in ſuſpenſo, quaſi verò te fatente, ipſe in ſuſpenſo non ſit aliquatenùs, antequam ab ipſo Papa ſententia proferatur; ſic profectò nihil à diverſæ ſententiæ autoribus nobis objici poteſt, quod non in eos ſtatim invicto robore retorqueamus. Quæ mihi cogitanti atque animo, ut par eſt, ſæpè revolventi, unus ſemper viſus etiam Albertus Pighius ut falſa & abſurda, (a) ita conſentanea & apta dixiſſe; poſteàquam enim ſemel ſtatuit illud, *Ne deficiat Fides tua.* Et de verâ Fide, quam non modò profitemur; ſed etiam habemus intùs, & de omnibus ac ſingulis Petri ſucceſſoribus eſſe dictum, conſequenter ſibi dicendum eſſe vidit, eorum neminem Hæreticum unquam eſſe potuiſſe, & ille quidem caput, ſi *Papa*, primum haud multi facit, quod à privato autore Sancto Bonifacio dicat eſſe depromptum: tùm eam Capitis partem, quâ dicitur non eſſe Papam judicandum, *niſi eſſet à Fide devius*; conditionalem eſſe ait, quâ Bonifacius ſignificet, *non ſe credere quod ità eſſe poſſit, ſed ſi fortè eſſet*, quo reſponſo miros triumphos agit, & ineluctabilem aliis Pontificiæ ſuperioritatis aſſertoribus difficultatem unum evaſiſſe ſe gloriatur, uti jam memoravimus, neque enim eludi poſſe Concilii ſuperioritatem in judicando Pontifice niſi ſemel poſito eum Hæreticum aut etiam mente captum eſſe non poſſe, ut profectò mirum ſit, cur non eodem impetu impeccabilem fecerit, unóque reſponſo omnia incommoda propulſaverit; hæc ille omnium primus, & contra omnium mentem, ut ipſe profitetur: *Non ſum enim neſcius*, inquit, *in ipſo ſtatim limine exclamaturos quoſdam per ſe malè affectos Hierarchiæ Eccleſiaſticæ adulari hîc nos Romanis Pontificibus, & ex hominibus Deos facere, qui negamus eos poſſe fieri Hæreticos, quod concedit Schola Caniſtarum univerſa, ex Capite*: Si Papa 40. *quod & Theologi omnes quicumque hac de re prodiderunt & ſcripſerunt*

(a) Lib. 16. Cap. 14. 16.

ferunt aliquid : En quæ ſtatim præferant talium aſſertores *per ſe malè affectos Hierarchiæ*, qui hæc adulatoria magis quàm vera ſuſpicentur : Eam verò ſententiam Bellarminus & Suares probabilitatis ac pietatis nomine amplectuntur, adeò probabilitati ac pietati parum officere putant, ab omnibus quotquot ſunt Canoniſtis & Theologis diſſenſiſſe.

Cæteri verò infallibilitatis Pontificiæ defenſores paſſim cum Melchiore Cano Alberti Pighii (a) *novam opinionem aſpernantur*, & caput, *Si Papa*, alióſque ejuſdem ſenſus nativâ ac propriâ ſignificatione & omnium ſcriptorum conſenſione confirmant, qui tamen cúm à Pighio diſcedunt, ſua labefactant; maximo enim argumento eſt eos omnes à verâ Chriſti ſententiâ aberraſſe, cùm eum ipſum contemptum & ſolitarium relinquant, qui omnium congruentiſſima atque aptiſſima in medium attulerit.

Urgebit enim ille & à Chriſto Fidem ipſam non Fidei profeſſionem tantùm eſſe promiſſam, *& confirma fratres tuos* : dictum latiſſimè de toto Pontificiali munere, circa quæſtiones Fidei exequendo, non de eo tantùm quo toti Eccleſiæ aliquid proponatur, ac ſi vel in uno vacillat promiſſi Fides in toto vacillare, & ſemel admiſſâ interpretatione arbitrariâ, vim omnem hujus textus ſolutam, atque aliis patere januam qua ſua quoque introducant. Quæ cùm ita ſint ex ipſo quæſtionis ſtatu conſtabit noſtram ſententiam in tuto eſſe poſitam, atque adverſarios ad vana & ludicra referentes magnum fidei myſterium, omninò fruſtrà eſſe, neque immeritò dixiſſe Duvallium nullos eſſe Scripturæ locos, nulla Eccleſiæ Decreta, quibus Pontificia, ſive ſuperioritas, ſive infallibilitas demonſtretur.

(a) *Melch. Can. lib. 6. C. 23. Duvallius Diſſert.*

CAPUT XI.

Declarationes Sacræ Facultatis anno 1663. toto Regno promulgatæ ipſis Pontificibus nihil conquirentibus, quid probent.

HActenùs tutam præſtitimus noſtram de ſuperioritate atque infallibilitate ſententiam. De reliquis Declarationis Gallicanæ capitibus nihil diximus, ſatis enim intelleximus tuta hæc fore ſi ab illis manus abſtinuerint, quæ tamen nunc proferemus ad omnia æque capita pertinebunt. Ac primùm plus viginti anni ſunt ex quo editæ fuêre *declarationes Facultatis Pariſienſis factæ de propoſitionibus quas nonnulli voluerunt adſcribere eidem Facultati die 8a. Maii 1663.*

1o. *Non eſſe doctrinam Facultatis, quòd Summus Pontifex aliquam in temporalia Regis Chriſtianiſſimi autoritatem habeat : Imò Facultatem ſemper obſtitiſſe, etiam iis qui indirectam tantummodo eſſe illam autoritatem voluerunt.*

2o. *Eſſe doctrinam Facultatis ejuſdem quod Rex Chriſtianiſſimus nullum omninò agnoſcit, nec habet in temporalibus ſuperiorem præter Deum, eámque ſuam eſſe antiquam doctrinam, à quâ numquam receſſura eſt.*

3o. *Doctrinam Facultatis eſſe quod ſubditi fidem & obedientiam Regi Chriſtianiſſimo, ita debent ut ab iis nullo prætextu diſpenſari poſſint.*

4o. *Doctrinam Facultatis eſſe non probare nec unquam probaſſe propoſitiones ullas Regis Chriſtianiſſimi autoritati aut germanis Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus, & receptis in Regno Canonibus contrarias V. G. quod Summus Pontifex poſſit deponere Epiſcopos adversùs eoſdem Canones.*

5o.

5°. ***Doctrinam Facultatis non eſſe quod Summus Pontifex ſit ſuprà Concilium Oecumenicum.***

6°. *Non eſſe doctrinam vel dogma Facultatis, quod Summus Pontifex, nullo accedente Eccleſiæ conſenſu ſit infallibilis.*

Hi articuli continebant ea quæ *Regi Chriſtianiſſimo declaranda erant ex parte Facultatis per os illuſtriſſimi Domini Archiepiſcopi Pariſienſis deſignati, cum ampliſſimo comitatu Magiſtrorum ejuſdem.*

Quæ cùm à deputatis *juxta Decretum pridiè in Congregatione Generali, factum deliberata eſſent eadem die* 8ª. *menſis, illuſtriſſimus Pariſienſis Archiepiſcopus deſignatus Harduinus de Perefixe, eaſdem declarationes pronuntiavit apud Chriſtianiſſimum Regem noſtrum Ludovicum XIV. cùm ſecum adeſſent quàmplurimi Sacræ Facultatis Theologiæ Doctores, ſecundùm quod ſtatutum fuerat in Conventu ejuſdem Facultatis.*

Hæ Declarationes Sacræ Facultatis re ac ſententiâ planè conveniunt cum Declaratione Cleri Gallicani, & quidem quod attinet ad Regiam poteſtatem ab omni depoſitionis metu abſolvendam, nulla eſt difficultas, neque quidquam obſtat quod duæ poſtremæ Declarationes in negativam formam conſcriptæ fuerint, *Non eſt doctrina Facultatis quod Summus Pontifex ſit ſupra Concilium, aut ſit infallibilis nullo accedente Eccleſiæ conſenſu.* Hac enim negativâ formâ Sacra Facultas ſufficienter declarabat, quàm graviter ferret has propoſitiones adſcribi ſibi, quemadmodum titulus à nobis relatus præferebat; & quidem adeò graviter tulit ut id ipſi Regi per tantum Archiepiſcopum ejus præceptorem Facultatis Doctorem, ac Sorbonæ Proviſorem, magno cum comitatu publicè declararet.

Neque verò ità mentem declaravit quam ut utramque quæſtionis partem indifferentem haberet, quod ut fieret ut pronuntiandum eſſet, ***non eſſe doctrinam Facultatis Pontificem ſuperiorem eſſe, neque item ejus doctrinam eſſe, non eſſe ſuperiorem***, ſed unam duntaxat partem averſata Facultas, nempè quod Pontifex ſuperior eſſet, ſignificavit ſe maximè metuiſſe ne alteri parti faviſſe videretur. Idem de infallibilitate dicendum eſt.

Quis autem ferat tam gravem Magiſtrorum Theologiæ cœtum ac tam celebrem Facultatem tanto ſtudio amoliri à ſe, non dicam quæ fide certa ſint, aut cum fide conjuncta, aut quocumque modo neceſſario propugnanda, verùm etiam ea quæ uſquequaque tuta & innocua eſſent? Fac enim facultatem declarare ſic: *Non eſt doctrina Facultatis Eccleſiam eſſe infallibilem*; impium erit & Hæreticum cùm id averſetur quod fide certum eſt. Fac autem declarare ſic, exempli gratiâ; *non eſt doctrina Facultatis gratiam per ſe efficacem ſtare cum libero arbitrio verâque & activâ indifferentiâ*, abſurdum erit tanto ſtudio avertere à ſe quod ſit uſquequaque tutum & innocuum.

Quare quocumque ſenſu Sacræ Facultatis Declarationes accipias, certum omninò erit eam propulſare à ſe aliquid voluiſſe quod ſibi vitio dari intelligeret & Judæorum ſibi eſſe arbitraretur, certè quod nemo negare poſſit, id pro explorato habebat, non eſſe à Catholicis neceſſariò propugnanda quæ à ſe amovet, adeòque ſaltem doctrinam quæ Pontificiam ſuperioritatem, aut infallibilitatem negaret ab omni cenſurâ eſſe liberam, quod ad hanc quæſtionem ſufficit.

Imò verò id ſufficit ut pro certo afferatur, quòd nemo ſanus rebus ut ſunt, conſtitutis, inficiari poſſit; Pontificium judicium in rebus fidei non poſſe abſolutè eſſe ſupremum, cùm dubia in-

infallibilitas id habere non poſſit, quia etiam quid ſit dubia infallibilitas ne quidem intelligi poteſt; quo enim pertinet infallibilem eſſe qui non certò infallibilis agnoſcatur? Nam Chriſtus tale munus in Eccleſiâ ſuâ ordinarium nemini conceſſit niſi Eccleſiæ profuturum, atqui profuturum non eſt, quod non ipſi Eccleſiæ reveletur, vel non ità reveletur ut à Conciliis atque à Pontificibus motâ ſaltem quæſtione agnoſci ac definiri queat, quòd enim non fuerit ità revelatum, involutum potiùs quàm revelatum dixerim, liceat ergò dicere reputari à facultate ut nullum quod ab eadem ſaltem ut dubium afferatur, quæ cùm vera omninò ſint, tùm illud profectò certiſſimum articulos facultatis, uti nos diximus, cum Cleri Gallicani articulis re ac ſententiâ convenire, quanquam Epiſcopi in tantum congregati cœtum, tantóque ſuccincti Presbyterio ſui officii eſſe duxerint ut mentem rotundiùs ac ſimpliciùs promerent.

Atque ea doctrina erat quam perferri facultas ſuo nomine vellet ad Chriſtianiſſimum Regem, ab eo Archiepiſcopo, quo præceptore Religionis prima elementa hauſerat: ut eò magis hæreret memoriæ, quò ſplendidiùs tanti quoque Præſulis ac regiæ urbis futuri Pontificis interventu relata, atque autoritate confirmata erant.

Nemo verò neſcit illuſtriſſimum Archiepiſcopum Sedis Apoſtolicæ ſtudioſiſſimum fuiſſe, ut profectò nihil unquam afferre vellet tanto diſcipulo quod à Sedis Apoſtolicæ majeſtate ac verâ pietate abhorreret.

Eæ declarationes ſunt poſteà ad Parlamentum perlatæ à Decano & Syndico, aliiſque Doctoribus noſtræ facultatis in eam rem accerſitis, ſummóque omnium plauſu acceptæ, Curiæ quoque actis inſertæ ſunt, atque ad omnia deindè Tribunalia tranſmiſſæ, vetitúmque ne quid contrarium doceretur. Quod Senatuſconſultum 30. Maii 1663. graviſſimâ autoritate perſcriptum eſt.

Deniquè Declarationes eædem à Chriſtianiſſimo Rege ad omnia Parlamenta miſſæ edicto edito 4. Auguſti 1663. vetitúmque item ne quid contrarium doceretur gravi interminatione, eâque formulâ, quâ Regia autoritas maximè explicetur.

Quæ tam ſolemni ritu toto Regno pervulgata ac promulgata, nempè Alexander VII. tùm in Cathedra Petri ſedens, neque ſecuti Summi Pontifices unquam improbârunt, aut eâ de re queſti ſunt, cùm idem Alexander VII. cenſuras facultatis aliquas conſecutas dato Diplomate improbârit, illud quidem Diploma ejuſmodi eſt ut formâ in Regno receptâ & conſuetâ neque in Galliam tranſmiſſum, neque omninò ſit cognitum, quod quidem per ſeſe eſt maximum, ſed illud multo majus ac certius quod Sacræ Facultatis declarationes ſolemniſſimo ritu promulgatas, nullo Decreto læſas, ſed prorsùs intactas eſſe voluerint; quo argumento certi ſumus à Sede Apoſtolicâ doctrinam noſtram non reſpui, eámque nullâ cenſurâ notari ac prohiberi poſſe.

CAPUT XII.

Expoſitio Doctrinæ Catholicæ Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Meldenſis Epiſcopi in medium adducitur. Duo Innocentii II. brevia ad eam approbandam. His conſentiens Perronii *Cardinalis locus.*

Idem comprobamus altero argumento & Innocentii XI. hodie ſedentis graviſſima autoritate. Jam non modò toti Regno, ſed toti orbi Chriſtiano notus eſt Libellus Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Meldenſis Epiſcopi, Sereniſſimi Delphini Præceptoris, cui titulus: *Expoſitio Doctrinæ Catholicæ anno* 1671. Gallicè editus, non modo in Latinam linguam, verùm etiam in Germanicam, Anglicanam, Hibernicam, Belgicam denique ac Italicam verſus, quæ Italica

verſio Romæ eſt edita anno 1678. typis Congregationis de propagandâ fide, ejúſque Congregationis Cardinalibus ſummâ cum operis commendatione inſcriptus; Item cum approbatione ſummorum virorum Michaëlis Angeli Riccii & Laurentii Brancati de laureâ poſteà Eccleſiæ Romanæ Cardinalium ac Stephani Gradi Abbatis, viri doctiſſimi ac facundiſſimi Bibliothecæ Vaticanæ Præfecti. Item cum approbatione & permiſſione Raymundi Capiſucchii tunc ſacri Palatii magiſtri, nunc Stæ. Romanæ Eccleſiæ ampliſſimi Cardinalis, qui omnes cùm in Congregatione ſancti officii ſive generalis Inquiſitionis præcipuis muneribus fungerentur, hujus libri doctrinam miris laudibus extulerunt: anteceſſerat per Litteras iiſdem cum laudibus approbatio ipſius Cardinalis Bona, quem nominaſſe, laudaſſe eſt, Sigiſmundi Chigii item Cardinalis atque Hyacinthi Libelli tum Sacri Palatii magiſtri, ac poſteà Archiepiſcopi Avenionenſis, cujus memoria in benedictione eſt, virorum ornatiſſimorum approbatio. Quas approbationes videre eſt in eâ editione Libelli, quæ anno 1679. præfixa auctoris admonitione adornata eſt, ſed omnem commendationem exſuperat Breve Apoſtolicum Innocentii ad eundem *Epiſcopum* in hæc verba ſcriptum, quod in eâdem editione videtur; „ Venerabilis frater ſalutem & Apoſto„ licam benedictionem. Libellus de Ca„ tholicæ fidei expoſitione à fraternitate „ tuâ compoſitus, nobíſque oblatus, eâ „ doctrinâ eâque methodo ac prudentiâ „ ſcriptus eſt, ut perſpicuâ brevitate le„ gentes doceat, & extorquere poſſit etiam „ ab invitis Catholicæ veritatis confeſſio„ nem, itaquè non ſolùm à nobis com„ mendari, ſed ab omnibus legi atque „ in pretio haberi meretur: ex eo ſanè „ non mediocres in orthodoxæ fidei pro„ pagationem, quæ nos præcipuè cura „ intentos ac ſollicitos habet utilitates „ redundaturas, Deo bene juvante, confi„ dimus, ac vetus interim noſtra de tuâ „ virtute ac pietate opinio comprobatur, „ & quæ nemo pius bonúſque ſine ſum„ mâ animi voluptate legerit adeo Apoſto„ licam pariter gravitatem ac pietatem „ ſpirant. Datum 4. Janu. 1679.

Cùm autem utiliſſimi Libelli author articulos fidei pro inſtituto ſecreviſſet ab eâ doctrinâ quam vel omninò falſam vel non eâdem fide certam Hæretici Eccleſiæ Catholicæ tanquam ejus dogma neceſſarium imputarent, devenit ad eum locum, quô de ſede Apoſtolicâ vera Eccleſiæ fides exponenda eſſet, eam verò ita expoſuit ut hæc ſtabiliret tantùm, *nempe Eccleſiam unitate nixam, tuendæ ac firmandæ unitati primatum S. Petri à Chriſto inſtitutum, ſedémque Apoſtolicam hujus unitatis centrum ac radicem eſſe, ac propterеà Petri ſucceſſoribus deberi obedientiam eam, quam Concilia ac Patres ſemper agnoverint.* (a)

Hæc erant quæ certâ fide ſtabilita eſſe vellet, hoc eſt, ea tantùm in quæ omnes Catholici conſentirent, quibus explicatis D. Meldenſis etiam hoc addidit: *Quod attinet ad ea de quibus in ſcholis variæ ſunt ac diſcrepantes ſententiæ, & ſi miniſtri ea Eccleſiæ imputare ſolent ut Pontificiæ poteſtati invidiam conſtent, nihil attinet hîc commemorari, cùm de fide Catholicâ non ſint. Sufficit agnoſcere Caput à Deo inſtitutum ad gregem univerſum in viâ Domini gubernandum.*

Vides quid ſufficere D. Meldenſis dixerit, quid deinde Romani Doctores atque etiam Cardinales & ipſe ſummus Pontifex approbavit, nempé id ſufficere de quo omnes conſentiant, alia, de quibus in ſcholis diſputatur, ſive ſuperioritatem, ſive infallibilitatem ſpectent, ſive illam directam vel indirectam in temporalibus

L 3 po-

(a) Expoſition de la foy *art.* 21.

poteſtatem, ſive infallibilitatem ſpectent, ſive illam directam vel indirectam in temporalibus poteſtatem non eſſe neceſſaria, atque nationes omnes Chriſtianæ dum huic libro applaudunt, & ipſe Innocentius XI. confitetur.

Nec mirum ita eſſe quæſtionem à Doctiſſimo Antiſtite conſtitutam aut his comprehenſam finibus ab omnibus Catholicis ipſoque adeò ſummo Pontifice comprobatam, cùm pridem Pius IV. ac Tridentina Synodus, & antè Florentina, & Eugenius IV. aliique Pontifices in eo voluerint fidem collocatam, de quo omnes convenirent.

Quare qui Controverſias optimè tradiderunt iisdem finibus quæſtionem circumſcriptam volunt; notum illud doctiſſimi Cardinalis Perronii in Epiſtolâ ad Caſaubonum Apologiæ præfixâ: *Eccleſiam* (a) *Romanam radicem epiſcopalis unitatis & Eccleſiaſticæ Communionis eſſe; eique* ab omni antiquitate delatum eſſe primatum, & præfecturam earum rerum quæ ad Religionem & Eccleſiam pertinerent, idque unum eſſe quod Eccleſia poſtulet ab iis qui ejus communionem amplectuntur: Qua teſſera ſecernat ſocietatem ſuam à Græcis eorúmque aſſeclis qui ſe à viſibili ac miniſteriali Eccleſiæ Capite ab aliquot ſæculis ſegregârunt.

Ex his doctiſſimi Cardinalis verbis diſcimus id quidem ab omnibus agnoſcendum eſſe quo Eccleſia ab hæreticis ſecernatur, non etiam idque Scholæ Doctores à ſe mutuò differant; atque id vir maximus luculentiùs poſteà exponit his verbis: *Quæſtio* (b) *de autoritate Papæ inter Catholicos agitata ſive in Spiritualibus reſpectu Conciliorum œcumenicorum, ſive in temporalibus reſpectu juriſdictionum ſæcularium, quatenus ſaluti animarum obſunt, non eſt quæſtio ejuſmodi quæ res complectatur ab alterutra parte inter articulos fidei recenſitas, aut ab iis exigantur qui ad Eccleſiam redeunt; ita ut alii alias pro hæreticis habeant, aut à ſe mutuo quoad Communionis vinculum ſeparentur, quare ea omnia communioni Eccleſiaſticæ ſarciendæ impedimento eſſe non poſſunt: Cùm hujus conditionis ſint, ut quamcumque partem Sereniſſimus Rex amplectatur haud eò ſecùs ab utrâque parte jus & nomen Catholici obtineat.* Quare ex doctiſſimi Cardinalis verbis, erroris, hæreſeos atque omninò anathematis & excommunicationis metus quocumque prætextu procul abeſt ab iis opinionibus reique eſſent Eccleſiæ violatæ pacis, qui eas ſub excommunicationis metu prohibendas putarent.

Quæ cùm advertiſſet D. Meldenſis Epiſcopus eas opiniones & omnibus notas atque à præſtantiſſimis Controverſiarum autoribus deſignatas, ad Catholicam fidem pertinere meritò negat; quod iterùm atque iterum inculcandum putavit in ea monitione quam ſupra memoravimus poſt Innocentii XI. approbationem ejus expoſitioni eſſe præfixam; ſic autem in ea legitur, *neque miretur* (c) *quis tam facilè approbatum Meldenſis Epiſcopi expoſitionem eam quæ autoritatem ſedi Apoſtolicæ divina inſtitutione conceſſam iis in rebus collocaret de quibus ſcholæ Catholicæ omnes conſentirent, nihil enim eget Cathedra Petri concertationibus noſtris quodque in ea Catholici omnes unanimi conſenſione venerantur, planè ſufficit ad eam tuendam poteſtatem quam ſedes Apoſtolica ad ædificationem non autem ad deſtructionem accepit.* Vides iterùm atque iterùm quid ſufficere edoceat. At hanc monitionem, uti diximus, expoſitioni præfixam, cùm idem Epiſcopus Innocentio XI. obtuliſſet, hoc tulit reſponſum; (d) *Venerabilis frater ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Accipimus Libellum de Catholica*

(a) Reponſe au Roi de la Grande Bretagne *Epître à Caſaub.* (b) Ibid. l. 4. édit. d'Etien. p. 868.

(c) Expoſition de Mr. *De Meaux* edition de 1679. dans l'avertiſſement. (d) alterum breve *Inn.* XI. ad Dominum *Meld.*

Digitized by Google

ca fidei expoſitione quem pia eleganti, ſapientique ad hæreticos in viam ſalutis reducendos, oratione auctum reddi nobis curavit fraternitas tua, & quidem lubenti animo confirmamus uberes laudes quas tibi de præclaro opere merito tribuimus, & ſuſceptas ſpes copioſi fructus exinde in Eccleſiam profecturi &c. Datum Romæ 12. Jul. 1679.

Quæ cùm ſacro cœtui D. Meldenſis Epiſcopus rogatus legeret, pietatem incomparabilem, charitatem ac prudentiam ſingularem ſummi Pontificis miris laudibus commendabat quod quantum in ipſo eſſet, omnes difficultates remotas eſſe vellet, quibus oves perditas laborare atque ex grege ſuo aberrare intelligeret.

Nempè cùm alia multa vera & utilia ſummus Pontifex iterum atque iterum approbabat, tum illud imprimis ſedis Apoſtolicæ majeſtatem in his rebus eſſe poſitam, de quibus Catholici conſentirent, idque ad ejus ſedis ſanciendam poteſtatem ſufficere teſtatus, ex eâ expoſitione uberes fructus expectabat.

Neque falſus animo eſt, nam innumerabiles Hæretici hâc expoſitione ſeu potius ſancti Pontificis autoritate victi ad unitatem redierunt, & redire porrò pergunt: adeò neceſſarium erat cùm in omnibus articulis, tum in hunc maximè quem hæretici omnium invidioſiſſimi proponebant, id clarè doceri, quod Eccleſia Catholica ut neceſſarium pariter, ac ſufficiens poſtularet. Hoc enim facto Catholicam Doctrinam ex omni parte ſplendentem nullo faſtu turgidam ubique moderatam, atque inter prærupta & extrema tutò incedentem agnitam dilexerunt eiſque adhæſerunt.

Jam ſi reſcinderentur ea & alia requirerentur quam quæ ſummi Pontifices & maximè Pius IV. & ipſe Innocentius XI. poſtulavit, quid aliud eveniret quàm ut tot hominum millia deceptos ſe eſſe ab Eccleſiâ Catholicâ quererentur, atque eorum, quod abſit, evacillaret fides, cæterorum verò odia concitarentur ea quæ cùm nulla reſponſione lenire poſſimus infelices animæ proderentur, ſediſque Apoſtolicæ, quam firmam & inconcuſſam eſſe oportet, labeſceret autoritas.

CAPUT XIII.

Exploſâ hæreſeos, erroris, ac ſchiſmatis notâ: aliæ notæ excutiuntur: vera pietas cum veritate & Traditione conjuncta: Cenſuræ vagæ & incondita, ſancti Ambroſii locus. Prima Pars *concluditur.*

Exploſis Hæreſeos, erroris ac ſchiſmatis, quas quidam inuſtas nobis volunt, notis ſupervacaneum videri poſſet de aliis notis dicere, cùm facilè intelligatur ex dictis, Cleri Gallicani declarationem tantâ autoritate nixam nihil immodeſtè aut contumelioſè aſſerentem, nihil novi Chriſtianis auribus afferentem, neque temerariam, neque ſcandaloſam, neque piarum aurium offenſivam eſſe, ne tamen aliquid omittere videamur, has quoque perpendamus notas.

Non deerunt fortè rerum Eccleſiaſticarum imperiti qui Patres Gallicanos eo nomine temeritatis accuſent quod de primæ ſedis autoritate & quidem nullâ neceſſitate ſtatuere ac judicare videantur.

At illud ſi qui ſunt, Theologiam ne primo quidem, ut aiunt, limine ſalutârant, ſolet enim Theologia de Deo, diviniſque perſonis, atque aliis fidei Chriſtianæ myſteriis quæ tradita ſunt, dicere ſummâ cum reverentiâ Divini Numinis, ita Clerus Gallicanus magnum unitatis, paciſque myſterium in ſede Apoſtolicâ collocatum, cum omnibus Catholicis impenſè veneratur qua in re à Chriſto conſtituta ſit ejus autoritas, ne aliena, ne prava, ne invidioſa affigantur, ſummâ cum reverentiâ ex Patrum Traditione declarat.

Temerarium paſſim Theologi definiunt, quod novè, inſolenter & audacter nullâ

Doc-

Digitized by Google

Doctorum autoritate dicitur; quæ multum à noſtris abeſſe ipſi adverſarii confitentur, cùm graviſſimos noſtræ ſententiæ deffenſores nominent. At verò quantò magis ab omni temeritatis crimine noſtros articulos eximemus, cùm probationibus expeditis Conciliorum atque Pontificum Decretis niti oſtendemus; *Eſt* (a) *& ea,* inquit Canus, *temeraria propoſitio quæ in doctrina fidei, cum celebris univerſitatis communi Decreto ac definitione pugnat, quanquam enim circumferentur articuli Pariſienſes, qui non ſunt fidei articuli omnes, quoniam ne hanc quidem vel longiſſimè tangunt, ſed ejus Academiæ tamen de fide & Religione fixa, conſtantiaque decreta ſemper Chriſti Eccleſia ſuſpexit, qui verò contempſerant, inaniaque & levia ac pro nihilo exiſtimaverunt, omnes ad unum periclitati ſunt*; Quâ regulâ non profectó nos, ſed ii ſunt temerarii vel maximé qui nos Pariſienſis Academiæ defenſores exoſi etiam temeritatis, quodque eſt gravius, erroris ac ſchiſmatis accuſant.

An forſitan temeré allata ſunt in medium, quæ tractari neceſſitas nulla cogebat, verum aliud eſt nova ſine neceſſitate quærere, aliud vetera & ab antiquis ſæpé tractata, atque ab ipſis Synodis Conſtantienſi & aliis ſummâ neceſſitate quæſita & deciſa retinere, cur autem ea repeterent Gallicani Patres in præfatione Declarationis atque in Epiſtolâ ad Epiſcopos ſcripta cauſas idoneas protulerunt, quas æqua poſteritas probatura ſit, neque jam improbent ii, qui neceſſariam doctrinam omni arte opprimi atque obliterari pridem ingemiſcebant.

Neque fas eratCleri deputatis omittere ea, cùm illis mandatum eſſet Eccleſiæ Gallicanæ antiquas & Canonicas libertates aſſerere, quarum fundamenta ac ſumma his articulis continentur.

Sane quâ modeſtiâ viros Eccleſiaſticos eſſe oportet, Lovanienſium quorumdam gravibus querelis ac Domini Strigonienſis cenſura moveremur, ſi afferremus nova. Cæterum cùm ea afferamus quæ ſaltem à trecentis annis toti Eccleſiæ nota, à Conciliis & Pontificibus, ut nos quidem credimus, approbata, ut autem etiam adverſarii confitentur, & res ipſa docet ſine ullâ cenſurâ relicta ſunt, non nos profectò; ſed iniqui Cenſores temeritatis incurrunt notam, quod quidem à Cenſoribus noſtris conſideratum volumus: ſane id advertant quod dicimus, non enim dicimus non poſſe univerſim reprobari, niſi ea quæ Eccleſia expreſſe condemnavit. ſed cum rebus penſatis, ſæpé & conſultò noluit aliquid condemnare, nemo jam niſi temeré condemnare poteſt; Eccleſia enim perſpexit non eſſe condemnationi locum.

Quæ ratio oſtendit procul abeſſe à nobis ſcandali aut offenſæ pietatis ſuſpicionem: quod enim Eccleſia à tot ſæculis æquis auribus pacatoque animo audiat id repentè ſcandalo aut offenſioni vertere nihil aliud eſt quam commovere turbas & perturbare pacem Eccleſiaſticam.

De pietate quod objicinnt placet audire Melchiorem Canum cùm illud tractaret, quod ſit piarum aurium offenſivum, ibi veró demonſtrandum aggreditur, (b) *Eccleſiam propoſitionum abſonarum, conſonarumque judicium in vulgi auribus minimé collocâſſe; quo loco hæc habet. Hic ſi abuſus reprehendas, qui in imaginibus & colendis & ornandis in ſacellis, templis, Monaſteriis, Sepulchrorum monumentis, ſempiterniſque memoriis condendis ſunt plurimi, ſi affirmes in ejuſcemodi interdum vel potius nimium, ſæpé plus vanitatem valere, quàm religionem, diabolum quam Chriſtum. hi fortaſſe dicent, te Lutheranis opinionibus occupatum intolerabiles ſonos fundere, adeó in optima quæque vulgus inconditum falſâ pietate vanitatem aut etiam ſuperſtitionem inducit*, pergit, *non eſt igitur habenda ratio vulgi promiſcué, imbecillis*

(a) Lib. 12. Cap. II.

(b) Lib. 12. Cap. II.

Digitized by Google

cillis perturbati imprudentis, ſed prudentis; ſinceri, pii, incorrupti, nec Theologia modò requirenda eſt, ſed pietas & prudentia.

Neque nos fugit quanta ſæpe pars turbæ ſint; qui etiam ſe peritos ac Theologos videri volunt, atque ut cœtera taceamus, quot videmus qui Luthero & Calvino per nimia & extrema repugnare pium putant, à quorum ſententiâ nos alieniſſimos eſſe ultrò profitemur; Non enim ſi quid privati aliqui Doctores adverſùs Lutheranos urgendum putârunt, id nos ſtatim ut fidei Decretum amplecti oporteat, ſed nempe ut dicebat olim ſanctus Cœleſtinus Papa: *Sufficere credimus quod Apoſtolicæ ſedis nos ſcripta docuerunt, ſcilicet* Pii IV. profeſſionem quâ planè perfectéque hæretici condemnentur, atque id gravioribus Theologis ac Doctoribus, Cardinali Perronio, eúmque ſecuto Meldenſi Epiſcopo, ac tot Cardinalibus Romaniſque Prælatis, ipſique adeò SS. Pontifici Innocentio XI. placuiſſe gaudemus in Domino, totique Eccleſiæ gratulamur. Ulteriora extorquere non ſuadet vera pietas. Ut enim nihil à fide demi, ita nihil addi fidei debet, reique animarum ſunt, qui plus ab hæreticis poſtulârint quàm communi omnium fide requiratur. Neque minùs abſurdum eſt aliud à Catholicis Doctoribus extorquere velle niſi fortè aliam fidem in Eccleſiâ docemus, aut tuemur in ſcholis, aliam contra hæreticos propugnamus.

Pietatis verò nomine ad aliud nos cogi, nec ipſa ſinat pietas: vera enim pietas non cœco affectu, ſed majorum autoritate ac traditionis Regula ducitur; quæ ab his aberrant finibus, ſine more, modòque creſcunt. verámque pietatem falſis & alienis ex arbitrariâ pietate ſuperſtructis obſcurant & offuſcant, hæc arbitraria pietas multis perſuaſit ſancti Petri ſucceſſores non tantùm ex officio ſanctos, ſed etiam vita neceſſariè pios eſſe, ut grave haberet Otho Friſingenſis vir alioqui doctus & diligens de Joanne etiam XII. dici: (a) *Sic reprehenſibiliter eum vixiſſe & ſuper hoc ab Epiſcopis aliiſque ſubditis ſuis conventum fuiſſe, cui rei, inquit, durum videtur fidem accommodare quia Romana Eccleſia hoc ſpeciale Privilegium Sacerdotibus ſuis adſcribere ſolet quòd meritis Petri ſupra firmam petram fundati, nulla eos porta Inferorum, vel turbo tempeſtatum ad exitialem ruinam involvat.* Quæ ab Ennodio Ticinenſi deprompta ac pro tempore laudata Gregorius VII. quantum potuerat, cnnfirmaverat novo genere pietatis, quo vel negare manifeſta vel infanda non tantùm tacere, verùm etiam probare cogeremur. At inquit Baronius in hunc locum, (b) *non tanta nos vindicamus ut eſſe non poſſit quin fœdus turpiſque moribus erumpat vel irrumpat in ſedem illam, fide autem impius nullo modo*: Quaſi magis illud ad pietatem pertineat ut nullus fide impius Pontifex eſſe poſſit, ac tranſire cogamur ad illam fere ab omnibus exploſam, & Canoniſtis omnibus Theologis repugnantem Alberti Pighii ſententiam nullum Pontificem hæreticum eſſe poſſe. Hæccine ergo eſt pietas omnibus ac ſingulis Pontificibus quaſi ſub Chriſti nomine (quis enim tanquam ex proprio corde audeat) iſta polliceri ut ſi quid occulto Dei judicio vel tale contingit, vel aliquando contingat, tum labeſcere incipiat, vanâ ſcilicet expectatione, deluſa infirmorum fides, ac vera quoque Chriſti promiſſa vacillare putet. Atque hanc pietatem Bellarmino quoque & Suari placuiſſe vidimus; neque iſta referentes viros doctos ultrò laceſſimus aut eorum pietati detractum volumus quidquam, quorum alioqui (Deus teſtis eſt) favemus laudibus; Id tantum advertimus viris etiam maximis contigiſſe ut vana ſaperent quoties cœcis illis, quos pios

(a) *Otho Friſing.* Lib. 5. C. 2. 3. (b) Tom. 10. ad ann. 777.

Digitized by Google

pios vocare volunt, affectibus aliquid indulſerunt.

Piget commemorare ejuſmodi pietas quæ mala in Eccleſiam induxerit; hinc enim etiam illud quo totus orbis circumſonat: (a) *Pontificem utriuſque poteſtatis apicem tenere; Regna ac diademata dare ac detrahere; orbis Dominum, etiam in temporalibus; ac Monarcham eſſe Chriſti Regis Vicarium, ſive Viceregem in Regnis & Imperiis omnia poſſe; neque tantùm indirectè, ſed directè falli Bellarmium indirectâ poteſtate contentum, neque poſtulantem ut ea tanquam de fide certa credantur; hæc enim omnia de fide eſſe, & qui negent eſſe Hereticos; neque propterea quidquam iniquis Regibus & Imperiis metuendum, cùm is à quo pendent, neque errare, neque quidquam injuſti moliri poſſit.* Neque ſatisfiet nobis ſi eum, qui recèns hæc ſcripſerit, Marchionem, in rebus quidem Theologicis ineptum, ut eſt, imperitúmque eſſe dicant; ecce enim Nicolaus Dubois, Theologiæ Profeſſor primarius, nos ſeriò & graviter ad hujus viri tractationem remittit, cúmque cum honore nominat. Idem D. Dubois ait non poſſe conſtare Romano Pontifici ſummam illam poteſtatem à Florentinâ Synodo in Decreto unionis attributam, niſi poteſtas etiam indirecta tribuatur. Quin illâ everſâ eam partem Decreti ſtare omninò non poſſe. Quare & D. Strigonienſis illum Declarationis Gallicanæ articulum quo poteſtas indirecta rejicitur cum reliquis articulis, ut æquè deteſtabilem, æquè Schiſmaticum damnat.

Neque verò placet indirectæ poteſtatis nomine, ac mutato tantùm vocabulo, res eadem, idem jugum imperiis impoſitum: neque probare poſſumus pietatem illam quæ priſcis inaudita ſæculis, conciliandis Chriſtianis, ac propagando Evangelio, publicæ denique paci inimica, invidioſis æquè atque inanibus titulis Petri Cathedram oneret, eamque doctrinam reducere moliatur, quæ quoties exequenda prodiit, toties orbem Chriſtianum infandis bellis & cædibus cruentavit.

Neque etiam placent, pietatis licèt nomine, venditata, quæ paſſim apud Canoniſtas legimus; *poſſe Pontificem omnia in orbe terrarum, poſſe quæcumque Deus poſſit, excepto peccato: neminem ab eo rogare poſſe, quid ità facis? Legibus & Statutis omnibus & generalibus Conciliis poſſe eum contravenire legitimè*, & alia ejuſmodi, Pontificibus bonis modeſtiſque, æquè ac nobis exoſa. Hæc ipſi Canoniſtæ, puto, erubeſcant niſi interpretatione molliantur; at pietas non eſt inflare & exaggerare verbis Petri privilegia, tanquam exigua ſint quæ per ſeſe ſunt maxima, eáque comminiſci: quæ cùm interpretatione rectâ evaneſcant, atque effluant; malevolis interim calumniandi anſam præbeant, tendant laqueos imperitis, audaciores ad extraordinaria quæque contra regulam poſtulanda, aut etiam per obreptionem impetranda incitent, atque ita cenſuram Canonum ac vim diſciplinæ reſolvant, ejuſdémque inſtaurandæ ſpem omnem incidant. Cæterùm cùm talia nullus unquam docuerit Pontifex, neque unquam comprobârit, id unum à nobis ſcilicet, vera pietas poſtulat, ut admiremur graviſſimam, ſapientiſſimam, atque à Deo protectam Sedem quæ tantâ etiam aſſentatione circumdatâ modum tenuerit. Interim cùm hæc nimia pietas incompoſita ſuaſerit, certum nobis eſt nullam pietatem agnoſcere niſi cum veritate & traditione conjunctam.

Hæc erant quæ de particularibus cenſuris dicenda habebamus quantum earùm vim intelligere poſſumus ex Doctorum ſcriptis. Quæ arbitraria inani tantùm

(a) *Theſis Maleg. Carol. Antigraph.*

tùm ſtrepitu terreant imbecilles animos, nulloque certo titulo, nullâ certâ ratione tantùm anathemata crepent, atque intentare non ceſſent. Eas ut veritate contemnimus, ita Charitate refugimus, qui veritatem pacémque diligamus; atque interim opponimus illud Ambroſii: (a) ***Fucum faciunt qui non audent explicare quod ſentiunt cenſoriè.*** A ſede certè Apoſtolicâ quæ & paci conſulere, & antiqua revolvere, & poſteritatem reſpicere, & omnia ſæcula mente complecti ſoleat, nihil tale metuimus, præſertim poſteaquam, uti jam facere aggredimur, noſtra à Conciliis & Romanis Pontificibus expreſsè & ſæpe probata eſſe demonſtraverimus. Nam hactenus iniquâ certè conditione luctamur qui tantùm ictus declinamus, nondum arma expedimus, nam cùm probationes noſtras allaturi ſimus, noſtra jam liberior decurrit ac lætior, ac veluti Scopulos & Syrtes prætervecta, plenis jam velis oratio navigabit.

(a) Lib. I. de fide c. 8.

Finis primæ Partis.

Digitized by Google

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

PARS SECUNDA,

Quâ Singula Capita DECLARATIONIS GALLICANÆ aſſeruntur.

LIBER QUARTUS,

Quo ex ſtatu quæſtionis, reſque novitate deponendorum Regum directa & indirecta poteſtas confutatur ad Caput primum Gallicanæ Declarationis.

CAPUT PRIMUM.

Refertur Caput I. Gallicanæ Declarationis.

PRIMUM Beato PETRO ejúſque Succeſſoribus Chriſti Vicariis ipſique Eccleſiæ rerum ſpiritualium & ad æternam ſalutem pertinentium, non autem civilium, ac temporalium à Deo traditam poteſtatem dicente Domino: *Regnum meum non eſt de hoc mundo*, & iterum, *reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*; ac proinde ſtare Apoſtolicum illud: *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: non eſt enim poteſtas niſi à Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt. Itaque qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Reges ergo & Principes in temporalibus nulli Eccleſiaſticæ poteſtati Dei ordinatione ſubjici, neque autoritate Clavium Eccleſiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum ſubditos eximi à fide atque obedientia, ac præſtito fidelitatis Sacramento ſolvi poſſe, eámque ſententiam publicæ tranquillitati neceſſariam, nec minùs Eccleſiæ quàm imperio utilem ut Verbo Dei, Patrum Traditioni, & Sanctorum exemplis conſonam omni modo retinendam.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT SECUNDUM.

Contrarium articulum ponunt adverſarii. Status quæſtionis: ex hoc intolerabilia incommoda, neque magis tolerabilior indirecta quàm directa poteſtas, cùm ſolis verbis differant. Huic primo Capiti Declarationis Gallicanæ, contrariam declarationem totidem verbis opponit author Anonymus . . . doctrinæ Lovanienſium, quem alii adverſarii ſequuntur & indirectam poteſtatem aſſerunt, quæ ſententia quàm falſa ſit, ſtatim intelliget, qui vel ſtatum quæſtionis adverterit.

SCiendum ergò primum (a) eſt extitiſſe quoſdam qui docerent Romanum Pontificem Chriſti Regis Vicarium, directè, & jure divino Regem Regum eſſe, ac totius orbis Dominum; quare exortà Pontificià dignitate, ſtatim regna atque imperia omnia in ejus imperium conceſſiſſe, Reges omnes nonniſi Papæ vicarios eſſe, gladium temporalis non minùs, quàm ſpiritualis poteſtatis propriè ejus eſſe, vicarià ſcilicet manu exercendum, atque ita in Pontificem omne tranſlatum eſſe dominium, ut Principes etiam infideles deturbare ſolio, eorúmque regna, jure ſuo donare poſſit quibuſcumque fidelium voluerit.

Hanc ſententiam iiſdem ferè verbis refert Bellarminus, (b) quod quidem à Nicolao Dubois obſervari velim; fingit enim ſe incidiſſe in quemdam, qui iſta contenderet ſedi Apoſtolicæ tribui à nonnullis, ſeque continuò exarſiſſe: *Quis enim*, inquit Catholicus ſcriptor, (c) *iſta ſanctæ ſedi aſſeruit nomina? unum ſtringam calamum:* Ac tantùm de indirectâ poteſtate agi ſubdit qui profectò ſi vel Bellarminum legiſſet, nominatos ab eo inveniſſet, non unum, ſed multos in quos calamum ſtringeret, ac ſi piguiſſet legere Bellarminum vel ſaltem legeret à ſe laudatum *illuſtriſſimi Domini Nicolai Cevoli ex Marchionibus de Sarreto antigraphum*, in quo *inveniſſet malè à Bellarmino eſſe dictum, Pontificem ut Pontificem non habere directè & immediatè, ullam temporalem poteſtatem, ſed tantùm indirectè, imò eſſe penitùs de fide tenendum ſummum Pontificem Romanum jure divino habere pleniſſimam poteſtatem in univerſum orbem terrarum, tum in rebus Eccleſiaſticis, tum in Politicis, & temporalibus; & ſic poſſe directè, ut Pontificem, quibuſcumque Principibus imperare.* Sic directam poteſtatem non tantùm aſſerit, ſed etiam de fide tenendam eſſe dicit. Neque tamen miror Dominum Dubois ejus ſententiæ abſurditate commotum facilè adductum eſſe ut crederet, ne unum quidem autorem eſſe potuiſſe qui talia tueretur.

Ac revera certum eſt à Bellarmino (d) & aliis eam ſententiam non modò rejectam fuiſſe, ſed etiam validiſſimè confutatam. Non enim Chriſtum aut hæreditario jure, aut datâ à Deo poteſtate, aut alio ullo modo Regem temporalem fuiſſe, qui regiam poteſtatem ad vicarios ſuos tranſmitteret. Quo admiſſo ſequeretur id, quod eſt abſurdiſſimum, Papam in orbe terrarum ipſo jure divino ſolum eſſe Regem, ac ſupremum Dominum temporalem, Epiſcopos etiam ubique terrarum ſuarum Civitatum eſſe dominos, Pontifici quidem ſubditos, ſed omnibus aliis imperantes, ac reges, non jam reges, ſed Romani Pontificis eſſe vicarios: quæ portenta doctrinæ in hominum animos incidiſſe, planè obſtupeſcimus.

Hanc ergò ſententiam de directa Romani Pontificis in temporalia poteſtate

(a) *Reſp. his Th.* art. 3. p. 77. (b) *Bellar.* lib. de R. P. Cap. 10. (c) *Bellar.* Ibid.

(d) *Bellarm. Ibid.*

Bellarminus, aliique paſſim rejiciunt, interim indirectæ poteſtatis nomine, ea in Romanum Pontificem conferunt, quæ non minorem ipſi poteſtatem attribuant; ſic enim ipſe Bellarminus ac Lovanienſes ab Anonymo relati, aliique adverſarii de poteſtate (a) indirectâ ſtatuunt.

Primùm Temporalia omnia ad Spiritualia referri, ut ad finem, eiſque per ſeſe ſubordinata eſſe; tum ita *ſubordinari facultates, ut ſubordinantur fines*; atque adeò qui fini præſit, eum etiam præeſſe mediis, adeòque poſſe & imperare omnia, quæ fini adipiſcendo neceſſaria videantur, & ea amovere quæ impedimento ſint, *quare* (b) *omnem ſæcularem poteſtatem eatenus in temporalibus eſſe Papæ ſubjectam, quatenus abuſio, aut negligentia Chriſtianorum Regum circa temporalia nota ſunt, impedire finem ſpiritualem, in quem Papa habet univerſam Eccleſiam dirigere*. Quam Papæ poteſtatem ideò indirectam vocant, quòd non ſe extendat directè ad temporalia, ſed indirectè, quatenus ex temporalibus ſpiritualia promoventur vel impediuntur. Hæc autem valere volunt, *quando utraque poteſtas Civilis, ac Spiritualis pars eſt ejuſdem reipublicæ Chriſtianæ*; (c) tunc enim ſpiritualem poteſtatem præeſſe civili ut ſpiritum carni; quibus poſitis hæc docent conſequi: Reges ac Principes Chriſtianos poſſe ab Eccleſiaſticâ poteſtate, maximè à Pontificia, in qua eſt apex hujus poteſtatis, privari ac deponi, non modò propter hæreſim & Apoſtaſiam à fide, verùm etiam quocumque ſcelere Eccleſiæ ac ſaluti animarum noceant, quod alio quoque modo efficere ſe poſſe putant: quippe quòd Eccleſia excommunicare poſſit, & anathematiſare propter quodlibet ſcelus, omnem Chriſtianum incorrigibilem, quo jure comprehendi etiam Reges; eandem enim eſſe juſtitiæ formulam, ſecundùm Evangelium, *quâ Rex & miles cenſentur*. Factâ autem excommunicatione, ipſo ejus effectu omnes Chriſtianos Principes, omni poteſtate exutos eſſe, cum quibus videlicet ne liceat colloqui, neque quidquam habere commune: quod quidem argumentum maximè urget Dominus Nicolaus Dubois; autor etiam Anonymus doctrinæ Lovanienſium laudat Lupum dicentem: *Septimi Gregorii tempore viguiſſe regulam, quâ Regem anno integro in Papali excommunicatione ſordeſcentem exuebat omni jure regni.* Quare ex eorum ſententia Reges non modò hæreſis, ſed etiam cujuſcumque ſceleris causâ deponi poſſe conſtat.

Hinc nempe factum eſt, ut Gregorius VII. (d) quo autore iſta omnia nullo anteà exemplo prodierunt, mulctaret Imperio Henricum & Rodulphum de Imperio contendentes, ſi ſuum judicium detrectarent, ſuíſque legatis viam intercluderent; Philippo verò I. Francorum Regi depoſitionis pœnam intentaret, non modò Simoniæ causâ quæ pro hæreſi in jure habetur, ſed etiam propter adulteria, & rapinas; maximè verò quòd mercatoribus infinitam pecuniam abſtulerit; neque his contentus docuit, quàm juſtè alibi videbimus, autore Gregorio Magno, Reges ipſos dignitate carere qui vel unius *Xenodochii* privilegium violâſſent; quem locum ſancti Gregorii Magni omnes adverſarii pro Achille habent; adeò nullum flagitium eſſe putant propter quod poteſtas regia depoſitioni non ſit obnoxia.

Quin etiam, quod majus eſt, aſſerunt Reges Chriſtianos nullo commiſſo ſcelere propter quod excommunicentur, à Papa deponi poſſe ſi ſaluti animarum & Eccleſiæ utilitati conducere videa-

(a) *Bellarm.* ibid. Cap. 7. (b) Ibid. (c) *Bellarm.* Ibid. Cap. 6.

(d) Greg. VII. Lib. 4. Epiſt. 23. 24. Lib. 1. Epiſt. 35.

Digitized by Google

deatur; Pontificem enim poſſe omnia quæ in eum finem conferant; laudantque Gregorium VII. (*a*) dicentem à Zacharia deponi potuiſſe Regem Francorum, Childericum ſcilicet, non tam pro ſuis iniquitatibus quàm pro eo quòd tantæ poteſtati non erat utilis; & Gloſſa quidem in Caput: *Alius* 15. quæſt. VI. ex hoc Gregorii VII. loco depromptum ad verbum *inutilis*, ineptè & imperitè dixit; non intelligas *inutilis, ſed inſufficiens, tunc enim debuiſſet ei dari coadjutor, ſed diſſolutus erat cum mulieribus, & effeminatus.* Non tamen id Hiſtorici produnt. Nullius enim ſceleris accuſatus, nedum convictus fuit; erátque inutilis, non tam ſocordia ſua aut culpa, quàm quod majores domus ac Pipinus regiam poteſtatem occupâſſent; neque ſaltem eſt admonitus, ut à ſocordià reſipiſceret, 20. circiter annis adoleſcens, ſed tamen poteſtate exutus, detruſúſque eſt in Monaſterium, quod Pontifici licuiſſe Bellarminus & alii tradunt.

Item Irenen Auguſtam, fide præcellentem, quippe quæ Oriente toto inveteratam Iconoclaſtarum hæreſim contriviſſet, omnibuſque modis faveret Eccleſiæ, neque excommunicatam, neque ullius ſceleris poſtulatam; aiunt tamen à Leone III. eo tantùm nomine Occidentis Imperio eſſe mulctatam, quòd id Eccleſiæ neceſſitas poſtularet; ea enim cauſa juſtè ademptum ei eſſe, atque in Carolum Magnum tranſlatum Imperium, Bellarminus docet. (b)

Neque enim tantùm privari indignos, aut ad Eccleſiaſticam utilitatem minùs idoneos Principes autoritate Pontificiâ, ſed alios etiam ſubſtitui poſſe contendunt; quo jure à Zacharia Pipinum Childerico, à Leone III. Irenæ Carolum eſſe ſubſtitutos volunt: omninò enim *rempublicam ſpiritualem poſſe imperare temporali reipublicæ ſibi ſubjectæ, & cogere ad mutandam adminiſtrationem, & deponere Principes, atque alios inſtituere, quando aliter non poteſt bonum ſuum ſpirituale tueri.*

Quanquam Bellarminus videtur id juris tribuere Eccleſiaſticæ poteſtati in Chriſtianos tantùm Principes, qui ſuſcepto baptiſmo Eccleſiæ ſunt ſubjecti, tamen dogmatum conſecutio poſtulabat ut Eccleſia fini ſpirituali intenta, etiam infideles ac paganos Principes ei fini adverſantes pari jure amoveret. Etſi enim Eccleſia, teſte Apoſtolo, in eos qui extra ſunt nullo jure pollet, tamen Bellarmini Decreta poſtulabant ne Eccleſiæ negaretur poteſtas tuendi ſuos, eoſque ab Infidelium jugo liberandi. Quare apertè aſſerit: (*c*) *Non licere Chriſtianis tolerare Regem infidelem aut hæreticum, ſi ille conetur pertrahere ſubditos ad ſuam hæreſim aut infidelitatem;* atque addit quòd ſi Chriſtiani *olim non depoſuerunt Neronem, & Diocletianum & Julianum apoſtatam ac Valentem Arianum, & ſimiles, id fuit quia deerant vires temporales Chriſtianis,* ut Martyrum illa invicta conſtantia totieſque laudata à priſcis Chriſtianis, illa in Imperatores etiam perſecutores inconcuſſa fides, non jam obedientiæ, ſed imbecillitati deputetur.

Et quidem Bellarminus (d) ita ſententiam temperavit ſuam ut nolit infideles deponi poſſe, niſi populum conentur avertere à fide, quam conditionem addi à ſe profitetur propter eos Principes infideles qui dominium habuerunt ſupra populum, antequàm converterentur.

(a) *Greg.* VII. lib. 8. Epiſt. 22. *Bellarm.* lib. 5. de R. P. cap. 6. Doct. Lov. art. 3. (b) *Bellarm.* lib. 5. de R. P. c. 5. de Franc. imperio. lib. 1. Cap. 12. &c. Ibid. & lib. 5. de R. P. c. 8. Ibid. c. 7.

(c) *Bellarm.* 16. c 7. (d) Ibid. c. 7.

Digitized by Google

rentur ad fidem. At alii contendunt eos æquè privari poſſe, etiam ſi non tenentur infideles à fide avertere, propterea quòd ſatis exemplo noceant. Imò Adrianus IV. datis ad Henricum II. Angliæ Regem litteris Apoſtolicis nulla perſecutionis, aut cujuſcumque conatûs ad fidem evertendam facta mentione generatim hoc edixit: *Sanè omnes inſulas, quibus ſol juſtitia* (l) *Chriſtus illuxit, & quæ documenta fidei Chriſtianæ ſuſceperunt ad jus Sancti Petri & Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quod tua etiam nobilitas recognoſcit, non eſt dubium pertinere.* Quo jure Henrico Regi, *ſalva de Beato Petro de ſingulis domibus unius denarii annuâ penſione*, concedit inſulam Hiberniam, quam idem Rex, *ad ſubdendum populum legibus Chriſtianis & vitiorum inde plantaria extirpanda, intrare ſe velle ſignificaverat.*

Ratio non fuit ut inſulæ alio jure, quàm cætera Regna, ac Provinciæ habeantur. Quare Nicolaus Quintus, Caliſtus III. Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Regibus Chriſtianis ea, quæ poſtulaverant, infidelium Principum Regna, concedunt, quæ quidem non alio jure valere poſſint, quàm quòd temporalia ſpiritualibus ſerviant.

Quæ cùm ita ſint, non video cur tantoperè abhorreant à directa poteſtate Pontifici tribuenda; indirectæ enim poteſtatis nomine idem juris continetur, ut nempè Pontifices de omnibus Regnis, ſive Chriſtianorum, ſive infidelium ſuo jure decernant cùm è re Eccleſiæ eſſe judicaverint.

Quin etiam indirectæ poteſtatis jure, id poſſe contendunt, non tantùm ut læſam fidem Catholicam, ac læſa juramenta; ſed etiam quæcumque ſint publicè commiſſa peccata ad ſuam cognitionem revocent, ac Principes, ea cauſa ſuis Decretis parere recuſantes, ut inobedientiæ, atque adeò idololatriæ reos amoveant, quo loco illud Samuelis commemorant dictum: (m) *Quaſi enim peccatum bariolandi eſt repugnare; & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere.* Atque ex eo Samuelis dicto Gregorius VII. Regibus ſibi repugnantibus paſſim non tantùm anathematis, ſed etiam depoſitionis pœnam intentat ut profectò neceſſe ſit, etiam avaritiæ cauſâ deponi poſſe eos, cùm, teſte Apoſtolo, avaritia ſit Idolorum ſervitus.

Hoc jure Pontifices de bello etiam, de pace, de tributis, de adminiſtrandâ juſtitiâ, denique de omni regimine, ſupremo judicio, ſub depoſitionis pœnâ judicare poſſint, cùm in omni ejuſmodi regiminis parte officium ſuum Principes non ſine peccato, eóque graviſſimo prætermittunt. Quin etiam Bellarminus docet, (n) *Papam poſſe condere legem Civilem, ſi ſit neceſſaria ad ſalutem animarum, & tamen Reges non velint eam condere, & abrogare; ſi alia ſit noxia ſaluti animarum, & tamen Reges non velint eam abrogare.*

Quid autem conveniat ſaluti animarum in poteſtatis Eccleſiaſticæ judicio eſt poſitum, cùm de fine cui præeſt, unà judicare poſſit, eáque ſit ſubordinatio ſpiritualis ac civilis poteſtatis ut illa imperare, (o) hæc obſequi debeat, quæ profectò vel nulla ſunt; ac tollenda omninò eſt illa quam urgent indirecta poteſtas, vel omninò fatendum Reges ſolo nomine ſupremos eſſe, atque omnia in Pontificum poteſtate eſſe, neque minùs Reges quàm Epiſcopis eſſe hujus potentiæ ſubordinatos.

Ait quidem Turrecremata id (p) eſſe diſcri-

(l) *Conc. Mat. Pariſ. in Henricum III. Ann.* 1156.

(m) *Greg. VII. lib.* 4. *Epiſt.* 23. 24. (n) *Bellarm. lib.* 4. *de R. P. Cap.* 6. (o) *Ibid.* C. 7. (p) *Turrecremata ſumma de Eccleſ. lib.* 2. C. 113. *pag.* 265.

diſcriminis ; *Quod Papa poſſit deponere Principem Laïcum, & Prælatum Eccleſiaſticum.* Non tamen æqualiter, quia Principem laïcum non poſſit deponere ſine juſtâ cauſâ, & rationabili, alioquin privando nihil agit, *ſed in Prælatis Eccleſiæ ſecus eſt, quia non ſunt Domini, ſed procuratores, & ſuperior adminiſtrator poteſt inſtituere, & deſtituere inferiores adminiſtratores, & tenet quidquid facit licèt ipſe peccet:* Quæ ut imperitè ac falsò de Epiſcopis, itâ inutiliter decernit de Regibus, cùm cauſæ æquitas, in Pontificis judicio ſit poſita. Certúmque remaneat ex illa doctrina deponi poſſe Reges, quoties Pontifex Eccleſiæ id expedire adjudicaverit.

Quare bonum illud, quo ſupremæ poteſtates in temporalibus nulli niſi Deo obnoxiæ vivunt, indirectâ poteſtate omninò tollitur; quod tamen bonum tale eſt, ut eo ſublato nulla ſit pax; multoque ſit præſtabilius, peſſimos etiam Principes tolerare quàm ſubdendo eos alteri poteſtati in temporalibus legitimum Imperium in Anarchiam vertere. Cæterum quod aſſeritur de Principibus deponendis propter bonum animarum, idem longè magis in privatos valet, meritòque Gregorius de Valentiâ, poſitis ſemel de indirectâ poteſtate decretis, eodemque jure cives omni dominio privari poſſe dicet, addunt etiam decimas, ac tributa imperari ab Eccleſiaſticâ poteſtate, quando rei Eccleſiaſticæ utile ſit, quæ quidem ſi valeant nihil jam prohibet; quamvis Pontifex verè ut Rex Regum agnoſci debeat.

Quod ſi cogitemus hujus doctrinæ autores, quàm ſummum Pontificem extollant, quàmque ab omni poteſtate etiam Concilii abſolvant, tum verò intelligemus quale ſit illud imperium quod univerſum orbem in temporalibus æque ac in ſpiritualibus complectatur, & de omnibus Imperiis atque negotiis ſumma & indeclinabili autoritate decernat.

Jam ſi reſpondeant ſupremo eo per indirectam poteſtatem judice conſtituto, tamen revocari poſſe in dubium in particularibus factis judicii æquitatem, nihilo ſeciùs Imperia fluctuabunt, & quæ turbæ futuræ ſint nemo non videt; Cùm ubi regia nutat autoritas extremum periculum, ipſumque quo nihil exitioſius anarchiæ malum reipublicæ immineat, aut potius adſit.

CAPUT III.

Horrenda atque ipſis adverſariis deteſtanda neceſſariò conſequuntur, à quibuſdam admittuntur, nec niſi extirpatâ Radice reſecantur. Henrici Borbonii Condæi *Principis oratio, ad* Ludovicum XIII.

Horret animus referre cætera quæ deinde conſequantur, hæc tamen exponere neceſſe habuit Ludovico XIII. Auguſtæ memoriæ Chriſtianiſſimo Regi, Ludovici magni parenti, Borbonius Condæus, primus regii ſanguinis Princeps.

Is enim cùm in ſolemni ordinum (*a*) Regni conventu anno 1615. de hâc quæſtione magnis ſtudiis ageretur, in ipſo regio Concilio, ac Rege præſente ita peroravit:

„ Haudquaquam eſt dubium, Rex, „ quin Papæ, ut ſupremo paſtori à „ Chriſto conſtituto, tua majeſtas eo„ dem jure ſubſit, quo cæteri fideles „ etiam infimæ ſortis, itâ ut eâ poteſ„ tate abſcindi ab Eccleſiæ membris, & „ excommunicari poſſis; ſiquidem id „ tua peccata mereantur, quâ quidem ex„ communicatione anima Sathanæ tra„ dita, tu Rex Eccleſiæ communione pul„ ſus, Sacramentorum extorris, omni e„ tiam Eccleſiæ limine arceare. Cæterùm „ quod attinet ad temporalia tibi *Chriſti Domi-*

(*a*) Merc. Franc. tomo 3. an. 1615. p. 634.

Digitized by Google

„ *Domini*, haud ſecus à ſubditis popu-
„ lis obedientia ac tributa deberentur,
„ *Chriſto* & Apoſtolis verbo & exem-
„ plo præeuntibus. Qui contrariam tu-
„ entur ſententiam quamvis inimici
„ Regiæ poteſtatis, non tamen eòuſque
„ acti ſunt in rabiem, ut Reges cædi
„ poſſe dixerint. At ſi rem penitus
„ introſpiciamus, facilè intelligemus,
„ nec tuam ſacroſanctam perſonam à
„ cæde tutam eſſe. Fac enim admo-
„ nitum te excommunicatum eſſe & de-
„ poſitum, jam Ludovicum XIII. quan-
„ diu Rex erat non potuiſſe cædi cer-
„ tum, at poſtquam exrex factus eſt,
„ alio legitimo rege conſtituto, ſi ſpretâ
„ Papæ ſpirituali, & novi Regis tempo-
„ ralis poteſtate pro rege ſe gerat, invaſor
„ profectò, & ut talis reus, neci addictus,
„ & ut publicus hoſtis à quocumque cæ-
„ dendus.

Hæc in Regio conſeſſu pro ſui officii ac generis dignitate primus regii ſanguinis princeps pari in ſedem Apoſtolicam, ac regiam majeſtatem obſervantia dixit: conſtat enim apud omnes eum, & ſedis Apoſtolicæ ſtudioſiſſimum fuiſſe, neque tantum animi perſpicaciâ, verum etiam doctrinâ emendatiſſimum. Quod autem Perronius Cardinalis reſpondebat, Reges etiam depoſitos à cæde eſſe tutos, quadam habitudine ad regiam dignitatem, quippè quam emendati recuperare poſſent; pace tanti viri, merum erat ludibrium. Fac enim ut ille depoſitus bella moveat, urbéſque ac provincias magno reipublicæ diſcrimine ſollicitet, ſatis profectò conſtat à legitimo rege quid privatus pati poſſit, quid perduellis debeat, nec enim efficere poſſit habitudo illa ut non potior ſit unius perduellis ſalute totius reipublicæ ſalus, neque res obſcura erat. Quanquam enim Perronius ab indirectæ poteſtatis defenſoribus nefariæ cædis invidiam totis viribus amovebat, non tamen ita cæteri ſentiebant. Gregorius (*a*) enim de Valentia ponit hanc aſſertionem 2am. *poſſe aliquem pontificis autoritate atque ſententiâ dominio ac prælatione privari propter Apoſtaſiam, quam* deinde probat his verbis. *Probatur* 1o. *& quidem irrefragabiliter iiſdem argumentis quibus quæſtione præcedenti probavimus poſſe Hæreticos, & apoſtatas à fide privari etiam vita per Eccleſiæ autoritatem, nam ſi vitâ poſſunt privari, multo magis aliis bonis atque adeò prælatione in alios.* Addit 2am. probationem ex Scripturæ loco quo Athalia, quæ rerum in Judæa potiebatur, juſſu Pontificis Joïadæ *regno & vita expoliata ſit, non tantum quia Tyrannicè occupaverat regnum, ſed ut Apoſtaſia ejus coerceretur.*

Quod quidem argumentum eodem modo ipſe Bellarminus (*b*) urget quàm falsò & quàm repugnante ſcriptura non eſt hîc dicendi locus. Becanus verò hos ſecutus libro, cui eſt titulus: Controverſia Anglicana anno 1612. Moguntiæ edito, rem apertiùs explicat his verbis: *Joïada Pontifex prius privavit Athaliam regno, deindè vitâ*; itaque illam privavit regno, ut Reginam, & publicam poteſtatem; privavit autem vita ut &c. *privatam perſonam*, ac poſteà, *ex eodem. Ergo ſic argumentor: Quidquid poteſtatis ac juriſdictionis permiſſum fuit Pontifici, in Veteri Teſtamento hoc etiam in Novo promiſſum eſt.* Rectè ille quidem, ſi concedamus id unde iſta manant deponi poſſe Reges, neque enim Regi dignitate privato quidquam eſt reliquum, quo ſe à juſto ſupplicio tueatur ſi &c. Si regem ſuum, optimo jure conſtitutum, rebellis, factioſus & majeſtatis reus bello adoriatur, ac pro rege ſe gerens ſcindat imperium; Cùm autem viderimus tot afferri cauſas cur reges deponi poſſint, neque tantùm Hæreſim aut Apoſtaſiam

(*a*) Gregor. de Valent. tom. 3. diſp. 1. quæſt. 12. (*b*) Bellarm. lib. 5. de Ro. P. c. 8.

Digitized by Google

ſiam, ſed etiam alia ſcelera; imò nullo ſcelere ſolam neceſſitatem Eccleſiaſticam: quæ quidem ſi fateamur Pontificibus dari, ſatis intelligimus quàm vario in diſcrimine *Regum*, non modò autoritas, ſed etiam vita verſetur. Et eam quidem doctrinam horruerunt omnes, ſedéſque Apoſtolica imprimis deteſtata eſt, ac Becani librum Paulus V. eodem anno 1612. ſub pœna anathematis prohibuit; quod nonnulla falſa, temeraria, ſcandaloſa, & ſeditioſa reſpectivè in eo reperta eſſent.

Hoc decreto noſtri, Nuntiis Apoſtolicis id poſtulantibus à rege prohibiti ſunt, ne parricidialem doctrinam ſuis notis configerent, quod jam à ſummo Pontifice improbata, proſcripta, & damnata eſſent. Cùm verò impiam omnibúſque diris devovendam ſententiam deteſtati ſunt Romani Pontifices, oramus & ſupplicamus, ut indirectam poteſtatem ex quà hæc infanda profluunt, rejiciant, vel ſaltem à nobis rejici ſinant.

CAPUT IV.

Sententia Gallorum; ex Cenſurâ Sanctarelli, *quæ integra refertur.*

Jam ut oſtendamus de totâ eâ doctrinâ, quæ ſententia Gallorum ſit, non pigebit exſcribere latam à Facultate noſtrâ Cenſuram, in Librum Antonii Sanctarelli 4. *April.* 1626. *ſic autem habet.*

CENSURA SANCTARELLI.

Si quis in nos, fines ſæculorum deveniſſe, ut loquitur gentium Apoſtolus, fortè dubitet, poſtrema hæc tempora tantiſper expendat, eaque cum prioribus componat; is facilè deprehendet humani generis hoſtem in utraque politiâ & Eccleſiaſtica & Civili, nihil intentatum reliquiſſe, quominus utramque non tam labefactare, quàm omnino peſſumdare videretur. Eccleſiam Chriſti ſponſam quà ſtylo quà ferro conficere conati ſunt impii illi, qui *poſuerunt in Cœlum os ſuum*: politiam illam civilem alia via aggreſſi dementati homines; cùm enim poteſtatem ſæculi non ſine cauſa gladium portare viderent, libris nefandis, quaſi per clanculares inſidias, è medio tollendam exiſtimarunt. Hos S. Judas Epiſtolâ Canonicâ non aliâ notâ nobis dignoſcendos proponit, quàm quia *dominationem contemnant & Majeſtatem blaſphement*. Atque utinam de ſolo contemptu & maledicâ oratione ageretur, quin male feriati ſcriptores id genus poteſtatis cujuſdam in Eccleſia temporalis prætextu, Reges arbitris & nutu Eccleſiaſtico, leviſſimis etiam de cauſis ac planè ridiculis, de ſolio deturbandos, alióſque vel annuos, vel etiam diarios, ſi ita libuerit, ſubſtituendos contendunt. Quod cùm in univerſæ civilis politiæ ac potiſſimum Gallicæ Monarchiæ, ſub Chriſtianiſſimo, Clementiſſimo & juſtiſſimo Rege noſtro Ludovico perniciem, everſionémque, meditatum conſectúmque videret Facultas Theologica Pariſienſis, ut Majorum veſtigiis inhærendo ſuum erga pientiſſimum Regem noſtrum, iſtúdque præſertim Chriſtianiſſimum Regnum, animum ſtudiúmque declararet bonorúmque omnium votis ſatisfaceret, præ cæteris nuperum librum *Antonii Sanctarelli Jeſuitæ, de hæreſi, ſchiſmate, Apoſtaſia &c.* A quibuſdam ſelectis Doctoribus examinandum cenſuit, in Congregatione generali extraordinariâ decima ſexta Martii immediatè præcedentis habitâ. Sed quoniam multa in eo pertractantur, quæ ad rem quâ de potiſſimum agitur minimè ſpectarent, duo dumtaxat capita 30. & 31. Tractatus de hæreſi excutienda ſelegit.

Digitized by Google

Itaque anno Domini 1626. die primâ Aprilis poſt miſſam de S.Spiritu. Habitis ſolemni more uſitatis comitiis in aula collegii Sorbonæ audita eſt relatio Magiſtrorum ab eadem Facultate ſelectorum, qui expoſuerunt in duobus illis capitibus iſtas propoſitiones contineri : „ Summum Pontificem poſſe pœnis temporalibus punire Reges & Principes eóſque deponere & ſuis regnis privare ob crimen hæreſis; eorúmque ſubditos ab illorum obedientiâ liberare ; eámque ſemper in Eccleſia fuiſſe conſuetudinem. *Et propter alias cauſas*, ut pro delictis ſi expedit : ſi Principes ſint negligentes : propter inſufficientiam & inutilitatem ſuarum perſonarum. *Item*, Pontificem jus & poteſtatem in ſpiritualia ſimul & omnia temporalia ; & in eo eſſe de jure divino utramque poteſtatem, ſpiritualem & temporalem : credendum eſſe, Eccleſiæ ſummóque ejus paſtori conceſſam eſſe facultatem puniendi pœnis temporalibus (Principes) tranſgreſſores legum divinarum & humanarum, præſertim ſi crimen fuerit hæreſis. *Dixerunt etiam eundem Sanctarellum aſſerere*, Apoſtolos fuiſſe ſubjectos Principibus ſæcularibus de facto, non de jure; *quinetiam* ſtatim atque conſtituta eſt Pontificia Majeſtas, cæpiſſe omnes Principes eſſe illi ſubjectos „. Denique retulerunt eum explicare verba Chriſti. *Quodcumque ligaveris ſuper terram &c. non tantum de poteſtate ſpirituali, ſed etiam de temporali.* Ipſúmque S. Paulo imponere verba illius detractâ negatione immutando, & multis auctoribus ab ipſo citatis : alia etiam multa ſimilia retulerunt quæ ſibi videbantur gravi Facultatis animadverſione & cenſura digniſſima. Re itaque in deliberationem à Decano adductâ, auditis omnium & ſingulorum Magiſtrorum maturis deliberationibus Facultas improbavit & damnavit doctrinam his propoſitionibus & horum capitum corollariis contentam, tanquam novam, falſam, erroneam, Verbo Dei contrariam, Pontificiæ dignitati odium conciliantem, ſchiſmati occaſionem præbentem, ſupremæ Regum auctoritati à Deo ſolo dependenti derogantem, Principum infidelium & hæreticorum converſionem impedientem, pacis publicæ perturbativam, regnorum, ſtatuum rerúmque publicarum everſivam, ſubditos ab obedientiâ & ſubjectione avocantem & ad factiones, rebelliones, ſeditiones & Principum parricidia excitantem. Datum in Sorbonâ die 4. Aprilis 1626.

CAPUT V.

Quædam in Sanctarelli *doctrinam, atque in cenſuram Notæ: Articuli Facultatis toto regno vulgati. Cenſura Malagolæ.*

HIc tria conſiderari volumus. 1um. Sanctarelli de indirectâ poteſtate in regum depoſitione ſententiam ea omnia continere, quæ nos ab ejus ſententiæ defenſoribus doceri ſuprà retulimus. Tum diſertè reprobari eam ſententiam, non modo tanquam novam, falſam, erroneam, Verbo Dei contrariam, ſed etiam tanquam ad factiones, rebelliones, ſeditiones, ac Principum parricidia excitantem, quod veram eſſe claruit, deniquè per eam cenſuram à ſacrâ Facultate conſultum, non modo paci publicæ, ac Regum majeſtati, verùm etiam Pontificiæ dignitati, cùm & odia conciliet, & ſchiſmati occaſionem præbeat.

Suis decretis hæſit ſacra Facultas, dum articulos ſuprà memoratos per Dominum Harduinum de Pereſixe Sorbonæ Proviſorem, atque Archiepiſ-

copum

copum Pariſienſem deſignatum ad Ludovicum Magnum deferendos conſcripſit his verbis: „ 1o. non eſſe doctri-
„ nam Facultatis, quod ſummus Ponti-
„ fex aliquam in temporalia Regis Chriſ-
„ tianiſſimi auctoritatem habeat, imò
„ Facultatem ſemper obſtitiſſe iis qui
„ indirectam tantummodo eſſe illam auc-
„ toritatem voluerunt. 2o. eſſe doctri-
„ nam Facultatis ejuſdem quod Rex
„ Chriſtianiſſimus, nullum omnino ag-
„ noſcit, nec habet in temporalibus ſupe-
„ riorem præter Deum, eam ſuam eſſe
„ antiquam doctrinam, à qua nunquam
„ receſſura eſt. 3o. Doctrinam Facultatis
„ eſſe quod ſubditi fidem, & obedien-
„ tiam, Regi Chriſtianiſſimo ità debent,
„ ut ab iis nullo prætextu diſpenſari poſ-
„ ſint.

Quos articulos tota Gallia promulgatos magno conſenſu ubiquè fuiſſe receptos vidimus, ut dubium non ſit quin hæc ſententia, non jam Facultatis ſit, ſed totius Eccleſiæ Gallicanæ.

Quare digni laude ſunt Gallicani Patres qui communem Eccleſiæ Gallicanæ ſententiam ſuâ declaratione firmârunt.

Et quidem in eâ declaratione ab omni cenſurâ temperare placuit.... Interim quod verba ipſa præferunt cum cenſurâ Sanctarelli ſumma conveniunt, verbis ſcilicet mitioribus, Epiſcopali autoritate ac moderatione dignum eſſe arbitrati, nulla cujuſquam offenſione, veritatis depoſitum cuſtodire.

Poſteà cùm quidam Malagola Dominicanus Italus, ſacræ Facultatis Baccalaureus contra matris ſuæ ſolemni juramento ſuſcepta decreta, Pontificiam in temporalia poteſtatem fraudulenter affirmâſſet, vir temerarius Facultate pulſus, confixa propoſitio iiſdem notis quibus inuſtus fuerat Sanctarellus, ac ne quis in ſimilem errorem impingeret Sanctarelli, magna totius ordinis conſenſione repetita, ac promulgata ſententia, & cenſura eſt, ex quibus ſatis demonſtratur Gallorum ſententia. Plura & antiquiora ſuo loco referemus.

CAPUT VI.

Hujus ſententiæ novitas in Sanctarello notata à ſacrâ Facultate: Scripturæ ſilentium auctoris Anonymi qui ſcripſit de libertatibus: in Scripturæ locos Gloſſa.

Qui Sanctarelli cenſuram accuratè legerunt, facilè obſervârunt primam notam ejus inuſtam doctrinæ, ac cæterarum omnium veluti caput, ac fontem fuiſſe, quod ea doctrina nova eſſet: atque hinc ſtatim ſequi quod 2o. loco eſt poſitum, falſam eam eſſe quod in Eccleſiâ Catholica ſemper antiqua ſit veritas, prævaleàtque illud à Vincentio Lirinenſi, & ab omnibus orthodoxis celebratum, *quod ubiquè quod ſemper.* Nunc de ea novitate aliquid delibare animus eſt.

Ac primum quidem viri Theologi mirabuntur, hujus poteſtatis quâ regna mutentur, neque tantum Reges, ſed etiam familiæ regiæ, aliæ exturbentur, aliæ erigantur, unde conſequatur rerum humanarum tota converſio, hujus, inquam, poteſtatis, cùm eam adverſarii ordinariam in Eccleſiâ ipſiúſque Eccleſiaſticæ poteſtatis neceſſariam appendicem, eſſe velint, nullam tamen in Scriptura vel minimam fieri mentionem, neque tantum de deponendis Regibus, verum etiam de adimendis cuique etiam infimo bonis temporalibus nihil uſquam à Christo, nihil ab Apoſtolis fuiſſe proditum: imò verò de Regibus id unum eſſe præceptum, ut iis etiam impiis, veræque religioni adverſantibus ipſâ tamen religione, &

conſcientia ducti Chriſtiani omnes; veram & ſinceram obedientiam exhiberent.

Nam quod Bellarminus aliique paſſim inculcant, tametſi Chriſtus,& Apoſtoli de poteſtate indirectâ nihil tradiderint, tamen eam conſequi ex ſpirituali clavium poteſtate quam explicuerant, id quidem ſuo, ſi Deus dederit, excutiemus loco. Interim ſatis admirari non poſſumus, hujus conſecutionis quæ tanta ſit, tantisque difficultatibus obnoxia, tam altum ubique eſſe ſilentium, neque uſpiam commonitos eſſe, aut paſtores eccleſiarum, quod in temporalibus quod in ipſos reges poſſint, aut etiam reges cæteroſque fideles, quod paſtoribus in eâ re debeant.

Quod autem commemorant principes Chriſtianos Eccleſiæ ſubditos per baptiſmum in Eccleſiæ poteſtate ita eſſe debere, ut ad ejus imperia eam imperare ceſſent ſi id è re eſſe ipſa Eccleſia judicet, iterum admiramur hoc.

Baptiſmi arcanum, tot ejus miniſteriis ac dotibus revelatis, nullâ Scripturæ parte fuiſſe proditum: Ibi ſanè docemur baptizari nos ſubjicique Eccleſiæ, ut regnum Cælorum conſequamur, non ut terrena imperia moderemur, quare baptizari vel non baptizari, ad imperia quidem terrena nihil attinet.

At enim Cælorum Regno terrena imperia ſervire oportet, certè; & ità quidem oportet, ut qui cæleſti regno reges non ſerviunt, ab eo regno excluſi, ſempiternis ſuppliciis addicantur: id Scriptura clarè & ſæpè, quod autem propterea per ſacerdotale imperium terreno mulctentur imperio ne ſemel quidem innuit.

Autor anonymus qui de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ ſcripſit, miram gloſſam edidit in illa Chriſti verba, *data eſt mihi* (a) *omnis poteſtas in Cælo & in terra, euntes ergò docete omnes gentes*, & ille quidem docet ubi *Chriſtus* ait: *Regnum meum non eſt de hoc mundo.* Ad Pilati mentem locutum eſſe, ne Pilatus Chriſtum bella geſturum, aut Regum vulgarium amore imperaturum crederet: tum hæc ſubdit anonymus: *At verò cùm Apoſtolis officium imponeret docendi & baptizandi, ne dubitarent collatam cum officio plenam autoritatem quacumque ad ſpirituale regimen neceſſaria eſſent, præſtandi non ſolùm in Cælo, ſed & in terrâ datam ſibi omnem ſine exceptione poteſtatem aſſeruit.* Ex primis enim verbis, Data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo, & in terra, quaſi concludendo infert, *Euntes ergo &c. quia poteſtas Eccleſiaſtica, directè, ac præcipuè circa ſpiritualia verſatur, circa temporalia autem non niſi quatenus ſpiritualia requirunt.* Hæc à Chriſto prætermiſſa ac nullibi expreſſa ejus verbis aſſuunt, & Chriſtus quidem aſſerit omnimodam ſibi in Cœlo & in terrâ conceſſam poteſtatem; tum diſertè explicat, quam partem poteſtatis ejus aſſignet Apoſtolis nempè ut doceant, doctrinæque conſentanea alibi expreſſa præſtent, quibus quidem verbis Apoſtoli intelligant quam ipſi ab eo qui omnia poſſit, habeant poteſtatem; at Anonymus eò inflectit, ut & ipſi quoque cum Chriſto poſſint omnia etiam in temporalibus tanquam eum cui Rex dixerit, ego tibi ſuprema, qua in omnibus civilibus rebus polleo poteſtate impero, ut exercitus ducas, aut inter cives judices; omnia poſſe oporteat, quæcumque Rex poſſit, non autem debeat ſe reſtringere ad ea quæ rex imperaverit.

Ejuſdem generis eſt, quod in hæc Chriſti, Apoſtolique verba, *reddite quæ ſunt* (b) *Cæſaris Cæſari, & omnis anima poteſta-*

(a) Anonym Tract. de libert. Eccleſiæ Gall. lib. 4. Cap. 3. n.22. Matt. 28. v. 18. Joan. 18. v. 36.

(b) Ibid. n. 4. 5. 6. Matt. 22. 21. Rom. 13. v. 1.

Digitized by Google

poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Id commentum aſſuit, ut auctore Pontifice, Tyrannidi ſe ſubtrahere poſſint. *Niſi aliunde mala graviora timeantur*: Tanquam hæc dicta ſint non ut omnimodis reſpublica tuta ſit, ſed ut rebellandi tuta captetur occaſio, quæ quàm aliena ſunt ab Evangelii ſpiritu omittimus, cur à Chriſto, & Apoſtolis tanto ſtudio prætermiſſa ſint quærimus.

Jam quod ad illam poteſtatem Principes deponentem, ab excommunicandi poteſtate ſuſpendunt, neque ipſi in eo ſibi conſtant utque hæc, & alia ſuo loco memoranda omittamus, iterùm atque iterùm quærimus cur tandem exiſtiment talem excommunicationis effectum tanto ſtudio in Scripturâ prætermiſſum fuiſſe; quod quidem eò diligentius vulgari oportebat, quò erat ab omni rerum humanarum uſu remotius.

CAPUT VII.

1us. *Regum deponendorum author* GREGORIUS VII. 2º. *exeunte ſæculo orbis univerſus, eâ novitate commotus. Explicatum obiter, quo ſenſu negarent, excommunicari poſſe Reges.*

AT enim quod Scriptura ſilentio prætermiſit de poteſtate indirectâ annexâ clavibus fortè traditio explicavit. Ne id quidem imo undecim ferè ſæculis, cùm tot Reges nefarii infideles, hæretici apoſtatæ, perſecutores fuerint, de iis amovendis, aut de excutiendo imperii jugo, nec cogitatum unquam fuit; ac nequidem de Laïcis quibuſvis per Eccleſiaſticam poteſtatem ulla rei ſuâ parte multandis.

Primus omnium quotquot extiterunt Gregorius VII. exeunte undecimo ſæculò, anno ſcilicet ab Incarnatione Domini 1076. quæ nota temporis concilio 3º. Romano præfixa eſt in eo Concilio de Henrico IV. Teutonum & Italiæ Rege ita pronuntiavit, ex ipſa quidem quam præferebat ligandi ac ſolvendi poteſtate à Deo tradita: *Ego regnum contradico, abſolvo ſubditos, ne ut regi ſerviant interdico.* (*a*) Cujus quidem formulæ nullum, anteactis tot ſæculis exemplum profe.unt, & cùm paſſim legantur veteres aut divina judicia, aut Eccleſiaſticas pœnas eaſdem Regibus intentâſſe, is primus omnium hæc addebat, legatis quidem ſuis: „ Vos (*b*) ei, ſi oportet, noſtra „ vice reſiſtite, & totius regni guberna„ cula contradicendo, tam illum quàm „ omnes ſibi conſentientes, à partici„ patione corporis, & ſanguinis Chriſti „ ſeparate *aliis etiam.* Aut rex ipſe „ repudiato turpi ſimoniacæ hæreſis „ mercimonio, (*c*) idoneas perſonas, „ ad ſacrum regimen promoveri per„ mittet aut Franci pro certo niſi fidem „ Chriſtianam abjicere maluerint, gene„ ralis Anathematis mucrone percuſſi, ipſi „ ulteriùs obtemperare recuſabunt „. Atque iterum aliis de cauſis ad Epiſcopos ſcribens: *Quod* (*d*) *ſi nec hujuſmodi diſtrictione voluerit reſipiſcere, nulli clam, aut dubium eſſe volumus, quin modis omnibus regnum Franciæ de ejus occupatione, adjuvante Deo tentemus eripere.* Oſtendant, vel unum anteà Romanum Pontificem ab obſequio legitimi Principis cujuſcumque Epiſcopos retrahentem aut adverſùs regna le-

(*a*) *Greg.* VII. lib. IV. Epiſt. 23. (*b*) Lib. IV. Epiſt. 23. ad *Bernardum* Diaconum & *Bernard.* Abbatem; de Henrico & Rodulpho Teutonum regibus. (*c*) Lib. 1º. Ep. 35. ad Rodericum Cabilon. De Philippo Francorum Rege. (*d*) Lib. 2. Epiſt. ad Epiſcopos Francorum de eodem Philippo.

Digitized by Google

legitima talia molientem, at in Galliæ Regnum ſuâ ſtabilitate Valentius minas adhibuit tantum. Germaniam nactus, Civilibus diſſidiis laborantem, (pridem enim Saxones in Henricum rebellaverant, magniſque ſe animis ac viribus ſuſtentabant,) apertè dixit; abſolvo, interdico regnum, contradico.

Itaquè id contigit quod ſolet rebus novis, atque inauditis, nempe ad rei novitatem obſtupeſcere omnes. Teſtis Otho Epiſcopus Friſingenſis (a) 12. Sæculi auctor nobilis doctrinâque & virtute æque ac genere clarus: ad hæc Hiſtoricus candidiſſimus & Gregorii ſeptimi laudator eximius: Sedi verò Apoſtolicæ ſic addictus, ut Romanos Pontifices, propemodum impeccabiles faceret, quemadmodum ſuprà memoravimus. Is tamen de Henrico depoſito hæc ſcribit: *Cujus rei novitatem, (b) eo vehementius indignatione motum ſuſcepit imperium, quo numquam ante hæc tempora hujuſmodi ſententiam in Principem Romanorum promulgatam noverat.*

Quin ipſe eam Otho quantum eâ novitate moveretur his verbis teſtatur: *Lego & religo Romanorum Regum, & Imperatorum geſta: & nuſquam invenio quemquam ante hunc, (c) (Henricum IV.) à Romano Pontifice excommunicatum, vel Regno privatum.*

Ac nequis exiſtimet eum & alios fuiſſe nimios & apertè falſos qui etiam de excommunicandi poteſtate dubitarent, diligentiſſimè obſervandum infigendúmque memoriæ eſt quam excommunica-

Excommunicatio, quid ?

tionem ab Imperatoribus, Regibúſque amovendam intelligerent; ea quippè erat, quæ vinculum omne humanæ etiam ac civilis ſocietatis incideret *quâ ſeparentur Principes ac milites ab Imperatoris ſui conſortio ſimul, & obſequio.* Sic enim diſertè exponitur in Apologia Henrici, (d) quæ eſt apud Freherum. Quo etiam ſenſu in Gloſſâ (e) ordinariâ & apud Sanctum Thomam legitur, (f) *quod Principes & multitudo non eſt excommunicanda.*

En igitur in quo quæſtionem reponerent. Reges in ſpiritualibus Clavium poteſtati ſubjici non negabant.

Ipſe Otho Friſingenſis (g) memorat Philippum ad tempus à Romano Epiſcopo inter pœnitentes collocatum, & Theodoſium à Sancto Ambroſio, propter cruentam cædem, à liminibus Eccleſiæ ſequeſtratum, ac de Theodoſio ſcribit ſic: (h) *Hic eſt Theodoſius, qui ab Ambroſio Eccleſiæ liminibus arcetur, quod ipſe humiliter ferens, tamdiu à Communione ſe abſtinuit, donec lacrymis ac bonis operibus pœnitentiâ peractâ à præfato Pontifice reconciliaretur.* Quibus profectò docet, niſi reſipiſceret, ac veniam impetraret, ab omni limine Eccleſiæ in perpetuum fuiſſe prohibendum.

Item Otho de Lothario Rege juniore, Lotharii Imperatoris filio in celebri negocio Thietbergæ & Waldradæ hæc habet: (i) *Verum Lotharius poſt crebras admonitiones, poſt violatum Sacramentum à ſummo Pontifice, communione privatur, ex quâ causâ tam ipſi quàm toti Regno oritur graviſſimum diſcrimen.*

Novitas ergò qua omnes atque ipſe etiam Friſingenſis Otho perculſi ſunt, in eo erat quòd excommunicationem eam Gregorius tulerit quæ fædere omni humanæ ſocietatis abrupto, ad regni privationem ſe extenderet; ea eſt novitas ad quam orbis obſtupuit, totoque elapſo ſæculo, poſt tot ſcriptiones,

(a) Otho Friſing. lib. 6. hiſt. cap. 32. 37.
(b) De Geſtis Frider. I. lib. 1. c. 1. p. 407.
(c) Lib. VI. hiſt. cap. 35.

(d) Apol. Hen. apolog. Freh. p. 163. (e) Gloſſa in illud mat. ne fortè colligemus zizaniale. (f) S. Tho. ſup. quæſt. 22. art. 5. arg. 2. (g) Otho Friſing. lib. VI. hiſt. cap. 35. (h) Otho lib. 4. cap. 18. p. 90. (i) Lib. 6. cap. 3. p. 120.

Digitized by Google

nes, viri docti graveſque ea movebantur.

Quominus mirum eſt ipſo Gregorii & Henrici ævo, cùm peracta res eſt, ingentes tumultus motuſque extitiſſe, tantaque omninò erat rei novitas ut illi etiam, qui Gregorio ſeptimo erant addictiſſimi, ab ipſo Pontifice hujus rei exemplum quærere cogerentur; Certe Herimannus Metenſis Epiſcopus is erat, qui ut Baronii verbis utar, *præ cæteris ultra montes poſitis Epiſcopis, ſemper adverſus ſchiſmaticos pro Sede Apoſtolica ſtetit deffenſor acerrimus, & imperterritus.* Atque is tamen anno 1076. ſtatim atque prolatum eſt Gregorii VII. Decretum rei novitate turbatus ab ipſo Gregorio quærebat, quid illis reſpondendum eſſet? qui dicerent autoritatem Apoſtolicæ Sedis non potuiſſe Regem Henricum excommunicare, nec quemquam à Sacramento fidelitatis ejus abſolvere, excommunicare, eâ quidem excommunicatione, quæ vinculum omne civilis etiam ſocietatis abrumperet, quo ſenſu quæſtionem inſtitutam fuiſſe vidimus, hujus ergo rei exempla & documenta à Gregorio VII. quærebantur.

Is poſtquam ad illam quæſtionem reſpondit, ampliſſimis atque accuratiſſimis litteris, non tamen Herimannus conquievit, ſed rurſus anno 1081. quinque poſt annos ab eodem Gregorio de integro cæpit quærere de Regum depoſitione quid reſpondendum eſſet, adeo res nova, & ambigua, videbatur.

Huic conſultationi reſpondet Gregorius longè adhuc copioſiùs quàm ante fuerat, quàm autem Herimannus hæc anxiè quæreret ejuſdem teſtantur datæ eâdem de re ad S. Gebhardum Juvanenſem, ſeu Salioburgenſem Epiſcopum litteræ. Habemus autem Sancti Gebhardi ad eas Herimanni litteras reſponſum, quod ſic incipit. *Mandavit jam ſecundò Charitas tua mihi, meiſque in perſecutione ſociis, indicare tuæ paternitati, quid in hâc Eccleſiæ defenſione tenendum, ſentiendumque cenſeamus.* Quantis ergò difficultatibus, ea in re laboraret, oſtendit qui Beatum Gebhardum, ejuſque ſocios, iterùm atque iterùm, ipſúmque Gregorium, imò jam accepto ampliſſimo reſponſo, ſecundo conſulit.

CAPUT VIII.

Quæ Gregorius VII. *hujus rei exempla, & documenta protulit, rei novitatem probant.*

JAm operæ prætium erit inſpicere, propiùs quæ Gregorius VII. ab Herimanno Metenſi interrogatus, exempla, quæ Scripturæ ac Patrum documenta protulerit, ita enim facilè intelligemus quâ Scripturæ autoritate, quâ Patrum Traditione nitatur.

Exempla omninò quatuor ex omni antiquitate protulit. Primum quod Theodoſius Magnus à ſancto Ambroſio. Alterum quod Arcadius pulſo S. Joanne Chryſoſtomo à Sancto Innocentio Papa fuit excommunicatus; quâ de re infra videbimus. Veterum hæc exempla duo ad excommunicationem quidem, non ad depoſitionem valent, ſatis enim conſtat, neque Theodoſium Magnum, neque Arcadium fuiſſe depoſitos; neque id quiſquam cogitabat. Quare exempla hæc duo adeò nihil proderant Gregorio Henricum deponenti, ut potiùs nocerent.

At duo alia protulit. Primum exeuntis 6. Sæculi in Gregorii Magni Epiſtola ad Senatorem, *Si quis*, inquit, (a) *Regum, Sacerdotum, Judicum Perſonarum, atque ſæcularium, hanc conſtitutionis noſtræ paginam* (De

(a) *S. Greg. Mag.* lib. 11. hodie XIII. Ep. 11. hodie 8. ind. 6.

PRIVILEGIO XENODOCHII AUGUSTODUNENSIS) *agnoſcens contra eam venire tentaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat.* Alterum 8vi. Sæculi de S. Zacharia Papa Childericum deponente, ac ſubſtituente Pipinum. Sicè duobus exemplis, quæ Gregorius protulit, unum tantum eſt nempè Zachariæ, quod executionem ſonet, alterum minas tantum continet, nullo unquam exemplo aut effectu conſecuto.

Verùm antequam iſta duo, queis tota cauſa nititur, ſuo loco diligentiùs exponantur, rogo bonâ fide, quem ſanâ ac modeſtâ mente præditum non pudeat, aſſerere ob unius Monaſterii violata privilegia juridico ordine deponi poſſe Regem, ac totam rempublicam conturbari? Quare, vel hæc falſa ac ſubdititia eſſe conſtat, quod multi contendunt vel aliò pertinere, quàm quò referantur.

Nempè aliud eſt minari, ſeu potius imprecari ut à malo deterreas, quod illis temporibus etiam Laïci in excommunicationis formam, teſte Baronio, (*a*) faciebant, aliud juridicam ferre ſententiam, cujus rei exemplum à Gregorio ſeptimo quærebatur. Jam de Childerico, quem à Zachariâ verè eſſe depoſitum Gregorius ſeptimus memorat, ut nunc alia omittamus, ne ipſa quidem Gloſſa id patitur, quæ Gregorii VII. verbis commemoratis, Capite: *Alius* 15. quæſt. 6. ad verbum *depoſuit*: hanc adhibet notam: *dicitur depoſuiſſe, qui deponentibus conſenſit.*

Atque hæc dicimus non quòd uno exemplo 8. ſæculi, ſuperioribus ſæculis inſuper habitis ſtare poſſit tanta res, ſed ut demonſtremus Gregorio VII. omni ſtudio quærenti, ne unum quidem exemplum ex anteactis temporibus ſuppetere potuiſſe.

(*a*) *Bar.* to. 11. p. 685. ſub hoc titulo: Excommunicationes apponi ſolitæ à quocumque.

Auctoritatem verò Scripturæ paſſim affert, (*b*) eam ubi Paulus dicit, *neſcitis quia Angelos judicabimus? Quanto magis ſæcularia?* Quæ quàm ad rem pertinent ſuo loco exponemus, & nobis tacentibus nemo non videt, quàm parum ad legitima judicia ſpectent, quæ de arbitris ſponte eligendis Apoſtolus memorat.

At Gregorius ſeptimus (*c*) ex omni antiquitate locum profert, unum apocryphæ, falſæque ſcript. de ordinatione Clementis. Quo ex loco Gregorius hæc verba deſcribit: *Si quis amicus fuerit iis, quibus ipſe, Clemens ſcilicet, non loquitur, unus eſt ex illis qui exterminare. Eccleſiam Dei volunt.* Quem quidem locum magno Petri prolatum nomine, ſi verâ etiam autoritate polleret, non tamen ad neceſſariam obedientiam, ſed ad amicitias cum ſchiſmaticis diſſolvendas pertinere, ipſa res loquitur; taliſque omnino eſt is locus, ut jam eum allegare pudeat adverſarios; hoc uno teſtimonio; hac Traditione Gregorii VII. de deponendis Regibus doctrina nititur.

Profert etiam Julii I. falſam Epiſtolam ad Orientales Epiſcopos de primatu Petri, deque eâ poteſtate, quâ Cœlos aperit & claudit, quam profectò poteſtatem nemo negat; quod autem infert: *Cui ergò aperiendi claudendique cœli data poteſtas eſt de terrâ judicare non licet?* Item quod concludit ſic: *porrò exorciſtæ ſuper Dæmones à Deo Imperium habent, quanto igitur magis Sacerdotes?* Hæc, inquam, quis jam Theologorum vel confutatione digna arbitretur.

Hæc Gregorius bis interrogatus ab Herimanno protulit. Hæc eum impulerunt,

(*b*) Gregor. VII. lib. 8. Ep. 21. 1. Cor. 6. 3. (*c*) Ibid.

Digitized by Google

lerunt, ut Reges deponi à ſe poſſe conſideret; jam cogitent omnes an non pudeat inter Eccleſiaſtica dogmata recenſere, quæ non aliis fulta præſidiis, primum in lucem prodierunt.

Eſt enim alia ratio qua Gregorius VII. juramentum fidelitatis à ſede Apoſtolicâ ſolvi poſſe confirmat: quod etiam inquit, *ex frequenti auctoritate ſæpe agit Sancta Eccleſia, cùm milites abſolvit à vinculo juramenti, quod factum eſt bis Epiſcopis, qui Apoſtolicâ auctoritate à Pontificali gradu deponuntur.* Tanquam juramentum illud Epiſcopo, ut Epiſcopo, factum non ſtatim abeat, ſine diſpenſatione ullâ, cùm is Epiſcopus eſſe deſiit.

Non aliis tamen fultus argumentis Gregorius VII. in Concilio Romano 4°. confidenter id dicit: *Sanctorum prædeceſſorum noſtrorum ſtatuta tenentes, eos qui excommunicatis fidelitate aut Sacramento conſtricti ſunt, Apoſtolica auctoritate à Sacramento abſolvimus, & ne ſibi fidelitatem obſervent, omnibus modis prohibemus.* Cùm tamen prædeceſſorum ſuorum aliorúmque Sanctorum ſtatuta nulla, auctoritatem nullam, nulla exempla protulerit, niſi Epiſcoporum qui depoſiti fuerint, ut ſuprà vidimus, vanáque & apocrypha, & nulla collegerit. Poſtquam bis interrogatus ea, quæ ſuæ cauſæ faverent, operoſiſſimè conquiſivit.

CAPUT IX.

De Gregorianorum Decretorum autoritate in Eccleſiâ dubitatum, neque ipſe ſibi conſtitit.

QUare mirum non eſt ſi poſt viſas lectáſque Gregorii VII. Epiſtolas, totóque emenſo ſæculo Otho Friſingenſis hæſitabat adhuc, & exempla quærebat; cùm ipſe Gregorius nihil ſatis firmum aut idoneum protuliſſet. Extat apud Caniſium Sancti Gebhardi Juvanenſis vita, ejus ævo ſcripta per eum virum qui Gregorium VII. alterum Heliam appellat, cujus tamen hæc verba ſunt: *Hoc novum, ſive rarum in reges anathema, utrum ex venditione Epiſcopatuum, & Abbatiarum, an ex aliâ infamiâ cauſas ſumpſerit, penes eorum conſcios ſit, & judices, nobis ſententia paſtoris timenda eſt ſive juſta, ſive injuſta.* Hîc profectò videmus de ipſâ ſententiâ, juſtane an injuſta ſit, quàm trepidè loquatur vir Gregorio ſeptimo addictiſſimus. Neque illi Gregorii Epiſtolæ imbibitam animis novitatis opinionem exemerant, quam addita raritatis voce mollirent.

Multos hîc prætermittimus æquè hæſitantes ſuo loco memorandos; Neque verò tantum cœteri dubitabant, ſed ipſe Gregorius, quantumcumque eſſet propoſiti tenax, hîc ut in re inaudita & intentatâ hactenus, ſatis ſibi conſtare non potuit: ecce enim anno 1076. in Concilio Romano Henricum ſimul à regno depoſuit, & anathemate perculit, quâ ſententiâ animati perduelles atque inde ſecutæ calamitates effecerunt ut anno 1077. Rex Canoſſam profectus à Papâ veniam peteret, triſti omninò ac lamentabili cultu, ritúque. Quod autem hîc geſtum ſit exponit ipſe Pontifex in ſecundâ ſententiâ adverſus Henricum latâ anno 1080. *Confuſus & humiliatus poſt primam ſententiam, ſcilicet ad me, in Longobardiam veniens, abſolutionem ab excommunicatione quæſivit; quem ego videns humiliatum, ſolam ei communionem reddidi; non tamen in regno, à quo eum in Romana ſynodo depoſueram, inſtauravi, nec fidelitatem omnium, quam ſibi juraverant, vel erant juraturi, à quâ omnes abſolvi, in eâdem ſynodo, ut ſibi ſervaretur, præcepi.* Sic teſte Gregorio anno 1077. Henricus communioni non tamen regno redditus, manebat depoſitus, quâ in re Gregorium non ſibi conſtitiſſe duobus argu-

mentis facilè omnes intelligent. Primum quod ipſe, quique eum ſequebantur, eo nituntur maximè, quòd excommunicatus, quicum nec licet colloqui, regnare non poſſit, ab omni vinculo humanæ ſocietatis abſtractus. Atqui Greg. anno 1077. communionem Henrico reddiderat; ergo depoſitio excommunicatione nixa ſtare non potuit, neque reſponderi poteſt, jam alium Regem fuiſſe ſubſtitutum, cui regnum adimi ritè electo non poſſet. Hoc enim rebus geſtis non congruit, ut ſequentia docebunt.

Secundum ergò argumentum ex rebus poſteà geſtis exoritur, nam ſolutâ ſemel excommunicatione ac rebus confirmatis, Henricus communioni redditus, conſueto more regiam poteſtatem exercuit. At Saxones, aliique earumdem partium cùm eum anno 1076. ut quidem arbitrabantur, ritè depoſitum, non aliud quàm exregem appellarent, anno 1077. Rodulphum Regem elegerunt.

Hîc Gregorius mirum in modum æſtuare cæpit, & Saxones quidem electum à ſe Rodulphum, Legato Apoſtolico non modo præſente, ſed etiam approbante aſſerunt, Gregorius nullo ſuo conſilio id factum etiam juramento firmavit, nos jurato Pontifici de ipſo credimus; delegato, Saxonibus, rem uti publicam, affirmantibus, fidem negare vix poſſumus.

Ut cumque eſt, ſiquidem Pontifex procul omni dubio ea ſe poteſtate præditum ſentiebat ut Henricum Imperio exueret, illum pro depoſito habere debuit, quoad imperium reddidiſſet, quoque magis nitebatur regnare depoſitus, eò magis neceſſe erat à Pontifice prohiberi.

Hoc fateamur neceſſe eſt à Gregorio VII. ſi ipſe ſibi conſtaret, reique bene geſtæ ſibi eſſet conſcius, agi debuiſſe, quid autem egerit ſic ſcribit Hiſtoricus: „ Domnus Apoſtolicus Apoſtolici vigo„ ris oblitus, multum eſt à priore ſen„ tentiâ mutatus. (a) Nam qui prius Hen„ ricum cum omnibus adjutoribus Apoſ„ tolicâ ſeveritate excommunicaverat, „ eique regnandi poteſtatem potenter „ interdixerat, & omnes qui ei fidelitatem „ juràſſent abſolverat, & electionem „ novi Regis conſenſu ſuo confirma„ verat, nunc per litteras mandavit „ ut Conſilio facto, rex uterque au„ diatur, & quem juſtitiâ regnare per„ miſerit, altero depoſito tutus in re„ gno confirmetur „. (b) Exemplum litterarum Gregorii ſubdit, in quibus Henricus, & Rodulphus æquè Reges appellantur, ſedetque Pontifex medius qui inter utrumque quis potiori titulo regnet, ipſis petentibus æquo jure diſceptet. (c) *Deſideramus enim*, inquit, *cum conſilio Clericorum & Laïcorum ejuſdem Regni cauſam inter eos, Deo favente, diſcutere, & cujus parti magis ad regni gubernacula juſtitia faveat demonſtrare.*

Eadem iterat ſæpè, atque etiam in Concilio quarto Rom. an. 1078. & variis Epiſtolis, at ſi Henricus, quem depoſuerat, neque reſtituerat, verè certoque erat depoſitus, non erat inquirendum an meliori jure regnâſſet qui jure omni privatus vi regnum retineret; ſed Gregorius tantâ re attonitus, ejuſque novitate vel ipſe turbatus, neque minus eventus, quàm ſui dubius, nihil certi conſilii ſequebatur. Quæ profectò ſufficiunt, ut videamus Gregorium VII. Regum depoſitorem confidentiſſimum licèt, in tantâ re decernendâ præcipitem, in exequenda trepidum, & cunctabundum, ad extremum illud, atque intentatum hactenùs impetu potius quàm certâ ratione, atque conſilio de-

(a) Ibid. ad ann. 1078. p. 138. (b) *Greg.* VII. Ibid. & lib. 4. Epiſt. 23. 24. (c) *Greg.* VII. lib. V. 15. VI. 1. &c.

deſcendiſſe; neque teneri nos ad id decretum tuendum, de quò ipſe decreti autor ambigeret.

CAPUT X.

Gregorius VII. *nimia, & nova ſectatur. Initia regiæ poteſtatis ſuperbiæ, ac diabolo aſſignat, repugnante ſcripturâ, neque tantum Patrum, ſed totius humani generis traditione.*

Mihi verò hæc omnia animo revolventi id unum occurrit, neque Gregorium VII. fervido ingenio præditum, cùm tam malos Principes, quos ea ætas tulerat, ægrè pateretur, neque Eccleſiaſticis pœnis jam ſatis commoveri cerneret, terrenis rebus addictos, eò deveniſſe, ut aliis pœnis exterrefaceret, ac de imperio adimendo cogitaret, Sedique Apoſtolicæ omnia nova, etiam inſolita vindicaret.

Hinc illa extiterunt magnifica in ſpeciem, ſed ipſa re vana, certè hactenùs inaudita, quæ in Concilio Romano protulit: poſtquam enim regnum iterato decreto ſublatum ab Henrico in Rodulphum vice Apoſtolorum tranſtulit, hæc deindè depromet ad ipſos Apoſtolos ſermone converſo. (*a*) „ Agite, nunc, quæſo, Patres, & Principes Sanctiſſimi, ut „ omnis mundus intelligat & cognoſcat, „ quia ſi poteſtis in Cælo ligare, & ſolvere, poteſtis in terrâ, Imperia, Regna, „ Principatus, Ducatus, Marchias, „ Comitatus & omnium hominum poſſeſſiones tollere unicuique & concedere. Vos enim Patriarchatus, Primatus, Archiepiſcopatus, Epiſcopatus „ frequenter tuliſtis pravis & indignis, & „ religioſis viris dediſtis. Addiſcant nunc „ Reges & omnes ſæculi Principes, quanti vos eſtis, quid poteſtis, & timeant pari pondere juſſionem Eccleſiæ veſtræ „. Sic Petri & Pauli nomine terrena omnia longè ordine recenſita ad ſuæ, & Eccleſiæ ſuæ imperia revocabat; notus enim ſtylus, antiquiſſimus, & Gregorio VII. utiquè frequentatus, Pontificum Romanorum, tribuentium Petro & Paulo quod eorum ſucceſſores ſive vicarii ut tunc ferè loquebantur eorum auctoritate ac vice agerent. Et quidem eo jure, & Canonico ordine Petrus & Paulus pridem Eccleſiaſticas dignitates auferebant, & dabant, ſed hæc vetera & abolita erant. Novum aliquod perterrefaciendis Regibus ac populis ille cogitabat atque humana omnia ſuo ſubdebat Imperio.

At non ille, quem ſuo loco laudabimus Gregorius ordine ſecundus, pietate, doctrinâ, fortitudine, nulli non comparandus; non, inquam, ita ille loquebatur qui apertè ſcribit ad Leonem Iſaurum: *Pontifex poteſtatem non habet regias dignitates deferendi.* Quis nunc alter iſte Gregorius propriis nominibus appellatas dare, & adimere aggreditur.

Neque verò hæc dicentes Gregorii VII. pietati obloquimur, imò ejus commendatam Martyrologio Romano laudamus memoriam, & bono animo egiſſe omnia, quibuſvis petentibus haud inviti largiemur, neque quod paſſim objiciunt ſchiſmaticorum ſectamur calumnias, ſed quæ ipſe ſcripſerit, ſimplici animo referimus, neque his obliterari nolumus, quæ pro Eccleſiaſticà diſciplinâ magna ac præclara geſſit, ac ne miracula quidem, quæ à quibuſdam autoribus ipſi tribuuntur. Sed in Sanctis viris non omnia imitanda, docti legibus non exemplis regi nos petimus, neque coarctari ad ea, quæ Romanæ Eccleſiæ numquam adoptavit fides. Om-

(a) Concil. Rom. VII.

Omninó Gregorium admiramur, magno & erecto animo inſurgentem in Reges ſimoniacos & ſcelerum deffenſores, ſed interim dolemus eum incitato ſemel animo ad extrema & nimia deveniſſe, ſpiritualem poteſtatem longo intervallo temporali anteponit, & hoc ex majorum ſcitis, iſtud verò non ex Patrum ſententiâ, quod addit; ſed (*a*) „ forte putant quod regia dignitas „ epiſcopalem præcellat. Ex eorum „ principiis colligere poſſunt, quantum „ à ſe utraque differunt, illam quidem „ ſuperbia humana reperit, hanc (*b*) di- „ vina pietas inſtituit, *& alibi explicatius*, Itane dignitas ſæcularibus inven- „ ta, non ſubjicietur ei dignitati quam „ omnipotentis Dei providentia ad ho- „ norem ſuum invenit? ..... quis neſ- „ ciat Reges & Duces ab iis habuiſſe „ principium qui Deum ignorantes, „ ſuperbiâ, rapinis, perfidiâ, homici- „ diis, poſtremò univerſis penè ſceleribus „ mundi Principe diabolo videlicet agi- „ tante, ſuper pares licèt homines domi- „ nari, cœcâ cupiditate & intolerabili „ præſumptione affectaverunt?„ Nullus Pontificum Chriſtianorum, nullus hactenus dixerat, aut cogitaverat, *diabolo mundi principe agitante*, legitima imperia inter homines fuiſſe conſtituta, cùm pacis hoſtis diabolus leges & ordinem, omneſque adeò legitimas poteſtates averſetur, quod eſt à Beato Irenæo præclarè explicatum, his verbis; „ Ad utilitatem gen- „ tilium terrenum Regnum poſitum „ eſt à Deo, ſed non à diabolo, qui „ nunquam omninò quietus eſt, imò qui „ nec ipſas gentes vult in tranquillo „ agere ut timentes regnum humanum „ non ſe alterutrum homines vice piſ- „ cium conſumant, ſed per legum po- „ ſitiones, repercutiant multiplicem gen- „ tilium injuſtitiam, & ſecundum hoc „ Dei ſunt miniſtri, qui tributa exigunt „ à nobis, in hoc ipſum ſervientes, & „ quæ ſunt poteſtates, à Deo ordinatæ „ ſunt.

(*a*) *Greg.* VII. lib. 4. Ep. 2. (*b*) Lib. 8. Ep. 21.

Ad magnam ergo contumeliam pertinet ſublimium poteſtatum, aſſerere ipſas, *agitante diabolo cæcâ introductas cupiditate, & intolerabili præſumptione dominandi ſuper pares.* Tantum enim humanæ ſocietatis bonum, quo homines hominibus legitimo præſunt ordine, non ſuperbia, ſed recta ratio; non diabolus, ſed Deus inducit Neque verò dici ullo modo poteſt niſi per ſummam rerum antiquarum imperitiam legitima imperia per ambitionem ac ſuperbiam hominum incepiſſe: præclarè enim Juſtinus Hiſtoricus rerum humanarum aggreſſus hiſtoriam, ſic orditur (*b*) *principio rerum, gentium, nationumque omnium imperium penes reges erat, quos ad faſtigium hujus majeſtatis non ambitio popularis, ſed ſpectata inter bonos moderatio provehebat, populus nullis legibus tenebatur: arbitria principum pro legibus erant; fines imperii tueri magis quàm proferre mos erat, intra ſuam cuique patriam regna finiebantur. Primus omnium Ninus Rex Aſſyriorum veterem, & quaſi avitum gentibus morem novâ imperii cupiditate mutavit &c.* Quæ initia & omnium gentium hiſtoriæ produnt & ipſa Scriptura demonſtrat. Primus enim Nemrod nominatur, qui vicinas civitates utique jam per legitima imperia conſtitutas invaſerit peſſimo quidem exemplo, ſed quod non ſtatim omnia humana pervaderet, permanſit enim diutiſſimè apud multas gentes mos probus & antiquis, Deo ac naturâ duce, conſtitutus. Quod humanæ ſocietatis tam excellens bonum, ſi diabolus omnis operis divini interpolator poſteà occupavit, haud propterea malum quo optima inſtituta corrupta ſunt prius bono fuerit; cùm præſertim regii, ac ſupremi imperii, in ipſa patria poteſtate forma præceſſerit, primos inter homines quorum familiæ per longiſſimam parentum vi-

(*b*) Lib. 1.

Digitized by Google

vitam in quædam veluti, modica ac modeſta regna ſucreſcerent. Grave igitur illud quod Gregorius VII. dum in ſuperbos Reges inflammatur, progreſſus extra metas, nec ipſi dignitati à Deo ordinatæ aut Apoſtolicæ doctrinæ ſatis conſulebat, qua ſemper apud omnes conſtiti, *Sublimiores poteſtates à Deo eſſe*, (*a*) & quidem à Deo providente præpoſitas: quippè quæ mala opera dato gladio coerceant, ac publicæ paci, Deo ita providente ac jubente, inſerviant, ſed hæc ſuo loco luculentius declarabimus.

CAPUT XI.

Aliæ Gregorii VII. *novitates, novum excommunicationis genus, quo victoriam ab* Henrici IV. *exercitu arcet, nova doctrina de omnium Pontificum Romanorum ſanctitate.*

Scitum illud Chryſoſtomi: *Novitas novitatem parit* (*b*) Gregorius VII. novæ depoſitionis ſententiæ, novum excommunicationis addebat genus: hoc ſcilicet „ Quicumque temerario auſu hujus noſtræ conſtitutionis „ violator extiterit, vinculo eum anathematis obligamus, & non ſolum in „ ſpiritu, verum etiam in corpore, „ & omni proſperitate hujus vitæ, Apoſtolicâ poteſtate innodamus, & victoriam ejus in armis auferimus. Quo decreto facto hæc ſcribebat in prædictâ ſynodô jam omnes (*c*) excommunicationis, & anathematis vinculo innodati & ut nullam victoriam poſſint obtinere, poteſtate ſancti Petri ſunt alligati, „ quâ formulâ delectatur, iterum ſic decernit illi ejus culpa vel ſuperbia pax iſta remanſerit, gratiam S. Petri auferimus, eumque ſicut membrum diaboli, & deſolatorem Chriſtianæ Religionis, cum „ omnibus fautoribus ſuis feſtinabimus, „ à communione Chriſtianæ ſocietatis abſcindere; Ita ut nullam deinceps victoriam in Bello, nullam proſperitatem „ habere poſſit in ſæculo.

Eo ſenſu an. 1080. adverſus Henricum nominatim hæc ſcribit ad Petrum & Paulum ſermone excuſo. (*d*) Iterum regnum „ Teutonicorum, & Italiæ, ex parte omnipotentis Dei & veſtrâ interdicens ei omnem poteſtatem & dignitatem regiam ei „ tollo, & ut nullus Chriſtianorum ei ſicut „ Regi obediat, interdico &c. Ipſe autem Henricus cum ſuis fautoribus in omni belli congreſſione, nullas vires, nullamque in vitâ ſuâ victoriam obtineat. Sic ab adverſantibus omnem proſperitatem poteſtate Apoſtolicâ propellebat, ſic victoriæ imperabat, at Deo non erat placitum hæc in manu ſuâ poſita, ab homine ad formulam arbitrariam revocari. Quare eodem anno & Henrico victoriam conceſſit & Rodulphum cui Gregorius Petri & Pauli vice imperium donaverat in prælio cædi voluit? & poſteà Gregorius fugari Româ permiſit, & Salerni obire victum. Suo quoque tempore ulturus Henricum falſo, & Apoſtatico Pontifice conſtituto Guiberto Ravennenſi autorem nefandi ſchiſmatis, & poteſtatis verè Eccleſiaſticæ contemptorem.

Ad ejus victoriam pertinent hæc Sigeberti (*e*) verba: *Hildebrandus Papa quaſi divinitus revelatum ſibi prædixit, hoc anno falſum regem eſſe moriturum, & verum quidem prædixit, ſed fefellit eum de falſo Rege conjectura,* ſecundum ſuum velle *ſuper Henrico interpretata. Rex enim Henricus Saxonibus gravi prælio congreditur, & in congreſſu falſus Rex Rodulphus cum multis Saxoniæ Principibus extinguitur.* Quæ Sigeberti narratio à Gre-

(*a*) Rom. 13. 1. Tim. 2. 12. 1. Petri 2. 13.
(*b*) S. Chryſoſtomi hom. 5. in 2. ad Tim. c. 2. v. 16. Conc. Rom. 4. (*c*) Greg. VII. lib. 6. Ep. 7.

(*d*) Conc. Rom. 4. tom. 10. Conc. (*e*) Sigeb. ad an. 1080.

Digitized by Google

à Gregorii dictis, decretiſque non abhorret.

Exemplo Gregorii VII. Alexander III. Friderico 1°. depoſito, & excommunicato, *inhibuit auctoritate Dei, ne vires ullas à modo in bellicis congreſſionibus habeat, aut de Chriſtiano aliquo victoriam conſequatur, aut alicubi quiete, & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos operetur.* Tanquam hæc in hominum poteſtate Chriſtus eſſe voluerit, ad hæc nimia, ac melioribus ſæculis inaudita Alexander III. egregius alioquin Pontifex Gregorio VII. auctore deductus eſt, adeo vana cogitant, quibus poſterioris exempla ætatis ſufficiunt ne grave videretur, non modo omnia imperia ſed etiam omnem rerum divinarum humanarumque curſum in unius hominis arbitrio collocari ac ne à tanta poteſtate genus humanum aliquid iniqui metueret docebat Gregorius VII. (a) ad *Apoſtolicam Sedem ritè ordinatos, meritis Beati Petri meliores effici atque omnino ſanctos.* Et id quidem ex decretis Symmachi Papæ repetebat, quæ ſanè Decreta, commodâ interpretatione molliri, non exagerari, & ad extremum urgeri oporteret. Addebat Gregorius *licèt experimento ſciamus nempè Papam ſanctum eſſe, quod* hactenùs nemo præſumpſerat. Sic profectò Gregorius dum omnia humana ac divina trahere ad ſe nititur, & dignitatem regiam infringebat & Pontificiam, novis, neque duraturis titulis commendabat.

Quod ſi certâ fide credere nos oportet deponi poſſe à Pontificibus Reges, quod depoſitionem talem Concilio Romano Gregorius promulgârit eadem profectò fide teneamus poſſe Pontificem autoritate ſua ab excommunicatis auferre victoriam, ac proſperitatem ſæculi: cùm id non tantum in privatis Epiſtolis, ſed etiam Decreto edito, Gregorius VII. & Alexander III. pronunciârint.

Item eadem fide admittere debemus, illud in Concilio Romano editum poſſe à Pontificibus ut Patriarchatus & Epiſcopatus, ita & omnes hominum poſſeſſiones pro meritis tolli & concedi, quæ nempè Pontifices ſolos eſſe Reges, ſolos Imperatores efficerent; quale imperium humana conditio neque gerere, neque tolerare poſſit.

Placet autem hîc in anteceſſum expromere quæ ſuo loco probaturi ſumus, Gregorium VII. alioſve Pontifices à quibus hæc geſta decretaque ſunt nunquam Decreto ad omnem Eccleſiam edito docuiſſe, eam ſententiam quæ Eccleſiaſticæ poteſtati talia vindicaret ad integritatem fidei Catholicæ aut Eccleſiaſtici dogmatis pertinere, moderabatur animos ille qui Eccleſiam regit, ſpiritus veritatis ne humilis Chriſti grex in tentationem eam incideret quare etiam ij qui Pontificiam infallibilitatem, vel maximè tuentur ab hàc ſententiâ abhorrere, deque his ut de aliis Pontificum geſtis liberè diſputare poſſunt.

Si quis tamen libentes nos ad ea adduci putat; fallitur, neque enim ii ſumus, quibus Eccleſiæ vulnera nulla neceſſitate retractari placeat, ſed rurſus non ſumus eorum numero qui ubiquè trepidi, & infirmâ fide hæc quantacumque vulnera, tanquam ſint Eccleſiæ ipſi lethifera, perhorreſcant.

Satis enim ſcimus Eccleſiam Catholicam Sedemque Apoſtolicam in Petra fundatam ſtare firmiùs quàm ut his commoveri poſſit, & quantumcumque hæc adjectiva humaniſque conſiliis quæſita ipſam tamen Petram Chriſto auctore poſitam inconcuſſam ſtare, qua fide ſecuri, & ſuperiora diximus & alia haud minus neceſſaria proſequemur,

(a) *Gregor.* VII. lib. 8. Ep. 21. ad Heriman.

CA-

CAPUT XII.

Qua occaſione Gregorius VII. Regum depoſitionem aggreſſus ſit; quove Imperii ac Regnorum ſtatu, quam univerſalis Monarchiæ jam temporalis Ideam animo infirmârit; ejus mores, ingenium, & in omnia Regna variæ molitiones; ac 10. in Imperium Romano-Germanicum in Galliam, in Angliam, in Daniam, de iiſque quæri, nihil imminutâ Sedis Apoſtolicæ Majeſtate.

GREGORIUS VII. novæ poteſtati, quam in temporalibus exercere ſe poſſe confideret muniendæ, humana undequaque ſubſidia conquirebat, atque omnia Regna in ditionem ac proprietatem Sedis Apoſtolicæ vindicare ſatagebat. Poſteaquam enim Caroli Magni domus inclinata eſt toto Occidente regia labaſcere ac nutare cœpit auctoritas, proceres paulatim omnia occupare, & prope æquiparari, Regibus Epiſcopi, procerum anteſignani ad hæc inſitâ Religioni reverentiâ validi, pleraque reipublicæ munera ad ſe detrahere: regna in varias Dynaſtias, ſeu Eccleſiaſticas, ſeu Sæculares ſcindi, quæ quidem Dynaſtiæ jura regalia multa, eaque maxima, ſibi tribuebant, gravi imminutione regiæ majeſtatis. Reges precariam veluti poteſtatem exercere, eò uſque depreſſi, ut ſæpè cum ſubditis ac vaſſallis æquo jure bellare cogerentur, ſic imperiis prope modum in anarchiam verſis, bellis, cædibus, fœdis populationibus omnia replebantur, quæ rerum inclinatio nono ſæculo cœpta. Decimo & undecimo in deteriora vergebat, ut Gregorii VII. tempore vix ullus Regum eſſet, qui regiam majeſtatem, ac veram Imperii vim retineret. Etſi enim Othones in Germaniâ & Italiâ magnis animis ac viribus ſeque ac rempublicam ſuſtentâſſe videbantur, res tamen in pejus ſuo veluti pondere deflectebant; ac ſub Henrico IV. urbes genteſque effræni licentia rebellabant, inclytum Francorum Regnum, quod omnibus ferè reliquis imperaverat, etſi ſuo ſtatu atque hæreditariâ ſucceſſione valentius, communibus tamen incommodis laborabat, nec dum ſe Capetii ſatis confirmaverant, neque Capetiorum IV. Philippus I. qui tum imperitabat tantæ majeſtati animis atque ingenio reſpondebat. Guillelmus ille victor atque conqueſtor, recens Angliam occupaverat, validus quidem viribus, atque imperandi certus, ſed tamen Imperio nondum conſtabilito: res Hiſpaniæ tenues, Saracenis prementibus, Chriſtianis etiam in diverſa Regna diviſis, reliqua Europæ regna, aliа aliis caſibus fluctuabant.

Eâ rerum ac temporum neceſſitudine Gregorius VII. è Sanctâ Cluniacenſis Monaſterii diſciplinâ per varios dignitatum gradus ad Cathedram Petri evectus eſt: acerrimi ingenii, magnique animi vir, probis moribus, integrâ famâ Eccleſiaſticæ libertatis ac poteſtatis ſtudioſiſſimus, & qui potius ultra conceſſa tenderet, quàm aliquid de ſuo jure remitteret, is ergò optimum factu ratus, ut Sedi Apoſtolicæ, quæ Caput religionis eſſet, regna omnia etiam in temporalibus ſubderentur, non modo poteſtate clavium ſibi ſummam deponendorum, & conſtituendorum Regum ac Principum poteſtatem vindicabat: Sed etiam eos ſingulatim adortus, quacumque arte poterat, vectigales ſuos, atque etiam ſuos homines, ut tum loquebantur, facere cogitabat, & de Imperio quidem Romano-Germanico res facilior videbatur, cùm Romani Pontifices in illud Imperium, peculiare jus quoddam ſibi vindicarent, imò verò illud, ſi quidem Bellarmino & Baronio credimus, à Gregorii V. tempore datis Electoribus, atque impoſitis legibus ordinâſſent. Certè memoratu eſt dignum, id quod Gregorii VII. tempore ab autore Apologiæ Henrici IV. Imperatoris proditum: cùm ſe Saxonibus perduellibus, nonnulli à Longobardis, Francis, Bavaris ac Suevis conjunxiſſent, eos omnes apud Gregorium VII. accuſare Regem. „ Non decere tam flagitioſum plus

notum crimine quàm nomine regnare, maximè cùm ſibi regiam dignitatem Roma non contulerit oportere Romæ jus ſuum in conſtituendis Regibus reddi: provideret Apoſtolicus & Roma ex Concilio Principum, cujus vita & ſapientia tanto congrueret honori: quâ deceptione deluſus Apoſtolicus ſimul, & honore creandi Regis, quem ſibi fallaciter obtulerant, impulſus Regem Banno innodavit & Epiſcopis aliiſque Principibus, ut à Communione excommunicati Regis ſe ſubtraherent denunciavit. Se citò venturum in Teutonicas oras, ubi de negotiis Eccleſiaſticis & & de Regno tractaretur. Quæ quidem *aliena non ſunt ab eo Pontifice qui tam excelſos ſpiritus gereret*: Neque abſimile vero eſt talem virum Romanæ potentiæ gloria delectatum, quâ Sedis Apoſtolicæ dignitas amplificari videretur, atque illi omninò placuiſſe amplitudinem etiam Religionis titulo coloratam. Intentus autem erat, vel maximè Teutonico Regno, cui Romanum imperium junctum eſſet, *quod etiam Regnum per Saxonum rebellionem fluctuabat. Itaque* (a) *Gregorius* HENRICO IV. *Imperatore depoſito Teutonum, atque Italiæ Regem, qui Imperator futurus eſſet itâ conſtitui decernebat, ut tale ſibi præſtaret juramentum ab hâc horâ, & deinceps fidelis ero B. Petro ejúſque Vicario Papæ Gregorio, & quodcumque mihi ipſe Papa præceperit, ſub his videlicet verbis, per veram obedientiam, fideliter ſicut oportet Chriſtianum obtemperabo... & eo die quando illum primitus videro, fideliter per manus meas miles Sancti Petri & illius efficiar.* Quod quidem eſt ligium, ut vocant, & perfectiſſimæ donationis hominum, datáque eſt formula per veram obedientiam, quæ juſſis adhibita indetrectabile imperium deſignaret.

De Francorum Regno poſt hominum memoriam longè nobiliſſimo, atque auguſtiſſimo, unde etiam imperium quale apud Latinos eſt manâſſe noverat, hæc Legatis ſuis agenda decernit. *Dicendum autem eſt omnibus Gallis, & per veram obedientiam percipiendum, ut unaquæque domus, ſaltem unum denarium annuatim ſolvant B. Petro,* (b) *ſi eum recognoſcant patrem & paſtorem ſuum, more antiquo.* Rationem addit: *Nam Carolus Imperator, ſicut legitur in Tomo ejus qui in archivo Eccleſiæ Beati Petri habetur, in tribus locis colligebat, mille ducentas libras ad ſervitutem Apoſtolicæ Sedis.* Nos eum Tomum ignoramus, nihil ſimile in Caroli Magni, ac ſecutorum Principum hiſtoriis geſtis capitularibus, aut in Conciliis aliiſque actis publicis, aut privatis qualia ejus ævi ſunt innumerabilia legimus, & Pontifici impoſitum fuiſſe credimus ab iis qui talia cudebant.

Carolus Sedi Apoſtolicæ multas Provincias devictas donavit, at Regnum nec vectigale aut cenſuale fecit; neque quiſquam ab ejus ſucceſſoribus, tale quid aut cogitârit, aut paſſus eſt, Francique Reges Sedi Apoſtolicæ omnium religioſiſſimè in ſpiritualibus obtemperabant. Omnium ſtudioſiſſimè ſuam in temporalibus dignitatem tuebantur; quare Gregorius adhibitâ licèt formulâ per veram obedientiam quâ imperium indetrectabile ſignificatum fuiſſe vidimus, nullum unquam cenſum à Gallis impetravit, ſed neque per Legatos, juſſos licèt quidquam eâ de re poſtulatum fuiſſe legimus ut totum illud in auras penitùs evanuiſſe videatur.

In eâdem Gregorii Epiſtolâ ſic legitur: *idem Magnus Imperator Carolus Saxoniam obtulit Beato Petro, cujus eam devicit adjutorio, & poſuit ſignum devotionis & libertatis.* Offerre Beato Petro conſueto hujus ævi ſermone, hoc erat, proprietati Sedis Apoſtolicæ adſcribere; at Carolus Magnus nuſquam ſcripſit, nuſquam dixit ſe Beato Petro devictam obtuliſſe Saxoniam, ſed tantùm in devictâ pri-

(a) *Greg.* VII. Lib. 9. *Epiſt.* 3.

(b) Lib. 8. *Epiſt.* 23.

Digitized by Google

primam Eccleſiam conſecratam quam inquit, *Pio Chriſto & Apoſtolorum ſuorum Principi Beato Petro obtulimus.* (a) Sic Petro non Saxoniam, ſed in Saxonia, pro gratiarum actione primam Eccleſiam obtulit; & quidem erecto templo Apoſtolorum Principem ritè veneratus, eam tamen Provinciam nullius mortalis imperio quam ſuo vindicavit.

Cæterùm annualem cenſum ſemel impoſitum Gregorius VII. facilè in argumentum proprietatis ac dominii trahebat, quare Guillelmo Conqueſtori Angliæ Regi modis omnibus delinito ſuadebat ut Regnum Angliæ quod anteriores Reges ſolo voluntariæ pietatis ſenſu, nullo temporalis ſubjectionis animo Sedi Apoſtolicæ cenſuale fecerant; ipſe temporali Domino ſubderet. At Guillelmus ità reſpondit: *Hubertus Legatus tuus ad me veniens ex tuâ parte admonuit, quatenùs tibi, & ſucceſſoribus tuis fidelitatem facere, & de pecuniâ quam anteceſſores mei ad Romanam Eccleſiam mittere ſolebant, meliùs cogitarem; unum admiſi, alterum non admiſi* (b) *fidelitatem facere nolui, nec volo, quia nec ego promiſi, nec anteceſſores meos anteceſſoribus tuis id feciſſe comperio.* Sic fidelitatem in verecundum petitorem acriter refutabat: de denario Beati Petri avitam conſuetudinem recto ſenſu intellectam prompto animo ſequebatur.

Quod autem à Guillelmo Anglorum (c) Reges, idem à Danorum Rege Sueno, ut ab ejus parente, atque etiam ab ipſo promiſſum Gregorius poſtulabat, neque hujus poſtulati ullam unquama videmus habitam eſſe rationem.

Interim opulentam Provinciam, Romanæ *urbi vicinam, quam viles & ignavi Hæretici tenerent*, ei pollicetur, quo jure ſuam non ſignificat, niſi Hæreticorum omnia ſua eſſe duceret.

(a) *Capitul. Car. Mag.* de inſt. Ep. per Sax. p. 246. (b) Inter Lanfr. Ep Bar. t. II. an. 1079. (c) *Greg. VII.* Lib. 2. *Epiſt.* 71.-75.

CAPUT XIII.

De Hiſpaniâ, & Sardiniâ, quid Gregorius VII. *ſecreverit.*

ERat tum Hiſpania ferè tota ſubdita Saracenis, à quorum manibus nobiliſſimum Regnum recuperare multi undique Chriſtiani Principes ſatagebant: Ad hos Gregorius VII. ſic ſcribit. (d) *Non latere nos credimus Regnum Hiſpaniæ ab antiquo proprii juris Sancti Petri fuiſſe, & adhuc licèt diù à Paganis occupatum, lege tamen juſtitiæ non evacuatâ nulli mortalium, ſed ſoli Apoſtolicæ Sedi ex æquo pertinere: addit conceſſiſſe ſe Evulo comiti habendam Sancti Petri nomine* certis conditionibus, quamcumque ab infidelibus terram recepiſſet.

Cæterùm id juris & Hiſpani neſciebant, & hujus oblitteratam fuiſſe memoriam ipſe Gregorius fatebatur: ſic enim poſteà ſcripſit. Regibus, Comitibus, cæteríſque Principibus Hiſpaniæ. ,, (e) *Notum vobis ,, fieri volumus, quod vobis quidem tacere ,, & non eſt liberum, vobis autem non ſolum ad futurum, ſed etiam præſentem gloriam valdè neceſſarium, videlicèt Regnum Hiſpaniæ ex antiquis conſtitutionibus B. Petro. & S. R. Eccleſiæ in ,, jus & proprietatem eſſe traditum quod ,, nimirum hactenùs & præteritorum temporum incommoda, & aliquos anteceſſorum occultavit negligentia; nam poſtquam illud Regnum à Saracenis & Paganis pervaſum eſt & ſervitium, quod ,, Beato Petro inde ſolebat fieri propter infidelitatem eorum, & tyrannidem detentum, ab uſu noſtrorum tot annis interceptum eſt, pariter etiam rerum, & proprietatis memoria dilabi cœpit.* ,, Promittit tamen Gregorius Legatos à ſe miſſos rem omnem demonſtraturos aſſertione certâ, deni-

(d) *Epiſt.* 7. *ibid.* (e) Lib. 1. 4. *Epiſt.* 28.

denique adhortatur : „ *ut ad honorem* „ *Beati Petri & R.æ Eccleſiæ promptos &* „ *magnificos ſe exhibeant;* „ quod profectò fecerunt, multi Hiſpanorum Principum Eccleſiæ Romanæ annuas penſiones ſpoponderunt, atque ſe ultrò ut ſpirituali Dominæ ſubjecerunt.

Id verò an excuſſis titulis potiùs quàm ultronea pietate fecerint, non ſatis mihi conſtat. Stricto jure feciſſe probat Baronius(a) allato exemplo *Berengarii Comitis Barcinonenſis, qui anno* (b) inquit, 1091. *Urbani Papæ.* IV. *cùm recuperáſſet Tarraconenſem civitatem occupatam à Mauris, eandem obtulit Eccleſiæ Romanæ*; Quæ vana eſſe omnia facilè comprobabit ipſum à Baronio productum inſtrumentum: quippe quo legimus à Comite Berengario Tarraconenſem civitatem, non à Mauris occupatam, *ſed jure paterno*, ac bonorum paternorum *diviſione* ſuam, non Sedi Apoſtolicæ redditam, *ſed in Dei nomine ſpecialiter donatam fuiſſe*: quæ à Deo non firmant, ut potiùs evertant jus illud in Hiſpanias venditatum.

At verò Petrus de Marcâ, (c) vir doctiſſimus ex antiquis monumentis probat Gregorio VII. à Comite Beſalvenſi Bernardo, atque etiam ab Aragonum Rege annuam conceſſam fuiſſe penſionem; id verò ab iis factum antiquis excuſſis, ac recognitis titulis, acta non memorant.

Neque item docent, an ſtricto jure potiùs quàm voluntate ſit factum, quod idem Bernardus *ſe militem ac vaſſallum Sancti Petri fecit*. Id enim eo tempore ab aliis etiam, ut à Comite Provinciæ, (d) ac Barcinonis ultrò ac nulla obligatione factitatum fuiſſe, ejus ævi acta memorant: quod ii Comites, ubi ſe Sedi Apoſtolicæ addixiſſent, eo patrocinio tutiores, atque etiam adversùs Dominos ſecuriores eſſent.

Refert etiam Petrus de Marcâ ſecutis ſæculis, cùm eam penſionem, quam Aragonenſes conceſſerant, Romani Curiales violentiùs exegerint, à Regibus Aragonenſibus planè denegatam, conſenſiſſe tamen illos ad illam penſionem voluntariè perſolvendam, non autem *contractu* infeodationis inito, aut obligatione pacta.

Caſtellæ verò Reges nihil quidquam ſolviſſe, nihil peculiaris juris in Sede Apoſtolica recognoviſſe legimus: quo conſtare videatur ea, quæ Gregorii VII. tempore ab aliis Hiſpanis facta ſint, voluntariè potiùs quàm ſtricto, & antiquo jure fuiſſe impoſita. Neque propterea Gregorium antiqua Eccleſiæ Romanæ jura in Hiſpaniæ Regnum memorantem, deceptorem putamus; ſed falſis titulis, quales omni ævo multi confecti ſunt, decipi potuiſſe confitemur.

Quænam certè ejus Legati rei oblitteratæ, atque omni hominum elapſæ memoriâ, documenta protulerint, neque uſquam legimus, neque animo aut conjectura aſſequi poſſumus, aut omninò intelligimus, quomodo ſtare poſſint. Gregorius enim memorat antequam Regnum illud à Saracenis pervaſum eſt, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ inſcius, & proprietatem fuiſſe traditam, ac certa ſervitia fuiſſe conſtituta: atqui anno Chriſti 713. invaſio Saracenorum contigit, quo tempore illa ex Feudorum jure orta ſervitia, atque proprietas ne nomine quidem erant cognita. Neque verò Hiſpaniam Sedi Apoſtolicæ Gothi, Ariani tradidiſſent, neque poſtquam Reges anno 588. Catholici ſunt facti, tale quidquam egiſſe, tot Concilia, tot acta, tot hiſtoriæ, tot Epiſtolæ innuunt: cùm Sedis Apoſtolicæ poteſtas ſed ſpiritualis illa atque cæleſtis omnibus paginis celebretur: Neque à Rege Pelagio recidivi poſt Saracenicam invaſionem Hiſpanorum imperii fundatore, ejuſque ſucceſſoribus, aliiſque Hiſpanienſibus Regibus per trecentos, ac ſexaginta annos, qui à Pelagio ad Gregorium effluxere, quidquam tutè poſtulatum fuit. Ac Reges Hiſ-

(a) *Bar.* T.XI. ad ann. 1073. p.424. (b) Id. ad ann. 1091. p.627, (c) *Hiſt. de Bearn.* L.IV.p. 331. 352, (d) Greg. VII. Lib. 9. *Epiſt.* 12.

Hiſpaniæ per ea tempora haud minùs quàm alios abſoluto jure regnâſſe, omnia monumenta teſtantur. Jam quod ait Baronius, (a) *hiis juribus potitam Apoſtolicam Sedem anno Chriſti* 701. *ſub impio Rege Vitiza horum jacturam eſſe paſſam.* Neque cum Gregorio VII. convenit, qui hanc jacturam ad Saracenorum invaſionem refert: neque cum Tudenſi Lucâ, quem unum Baronius teſtem adducit. Is enim poſteàquam autore Vitiza Canones diſſolutos, ſacráque omnia conculcata memoravit, hæc addit inſuper; *& ne adversùs eum inſurgeret Sancta Eccleſia, Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, & cæteris Eccleſiæ Miniſtris, carnales uxores haberi præcipit, & ne obedirent Romano Pontifici ſub mortis interminatione prohibuit.* Quæ ad evitandum Canonicæ, atque Eccleſiaſticæ diſtrictionis metum manifeſtè referri, rerum oſtendit ſeries, ad ſolvenda Romani Pontificis, ut ſupremi etiam Domini, imperia pertinere, neque Lucas Tudenſis ſignificat, neque alii ſcriptores, neque Gregorius VII. ſuſpicatur.

Utcumque eſt, illud animo capere vix poſſumus, quod is Pontifex mavult Hiſpaniam ſervire infidelibus, quàm illud qualecumque jus ultrò remittere. Sic enim ipſe ſcribit, ſuprà dicta Epiſtola: Ad Principes in terram Hiſpaniæ proficiſci volentes, (b) *hoc neminem veſtrum ignorare volumus, quoniam niſi æquâ pactione perſolvendi juris Sancti Petri in Regnum illud animadvertere ſtatueritis, potiùs vobis Apoſtolicâ autoritate, ne illuc tendatis, interdicendo contra feremur, quam Sancta & univerſalis Mater Eccleſia, idem à ſuis filiis quod ab hoſtibus patiendo, non jam proprietatis ſuæ, ſed filiorum detrimento ſancietur.* Quaſi vulnus illud reviſione ſpontanea temporalis tributi curare non poſſet; ſed iſta non reputat, & ovem in feræ faucibus palpitantem non eripere, ſed tondere cogitat. Atque hæc facit abſtinentiſſimus, & innocentiſſimæ vitæ Pontifex dum Sedis Apoſtolicæ jura etiam temporalia, quæ ſemel animo præceperat, tantiſper imminui pejus omnibus malis arbitratur.

Neque minùs dura ſunt, quæ Sardinienſibus ſcripſit: cùm enim in animum induxiſſet, ut aliquid ab eis commodi temporalis ferret, primam ad eorum judices dedit Epiſtolam: (d) *Romanam Eccleſiam omnium matrem privatam tamen eis debere ſollicitudinem; at anteceſſorum negligentia friguiſſe, caritatem illam, quæ antiquis temporibus inter Romanam Eccleſiam, & gentem illam fuit, maximo inter ipſos Chriſtianæ religionis detrimento: atque omninò neceſſarium ut de ſalute animarum cogitent, Romanámque Eccleſiam ut matrem recognoſcant, atque antiquam devotionem impendant: ſe quidem non modò ut eorum animæ, ſed etiam patria ſalva eſſet, ſollicitè invigilare, ſi ſua verba receperint, gloriam & honorem & in præſenti & in futura vita conſecuturos eſſe: ſin aliter agerent, ſuæ culpæ imputarent, ſi quid periculi contigiſſet; Legatos coram acturos quæ de ſalute eorum & honore tractaret.*

Quid eſſet illa ſalus, honorque, quam ipſis quæreret, ſequentia demonſtrabunt: nam paulò poſt de ſui Legati poſtulatis hæc ſcribit. (e) *Niſi in hoc anno certa nobis ſuper hac re ratione reſpondeatis, nec ampliùs veſtra reſponſa quæremus, nec tamen ulterius jus & honorem Sancti Petri irrequiſitum relinquemus.* Cenſum ac vectigal ſatis apertè iſta ſignificant, eò primum illa verba lenia, eò denique minæ ſpectabant.

Gravius poſteà urget, ſcribitque hæc glorioſo judici Calaritano Urſocco. (e) *Nolumus ſcientiam tuam latere, nobis terram veſtram à multis gentibus eſſe petitam: maxima ſervitia, ſi eam permitteremus invadi, fuiſſe promiſſa; ità ut medietatem totius terræ noſtro uſui vellent relinquere, partémque alteram ad fidelitatem noſtram ſibi habere, eùmque hoc non ſolum à Normannis, & à Thuſcis,*

(a) Baron. T. II. an. 1037. pag 424. T. VIII. an. 701. pag. 640. T. VIII. p. 641. (b) *Greg. VII.* Lib. 10. *Epiſt.* 7.

(c) Lib. 1. Ep. 29. Bar. T. XI an. 1073. p. 433. (d) Ibid. *Epiſt.* 41. (e) Lib. VIII. *Epiſt.* 10.

Digitized by Google

ac Longobardis, ſed etiam à quibuſdam Ultra-montanis crebrò ex nobis eſſet poſtulatum, nemini eâ de re unquam aſſenſum dare decrevimus, donec ad vos legatum noſtrum mittentes, animum veſtrum deprehenderemus: Nempe ille Legatus exploraturus erat, quo tributo oblato ſe ab invaſorum de prædatione redimerent: pergit enim: *igitur, quia devotionem Beato Petro te habere, in legato ſuo monſtrâſti, ſi eam ſicut oportet*, (quid autem oporteret ſatis apertè ſignificaverat) *ſervare volueris, non ſolùm per nos; nulli terram veſtram viingrediendi licentia dabitur, ſed etiam ſi quis attentaverit & ſæculariter & Spiritualiter prohibebitur à nobis, ac repulſabitur*. Quid ſi denegaverint, quæ Gregorius poſtulabat? Nempe hoſtibus prædæ erunt: Tantine erat tributum Romanæ Eccleſiæ perſolvendum, ut propter eam cauſam miſeros inſulanos, *data licentia*, lupis paſtor exponeret.

Cœterùm quid in ea inſula juris ſibi eſſet, ne verbo quidem ſignificat, jurium etiam temporalium vehementiſſimus ubique, ut videre eſt, oſtentator. Sed ut concedamus Sardiniam Inſulam jam tum in Eccleſiæ Romanæ ditionem conceſſiſſe, utque id vel maximè non tantùm jactaret Gregorius, ſed etiam inſulani ſeu metu, ſeu veri conſcientiâ facerentur; tamen in tributis exigendis nulla Gregorius poſſeſſione nitebatur; antiqua, confuſa, obſoleta, generalibus verbis, uti vidimus, venditabat, diriſque comminationibus novum ſibi titulum comparabat.

CAPUT XIV.

De Hungaria: de aliis Regnis ac Provinciis, quibus cauſis impulſi Pontificiæ Ditioni ſe ultrò ſubjecerint: arbitraria jura etiam in infideles Principes protenduntur.

Salomon Hungariæ Rex infans (a) Andreæ patris juſſu, atque omnium ordinum applauſu ritè coronatus; mox patre mortuo propter infantiam pulſus, ac per Henricum IV. Imperatorem, cujus ſororem duxerat, ſæpe regno reſtitutus, eidem Henrico Hungariam fecit tributariam (b) id neceſſitate geſtum Gregorius Regi crimini vertit *quod Regnum Hungariæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ proprium à Rege Stephano olim Beato Petro cum omni jure, ac poteſtate ſua oblatum, & devotè eſſet traditum*. Addebat probationem quod nempe Henricus tertius Imperator Henrici quarti Pater, *victo rege Hungaro, & facta victoria ad corpus Beati Petri lanceam & Coronam tranſmiſit, & pro gloria triumphi ſui, illuc regni direxit inſignia, quo principatum dignitatis ejus attinere cognovit*. Quare gravia minabatur: nec aliter Beati Petri gratiam aut ſuam benevolentiam ſpondet; niſi ſceptrum regni, inquit, correcto errore tuo, Apoſtolicæ non Regiæ Majeſtatis beneficium recognoſcas. Sic ſi quis Beatum Petrum honorâſſet, regni proprietatem, atque omnia deinde jura feudorum ſedi Apoſtolicæ vendicabat; quamquam ejus proprietatis nulla in Annalibus, ad ea quidem tempora mentio reperitur.

Si quando diſſidia (c) inter fratres de regnis ac Provinciis orirentur, ut in Barcinonenſi Comitatu evenerat, ſancti Petri inexpugnabile pollicebatur auxilium ei parti, quæ in ſedis Apoſtolicæ poteſtate futuram ſe eſſe profiteretur.

Afflicti ac pulſi Reges ſedi Apoſtolicæ ſua regna tradebant, ejus autoritate reſtitui ſe poſſe confidebant: ſic à Rege Ruſſorum Demetrio, cùm is à fratre pulſus eſſet, traditum regnum Gregorius ſeptimus ſuſcipit, *exhibita, Sancto Petro fidelitate*. (d)

Neque exiguum tutamen erat ab Apoſtolica ſede regnum accepiſſe. Scribit enim Vezelino adverſus Dalmatiæ Regem inſurgenti: (e) *Scias nos de prudentia tua multùm mirari, ut qui te eſſe dudùm Beato Petro & no-*

(a) *Samb. Schaf. Bar.* T. IV. ad ann. 1071. pag. 464.

(b) *Greg.* VII. Ep. ad Salom. L. II. Ep. 13. (c) *Greg.* VII. L. 6. Ep. 16. *Bar.* T. II. ad ann. 197. (d) Lib. II. Epiſt. 74. (e) Lib. VII. Ep. 4.

nobis fidem promiſeris contra eum, quem in Dalmatia Regem autoritas Apoſtolica conſtituit; tu modò coneris inſurgere; quapropter nobilitatem tuam monemus & ex parte Beati Petri præcipimus, ut adverſùs jam dictum Regem arma capere non præſumas, ſciens quidquid in illum auſus fueris procul dubio te in Apoſtolicam Sedem facturum.

Hæc incipit Gregorius VII. his ac ſimilibus ad Regna Sedi Apoſtolicæ tradenda hortabatur & ad Geyſam ſcribebat Hungarorum Ducem: (a) *Regnum Hungariæ, ſicut & alia nobiliſſima regna in propriæ libertatis ſtatu eſſe debere, & nulli Regi alterius regni ſubjici, niſi ſanctæ, & univerſali matri Eccleſiæ Romanæ, quæ ſubjectos non habet, ut ſervos, ſed ut filios ſuſcipit univerſos.*

Quare Salomoni Hungarorum Regi ademptum à Deo regnum prædicabat quod is contemto nobili dominio Beati Petri, (b) *cui erat proprium Hungariæ Regnum* ſe Regi Teutonico, quamvis neceſſario ſubdidiſſet, ſubditque rationem: *Petrus enim à firma petra dicitur, quæ portas inferi confringit, atque adamantino rigore deſtruit, & diſſipat quidquid obſiſtit.* Quæ dicta adverſùs hæreſes, & alia vitiorum monſtra, per Chriſti imperium debellanda, ad terrenam ditionem quotidie amplificandam & ad comparanda ſibi regna, vertebat.

Eam Univerſalis Monarchia etiam temporalis ideam animo informaverat, quæ ſpirituali addita poteſtati, tale imperium conderet, quale res humanæ ferre non poſſent.

Jiſdem veſtigiis inſiſtebat Innocentius III. Magnus alioquin Pontifex, cùm Joannem ſine terra Angliæ Regem depoſitione mulctaret. Barones Angliæ ac Philippum Auguſtum adverſùs eum invitaret, donec Joannes Sedi Apoſtolicæ regnum traderet, uti ſuo loco memorabimus.

Non ergo mirum ſi paſſim in ſervitium uerent Duces, Comites, ipſi etiam Reges in ſede Apoſtolica ſuis rebus tutelam, atque etiam, proh dolor! ſuæ cupiditati ad vicinos invadendos titulum quæſituri, quæ quantum rei Chriſtianæ offecerint, lectori æſtimandum relinquimus.

Nec alia moliebatur Adrianus IV. dum illud à nobis ſuprà memoratum jus edidit. *Nempe Hiberniam & omnes Inſulas, quibus ſol juſtitiæ Chriſtus illuxit ad jus ſancti Petri & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ pertinere.*

Poſtea ad libitum arbitraria jura creſcebant, quo factum eſſe diximus, ut Alexander VII. tanta terrarum ſpatia infidelibus detracta Chriſtianis Regibus concederent.

(a) L. II. Ep. 63, (b) Ibid. Ep. 70.

CAPUT XV.

Regna infidelium, quo jure conceſſa Bellarminus *aliique defenderint. Hac, & alia de Regibus deponendis geſta, nullo religionis periculo impugnari poſſe.*

HIs in conceſſionibus tuendis Bellarminus (c) maximè laborabat, cùm negaret infideles juſtos ſcilicet dominos legitima poſſeſſione deturbari poſſe, niſi conarentur avertere à Chriſti fide ſubditos. At profectò illi Reges, quorum Alexander ſextus aliique Pontifices partiebantur imperia, de fide Chriſtiana nequidem cogitabant. Quem nodum Bellarminus & alii ſic exſolvunt. Alexandrum ſextum cùm regna infidelium daret, non id providiſſe, ut Reges Chriſtiani, Reges infideles debellarent, & eorum regna occuparent, ſed ſolùm ut eo adducerent fidei Chriſtianæ prædicatores, tum Chriſtianos ab eis converſos: ac ſi Reges infideles reſiſterent, Chriſtianis jus eſſet bellum inferendi. O novos Apoſtolos & novo more tutos! O novam & Apoſtolis inauditam Chriſtianorum militum armaturam! At ſi Chriſti Apoſtolos hic omitti placet, quod infirma Eccleſia nondum hæc fortia auderet mirum cur Gregorius Magnus

(c) *Bellarm. L.* 5. de Rom. Pontif. Cap. 2.

Magnus valida jam Eccleſia, Chriſtiano imperio, tótque Chriſtianis fulta Regibus, à Regina Brunechildi non tale ſatellitium Auguſtino ſuo in Angliam profecturo impetravit. Cur non talibus Diaconis ſuccinctus Sanctus Bonifacius Moguntinus Germaniæ intulerit Evangelium? aut cur eum Pipinus ipſi devinctiſſimus, pro fide Chriſtiana obtruncari permiſerit? cur Willebrodi, Wilfridi, Swiberti, Adalberti,& alii innumerabiles, qui per eamdem ætatem barbarica nomina Martini gloria illuſtrârunt,nullo tali munimine prædicandam ſuſceperint Religionem Chriſtianam. Denique hujus cuſtodiæ Evangelicis Prædicatoribus datæ, bellíque in liberam gentem ea cauſa ſuſcepti, quod verbi divini præcones reſpuiſſet? nullum apud antiquos exemplum eſt. Qui Caroli Magni Saxonica bella commemorant; cogitare debuiſſent Saxones Francici Imperii perduelles, nováque ſemper contumacia rebellantes, victos,captos,deditos,patriæ,libertati,vitæ redditos, ſi Evangelio obedirent?Poſtremò occiſos, atque diſperſos quod fidem Salvatori Chriſto, atque optimo Regi Carolo datam fefelliſſent, regionémque eorum aliis conceſſam incolis, atque hi Catholicam Religionem ad ea uſque tempora propagârunt, quibus eos ad infandum Schiſma Lutherus abripuit.

Neque verò me fugit quanti ſint nominis,à quibus hæc Bellarminus,aliſque hauſerint, ſed Doctores poſtremis ſæculis natos per librorum penuriam, ne alias commemorem cauſas,Eccleſiaſticæhiſtoriæ non ſatis gnaros, atque ideò non vita, ſed doctrina degeneres, antiquis placitis & exemplis poſtponi oportere, clara voce dicimus.

Nec putamus Sanctum Thomam, cujus autoritate utuntur,ad prædicandum gentibus fidem tali unquam auxilio profecturum. Nec Sancti Franciſcani ac Prædicatorii ordinis Martyres: nec poſtremo ſæculo Sanctus Franciſcus Xaverius, Indiarum Apoſtolus,atque ex eodem ſodalitio tot inclyti Martyres hæc ſectati, nec ævo noſtro tot Sancti Epiſcopi, atque Presbyteri, quos ad Barbaras gentes noſtra Gallia, ac tota Europa ſummittit. Quin etiam Bellarminum alióſque, ſi talia præſidia offerentur,toto animo putamus fuiſſe averſaturos, ut meritò contemnamus eam doctrinam à qua conſectanda vel ipſi abhorrerent.

Neque magis probamus quod dicunt ab Alexandro VI. Chriſtianos inter Reges diſtributas eſſe terras,*ut impediret contentiones, & bella Chriſtianorum, quæ in illis regionibus negotiari volebant*.Neque enim ſi vel maximè placeat Romanos Pontifices non verbi tantum Apoſtolico more, ſed etiam commerciorum, ac negotiationum eſſe duces,& ad eorum arbitrium reſtringi imperia commerciorum, ac gentium libertatem: non,inquam, ſi iſta vel maximè placeant: talem explicationem Alexandri VI. decreta ferre poſſunt:*omnes*(a)*enim*,inquit, *& ſingulas terras firmas, & inſulas remotas, & incognitas verſus partes Occidentales,& Mare Oceanum conſiſtentes repertas, & reperiendas in poſterum,quæ ſub actuali Dominio temporali aliquorum Dominorum Chriſtianorum conſtitutæ non eſſent, cum omnibus illarum Dominiis, civitatibus,caſtris,juribus,& Juriſdictionibus univerſis,vobis,hæredibúſque,& ſucceſſoribus veſtris in perpetuum, motu proprio, & ex certâ ſcientiâ, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine donavimus,conceſſimus,& aſſignamus*:(b):Quo Decreto inter Reges ducta linea diſpertiit orbem ex *Apoſtolicæ*, inquit,*gratiæ largitate,motu proprio, non ad veſtram, vel alterius pro vobis ſuper hoc nobis allatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera libertate, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine*. Quæ profectò nihil aliud ſonant, quàm meram donationem, quare alii.... magis Bullas referunt ad ea, in quibus Pontifices, ut in facto particulari, conſenſu omnium errare potuerint. Quo exemplo nos quoque noſtro jure poſſumus, non tantum hæc ab Alexandro VI. tótque ejus anteceſſoribus ad eamdem formam edita. Decretáque de infidelium terris divi-

(a)Al.VI.*Ep.ad Ferdin.& Eliſab.* (b)*Ibid.n.*19.

Digitized by Google

dividendis, verùm etiam alia de ſupremis poteſtatibus deponendis, geſta, exigere ad regulam & ad majorem fidem, adque ea ſecreta, quæ totis mille, & quod excurrit annis, intacta manſere. Placet enim omninò id quod Turrecremata alia occaſione dixit: *Nec iſta conſequentia eſt bona, factum fuit ſic: Ergò legitimè factum fuit, nos enim non debemus reſpicere, quod factum eſt in præterito, ſed quod juridicè fieri debuerit in futurum.*

Hæc certè omnia ſalvâ fide quæri, uti prædiximus, Perronius quoque Cardinalis confitetur, & Bellarminum teſtem adducit, & certè Bellarminus Cenſor audentiſſimus cujuſcumque doctrinæ, quam Sedi Apoſtolicæ, non ſatis æquam putat, huic noſtræ ſententiæ nullam notam infert tractatu ampliſſimo de ea re edito. Et Perronius celebri oratione in Conventu ordinum Regni habita, id agit ut hæc quæſtio inter problematicas habeatur; quare licebit nobis, vel ipſis concedentibus, antiquam ſententiam noſtræ Facultatis, imò antiquam traditionem Eccleſiæ Catholicæ ſub Cleri Gallicani, atque etiam Auguſtiſſimi Regis totiúſque adeò Regni felicibus auſpiciis, nulla cujuſquam contumelia propugnare.

Hæc autem diligentiſſimè exequimur, excuſſis omnibus utriuſque partis argumentis: non quod Galli noſtri hac tractatione egeant: vix enim quiſquam inter Gallos in dubium revocat ſupremam poteſtatem, atque ut ità dicam, Regiæ Majeſtatis independentiam, quà pax Reipublicæ continetur. Sed tamen cæteris ſatisfacere nos oportet, omníque ſtudio amovere à Theologorum Scholis alienam, à Chriſtianà modeſtià, ac melioribus ſæculis inauditam de deponendis Regibus ſententiam. Quod quidem dum faciemus, Sedis Apoſtolicæ dignitati conſulemus, nedum ejus privilegia imminutum eamus. Quis enim inter Sedis Apoſtolicæ privilegia reputet, quod poſſint de Regibus amovendis vana & irrita, & omnibus jam populis contemnenda Decreta conſcribere? Aut quis non videat apud cordatiores hanc totam de temporali Pontificum poteſtate ferè obſoleviſſe ſententiam, ut qui eam tuentur adhuc, ultimorum ſæculorum exemplis abrepti potiùs quàm certa ratione ducti eſſe videantur. Non ità effluxere quæ Romani Pontifices de rebus Eccleſiaſticis condidere Decreta, his ceſſere hæreſes, contuſi, fractíque ſunt, qui Eccleſiæ fidem, autoritatémque invaſerunt, fides quippe poſt hæreſes ſplendet puriùs, contempta ab Hæreticis Eccleſiæ autoritas firmiùs invaleſcit. At quid Pontificibus profuerunt, quæ ad Reges in temporalibus ſubjugandos tantis molitionibus ſuſcepere? Nempè hæc omnia conciderunt, caſſáque & irrita, nihil Sedi Romanæ præter invidiam atque odia; nihil toti Eccleſiæ præter bella, cædes, ſchiſmata pepererunt, tanti refert, quid Deo autore, quid humanis conſiliis moliare. Sed nos hæc meliùs exempla edocebunt. Rem ergò hanc totam ab ipſis Eccleſiæ totiuſque adeo humani generis initiis explicare aggrediamur.

CAPUT XVI.

Ipſam quæſtionem aggredimur. Hæc tractatio bifariam diſtributa; Quinque Propoſitiones ordine comprobandæ.

QUærimus igitur an Eccleſiaſtico ordini ipſique ejus capiti Romano Pontifici, ſit jure divino conceſſa poteſtas, quà ſupremas poteſtates ſolio amovere poſſit. Ac ſupremas poteſtates dicimus, non tantum Reges, ac Monarchas, ſed quemcumque ordinem, ac cœtum, qui ſupremâ autoritate in civilibus ac temporalibus gaudeat. Quamquam enim Reges plerúmque nominamus, Apoſtolorum exemplo, eo nomine complectimur illos omnes, qui ſumma autoritate gaudeant.

Hoc ſtatu quæſtionis conſtituto claret quàm ineptè & imperitè, nec bona fide agat Dominus Nicolaus Dubois; cùm dicit,

cit, & inculcat, vereri nos debere, ne feudis, aliiſque juribus temporalibus excidamus Eccleſiaſtici, ſi Cleri Gallicani Declaratio valeat. Hæc fœda, & inſulſa procul à nobis abſint. Nos enim ſatis ſcimus Romanis Pontificibus & Sacerdotali ordini Regum conceſſione, ac legitima poſſeſſione bona quæſita, jura, imperia ita haberi, poſſideri, uti quæ inter homines optimo jure habentur, poſſidentur. Imò ea omnia ut res dicatas Deo ſacroſanctas eſſe, nec ſine ſacrilegio invadi, rapi, & ad ſæcularia revocari poſſe. Sedi verò Apoſtolicæ, Romanæ urbis, aliarúmque terrarum conceſſam ditionem, quò liberior, ac tutior poteſtatem Apoſtolicam toto orbe exerceat, non tantum Sedi Apoſtolicæ, ſed etiam toti Eccleſiæ gratulamur, votiſque omnibus precamur ſacrum principatum omnibus modis ſalvum, & incolumem eſſe. At ſi contendant Romanis Pontificibus, quale in utraque Siciliâ, aut in Sardiniâ, aliiſque forte Regnis, tale ſibi aut majus etiam, aut aliquatenùs ſimile uſu, conſuetudine, poſſeſſione legitima, in imperio Romano, Germanico ordinando quæſitum eſſe jus; id verò Germani, & quorum intereſt omnes, & juris civilis interpretes quærant, & decidant utcumque libuerit: nihil hæc ad nos pertinent, neque ullam ea de re quæſtionem movet Clerus Gallicanus: Id enim tantum declarat, Reges & Principes in temporalibus nulli Eccleſiaſticæ poteſtati Dei ordinatione ſubjici, neque autoritate Clavium Eccleſiæ directè vel indirectè deponi, aut illorum ſubditos à fide, atque obedientia, ac præſtito fidelitatis Sacramento ſolvi poſſe.

Patet ergò quæri quid in Regna & imperia ſacer ordo, ejuſque ordinis caput Romanus Pontifex poſſit Chriſti ordinatione atque clavium autoritate, & quid Eccleſia eâ de re ſenſerit. Quod ut ſit apertius, quemadmodum in Sacro Cleri Gallicani cœtu, illuſtriſſimo Archiepiſcopo Pariſienſi autore, factum recolimus, univerſam hanc tractationem in duas partes diſtribuimus. Ac primum inquirimus quid traditum ea de re ab initio fuerit uſque ad Gregorii VII. tempora tum quid ab eo tempore decretum, geſtum, dictúmque ſit, ac primis illis temporibus cauſæ noſtræ firmamentum maximè continetur. In poſterioribus, quæ validiſſima ſunt adverſariorum objecta apparebunt. Porrò ſanam doctrinam comprobare aggredimur certis propoſitionibus, quæ ſibi mutuo lucem, robúrque præſtent, Geometrico more, & quanta potetimus perſpicuitate conſtitutis, quo rerum ordine id profectò aſſequamur, ut ſi quis eſt error facilè deprehendi, & confutari poſſit. Sin autem à Deo datur ſummo ſtudio quæſitum exponere veritatem, id ſperamus fore, ut nulla arte, nullo argumento labefactari poſſit.

Placet autem hîc ſtatim ponere propoſitiones illas, ut ſumma diſputationis conſtituta, quid deinde probari debeat omnes faciliùs animo comprehendant.

Prima Propoſitio. Regia, ac ſuprema poteſtas ordinandis rebus temporalibus præſtituta jam inde ab initio legitima eſt, etiam inter infideles.

Secunda. Ea poteſtas etiam inter infideles eſt à Deo.

Tertia. Regia ac ſuprema poteſtas jam inde ab initio, etiam inter infideles, ità eſt à Deo conſtituta, ut ſit à Deo ſecunda, hoc eſt, in ſuo genere, rebúſque ſuis ſub Deo, & poſt Deum prima: neque Deus conſtituit aliam poteſtatem, à quâ illa deponatur, aut in ordinem redigatur.

Quarta. Per inſtitutionem Sacerdotii Legalis non immutavit Deus rationem ac ſtatum Principatus, ſeu Regiæ ac ſupremæ poteſtatis. Imò luculentiùs declaravit eam poteſtatem à Deo eſſe ſecundam, & in ſuo genere, rebuſque ſuis primam.

Quinta & ultima. Neque per inſtitutionem Sacerdotii Chriſtiani quidquam immutatum fuit in jure regnandi, imò diſſertè explicatum in Novo Teſtamento, ac Patrum traditione Pontificibus Chriſtianis nullam eſſe à Chriſto attributam poteſtatem, qua temporalia ordinare, aut quemquam imperio mulctare, vel donare poſſint his propoſitionibus doctrinæ noſtræ ſumma continetur jam eas ſuo ordine confirmamus. DE-

DEFENSIO DECLARATIONIS
CLERI GALLICANI
DE
ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER QUINTUS.

Quo expenduntur Scripturæ Loci, & Patrum traditiones illuſtrantur; ad Caput I^um. GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

PRIMA PROPOSITIO *probatur quod Regia ſeu ſuprema civilis poteſtas jam inde ab initio ſit legitima, etiam inter infideles;divina quid ſit, & à Sacerdotali quo pacto diſcreta.*

PRIMA noſtra Propoſitio ſic habet. *Regia ac Suprema poteſtas, ordinandis rebus civilibus præſtituta, jam inde ab initio legitima eſt, etiam inter infideles.* Hic duo dicimus: primum eam poteſtatem eſſe legitimam, tum eſſe legitimam inter infideles.

Legitimam vocamus, quæ non tantum lege, ſed etiam juſta, bonaque lege nititur, atqui bona Lex eſt, quæ præcipit homines per juſta & legitima imperia adunari, dirigi, coërceri; unde exiſtit pax & tranquillitas publica. Quò factum eſt ut Propheta ſcriberet. *Quærite pacem* (a)*civitatis ad quam tranſmigrare vos feci,* (Babylonis ſcilicet, impiæ illius & omni idololatriâ contaminatæ) *& orate pro ea ad Dominum: in ipſa enim eſt pax vobis* (b). Nulli enim plebi pax vera obtigit niſi pacato imperio, ſub quo degit. Atteſtatur Apoſtolus præcipiens, Obſecrationes fieri pro Regibus, ut quietam & tranquillam vitam agamus. Quem locum interpretatus Tertullianus, ſic Imperatores alloquitur:*vobis-cum*(c)*concutitur imperium,concuſſis autem cæteris membris ejus; utique & nos in aliquo loco caſus invenimur.* Ac ſublato legitimo, ſummoque imperio, cædes, latrocinia, ſcelera omnia impune graſſari nemo diffitetur.

Unde conſequens eſt, ut Lex illa, quâ ſunt Supremæ poteſtates inter homines conſtitutæ, à naturali lege ducat initium. Natura enim duce homines pacem, bello, perturbationi ordinem anteponunt; Quo fieri neceſſe eſt, ut legitimo colla imperio ſubmittant. Quare nulla gens eſt, niſi penitus non tantum barbara, ſed etiam fera & belluino more vivens, quæ ſupremas poteſtates aliquas non agnoſcat, adeoque illa Lex infixa eſt mentibus, ut non niſi extrema cœcitate atque feritate obliterari poſſit. Hoc primum quod diximus, Supremas poteſtates eſſe legitimas.

(a) *Jeremiæ* XXIX. 7.

(b) 1. *Tim.* II. 1. 2. (c) *Tertul. apol. cap.* 31.

Alterum legitima imperia etiam inter infideles floruiſſe exponimus tantùm, non probamus id quod per ſe omnes vident, idque ab initio generis humani; neque enim, ut ait beatus Auguſtinus, ita ratio in hominibus vitiis, atque impietate ipſa detrita eſt, ut non ejus ſupereſſent ſaltem extrema veſtigia, Deóque bono placuit, ut etiam inter homines, qui ab eo deſciviſſent, remaneret bonum ſocietatis humanæ. Quare Abraham cum Sodomæ & Gomorræ, & aliis infidelibus Regibus uti legitimo ordine conſtitutis, fœdus iniit: *Hi enim* (a) *pepigerant fœdus cum Abraham*: Et eoſdem fœderatoriis tuetur armis. Et ſanctus ille Joſeph Pharaonis imperium, Ægypto jam corrupta per idololatriam uti legitimum adminiſtrat: neque neceſſe eſt uberiùs confirmare propoſitionem, ex ſeſe perſpicuam, cùm præſertim apertè contineatur in his Domini verbis, *reddite* (b) *quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*; Diſertè enim præcipit Cæſari infideli Principi atque infidelis civitatis ſupremo magiſtratui, præſtare obedientiam. Accedit Petri auctoritas: *Subjecti eſtote* (c) *propter Deum ſive Regi tamquam præcellenti, ſive ducibus, tamquam ab eo miſſis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum: hæc eſt enim voluntas Dei*; & Paulus, *admone* (d) *illos Principibus & poteſtatibus ſubditos eſſe, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos eſſe*. Hæc omnibus ſine ulla diſtinctione probata revocamus in memoriam; tantum ut doctrinæ connexio eluceſcat. Pergamus ad ſecundam propoſitionem à prima manantem.

CAPUT SECUNDUM.

SECUNDA PROPOSITIO, *quòd Regia, & ſuprema poteſtas etiam inter infideles ſit à Deo, Reges Sacroſancti: juratum per eorum ſalutem: Religio in Principes; Tertulliani Loci.*

SECUNDA PROPOSITIO. *Ea poteſtas inter infideles eſt à Deo*, hanc quoque confitentur omnes; eſt enim Apoſtoli dicentis: *Non eſt* (e) *poteſtas niſi à Deo, quæ autem ſunt: à Deo ordinatæ ſunt: itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit*, loqui autem eum de civili poteſtate ſequentia docent ubi gladium ad vindictam publicam, vectigal, tributum, civilis poteſtatis inſtrumenta & jura commemorat. Ergo eæ poteſtates, quas Paulus à Deo eſſe, à Deo ordinatas eſſe dicit, ſunt Reges ac Principes.

Neque omittendum id, quod quidam objiciunt: à Deo ordinatas dici poteſtates, quod ſub digniore minus digna, civilis ſcilicet ſub Eccleſiaſtica à Deo ordinata ſit, aliter enim non conſtare ordinem. Verùm hoc ratiocinio non utitur Apoſtolus, neque is locus poſtulabat, ut de illo ordinem diſſereret; ſcilicet id agit Paulus, ordinatæ intelligantur à Deo illæ poteſtates, quæ civilibus præſint officiis, quod ſint à Deo conſtitutæ: unde præmittit. *Non eſt poteſtas niſi à Deo*: cui connexum illud: *quæ autem ſunt, à Deo ordinatæ ſunt*, & infert: *itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit: & ſubditi eſtote non tantùm propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*, jam ſi de ordine philoſophari placet, alibi philoſophandum, hîc quidem ex Apoſtolo conſtat, quæ civilibus præſint poteſtates, eas etiam inter infideles à Deo conſtitutas & ordinatas eſſe.

Erant namque tum qui ſummis præerant poteſtatibus infideles, & idololatræ, quos tamen nihilo ſecius miniſtros Dei vocat Paulus, & gladium, à Deo traditum eſſe Principi docet, ut Dei Miniſtro: *non enim*, inquit, *ſine cauſa gladium portat: Dei enim Miniſter eſt.*

Quare meritò Sacro-Sanctæ habentur Supremæ poteſtates, ut quæ à Deo conſtitutæ, vices Dei agant, qua in re magnum venerandúmque *Dei myſterium* in Re-

(a) Gen. 14. v. 2. (b) Mat. 22. v. 21. (c) 1. Petr. II. 13. 24. 25. (d) *Tit. III.* 1.

(e) Rom. XIII. 1.

gibus, S. Gregorius Naziazenus (a) agnoſcit, unde eorum incolumitas, ſalúſque in juramenti religionem aſſumitur. Jurant enim Urias & illa Sapiens Thecuitis *per ſalutem David*, neque eo ſecius Joſeph ſemel atque iterum *per ſalutem Pharaonis* impii licèt Regis & idololatræ: quod in Regio miniſterio etiam inter infideles magnum Dei Sacramentum ſit. Id ſecuti Chriſtiani, hæc (b) Tertulliani ore ad Romanos Principes Chriſtianæ Religionis hoſtes, loquebantur, *Juramus autem, ſicut non per genios Cæſarum: ita per Salutem eorum, quæ eſt auguſtior omnibus geniis. Nam judicium Dei ſuſcipimus in Imperatoribus qui gentibus illos præfecit, id in eis ſcimus eſſe, quod Deus voluit, & pro magno id juramento habemus.*

Hinc etiam idem auctor (c) *religionem, atque pietatem Chriſtianam in Imperatorem* celebrat: quod Imperator, uti Sacroſanctus, Deique vice functus, religioſo quodam honore coleretur, quam *Religionem Secundæ Majeſtatis* haud minus piè quàm eleganter vocat. *Grande* (d) ergo; eodem teſte, *imperatoris nomen, quod à Deo traditur:* grande Imperatoris officium divino numine conſtitutum.

CAPUT TERTIUM.

Quo Senſu Suprema civilis poteſtas ſit à Deo, quodve diſcrimen Sacerdotium inter & Imperium.

Sunt autem ſupremæ poteſtates à Deo non tantùm nomine, quod imperium nemo capeſſat, niſi Providentia divina duce, & auctore: verumetiam duplici alio Titulo, primum quod uti prædiximus, legitima imperia ſint exorta natura ipſa duce, hoc eſt, auctore Deo naturæ conditore. Habent enim homines hoc à natura inditum, ut ordinem colant, quo eis incolumitas & tranquillitas conſtat: qui ordo nullus eſt, ſi deſint legitimæ poteſtates.

2°. Ad legem naturalem haud dubiè acceſſerit doctrina per manus jam inde ab initio hominibus tradita, qua legitimis imperiis coerceri ſe neceſſarium ducunt, cùm genus humanum ſtatim atque poſt diluvium per terras fuit diffuſum, ſtatim ſe ultrò in Regna, civitatéſque redegerit, quod tantum generis humani bonum nonniſi à Deo traditum inſpiratum, propagatúmque eſſe Patres, docent; Chryſoſtomus (e) *quoniam honoris ac conditionis æqualitas pugnas, & diſſidia plerumque inducit, Deus multos fecit principatus multaſque ſubjectiones, viri, & uxoris; filii & patris; ſenis & adoleſcentis, ſervi & liberi; Principis & ſubditi;* atque hæc ultima *Principis*, & *Subditi* ad formam paterni imperii facta eſſe creduntur: nec immeritò, ab ipſo enim generis humani exordio Reges parentum loco habitos, vel illud Regibus Palæſtinis commune Abimelechi nomen oſtendit. Abimelech enim Latinè vertitur, Pater meus Rex; quæ nota & obvia argumentis confirmare non eſt animus.

Quare hæc conſtitutio Supremarum poteſtatum etiam inter impios & infideles Deo auctori adſcribitur ab Apoſtolis ac Patribus: & Cyrus Rex Perſarum æque ac Saul & David, & Salomon, *Chriſtus* (f) *Domini appellatur:* certumque eſt omnino eam Legem, qua res humanæ ordinantur, tam ſanctam, tam neceſſariam, tanta conſenſione generis humani ab initio inolitam, & ubique diffuſam, non niſi divina auctoritate fuiſſe conſtitutam. Quò etiam factum eſt ut obliget conſcientiam, meritòque Apoſ-

(a) *S. Greg. Naz.* orat. 27. (b) *Tertul.* Apol. c. 32. (c) Ibid. c. 3. (d) Ibid.

(e) *St. Chryſoſt.* in Pſal. 148. gloſſ. ord. (f) *Iſa.* 43. v. 1.

Digitized by Google

tolus huic ſententiæ : *Non eſt* (a) *poteſtas, niſi à Deo : & Miniſter eſt Dei:* ſubnectat illud ut conſectaneum, *ideo neceſſitate ſubditi eſtote. non tantum propter iram ſed etiam propter conſcientiam.*

Hujus autem rei cauſa eſt divina bonitas, quæ, uti prædiximus, homines quamvis à vera religione deſciverint, non omninò deſerit. imò verò malis tam bene conſulit, ut ipſo auctore, maneat inter eos ſocietatis humanæ tam excellens bonum. Quod ab Irenæo præclarè eſt explicatum his verbis; *quoniam*, (b) inquit, *abſiſtens à Deo homo in tantum efferavit: ut etiam conſanguineum, hoſtem ſibi putaret. & in omni inquietudine & homicidio, & avaritia ſine timore verſaretur, impoſuit ei Deus humanum timorem: non enim cognoſcebant timorem Dei, ut poteſtati hominum ſubjecti & lege eorum adſtricti aliquid aſſequantur juſtitiæ & moderentur ad invicem, in manifeſto poſitum gladium timentes, ſicut Apoſtolus ait, non enim ſine cauſa gladium portat: Dei enim Miniſter eſt.*

Huc pertinet illud quod ſupra retulimus, ibidem ab Irenæo memoratum: quod ſumma imperia, quibus pax inter homines conſtat, non ſint à diabolo pacis inimico, ſed à Deo pacis auctore, peſſimèque factum ab iis, qui tot Regum permoti flagitiis, ſcelere, libidinibus, Regium imperium ad Diabolum auctorem referebant. Satis enim conſtat legitima imperia non ita Diabolo inſtigante & gliſcente ſuperbia eſſe corrupta; Quin in ipſo bono pacis ac ſocietatis humanæ, Dei maximum opus à Diaboli opere ſecernendum erat, cum Joanne Chryſoſtomo: namque *magiſtratus conſtituere*, inquit, *fuit Dei opus; quod autem improbi ad eos provehantur; & eis, non ut decet, utantur, eſt hominum improbitatis.*

Adverſus manifeſtiſſimam veritatem Gregorii VII. ævo objiciebant paſſim illud Ozeæ Prophetæ, (c) *ipſi regnaverunt, & non ex me Principes, extiterunt, & non cognovi*, quæ multi interpretes, illique graviſſimi, intelligunt de Jeroboam & Iſraëliticis Regibus, per ſeditionem, ac perfidiam in Reges inſurgentibus, Deo quidem permittente, ſed ad meritam Salomonis ultionem, hæc tamen ſi ad legitimos quoque Reges pertinere poſſe putant facile referentur, non ad imperii inſtitutionem, ſed ad ejus exercendi modum: ut ſcilicet Reges condemnentur qui non ex Dei Legibus metuque adminiſtrant eam poteſtatem, quæ divino eſt nomine conſtituta.

Quæres quid jam interſit Sacerdotalem inter & Civilem poteſtatem, ſi utraque eſt à Deo. Multum per omnem modum. Primò quia Sacerdotalis poteſtas in Lege & in Evangelio à Deo ipſo præſente, atque conſpicuo fuerit inſtituta: Civile autem imperium, quamquam ſuo modo à Deo vel inditum, vel inſtitutum, haud pari præſentia divinæ Majeſtatis, tum Sacerdotalis principatus forma & regimen expreſſe ſunt à Deo inſtituta; civile imperium generatim tantum traditum, hominum arbitrio forma relicta eſt, ſive illa Monarchia, ſive Ariſtocratia, ſive Popularis eſſet. At verum quidem Sacerdotium illiusque poteſtatis legitima adminiſtratio cum vera Religione conjuncta eſt; imperia verò legitima & apud infideles vigent, denique Ritus conſecrandi Sacerdotes omnino divinus atque inter ſacramenta à Deo inſtituta numeratur, valetque interventu proprio & expreſſo divini numinis, ac ſpiritus; at Regum conſecratio neque à Deo eſt univerſim inſtituta, neque huic officio abſolute neceſſaria, ſive ut agunt eſſentialis eſt, quas, ut in re clara leviter attigiſſe ſufficiat, cùm ſatis ſuperque conſtet apud Chriſtianos legitima imperia à Deo eſſe, & quidem, uti me-

(a) *Rom.* XIII. 5. (b) *S. Irenæus* L. 5. C. 24.

(c) Cap. VIII. 4.

Digitized by Google

memoravimus à Deo propitio, ac rebus humanis conſulente. Nunc quæ inde conſequantur, ordine exponamus.

CAPUT IV.

Tertia Propositio: quod Regia ac ſuprema *poteſtas nulli alteri poteſtati Dei ordinatione ſubjecta omnium gentium in eam rem conſenſio. Druidæ, Augures, alii ejuſmodi fruſtra advocati ad præſidium indirectæ poteſtatis.*

Tertia Propositio: *Regia ac ſuprema poteſtas jam inde ab initio etiam inter infideles ita eſt à Deo inſtituta, ut ſit à Deo ſecunda, hoc eſt, in ſuo genere rebuſque ſuis ſub Deo, & poſt Deum prima: neque aliam Deus poteſtatem inſtituit, à qua illa deponatur, aut in ordinem redigatur.*

HÆc Propoſitio facile deducitur ex antecedente: cùm enim conſtet Regiam ac ſupremam poteſtatem etiam inter infideles à Deo eſſe, non minus certum eſt huic poteſtati nullam ſuperiorem à Deo fuiſſe impoſitam. Quam enim an civilem? an aliam? ſed hæc vere Regia ac ſuprema eſſet, quam Deo auctori tribuimus, & à Deo ſecundam eſſe dicimus, an verò ſacerdotalem? At ea inter infideles non à Deo, ſed à Diabolo eſt, neque Melchiſedech ſummi Dei Sacerdotem eo nomine quidquam in Reges potuiſſe legimus, & ipſum Regem quidem, ſed ſuo & ſingulari Regno præpoſitum fuiſſe ſcimus. Quod autem antea paſſim, ſive primogeniti, ſive patres-familias, ſive quivis alii ſacrificia offerebant, delibata ea parte Sacerdotalis officii; nihil hoc ad regenda imperia pertinebat. Legale autem ac proprii jam nominis Sacerdotium per Moſem inſtitutum longe poſt conſtituta Regna legitima floruit, neque ad ullam gentem præterquam Judaicam pertinebat, ergo vigebat jam inde ab initio Regia ac ſuprema poteſtas ſic à Deo conſtituta, ut eſſet omninò in ſuo ordine rebuſque ſuis ἀνυπεύθυνος, hoc eſt, nulli alteri quàm divinæ obnoxia poteſtati, quæ noſtra eſt propoſitio.

Quare omninò ſibi, ſuæque poteſtati Deus reſervabat, ut impios Reges pœna coërceret. Populum enim ſuum Pharaoni, & Ægyptiis cauſa maximè religionis exoſum, jam tum docuerat non inſurgere in Principem, quamvis ſævientem, *ſed clamare ad Deum:* adire Regem: commouere; urgere prodigiis territum: nihil aggredi manu, ipſe enim unus extento brachio in mirabilibus, & terribilibus magnis Pharaonem adortus eſt: quem utpote Regem ſuæ ultioni reſervaverat. *In hoc enim ipſum*, inquit, *excitavi te tanta poteſtate, tantaque contumacia præditum, ut oſtendam in te virtutem meam:*

Hæc ergo vox; hic ſenſus eſt totius generis humani, neque enim aliter vigere poterat illa pax; illa ordinatio rerum humanarum, quam à Deo eſſe vidimus, niſi eſſet aliqua divino numine conſtituta ſuprema poteſtas, cui cedere omnes, ut à Deo ſecundæ, nullique alteri obnoxiæ tenerentur.

Hoc jure apud Romanos; hoc jure apud Græcos, Indos, Perſas; hoc jure apud omnes gentes adminiſtrata Reſpublica eſt. Nulla erat ſupra civilem poteſtatem à Deo conſtituta poteſtas, cujus arbitriis imperia ſolverentur.

Nam quod Druidas commemorant, quorum judiciis decretiſque in omni controverſia Galli noſtri parerent, quod Augures afferunt, ipſumque Ciceronem augurem de hujus ſacerdotii dignitate pleno eloquentiæ flumine diſſerentem; quid ad nos attinet? Nempe Druidæ, Augures, Aruſpices & Extiſpices non erant, puto, divino numine conſtituti; tam falſi Sacerdotes, quàm fal-

falſa erant numina, quibus ſerviebant, Civitatum ac Principum auctoritate jus eorum invaluit. Quis autem dubitat partem aliquam publicæ poteſtatis in eos Lege lata conferri potuiſſe, cùm etiam legamus in quibuſdam Civitatibus cum Sacerdotio Regnum fuiſſe inſtitutum.

Quod autem eam Sacerdotum, ac maximè Augurum poteſtatem illuſtriſſimus Baronius eò refert, ut jure naturæ cuncti populi edocti ſint, penes Sacerdotes ſummam rerum eſſe: id quàm apertè eſt nimium tam apertè eſt falſum.

At enim, inquiunt, teſte Cicerone poterant Augures à ſummis imperiis ac poteſtatibus comitia tollere, decernere, ut magiſtratu ſe abdicarent Conſules: legem ſi non jure rogata eſſet, tollere. Hæc qui objiciunt, nequidem cogitant quo fonte iſta manârint.

Nempe in fulguribus inque fulminibus à fragore tonitruum, in avium volatu, ac in victimarum extis ſignificationem eſſe peculiarem putabant divinæ voluntatis; cui ita patefactæ niſi obtemperarent, diram imminere ultionem, quare neque haberi comitia, neque iniri magiſtratus, neque quidquam rei publicæ, privatæve, agi poſſe, niſi aves addixiſſent; Deos enim immortales & judicio, atque eloquio prodere quid velint, cujus divini eloquii intelligendi artem penes haruſpices, atque augures eſſe. Hæc ſi jure naturæ valent, malè nobis cùm actum eſt, qui talia contemnamus; neque in Sacerdotes, bella, judicia, comitia, omnia denique privata ac publica conferamus.

At jubebant Augures conſulem abire Magiſtratu, certè ſi vitio creatus, ſi diremtis aliquo portento Comitiis, ſi inauſpicato, ac Diis ut quidem exiſtimabant, abnuentibus, Magiſtratum iniiſſet; Quod ſi hæc ad deponendos Eccleſiaſtica auctoritate Reges, conferre non pudet; dicant, noſtros Pontifices indiciis expreſſis propalatam divini numinis explicare voluntatem, aut quandoquidem jure Augurum delectantur, doceant eo jure Regem aliquem jam inauguratum, jam agnitum, Regem autem dico, doceant vel ſaltem conſulem annuum Magiſtratum ſuſcepto ſemel conſenſione civitatis imperio, abdicare juſſum, ſed in his diutiùs immoramur. Neque tamen omittenda erant, quæ tantos viros, dum cauſæ ſuæ undique ſuffragia quærunt, commemorare non piguit; jam ergo ad noſtras propoſitiones revertamur.

CAPUT V.

Ex tribus primis propoſitionibus Corollarium *quod ſine vera Religione, veróque Sacerdotio civile regimen perfectum, ac ſeipſo conſiſtens, atque in rebus ſuis ab omni alia poteſtate abſolutum: an in eo jure aliquid immutatum per legale aut per Chriſtianum Sacerdotium* Quarta & Quinta propoſitione *quæritur.*

HIc tria quidem hactenus à nobis conſtituta. Primum illud ab ipſa rerum humanarum origine viguiſſe, etiam inter infideles legitimo ordine ſuprema imperia ac legitimos magiſtratus. Alterum eorum magiſtratuum poteſtatem à Deo eſſe. Tertium ita iis Magiſtratibus ſupremam poteſtatem à Deo eſſe traditam, ut ſint à Deo ſecundi in ſuo ordine primi, nulla alia à Deo poteſtate conſtituta, cui in rebus ſuis obnoxii viverent. Hæc nemo diffitetur, jam certis propoſitionibus addimus haud minus certum.

COROLLARIUM.

Perfectum regimen, quod attinet ad ordinem, & Jura ſocietatis humanæ ſine

vero

Digitized by Google

vero Sacerdotio, ac ſine vera Religione eſſe poteſt; explicamus, & ipſa explicatione probamus.

Regimen perfectum dicimus conſideratione duplici. I. in ordine morali, ſive in genere moris. II. in ordine politico ſive in genere civilis ſocietatis.

Itaque aſſerimus ſine vera Religione eſſe perfectum regimen, non in ordine morali: neque enim boni mores ſine vera Religione, veraque beatitudine, qui morum ac vitæ humanæ finis eſt, eſſe poſſunt; neque, ut præclarè Auguſtinus, aliunde eſſe poteſt beata, ac perfecta civitas; aliunde homo, cùm Civitas nihil ſit aliud quàm hominum certo fœdere conjuncta ſocietas. Nullum ergo regimen in ordine morali ſine vera religione perfectum eſſe poteſt.

At perfectum eſſe poſſe dicimus in ordine politico, ſeu quantum attinet ad jura ſocietatis humanæ: perfectum enim eſt eo reſpectu regimen, quod primum eſt legitimum, tum verè eſt à Deo, omnique animæ piæ colendum. Denique in ſe ſupremum nullius alterius imperii indigum, nulli alteri obnoxium poteſtati: Tale autem fuit, & eſt regimen etiam apud infideles & impios; ergo perfectum illud regimen ſine vera religione, veroque ſacerdotio eſſe poteſt.

Cùmque apud infideles non niſi falſum, & illegitimum Sacerdotium eſſe poſſit, veri tamen ac legitimi, & à Deo ordinati magiſtratus præſunt: ſuntque ab ipſo Deo, cùm religio, tùm imperium ita conſtituta, ut & vera religio ſine adjuncto ſibi imperio, & verum ac legitimum imperium, ſine adjuncta ſibi vera religione eſſe poſſit.

Vera religio ſine adjuncto ſibi imperio, imò imperio plerumque adverſante, ſub Pharaone, ſub Nabuchodonozore, Baltaſſare, cæteris Aſſyriis, Perſiſque & Græcis Regibus penes Hebræos: ſub tot impiis Imperatoribus penes Chriſtianos fuit, verum imperium ſine vera religione ubique terrarum nititur.

Eſt ergo imperium, ſeu civile regimen, religioni ſubordinatum, & ab ea pendet in ordine morali, non autem in ordine politico, ſeu quod attinet ad jura ſocietatis humanæ: cùm hoc poſtremo ordine & religio & imperium ſine ſe invicem eſſe poſſint.

Quæ cùm omnes fateantur, illud eſt conſectaneum, utcumque religio ſe habeat, utcumque Sacerdotes, qui religioni præſunt, de Principe, qui civili ſocietati præſit, egerint, docuerint, edixerint, nihilo ſeciùs manere Principi integra ea omnia jura, quibus civilem ſocietatem ordinet ac regat; neque omnino poſſe à Sacerdote deponi Principem, qui in ſuo ordine ſub Deo primus, ſit à Deo conſtitutus.

Hæc, inquam, certa ſunt, niſi Deus in ſupremis poteſtatibus à ſe conſtitutis, eorumque juribus aliquid immutaverit, inſtituto ſcilicet legali, aut Chriſtiano Sacerdotio, attributoque jure deponendi Reges ac temporalia ordinandi: an autem id fecerit propoſitiones quarta & quinta luculenter edocebunt.

CAPUT VI.

QUARTA PROPOSITIO *per inſtitutionem Sacerdotii legalis nihil immutatum in Regia ac ſumma poteſtate, nihil ad eam deponendam juris Sacerdotibus attributum: probabunt ex* Deuteronomio, *Regumque libris.*

QUARTA PROPOSITIO: *per inſtitutionem Sacerdotii legalis non* im-

Digitized by Google

immutavit Deus rationem , ac ſtatum principatûs, ſeu regiæ ac ſupremæ poteſtatis: immò luculentiùs declaravit eam poteſtatem à Deo eſſe ſecundam, & in ſuo genere rebuſque ſuis primam. Hac ergo conſtabit, Sacerdotali ordini per legem Moſaicam inſtituto nihil juris à Deo attributum fuiſſe ad ordinanda temporalia, deponendoſque Reges, ſive directè, ſive indirectè, ſive apud fideles, ſive apud infideles.

Et de infidelibus quidem certum, cùm legale Sacerdotium nihil ad eos ſpectet: de fidelibus quoque idem facile probatur, vel hoc uno argumento, quod in tota lege, cùm Sacerdotale inſtituitur atque explicatur officium, nihil tamen ei à Moſe in regiam poteſtatem fuerit attributum: tametſi ipſe Dominus eam poteſtatem inter Hebræos futuram pronuntiavit his verbis in Deuteronomio *cùm*, inquit, *ingreſſus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eam; habitaveriſque in illa, & dixeris, conſtituam ſuper me Regem, ſicut habent omnes per circuitum nationes* (a) *&c.*

At multa quidem hîc futuro Regi præcipit: ne multiplicet equos: ne uxores, ne divitias congerat: ne revertatur in Ægyptum: ut deſcribat ſibi legem, accepto exemplari *à Sacerdotibus*; neque enim illud prætermiſſum eſt, quod ad commendationem Sacerdotalis officii pertineret: in Sacerdotali verò officio deſcribendo Moſes ad minutiſſima quæque deſcendit: de tanto illo jure Sacerdotii: depoſituri Reges de obedientia tanta præſtanda à Regibus ut depoſiti loco cederent, nihil omninò ſcriptum: cùm profectò id eò magis memorandum eſſet: quo extat ex ſe maximum, magiſque ab omni hominum conſuetudine abhorrebat, quin etiam in Deuteronomii loco diſerte expreſſum illud: *Conſtituam ſuper me Regem, ſicut habent omnes per circuitum regiones*: quibus verbis demonſtratur civilem poteſtatem, eo, quo erat apud omnes, loco relinquendam, neque per legem Moſis quidquam immutatum.

At forte Sacerdotale illud jus ad deponendos Reges ſibi Deus exponendum, decernendumque reſervabat eo tempore, quo Reges, ac primum eorum Saülem conſtituturus eſſet: immò verò populus dictorum Domini memor, ſic ait ad Samuelem: (b) *Conſtitue nobis Regem ut judicet nos, ſicut & cæteræ habent nationes:* & iterum; *Rex erit ſuper nos, & erimus nos quoque ſicut omnes gentes, & judicabit nos Rex noſter & egredietur ante nos, & pugnabit bella noſtra pro nobis*, prorſus eo ſenſu quo Deus in Deuteronomio dicturos prænuntiaverat: *conſtituam ſuper me Regem ſicut habent cæteræ per circuitum nationes*, ſcilicet nihil novi cogitabant, neque aliam animo informaverant ideam principatûs quàm quæ apud cæteras gentes invaluerat: Quare æque ſupremam atque abſolutam intelligebant ab omni alia poteſtatem, at qualem Regem poſtulabant, talem Deus conceſſit: dixit enim Deus ad Samuelem. (c) *Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi:* & iterum: *nunc ergo vocem eorum audi*, ergo inter fideles æque ac inter infideles pari jure, nullaque majeſtatis imminutione regnatum eſt: ſane apud fideles id additum, quod ſacra unctione majeſtas facta eſt auguſtior & ſanctior: & in Chriſti Domini imaginem Reges Chriſti habiti, ſanctiore titulo conſecrati ſunt.

CAPUT SEPTIMUM

An unctio Regum, eorumque deſignatio per Samuelem interdum, ac Prophetas facta in ordinandis civilibus aliquid Sacerdotibus juris attribuat? de Concilio Sanhedrin BARONII *ſententia expenditur.*

AT forte ea unctio quam à Sacerdotibus Reges Iſraëlitici accepturi erant

(a) *Deut.* XVII. 14.

(b) 1. *Reg.* VIII. 5. (c) 1. *Reg.* VIII. 5.

erant eos Sacerdotibus peculiari titulo ſubmittebat: eratque Pontifici peculiare jus, ut ad deſignandos, ſic etiam ad amovendos Reges attributum :neutiquam,ſi enim rem ab origine repetamus, primus omnium Samuel ne quidem Sacerdos, ne dum Pontifex, ſed Levita tantum, mandato Dei, juſſuque ſpeciali Saülem deſignavit,& unxit,& ad regnum accerſit; & poſtea reprobatum, haud minùs ſpeciali mandato regno amovendum edixit, & Davidem in Regem unxit: nihil ergo hic quidquam in admovendo, amovendoque Principe Sacerdotali, & ordinario jure nihil niſi Prophetico & extraordinario officio à Samuele eſt factum,ut profectò mirum ſit Baronium hæc extraordinaria ad ſtabiliendam ordinariam Pontificum poteſtatem detorquere voluiſſe.

Neque verò poſtea Salomon à Sacerdote ſed à Davide electus eſt: ac poſteà juſſu Davidis à Sadoc Sacerdote eſt unctus:ſic enim David jubet: (a) *Vocate mihi Sadoc Sacerdotem & Nathan Prophetam, & Banaiam filium Joiadæ,qui cùm ingreſſi fuiſſent coram Rege, dixit ad eos, Tollite vobiſcum ſervos Domini veſtri, & imponite Salomonem filium meum ſuper mulam meam,& ducite eum in Gihon,& unget eum ibi Sadoc Sacerdos, & Nathan Propheta in regem ſuper Iſrael*: ordinario miniſterio Sacerdotis Propheticum quoque & extraordinarium adjungitur Nathani officium,quod aliquid hîc extraordinarium interveniſſet, ac Salomon natu minor juſſu Domini ad Davidem per Nathanem perlato ad dignitatem regiam eſſet provehendus: Non ergo Sacerdos ſed David à Propheta monitus jure Regio deſignat ſucceſſorem, vereque eſt illud à Bethſabee dictum: *verum tamen Domine, mi Rex, in te oculi reſpiciunt totius Iſraël, ut indices eis quis ſedere debeat in ſolio tuo,Domine mi Rex, poſt te*, neque quidquam aliud poſtea Pontificibus attributum, niſi ut eos ungerent, quorum hæreditario jure eſſet imperium.

Nihil ergo juris in lege Moſaica Sacerdotibus attributum eſt, quo Regia imperia ſolverentur, ſive cùm Sacerdotale,ſive cùm Regium inſtitueretur,aut adſcriberetur officium; eſtque omnino Regia ac civilis poteſtas, legali etiam Sacerdotio inſtituto, in ſuo ordine rebuſque ſuis prima & abſoluta; neque ulla ratione ſtare poſſunt ea, quæ ait Baronius de collegio ſeptuaginta duorum Seniorum à Moſe inſtituto, cujus officium eſſet *de lege Regem à Propheta judicare, quo factum ſit ut Reges ſubjecti eſſent ſummo Pontifici, qui ſuo arbitrio moderabatur magnum illud concilium, cujus concilii judicio Herodes Rex poſtulatus eſt*,ut ait Joſephus, hæc,inquam, nullo modo ſtare poſſunt:primum enim nihil tale in Scriptura legimus, ut cùm inſtituti ſunt à Moſe magiſtratus, conflatumque ex illis eſt, aut aliter quomodocumque Deo jubente inſtitutum illud Senatorum ſeptuaginta concilium,non eos conſtitutos vidimus uti de Regibus ſummaque poteſtate decernerent, ſed ut Moſem ſub judicandi populi onere fatiſcentem in privatis controverſiis diſceptandis adjuvarent, neque à tali concilio ullum unquam judicem, ullum Regem judicatum fuiſſe in Judicum,aut Regum,aut Paralipomenon libris legimus; neque Joſephus prodidit in recidivo ſub Machabæis Judæorum imperio eum ſenatum ad Reges in ordinem cogendos quidquam fuiſſe molitum: nec ſi Rabbini quidam dixerint ab eo concilio de Rege judicatum iri, nempe ſi qui de Regno litigâſſent id ad Reges deponendos trahi poſſit, cùm jure regnant, neque Herodes, quem ad id concilium reum citatum eſſe idem Joſephus memorat, regia tunc poteſtate erat, ſed & ipſe, & Antipater ejus parens ſub Hircani Pontificis principatu vivebant, ejuſque autoritate omnia poterant, ſtetitque judicio Herodes, ejuſdem Hircani Pontificis pariter ac Principis juſſu, nec ſi concedamus huic concilio datum eſſe, ut de

(a) 3. *Reg*. I.

de Regibus decernerent, idcircò eam poteſtatem in Pontificem transferimus, cùm eſſet is cœtus ex omnibus Tribubus conſtitutus: neque verò Pontifex in omnibus præerat: ſed diſertè præſcriptum eſt à Rege Joſaphat, *Amarias Sacerdos & Pontifex veſter in his quæ ad Deum pertinent, præſidebit*: (a) *porrò Zabadias filius Iſmaël, qui eſt Dux in domo Juda, ſuper ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent*: nec ſi concedamus Pontificem in omnibus præſediſſe, ideò etiam pro Imperio decreviſſe fateamur, neque magis probat Baronius Reges Pontifici, quàm totius gentis Concilio eſſe ſubjectos: ut quæ ille dicit non modo falſa ſint, ſed etiam ejus inſtituto non congruant.

CAPUT VIII.

Bellarmini argumentum ex Deuteronomii loco.

Eodem vitio laborat BELLARMINI argumentum ex Deuteronomii loco repetitum; *cùm ingreſſus fueris terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi*, (b) *& poſſederis eam, dixerisque conſtituam ſuper me Regem, non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non ſit frater tuus*: hoc eſt, ejuſdem gentis, ac veræ Religionis conſors: quo ex loco vir maximus ſic ratiocinatur, cùm ejuſdem periculi ſit eligere, & non deponere, utrumque æque vetitum eſſe intelligendum; ac proinde deponendos Principes veræ Religionis exſortes.

Sed hoc argumentum primum quidem nihil ad rem. Agimus enim verò de poteſtate Pontificis, de quo in hoc Deuteronomii loco ne verbum quidem: agit Moyſes de toto populo terram ingreſſuro & Regem electuro abſque ullo peculiari interventu Pontificiæ poteſtatis, ut & ipſa Moyſis verba demonſtrant, & Samuëlis non Pontificis, ſed Prophetæ extraordinaria, quem commemoravimus ad officium confirmandi Regis, delegatio confirmat.

Secundò. Argumentum illud nimis probat: Probat enim alienigenas ac veræ Religionis exſortes non modo non eligendos, ſed nec etiam tolerandos eſſe, quod nec ipſe Bellarminus admittat: quippe qui retinendos doceat infideles Principes, eâ conditione ſi populum à fide non avertant, at eos profectò eligere non licet, cùm lex generatim edicat: *Non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non ſit frater*, falſiſſimum ergò eſt vel teſte Bellarmino deponi poſſe eos qui eligi vetantur.

Ac profectò Judæi Babylonios, Medos, Perſas, Græcos, Romanos, cùm non eſſent fratres, eligere non poterant, quos tamen colere debuerunt, poſtquam in eorum manus legitimo ordine devenerunt: procul dubio enim alienigena & infidelis erat Cæſar, de quo tamen Chriſtus dixit, *reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*: Ergò non abjicere, aut deponere, ſed colere debebant, quem eligere utpotè alienigenam ex legis interdicto vetabantur.

Hoc de infidelibus & alienigenis: jam verò de ipſis fratribus ſi exiſtimaveris eum, qui ad Regnum evehatur, veram Religionem ſecutus, deponi debere poſtquam ab ea deſciverit, haud minùs abſurdum erit; cùm nemo auſit dicere Achaz, Manaſſen, & alios, poſt Regnum adeptum, ad Idola converſos, deponi neceſſariò debuiſſe, quos Prophetæ ac pii omnes pro veris Regibus coluerint, ac multa omninò ſint quæ re integra facere non liceat, propter grave periculum, facta propter gravius periculum mutare non licet: quale eſt periculum in deponendis Regibus, ubi ſoluta Imperii vi, una cum Republica Religio periclitatur.

(a) 2. *Paralip.* XIX. 11. (b) *Deuter.* XVII. 14. 15.

CAPUT IX.

Quæ antè dicta ſunt Judæorum hiſtoria recenſita luculentiùs explicantur: Judæorum Regum etiam ad Idola cogentium inviolata majeſtas: Reges Aſſyrii, Medi, Perſæ, *pari cultu obſervati: erga eos egregia* Alexandri Magni *tempore Judæorum fides*: Joſephi *locus: eadem obedientia in Alexandrum & Græcos Syriæ Reges.*

Hæc per ſe luculenta magis eluceſcent, ſi populi Iſraëlitici hiſtoriam paucis retexerimus.

Ille verò populus vixit ſub Moſe primùm, qui utramque amplexus poteſtatem, Sacerdotale officium in Aaronem, ejuſque filios hæreditarium tranſtulit; civile imperium moriturus in Joſue contulit: hiſce temporibus ipſe Deus Regem agebat, quo factum eſt ut populo Regem petenti ad Samuelem dixerit. *Non te abjecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.*

Interim cùm opus eſſet, Deus extraordinariè deligebat, qui civile imperium exercerent: quo jure Judices Rempublicam adminiſtrabant: & quidem Heli Pontifex Maximus eo munere, ſed ad id ipſe quoque vel populi conſenſione, vel quod illis temporibus magis congruit, divino numine delegatus, certè ſi quid ei Pontificatûs jure idem etiam cæteris Pontificibus competiiſſet, ſucceſſit Samuël, neque Pontifex, neque Sacerdos, ſed Levita tantùm, ut diximus, quæ profectò res vetat ne civile imperium cum Sacerdotali officio conjunctum arbitremur.

Sub Samuele Regium eſt conſtitutum imperium, eo quidem ad omnia præeunte, ſed ut id præſtare poſſet extraordinarie delegato: quare Leviticæ tribui nulla eſt peculiaris in Reges attributa poteſtas.

Exinde Hebræi fuere ſub ſuis, ac ſub externis Regibus: ſub ſuis à tempore Saulis uſque ad Sedeciam, quo tempore Reges paſſim Idolis ſervierunt: templum Domini occluſerunt: in pios ſævierunt: Prophetas cæciderunt: neque interim de iis deponendis aut Sacerdotes unquàm aut ullus hominum cogitavit: ſed ab omnibus ſunt habiti pro veris Regibus, etiam à Prophetis, qui à Domino miſſi tanta autoritate, tantaque præſentia divini Spiritus, divina oracula nuntiabant, & cùm in lege ſcriptum eſſet ut quicumque ex Iſraëliticis Deos alienos coleret, capitali ſupplicio puniretur, nemo tamen eſt ſuſpicatus, à quoquam niſi à Deo animadverti poſſe in Reges: ergò regia poteſtas ſacroſancta, & ab omni alia præterquàm à divina poteſtate abſoluta habebatur.

Item lege cautum erat, ut adulteri & percuſſores morte morerentur, & tamen David adulter & percuſſor dicebat: *tibi ſoli peccavi.* Quem in verſum notum eſt illud Ambroſii: (a) *Rex erat, nullis ipſe legibus tenebatur, quia liberi ſunt Reges à vinculis delictorum: neque ullis ad pænam vocantur legibus: tuti imperii poteſtate: homini ergo non peccavit, cui non tenebatur obnoxius.*

Hîc verò notandum Reges à legis præſcripto generali, nulla clauſula exceptos, ipſa majeſtate Regii nominis pro exceptis habitos, ergò intelligebant ſoli Deo reſervatos & ab omni alia poteſtate immunes.

Si ventum eò eſſet aliquando ut Reges regno extorres futuri declararentur, quem-

R 3 ad-

(a) *St. Ambr. 1. apo. David.*

admodum Sauli contigit: id verò Samuel Prophetico miniſterio extraordinariè ac peculiari revelatione juſſus præſtitit, nullique unquam ordinariæ poteſtati talia conceſſa ſunt.

Eodem Prophetico atque extraordinario officio, & Jeroboam, & Jehu, & alii ſciſſarum tribuum Reges amoti & ordinati: quæ Baronius more ſuo ad ordinariam Pontificum poteſtatem ſtudioſiſſimè confert. Nos melius concludimus talia de Regibus, non niſi extraordinariè ac peculiari juſſu, divinitùs deſignari.

Quin etiam, Reges à Deo reprobati, quamdiu in vivis erant, ab omnibus colebantur, etiam Saul à Samuele dicta licèt ſententia hac in nomine Domini(a): *abjicit te Dominus ne ſis Rex*; & ab eo Samuel diſceſſurus, manſit tamen à Saule rogatus in hæc verba, *peccavi*, (b) *ſed nunc honora me coram Senioribus populi mei, & coram Iſrael*; ne Majeſtas Regia in homine reprobo vilis haberetur, & in illa ſpelunca David in Regem unctus (c) *percuſſit cor ſuum eò quod abſcidiſſet oram chlamidis Saul*, & Chriſtum Domini quemadmodum anteà conteſtatus erat: *vivit Dominus quia niſi Dominus percuſſerit eum, propitius mihi ſit Dominus, ut non mittam manum meam in Chriſtum Domini*: adverte, *niſi Dominus percuſſerit eum*, quo demonſtrat Regem quantumvis impium & apertè reprobatum, Deo tamen ultori reſervatum & quamdiù à Deo eſt incolumis, pro Chriſto Domini eſſe colendum.

Quare Jeremias Sedeciam Regem, de quo & ipſe ſcripſerat: (d) *fecit malum coram Domino*, ut anteceſſores ſui idola ſecutus: eum, inquam, Regem jam everſo Regno Nabuchodonoſori traditum à Domino, proſequitur lacrymis & Majeſtatem Regiam in eo conculcatam luget: *polluit*, inquit, *Regnum & Principes ejus*; & addit *Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus*, ſive, ut alii vertunt, *Chriſtus Domini*, Sedecias, *captus eſt in peccatis noſtris cui diximus in umbrâ tuâ vivemus in gentibus*, *nempè Regis impii calamitatem*, non ejus, ſed populi, ſuiſque peccatis tribuit, cùmque haud minùs vita, ac Spiritu eorum etiam inter hoſtes ſuis ſolatio, & præſidio futurum veneratur ac diligit; quæ quidem adeò magnifica ſunt ut Chriſtum ipſum adumbrent: eo honore ab Iſraëlitis, atque etiam à Prophetis Regia Majeſtas in impio Rege victo ſpoliatóque habebatur.

At poſtquam everſo Regno Judaico, infidelibus Regibus Hebræi ſubjecti ſunt, haud minore fide eos obſervârunt, juſſi à Prophetis quærere (e) *pacem civitatis ad quam tranſmigraverant*, Babylonis ſcilicet & Regni Babylonii, *& orare pro vitâ Nabuchodonoſor* (f) *Regis Babylonis, & pro vitâ Balthaſar filii ejus*; *ut ſint dies eorum ſicut dies Cæli ſuper terram, & ut*, inquit, *det virtutem nobis, & illuminet oculos noſtros ut vivamus ſub umbrâ Nabuchodonoſor Regis Babylonis & ſub umbrâ Balthaſar filii ejus, & ſerviamus eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conſpectu eorum.*

Tranſlato deinde ad Medos & Perſas (g) imperio Judæi ad eos fidem & obſequium tranſtulere, & adversùs Aſſuerum Regem Perſarum, quicumque ille ſit, edicto propoſito eos neci addicentem, omnes nulla arma comparârunt præter jejunia, piáſque ad Dominum preces.

Sic inflexus Rex ad miſericordiam: (h) Aman Judæorum hoſtis ultimo ſupplicio affectus eſt; quo facto victores Judæi cepere per urbes ultionem de hoſtibus, eóſque trucidârunt, ſed Aſſueri autoritate & edicto.

Ne-

(a) 1. *Reg.* XV. 13. (b) Ibid. v. 30. (c) 1. *Reg.* XXIV. 6. (d) 4. *Reg.* XXIV. v. 18.

(e) *Jerem.* XIX. 7. (f) *Bar.* 1. 11. 12. (g) *Eſth.* 3. 4. 13. 14. (h) Ibid. 5. 6. 7. 16.

Digitized by Google

Neque veriti ſunt victoris Alexandri, ſubſidia poſcentis in obſidionem Tyri, iram provocare, ut Perſarum Regibus ſuis Dominis, fidi obſequenteſque viverent, reſpondit enim Jaddus Pontifex Maximus Alexandri nuntiis (a) *Sacramento ſe obligatum Dario, ne arma contra eum caperet, idque ratum fore quandiu Darius ipſe viveret.* Sic ipſi Pontifici videbatur illud inviolabile ſacramentum, neque per Pontificiam poteſtatem, præſente licèt Synagogæ totius tanta ultilitate, immò neceſſitate ſolvendum.

Rerum potienti Alexandro, obſtricta ſemel fide, paruerunt; & poſt Alexandrum Syriæ Regibus attributi in obſequio manſerunt, nuſquam imperio ſollicitato, tametſi Reges populum ad Idola ſectanda omni arte pellicerent, eumque perſæpe intentarent.

CAPUT X.

Recidivum ſub Macchabæis *imperium peculiari Dei inſtinctu à Mathathia inchoatum, à filiis ſtabilitum; Romani ac Cæſares eodem jure, Chriſto approbante, regnârunt.*

AT enim, inquiunt, ad extremum ſub Antiocho Epiphane arma ceperunt, autore Mathathia Sacerdote, hoc argumentum quidam ſupra modum efferunt: ſed fruſtra; & quidem illud exemplum Bellarminus meritò prætermiſit: neque enim Mathathias ſummus Pontifex fuit, qui de his pro poteſtate decreviſſe fingatur, neque Sacerdotali poteſtate quidquam egit, ſed inſtinctu divino quemadmodum Phinees (b) *zelo Dei commotus*, ſic enim ſcriptum eſt in Machabæorum libris *acceſſit quidam Judæus in omnium oculis ſacrificare Idolis ſuper aram in civitate Modin ſecundum juſſum Regis, & vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus, & accenſus eſt furor ejus ſecundum judicium legis, & inſipiens trucidavit eum ſuper aram: ſed & virum, quem Rex Antiochus miſerat, qui cogebat immolare, occidit in ipſo templo, & aram deſtruxit; & zelatus eſt legem, ſicut fecit Phinees Jamri, filio Solomi, & exclamavit Mathathias voce magna dicens: omnis qui zelum habet legis, ſtatuens teſtamentum exeat poſt me.* Hoc ergo egit eo inſtinctu, quo actus eſt Phinees, hoc eſt, peculiari, ac plane divino, quod Doctores omnes ſumma conſenſione tradunt; quo inſtinctu Aod Eglonem; quo inſtinctu ipſe Moſes Ægyptium interfecit: (c) *exiſtimabat enim intelligere fratres quoniam Deus per manus ipſius daret ſalutem illis*, ut & à ſancto Stephano in Actis (d) proditum; quo inſtinctu tam multa extraordinaria, neque in exemplum trahenda, facta eſſe legimus: neque verò ſi fanatici homines inſtinctum Dei mentiuntur, ideò mendacii coarguere debemus ea, quæ Deus ipſe à ſe inſtigata teſtatur, at Deus inſtitutum Mathathiæ multis miraculis, *& è cælo factis illuminationibus*, confirmavit; tale illud eſt in Machabæorum libris traditum, (e) *cùm eſſet vehemens pugna, apparuerunt adverſariis de cælo viri quinque ducatum Judæis præſtantes, ex quibus duo Machabæum medium habentes armis ſuis circumſeptum incolumem conſervabant, in adverſarios autem tela & fulmina jaciebant, ex quo & cæcitate confuſi & repleti perturbatione cadebant*; ut omittam quot victorias, tot fuiſſe miracula; quin etiam per divinum ac fide dignum ſomnium ſcimus extendiſ-

(a) *Joſeph. Ant. l.* 11. C. 8. (b) 1. *Mach.* II. 23. 24. *&c.*

(c) *Exod* XI. 12. (d) *Act.* XVII. 25. (e) 2. *Mach.* C. 10. *v.* 29. 30.

Digitized by Google

admodum Sauli contigit: id verò Samuel Prophetico miniſterio extraordinariè ac peculiari revelatione juſſus præſtitit, nulliſque unquam ordinariæ poteſtati talia conceſſa ſunt.

Eodem Prophetico atque extraordinario officio, & Jeroboam, & Jehu, & alii ſciſſarum tribuum Reges amoti & ordinati: quæ Baronius more ſuo ad ordinariam Pontificum poteſtatem ſtudioſiſſimè confert. Nos melius concludimus talia de Regibus, non niſi extraordinariè ac peculiari juſſu, divinitùs deſignari.

Quin etiam, Reges à Deo reprobati, quamdiu in vivis erant, ab omnibus colebantur, etiam Saul à Samuele dicta licèt ſententia hac in nomine Domini(a): *abjicit te Dominus ne ſis Rex*; & ab eo Samuel diſceſſurus, manſit tamen à Saule rogatus in hæc verba, *peccavi*, (b) *ſed nunc honora me coram Senioribus populi mei, & coram Iſrael*; ne Majeſtas Regia in homine reprobo vilis haberetur, & in illa ſpelunca David in Regem unctus (c) *percuſſit cor ſuum eò quod abſcidiſſet oram chlamidis Saul*, & Chriſtum Domini quemadmodum anteà conteſtatus erat: *vivit Dominus quia niſi Dominus percuſſerit eum, propitius mihi ſit Dominus, ut non mittam manum meam in Chriſtum Domini*: adverte, *niſi Dominus percuſſerit eum*, quo demonſtrat Regem quantumvis impium & apertè reprobatum, Deo tamen ultori reſervatum & quamdiù à Deo eſt incolumis, pro Chriſto Domini eſſe colendum.

Quare Jeremias Sedeciam Regem, de quo & ipſe ſcripſerat: (d) *fecit malum coram Domino*, ut anteceſſores ſui idola ſecutieum, inquam, Regem jam everſo Regno Nabuchodonoſori traditum à Domino, proſequitur lacrymis & Majeſtatem Regiam in eo conculcatam luget: *polluit*, inquit, *Regnum & Principes ejus*; & addit *Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus*, ſive, ut alii vertunt, *Chriſtus Domini*, Sedecias, *captus eſt in peccatis noſtris cui diximus in umbrâ tuâ vivemus in gentibus*, *nempè Regis impii calamitatem*, non ejus, ſed populi, ſuiſque peccatis tribuit, cùmque haud minùs vita, ac Spiritu eorum etiam inter hoſtes ſuis ſolatio, & præſidio futurum veneratur ac diligit; quæ quidem adeò magnifica ſunt ut Chriſtum ipſum adumbrent: eo honore ab Iſraëliticis, atque etiam à Prophetis Regia Majeſtas in impio Rege victo ſpoliatóque habebatur.

At poſtquam everſo Regno Judaico, infidelibus Regibus Hebræi ſubjecti ſunt, haud minore fide eos obſervârunt, juſſi à Prophetis quærere (e) *pacem civitatis ad quam tranſmigraverant*, Babylonis ſcilicet & Regni Babylonii, *& orare pro vitâ Nabuchodonoſor* (f) *Regis Babylonis, & pro vitâ Balthaſar filii ejus*; *ut ſint dies eorum ſicut dies Cæli ſuper terram. & ut*, inquit, *det virtutem nobis, & illuminet oculos noſtros ut vivamus ſub umbrâ Nabuchodonoſor Regis Babylonis & ſub umbrâ Balthaſar filii ejus, & ſerviamus eis multis diebus, & inveniamus gratiam in conſpectu eorum.*

Tranſlato deinde ad Medos & Perſas (g) imperio Judæi ad eos fidem & obſequium tranſtulere, & adversùs Aſſuerum Regem Perſarum, quicumque ille ſit, edicto propoſito eos neci addicentem, omnes nulla arma comparârunt præter jejunia, piáſque ad Dominum preces.

Sic inflexus Rex ad miſericordiam: (h) Aman Judæorum hoſtis ultimo ſupplicio affectus eſt; quo facto victores Judæi cepere per urbes ultionem de hoſtibus, eóſque trucidârunt, ſed Aſſueri autoritate & edicto.

Ne-

(a) 1. *Reg.* XV. 13. (b) Ibid. v. 30. (c) 1. *Reg.* XXIV. 6. (d) 4. *Reg.* XXIV. v. 18.

(e) *Jerem.* XIX. 7. (f) *Bar.* I. 11. 12. (g) *Eſth.* 3. 4. 13. 14. (h) Ibid. 5. 6. 7. 16.

Digitized by Google

Neque veriti ſunt victoris Alexandri, ſubſidia poſcentis in obſidionem Tyri,iram provocare, ut Perſarum Regibus ſuis Dominis, fidi obſequenteſque viverent, reſpondit enim Jaddus Pontifex Maximus Alexandri nuntiis (a) *Sacramento ſe obligatum Dario, ne arma contra eum caperet, idque ratum fore quandiu Darius ipſe viveret.* Sic ipſi Pontifici videbatur illud inviolabile ſacramentum, neque per Pontificiam poteſtatem, præſente licèt Synagogæ totius tanta ultilitate, immò neceſſitate ſolvendum.

Rerum potienti Alexandro, obſtricta ſemel fide,paruerunt; & poſt Alexandrum Syriæ Regibus attributi in obſequio manſerunt, nuſquam imperio ſollicitato, tametſi Reges populum ad Idola ſectanda omni arte pellicerent, eumque perſæpe intentarent.

CAPUT X.

Recidivum ſub Machabæis *imperium peculiari Dei inſtinctu à Mathathia inchoatum, à filiis ſtabilitum; Romani ac Cæſares eodem jure, Chriſto approbante, regnârunt.*

At enim, inquiunt, ad extremum ſub Antiocho Epiphane arma ceperunt, autore Mathathia Sacerdote, hoc argumentum quidam ſupra modum efferunt: ſed fruſtra; & quidem illud exemplum Bellarminus meritò prætermiſit: neque enim Mathathias ſummus Pontifex fuit, qui de his pro poteſtate decreviſſe fingatur, neque Sacerdotali poteſtate quidquam egit, ſed inſtinctu divino quemadmodum Phinees (b) *zelo Dei commotus*, ſic enim ſcriptum eſt in Machabæorum libris *acceſſit quidam Judæus in omnium oculis ſacrificare Idolis ſuper aram in civitate Modin ſecundum juſſum Regis, & vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus, & accenſus eſt furor ejus ſecundum judicium legis, & inſipiens trucidavit eum ſuper aram: ſed & virum, quem Rex Antiochus miſerat, qui cogebat immolare, occidit in ipſo templo, & aram deſtruxit; & zelatus eſt legem, ſicut fecit Phinees Jamri, filio Salomi, & exclamavit Mathathias voce magna dicens: omnis qui zelum habet legis, ſtatuens teſtamentum exeat poſt me.* Hoc ergo egit eo inſtinctu, quo actus eſt Phinees, hoc eſt, peculiari, ac plane divino, quod Doctores omnes ſumma conſenſione tradunt; quo inſtinctu Aod Eglonem; quo inſtinctu ipſe Moſes Ægyptium interfecit: (c) *exiſtimabat enim intelligere fratres quoniam Deus per manus ipſius daret ſalutem illis*, ut & à ſancto Stephano in Actis (d) proditum; quo inſtinctu tam multa extraordinaria, neque in exemplum trahenda, facta eſſe legimus: neque verò ſi fanatici homines inſtinctum Dei mentiuntur, ideò mendacii coarguere debemus ea, quæ Deus ipſe à ſe inſtigata teſtatur, at Deus inſtitutum Mathathiæ multis miraculis, *& è cælo factis illuminationibus,* confirmavit; tale illud eſt in Machabæorum libris traditum, (e) *cùm eſſet vehemens pugna, apparuerunt adverſariis de cælo viri quinque ducatum Judæis præſtantes, ex quibus duo Machabæum medium habentes armis ſuis circumſeptum incolumem conſervabant, in adverſarios autem tela & fulmina jaciebant, ex quo & cæcitate confuſi & repleti perturbatione cadebant;* ut omittam quot victorias, tot fuiſſe miracula; quin etiam per divinum ac fide dignum ſomnium ſcimus extendiſ-

(a) *Joſeph. Ant. l.* 11. C. 8. (b) 1. *Mach.* II. 23. 24. *&c.*

(c) *Exod* XI. 12. (d) *Act.* XVII. 25. (e) 2. *Mach.* C. 10. *v.* 29. 30.

diſſe Jeremiam dextram, & dediſſe Judæ gladium aureum, dicentem: *Accipe ſanctum gladium munus à Deo, quo dejicies adverſarios populi mei Iſraël:* quæ vere divina fuiſſe ſecutæ victoriæ demonſtrârunt.

Huc etiam facit de Antiocho, Judæorum perſecutore ſæviſſimo, manifeſta Dei ultione ſumptum ſupplicium; qua ultione perterritus, & ipſe confeſſus eſt Deum apertè favere Judæis, ut non tantum Judæi, ſed etiam hoſtes in tot mirificis geſtis, ultricem Dei manum ac divinam poteſtatem agnoſcerent. Conſtat ergò Judæos adverſus ſævientem Regem, non antea arma cepiſſe, quàm inſtinctu peculiari, totque divinis teſtificationibus ad id incitati ſunt: quarè mala ea referri ad ordinariam poteſtatem luce clarius eſt.

Huc accedit Eccleſiæ, & Synagogæ diverſa conditio, diverſus ſpiritus, ut ab altera ad alteram conſecutio non valeat: non enim ſi divino impulſu, Eliæ ſimilia cogitantes, agerentur Apoſtoli, diceret eis Chriſtus *Neſcitis cujus ſpiritûs eſtis*, tum veteris Synagogæ tempore ſtatutum erat, electum populum ex eodem tantum Abrahami genere propagari: ſacrique fœderis ac religionis pars erat vel maxima, ut terram Chananæam patribus jurejurandô promiſſam incolerent, cultus quoque religionis affixus ei loco, quem elegerat Dominus, extra quem locum non vota, non feſta ſolemnia, non ipſa ſacrificia, ac ſacra reliqua, ſancta rataque eſſent: quare cùm Dominus tranſmigrari ad Babylonem voluit, miſſo Jeremiâ Propheta, ac peculiari juſſu indicta migratio eſt: ſimul datum promiſſum ne ultra ſeptuaginta annos eſſet duratura: neve poſtea unquam, ſtante certè fœdere à locis religioni addictis moverentur; quæ nunc omnia vacant: at ea omnia, quibus antiquum fœdus conſtaret: Antiochus avertebat: hæc enim Mathathias lamentatur: *væ mihi*, (a) *ut quid natus ſum, videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis ſanctæ, & ſedere illic, cùm datur in manus inimicorum; ſancta in manus extraneorum facta ſunt: Templum ejus ſicut homo ignobilis*; Quæque alia vir ſanctus deploravit, ac poſtea magis, magiſque mala increvere, cùm ſcilicet Lyſiæ mandavit Antiochus *ut mitteret exercitum ad conterendam & extirpandam virtutem Iſraël, & reliquias Jeruſalem, & auferendam memoriam eorum de loco, & ut conſtitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, & ſorte diſtribueret terram eorum, & audierunt mercatores Regionum, & acceperunt argentum & aurum multum valde, & venerunt in caſtra ut acciperent filios Iſraël in ſervos: mittebatque Antiochus tota Judæa qui omnes perfectæ ætatis interficerent mulieres, ac virgines venderent extraneis.* Quibus perpetratis, terraque Chanaan alienigenis tradita, nec fœdus, nec Religio ſtare poſſet, templumque ipſum, cui Domini juſſu affixa religio, titulo Domini in æternum abolito, non alio deinceps quam *Jovis Olympii* titulo cognominaretur.

Quo cùm res eſſent, non tamen aliter niſi peculiari inſtinctu arma ſumpſerunt; & Deus ad hæc omnia, quæ memoravimus à Juda & à fratribus ſuo ſuſcepta numine, Regum quoque Syriorum conſenſionem accedere voluit. Jonathaſque & Simon non modò purpura, principatu, conſeſſu regio, verum etiam iis omnibus, queis regiæ poteſtatis vis conſtat, cudendæ pecuniæ, muniendarum arcium, armandi exercitus jure, Judæi quoque immunitate & libertate donati ſunt; ſic ad novum principatum ſtabiliendum divina & humana jura cumulantur, atque extraordinaria in ordinariam poteſtatem deſinunt; ac demum ſupremum apud Judæos imperium ab univerſo populo annuentibus Regibus in Simonem eſt collatum, poſtquam eo maximo autore ablatum eſt jugum gentium ab Iſraël. Ne-

(a) 1. *Macha.* II. 7. 8.

Digitized by Google

Neque Simon Pontifex, licèt Principatûs honorem, ac vim Sacerdotii ſui jure ſibi vindicavit, ſed in conventû magno Sacerdotum, & populi, & Principum gentis & ſeniorum regionis, totius gentis decreto ac veluti lege regia in ſe collatum accepit, qua una conſenſione cum Sacerdotali officio regium conjunctum imperium eſt.

Poſt centum & quinquaginta annos in Judæa Romani regnârunt: datis etiam Regibus Herode & ejus liberis, ſub quibus Cæſares partem regni, ipſamque Jeroſolymam, regni ac gentis caput, Romano Imperio vindicârunt: certe nuſquam obnoxii Pontifici Judæorum, qui eorum imperia ſolveret: nemo enim id his temporibus, vel per ſomnium cogitabat, quod quidem imperii jus ipſe Dominus confirmavit dicens, *reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo:* nihil interpellata ſcilicet Cæſarum poteſtate, ac tantum decreto edito, ut Deo ac Religioni debita obſequia ſervarentur.

Quare regnum & Sacerdotium, diſtinctas poteſtates, in ſuo quamque ordine ſupremas eſſe, non autem Sacerdotali regiam obnoxiam, ab ipſa Sacerdotii legalis origine uſque ad Chriſtum Dominum & excidium gentis, omnes Hebræorum hiſtoriæ, omnia monumenta clamant, neque ullum Dei præceptum, ullam populi Judaici traditionem, ullum exemplum, quod huic doctrinæ adverſaretur Baronius & Bellarmnius, aut alii protulere.

CAPUT XI.

An Athaliæ læſæ exemplum his obſit.

DUo tamen exempla Bellarminus objicit, ac primum memorat Athaliam Reginam, uxorem Jorami, Regis Judæ, Joiadæ Pontificis juſſu fuiſſe interfectam, non modo quod nepotes ſuos, & *omne ſemen regium* occiderit, ac regnum invaſerit, ſed quod idolis ſervierit: quorſum iſta, obſecro? an ut intelligamus ſupremas poteſtates Pontificum juſſu interfici poſſe? abſit, aut id probes, vel omnino nihil probas: jam exempla quærimus ſupremarum poteſtatum, quæ à Pontificibus loco dejectæ fuerint; at profectò Athalia non gaudebat ſuprema illa poteſtate, eamque habebat non legitimo ordine, ſed invaſione ac parricidiis, porrò ſupererat à ſanguine regio Joas, quem ſoror Joſabeth ex Athaliæ manibus clam ereptum Joiadæ viro ſuo cuſtodiendum, educandum, & in avito ſolio aliquando reponendum tradiderat. Quid ergo mirum eſt, ſi Pontifex ſub Rege ſeptenni, quem neci exemerat, quem in Templo educaverat ab incunabulis, quem filii loco habuerat, quem regno reſtituerat tutorem agens Regis, & impiam Athaliam regiæ majeſtati ſubditam, ejuſdemque læſæ ream pro poteſtate animadvertit? Neque enim aliter conſtitura erat Regi, regnoque ſalus: eſto; damnata quoque ſit idololatriæ nomine: quid enim noſtrâ refert pro aliis quoque ſceleribus damnari Regis & regni hoſtem, publicæ poteſtati ſubditam?

Atque id ſibi juris ſub Rege minore extraordinariè & ſumma neceſſitate & conſenſu omnium Pontifex vindicabat, quo jure & regi uxores accepit, & omnia adminiſtravit. Si ergo efficere aliquid volebat Bellarmious, aliquem oportebat Regem ex idololatris proferre in medium, de quo ſimile ſumtum ſupplicium fuerit ſola Sacerdotali autoritate, quæ cùm exempla deſint, imò cùm contraria adſint, nullum in Athalia præſidium eſt.

CAPUT XII.

De Ozia propter lepram ejecto.

VEriſimilius objicitur leproſus Ozias hujus morbi cauſa per Sacerdotes ex præſcripto legis primum templo ejectus, tum hominum ſocietate, ac regni adminiſtratione depulſus: ſcriptum enim in lege erat. (a) *Quicumque maculatus fuerit lepra, & ſeparatus eſt ad arbitrium Sacerdotis... omni tempore quo leproſus eſt & immundus, ſolus habitabit extra caſtra.* Ergo Pontifici in Regem ea ſunt conceſſa, quibus etiam Regni adminiſtratione privaretur, hinc conſecutio: id ſi fieri potuit in Veteri Teſtamento propter lepram corporalem, quantò magis in Novo propter ſpiritualem, id eſt, hæreſim. Duo hic conſideramus. Primum eventum ipſum extraordinarium ac plane ſingularem, quem in exemplum trahere non liceat. Alterum allegoriam occultamque ſignificationem in facto ipſo latentem, ex qua Theologicum dogma conſtitui Theologi non ferant.

Certum ergo eſt lege fuiſſe præſcriptum. (b) *Ut quivis leproſus arbitrio Pontificis ſeparatus ſolus extra caſtra urbeſque degeret:* Jam ſi fas Pontifici ea exequi, quæ lex apertè ac directè præſcripſerit haud propterea liceat ad alia, & alia ex conſecutione jus illud extendere. Atque hîc ſi conſiſtam, tota vis argumenti ſponte concidat. Quid, quod Sacerdotes nihil ſibi aliud vindicârunt, quàm ut Oziam è domo Domini propellerent; lege Paralipomenon librum ſecundum, quo iſta narrantur: nihil aliud invenies certa lege regni à Joatham Regis filio facta. Quid quod nec Oziæ regnum ablatum eſt, ſed illius tanquam Regis nomine à Joathamo filio regni ſuſcepta adminiſtratio, ut ſolet ſub inſanis delirisque Regibus Scriptura atteſtatur his verbis: (c) *Fuit igitur Ozias Rex leproſus uſque ad diem mortis ſuæ, & habitavit in domo ſeparata plenus lepra, ob quam ejectus fuerat de domo Domini: Porrò Joathan filius ejus rexit domum regis & judicavit populum terræ:* Quid autem vetabat ne ut Regis nomine, ita etiam imperiis, quod lex fieri non vetabat, cùm nec niſi patre mortuo regnâſſe memoretur: (d) *Dormivit enim Ozias cum patribus ſuis, regnavitque Joatham filius ejus pro eo:* Parque omninò eſt credere nullum erga parentem ab optimo viro Joathamo prætermiſſum quod lege præſtare ſineretur ut non regno depulſum Oziam, ſed tantum per filium regnâſſe appareat, ſed quanquam hæc proba ſunt, tamen rem altius inveſtigare placet.

Quæro enim an de leproſo Principe aliquid nominatim in lege edictum fuerit? neutiquam; ſed lex eſt generalis, inquies, qua ſemel comprehendi Principem oporteat: At ego jam poſtulo quidni Princeps intelligatur etiam comprehendi eis legibus, quibus univerſim dictum erat de adulteris, de percuſſoribus, deque Idololatris eſſe ſumendum ſupplicium, nempe Reges inde nulla legis clauſula exceperat, at ſi majeſtate ſola excipi intelliguntur, non video profectò cur non eodem titulo, eademque majeſtate regii nominis è lepræ quoque legibus eximantur, niſi aliquid peculiare hîc intervenerit. Et profectò clarum eſt interveniſſe manifeſtam & extraordinariam teſtificationem divinæ voluntatis, Rex enim temerarius ſancta penetraverat, Thuribulum manu ce-

(a) Levit. XIII. v. 44. 45. 46. (b) 2. Paral. XXVI. 19. 20. 21.

(c) 2. Paral. XXVI. v. 21. (d) Ibid. v. 2

ceperat, obſtantibus Sacerdotibus minabatur, hic Dominus Sacrilego in fronte lepram immiſit, quo miraculo moti Sacerdotes tanquam ſigno accepto divinæ voluntatis Regem templo expulerunt. Ipſe amens exterritus ſceleris divinæque tam patentis vindictæ conſcius, (*a*) *Acceleravit egredi eo quod ſenſiſſet illico plagam Domini*: Acceſſere & alia portenta, quæ Dei manum demonſtrarent: Nam contremuit terra, teſte Zacharia, (*b*) & Amos; (*c*) quam Dei ultionem ad ſacrilegos Oziæ auſus pertinere tradunt interpretes: ergo manum Domini extraordinariis ſignis demonſtratam eſſe conſtat, teſtificatusque eſt Deus, qui à tot aliis legibus Reges exemerat, velle ſe huic Regi lepræ legem imputari, id, inquam, teſtificatus eſt, dato extraordinario voluntatis ſuæ indicio ne quiſquam præter ipſum in Reges animadvertere poſſe videretur: Atque hìc profectò certum eſt, non tam Pontifices quàm Deum ultorem, edito miraculo, fuiſſe, qui minanti ac ſuperbienti lepram primum, deinde terrorem ipſi quoque & terræ tremorem immiſerit.

Jam ſi facti ſignificationem, atque latentem doctrinam quærimus, multa occurrunt; meritò inuſtum fronti ſuperbæ ignominiæ ſignum, meritò amiſiſſe honorem regium, qui Sacerdotii inconceſſos honores ſibi vindicabat: conturbari terram, ac rerum humanarum fundamenta concuti, cùm Sacerdotale officium & Regium confunduntur.

Lepra ſignificari hæreſim ultrò concedimus, alia quoque peccata eo morbo adumbrari paſſim tradunt Patres; at propter hæreſim, aut quæcumque peccata expelli poſſe Principem, ac regno deturbari nunquam allegoria efficiet: poteſt enim allegoria rem aliunde firmatam declarare, rem per ſe ipſa conficere & probare non poteſt, neque quiſquam ſanus ſibi perſuaſerit plus poſſe ad exturbandum Principem aut hæreſim, aut ejus imaginem lepram quàm tot alia ſcelera, atque ipſe idolorum cultus, quem Judæi in Regibus eorum majeſtate ſalva toties pertulere.

Quid autem eo exemplo licere ſibi putaut Chriſtianæ religionis Antiſtites, ſanctus Lucifer Calaritanus in Sardinia Epiſcopus docuit libris adverſus Conſtantium editis; (ſanctum autem voco cujus feſtum diem, Sede Apoſtolica approbante ab omni Patrum memoria Calaritani, aliique Inſulares agant: quanquam enim in quibusdam vehementior fuerit, ejusque inclyto nomine quidam ejus diſcipuli atroces ac ſuperbi ſchiſma conflaverint, multis tamen argumentis demonſtratum eſt eum in Eccleſiæ communione obiiſſe) utcumque eſt, libros profero, quos cùm ille ſcripſerit, Catholicis omnibus; magno que illi Athanaſio admirationi fuit: proferam autem hic librum, cui titulus *de non parcendo in Deum delinquentibus*.. Quo libro ſic compellat Conſtantium arrogantiæ, ac ſuperbiæ Catholicos Antiſtites incuſantem. „ (*d*) Quæ „ eſt iſta, Conſtanti,. ſuperbia noſtra, „ quæve arrogantia? Siquidem videamus morbidum eſſe te, peſtiferum „ quippe Arianum, Elephantiam in te eſſe, quia iſtam conſideremus illam, „ quam Arius habuerit; quod urgeamus „ te ſecedere à populo Dei, ſicut illi Sacerdotes Domini Oziam de templo compulerint egredi, quia te ita „ cogamus Deo dare honorem: Si enim „ Oziam Dei Sacerdotes idcircò pellebant ex aula Dei, quia meminiſſent „ di-

(a) Ibid. v. 20. (b) Zach. XIV. 3. (c) Amos. I. 1.

(d) Lucif. Calar. lib. de non parcendo in Deum delinq. Paris 1578. in octav. Bibl. P. P. max.

Digitized by Google

„ divinitùs præceptum, leproſos ante „ expiationem ingredi templum prohibi- „ tos, quantò magis nos digni te ex Ec- „ cleſia pellere Chriſti, de domo Dómini, „ quia non ſit licitum hæreticum conveni- „ re cum Catholicis, inſanum cum ſanis, „ plenum immundis ſpiritibus cum eìs in „ quibus inhabitat Spiritus Domini „. Eatenus igitur Oziæ exemplo Patres utebantur, ut hæreticum Imperatorem templo Dei, domo Dei, Eccleſia Chriſti arcerent, non ut imperii adminiſtratione deturbarent Conſtantium certe à Catholicis omnibus; & ab ipſo Lucifero pro legitimo Imperatore ſemper habitum & fatentur omnes, & infra referemus: hoc exemplo Oziæ docebat: hiſce finibus coercebat is, quem vehementiſſimum, atque interdum nimium fuiſſe conſtat.

Neque aliter alii ſentiebant: exſtat Hincmari Rhemenſis epiſtola ad Carolum Calvum Regem, qua monet, ne Oziæ exemplo (a) *Manum extendat ad ea quæ Sacerdotali ordini Spiritus Sancti dono commiſſa ſunt*, ibi fuſe relata ſeparati per Sacerdotes Regis hiſtoria: addit ex Apoſtolo: (b) *hæc autem in figura contingebant illis; ſcripta ſunt autem propter nos*, (*ac denique concludit:*) *ſic & eorum judicio, quibus dicit Dominus, non vos eſtis qui loquimini, ſed Spiritus patris mei qui loquitur in vobis, voluntarie atque ex deliberatione, quiſcumque violans & convellens conſtituta divina, quia docente Petro non eſt perſonarum acceptio apud Deum: ab Eccleſiæ corpore ſeparatus niſi per pœnitentiam & Sacerdotalis indulgentiæ reconciliationem eidem Eccleſiæ fuerit reincorporatus erit ab æterna Eccleſia ſeparatus.*

Non aliud Patres noſtri in Ozia viderunt quod ad Chriſtianiſmi tempora pertineret: de terreno regno per ſpiritualem lepram adimendo nihil cogitabant, ſeparari poſſe putabant Reges id meritos per Sacerdotale officium, ab Eccleſia quidem, & à regno cœleſti, quorum Reſpublica, regnùmque Judaicum figura fuit. Quæ nunc de ſuo addunt ea nos à Patribus ſpreta rejicimus.

Hæc ex Vetere Teſtamento Bellarminus, & alii proferunt, caduca per ſeſe, ac nequidem ſibi ſatis cohærentia, non quod indocti ſint qui ea objecere; ſed quod ſemel ſuſcepta cauſa per occupationem animi neceſſe ſit vana ſectari, quibus valida & vera argumenta deſint.

Stat ergo propoſitio per inſtitutionem Sacerdotii legalis non fuiſſe immutatum ſtatum Principatûs, neque alteri poteſtati quæ Reges deponeret, ac temporalia ordinaret, regiam poteſtatem directè vel indirectè fuiſſe ſubjectam, jam ad Novi Teſtamenti Sacerdotium veniamus.

CAPUT XIII.

QUINTA PROPOSITIO: *neque per inſtitutionem Chriſtiani Sacerdotii quidquam fuit immutatum in regnandi jure: id probare aggredimur ex Evangelicis Scripturis: explicatur poteſtas quam Chriſtus Apoſtolis tradiderit.*

QUinta propoſitiò: *neque per inſtitutionem Chriſtiani Sacerdotii quidquam fuit immutatum in jure regnandi, ac Pontificibus Chriſtianis nulla à Chriſto attributa poteſtas, qua temporalia ordinare, aut quemquam imperio mulctare vel donare poſſint.* Patet ex antecedente: ſi enim Religionis cauſa in terrenis imperiis, atque in ſupremarum poteſtatum juribus aliquid fuit immutandum, id maxime fieret per religionem Moſaicam terreno imperio, terrenis promiſſis nixam, atqui non id factum eſt, neque regiam poteſtatem in rebus quidem ſuis Moſes Sacerdotio fecit obnoxiam:

(a) *Hincma.* Tom. II. 29. Epiſt. p. 316.
(b) 1. Cor. X. 11.

xiam;

xiam : multo ergo minùs Chriſtiana religio promiſſis tantum nixa ſpiritualibus id faceret, aut imperiorum jura mutaret.

Sed quandoquidem in hac maximè propoſitione quæſtio vertitur, eam diligentiùs Scripturis primum, deinde Eccleſiæ traditione ac praxi confirmamus. Quibus in locis pertractandis nemo à nobis poſtulabit, ut demonſtremus dedita opera confutatam eam poteſtatem, quam nullus hominum cogitaret, ſed ut perſpicue pateat nullam hujus in Scripturis, nullam in primis ſæculis fieri mentionem, cùm id res vel maximè poſtularet, tum verò eam cum Patrum, Chriſtianæque Doctrinæ placitis non poſſe cohærere, ſic duabus profectò cauſis contraria ſententia concidet, & quod nova in Eccleſia Chriſti ac prioribus ſæculis inaudita, & quod à Chriſtiano, atque Eccleſiaſtico ſpiritu alieniſſima proferat.

A Scripturis inchoamus : quærimusque quam Chriſtus Apoſtolis dederit poteſtatem ? & quidem Magiſter ac Dominus duplicem in Apoſtolos, Miniſtros, ac vicarios ſuos contulit poteſtatem, extraordinariam & ordinariam; utramque complexus eſt his verbis: *Convocatis Jeſus duodecim diſcipulis, dedit illis virtutem & poteſtatem ſuper omnia Dæmonia, & ut languores curarent & miſit illos prædicare regnum Dei, & curare infirmos :* Edere miracula extraordinariæ poteſtatis; prædicare regnum Dei, poteſtatis ordinariæ fons & caput eſt.

Jam cujus generis eſſe putant illam poteſtatem deponendi Reges ? certe ordinariam : nam extraordinariam, quæ per miracula ſe exerat, nihil moramur. Quo verbulo refellimus adverſarios paſſim ingerentes & arefactam ficum, & immiſſos porcis dæmones, (*a*) & Ananiam & Saphiram Petri voce percuſſos, quæ quidem Nicolaus Dubois, & alii haud minùs inani quàm ingenti opera congerunt : nam quò iſta pertinent ? an ut Pontifices patrare miracula ſuo jure ac pro Cathedræ ſuæ poteſtate poſſint ; ne id quidem cogitant : quare cùm hæc proferunt nihil aliud faciunt, quàm ut vera argumenta deeſſe demonſtrent qui tanta opera falſa, & nulla colligunt.

Quin etiam commemorant flagellis verberibusque ejectos è Templo vendentes & ementes, (*b*) quid autem probaturi? an quia Chriſtus templi contemptores Templo ejecit ? ideo Pontifices regnis ejecturi ſunt eos qui religionem contemnant; aut quoniam Chriſtus flagellis eſt uſus, ideo ejus Miniſtri atque vicarii ad bella in Reges movenda Chriſtianos compellent ? aut verò id volebat Chriſtus, ut Eccleſiaſtici linguæ verbere, ac prædicationis flagello non contenti, ipſi per ſe vi agerent, atque arma corriperent ; at id nemo cogitavit unquam, quare hæc, quæ congerunt, extraordinarie geſta, vel ipſi fateantur, neceſſe eſt ad rem non pertinere.

Ad ordinariam poteſtatem veniamus. Hujus caput eſt verbi prædicatio, Eccleſiaſtici miniſterii baſis. Hanc deinde conſequuntur Sacramenta conſecranda, adminiſtranda dignis, quodque eſt conſectaneum, indignis pro poteſtate adimenda ; tum hæc omnia complexum regimen Eccleſiaſticum, monere, increpare, arcere ſacris, ſive, ut ait Tertullianus, (*c*) *exhortatio, caſtigatio ac cenſura divina* ; hæc Scripturæ exequuntur copioſe, luculenter, nulla temporalium cuiquam ſive dandorum ſive adimendorum mentione facta.

Paſcendi poteſtatem late patere volunt, certe non ita tamen quin iis contineatur finibus, quibus ſe Chriſtus ipſe continuit, pavit autem oves Chriſtus (*d*) *ut paſcua invenirent*, vitæ verbum ſcilicet

S 3

(*a*) Act. V. 1. 2. *&c.*

(b) Bar. Bell. (c) *Tert.* Apol. (d) Joan. X. 9.

licet & vitam æternam per verbum: *Oves enim meæ vocem meam audiunt & ego cognoſco eas*, (*a*) *& ſequuntur me & vitam æternam do eis*, *& non peribunt in æternum*, *& non rapiet eas quiſquam de manu mea*: Ad hoc pavit Chriſtus, ad æterna perduxit, temporalia cujus vis, ac ſuis cuique legibus habenda, utenda, adimenda permiſit; At ſi ad hæc pavit Chriſtus, ad hæc paſcat Petrus: (*b*) *paſce enim*, inquit, *oves meas*, ſed meo more, ne ergo paſtores ad temporalia, eo quod erant jure locoque relicta à Chriſto, conceſſam à Chriſto poteſtatem conferant.

At enim Matthæi XVI. 18. (*c*) poteſtatem ligandi ac ſolvendi tradidit, ſed peccata ſcilicet: ſic enim ipſe Chriſtus interpretatur Joannis XX. (*d*) *Quorum remiſeritis peccata*, *remittuntur eis*, *& quorum retinueritis*, *retenta ſunt*; quæ ad poteſtatem ligandi ac ſolvendi pertinere, eoque referri, & Theologi omnes, & ipſa Tridentina Synodus intellexit. Piget verò referre in re nota & obvia Patrum autoritates, uno verbo dixerim qui hanc poteſtatem ligandi atque ſolvendi ad peccata referant omnes, invenias qui ad temporalia danda vel adimenda referat, mille & amplius annis omnino neminem.

Jam illud à Chriſto prolatum, quo maxime ſe in Chriſtianos contumaces poteſtas Eccleſiaſtica evexit: (*e*) *Sit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.* Fruſtra referri ad temporalia quorum ullam partem detractam Ethnicis aut publicanis fuiſſe, non ipſi Judæi, ne dum cœteri intellexerint.

(a) Joan. X. 27. (b) Joan. XXI. 17. (c) Math. XVI. XIX. 12. (d) Joan. XX. 23. (e) Math. XVIII. v. 17.

CAPUT XIV.

Locus Evangelii: *reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari... Matt. XXII.*

HIs ergo præſtruximus, quam Chriſtus Apoſtolis dederit poteſtatem, ampliſſimam illam quidem, & omninò divinam, ſed in ſpiritualibus ac cœleſtibus; in terrenis quidem ac civilibus nihil præcepit niſi obtemperarent iis qui rerum potirentur.

Neque enim bonus magiſter eam prætermiſit partem veræ pietatis, ac diſertè dixit: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*: *& quæ ſunt Dei*, *Deo*: Ne quis Rempublicam conturbaret, aut conſtituta ſollicitaret imperia, quà breviſſimâ, abſolutiſſimâque ſententiâ complexus omnia eſt, quæ civili poteſtati deberentur, nempe obtemperandum in omnibus, quæ divinis præceptis non repugnarent.

Multi enim è Judæis putabant Romani imperii: ac Romanorum Cæſarum utpote infidelium iniquam, violentam, tyrannicam, atque omninò nullam in populum Dei poteſtatem eſſe, quorum turbulentos ſpiritus magiſter optimus hac ſententia compreſſit, cùm enim id agerent inquieti homines ut Religionis ſpecie, legitima imperia commoverent, id è contra Chriſtus docuit nihil ad vim ipſam Religionis pertinere, quis imperet, atque omnino religione relinqui imperia eo loco, quo ſunt gentium ac populorum juribus conſtituta.

Hoc autem perfecit oſtenſo numiſmate, atque imagine Cæſaris, ut quoniam Reſpublica, ac civilis ſocietas ſtet commerciis ac permutationibus, quarum inſtrumentum eſt nummus, ſeu publica pecunia, ideò omnes intelligerent in ejus poteſtate neceſſariò permanendum, cujus numiſmatis uterentur, quod profec-

fectò non ſic præciſe & abſolute diceret, ſi aut intelligeret Pontificum ac Synagogæ autoritate legitima imperia ſolvi poſſe, aut talem poteſtatem ſuis, ſuæque Eccleſiæ ipſe aliquando eſſet conceſſurus.

Quod ergo nunc interpretantur: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*, hoc eſt, *Si ipſe Cæſar, quæ Dei ſunt, Deo reddat:* vanum eſt & illuſorium, imò contrarium Chriſti inſtituto, cùm juberet parere iis, quos Idololatras & impios Deo quæ Dei erant non reddere certum eſſet.

Neque minùs vanum eſt, quod alii hæc aſſuunt reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, niſi noceat Religioni, atque Eccleſiæ, aut niſi ipſe Cæſar per Eccleſiam ac Pontifices deponatur. Quæ quidem aſſumenta captioſam, quod abſit, & illuſoriam Chriſti reſponſionem facerent.

CAPUT XV.

Præviſis malis quæ ab impiis Regibus Eccleſiæ eſſent eventura, quæ Chriſtus & Apoſtoli auxilia reliquerint: & an aliqua præter patientiam.

Neque verò quis negaverit à Chriſto eſſe præviſa, cùm omnia incommoda Eccleſiæ nocitura, tum vel maximè ea quæ à malis Regibus evenirent, quæ quidem & ipſe expertus eſt, teſtanturque Apòſtoli impletum in ipſo Jeſu id quod erat ab ipſo Davide pronuntiatum: (*a*) *Adſliterunt Reges terræ & Principes convenerunt in unum adverſus Dominum & adverſus Chriſtum ejus.* Neque ignorabat manatura ad diſcipulos, quæ in magiſtro præceſſiſſent (*b*) *ad Præſides enim*, inquit, *& ad Reges ducemini*, neque id Apoſtolos fugiebat, cùm & à Domino commoniti eſſent, & jam vim regiam toti Eccleſiæ gravem ipſi experirentur, & ſæviora quæque imminere cernerent.

Cùm ergo eum Magiſtrum, eoſque duces habeamus, qui mala nobis totique Eccleſiæ à mundi poteſtatibus obventura animo præviderent, experimento probarent, videndum plane nobis adverſus hæc mala, quæ præcepta, quæ remedia & auxilia comparàrint.

Hæc autem in Evangelio luculenter apparent, ecce enim præviſo malo, ac longe denunciato & (*c*) *ad Præſides*, inquit, *& ad Reges ducemini*, ſtatim addit, *in teſtimonium illis*: hoc primum aperta profeſſio veritatis: unde & illud: (*d*) *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine, & quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta*: & illud (*e*) *omnis ergo qui confitebitur me, confitebor & ego eum:* Primum ergo ſuccurrit nobis ipſa fiducia profitendæ veritatis: tum idonea verba, quibus adverſarii revincantur; (*f*) *ego enim dabo vobis os & ſapientiam, quibus non poſſint reſiſtere & contradicere omnes adverſarii veſtri*: accedit certa promiſſio ſalutis conſequendæ quæcunque ſupplicia inferantur, unde Chriſtianis invicta firmitudo infixumque animo, (*g*) *non timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere.* Quo certa ſalus animo conſtat, ſed propter patientiam: (*h*) *In patientia veſtra poſſidebitis animas veſtras*, neque tantum animas, ſed ſuo etiam tempore, ac loco ipſa corpora: (*i*) *Capillus enim de capite veſtro non peribit*: Summa ergo eſt, ne quid timeant, ne quid amittere ſe poſſe putent: hac ſpe invicti perſiſtant, nec veritatem prodant: hoc eſt, ne in malis pereant, ut autem quovis auctore in ipſos inſurgant, aut in civilibus, juſſa detrectent ne quidem innuit: Imò verò

(a) Pſ. II. 2. (b) Mat. X. 18.

(c) Math. X. 18. (d) Ibid. 27. (e) Ibid. 32. (f) Luc. XXI. 15. (g) Math. X. 28. (h) Luc. XXI. 19. (i) Ibid. 18.

Digitized by Google

verò id apertè vetat, cùm nihil aliud indicit, quàm pati, quantumvis ſævituri ac nocituri eſſent: hæc promiſſa, hæc præcepta, hæc adverſus poteſtates ac mundum ſævientem invicta auxilia ſubminiſtrat.

Neque tamen propterea ultrò ſe neci ſunt objecturi Chriſti diſcipuli, (*a*) *cùm enim perſequuntur vos in civitate iſta. Fugite in aliam*; Sic adverſus Reges & Præſides ac legitimos Magiſtratus Chriſtus Magiſter, nihil præter fugam relinquit, ut divina præſidia in invicto fidei Spiritu, humana verò in fuga habeamus, nihil præterea Chriſtianis adverſus Reges & Magiſtratus conceſſum eſt, ſic declinare vim regiam, eique obluctari licet.

Magiſtrum ſequuntur Apoſtoli, & Paulus: (*b*) *omnis*, inquit, *anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*. Cavillantur adverſarii dum reſpondent, præcipi quidem ab Apoſtolis uti obediatur Regibus quandiu Reges fuerint, non autem prohiberi quominus, ſi Eccleſiæ adverſentur, deponantur à Pontificibus Chriſtianis, quaſi non Pontifices Paulus his dictis complexus ſit *omnis anima*..... Quod & (*c*) Chryſoſtomus hîc & res ipſa indicat, *oſtendit enim*, inquit, *quod iſta imperentur omnibus, & Sacerdotibus, & Monachis, non tantum ſæcularibus id quod ſtatim in exordio declarat, cùm dicit omnis anima poteſtatibus ſupereminentibus ſubdita ſit, etiam ſi Apoſtolus ſit, ſi Evangeliſta, ſi Propheta, ſive quisquis tandem fuerit*: Puto ergo non excipi Apoſtolicam poteſtatem, cùm etiam antiquum Pontificem audiamus ex Apoſtolico Throno hæc de Regibus prædicantem: *quibus nos etiam ſubditos eſſe Sacra Scriptura demonſtrat*: At qui abſurdiſſimum eſt quem pari cum cæteris obedientia Paulus obſtrinxerit eum non modo poſſe reſiſtere, ſed etiam deponere; mirum profectò à Paulo non eſſe explicatum, exceptionem illam tum, cùm Neroniano gladio imminente diceret: *Ego jam delibor & tempus reſolutionis meæ inſtat*: at nec ſi à Regis quamtumvis ſævientis obedientia Chriſtianos amovebat, nec deponendum eum, ſed colendum docebat.

(a) Matth. X. 23. (b) Rom. XIII. 1. (c) *S. Chryſoſtomus* homi. XXIII. in Ep. ad. *Rom.*

CAPUT XVI.

An generali præcepto obediendi Regibus Chriſtus & Apoſtoli aliquam exceptionem attulerint, & quam?

CErte generali præcepto obediendi Regibus neceſſariam exceptionem Scriptura non omittit: obediendum ſcilicet, niſi Deo adverſa jubeant, ac Paulus quidem ad Titum: (*d*) *admone illos Principibus & poteſtatibus ſubditos eſſe: dicto obedire, ad omne opus bonum paratos eſſe*. Quo docet in bonis tantum parendum eſſe, & quod ſæpe dicemus mala imperantibus obedientiam non ſimpliciter, ſed in malis denegandam, & alio loco.(*e*) *Nam Principes non ſunt timori boni operis ſed mali, &c. Dei Miniſter eſt tibi in bonum*: Quare jubentibus quæ pietati adverſentur libere reponendum Apoſtolicum illud. (*f*) *Obedire oportet Deo magis quàm hominibus*, tum ſi ultima inferrent ſuccurrit ultimum reſiſtendi genus fuſo ſanguine, *nondum enim*, inquit, *uſque ad ſanguinem reſtitiſtis adverſus peccatum repugnantes*. Huc uſque reſiſtere datur hanc exceptionem Scriptura adhibet generali præ-

(d) Tit. III. v. 1. (e) Rom. XIII. 4. (f) Act. V. 29.

Digitized by Google

præcepto obediendi Regibus: nova illa exceptio de deponendis Regibus Scripturæ ſuperſtructa atque aliena eſt.

Eſt ergò ſummum illud Chriſtianæ repugnantiæ ut prava juſſi facere, ad mortem uſque reluctentur; neque ulterius progredi vetitum: mittunturque Chriſtiani (a) *inter lupos ſed ſicut oves*, inermes ſcilicet, qui ſint *prudentes ſicut ſerpentes.* Expoſito corpore ut caput ſervent, id eſt, animæ ſalutem, teſte Auguſtino paſſim, & *ſimplices ſicut columbæ*, quæ gemendo Deum, patiendo inflectant homines, atque iras modeſtia, & humilitate frangant: cæterum nunquam ſæviant, neque enim adverſus lupos ac feras ovibus aut columbis arma ſuppetunt.

Neque aliter ipſe Chriſtus egit, cùm teſtimonium reddidit, ſub Pontio Pilato bonam confeſſionem, neque enim Judæi quidquam aliud agebant, quàm ut crucis metu deterreretur Chriſtus à profitenda illa veritate, quod nempe ipſe eſſet Chriſtus, Rex verus Judæorum. At Chriſtus, & ſe Regem Judæorum eſſe, & ne quid Pilatus Cæſari, reique Romanæ metueret, regnum ſuum de hoc mundo non eſſe profitetur.

Hîc ergò videmus circa Reges & Præſides, quid Evangelica diſciplina præcipiat, quid excipiat: non enim hoc excipit, ut ad mala cogentibus abſolutè & in omnibus obedientia denegari, aut quavis autoritate ſubtrahi poſſit: ſed hoc excipit tantum, ne obediatur in iis quæ iniquè imperant, quibusque ſe Deo ſuperiores eſſe velint, quæ exceptio regulam firmat, evincitque in omnibus aliis præſtandam obedientiam, honorem, vectigal, omnia quæ ſunt Cæſaris; eo fine ſcilicet, quemadmodum ait Tertullianus, ut Rex honoretur cùm ſuis rebus inſiſtit.

(a) *Math.* X. 16.

CAPUT XVII.

Adverſariorum effugia: diſtinguunt tempora infirmæ & adoleſcentis à temporibus robuſtæ, & jam prævalentis Eccleſiæ, an hæc Chriſtianis digna?

QUæ ſupra diximus, hæc quidem adverſarii fere confitentur, ſed duo reponunt. Primum quidem his Chriſti & Apoſtolorum præceptis comprehendi ea, quæ incipienti & infirmæ, non autem ea quæ adultæ, ſuiſque jam viribus confirmatæ Eccleſiæ conveniant: recte enim juſſam eſſe tolerare Reges, quos compeſcere infirma non poſſet. Quo loco ſi urgeas ac petas demonſtrari tibi, quænam illa ſint robuſtæ jam & adultæ Eccleſiæ præcepta reſervata: nulla quidem proferunt, ſed illud ſecundo loco addunt qui finem præſcripſerit, ab eodem idonea ad finem conſequendum comparata media, quare Petrum & ſucceſſores clavibus datis Regni cœlorum, ligare, ſolvere, paſcere juſſos ad æternam ſalutem, id quoque excepiſſe, ut & ea quæ huic fini conducerent adhibere, & ea quæ nocerent amovere poſſent: atque ideo jus eſſe ut abjiciant malos Principes qui animas procurantibus tanto ſint obſtaculo: hæc duo ſunt in quibus adverſarii ſuæ cauſæ præſidium ponunt.

Sic grande illud Chriſtianæ Religionis arcanum, vimque omnibus retro ſæculis inauditam, qua unius Pontificis judicio, non modo deponantur Reges, verum etiam ipſa imperia transferantur, tantæ poteſtatis inſtitutor Chriſtus, ac primi adminiſtri Apoſtoli conticeſcunt: ſecuturis ſæculis longa argumentorum conſecutionumque ſerie colligenda atque inferenda relinquunt. At profectò

T ſi

ſi Chriſtus & Apoſtoli paterentur quæ tempori congruebant; admonerent ſaltem quid aliis temporibus adulta jam Eccleſia ac robuſta faceret ne neceſſariam doctrinam, ſi quidem talis eſt, de deponendis Regibus, generali decreto, de præſtanda obedientia atque etiam exempli ſui autoritate premerent.

Neque enim homines intellecturi erant, amiſſis ſpiritualibus, temporalia ſtatim excidere, quod eſt falſiſſimum, aut eadem poteſtate utraque ſimul donari vel detrahi poſſe, quæ tam diverſo jure haberentur, & quidem ſi uſpiam ſcriptum eſſet univerſim, qui ab Eccleſia & ſpiritualibus ſeparentur, eos bonis etiam temporalibus poſſe mulctari, per Eccleſiaſticam poteſtatem, an eo quoque decreto Reges concluſi eſſent, dubitaretur forſitan, propter pacem rerum humanarum, & convellendæ, non ſine ingenti animarum etiam ſtrage, Reipublicæ graves metus; cùm verò nec uſpiam ſcriptum ſit patres familias etiam infimæ ſortis per Eccleſiaſticam poteſtatem, vel uno ſervulo mulctatos, aut mulctandos fuiſſe quis animum induceret mulctandos imperiis ipſos quoque Reges de quibus eò clariùs decerni oportebat, quò facilius, tanto loco poſiti, Eccleſiæ autoritatem vel Reipublicæ tranquillitatis ſpecie eluderent.

Jam ut adverſarios ſtrictiùs urgeamus, pudet profectò me diſcriminis illius, quod inter incipientem & adultis jam viribus robuſtam Eccleſiam eſſe volunt, ſcilicet cùm prædicat Dominus: (a) *ecce ego mitto vos ſicut oves; &* (b) *in patientiâ veſtra poſſidebitis animas veſtras*: nullumque adverſus legitimos Magiſtratus niſi in fuga præſidium, ſic intellecturi ſumus: fugite, ſed quoad viribus convaleſcatis: unam præſcribo patientiam adverſus Præſides & Reges, ſed infirmis & invalidis: cœterum cùm prævalere dabitur, excutite jugum, & adverſus legitimas poteſtates, quæ luporum more ſæviant, non jam oves & columbæ, ſed leones ultrò inſurgite, vel cùm edixit Petrus, cùm Paulus ſublimioribus poteſtatibus obtemperandum eſſe, eo quoque tempore, quo in Chriſti gregem ſæviebant; *Neque tantum propter iram, ſed etiam propter conſcientiam*, propter Deum, propter religionem, ſic eorum mentem interpretabimur: nos quidem nunc nihil præſcribimus præter obedientiam: de depoſitione conticeſcimus, ſed hæc aptata temporibus, non in perpetuum valitura, parete, obedite, propter conſcientiam & religionem donec adoleſcamus, atque Eccleſia roboretur: tunc enim ſumtis viribus, autoritate noſtra Reges deponentur, aliis dabuntur imperia, arma indicentur, vi agi decernetur: tanquam hoc ſit parere *propter Deum & propter conſcientiam.* Majores expectare vires, quibus inſurgere in eos, & arma etiam expedire poſſint.

Hæc tot retrò ſæculis inaudita, ac poſtremis demum nata temporibus cujuſcumque Doctoris nomine prodeant, ſi pati cogimur, colere certè non poſſumus, atque apertè opponimus Evangelicum illud: *neſcitis cujus ſpiritûs eſtis*: neque enim magis eſt Evangelici ſpiritus ignem è cœlo elicere adverſus Samaritanos, quàm adverſus legitimos Principes bellorum incendia concitare.

CAPUT XVIII.

An eludi poſſit locus Evangelii. Regnum meum non eſt de hoc mundo.

Eludunt Dominicum illud: *Regnum meum non eſt de hoc mundo, & regnum*

(a) *Math.* X. 16. (b) *Luc.* XXI. 19.

num meum non eſt hinc, & in declaratione Cleri Gallicani perperam allegatum eſſe contendunt, ac diligenter advertunt non eſſe à Domino dictum *regnum meum non eſt hic*; ſed *regnum meum non eſt hinc*: neque item dictum: *regnum meum non eſt in hoc mundo, ſed non eſt de hoc Mundo*: quæ quis neſciat? certe enim ſcimus nobis à Domino dictum: *Regnum Dei intra vos eſt* (a) qui profectò in terra verſamur, & regnum cœlorum Eccleſiam quam toto terrarum orbe diffuſam certa fide colimus, neque unquam deſtituram credimus, illud non intelligunt quò Chriſtus reſpiciat, iſta dicens, *Regnum meum non eſt hinc*; nempe intelligebat id agere Judæos, ut eum apud Pilatum invidioſo Regis Judæorum nomine premerent: (b) *neque opus ei erat ut quis teſtimonium perhiberet de homine: ipſe enim ſciebat quid eſſet in homine*; ac jam id mente perceperat quod Judæi ſtatim inclamaturi eſſent (c), *ſi hunc dimittis, non es amicus Cæſaris, omnis enim qui ſe regem facit contradicit Cæſari*: hæc ergo videns antequam clarè edicat: *tu dicis*: (d) *quia rex ſum ego*: hæc ultrò præmittit, *Regnum meum non eſt de hoc mundo, ſi ex hoc mundo eſſet Regnum meum, Miniſtri mei utique decertarent ut non traderer Judæis: nunc autem regnum meum non eſt hinc*; atque his quidem verbis, Cæſaris regnum, cui Pilatus ſerviebat, olim à ſe commendatum cùm diceret, *reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari*, nunc à ſuo regno tutum ac ſecurum præſtabat, neque tantum Pilato miniſtro Cæſaris, ſed etiam venturis Regibus teſtabatur, nihil unquam terrenis regnis à ſui Regni legibus, aut à Miniſtris ſuis metui velle, neque quidquam in Evangelio, atque per Evangelium tradita poteſtate quod Rempublicam commoveret, quæ Chriſtiano ſpiritu digna profectò corruunt, ſi jam autoritate Chriſti Reges deponuntur, imperia transferuntur, bella civilia concitantur.

Non ergo in eo vim ponimus, quod regnum ejus non ſit hìc, ſed quod tamen, ſi ſit hìc, *non eſt hinc, de Mundo non eſt*, ac terrena regna non mutat diverſiſſimi generis & ordinis regnum: præclarè enim Auguſtinus: *Rex Chriſtus, quod* (e) *mentes regat, quod ſpiritualiter conſulat, quod ad regnum Cælorum, credentes, ſperantes, amantesque perducat*:] à quo profectò regno terrenis Regibus nihil periculi plurimum firmamenti eſt.

Quæ ut luculentiùs demonſtraret prodit quidem Rex Chriſtus, ſed ipſa purpura illuſus, corona ſpinea, ſolio cruce, eaque una regium titulum præferente, venitque in mundum, nil magnificum, nil regium ſpirans; mundi quidem victor, ſed uno vanæ pompæ deſpectu; quin ipſa nativitate ſubjectionem imperio, & Imperatori profeſſus. Notant paſſim & mirantur ſancti Patres humilitatem novi Regis terreno imperio ſervientis, ipſa ſubjectione omnibus imperantis, atque hæc mente complexi, vanos Pilati, vanos Herodis, vanos poſtea Romanorum Principum irriſerunt metus, quod terrenis regnis ab humili Chriſti regno metuendum aliquid exiſtimarent.

Neque verò à Nicolao Dubois Theologiæ Profeſſore contemni decebat advocatum, qui talia objiceret: *non eripit mortalia* qui regna dat cœleſtia. Non decuit, inquam, con-

(a) *Luc.* XXI. 21. (b) *Joan.* II. 25. (c) *Joan.* XIX. 12. (d) *Ibid.* XVIII. 37.

(e) *St. Aug.* tract.

contemni advocatum qui talia objiceret; ac breviarium legeret laicus quaſi hominum in curia perficere potuerit, ut officium Eccleſiaſticum ſummo olim ſtudio etiam à laicis frequentatum, nunc ad ſolos Clericos redigatur: quis autem deſpiciat id quod Sedulius presbyter initio 5. ſæculi cecinerit, alii Patres inculcàrint, ac tota jam Eccleſia accinente ubique celebretur, plane non eripit Chriſtus regna mortalia, nec Regibus hoc nomine eſt metuendus, neque ejus vices agit hoc quidem in negotio, qui hæc à ſe metui velit.

CAPUT XIX.

An ad rem pertineat ille ab adverſariis objectus locus: data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra, *& ille locus* Rex Regum. Apoc. XIX. 12. 16.

NEc valet quod objiciunt Chriſto tradita omnia in manus, & poſt reſurrectionem ab ipſo dictum: (a) *data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra: & in capite. ejus Diademata multa, & habet in veſtimento & in femore ſuo ſcriptum: Rex Regum, & Dominus dominantium:* Non enim quærimus quam etiam homo Chriſtus habeat poteſtatem, ſed cujus poteſtatis vicarium Petrum, ſucceſſoresque reliquerit, illius profectò quæ peccata remittit, quæ veritatem docet, quæ ſacramenta tradit, non autem illius *qua* (b) *regit gentes in virga ferrea, ac tanquam vas figuli confringit eas; & ipſe calcat torcular vini furoris iræ Dei omnipotentis:* hæc enim poteſtas non decretis, non canonibus, non externis miniſteriis, ac formulis, ſed omnipotentiſſima atque occultiſſima efficacia conſtat, hujus poteſtatis non reliquit vicarios Epiſcopos, eorumque Caput Romanum Pontificem, ſed conſortes adſciſcit Sanctos omnes qui mundum vicerint. (c) *qui enim vicerit, dabo illi poteſtatem ſuper gentes, & reget eas in virga ferrea & tanquam vas figuli confringentur, ſicut & ego accepi à patre meo*: (quod quidem eſt egregiè à ſancto Dionyſio Alexandrino explicatum his verbis:) *divini martyres nunc aſſeſſores Chriſti ſunt, & regni illius conſortes, ac judicii participes & cum ipſo judicantes*: Hos conſortes Chriſtus adſciſcit ſupremæ illius occultiſſimæ, atque omnipotentiſſimæ poteſtatis.

(a) *Matth.* XXVIII. 18. (b) *Pſal.* II. 9. *Apocal.* XIX. 15.

CAPUT XX.

Quis me conſtituit judicem ſuper vos Luc. XII. 14.

EXterno autem miniſterio quid in terrenis poſſit, in Lucæ Evangelio luculenter exponit, ubi nempe hæc legimus: ait ei quidam de turba, *magiſter* (d) *dic fratri ut mecum dividat hæreditatem, & ille dixit illi: homo, quis me conſtituit judicem ac diviſorem ſuper vos*? Quæ verba ſi perpendimus, ſtatim intelligimus finitam hanc quam tractamus de temporalibus quæſtionem.

Ac primum qui ſic petebat; *Domine, dic fratri meo*, apertè à Chriſto petebat, uti ipſe pro poteſtate decerneret: cùm autem Chriſtus reſpondit, *homo, quis me conſtituit judicem aut diviſorem ſuper vos*? apertè item negat eam poteſtatem ullo modo pertinere ad illud officium, quod in terris gere-

(c) *Apoc.* II. 26. 27. (d) *Luc.* XII. 13. 14.

rebat, cujus vicarios Apoſtolos relinquebat.

Et quidem Chriſtus alludit ad illud olim Moyſi dictum *qui te* (a) *conſtituit Principem, & judicem ſuper nos?* quanquam in ipſo poteſtatem ille homo de turba requirebat, eam ultrò Chriſtus ab officio ſuo amovet dicens: *homo, quis me conſtituit judicem, aut diviſorem ſuper vos?*

Fixum enim illud ab Apoſtolo dictum: (b) *nemo aſſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, ſic & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit ut Pontifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum filius meus es tu: & tu es Sacerdos in æternum:* quia ergo ratione Pontificiam ſibi vindicat autoritatem, Pontifex à Deo conſtitutus: eadem ratione amolitur à ſe in Civilibus rebus judiciariam poteſtatem; quod horum à nemine judex conſtitutus eſt. Hinc exiſtit argumentum: Chriſtus Apoſtolos non alterius relinquit officii vicarios, quàm ejus quod tum gerebat in terris, at ad illud officium pertinere negabat eam, quam ille homo de turba deferebat, res terrenas ac civiles dijudicandi poteſtatem. Ergo ea ad Apoſtolicum officium nihil pertinet.

Quorum certè judices à Chriſto conſtituti ſint, in Evangelio legimus. (c) *Tibi,* inquit, *dabo claves Regni cælorum; & quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*: & conſentanea loquitur, qui officio ſuo terrenorum poteſtatem abjudicans vicariis ſuis cœleſtia tantum ſuo nomine judicanda committit.

Quare eum quem tractamus locum Bernardus excutiens. *Quis me conſtituit* (d) *diviſorem ſuper vos*, & cum illo comparans, *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*: ad Eugenium Papam hæc ſcribit: *in criminibus non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra, quoniam propter illa, & non propter has accepiſtis claves Regni coelorum*; Ac Bernardi quidem locum alibi legemus integrum, eoque doctrinam noſtram luculentiſſimè confirmabimus; illud quidem habemus, interim clavium poteſtatem in terrenis poſſeſſionibus minimè verſari, neque propter eas Apoſtolis eſſe traditam, qua profectò ſententia vel una vincimus niſi forte Apoſtolicam poteſtatem à terrenis poſſeſſionibus dijudicandis, abſtinere juſſam, propter Regna conceſſam putemus, ac jam imperia diſtribuant vicarii, quorum Dominus ne agros quidem dividendos ſibi attributos eſſe docet.

Hæc verò non ad contumeliam dicimus Sacerdotalis officii: Bernardo enim aſſentimur, hæc negari Pontificibus. „Non (e) quia indigni illi ſint, ſed „quia indignum illis talibus inſiſtere, „quippe potioribus occupatis. Paria „Ambroſius in eundem Lucæ locum: „(f) quis me conſtituit judicem? bene terrena declinat, qui propter „divina deſcenderat, nec judex eſſe dignatur litium & arbiter facultatum, vivorum habens & mortuorum „judicium, arbitriumque meritorum. „Et paulo poſt merito reprehenditur hic „frater, qui diſpenſatorem coeleſtium „geſtiebat corruptibilibus occupare„. Ergo in Eccleſiaſticam poteſtatem non modo aliena, ſed etiam indigna conferunt, qui terrena quævis illius ſubdere ſatagunt imperio.

An forte huc afferent ſuum illud, directè & indirectè quaſi non licuerit Chriſto indirectè dividere eam de quâ ro-

(a) *Exod.* II. 13. (b) *Hebr.* V. 5. 6. (c) *Matth.* XVI. (d) *St. Bern.* lib. 1. de conſid. Cap. 6.

(e) *St. Bern.* ibid. (f) *St. Ambroſ.* lib. 7. in Luc.

Digitized by Google

rogabatur, hæreditatem, aut verò ignoraret, quòd nunc aſſiduè jactant, quantum temporalibus ſpiritualia juvarentur: at ipſe univerſim à ſe negotium amolitus cauſas incidit omnes, quibus hæc ad Eccleſiaſtica judicia revocentur, nullamque rerum terreſtrium poteſtatem pertinere docet ad illud officium, cujus Apoſtolos Miniſtros ordinabat.

CAPUT XXI.

Reſpondetur ad objecta Capitis XVII. An impii Reges ab Eccleſiâ impuniti, Si tuti à depoſitione habentur.

JAm ea quæ ſunt objecta ſuperiùs facilè diſſolvemus: objiciebant enim ſic; Eccleſiæ ſuppetere debere media ad ſalutem animarum procurandam, atque adeò remedia adversùs malos Principes qui earum ſaluti nocerent. Hæc argumenta quibus ſeſe maximè efferebant, nunc ſpontè concidunt, repetimus enim more Scholæ argumentum, atque ad illud, debent Eccleſiæ ſuppetere media atque remedia diſtinguimus: media atque remedia, quæ Chriſtus ipſe tradiderit, ipſa quæſtione, ut vidimus, in medium adducta fatemur; media ac remedia quæcumque ipſi per nos excogitare poſſumus, negamus ac pernegamus, neque enim illud verum eſt quod tanta confidentia aſſumere videntur, Chriſtum qui præcepit finem, ſalutem æternam ſcilicet ab Eccleſiâ promovendam ſtatim indulgere omnia, quæ ad finem conducere, aut impedimenta amovere poſſe videantur; nobis imò ab ipſo audiendum quæ media, quæ remedia conceſſerit optimus ipſe proviſor animarum, ac providentiſſimus divinæ rei procurator, ea enim proculdubio remedia dederit, quæ Chriſtianæ diſciplinæ idonea viderentur: At & ipſe & Apoſtoli ea quæ nunc paſſim novi Theologi venditant remedia tacuere, & Chriſtus quidem diſertè præſcripſit quid eſſet agendum, cùm ad *Præſides & Reges*, pro Evangelio vincti traheremur, cùmque ipſe & Apoſtoli prævidiſſent, imò experirentur quanta pati oporteret à Mundi poteſtatibus pietatem profeſſos, non aliud quidquam præter obedientiam imperârunt: *Salva* quidem conſcientia, quæ uni Deo pareret, ergò alia omnia quæ tantò poſteà intervallo excogitârunt homines, nempè ut temporalia adimerent, jugum excuterent, bella concitarent, procul à piorum animis, atque ab Eccleſiæ modeſtia, ac fide abeſſe voluerunt.

Neque propterea Chriſtianam Fidem profeſſos, ipſoſque etiam Reges ab Eccleſiæ autoritate impunes reliquerunt; tametſi enim nec temporalibus nec terreno Regno, at cœleſtibus & æterno Regno mulctant & amandant Chriſti vice ad Ethnicos, & ligatos addicunt ſuppliciis ſempiternis an Leonem Iſaurum, ut hoc octavi ſæculi exemplum in anteceſſum demus, an, inquam Leonem Iſaurum Gregorius II. Pontifex impune dimittebat, qui pro Apoſtolica poteſtate minabatur ſe impium Principem Satanæ traditurum? an hæc parùm valebant? quod interim de terreno Regno directè & indirectè adimendo, nullas jactaret minas: atque etiam Imperium à ſua poteſtate intactum & immune eſſe fateretur dicens, *neque Pontifex introſpiciendi in Palatia, neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi habet poteſtatem*: An verò gravior, aut verendus magis Gregorius VII. quod prorsùs omnia, terrenâque, non minùs quàm

Digitized by Google

quàm cæleſtia ſibi vindicaret: imò verò ſecundus ille tantò validiùs ſæviebat, quantò magis ab alienis abſtinens ſua tantum intorquebat.

Quid ſi anathemata ſpernant iniquies? Quid ſi depoſitionum ſpernant ſententias? Quid ſi, ut tam ſæpè factum eſt, opponant arma atque victorias? Quid proderit jactare Principem depoſitum verbis, rerum potientem? Sanè eum excommunicant Romani Pontifices, ſtat, valétque ſtatim ipſa vi ſua adversùs contumaces ac rebelles, quocumque loco poſitos excommunicatio, Deo ligante in Cœlis, quæ divinitùs tradita poteſtate in terris ligata ſunt, at cùm depoſitionis quocumque apparatu proferunt ſententias,niſi ſtatim ſuppetunt exercitus,profectò ſi verum dicere volumus, quò magnificentioribus eò inanioribus verbis ludunt,ſed quid his immoramur tanquam neceſſe ſit eam à Chriſto in Eccleſia inſtitutam fuiſſe poteſtatem, quæ omnia incommoda propulſaret: non autem pars ſit, vel maxima Chriſtianæ doctrinæ multa incommoda ſubortura; adversùs quæ nullum ſit humanum remedium, ſed quæ precibus amoliri, vel demiſſo animo pati debeamus,ut ſcilicet ad illud ſuſpiremus Regnum, quo nullo obſtaculo, nullo incommodo perturbemur: quod ſi alia præſidia quærimus, alia ex aliis incommoda conſequentur, perficieturque præpoſteris curis, ut malis oppreſſi, remediis quoque graviùs laboremus: certè cùm Pontifices Eccleſiæ conſulere cœperunt deponendo Reges, ſecutæ ſunt eæ calamitates. quibus doceremur quàm conſultò Chriſtus ab iis remediis temperavit.

CAPUT XXII.

De excommunicationis effectu, an privet temporalibus, quid ſit illud, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. *Interdicta de vitandis excommunicatis in litteris Apoſtolicis contenta expenduntur.*

SEd nihil planè eſt quo vehementiùs illam poteſtatem confutemus deponendi Reges, quàm cùm intuemur, qua in re ipſe Chriſtus Eccleſiaſticæ poteſtatis arcem collocaverit: eſt autem in ipſo anathemate, cujus vim ex Scripturis exponere nos oportet, ut cùm intellexerimus quouſque ſe protendat ſummum id, quod Eccleſiæ à Chriſto conceſſum ſit, cætera ut aliena reſpuamus.

Vim autem anathematis Chriſtus explicuit his verbis: *dic Eccleſiæ:* (a) „ Si „ antem Eccleſiam non audierit, ſit tibi „ ſicut Ethnicus & Publicanus: amen „ dico vobis, quæcumque alligaveritis „ ſuper terram, erunt ligata & in Cœ„ lis, & quæcumque ſolveritis ſuper ter„ ram, erunt ſoluta & in Cœlo. „

Hic autem primùm quærimus, quid illud ſignificet, *ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*? certè illud, ut quemadmodum Eccleſiæ, ità ſit Regni Cœlorum extorris, undè Chriſtus addit. (b) *Quæ alligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo*: ligant ergò illos non modo ut communione fidelium, ſed ut Cœlo excludantur.

Jam ſi quis exiſtimet his verbis: *Sit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*, non modò ſpiritualia, ſed etiam temporalia adimi, id dicat neceſſe eſt temporalibus rebus privari Ethnicos ac Publicanos, quod non tantum

(a) *Matth.* XVIII. v. 17. 18. (b) *Ibid.*

Digitized by Google

tantum riſu, ſed etiam anathemate dignum eſſet.

Nam illud à Chriſto tanta autoritate prolatum. (a) *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari* : ſatis demonſtrabat quam jure obtinerent non modo reliqua temporalia bona; verùm etiam Imperia, qui veram Religionem averſati idolis ſerviebant: quare nihil vetabat etiam regnare eos qui ad conditionem Ethnicorum redacti eſſent.

Jam de publicanis haud minùs clara res eſt, dicente Zachæo publicano: *Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus, & ſi quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum*; Ergò alia bona legitimo jure publicanus poſſederat, & ſua non aliena egenis tribuebat, dimidium, *inquit*, bonorum meorum, neque aliud ab eo quid Dominus repoſcebat dicens: *hodiè huic domui ſalus à Deo facta eſt*.

Quare nec famulitio privabantur, quæ pars erat bonorum maxima, præcipítque diſertè Apoſtolus manere fideles in Dominorum etiam infidelium poteſtate; quominùs admirere manſiſſe integram in Ethnicis publicam poteſtatem, cùm etiam Hæreticis manſerit.

Neque quiſquam ſomniabat his atque aliis bonis temporalibus privatos eſſe Ethnicos, aut Publicanos, ut proptereà iiſdem bonis mulctati intelligantur Chriſtiani, qui excommunicati Ethnicis & Publicanis accenſentur.

Sanè ex eo Chriſti decreto conſtat, quo ad fieri poteſt, vitandam eorum eſſe conſuetudinem, nec eſſe ſalutandos, nec iniri cum illis debere convivia: vitabant enim Judæi cum publicanis cibum ſumere, unde illud in Evangelio paſſim Apoſtolis exprobratum: *Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat Magiſter veſter*, & Zachæi occaſione murmurabant: *dicentes quod ad hominem peccatorem divertiſſet*, conſentiunt interpretes, Maldonatus, Eſtius & alii paſſim: alluſúmque eſſe conſtat ad Judæorum mores, *qui ab Ethnicorum & Publicanorum, quos pro publicis peccatoribus habebant, conſuetudine abſtinebant, ità ut nec ſalutandos putarent.*

Ergò indicebat Chriſtus excommunicatos vitari eo ritu, modóque, quo à Judæis Ethnici ac Publicani vitabantur: ut eos nec ſalutarent, nec cum eis cibum ſumerent: unde Apoſtolicum illud: (b) *ſcripſi vobis non commiſceri ſi is qui frater nominatur eſt fornicator, &c. cum ejuſmodi nec cibum ſumere*, quò pertinet etiam illud ad Theſſalonicenſes: *quod* (c) *ſi quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam, hunc notate, & nolite commiſceri cum illo ut confundatur*: Et illud Joannis. *Si quis* (d) *hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, neque ave ei dixeritis: qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis.*

Hæc ſunt interdicta de excommunicatis vitandis, quæ quidem in Evangeliis, atque Apoſtolicis ſcripturis habemus: Eccleſiaſtica quæ inde manârunt, ex his interpretari nos oportet, neque res obſcura eſt: ſatis enim conſtat hæc interdicta ad bonos mores, non ad ea pertinere, quæ civili jure continentur.

Ad mores, inquam, hæc pertinent: debet enim vir bonus abſtinere à malorum hominum conſortio, eò quod, ut ait Apoſtolus, *corrumpunt mores bonos colloquia mala*; & quod vir bonus probare videtur illius doctrinam, vitámque, cujus conſuetudine delectatur; unde Joannes *qui dicit ei ave communicat operibus ejus malignis.*

Quod ſi malos vir bonus per ſeſe quantum poteſt vitat, quantò magis eos malos, qui Eccleſiaſtico judicio ut mali notati ſunt? Quo ſenſu Auguſtinus, eumque ſecuti paſſim Latini Doctores intelligunt Apoſtolicum illud, non com-

(a) *Matth.* XXII. 21.

(b) 1. *Cor.* V. (c) 2. *Theſſ. III.* 3. 14. (d) 2. *Joan.* 10.

Digitized by Google

commiſceri cum eo qui frater nominatus adulter ſit: Sic enimGræca ad verbum habent, ita autem interpretatur Auguſtinus ut vitemus fratrem qui ſit adulter nominatus, hoc eſt, Eccleſiaſtico judicio notatus: quam Auguſtini interpretationem cum Græco textu egregiè conſentire demonſtrat Eſtius.

Pertinet etiam ad bonos mores illud, *nolite commiſceri cum illo ut confundatur*: hoc eſt, ut pudore victus ab iis actibus abſtineat, quorum gratia viris bonis horrori ſe eſſe intelligit; ergo excommunicatus Evangelica atque Apoſtolica autoritate, humanæ ſocietatis exſors eſt, quatenus humana ſocietas ad bonos mores ſpectat, manentque integra, quæ civili lege continentur, niſi aliter lex ipſa caverit.

Quod autem poſtea inter Chriſtianos excommunicati, niſi reſipiſcant, ſint infames, inteſtabiles, ad quædam vitæ civilis officia inhabiles, id ex eo ortum eſt, quod Chriſtiani Principes, quoad fieri poteſt, leges ſuas ad bonos mores, atque Evangelicam diſciplinam aptent, non quod excommunicatio per ſe ullo temporali jure bonoque privet.

Neque aliter intellexerunt Patres. Notum illud Tertulliani in Apologetico: *ibidem* (in ſacris ſcilicet Chriſtianorum conventibus) *exhortationes, caſtigationes, & cenſura divina: nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conſpectu, ſummumque futuri judicii præjudicium eſt, ſi quis ita deliquerit ut à communione orationis: & conventus, & omnis ſancti commercii relegetur: notanda hæc poſtrema verba: omnis ſancti commercii*, quibus etiam comprehenditur converſatio & conſuetudo cum ſanctis: ſancti enim, hoc eſt, Chriſti fideles, idcircò maximè inter ſe converſari debent ut ſancta tractent, etiam in familiari colloquio atque ideo ab eorum abhorrent conſuetudine, quibuſcum hæc tractare non poſſunt, ſic mali Chriſtiani, & per Eccleſiaſticam ſententiam notati, ut tales: non modo à communione orationis & conventus, ſed etiam ab omni ſancto commercio, & à ſanctorum conſuetudine relegantur, nihil ultra licitum Chriſtianis Eccleſiaſtica poteſtate, juraque temporalia excommunicatis per Eccleſiam in tuto ſunt, ſcilicet Chriſtus animam per baptiſmum ſponſam, ac poſtea adulteram facto divortio repudiat: ſua ſibi habeat jubet. Chriſti ergo bona, donaque, & eorum omnem uſum amittit, reliquis integris, & illæſis.

CAPUT XXIII.

Alius excommunicationis effectus: tradi Satanæ ad interitum carnis: argumentum pro noſtra ſententia ductum ex memoratis in Scriptura excommunicationis effectis.

JAm quid ex eo Chriſti cum anima divortio conſequatur, exponit Apoſtolus de illo Corinthio, dicens, (a) *ut tollatur de medio veſtrûm, qui hoc opus fecit*, & paulo poſt, *in nomine Domini Jeſu-Chriſti congregatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti tradere hujuſmodi Satanæ in interitum carnis*; ut qui Chriſti, & Sancti Spiritus ſit exſors, ſpiritui nequam tradatur: quippe cùm, teſte Auguſtino, (b) *extra Eccleſiam ſit diabolus, ſicut in Eccleſia Chriſtus*: Sanè Apoſtolicis temporibus quemadmodum ad Apoſtolicæ manus impoſitionem Spiritus Sanctus etiam manifeſtè deſcendebat, ita manifeſtè exer-

V

(a) 1. Cor. V. 2. 4. 5. (b) *S. Aug.* de verbo Apoſt. Serm. 68.

Digitized by Google

exercebat Satanas vim ſuam in virum Eccleſiaſtica poteſtate ſibi traditum: cæterum hæc ad tempus: firmum illud, æternumque. quod intus & per impoſitionem manus ſancto Spiritui, & per excommunicationem Satanæ addicantur.

Si bonis privatus fuiſſet ille Corinthius Satanæ traditus, non id Apoſtolus prætermiſiſſet, qui etiam commemorat traditum eſſe Satanæ ad interitum carnis: quod quidem de ulcere peſſimo, aliove gravi malo per Satanam inflicto Chryſoſtomus hîc & alii paſſim intelligunt. Cùm ergo & Chriſtus, & Apoſtoli, quo loco explicant Eccleſiaſticæ poteſtatis, cenſuræque vim ſummam, nihil de adimendis temporalibus juribus aut rebus edicant; ſatis profectò conſtat, non id ad Eccleſiaſticam poteſtatem pertinere: At ratio non ſinit, ut quæ autoritas in ſuorum bonorum, ac jurium poſſeſſione relinquit privatos, ea depellat Reges, ergo excommunicati, redactique ad Ethnicos eo jure regnabunt, quo etiam Ethnici Cæſares, Chriſto approbante, regnaverunt.

CAPUT XXIV.

Objectum ex interdicto de vitandis excommunicatis per exceptionem, moralis, quam vocant, ſive civilis neceſſitatis, ex omnium Theologorum doctrina ſolvitur: ea in re GREGORII VII. *tempore manifeſtus error nunc communi conſenſu refutatus.*

JAm verò nullo negotio ſolvimus id quod objiciunt: vitandos excommunicatos: ruptum cum eis humanæ conſuetudinis vinculum neque excipi Reges, ſi forte hæretici, aut ſunt excommunicati: non ergo colendos pro Regibus, quos ne alloquio quidem & ſalutatione dignari nos oportet.

Hoc illud argumentum eſt, quo uno Gregorii VII. temporibus viros bonos doctoſque permotos fuiſſe videbimus, ut ab Henrici IV. Regis excommunicati obedientia recederent, ſed quod apud omnes conſtat errore manifeſto, etenim certiſſimum eſt conſenſione Theologorum, & decretis Pontificum illud interdictum de vitandis excommunicatis, quatenus ad humanam conſuetudinem pertinet, exceptionem neceſſitatis, non tantum phyſicæ illius, quam vocant, & ineluctabilis, ſed etiam moralis ac civilis admittere, hinc ea decreta variis ſubinde ſunt emollita modis, queis factum eſt, ut jam cum hæreticis & ſchiſmaticis propter neceſſitatem verſemur innoxiè, quos tamen quominus audiunt Eccleſiam aperti ejus hoſtes & contemptores, eò magis pro Ethnicis & publicanis haberi oportet. Quare cùm interdictum de vitandis excommunicatis ergà privatos quoque cauſa neceſſaria temperetur, urgeri erga Reges tanto incommodo rerum humanarum ac Reipublicæ periculo, ſupra quam dici poſſit abſonum, abſurdumque eſt. Quo etiam factum eſt, ut hoc argumentum Regum deponendorum ab excommunicatione depromptum Bellarminus prætermitteret tot inter argumenta, quæ undecumque congerit libro quinto de Romano Pontifice capitibus 6. 7. 8. atque hæc ſufficerent ad eam difficultatem, ſi qua eſt, explicandam. Cœterum ne omittamus ea, quibus viri graves moti olim ſunt, quæque Dominus Nicolaus Dubois inculcare & inferre non deſinit, quæ ſit vis interdicti, de vitandis excommunicatis, quantum ad rem noſtram attinet, exponamus, & hujus quoque Juris fontes recludamus.

CAPUT

CAPUT XXV.

Ejuſdem interdicti vis quæritur, diligentius probatur Evangelicis Apoſtolicisque litteris quod exceptionem neceſſariæ cauſæ admittat, neque ab obſequiis Regum arceat.

TRia ſunt in quibus excommunicatis communicari vetitum in malis: in ſacris, in quotidiana conſuetudine, mala autem hic dicimus ea quidem propter quæ excommunicati ſunt, quod crimen criminoſum vocant.

Jam hæc tria inter ſe magno habentur diſcrimine: primum enim in malis ſacriſque qui communicaverit pari excommunicatione percellitur, majore ſcilicet, quæ non tantum Sacramentis, ſed etiam conventibus, ſuffragiiſque privet; qui autem in hoc tertio, nempe in quotidiana conſuetudine, communicaverit, is jam, ex Eccleſiaſtica diſciplina, aliud genus incurrit excommunicationis, quam minorem vocant, & Sacramentis quidem, non tamen ſuffragiis, aut fidelium cœtu ac ſocietate caret.

Huc accedit diſcrimen alterum, quod magis ad rem noſtram ſpectat, nempe interdictum de non communicando in malis. atque etiam in ſacris poſtquam adhibiti ſunt conſtituti ab Eccleſia ritus, nullam exceptionem habet: quippe cùm illud ſit primum & principale excommunicationis effectum, primus internus ac præcipuus finis; at verò quod attinet ad vitæ conſuetudinem, quæ eſt tantum excommunicationis appendix, hujus exceptionem quam diximus neceſſitatis admittit; id autem exponimus, primum ex Evangelicis Apoſtolicisque Scripturis, tum ex antiquitate prima, poſtea ex Gregorio VII. cujus tempore hæc maximè urgebantur. Poſtremò ex temporibus conſecutis.

Quod attinet ad Evangelicas, Apoſtolicasque Scripturas res ex antedictis liquet, etenim perſpicuè vidimus Ethnicos & publicanos ad quos excommunicati relegantur, ut nullo temporali bono ac jure, ita nec etiam civili ſocietate privatos fuiſſe, ac de Ethnicis quidem quis dixerit civili ſocietate fuiſſe privatos, qui regnare juberentur? Quo neceſſariò fiebat ut Judæi & venerarentur imperantes & juſſa capeſſerent, & ſæpe ſupplicarent, & miſſos ab eis Præſides, Magiſtratus, milites ſuo quemque gradu, locoque acciperent, & cum iis civilia negotia tractarent, quod & Paulus fecit, nulla Judæorum offenſione: quippe cùm id paſſim etiam ipſi factitarent, idem Apoſtolus ad Tribunum Lyſiam miſit adoleſcentem ſororis ſuæ filium, de vita avunculi & incolumitate tractaturum; pari modo à Publicanis, ſi qui etiam Judæi eſſent, quales fuerunt illi quos Joannes baptiſabat; & ipſe Zachæus, non uxores, non liberos, non ſervos, non colonos quiſquam abſtrahebat, vendebant, emebant, contrahebant, quod illi in Republica quidem communi cum aliis jure viverent, quare in Ethnicis atque Publicanis, nec publica, nec patria, nec herilis poteſtas ullo jure læſa aut immutata erat. Vetita ergo intelligimus, non quæ neceſſitas poſtularet, ſive erga Principes ac Magiſtratus, ſivé erga Dominos, ac parentes, ſive etiam erga cives, ſed quæ voluntariæ ac peculiaris neceſſitudinis ac familiaritatis eſſent indicia, ſalutare, convivari, hoſpitio accipere; quæ etiam Apoſtoli diſertè explicant: neque enim aut Paulus aut Joannes vetant ne contrahatur, ne ematur, ne vendatur, ubi neceſſitas id expoſcit, ſed ne commiſceantur cum notatis ac nominatis fratribus, ne ſcilicet utantur eis familiariter, ne tecto, ne menſa, ne ſalutatione aut oſculo excipiant, quæ non ne-

neceſſitatis, ſed ſpontanei officii ſunt, quæ quidem Judæi cum Ethnicis & Publicanis religioſè omittebant, neque tamen hæc quoque ad ſupremos juris apices exiguntur! quis enim Apoſtolico præcepto repugnare jam ſe putet, ſi Calviniſtas hæreticos ſalutârit; quod nempe tam multi ſint, tamque obvii, ut quoddam diſcordiæ publicæ genus eſſet ſalutationem & communis vitæ officia tot civibus denegari, id autem nec Apoſtoli præcepiſſe videantur: quippe qui ita pronuncient: *Si is qui Frater* (a) *nominatur: Si quis hanc doctrinam non* (b) *affert*. Ut nempe intelligamus hanc interdicti partem, quæ communis vitæ officiis excommunicatos arceat, ad paucos pertinere, ne ad magnam quoque multitudinem pervagata civile diſſidium pariat, at ſi ea neceſſitas adversùs cives valet, qui negaverit valere adversùs Principes? ne ille quid civis, quid Princeps ſit, ne nomine quidem intellexerit.

CAPUT XXVI.

Idem probatur ex Sanctis Patribus.

HÆc autem ab ipſa Chriſtianitatis origine manâſſe ad omnem deinde Eccleſiam, Juliani Apoſtatæ & Valentis Ariani, aliorumque hæreticorum Principum exempla demonſtrant. Notum illud erga Julianum, ejurato non tantum baptiſmo, ſed etiam clericatu, omnibus deteſtatum, Valentiniani poſtea Auguſti *qui, cùm lanciarios ad Palatii cuſtodiam conſtitutos Tribunus regeret*, (c) *Julianum in Templum genii publici intrantem præcedebat: at aſperſam chlamydi luſtralis aquæ guttam conſpicatus, æditnum pugno percuſſit, inquinatum ſe dicens, non autem purgatum, quo facto ablegatus pro confeſſore eſt habitus: quod cùm in neceſſario officio Imperatori præſto eſſet, in ſacris tamen aut potiùs in ſacrilegis ab ejus ſocietate & communione abhorreret.*

Sanctus Gregorius Nazianzenus refert Cæſarium fratrem apprime Chriſtianum, Sanctique Epiſcopi filium, glorioſa cupiditate ductum, atque ut Cæſarius ipſe profitebatur, quo urbi ſuæ præſidio eſſet, in aulam ſe contuliſſe: ad Julianum Apoſtatam ſcilicet, & quidem in aula Medicus *militavit*, ſeque peculiari obſequio Imperatori dedidit, Chriſtianos alios ſecutus, qui paſſim in diverſis muneribus innoxiè miniſtrabant, eo quod obſequia in Principem inter neceſſaria Reipublicæ officia habebantur; quo quidem à conſilio Gregorius Nazianzenus data Epiſtola deterreret Cæſarium, non tamen eo quod tali conſortio à Chriſtiana pietate excideret, cùm etiam apertè teſtetur factam ab eo rem, ſibi quidem ingratam, non tamen reprehenſione dignam.

Memorat Sanctus Ambroſius quendam ſub Juliano judicem. (d) *A quo ille damnatus qui aram dejecit & turbavit Sacrificium, martyrium fecerat: itaque*, inquit Ambroſius, *nunquam ille judex qui audivit eum, niſi perſecutor eſt habitus, nemo illum congreſſu, nemo illum unquam oſculo dignum putavit*, omiſſa officia quæ non eſſent neceſſitatis, docet ab ejus tribunali abhorruiſſe Chriſtianos, ſi neceſſitas expoſceret, at eum pro judice non fuiſſe agnitum non docet.

Sanctus Baſilius ſcribit præſidem Lybiæ à Magno Athanaſio condemnatum anathemate, (e) *omnibus averſandum & execrabilem futurum, ita ut nec ignis, nec aquæ, nec tecti communionem cum illo ſint habituri*. Cæterum nec eum ab offi-

(a) 1. *Cor.* V. 2. (b) 2. *Joan.* 10. (c) *Theod.* III. 16.

(d) *S. Ambroſ.* lib. 5. qu. 20. pag. 1002.
(e) *S. Baſil.* Epi. 47. pag. 819.

officio Præſidis, nec proinde Chriſtiano, à neceſſariis obſequiis prohibebat.

Idem Andronico contigit patriæ præfecturam à Theodoſii liberis conſecuto, cùm Syneſius, Patriâ Cyrenenſis, factus Ptolemaidis Epiſcopus, inauditæ crudelitatis ac blaſphemiæ reum, adhibito Presbyterii conſilio, excommunicavit, decretumque Ptolemaidenſis Eccleſiæ de vitando eo ad ſorores tranſmiſit Eccleſias in hanc formam: „ Andronico (*a*) & Thoanti, eorumque ſociis „ omnis religioſa ædes, omnia ſepta clauſa ſunto; privatos omnes ac Magiſtratus hortor ut nec ejuſdem cum illo tecti, neque menſæ participes eſſe velint, tum Sacerdotes in primis qui nec viventes illos ſalutabunt, nec mortuos funebri pompa deducent qui Eccleſiam noſtram contempſerit, & ab ea damnatos receperit, hic ſive Levita, ſive Presbyter, ſive Epiſcopus apud nos eodem cum Andronico loco cenſebitur, neque cum eo dexteram jungemus, nec eadem ex menſa veſcemur unquam, tantum abeſt ut eum iis arcana myſteria communicemus qui cum Andronico & Thoante partem aliquam habere voluerit „, en quibus communicari vetitum excommunicato magiſtratui primum, ac maximè in ſacris, tum etiam in voluntariis officiis, ſalutationis ſcilicet, menſæ, tectique conſortio. Hæc explicitè Syneſius. Non profectò prohibet ne præfectum habeant, ne cauſam dicant, ne juſſis pareant, ne conſueta ac neceſſaria Reipublicæ officia adeant atque obeant.

Quis autem vel fando audiit tot inter hæreticos ac ſchiſmaticos, qui paſſim in urbibus inter Chriſtianos viverent quemquam unquam fuiſſe à ſervorum, ſi quos haberet Catholicos, poſſeſſione dejectum, aut uſpiam Catholicos prohibitos quominus ſibi neceſſaria emerent, venderent, agerent: non ne ergo eos Julianumque ac Valentem ex præcepto Domini pro Ethnicis ac Publicanis habebant qui Eccleſiam non audirent & apertè contemnerent, certè ſed in malis, ſacrisve exceptione nulla: in vitæ communis officiis exceptam neceſſitatem noverant.

An fortè illud dicent non fuiſſe Julianum ac Valentem nominatim ac publice excommunicatos: quare nec vitandos fuiſſe, quaſi non ſatis apertè Eccleſiam contemnerent aut neceſſaria eſſet adverſus publicos perſecutores denunciatio: aut poſterioris ævi de denunciatione decreta in eam quoque ætatem transferri poſſent, ſed quandoquidem vani homines etiam hæc obtrudunt, quid de Anaſtaſio dicent, quem teſtatur Baronius in Concilio Romano à ſancto Symmacho Papa, ut hæreticum nominatim excommunicatum fuiſſe. Quid autem de Leone Iſauro, quem idem Baronius memorat à Gregorio ſecundo nominatim percuſſum anathemate, quos vitatos fuiſſe, cum certo jure imperarent quis vel ineptiſſimus dixerit?

Sanè Baronius defeciſſe ab Iſauro memorat Occidentis imperium, quod quidem nos ex eodem Baronio refellemus, ſed quid ad nos interim? cum Orientis imperium, tum ſanè Catholicum non neget Baronius in Imperatoris obedientiam permanſiſſe, nec profectò vitaſſe in civilibus ſocietatem ejus, cui tam prompto ſtudio obediret. Hæc quidem ſuo loco fuſius exponemus: at dare in anteceſſum juvat quæ peſſimam cauſam Baronii quoque teſtimonio jugulent.

Anaſtaſii mentio reduxit in animum id quod in ſancti Hormiſdæ Papæ indiculo ſeu commonitorio Legatis dato legimus: ſic autem præcipit de damnatis Epiſcopis, qui Chalcedonenſe Concilium, ac Sancti Leonis Epiſtolam contem-

(a) Syneſius Ep. 58.

nebant, & excommunicati Acacii nomini in ſacris communicabant. *Si Epiſcopi voluerint occurrere, in qua decet eos veneratione ſuſcipite, & ſi voluerint ſeceſſionem parare (domum quo divertat is) nolite ſpernere ne judicetur à Laicis, nullam vos cum illis velle habere concordiam, ſi verò vos ad convivium rogare voluerint, blanda exceptione declinate, dicentes: orate ut myſticam illam menſam primum mereamur habere communem, & tunc erit vobis iſta jucundior: victualia & quæ alia offerre voluerint, excepta tamen ſubvectione, ſi cauſa popoſcit, nolite ſuſcipere:* Sic convivia vitant, alloquia frequentant, victualia reſpuunt, accipiunt ſubvectiones, domoſque divertunt, atque illud interdictum, ne quis cum hæreticis excommunicatiſque verſetur, ne ſalutet, ne munera accipiat, ita ſervant ut neceſſariâ cauſâ aliquâ prætermittant, quæ ſtrictè & ad ſummos apices exigenda ſint, ſed quæ ad perſonarum, temporum, rerumque convenientiam per Chriſtianam prudentiam, caritatemque temperanda.

CAPUT XXVII.

Idem probatur ex Hincmari inſigni reſponſione ad Hadrianum II. vetantem ne cum Carolo Calvo Rege communicaret.

QUare cùm Hadrianus II. ſub anathematis pœna Hincmaro Rhemenſi præcepiſſet, ut niſi Carolus Calvus Pontificis juſſis obtemperaret, tunc Hincmarus ſe ab ejus, ut excommunicati, alloquio, ſalutatione, præſentia, ſequeſtraret: Hincmarus in hæc verba reſpondit, *De hoc quod ſcripſiſtis niſi ipſe Rex Carolus in obſtinationis ſuæ perfidia perſiſtere maluerit, (a) ab illius me communione atque conſortio ſequeſtrem & ſecundum Apoſtolum, nec ave ei dicam, ſi veſtræ communionis volo eſſe particeps, & præſentiam ejus, modis omnibus devitem, cum magno cordis dolore ac gemitu dico, quoniam & Eccleſiaſtici, & ſæcularis ordinis viri qui diverſis de regnis, Rhemos civitatem plurimi convenerint improperando dixerunt, & dicunt nunquam hujuſmodi præceptionem ab illa ſede ulli deceſſorum meorum miſſam fuiſſe*, & paulo poſt: „ Sed & Domino noſtro Regi Carolo „ ad exaggerationem dicitur à quibuſ„ dam, quod nec pro Lothario publi„ co adulterio denotato & apud Sedem „ Apoſtolicam accuſato, talem præcep„ tionem & comminationem ab ante„ ceſſore veſtro nullus Epiſcoporum in „ iſto Regno acceperit, nec etiam ab Hæ„ reticorum vel Schiſmaticorum ſive Ty„ rannicorum Imperatorum, ac Regum, „ quales fuerunt Conſtantius Arianus, ac „ Apoſtata Julianus, & Maximus Tyran„ nus, præſentia & ſalutatione, ſive „ collocutione Sedis Apoſtolicæ, Ponti„ fices, vel alii magnæ autoritatis, ac „ ſanctitatis Epiſcopi, cùm locus & „ ratio & cauſa exigit, ſe ſubtraxiſſe „ leguntur „. Ergo hæc de ſalutatione, atque alloquio omittendo, non ſtrictè exiguntur, ſed prout locus & ratio & cauſa exigit temperantur.

Quod ut demonſtraret non aliter poſſe fieri addit. „ Neſcio quomodo ip„ ſius Regis, (b) vel inter quos habi„ to, præſentiam & communionem & „ conſortium æternum illud ſcilicet va„ leam devitare cùm Rex & cohabi„ tantes mecum unà cum Rege non ſo„ lum in Parochiam, verum & in civi„ tatem meam ſæpè conveniant, & ibi „ tamdiu ſicut Regi complacet degant, „ Eccleſiam & plebem mihi commiſſam „ deſerere, & aliorſum ut mercenarius non

(a) *Hincmarus* Epi. 41. ad Hadr. To. II. p.693.

(b) Ibid. p.198.

Digitized by Google

„ non valeo fugere, nec quo extra reg„ num ejus fugiam habeo, ſed Regio „ cultu eo recepto de Eccleſiaſticis fa„ cultatibus, ſicut præcipit & quandiu „ præcipit, illi & ſibi obſequentibus ſer„ vio: dicit enim hanc poteſtatem ſuos „ deceſſores habuiſſe quam ipſe nulla in„ terdictione dimittet „; Quæ cùm ille quæſiſſet conſulendo qualiter erga Regem ſe gerere deberent. Ut Apoſtolicæ ſententiæ de obſervandis Regibus obedirent, nempe illa de omittenda ſalutatione, ac neganda Regi præſentia evanuerunt: Hæc ſi cogitâſſent qui Gregorii VII. tempore tanta imperitia interdictum de vitandis excommunicatis explicabant, facile intellexiſſent quàm neceſſario juſtæ atque idoneæ cauſæ exceptionem expoſceret.

CAPUT XXVIII.

Idem efficitur ex Gregorii VII. *Decretis.*

Ipſe etiam Gregorius VII. cùm vel maximè urgeret ſecedendum ab excommunicatis, ut Henrico IV. excommunicato obedientiam omnem adimeret, tamen coactus eſt hanc interpretationem ſequi.

Hæc enim legimus in Concilio (a) Romano IV. anno 1078. quoniam multos pro peccatis noſtris exigentibus pro cauſa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim etiam nimia ſimplicitate, partim timore, partim etiam neceſſitate devicti miſericordia anathematis ſententiam, prout poſſumus, opportunè temperamus: Apoſto„ lica namque autoritate ab anathe„ matis vinculo hos.... ſubtrahimus, „ videlicet uxores, liberos, ſervos, „ ancillas, ſeu mancipia, nec non ruſ„ ticos & ſervientes, & omnes alios, „ qui non adeo curiales ſunt, ut eorum „ conſilio ſcelera perpetrentur, & illos qui „ ignoranter excommunicatis communi„ cant ſeu illos qui communicant cum „ eis qui communicant cum excom„ municatis, quicumque autem aut ora„ tor (loca pra orationis cauſa fre„ quentans) ſive peregrinus aut via„ tor in excommunicatorum terram de„ venerit, ubi non poſſit emere, vel „ non habet unde emat, ab excommu„ nicatis accipiendi licentiam damus, „ & ſi quis excommunicatis pro ſuſten„ tatione, non ſuperbiæ, ſed humanitatis „ cauſa, aliquid dare voluerit, fieri non „ prohibemus.

Tot exceptiones patitur interdictum de vitandis excommunicatis autore Gregorio VII. vehementiſſimo, ſi quis unquam fuit, hujus interdicti exactore, atque executore, has expoſitiones docuerunt omnes, deinde Pontifices, totaque Theologorum, Canoniſtarumque ſchola duobus verſiculis notiſſimis celebrat, ſumma eſt, ſenſum interdicti eum eſſe, ut vitandos intelligamus excommunicatos in communi etiam conſuetudine, cum hac exceptione niſi cauſa adſit neceſſaria quæ cùm à Gregorio VII. ipſa neceſſitas expreſſerit, quis non jam inter cauſas neceſſarias reputârit, obſequium in Principes ac Magiſtratus ſine quo Reſpublica ſtare non poſſit: quare illius autoribus perſuaſum fuiſſe, ut liceret magis colonis, ac ſervis patrem familias, quàm civibus Regem, ac Magiſtratus in civilibus, ac neceſſariis colere, incredibile dictu eſt, ſummamque eorum temporum imperitiam, aut incogitantiam prodit, quæ iterum atque iterum notari volumus adverſus eos qui eorum temporum auctoritate nos premunt.

Notari etiam volumus in decreto Gregorii duo quædam. Primum quod Gregorius ſignificet ſe hæc indulgere, *Apoſtolica autoritate miſericordia victum*: quaſi non hæc extorqueat ipſa neceſſi-

(a) Concil... Rom. ſub Gregorio VII. T. X. Conc.

ceſſitas, aut verò quiſquam unquam cogitârit per excommunicationem abſtrahi à patre familias ſervos aut colonos, ne dum uxorem, ac liberos; an verò etiam ad miſericordiam, non autem ad neceſſitatem pertinet illud de non excommunicandis iis qui ignoranter excommunicatis communicant, aut illud ut qui inter excommunicatos verſetur rerum omnium inops ab iis accipiat neceſſaria, & tamen Gregorius pace tanti viri dixerim, quaſi pro magno id largitur, *licentiam*, inquit, *damus ab excommunicatis accipiendi* tanquam non id per ſe liceat, aut ante eam licentiam oporteret virum bonum & Catholicum necari fame, hoc quidem eſſet, non jam excommunicatos ſed fideles & Catholicos mulctare peſſimè, quare hanc Gregorii miſericordiam, veniam ita intelligimus, ut id quod jam eſſet per ſe ſe licitum ad omnem eximendum ſcrupulum clariùs indicaret: certe utcumque eſt, claret non eſſe jure divino interdicta quæ à Pontifice concedantur. 2° Notari volumus illa Gregorii verba de curialibus, ut abſolvantur ab anathemate; *qui non..... adeo curiales ſunt ut eorum conſilio ſcelera perpetrentur..* quibus ſignificat impunè verſari in aulis ac miniſteriis Principum excommunicatorum, atque Optimatum eos à quibus non ſoleant de exequendis ſceleribus exquiri conſilia, quod ſi exquirantur, & illi pro officio ſuo bono ſuadeant, atque ab omni mala re abſtineant? an quia Principes ſunt excommunicati Reipublicæ deeſſe debeant, in neceſſariis, juſtiſque officiis? nemo profectò id niſi ineptiſſimus dixerit: Summa ergo in ignorantia verſabantur qui Gregorii VII. tempore Henrico IV. excommunicato Regi neganda putabant...... obſequia etiam Reipublicæ neceſſaria, eoque ſolo nomine ab ejus imperio, atque obedientia recedebant.

CAPUT XXIX.

Idem probatur ex ſecuta Pontificum omnium, atque Eccleſiæ praxi: inſigne exemplum ſub Gregorio IX. *ac Friderico* II. *Imperatore huic præſtitum obſequium negata interim menſa & oſculo,*

QUare nec ſecuti Pontifices exiſtimârunt ſola excommunicatione aut anathemate ſolvi obedientiam: poſtquam enim exemplo Gregorii VII. id ſibi tribuerunt, ut Reges deponerent, non propterea ſemper pro depoſitis habuerunt eos Reges, quos etiam nominatim anathemate percuſſiſſent, id innumeris exemplis demonſtrabimus, ubi ad eorum temporum hiſtoriam venerimus. Nunc in anteceſſum unum Friderici II. exemplum proponemus.

Hunc ergo Imperatorem anno Chriſti 1228. Gregorius IX. nominatim excommunicavit his verbis Imperatorem Fridericum: primum publicè nuntiamus excommunicatum, & mandamus ab omnibus arctius evitari, contra ipſum ſi contumacia ejus exegerit graviùs proceſſuri, quid autem gravius tibi anathemate? niſi quod anathemati depoſitionem adjuncturus erat, ut anno 1239. his verbis fecit: omnes qui ei fidelitatis juramento tenentur decernendo ab obſervatione juramenti ejuſdem abſolutos, ita decernunt cùm depoſitos volunt,

Quare illud certum eſt ex mente Gregorii IX. apud Fridericum II. ſtetiſſe Imperii vim, etiamſi ita decreviſſet *excommunicatum publicè denunciamus, & mandamus ab omnibus arctiùs evitari*: quod nempe illud interdictum ne-

neceſſarias exceptiones admitteret, nec magis ſolveret à juſto Imperio Cives ac ſubditos quàm Dominorum jugo colonos ac ſervos.

Quo factum eſt ut Imperatori ad bellum ſacrum in Orientem profecto cùm excommunicatus, nondum tamen depoſitus eſſet, fideles quidam omnes communicare nollent, neque tamen eo ſeciùs in juſtis ac neceſſariis obedirent, utrumque accepimus, ab ejus ævi Scriptore Matthæo Pariſienſi: Nempe ab Epiſcopis, à Clericis, à Templariis, ab Hoſpitalariis, ab aliis denique qui Romano Pontifici addictiſſimi erant, Fridericum in bellicis ac publicis officiis pro duce eſſe habitum, & tamen omnes ei in oſculo & in menſa communicare noluiſſe maxime adhortatos, ut Papæ ſatiſfaciens rediret ad ſanctæ Eccleſiæ unitatem; vides ut interdictum de vitandis excommunicatis ad menſam & oſculum redigerent, ad officia Reipublicæ neceſſaria extendi ne quidem cogitarent,

Cùmque negarent oris oſculum, eam tamen interim ſalutationem adhibebant, quæ Imperatoriæ Majeſtati conveniret, flexis enim genibus adoraverunt eum genua ejus deoſculantes: quod nempe erga Principes humilis ſalutatio non ſolius urbanitatis ſit officium, ſed obſequii neceſſarii pars maxima.

Quod autem ab oris oſculo abſtinebant id factum arbitramur, quod putarent tali oſculo religioſi officii aliquid contineri, ſcribentibus Apoſtolis in omni epiſtola: *Salutate invicem in oſculo ſancto*, ut oris oſculum Chriſtianæ fraternitatis ſignum eſſe videatur.

Alia ejuſmodi paſſim occurrent, nec eorum pigebit lectorem commonere, ubi locus tulerit, atque omninò certum dabimus, ſecluſam à depoſitionis ſententia fuiſſe excommunicationis atque anathematis ſententiam: nihil ut fuerit vanius quàm illud interdictum de vitandis excommunicatis ad depoſitionem uſque protendere.

Ratio autem hujus rei eſt, quod illud interdictum in humanis quidem exceptionem, uti diximus, neceſſitatis admittat, obſequia autem erga Principes inter neceſſaria manifeſtè habeantur.

CAPUT XXX.

Sancti Thomæ locus: Canon Conſtantienſis: Item Lateranenſis Concordato inſertus: quo ſenſu Reges excommunicari non poſſint: dictorum in hoc interdicto recapitulatio; atque hinc firmum argumentum.

Ut autem magis pateat, quæ ſit hujus interdicti vis intelligenda ſancti Thomæ ac Doctorum ſententia. Quærit S. Thomas utrum participare cum excommunicato in caſibus non conceſſis ſemper ſit peccatum mortale? caſus autem conceſſos vocat Gregorii VII. decreto comprehenſos, quos ſupra retulimus? Reſpondet S. Thomas „ quod „ participans excommunicato etiam extra „ conceſſos neceſſitatis caſus, non ſemper „ peccet mortaliter, ſed ſolùm quando in „ crimine illi participat vel in divinis, „ vel in contemptum Eccleſiæ„.

Cujus quidem rei hanc rationem reddit, „ quod præceptum Eccleſiæ de vi„ tando excommunicato directè reſpiciat „ ſpiritualia, & ex conſequenti actus le„ gitimos, & ideò qui communicat ei „ in divinis facit contra præceptum & „ mortaliter peccat: qui autem parti„ cipat & in aliis facit præter præcep„ tum & peccat venialiter.

Notanda ſancti Doctoris verba, quibus interdictum de vitandis excommunicatis Eccleſiæ præceptum vocat, non divini juris, nam & illud inter Doctores quæritur: Quid autem hic ſentiant per-

perindè nobis eſt', quòd ſivè divinum eſt, ſivè Apoſtolicum, ſeù merè Eccleſiaſticum, certè exceptionem neceſſariæ cauſæ admittat. Quibus cauſis neceſſariis niſi neceſſaria Reipublicæ officia complectimur, manifeſtè deſipimus.

Quin etiam decretum illud, quod tractamus, de vitandis excommunicatis uſque eò proceſſu temporis emollitum, temperatumque eſt ut jam ex conſtitutione Conſtantienſis Concilii, quæ incipit *ad evitanda ſcandala*: redigatur ad eam ſententiam, vel cenſuram excommunicationis, vel interdicti Eccleſiaſtici, *quæ fuerit contra perſonam Collegium &c... locum certum, vel incertum à judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter & expreſsè*: quo jure cum hæreticis ac ſchiſmaticis, quantumvis aperti ſint Eccleſiæ hoſtes & contemptores, impunè verſamur.

Hoc decretum tametſi deeſt in Conſtantienſis Concilii geſtis, Martino V. in Conſtantienſi Concilio paſſim tribuitur, & ab omnibus recipitur.

In eo autem decreto à communi regula excipitur Clerici percuſſor notorius, *nam*, inquit, *à communione illius, licèt denuntiatus non fuerit, volumus abſtineri*: cur autem caſus ille excipiatur unus, non ex jure divino, ſed ex Eccleſiaſticæ diſciplinæ ac temporum ratione manat.

At poſteà in Baſilienſi & Lateranenſi ſub Leone X. Concilio res paulò aliter explicata eſt: in utriſque enim æquè ac in Conſtantienſi, ut excommunicati vitentur, *denuntiatio expreſſa* requiritur. At ea adhibetur exceptio, *Si ita notoriè in excommunicationis ſententiam incidiſſe conſtiterit, ut nulla poſſit tergiverſatione celari*: Sic quidem legitur capite X. *Statuimus*: quod eſt concordatis inſertum: quo jure ſi uteremur, non tantùm eſſent vitandi ex Conſtantienſi Concilio Clericorum notoriè percuſſores, ſed etiam Calviniſtæ, Lutheranique omnes, quos adeò notorium eſt eſſe excommunicatos, ut non niſi ſoluto vinculo excommunicationis in Eccleſiam admittantur; ab his autem omnibus neceſſitate illa civili, & morali, quam diximus, excuſamur.

Hæc ſanè demonſtrant quàm latas admittat interpretationes interdictum de vitandis excommunicatis, quatenùs ad communis vitæ officia pertinet, ut profectò jam illud ad Reges deponendos urgeri, apertæ inſaniæ ſit.

Ex his etiam intelligimus, quo ſenſu quidam dixerint Reges excommunicari non poſſe, quòd etiam in gloſſa ordinaria, & apud Sanctum Thomam vidimus; quem ſenſum ſecutos diximus Henricianos ipſos, qui Gregorii VII. tempore negabant excommunicari poſſe Reges, eo ſcilicèt excommunicationis genere, quod ita omne vinculum humanæ Societatis abrumpit, ut etiam in civilibus obedientia ſubtrahatur.

Quod autem alii ejuſdem ævi putabant excommunicationem eò etiam pertinere, ut Regi excommunicato etiam neceſſaria Reipublicæ officia negarentur, atque adeò penitùs ſolveretur Imperium: manifeſtum errorem in exemplum etiam & autoritatem trahi ratio non ſinit.

Quare omnibus modis invictum eſt argumentum noſtrum tota Eccleſiaſtica poteſtas, quatenùs in puniendo & animadvertendo verſatur, ſola excommunicatione conſtat: nihil enim à Chriſto aliud uſpiam eſt proditum. Atqui excommunicatione nihil immutatur, neque in Principum juribus, uti à nobis Scripturæ autoritate & communi omnium conſenſione eſt traditum, ergo Eccleſiaſtica poteſtate, quantacumque eſt, quatenùs in puniendo & animadvertendo verſatur, nihil immutatur, neque in civium, neque in Principum juribus: ergò

ergò Reges deponere pœna Eccleſiaſtica non eſt, neque id à Chriſto conceſſum, neque ab Apoſtolis explicatum, totumque à Deo ab Eccleſiâ Chriſti alienum eſt.

CAPUT XXXI.

Ambas poteſtates Eccleſiaſticam & civilem in ſuo quamque ordine eſſe primas, ac ſub uno Deo proximè collocatas Scripturis, ac Patrum traditione demonſtratur: Tertulliani locus.

JAm illud conſiderandum aggredimur, quod ex ante dictis eſt conſectaneum, & tamen ex Scripturis diligentiùs explicandum, ambas poteſtates, Eccleſiaſticam & civilem, ita eſſe divino numine conſtitutas ut in ſuo genere & ordine unaquæque ſub uno Deo proximè collocata prima ac ſuprema ſit, ac Deo quidem æquè ſubdita: collatæ verò invicem, ſociæ fœderatæque ſunt, ac licèt illa dignior: hæc tamen æquè pertingit ad Deum, ejuſque numini ac judicio reſervatur.

Eam doctrinam Petrus Chriſtiani gregis Princeps his explicat verbis: *Subjecti igitur eſtote omni humanæ creaturæ πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει propter Deum, ſive Regi tanquam præcellenti, ſive ducibus tanquam ab eo miſſis.* Sic obediendum ducibus, ſive inferiori poteſtati, tanquam à Rege, ac ſuprema poteſtate miſſis: Regi autem ſive ſupremæ ac præcellenti poteſtati, non propter aliam, humanam poteſtatem, *ſed propter Deum*, tanquam eum à quo eſt, à quo ordinata eſt, cujus Miniſtra eſt; quo autore viget polletque. Quò fit ut omnis humana creatura, ſive omnis ea, quæ eſt inter homines, rerum ordinatio, nam & hoc ſonat (vox κτίσει) etiam in civilibus ad Deum referatur, Deíque nomine ac vice adminiſtretur ſuprema poteſtas, nulla alia interpoſita poteſtate. Quem ſenſum ſecuti ſunt ab initio Patres & Chriſtiani omnes, ac primum Tertullianus adversùs Scapulam: *colimus* (a) *Imperatorem, ſic quomodò & nobis licet, & ipſi expedit, ut hominem à Deo ſecundum, & quidquid eſt à Deo conſecutum ſolo Deo minorem*, (& in Apologetico, omnium nomine) *ſciunt Imperatores quis illis dederit Imperium; ſciunt quis homines, quis & animas. Sciunt Deum eſſe ſolum in cujus ſolius poteſtate ſunt, à quo ſunt ſecundi, poſt quem primi.* Vides quid ſentiant ipſi Imperatores, plaudente Eccleſia, nempè ſe in ſolius Dei poteſtate eſſe, à Deo ſecundos, & poſt Deum primos, non igitur ab aliquo per Deum conſtituto Pontifice deponendos.

Hinc exurgit argumentum. Qualem ideam Principatûs genus humanum ipſique Imperatores animo informaverant: talem Eccleſia ſuſcipit: atqui eam Principatûs ideam informaverant, quæ Civilem poteſtatem in ſuo ordine primam, ac ſub Deo ſecundam poneret, ergo talem formam Eccleſia probabat; jam ſi quæ poteſtas eſt à Deo in terris inſtituta, cujus judicio ſupremæ poteſtates ſtent aut cadant, immeritò profectò ſeſe illæ æſtiment in ſuo genere, & ordine à Deo ſecundas, & poſt Deum primas: at non id immeritò de ſe crediḋiſſe Tertullianus refert, & Eccleſia probat, non ergò eſt ulla poteſtas, per quam deponendi ſint, à Deo inſtituta.

Id quidem Tertullianus à Petro, Petrus à Chriſto didicit. Neque alius ſenſus eſt ejus Dominici effati, quod ſæpè rela-

(a) *Tertul.* ad Scapulam.

relatum nunc etiam attentiùs conſideratum volumus. *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo.* Quippe hæc de Imperio Romano jam collato ad Cæſares, eo intellectu dicta ſunt, quo in omnium mente, ſenſúque erat : porrò Romani ac devictæ gentes æquè ſentiebant Romanum Imperium ità eſſe ſupremum, ut nulla ſupereſſet in ſubjectis Provinciis poteſtas, quæ in tale Imperium jure inſurgere directè & indirectè poſſet, neque profectò erat ulla Provincia, quæ excutiendi Imperii jus ullum alicui, quæ apud ſe eſſet, poteſtati etiam Sacerdotali tribueret, ac ſi quæ tribuiſſet, juſtum utique eſſet eam pro perduelli haberi : jam verò Judæi Cæſaribus, Romanóque Imperio, non alio erant jure ſubditi quàm aliæ gentes : neque eorum Sacerdotes quidquam ſibi juris ad ſolvenda Imperia vindicaverant, neque ſub Græcis, neque ſub Perſis, neque ſub Aſſyriis, neque ſub propriis Regibus, ſive Machabæicis ac recidivo Imperio, ſive etiam Davidicis, ac prima Regii Imperii origine. At verò Romanos, deteriore quàm alios jure regnare, nemo unquam intellexit : quale autem Imperium ſibi ipſi vindicarent, & omnes recognoſcerent, tale Imperium Chriſtus confirmavit, neque retrò aſpexit, rectène an ſecùs Pompeius, aliíque Romani Duces Regni Judaïci ſtatum immutaverint, ſed ex poſſeſſione gentium jure propter publicam pacem Imperii ſtatum, quo erat firmavit loco, neque obedientiam, aut Religionis prætextu ſollicitari, aut à Sacerdotum voluntate pendere voluit, rursùs qualem Judæis, talem Chriſtianis ſub Imperio Romano formam dedit : ergò abſolutè voluit, quicumque imperarent eo jure quem leges uſúſque publicus approbâſſet, illos Eccleſiæ ſuæ Sanctos, inviolatóſque haberi, neque alli quam divinæ poteſtati ſubeſſe, quod & Imperatores, & omnes gentes volebant, & cum eis Tertullianus, totáque Eccleſia fatebatur.

CAPUT XXXII.

Aliæ Patrum autoritates : an his ſatisfiat dicendo Principes in temporalibus, non minùs ſoli Deo ſubeſſe, cùm ejus Vicarii ſubſint.

UTi Tertullianus interpretatus eſt, ità cæteri Patres, Sanctus Ambroſius in illud Davidicum : (a) *Tibi ſoli peccavi, Rex utique erat,* inquit, *nullis ipſe legibus tenebatur : quia liberi ſunt Reges à vinculis delictorum, neque enim ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti Imperii poteſtate, homini ergò non peccavit, cui non tenebatur obnoxius :* Caſſiodorus in eumdem Davidis locum. *De* (b) *populo ſi quis erraverit & Deo peccat & Regi, nam quando Rex delinquit, ſoli Deo reus eſt : quia hominem non habet, qui ejus facta dijudicet, meritò ergò Rex Deo tantum ſe dicit peccâſſe, quia ſolus erat, qui ejus potuiſſet admiſſa diſcutere.*

Hinc Sanctus Gregorius Turonenſis hæc ad Childericum Regem (c) *Si quis de nobis, ô Rex, juſtitiæ tramitem tranſcendere voluerit à te corrigi poteſt : ſi verò tu exceſſeris, quis te corripiet ? loquimur enim tibi, ſed ſi volueris, audis : ſi autem nolueris, quis te condemnabit ? niſi is qui ſe pronuntiavit eſſe juſtitiam,* (ac paulò poſt) *ſed quid plura ? habes legem & Canones. Hæc te diligenter rimari oportet, tunc quæ præceperint, ſi non obtemperaveris, noveris tibi judicium Dei imminere.*

Hæc

(a) *Sanctus Ambroſius* 1. Apol. David ex *Pſ.* 50. (b) *Caſſiodorus* Epiſt. *in Pſal.* 50. (c) *Greg. Tur.* Lib. 5. Hiſt. de Fra. Cap. 18.

Digitized by Google

Hæc paſſim apud Patres, quibus clarè docent temporali poteſtati nullam imminere ſui generis æque ordinis pœnam, hoc eſt, temporalem, quam homines infligant, quæ ſi congerere ſit animus jam adverſarios non locis ac teſtibus, ſed voluminibus obruamus. Unum ſubjungimus (a) Sanctum Iſidorum Hiſpalenſem, ut Italiæ & Franciæ addamus Hiſpaniam: ***difficile eſt Principem regredi ad melius, ſi vitiis fuerit implicatus, populi enim peccantes judicem metuunt, Reges autem ſolo Dei timore, metúque gehennæ coërcentur, liberi in praeceps proruunt, & per abruptum licentiæ in omne vitiorum facinus labuntur: ideò Principem non oportet delinquere, ne formam peccandi faciat ejus impunita licentia.***

His & ſimilibus reſpondere ſe putant, ſi dixerint ſubeſſe Pontificibus Dei Vicariis, nihil eſſe aliud quàm ipſi Deo ſubeſſe, ac meritò dici à Deo ſecundos, qui non niſi ejus Vicariis, ac per eum inſtitutæ Eccleſiaſticæ poteſtati ſubſint, quæ quidem poſtremis ſæculis uſurpata non nego; at ſi hæc valeant jam pari jure dicamus Reges non modo in Imperio, ſed etiam in Religione ſoli Deo ſubeſſe; cùm in Religione multis aliis ſubſint, nempè Sacerdotibus Dei vices agentibus, atque Eccleſiaſticæ poteſtati à Deo inſtitutæ: at non id dicimus, paſſimque in ſequentibus audiemus Patres id apertè profeſſos, Reges quidem in temporalibus ſoli Deo ſubeſſe, ſed in Eccleſiaſticis & Sacris æquè ac cæteros fideles ſubeſſe Sacerdotibus: ergò in quibus ſoli Deo ſubeſſe dicunt, etiam Sacerdotale excludunt officium.

Neque pluris valet illa reſponſio ſupremam eſſe, ac Deo ſecundam civilem poteſtatem, tametſi ab alia poteſtate, nempè à ſpirituali, deponi poſſit, quia indirectè tantum, non autem directè deponi poteſt; nobis enim non placet verbis ludere, ac planè negamus eam poteſtatem ſupremam atque à Deo ſecundam verè ac feriò dici, quæcumque ab altera, quocumque nomine, ſive directè, ſive indirectè, deponi & in ordinem cogi poſſit.

Quare neque eam admittimus utriuſque poteſtatis, civilis nimirum & Eccleſiaſticæ, ſubordinationem, quam adverſarii paſſim inculcant: ſatis enim conſiſtit non ità eſſe ſubordinatas, quæ ſine ſe invicem ſtare poſſint, tota vi ſua ac numeris omnibus abſoluta: atqui ſuprà vidimus, planéque in confeſſo eſt, ſtare veram Religionem, ſtare Eccleſiam tota vi ſua etiam ab Imperio ſeparatam: ſtare in ordine civili perfectiſſimum regimen à verâ Eccleſiâ, veráque Religione ſecluſum; ergò ambæ poteſtates, ſupremæ, ac principes in ſuo ordine conjunctæque & amicæ, non una alteri per ſeſe ſubdita, ſubordinatáque eſt.

CAPUT XXXIII.

An ut ambæ poteſtates inter ſe ordinatæ ſint, unam alteri ſubdi neceſſe ſit. Sancti Gelaſii aliorúmque Pontificum doctrina.

Hinc illud ſolvitur quod paſſim objiciunt ambas poteſtates inter ſe ordinatas oportere eſſe: non autem ordinatæ ſunt, niſi una alteri: minor potiori, civilis ſcilicet Eccleſiaſticæ, ſubſit. Nos autem dicimus in eo eſſe ordinem collocatum, ut quod eſſet ordinis genus quoddam ſocietate, fœdere, pace, conjunctæ.... ſint.

Hinc illud Zachariæ. *Ecce* (b) *vir* oriens, *nomen ejus* Zorobabel ad litteram, *publi-*

X 3 ca

(a) *Iſidorus* Hiſpalen.

(b) *Zach.* VI. 12. 13.

ca ac civili poteſtate functus, & ipſe extruet Templum Domino, & ſedebit & dominabitur ſuper ſolio ſuo, & erit Sacerdos ſuper ſolio ſuo, & conſilium pacis erit inter illos duos: Vides pace mutua, non ipſa ſubordinatione conjunctos & explicitius; Azarias autem Sacerdos & Pontifex veſter in his, quæ ad Deum pertinent, præſidebit. Porrò Zabadias filius Iſmaël, qui eſt dux in domo Juda, ſuper ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent: ſic ambæ poteſtates ſuis limitibus circumſcriptæ, ſociæ quidem & amicæ, conjunctis agebant viribus, non una alteri imperabat. Atque hoc ſecutus S. Gelaſius Pontifex. Hæc ſcripſit celebri epiſtola ad Anaſtaſium Auguſtum: „ Duo ſunt, „ Imperator Auguſte, quibus principali- „ ter mundus hic regitur, Sacerdotalis „ autoritas & Regalis poteſtas, utraque „ principalis, ſuprema utraque, neque „ in officio ſuo alteri obnoxia eſt, „ „ *Subdit* „. Nôſti enim, Clementiſſime „ fili, quod licèt præſideas humano ge- „ neri dignitote, rerum tamen præſu- „ libus divinarum devotus colla ſub- „ mittis... atque ab eis cauſas tuæ ſa- „ lutis expetis, inque ſumendis cœleſti- „ bus Sacramentis, eiſque ut competit „ diſponendis ſubdi te debere cognoſcis „ Religionis ordine potiùs quàm præ- „ eſſe: nôſti itaque inter hæc ex illo- „ rum te pendere judicio, non illos ad „ tuam velle redigi voluntatem: ſi enim, „ quantum ad ordinem ſpectat publicæ „ diſciplinæ, cognoſcentes imperium ti- „ bi ſuperna diſpoſitione collatum, le- „ gibus tuis ipſi quoque parent Reli- „ gionis Antiſtites, quo, rogo te, decet „ affectu eis obedire qui pro erogan- „ dis venerabilibus ſunt attributi myſ- „ teriis „.

Et quidem Gelaſius ubique celebrat Pontificiam poteſtatem uti digniorem, quippe quæ dignioribus ac cœleſtibus præſit, nec tamen alteram, minùs licèt dignam, alteri obnoxiam facit, in rebus quidem ſuis, quod autem Imperatores Pontificibus ſubdit, diſertè explicat non illud abſolutè, ſed in ſumendis ac diſponendis cœleſtibus ſacramentis, qua etiam in re judicari docet. *Nôſti*, inquit, *inter hæc ex illorum te pendere judicio.* Ordinem autem in eo eſſe intelligimus, non quod poteſtas dignior alteram ad ſua jura revocet, ſed quod, cùm ambæ ſupremæ ſint, altera alteri ſuo quæque officio obſequantur: favet ſanctus Symmachus Papa ad eumdem Anaſtaſium: ille (Imperator) *rerum humanarum curam gerit*, iſte (ſcilicet Pontifex) *divinarum*; *tu humana adminiſtras, ille tibi divina diſpenſat. Itaque ut non dicam ſuperior, certe æqualis eſt honor:* potuiſſet enim dicere Sacerdotalem ſuperiorem eſſe honore regio, hoc eſt, præſtantiorem, ſublimiorem, digniorem, neque quiſquam negâſſet Chriſtianus, at in æqualitate utriuſque poteſtatis Sanctus Pontifex meritò acquieſcit, quod æquo & abſoluto jure altera divinis, altera humanis rebus præſit.

Hæc dicebant Pontifices ſuperbo Imperatori, qui ad ſe omnia etiam Eccleſiaſtica trahere, & Acacii meritò excommunicati nomen Imperatoria poteſtate ſacris dyptychis reſtituere, vel conſervare niteretur, quem proinde oporteret diligentiſſimè commoveri ejus, qua ipſe deponi poſſet Pontificiæ poteſtatis, ſi quidem talia cogitâſſent; at illi hunc locum prætermittunt, ambaſque poteſtates, non ut ſubordinatas, ſed ut coordinatas & contradiſtinctas, ac ſub uno Deo proximè collocatas memorant.

Hoc ſequuntur omnes, deindè Pontifices, quorum ſuô locô dicta referemus, prælu-

ſuxit omnibus doctus ille, terſuſque Syneſius, Arcadio imperante, Ptolemaidis Cyrenenſis Epiſcopus, nec minùs ſanctis moribus quàm eleganti ingenio multâque oratione nobilis. Deniqué in eo ſunt Patres omnes ut ambas poteſtates divino numine ſeparatas, ac ſuis finibus circumſcriptas, unîque Deo ſubditas eſſe prædicent.

CAPUT XXXIV.

Cur hæ poteſtates tantâ providentiâ diſtinctæ ſint: ſanctus Gelaſius duas cauſas affert, quæ indirectâ poteſtate tollantur.

Cur autem ſociæ & amicæ poteſtates ſuis officiis ac finibus divino numine tam accuraté diſtinctæ ſint ſanctus Papa Gelaſius cauſas affert: (a) Chriſ„ tus, *inquit*, memor fragilitatis hu„ manæ, quod ſuorum ſaluti congrue„ ret diſpoſitione magnificâ temperans, „ ſic actionibus propriis, dignitatibuſ„ que diſtinctis officia poteſtatis utriuſque „ diſcrevit, ſuos volens medicinali hu„ militate ſalvari, non humana ſuperbia „ rurſus intercipi, ut & Chriſtiani Im„ peratores, pro vitâ æternâ Pontifici„ bus indigeret, & Pontifices pro tem„ poralium curſu rerum, imperialibus „ diſpoſitionibus uterentur: quatenus „ ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret „ incurſibus, & ideò militans Deo mi„ nimé ſe ſæcularibus implicaret, ac „ viciſſim non ille rebus divinis præſi„ dere videretur, qui eſſet negociis ſæcu„ laribus implicatus, ut & modeſtia u„ triuſque ordinis curaretur, ne extollere„ tur utroque ſuffultus & competens „ qualitatibus actionum ſpecialiter profeſ„ ſio aptaretur.

Duas omninò cauſas memorat cur ambæ poteſtates ſuis finibus circumſcriptæ, ſuis addictæ ſint officiis. Ium. ne ſuperbia efferretur in quem congeſta eſſent omnia, tum ut quiſque ſe ad ejus ordinis, quem profeſſus eſſet, actiones eò facilius aptaret, quò cujuſque actiones diligentiùs interſtinctæ eſſent.

Itaquè illud imprimis obſervatu dignum officia à Chriſtô fuiſſe diſtincta, *ut modeſtia utriuſque ordinis curaretur, ac ne extolleretur utroque ſuffultus.* Quis autem non videat, quàm hæc à Chriſto incaſſum diſtincta ſint, ſi quis ab eo eſt ſpiritualibus rebus ſummo jure præfectus, is non modò, ut diximus, maxima Reipublicæ, Imperiorumque negocia, verum etiam temporalia omnia totô orbe terrarum ad ſuam poteſtatem, curamque revocare cogitur.

Nam ſi ad id cogitur propthereà quòd humana divinis, terrena Cœleſtibus, atque animarum ſaluti corporalia ſervire neceſſe ſit: jam illud conſequetur, ut ſpiritualis poteſtas Civilem poteſtatem, omniaque ejus officia ad ſua Imperia revocet, cùm nihil ſit in iis officiis, quod non ad Dei gloriam, & ad æternam ſalutem omninò pertineat: quæro enim an ſit aliqua Imperii Civilis pars, quæ ſacerdotali Imperio non ſit addicta penitùs? an verò ſit nulla? ſi aliqua; rogo quam talem eſſe velint? bellumne an pacem? leges, judicia, an juriſdictionem? an tributa? an quid aliud? Hinc profectò ſequeretur ea ad Dei gloriam, & ad æternam ſalutem nihil pertinere, quod eſt falſiſſimum. Si autem nulla ſint, ac poteſtas Eccleſiaſtica omnia complectatur, quôcumque id fiat nomine, directè, indirecté; propriè, impropriè; uno ictu de-

(a) *S. Gelas.* Tract. de Anaſt. vinc. T. 4. Concil.

deponuntur terrenæ poteſtates omnes, neque ullum ſupereſt in verbis levamen, cùm reipſâ concidant

Quòd ſi hæc inania & nimia ſponte corruunt, jam aliquos limites invenire nos oportet; quibus comprehenſa Civilis poteſtas ſupremo jure agat, nullique alteri obnoxia poteſtati, quare tantum illud ad unum principium, atque ad unam poteſtatem omnia revocanda fallax & ſpecie decens, reipſâ ineptum, atque invalidum eſt.

Jam ſi ad certos limites te redigas rerum humanarum neceſſitate victus, quam dabis regulam ac legem his regendis finibus? nempe dicturus eſt tunc eſſe obnoxiam ſpirituali poteſtati Civilem poteſtatem, ac invitò deponendam, ſi commiſerit ea quæ ad religionem labefactandam manifeſtè pertineant; Quid autem eſt manifeſté? an ut directè Princeps veram Religionem oppugnet uti Diocletianus & Julianus fecere? At non Childericus Francus, non Irene Auguſta Catholicam Religionem ità oppugnabant: quos tamen meritò depoſitos eſſe contendis: Certè, inquies, quòd neceſſe ſit labefactatis Imperiis periclitari Religionem, quibus Imperia ſint præſidio. Rurſus ergo illuc revolvimur, ut Civilia omnia, leges, tributa, bella ad Eccleſiaſticam poteſtatem revocentur. Quare ea doctrina, quæ ad unam poteſtatem, nempè Eccleſiaſticam, revocare omnia ac relegare nititur, nulla omninò lege, nullô ordine, ut & illud omittamus, longâ ſæculorum experientiâ notum vix unquam Pontifices in re Eccleſiaſticâ indiligentiùs eſſe verſatos, quam poſt ea tempora, quibus rerum etiam humanarum poteſtatem ſibi attributam eſſe voluerunt.

CAPUT XXXV.

Ambarum poteſtatum ſeparatio ac ſocietas ex ſancti Gelaſii doctrina explicatur: Bellarmini comparatio: S. Gregorii Nazianzeni locus ab eo objectus.

QUare ſolutum ex Gelaſiani decreti doctrinâ & autoritate argumentum illud, quô ſe ſe efferebant: nempè ſtatuebant poteſtates duas in unum principium unamque poteſtatem ſpiritualem reducendas, ne ordo deſit rebus humanis, ne in diverſa principia reſolutæ diſtrahantur, quaſi equis in diverſa raptantibus, hæc, inquam, ſoluta ſunt, S. Gelaſii, aliorumque Pontificum doctrina: ſatis enim claruit duas quidem poteſtates eſſe oportere: Eccleſiaſticam & Civilem, diſtinctis officiis, quæ principales, ac ſupremæ, & tamen ſociæ; ac ſupremæ quidem ſuo quamque in officio, ne ſi ad unam omnia referantur, hæc vel onere victa collabeſcat, vel, ut Gelaſius docuit, plus æquô *extollatur utrâque poteſtate ſuffultus*, conjunctæ tamen & amicæ, ne ſocietas humana diſtrahatur.

Conjunctas autem eſſe dicimus, quod, ut expoſuere S. Pontifices, & mutuam ſibi operam debent, præſtantque, & licèt ſupremæ invicem, ſub binis licèt poteſtatibus, res tamen humanæ minimè diſſolvantur, quod Deus habenas temperet, atque ità non ad duo principia, ſed ad unum principium omnia referantur.

Hoc ſenſu, ſi ordinatas eſſe volunt ambas poteſtates, eòque referri placet Apoſtolicum illud, *quæ ſunt* (poteſtates ſcilicet) *à Deo ordinatæ ſunt*, quanquam Apoſtolum aliò reſpexiſſe conſtat, non tamen id refugimus; ſatis enim ordinatæ ſunt quæ non incompoſitis feruntur motibus, ſed à Deo gubernantur:

Digitized by Google

tur, ab eoque conſtitutæ ſunt, ut ſibi invicem auxilium & tutelam afferant.

At enim, inquiunt, erit ordo præſtantior, ſi Eccleſiaſticæ Civilis tanquam potiori ſubeſſe cogatur; qui ordo ſi deſit, maximò res humanæ incommodò laborabunt, colliſis perſæpè duabus poteſtatibus, ſuô in ordine ſupremis, nullaque earum abſolutè imperante, quarè præclariùs erit Civilem minus dignam à digniore in ordinem cogi, atque etiam locô amoveri poſſe.

Nos autem monuimus, quàm ſuaviter ſomnient, qui id agunt ut res humanæ nullô incommodô laborent, tanquam in Cæleſti aulà verſemur inter Angelos, atque id moliuntur præpoſteri homines, ne id quidem intelligunt quantis ſe incauti implicent incommodis, vel tu id cogita dum omnia incommoda ſuperari à te poſſe putas ad unam poteſtatem, imò, ut rem ipſam dicamus, ad unum hominem revocando res humanas, id, inquam, cogita quale ſit incommodum, congerere in unum Caput totius orbis curas, divina humanaque omnia, reſque ſæculares æquè ac Eccleſiaſticas;hôc incommodô territi ſancti Pontifices rerum humanarum onus duas inter poteſtates à Deo partitum fuiſſe docuerunt, ne altera toto pondere gravata fatiſceret, addiderunt id factum, *ut modeſtia utriuſque ordinis curaretur ac ne extolleretur utroque ſuffultus.* Ne ſcilicet qui unus ad ſua arbitria revocare omnia ſe poſſe confideret,nimià poteſtate omnibus gravis, ipſe quoque ſui impos deviis motibus ferretur in præceps; Neque enim quiſquam eò uſque deſipit ut aſſerat Romanum Pontificem etiam in adminiſtrandà Pontificià poteſtate à recto bonoquè aberrare non poſſe, eſſeque infallibilem, ſimul & impeccabilem. Quam ob rem regere ea omnia quæcumque ad Dei gloriam, & ad animarum ſalutem referuntur, hoc eſt, humana omnia; non ejus profectò eſt qui ſe in adminiſtranda ſua poteſtate, erroribus & cupiditatibus abripi poſſe ſentiat. Duæ ergò poteſtates ſe ſe mutuò non tantum adjuvent, verùm etiam temperent, neve tu hîc mihi cogita eam rerum humanarum pulchritudinem, quam res humanæ ferre non poſſint, ac ſi duæ poteſtates inter ſe collidantur, ne propterea putes omnia in incertum fluitare, aut abire in diverſa, ut equos ruptis habenis, ſed intùs adeſſe occultum moderatorem Deum, qui ſollicitari interdum Eccleſiam ſuam, non tamen diſſipari velit.

At enim, inquiunt, ita ſe habet Civilis poteſtas ad Eccleſiaſticam poteſtatem, ut Caro ad Spiritum, Gregoriô Nazianzenô teſte; non id tamen verum eſt ratione omni, ſed aliquà tantùm, ſed hæc more ſcholæ tranſire ſinamus, ut quòd in barathrum nos deducant, ſemel intueri liceat, pergunt, atqui ſpiritus, ſi neceſſe ſit, carnem quoque adigit ad interitum. Quid tum poſtea? Ergò Eccleſiaſtica poteſtas adigere ad interitum poteſt Civilem poteſtatem; decernere poteſt ſcilicet ut Civilis poteſtas tollatur è mediô, ſepeliatur; computreſcat; ipſa interim ab omni Civili poteſtate ſeparata vivet. Transfer in Cælum eam qui ſic ratiocinaris; vel agnoſce potiùs quàm malè hæc decidantur, inſtitutis comparationibus, quæ comparationes, cùm certà tantum ratione valeant, ſi ad extremum urgeantur, ad immane præcipitium vos devolvant.

Atque ut intelligamus quouſque protendi comparatio valeat recordemur id quod ſupra eſt dictum in ordine morum à verà religione pendere Civitatem, at civilem poteſtatem quod ad rationem attinet humanæ ſocietatis per ſe ac totà ſuà vi ſine verà religione, ſine verà Eccleſià, ſine verô Sacerdotiô ſtare poſſe.

Interim adjuvent ſe mutuó utræque poteſtates, contemptam Eccleſiam, Reges pœnis capitalibus; contemptos Reges Eccleſia anathemate ulciſcatur: hæc paſſim in Capitularibus, hæc in Gallicanis, Hiſpanicis, Anglicanis, omnium ubiqué gentium Conciliis legimus. Hæc ad confirmandam mutuam ſocietatem, non ad confundendos utriuſque poteſtatis fines pertinent.

Item quod Rex præcipit: *applica arcam Domini*, (a) *applica Ephod*: quod denique jubet uti Sacerdotes ſuô fungantur officio; quod item Pontifex in Dei nomine præcipiat Regibus uti Rempublicam ex Dei legibus adminiſtrent, hoc debito ordine, ac moderatione factum ſocietatis eſt mutuæ, quòd autem aut Rex Sacerdotibus autoritate Regià, aut Sacerdos Regibus Clavium poteſtate depoſitionem intentent, non jam ad tuendam ſocietatem, ſed ad invadendos alterius poteſtatis fines manifeſté ſpectat.

CAPUT XXXVI.

Canon: omnes *diſt.* 22. *objicitur & ſolvitur.*

HIc adverſari videtur Canon: *omnes* diſt. 22. Nicolai II. Papæ à Gratianô citatus: cujus hæc ſunt verba: *Illam Romanam Eccleſiam ſolus ipſe fundavit, & ſuper petram fidei naſcentis erexit qui Beato Petro, æternæ vitæ Clavigero, terreni ſimul & cæleſtis Imperii jura commiſit.* Hæc Gratianus refert ex Papæ Nicolaï Epiſtolâ ad Mediolanenſes, quæ ſi probi autoris eſſe conſtaret neque eorum numero habeantur, quæ Gratianus bene multa in ſuum decretum falſis titulis, corruptiſque ſententiis conſarcinata conjecit, tamen in rectum ſenſum facile reducuntur; nihil enim aliud præferunt, quàm hoc, ſcilicet poſtquam Petro dictum eſt *quodcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum & in cælis; & quodcumque ſolveris ſuper terram erit ſolutum & in Cælis.* Ejuſmodi eſſe eam, quæ Petro conceſſa eſt, rerum ſpiritualium poteſtatem, ut Cælô terraque juxtà valeat.

Cæterum neque Nicolaï I. neque Nicolai II. ullam legimus ad Mediolanenſes Epiſtolam: reliqui Pontifices, qui Nicolaï nomen habuerunt, poſt Gratianum vixere. Ac Nicolaus quidem I. ad Michaëlem Inperatorem egregiam de Sacerdotii Regnique finibus ſcripſit Epiſtolam, in quâ nihil aliud quàm S. Gelaſii verba deſcripſit. Neque verò à Gratianô relata verba ex incertâ Epiſtolâ, & incerto autore decerpta tot ſanctorum Pontificum evertent certas autoritates: certè nemo dixerit in unum Romanum Pontificem proprié ac ſtrictè utriuſque Imperii jura collata à Nicolaô I. qui poſt Gelaſium docuit ea neceſſariò fuiſſe disjuncta, ne unius ordinis modeſtia gravaretur.

CAPUT XXXVII.

Objicitur à Bellarmino Apoſtoli locus de judicibus ab Eccleſiâ conſtitutis: 1. *Cor.* VI. 3. 4. *Jeremiæ locus*: *duo Gladii, Regale Sacerdotium*: *allegoria alia, & accommodatitia, dictorum in hoc librô recapitulatio.*

PUdet adverſarios de tantâ re tamque, ut exiſtimant, EccleſiæCatholicæ neceſſaria, nihil quidquam expreſſum invenire in Scripturis, ſed totum negocium agi conſecutionibus, iiſque falſis: certè quod nec ipſi diffiteantur obſcuris & dubiis, ac longè petitis, quare Bellarminus & alii hunc perferunt Novi Teſtamenti locum, quo ſibi Apoſtolus tribuiſſe videatur re-

(a) 1. *Reg.* XIV. 18.

rerum temporalium poteſtatem, *audet*, inquit, *aliquis veſtrûm habens negotium adverſus alterum judicari apud iniquos, & non apud ſanctos. An neſcitis quoniam ſancti de hoc mundo judicabunt? Et ſi in vobis judicabitur mundus, indigni eſtis qui de minimis judicetis, ſæcularia igitur judicia ſi habueritis contemptibiles, qui ſunt in Eccleſiâ, illos conſtituite ad judicandum.* Hic Bellarminus. (a) *ſicut novi judices conſtitui potuerunt ità & novi principes & Reges ſi vires adfuiſſent.* Scilicet ſi tantum valerent viribus, novam ſibi confeſtim Rempublicam facerent, qui jam Judices & Magiſtratus deſignabant. At quis non ſtatim intelligat, haud quaquam id agere Apoſtolum ut ejus autoritate novos ſibi conſtituant magiſtratus qui judiciis præſint; ſed ut conſenſione mutuâ arbitros deligant; Quod legibus Romanis licuiſſe ipſa jura clamant. Sic certé Paulus loquitur: *Si in vobis judicabitur mundus indigni eſtis ut de minimis judicetis.* Id ergò profectò agit ne indigni videantur, neque verò concludit ſic; Hæc vobis veſtro jure poteſtas competit, ſed profectò digni eſtis, ut veſtri fratres vos eligant rerum minimarum arbitros. Quos ſummarum quoque judices, & in tremendo illo judicio aſſeſſores ſuos Chriſtus inſtituit, ac poſteà. *Sic* (b) *non eſt intra vos ſapiens quiſquam qui poſſit judicare intra fratrem ſuum?* Ad id ergò idoneos eos eſſe contendit per ſapientiam, dignos eſſe docet per tantam Domini dignationem; de legitimâ cognitione ne quidem cogitat.

Certé ſi de legitimâ poteſtate ageretur non valeret conſecutio, majora poteſtis, ergò etiam minora, indignumque id Apoſtolicâ prædicatione eſſet: neque enim hîc cogitandum eſt, quid curque præſtet, ſed quid cuique conceſſum ſit, neque ſi

(a) *Bellarm.* lib. 5. d. Rep. C. 7. (b) 1. *Cor.* VI. 5.

Deus Sacerdotibus maxima conceſſerit; putà ſpiritualia judicia, ideò jus faſque ſit humana invadere, & inconceſſa occupare.

Quare quod legimus à Gregorio VII. toties inculcatum, *Si ſpiritualia judicamus, cur non magis ſæcularia*; (c) Si de eo judicio intelligit, quo de temporalibus ſuo jure decernat, cauſæ profectò ſuæ dicta Apoſtoli præter literalem ſenſum accommodat, qui arbitri honorificentiam, ac ſapientiam ad ordinarii ac legitimi judicii jus, poteſtatemque transfert. Cur autem Chriſtiani plerumque vetarentur coram judicibus infidelibus agere multæ cauſæ erant, imprimis quod judiciis legitimis jurare per Gentilium Deos, aut etiam Chriſtianam Religionem ejurare cogerentur, quâ occaſione martyrium feciſſe ſanctam Julittam martyrem Beatus Baſilius (d) refert.

Hoc adverſarii depulſi unico Novi Teſtamenti loco, ad Prophetica confugiunt, & ad novi ſacerdotii autoritatem referenda contendunt iſta. *Ecce conſtitui te ſuper gentes &* (e) *ſupra regna, ut evellas & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes.* Dictum ad Jeremiam ſcilicet, at quæro; Jeremias quos Reges depoſuerit? quæ imperia everterit? nempé reſpondebunt nuntiâſſe (f) eum divinam ultionem regnis ac Regibus de propinquo imminentem, quod cùm reſponderint, & ex Hieronymo, aliiſque probaverint ſtatim inferemus; hæc ergò ad Miniſterium Propheticum, hoc eſt, ad officium extraordinarium pertinere.

Neque tamen negaverim hæc ut (f) cætera in figuram noſtri facta eſſe & miniſterio Novi Teſtamenti, longè meliori jure quàm Prophetico convenire, ſed Novi Teſtamenti more & ſpiritu, ſunt enim profectò Chriſtiani Pontifices ſuper gen-

(c) *Greg.* VII. lib. IV. Ep. 2. *&c.* (d) *S. Baſil. in* S. Julitt. T. I. p. 368. (e) *Jerem.* I. 10. (f) 1. *Bar.* II. 9. (g) 1. *Cor.* X. 6.

Digitized by Google

gentes & regna, evellunt, diſſipant, plantant, victrice prædicatione, verbo etiam ultore, dum cælum aperiunt, claudunt, per ut ad tantam poteſtatem, ſubi omnes, etiam in ſoliis poſiti contremiſcant. Hæc Scriptura clamat ut invitis regna extorqueant, & quo velint transferant ut humana omnia æquè ac divina ſupremo & invito jure in poteſtate habeant, hoc eſt, ſi propriè loquimur, ut ſoli ipſi regnent cæteris ab ipſis precariam veluti potentiam exerceant, tacente Scriptura, imò etiam vetante dicere non audemus.

Neque porrò objiciant adverſarii Romanos etiam Pontifices, poſt Gregorium VII. ad temporalia ſibi vindicanda paſſim uſos eſſe hoc Jeremiæ loco: nam & apud ipſos ſicut apud alios conſtat in Decretalibus infinita inveniri Scripturæ teſtimonia ad eum tranſlata ſenſum, qui accommodationis dicitur: quæ quantumcumque inculcent non profectò efficient ut valeant ad Litteram, aut ad Dogmata probanda pertineant, præſertim cùm hæc, aſſentientibus Theologis omnibus, Melchior Canus edixerit, (a) *Aliud intentio concluſioque Decreti; aliud Ratio & cauſa.* Quo fundamento nixi, & ipſe & alii allatas etiam in Decretalibus Romanorum Pontificum Scripturæ accomodationes potiùs quàm interpretationes reverenter quidem, ſed tamen planè rejiciunt. Atque hæc ſemel dicta volumus ne locos plurimos à Romanis Pontificibus prolatos, aut eas quibus in hâc materiâ utuntur rationes excutere compellamur.

Poſteaquam adverſarios in tantâ re deficiunt Scripturæ teſtimonia, ad allegorias nempè confugiunt, memorantque duos gladios penes Apoſtolos fuiſſe inventos, poſtulante Chriſto, & materialem incautè à Petro ſtrictum ipſius tamen fuiſſe dictum: quæ quidem propter Beatum Bernardum, qui primus induxit hanc allegoriam ſuo loco expendemus, & ad rem nullo modo pertinere docebimus. Hic quidem pertractavi quæ extra ſenſum literalem allata, & ad allegorias deducta nihil probent, ratio non ſinit.

(a) L. 5. loc. *Theol.* C. 8. de Eccl. Rom. p. 401.

Neque etiam arbitramur ſollicitè eſſe excutiendum id quod de *regali Sacerdotio à* Petro proditum Baronius eo transfert ut Sacerdotalis apud Chriſtianos autoritates etiam de Republicâ regali quâdam autoritate decernat, tanquam ad Pontifices propriè, non autem ad omnes Chriſtianos dictum ſit: *Vos* (b) *autem genus electum, regale Sacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis*, aut non omnes ad agnum exclament apud Joannem; *feciſti* (c) *nos Deo noſtro regnum & Sacerdotes, & regnabimus ſuper terram.* Sed profectò certum eſt, ſuo modo Sacerdotes Regeſque eſſe omnes Chriſtianos, ac Sacerdotes quidem, ibidem atteſtante Petro: *Vos autem Domus ſpiritualis, Sacerdotium ſanctum offerre ſpirituales hoſtias acceptabiles Deo per Jeſum Chriſtum.*

Reges autem, de quibus ſcriptum ſit: *Qui* (e) *vicerit dabo ei ſedere in throno meo, & ſi ſuſtinebimus &* (f) *conregnabimus &* (g) *conſedere fecit in Cæleſtibus in Chriſto*: Jam ſcilicet in anteceſſum devictis hoſtibus, quodque eſt verè regium, cupiditatibus ſubjugatis.

Nos autem omiſſis allegoriis tropologicis, & accommodatitiis Scripturæ allegationibus, literæ inhæſimus, ibique inveſtigabimus eam, quocumque appellent nomine, ſive directam, ſive indirectam, quam adjungunt Sacerdotio rerum temporalium poteſtatem. Invenimus autem ante legale Sacerdotium ſupremas poteſtates à Deo inſtitutas & à Deo ſecundas, ſolique Deo ſubditas inviolabili majeſtate nihil in eo jure poſteà immutatum, neque ſub Moſaïco, ne-

(b) 1. *Petr.* II. 9. (c) *Apoc.* V. 10. (d) Ibid. 5. (e) *Apoc.* III. 29. (f) 1. *Tim.* II. 12. (g) *Eph.* II. 6.

Digitized by Google

neque ſub Chriſtiano Sacerdotio; quin etiam explicatum in Vetere Teſtamento, eadem apud Hebræos quâ apud cæteros majeſtate regnatum. Neque quidquam præſcriptum Sacerdotibus aut Regibus, quò in temporalibus vel illi decernerent, vel hi obedirent, ac manſiſſe Regibus quantumvis Idololatris ac ſævientibus poteſtatem integram à Prophetis agnitam à plebe, ſanctiſque Religiosè obſervatam; neque id à Chriſto immutatum, neque cùm explicaret Apoſtolicam atque Eccleſiaſticam poteſtatem, quidquam adjectum eſſe de temporalibus ordinandis, nedum de deponendis Regibus cùm id vel maximè fieri oporteret, & adeſſet occaſio, neque quidquam Chriſtianis præſcriptum eſſe adverſus mundi poteſtates niſi fugam & patientiam, & invictam conſtantiam profitendæ veritatis in iis quæ veritatem & conſcientiam non læderent, ſummam obedientiam: imò juſſiſſe Chriſtum ut Cæſares infideles ſcilicet, agnito ab omnibus jure regnarent, utque Civilis poteſtas integro jure eſſet, neque Religionis cauſa ſollicitari poſſet, ſuo in ordine confirmata: ab eodem Chriſto Herodem & Pilatum, Regeſque ac Regum miniſtros à ſuo Regno tutos fuiſſe præſtitos, neque ſpirituali regno in regnandi Civili ordine immutatum quidquam, tum eam quam in Eccleſia maximam eſſe voluit poteſtatem, non ultra extendi quàm ut Chriſtiani contumaces ad Ethnicos publicanoſque redigantur ſpiritualium extorres, nullo temporalium jure aut poſſeſſione detractâ, denique diſertè traditum Civilem poteſtatem, & Eccleſiaſticam ſuis quaſque finibus, ac diſtinctis officiis circumſcriptas, utramque in ordine ſuo ſupremam & abſolutam eſſe, ac Reges ſoli divino judicio reſervatos, Hæc illa doctrina eſt, quam in Scripturis legimus. Jam ab eâ origine ad poſteriora ſæcula longè latéque diffuſam ordine videamus.

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE

LIBER SEXTUS.

Quo Patrum teſtimonia & exempla afferuntur uſque ad GREGORIUM VII.

CAPUT I.

Ordo & diſtributio Tractationis hujus I. in duo tempora: tum in duas quæſtiones. I. quæſtio de Regibus propter ſcelera reprehenſis. An deponendi viſi ſint. Patrum doctrina & exempla in perſecutione, & tribus primis ſæculis. An Chriſtianorum obedientia ex imbecillitate Eccleſiæ & eorum temporum prodierit.

CHriſti, & Apoſtolorum doctrinam ea praxis eæque res geſtæ conſecutæ ſunt, quæ talem inſtitutionem decebant. Meminiſſe autem Lectorem putamus hanc diſputationem à nobis ita eſſe inſtitutam ut priuſquam ad Gregorii VII. tempora veniamus, explicemus ea, quæ anteceſſerunt. Hæc verò ita exponemus, ut quandoquidem vidimus Bellarmini aliorumque judicio duabus de cauſis Reges deponi poſſe 1°. propter crimina, tum etiam abſque ullo crimine propter Eccleſiæ neceſſitatem. Primi generis primum; Poſteà ſecundi generis exempla quæramus.

Primum ergò dicimus tot labentibus ſæculis nunquam fuiſſe Principes depoſitione mulctatos cùm eadem crimina intervenerint, propter quæ id fieri ſequenti ætate Gregorius VII. & alii docuere, atque omninò quemadmodum impiis Regibus Deum Iſraëlis de-

Digitized by Google

deſerentibus, atque Idola colentibus, Achabo, Achazo, Manaſſi, cæteris, Hebræi paruere. Eum ad modum paruiſſe Chriſtianos, non modò Paganis Regibus, ſed etiam Chriſtianiſmi deſertori Juliano, hæreticis, Conſtantio, Valenti, Anaſtaſio, reliquis etiam Eccleſiam perſequentibus, atque extrema omnia potiùs pertuliſſe, quàm ab eorum fide atque obedientia diſcederent.

Neque id adverſarii diffitentur, ſed uno ore reſpondent, obtemperatum iis Regibus fuiſſe, quod Eccleſia necdum adulta, ac firmata viribus eos compeſcere non poſſet atque in ordinem cogere, nec profectò cogitant ad quantam contumeliam pertineat nominis Chriſtiani, ut Apoſtoli, imò verò Chriſtus ipſe, cùm illa magnifica atque patientiæ atque obedientiæ præcepta ediderunt, temporibus tantum ac neceſſitati ſervierint, ut melioribus ſæculis alia reſervarent. Nos autem ea Patrum monumenta proferemus; quibus hæc duo ſimul eluceſcant, neque vires Eccleſiæ defuiſſe comparuit, & eis rationibus ad parendum adductam quæ ad omnem ſtatum, ad omnia tempora æquè fundarentur.

Et quidem ſub Paganis nihil commoviſſe ſe Chriſtianos, nihil ſeditionis agitâſſe, ſed ubique paruiſſe, atque omnibus aliis fide, & obſequio præſtitiſſe conſtat. Eaque eſt longè maxima Religionis noſtræ commendatio, quam nunc infringere Chriſtiani moliuntur; majorumque noſtrorum infirmis viribus hanc modeſtiam tribuunt. At illi non intelligebant infirmos eſſe, qui tanto numero eſſent, tantoque animo mori poſſent, vel Tertullianum audiamus nomine Chriſtianorum, probante Eccleſiâ ad Romani Imperii Antiſtites hæc edentem: *Si enim & hoſtes* (a) *excitos, non tantum vindices, occultos agere vellemus, deeſſet nobis vis numerorum & copiarum. Plures nimirum Mauri & Marcomanni, ipſique Parthi, vel quantæcunque unius tamen loci, & ſuorum finium gentes, quam totius orbis? Heſterni ſumus, & veſtra omnia implevimus, urbes, Inſulas, Caſtella, Municipia, Conciliabula, Caſtra ipſa, tribus, Decurias, palatium, ſenatum, forum, ſola vobis relinquimus Templa. Cui bello non idonei, non prompti fuiſſemus, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur! Si non apud iſtam diſciplinam magis occidi liceret, quàm occidere potuimus, & inermes, nec rebelles; ſed tantum diſcordes, ſolius divortii invidia adverſus vos dimicâſſe; ſi enim tanta vis hominum in aliquem orbis remoti ſinum abrupiſſemus à vobis, ſuffudiſſet utique dominationem veſtram tot qualiumcumque Civium amiſſio, imò etiam & ipſâ deſtitutione puniſſet, procul dubio expaviſſetis ad ſolitudinem veſtram, ad ſilentium rerum, & ſtuporem quemdam quaſi mortui orbis quæſiſſetis, quibus in ea imperâſſetis. Plures hoſtes quàm cives remanſiſſent, nunc enim pauciores hoſtes habetis præ multitudine Chriſtianorum.*

Et fortè multitudini deerant Duces, aut milites, quaſi verò in tam fortibus animis, & milites, & Duces, non ipſa neceſſitas peperiſſet, ſi licere crediſſent, ſed profectò non deerant, neque Chriſtiani militiam detrectabant, ſic enim ſancti Martyres in-

(a) *Tertul.* Rigal. Apol. cap. 37. pag. 33-34.

intra ipſa martyria inclamabant. *Nos* (a) *Imperatori terrenam quidem militiæ corporalis ſervitutem debemus*; neque à militiâ deſiſtebant, niſi fortè per militiæ occaſionem ad exercenda ſacra compulſi; hinc ille Centurio Marcellus. *Jeſu* (b) *Chriſto Regi æterno milito, abjecitque cingulum, & arma; & addidit, ex hoc militare Imperatoris veſtris deſiſto, ſi talis eſt conditio militantium, ut diis Imperatoris ſacra facere compellantur.* Itaquè cingulum abjecturi erant, non ſi eorum Pontifex ab officiô exſolveret, ſed ſi ad nefaria ſacra cogerentur. Hinc Tertullianus (c) in illa nobili apologia: *vobiſcum*, inquit, *militamus* & teſtantem audivimus, *tantam fuiſſe Chriſtianorum multitudinem, ut implerent non modo, urbes, inſulas, municipia, ſed etiam Caſtra ipſa*, & omnia præter templa Idolorum, quin integræ legiones *præſto erant Chriſtianiſmum profeſſæ.* Teſtis illa fulminatrix ſub Marco Aurelio, & Mauricio duce legio Thebanorum, quæ, puto, bella haud minùs fortiter quàm martyria obiiſſet. An verò duces non erant, ipſe Mauricius, Sebaſtianus, & alii, quos commemorare nihil neceſſe eſt, famâ ac martyriô inclytos, & omnibus notos. Quos profectò ſi Chriſtiani Pontificis ſubjectione exſolutos, ad Cæſarum Imperia detrectanda, aut ad arma capienda concitare poterant, non erat quod Tertullianus diceret: (d) *nunc pauciores hoſtes habetis præ multitudine Chriſtianorum, aut illud per hanc ſectam habetis, à quibus nihil timere poſſitis.* Imò verò habuiſſent infinitam multitudinem, à quâ omnia timere debuiſſent: quippe quæ ad excutiendum publicæ poteſtatis jugum nihil aliud quàm opportunitatem, aut juſſum Pontificis expectaret.

Sed hæc ab Eccleſiæ ſenſu procul abhorrebant, quare Chriſtiani cùm ſuam in Imperatores fidem atque obedientiam prædicarent, numquam ſignificabant quidquam à ſe metu aut conditione temporum agi, ſed omnia Chriſti & Apoſtolorum autoritate & exemplô, atque amore tranquillitatis publicæ, pronaque in rempublicam voluntate, quæ ad omnia tempora pertinere non eſt dubium. Sic audivimus jam dicentem Irenæum. Ideò (e) imperio obſequendum quod publica tranquillitas publicus ordo à Deo conſtitutus id expoſcat. Sic Tertullianum totius Eccleſiæ nomine prædicantem; Ideò obſequendum quod Deus ita velit religioſè coli ſupremam Majeſtatem, ſe authore, conſtitutam, ſibique ſoli ſubjectam. Hæc S. Juſtinus Martyr. Hæc Theophilus Antiochenus; hæc Origenes; hæc alii omnes mirâ conſenſione tradunt. Supervacaneumque eſt hîc ſtudioſè colligere, quæ libros aperientibus ſtatim obvia ſint; Deniquè uno ore omnes eandem obedientiam eâdem veritatis æternæ regulâ, eadem Scripturarum autoritate profitentur ut hæc ad conditionem referre temporum nihil aliud ſit, quàm certæ & inconcuſſæ doctrinæ autoritatem penitùs infringere, atquè ad hominum arbitria flectere.

CAPUT II.

Quartum ſæculum. Julianus apoſtata. An Eccleſia tum invalida fuerit? S. Gregorii Nazianzeni locus: Item S. Auguſtin. ſanc-

(a) Acta SS. Sergii & Bachi. (b) Ex Act. S. Mar. Cent. apud Baron. 297. (c) *Tertul.* apol. (d) *Ibid.* cap. 43.

(e) *Sup.* 7.

Sancti Thomæ reſponſio ad locum Auguſtini, non ſatis cognito rerum ſub Juliano ſtatu.

AT fortè quis dixerit, Ethnicis quidem Regibus parendum fuiſſe, non autem Chriſtianis, ſi à Chriſtianâ religione defeciſſent aut eam inſectarentur, ſed quanquam illa diſtinctio vana omninò eſt, Chriſtianoſque juſſa Eccleſiæ detrectantes tantùm pro Ethnicis haberi vult Chriſtus, atque adeò illos haud magis quàm Ethnicos regnare vetat, tamen ut eam rem certiùs exploremus, placet intueri Juliani Apoſtatæ tempora, quem quidem non modo Chriſtiano Baptiſmo, ſed etiam Clericali ordine initiatum ac Lectoris officio defunctum eſſe conſtat.

Ac primum notum eſt regnâſſe Julianum medio quarto ſæculo poſt Conſtantium & Conſtantinum, quorum temporibus fidem Chriſtianam & Eccleſiam Catholicam mirum in modum fuiſſe propagatam omnes Hiſtorici memorant ut tanta multitudo, quantam à Tertulliano deſcriptam vidimus ſecutis temporibus comparata modica haberetur. Sic enim ſcribit S. Gregorius Nazianz. Oratione in Julianum tertiâ, *ac ne hoc quidem perſpiciebat Julianus, quod prioribus quidem perſecutionibus, parva perturbatio ſequebatur, quia nondum dogma noſtrum ad multos propagatum erat, ſed in paucis adhuc hominibus veritas hærebat, nunc autem ſalutari doctrina longè latèque fuſa & apud nos præſertim dominante, religionem Chriſtianam immutare nihil aliud fuerit quàm Romanorum Imperium convellere, ac de rerum ſumma periclitari.* Non igitur infirmatum erat Eccleſia Catholica, ſive ipſa *veritas & ſalutaris doctrina*, quæ in Imperio Romano *dominabatur*. Cum quâ rerum ſumma periclitatura erat, ſi Chriſtiani priſtinæ modeſtiæ obliti arma caperent.

Notum etiam illud Joviniani Imperatoris Chriſtianiſſimi, (a) & Catholiciſſimi poſt Juliani necem electi, atque adeò Imperium reſpuentis, quod imperare nollet niſi Chriſtianis; ex quo vox erupit totius exercitûs Chriſtianos ſe eſſe atque in piâ diſciplina à Conſtantino & Conſtantio Imperatoribus educatos. Non ergò multitudo tantum plebis, ſed totius exercitûs Chriſto ſerviebat.

Id etiam docet quantum prævaleret in Romano exercitu vera fides, quod Joviniano poſt ſex menſes mortuo Valentinianum haud minùs Chriſtianum & Catholicum, ad hæc fidei confeſſorem Auguſtum elegere.

Quàm autem egregiè milites, vel Juliano vivo in Chriſtum animati eſſent docet illud à Sancto Gregorio Nazianzeno relectum, nempe propoſitam fuiſſe Juliani ſtatuam, quam pro more adorarent, adjunctis tamen Idolis, ut ea adorâſſe viderentur, tum verò milites Donativum accepturos ab eo Imperatore, thus quidem incendiſſe incautos, poſteà verò monitos quàm id ad Gentilium ſuperſtitionem pertineret à publico convivio ſtatim exiliiſſe, atque exclamâſſe *Chriſtiani, Chriſtiani ſumus.* Deniquè ad Imperatorem accurriſſe, projectâque pecuniâ iterùm exclamâſſe *non dona accepimus, Imperator, ſed morte damnati ſumus.* Et quæ præclara hîc Gregorius Nazianzenus commemorat.

Quod Cardinalis Perronius objicit Julianum ab Eccleſiâ *neque prudenter, neque utiliter* potuiſſe deponi hoc etiam nomine *quod Arianorum factio Eccleſiam Catholicam oppreſſam teneret*, à tanti viri ſcriptis abeſſe vellemus, neque enim id Gregorio Nazianzeno rem coram intuenti, ac Juliani imprudentiam ſingularem incuſanti congruit. Ad hæc ſatis conſtat Eccleſiam Catholicam, longo

(a) Soc. Lib. 3. 22. Sozom. Lib. 6. 3. Theod. Lib. 4. 1.

Digitized by Google

longo intervallo Arianis præſtitiſſe, cùm primùm toto Occidente regnaret, paucis ibi Arianis. In Oriente verò univerſus ferè populus in priſcâ fide ſtaret, ſolis plerùmque Epiſcopis, quos Conſtantius violenter intruſerat, aliud ſentientibus, iiſque inter ſe mirâ confuſione diviſis. Certè qui vel unum Athanaſium legerit, ſatis intelliget quantum Eccleſia Catholica, etiam ſub Conſtantio prævaleret, quod quidem Calviniſtis Arianorum multitudinem & victorias amplificantibus Catholici omnes & ipſe Perronius luce clariùs demonſtrârunt, quare quod Ariani Catholicam Eccleſiam opprimerent ſolius Conſtantii violentiæ tribuendum. Quo ſtatim mortuo Catholici adeò prævalebant ut exercitus nonniſi Catholicos Imperatores eligeret.

Cùm ergò adeò & multitudine, & robore, & animis valeret Eccleſia, tamen Chriſtiani fidem Imperatori ſervârunt impio, apoſtatæ, blaſphemo in Chriſtum, nihil non molienti ut Chriſtianam è medio tolleret Religionem, etſi enim Chriſtianiſſimi nomine paucos interfecerit quod noſtris Martyrii honores invideret, tamen & iniquis legibus premebat Chriſtianos, & plebes in noſtros ſævientes alebat, ut eo nemo fuerit vehementior Chriſtianæ fidei inſectator, neque eò magis Chriſtiani ab officio receſſere; imò verò ejus ſtatuas, teſte Gregorio, cum aliis civibus omninò adoraturi erant, repugnante nullo, niſi eis ſtatuis Imperator Idola adjunxiſſet, adeò non modo in neceſſariis obſequebantur, ſed ne quidem à ſuperfluis, qui Regiæ majeſtati deferri ſolerent, honoribus abſtinebant.

Memorabile illud apud Theodoretum (a) Sanctorum Martyrum Juventini & Maximini, qui cum apoſtata præcipuo militiæ honore conjuncti idolatriam ei liberis vocibus exprobrabant, *Hoc unum*, inquiunt, *in tuo Imperio moleſtè ferimus*. Adeò aberant ab Imperio in aliis rebus atque in militia detrectando.

Atteſtatur Beatus Auguſtinus his verbis: *aliquandò injuſti perveniunt ad honores ſæculi, cùm pervenerint & facti fuerint vel Judices vel Reges, quia hæc facit Deus propter diſciplinam plebis ſuæ, non poteſt fieri, niſi ut exhibeatur honor illius debitus poteſtati*. Audis verba, *Non poteſt fieri*, quæ certè oratio non eſt accommodata temporibus, ſed ab inſeparabili rerum conditione, naturaque ipſa profectò ad omnia tempora diffunditur: cur autem, *non poteſt fieri quin exhibeatur ille bonor*? Nempè reſpondet, quia eſt illi debitus poteſtati, & hoc quia facit Deus, ut illi profectò poteſtati parere neceſſe ſit eum qui Deo paret.

Hoc fundamento poſito, pergit Auguſtinus, cùmque ſervos memorâſſet Domino infideli obedire, ad Reges progreſſus hoc exemplum adducit: *Julianus extitit infidelis Imperator; nonne extitit apoſtata, iniquus idololatra? milites Chriſtiani ſervierunt Imperatori infideli. Ubi veniebatur ad cauſam Chriſti, non agnoſcebant niſi illum qui in Cœlo erat: quando volebat ut Idola colerent, & thurificarent, præponebant illi Deum; quando autem dicebat producite aciem, ite contra illam gentem ſtatim obtemperabant*, diſtinguebant Dominum æternum à Domino temporali, & tamen ſubditi erant propter Dominum æternum etiam Domino temporali.

Manifeſtè ergò Sanctus Auguſtinus Principem apoſtatam, Eccleſiæ hoſtem ac perſecutorem accenſet iis Principibus, qui

(a) *Theodor. IV. 15.*

qui licèt injuſti ſint, eùm tamen ad honores ſæculi pervenerint, *non poteſt fieri niſi ut exhibeatur bonos illi debitus poteſtati*, & quidem exhibeatur non illa, quam jactant, prudentiâ ac metu, ſed æterna & incommutabili lege propter æternum Regem qui res humanis æterno conſilio ita ordinavit. Hunc locum interpolatum & mutilum ſub Ambroſii nomine Gratianus protulit II. quæſt. III. atque ita mutilum & truncum (a) S. Thomas vidit ac ſibi objecit. Reſpondit autem ſic, *quod illo tempore Eccleſia in ſui novitate nondum habebat poteſtatem terrenos Principes compeſcendi, & ideò toleravit fideles Juliano apoſtatæ obedire, in bis quæ non erant contra fidem, ut majus fidei periculum vitaretur.* Quæ verba Sancti Doctoris exſcribere non piguit ne quid diſſimulare videremur, tamen ſi in Gregorii Nazianzeni locum alioſque ſimiles incidiſſet, credo intellexiſſet non fuiſſe tum Eccleſiam *in ſui novitate*, nec poteſtate deſtitutam; quippè quæ quadringentis ferè annis victrix jam *dominaretur*, nec niſi Imperio convulſo labefactari poſſet. Sed nimirum hæc & alia multa antiquitatis monumenta, librorum inopia ac linguarum imperitiâ vix erant cognita: labente etiam diſciplina cùm pauca ejus ſpiritus ſupereſſent. Nos igitur his reſponſis Patrum teſtimonia facilè *anteponimus*, ac de Sancto Thoma cum totâ facultate noſtra Petri Alliacenſis ore reſpondemus, *nos igitur Doctoris ſanctitatem veneramur, ut ejus doctrinam, quantum fides & ratio patitur, tenendam eſſe cenſemus.* Hæc ipſe eùm de immaculata Virginis Conceptione Sancti Thomæ nomen atque autoritatem objicerent. Quæ ſemel dicta volumus ad hanc & alias Sancti Doctoris autoritates, quæ objici poſſent; quod autem S. Doctor addit toleratum fuiſſe tum Juliani Imperium, *ut majus fidei periculum vitaretur.* Rogo potuerintne Eccleſiæ res pejore loco eſſe quàm ſub eo Principe, qui ut Chriſtianam Religionem exſcinderet, nec dolis, nec donis, nec minis, nec ſuppliciis parcebat, eoque periculoſius ſæviebat, quod interdum parcere videretur, ſævumque animum quadam clementiæ ſpecie occultaret, ac denique, teſte Gregorio Nazianzeno, & aliis, ſatis præferret à ſe extrema omnia adhibitum iri ſi de Perſis victoriam reportaret, quam tamen victoriam milites ducesſque Chriſtiani omni ope promovebant. Quid autem non pertimeſcebant Juliani temporibus, quod non item omni Eccleſiæ tempore pertimeſcendum fuerit, Regibus depoſitis? Nempè quotieſcumque à Pontificibus depoſiti ſunt, ſecutæ eæ calamitates, ſtrageſque, & ſcelera, imò etiam ſchiſmata, quæ hiſtoriæ produnt, magno fidei animarumque periculo, quare, ſi teſte S. Thoma, Bellarmino, & aliis, horum malorum metus Pontifices deterrebat, meritò à Conſtantio, Valente, Anaſtaſio, reliquis, & ab omnibus quoque Regibus deponendis pari ratione abſtinere oportuit.

Hinc autem exſurgit noſtræ ſententiæ demonſtratio non eam profectò Chriſtus Eccleſiæ ſuæ clementi & pacificæ poteſtatem dedit, quæ ſine vi, ſine cædibus, ſine bellis civilibus, tetriſque ſchiſmatibus non poſſet exerceri: atqui non aliter exerceri potuiſſe poteſtatem illam deponendi Reges experientia teſtatur; non ergo ea poteſtas à Chriſto eſt.

(a) S. Tho. 2. 2. q. 10. art. 2. ad 1.

CAPUT III.

A Paganis Regibus, atque ab apoſtata Juliano tranſitus ad Hæreticos; Conſtantius Arianus, Catholicæque Eccleſiæ perſecutor: an imbecillitate factum, quod Hilarius, Athanaſius, Lucifer Calaritanus, alii indirectam poteſtatem ne quidem intentarent.

POſt Paganos & apoſtatas Reges Hæretici proferendi; Ius. prodeat Imperator Conſtantius, Conſtantini Magni filius, Arianæ hæreſis propugnator, 4°. ſæculo Eccleſiæ, de eo ſic ſcribit Sanctus Hilarius: *Nunc (a) pugnemus contra Perſecutorem fallentem, contra hoſtem blandientem: Chriſti novus hoſtis es, Antichriſtum prævenis.... omnia ſæviſſima ſine invidia glorioſarum mortium peragis, novo inauditoque Martyrii triumpho, ſine Martyrio perſequeris, plus crudelitati veſtræ, Nero, Deci, Maximiane, debemus, Diabolum enim per vos vicimus... at tu omnium crudelitatum crudeliſſima damno majore in nos, & venia minore deſævis.* Hæc & ſimilia demonſtrant non fuiſſe leniorem habitam Conſtantii Hæretici perſecutionem quod cædibus parceret, cùm interim in Pios, & Orthodoxos bonorum præſcriptione, exilio, carceribus, omníque alia crudelitate ſæviret.

Sed nec ille cædibus pepercisse pu tandus eſt, qui & inflictis incommodis enecaret, & impunes eſſe vellet eos, qui per ſeditionem ac plebis tumultus tot Sanctos trucidarent.

Quin etiam vehementiſſimæ ac violentiſſimæ perſecutionis fuit quod Epiſcopos & Synodos, *ad prodendam* fidem compelleret. Sic enim ait Hilarius: *Aſſiſto Orientalium in Seleucia Synodo, ubi reperi tantum blaſphemiarum, quantum Conſtantio placebat... at poſteà: ô tu ſceleſte, quid ludibrium de Eccleſiâ facis? Soli ca nes ad vomitum ſuum redeunt tu Sacerdotes; Chriſti reſorbere ea quæ reſpuerant coëgiſti.* Quæ ſanè perſecutio eò perículoſior ac damnoſior fuit: quod ſimplices animæ Epiſcopali, imò Synodali autoritate deceptæ, autore Conſtantio, in hæreſim ruerent.

Quin etiam ſanctiſſimum hunc fortiſſimúmque Papam Liberium è Petri Sede dejecit, ſubſtituitque eum quem Ariani vellent. (b) Extat apud Theodoretum ejuſdem Liberii fortiſſima cum Conſtantio Imperatore collocutio: qua Pontifex ejus exilia comminantis iniqua quidem juſſa contemnit, in aliis Imperatoriam poteſtatem agnoſcit integram, neque commemorat, ei tàm indigna molienti ullum à ſe, aut ab Eccleſiâ imminere poſſe periculum.

Eum poſteà Conſtantius exilii tædio ad pravitatem inflexum Sedi reſtituit. *Et ô te miſerum, Conſtanti!* dicebat Hilarius, *qui neſcio utrum majore impietate remiſeris quàm ejeceris,* Quid enim Eccleſiæ damnoſius, quàm Romanum quoque Pontificem fuiſſe coactum, ut poſt Nicænam fidem alteri fidei ſubſcriberet, hæc tamen perpetranti, hæreticóſque omni ope foventi, Orthodoxos verò hoſtiliter inſectanti, ac denique Antichriſti loco habito, omnes obtemperabant in iis, quæ ad Imperium pertinerent. In ſacris tantum juſſa detrectabant. Quæ idem Hilarius accuratè diſtinguit, his verbis: *prætermitto autem licèt potiſſima Regi ſit referenda victoria, quia enim à Deo Regnum eſt, non tantum æquanimiter ejus judicium Epiſcopalibus arbitriis admitti, quia Cæſaris Cæſari, Deo autem reddenda quæ Dei ſunt.* Imperatoria de Religione decreta contemnit; cætera ex Chriſti mandato ſervando profitetur: ex Chriſti, inquam, mandato non imbecillitate virium, ut jam obtrudunt.

Hæc ſcripſit Hilarius, regnante Conſtantio, quod obſervatum velim adversùs falſam hujus libri inſcriptionem *contra Conſtantium vita functum,*

(a) *S. Hilar.* Lib. contra Conſt.

(b) *Theod.* L. I. C. 10. L. II. C. 16. verſus Chriſt.

Digitized by Google

tum, neque enim uſpiam de morte ejus loquitur, ſed ſemper alloquitur, ut viventem, Eccleſias perſequentem, & diſertè nunc *regno potientem*. Quin etiam ſuæ certam ſcriptionis notam attulit *aſſiſto*, inquit, *Orientalium in Seleucia Synodo*: quo tempore conſtat vixiſſe Conſtantium.

Lucifer verò Calaritanus non modo, vivo Conſtantio, adverſus eum ſcripſit, ſed etiam per Diaconum libros ad ipſum Imperatorem perferri curavit, de iiſque interrogatus ſuos eſſe; magno & invicto animo teſtatus Catholicis omnibus admirationi fuit.

Et quidem ex his Libris locum jam inſignem attulimus; quem nunc non modo repetendum, ſed etiam diligentiùs enucleandum eſſe duximus.

Jam diximus Librum, ex quo ille locus eſt deſcriptus, ita inſcriptum fuiſſe, *de non parcendo in Deum delinquentibus*, locus idoneus quo diſcamus quo uſque & quatenus parcendum ſit nec ne Imperatori Hæretico, ac ſævienti.

In exemplum adducit Oſiam Regem, Regem, inquam, non modo templo, verum etiam publica Regni adminiſtratione depulſum, quo nullus erat commodior locus, ut oſtenderet Regno quoque exturbandum Conſtantium, ſiquidem id licere ſentiret, at eam Hiſtoriæ partem non aſſumit in exemplum, verum eam tantum, *ubi Sacerdotes Domini Oſiam de templo compulerint egredi*, & addit, *ſi enim Oſiam Dei Sacerdotes idcircò pellebant ex aulâ Dei quia meminiſſent divinitùs præceptum, leproſos ante expiationem ingredi templum prohibitos, quanto magis nos digni te ex Eccleſia pellere Chriſti, de Domo Domini, quia non ſit licitum, Hæreticum convenire cum Catholicis, inſanum cum ſanis, plenum immundis ſpiritibus cum eis in quibus Spiritus Sanctus inhabitat.* Summum ergò id erat quod à Pontificibus Imperatores Hæretici ac perſecutores metuerent, Templo Dei, Eccleſiæ Chriſti, Sacriſque arceri conventibus. Hoc tantum prædicabant Domini Confeſſores, cùm vel maximè Conſtantium exagitandum putarent.

Quamobrem cùm Lucifer paſſim ut Hæreticum, ut Arianum veræ Religionis, atque Eccleſiaſticæ communionis extorrem, Eccleſiæ ac fidei Hoſtem, perſecutorem, Antiocho & aliis perſecutoribus comparandum, imò pejorem, denique Antichriſtum, ſive Antichriſti præcurſorem inſectatur, neque eo ſeciùs Imperatorem appellat.

Et quidem contemnit inanem Regni gloriam, vanamque potentiam, quæ nihil Dei Regno nocere poſſit, illegitimam eam eſſe erga homines, ne innuit quidem, & omnia quidem extrema in Regnum ejus à Deo, nihil ab Eccleſia minitatur: docetque paſſim quid Dei Antiſtites poſſint in Imperatores quoque nempe arguere, increpare, arcere à Domo, Eccleſiâ Dei, neque aliud quidquam.

Quin efficaciſſimis verbis profitetur, nullam eſſe Imperatoris poteſtatem in iis, quæ adverſus Dei mandata præcipit: *proba te*, inquit, *ſuper nos conſtitutum Imperatorem, ut nos armis tuis ad omnem implendam voluntatem amici tui Diaboli produceres. Quid omiſſurum putas qui talia ſcribere haud vereatur?* At interim hæc profitetur, *nam quia dicas nos debere tibi obſequia, ſcito quia non tibi ſoli ſed & omnibus nos in ſublimitate degentibus in obſequiis repræſentantibus, novimus eſſe debitores.* Dicit enim Apoſtolus *admone illos Principibus & Magiſtratibus eſſe ſubditos: ad omne opus bonum paratos eſſe, admonet ergo nos eſſe debere ſubditos in bonis operibus, non in malis..., quia autem hæc dicis injuriam patior à Luciſero homine miſero, & utique Imperator.... & tu arbitraris aliud te poſſe judicare à me, niſi Anathema eſſe?*

Quibus ſe coërcebat finibus ille, Hæreticis non parcendum docens. Quoniam Conſtantius aſſiduè jactabat Imperatori ſibi obedire debuiſſe diſtinguit Lucifer, & Conſtantium quidem ut Imperatorem legitima Imperantem coli oportere, verum ut Hæreticum omninò anathema eſſe, neque quidquam ampliùs.

Ac ne Luciferi autoritatem elevari poſſe putent, odio Luciferiani Schiſmatis; primum ſatis conſtat hos libros ante illud Schiſma conſcriptos, imò ante Synodum Ariminenſem, cujus occaſione Schiſma illud exortum eſt, cùm nihil in iis appareat quod ad eum rerum cardinem ſpectet, tum prædiximus illam, qua Schiſma conflatum eſt, nimium Luciferi ſeveritatem maximo argumento eſſe, quàm inviolata ſint in Regiâ majeſtate qua Lucifer ille tam vehemens inConſtantio quoque integra & ſancta eſſe voluit.

Leguntur autem ad Luciferum Sancti Athanaſii (a) Litteræ hos libros, de quibus inaudierat, mitti ad ſe poſtulantis, eoſque collaudantis ut Apoſtolico ſpiritu à fortiſſimo Domini Confeſſore ſcriptos, neque mirum à Sancto Athanaſio comprobatam de colendo Conſtantio Luciferi doctrinam, quam ipſe dictis factiſque confirmavit: quippe qui Conſtantium in ſe pro causa fidei toties ſævientem; ac ſæpè Hæreticum appellatum haud minùs obſervat, ad eumque edit apologiam, qua quidem relegatos queritur tot in orbe terrarum Nobiles Epiſcopos, Oſium, Paulinum, Dionyſium, Euſebium Vercellenſem, illum Luciferum, alios, vaſtataſque per Syrianum Ducem Eccleſias: (b) ſibi quoque, & ſuis publicè intentatam necem per edicta cruenta Imperatoris, quod cum Arianis communicare nollet. Cæterum haud minùs ut Imperatorem agnoſcit. *Puto enim*, inquit, *tuam majeſtatem in memoria habere ſuas pollicitationes: neque enim reſtiti Decreto tuæ pietatis, neque Alexandriam ingredi conabor: tu tamen Deo, dilectiſſime Auguſte, vivas per multos annorum recurſus.* Addit ipſi ſuſpectos eſſe non debere Catholicorum conventus & preces; *quippe cùm ſcias*, inquit, *omnium vota preceſque id expetere adeò ut ſalvus ſis & perpetuò in pace regnes.* Idem Athanaſius, cùm ab impio Imperatore etiam læſi Imperii accuſaretur, non eo ſe tuetur quod ſibi licuerit negare fidem publico Eccleſiæ hoſti: imò Deum hominesque teſtatur ſe in fide manſiſſe, manſurumque; porrò fauſta omnia Imperatori imprecantem.

Quod verò religioſiſſimum Deoque dilectiſſimum paſſim appellat, quem alioquin Hæreticum fuiſſe profitetur, nihil neceſſe eſt à nobis diligentiùs explicari, nemo enim neſcit hos titulos Imperatoriæ dignitati dari conſuetos: ita enim adſcribebant *pietati tuæ*, uti nunc nos, *majeſtati tuæ*, quare ſatis conſtat hæc non ad fidei commendationem ſed ad honorificentiam pertinere, quam negandam Imperatori etiam perſævienti Athanaſius non putabat.

Audiſtis tres fortiſſimos viros Domini confeſſores Hilarium, Luciferum, Athanaſium; vis & Oſium Cordubenſem, Nicænæ Synodi Ducem, Epiſcoporum, ac Synodorum Patrem adhuc fortem, & invictum fidei confeſſorem: *Tibi Deus*, inquit, *Imperium commiſit, nobis quæ ſunt Eccleſiæ concredidit, & quemadmodum qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ, ita & tu cave ne quæ ſunt Eccleſiæ ad te trahens magni criminis obnoxius fias: date; ſcriptum eſt, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo, neque igitur fas eſt nobis in*

(a) Tom. IV. Bibl. max. (b) Ath. Apol. ad Conſt. Imper. p. 688. 692. 695. 697.

terris

terris Imperium tenere, neque tu Thymiamatum & Sacrorum poteſtatem habes, Imperator: Sic officia diſtinguebant, & in aliis ad obſequium proni, in Sacris tantum imperia detrectabant. Neque id faciebant tantum quod non ita tempora poſtulabant. Sed quod non ea eſſet ſibi attributa poteſtas, qua de Imperio decernerent.

Quemadmodum nec ulla Imperatori data erat, qua de Sacris judicaret.

Vis totam Synodum proferamus, eamque numeroſiſſimam toto ferè Occidente collecto? Audi Ariminenſem, & quidem, eô tempore quò Sancta adhuc venerandáque habebatur? Hæc igitur ſcribit ad Conſtantium vehementiſſimè ſævientem. *Tuam clementiam iterùm obteſtamur, Imperator Auguſtiſſime, ut ante hyemis aſperitatem, modo tuæ pietati viſum fuerit, nobis ad noſtras Eccleſias reverti facias poteſtatem, quò poſſimus Deo Patri omnipotenti, & Domino & Salvatori noſtro Chriſto, filio ejus unigenito, pro tuo Regno conſuetas preces cum populo fundere, ſicut & ante fecimus, & adhuc facere non deſiſtimus.*

Sinceram mentem precatio demonſtrabat, ſatiſque conſtabat eos rebus Imperii vero animo, non imbecillitate, faviſſe, qui pro iis Deo cordium inſpectori vota facerent.

At ſi Catholici intelligebant deponi ab Eccleſiâ potuiſſe Conſtantium, quid tandem expectabant? Quidve tenebat Eccleſiam, tot malis vexatam, quominùs eà poteſtate confeſtim uteretur? Negant eam fortitudinem his temporibus congruiſſe, quaſi verò Eccleſia Catholica tantà acceſſione fidelium aucta, ac tot per Conſtantinum, & ſub ipſo Conſtantio Ariano licèt firmata præſidiis, non aliquem inter ſuos Magnetium inveniſſet.

Imò ſub initia Conſtantii, cùm jam ille Arianos ad ſecreta aulæ admiſiſſet, eorum inſtinctu omnia commoveret, Epiſcopos Orthodoxos è Sede dejiceret, mulctaret exiliis, habebat Eccleſia Conſtantem Conſtantii fratrem in Occidente regnantem, atque is tanto ſtudio Catholicarum partium tenebatur, ut arma intentaret fratri, niſi Athanaſium ab ipſo Conſtantio pro fide fugatum Sedi Alexandrinæ redderet. Adeò belli cauſas ſerere placebat, neque tamen animum ſubiit, ut ullum Imperii titulum Occidentis Imperator à Romano Pontifice impetraret, aut Eccleſia tanto munita præſidio Conſtantium deponendum aggreſſa eſt: talia quippe tum ne quidem per ſomnia cogitabant.

Quod ſi poſteà Conſtantium toti jam orbi imperantem aggredi verebantur, profiterentur ſaltem, quantam Eccleſia accepiſſet ad Reges deponendos à Domino poteſtatem. Sic enim vel Conſtantium deterrerent, vel certè demonſtrarent, quantum ei Eccleſia peperciſſet. Certè non tacebant Domini Confeſſores: quid in Sacris poſſet Sacerdotalis auctoritas. Cur cætera omittebant? Cur illam in temporalibus adimendis autoritatem? metune? an adulatione? Atqui vidiſti ut metuerent, ut adularentur. An dices ne temporibus quidem illis congruiſſe, ut omnia Eccleſiæ jura proferrent. Miſera verò jura, quæ tot labentibus ſæculis, data quoque occaſione tacere cogerentur Domini Confeſſores, nedum exercerent.

Neque obeſt nobis quod de Conſtantio mortuo Gregorius Nazianzenus, & alii mitiùs interdùm locuti ſunt, ut enim hæc obiter perſtringamus factum id tum maximè dum eum cum Juliano apoſtata compararent. Neque prætermittendum id, quod à Gregorio (b) Nazianzeno eſt traditum nempe famam in-

(b) *Greg. Naz.* Orat. 4. Orat. 7.

increbuiſſe morientem cum vera pœnitentia hæc tria docuiſſe : *Quod ſuos necâſſet, quod Julianum apoſtatam Cæſarem deſignâſſet; quod novis dogmatibus ſtuduiſſet.* Cæterùm hæc non prohibent, quominùs certum ſit & Conſtantium Eccleſiæ perſecutorem fuiſſe acerbiſſimum, & interim non modo pro Imperatore habitum, ſed etiam tanquam ex Dei juſſu religioſiſſimè obſervatum fuiſſe, eo etiam tempore, quò efferatus ſine more modóque vexabat Eccleſiam.

CAPUT IV.

Quarti Eccleſiæ ſæculi reliqua exempla proferuntur, Valens Hæreticus & perſecutor. Sancti Baſilii, aliorúmque Sanctorum ſenſus; Juſtinæ Arianæ, Valentiniani II. nomine Catholicos inſectanti. Sanctus Ambroſius viribus prævalens, quo uſque repugnari putat: quid idem comminatus ſit Gratiano, & Valentiniano ſi Sacra Paganorum reſtituerent.

INter Hæreticos Imperatores ſecundus temporis ordine, impietate, & crudelitate, facilè primus Valens extitit. Hic poſt Julianum & breve Joviani Principis religioſiſſimi Imperium, à Valentiniano fratre, Orientis Imperator factus, Arianam hæreſim tutabatur, de quo Gregorius Nazianzenus hæc ſcripſit: .. Imperator (a) auri amantiſſimus & Chriſti inimiciſſimus poſt perſecutionem perſecutor, poſt apoſtatam non quidem apoſtata, ſed nihilo meliorem ſe Chriſtianis præbens. Hujus Imperatoris quanta in Orthodoxos crudelitas fuerit prodit illud relatum à Socrate: quod nempè miteſcere viſus ſit, (b) *cùm mortis loco exilium irrogavit Sacerdotibus.* Atque hunc tàm crudelem, tàm impium Eccleſia nihilominùs Imperatorem coluit, ejus miniſterium ad ſe miſſum cum Imperatoris litteris, ut exilium indiceret Sanctus Euſebius Samozatenſis Epiſcopus admonuit ne cauſa adventus ſui prodita plebem in ſe concitaret. (c) Ipſe clam, ne turba fieret ulla, ex urbe profectus, populo ad ſe accurrenti, piúmque Paſtorem effuſis lacrymis revocanti, recitavit legem Apoſtolicam, quæ disertè præcipit obediendum eſſe magiſtratibus.

Sic Sanctus Baſilius modeſtum (d) Præfectum ad ſe miſſum, qui ad Imperatoris communionem cogeret, atque extrema omnia minaretur; non negat legitimum Imperium gerere, atque interrogante *nos*, inquit, *quales tibi videmur? nihil*, inquit, *dum hæc jubetis*. Adeò in una Religionis cauſa detrectat imperia: *cæterùm*, inquit, *poteſtate tuâ fruere*, hæc ad Imperatorem defer. Paſſurum ſe omnia commemorat, jubente Imperatore, uno verbo agnoſcit poteſtatem ſacram, & inviolabilem; abuſum poteſtatis notat & contemnit.

Edeſſæ Sanctus Presbyter (e) Eulogius, juſſus à Præfecto communicare Imperatori, iiſque quibuſcum Imperator communicat: *Reſpondit, nunquid ille*, inquit, *una cum Imperio Sacerdotium etiam adeptus eſt.* Sic utriuſque poteſtatis agnoſcit limites; Imperatorem ſua agentem obſervat: Arianis Sacerdotibus communicare jubentem deſpicit.

Sic erga Valentem ſe gerebat Eccleſia adeò præpollens viribus, ut Valentinianum Valentis fratrem, & poſteà Valentiniani filium Gratianum, Auguſtos, fide ac Religione præſtantes haberet in Occidente, neque tamen iis præſidiis freta

(a) *Greg. Naz.* Or. 20. quæ eſt or. ſup. Baſ.
(b) *Socrat.* Lib. IV, 32. Edit. Valeſ.

(c) *Theod.* Lib. IV. 14. (d) *Greg. Naz.* Orat. 20. (e) Ibid. 18.

freta de abdicando Valente quidquam cogitavit, aut ſaltem oſtendit id ſe poſſe. Neque Oriens minùs Valenti furenti quàm Occidens Valentiniano & Gratiano piis ac faventibus detulit. Sic omnes in diverſiſſima Principum erga Eccleſiam voluntate eandem majeſtatem ut à Deo profectam venerabantur.

Poſt Valentiniani, Valentiſque tempora: regnavit Gratianus Valentiniani filius, magnumque Theodoſium Jmperii conſortem accepit Valentinianus II. Gratiani frater, Mediolani levatus eſt nonum fere annum agens, Juſtina matre, Arianâ muliere regnum adminiſtrante. Tyrannus Maximus, cæſo Gratiano, Gallias occupârat; Romæ atque Italiæ victor imminebat; Eo in rerum cardine, Juſtina Principis nomine juſſit, uti Arianis ſuis Baſilicæ à ſancto Ambroſio (*a*) Mediolanenſi Epiſcopo traderentur. Jpſe oratione habitâ tradituram ſe negat, neque enim fas eſſe Sacerdoti tradere Impiis Eccleſias Chriſti nomine dedicatas.

„ Nec mihi', inquit, fas eſt tradere, „ nec tibi accipere, Imperator, expe- „ dit; allegatur Jmperatori licere om- „ nia (*b*) ipſius eſſe univerſa, reſpondeo, „ noli te gravare, Imperator, ut putes „ te in ea quæ divina ſunt Jmperiale „ aliquod jus habere, noli te extolle- „ re, ſed ſi vis diutius imperare, eſto „ Deo ſubditus: eſt ſcriptum; quæ Dei „ Deo, quæ Cæſaris, Cæſari. Ad Im- „ peratorem Palatia pertinent. Ad Sa- „ cerdotem Eccleſiæ: publicorum tibi „ jus mœnium commiſſum eſt, non „ Sacrorum. *Et iterum*, ſi tributum „ petit, non negamus; agri Eccleſiæ „ ſolvunt tributum... Solvimus (*c*) quæ „ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt „ Dei Deo, tributum Cæſaris eſt, non „ negatur. Eccleſia Dei eſt, Cæſari „ utique non debet addici „ Hæc dicebat Ambroſius.

Poteſtati nihil detrahebat; officia diſcernebat. Videamus quam vim opponeret impotenti fœminæ Principis nomine extrema omnia intentanti: hanc nempe, *tradere Baſilicam* (*d*) *non poſſum ſed pugnàre non debeo... Habeo arma, ſed in Chriſti nomine. Habeo offerendi mei corporis poteſtatem... Habemus Tyrannidem noſtram: Tyrannis Sacerdotis infirmitas eſt, cùm infirmor*, inquit, *tunc potens ſum. Jpſa plebs exclamabat : rogamus, Auguſte, non pugnamus; non timemus,* (*e*) *ſed rogamus hoc, inquit Ambroſius, in vobis hodie ſpiritus ſanctus locutus eſt. Hoc Chriſtianos decet, ut & tranquillitas pacis optetur, & fidei conſtantia nec mortis revocetur periculo.* Ita reſiſtebant. At nunc confirmatas Eccleſias ſi adverſariis credimus ultrò arma juſſu Pontificum inferemus.

Piget quidem repetere parum congrua Chriſtianis, ſed quandoquidem his urgemur conſiderare nos oportet quo tunc loco res eſſent; Imperabat in Oriente Theodoſius Magnus, Catholicæ fidei ſtudioſiſſimus propugnator; Cæſo Gratiano, Maximus Tyrannus regnabat in Galliis, unde Valentiniani inhiabat Imperio, vicinæque Italiæ imminebat: quò autem ille fidei Catholicæ ſtudio teneretur hæc Theodoreti verba docent: *ubi Maximus accepit* (*f*) *ea quæ adverſus eximium fidei præconem Ambroſium Valentinianus fecerat, ſcribit ad Valentinianum Litteras, ne pietati bellum inferret, ac patriam, Religionem proderet; deniquè arma minatur, niſi à propoſito diſcederet, nec ſecùs ac dixerat, geſſit. Nam Mediolanum promovit exer-*

(*a*) S. Amb. orat. de Bas. lib. 5. poſt Epiſt. 32. (*b*) Epiſt. 33. ad Marcell. Epiſt. 14. Edit. Paris. (*c*) Orat. de Baſil.

(*d*) Ibid. Ep. 33. p. 1032. (*e*) Ibid. (*f*) Theod. hiſt. Eccleſ. lib. 4. Cap. 14.

citum. Italiam ſcilicet, ac Valentiniani provincias, ipſamque adeò Romam invaſurus, cui Catholicam fidem tuenti, imò verò fidei cauſa bellum profecto, Catholici Pontifices, cur non Regnum traderent, & ab Ariano Principe, etiam ſæviente, deficerent. Ad hæc Mediolani pars Catholica maximè prævalebat; quin ipſi Valentiniani milites, qui Baſilicam circumfuſi occupaverant, Imperatori nuntiant; *ſe* (*a*) *præſto futuros ſi viderint eum cum Catholicis convenire, alioquin ſe ad coetum, quem Ambroſius cogeret, tranſituros.* Licebat ergò tunc fidenter expromere vim illam deponendi Reges; ac ſi pupillo Principi parcerent. Licebat Arianam mulierem in pueri animos venena hæreſis inſtillantem à gubernaculis amovere; at dicebat Ambroſius: *Dolere* (*b*) *potero, potero flere adverſus arma, milites, Gothos quoque; lacrymæ meæ arma ſunt. Talia enim munimenta ſunt Sacerdotis: aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere, nec debeo, nec poſſum, inquit:* cui tot undique auxilia ſuppeterent. Non enim depoſitiones, tum non bella civilia juſſu Pontificum movenda cogitabant.

Victo Maximo ad Valentinianum, Theodoſium, & Arcadium, Auguſtos, Senatûs delata eſt ſupplicatio, ut ara victoriæ Romæ reſtitui juberetur, ſcribit Ambroſius ad Valentinianum: (*c*) *Quisquis hoc ſuadet ſacrificat, & quisquis hoc ſtatuit*; *tum addit*, *Certe ſi aliud ſtatuitur Epiſcopi hoc æquo animo pati & diſſimulare non poſſumus. Licebit tibi ad Eccleſiam convenire, ſed illic non invenies Sacerdotem, aut invenies reſiſtentem. Quid autem eſt reſiſtentem? à Sacris prohibentem*, *quid*, inquit, *reſpondebis Sacerdoti dicenti tibi, munera tua non quærit Eccleſia, quia gentilium templa muneribus adornaſti.* Et alia ejuſdem ſpiritus: alias Eccleſiæ minas etiam in ſummis periculis neſciebat.

(a) Amb. Ep. 33. (b) S. Amb. orat. de trad. Baſ. (c) Ibid. L. V. Epiſt. 30.

CAPUT V.

Sancti Ambroſii cum Theodoſio geſta, an Ambroſius aliquid temporalis poteſtatis attigerit ut Bellarmino viſum. An vel de eo cogitaverit? aliud Ambroſii erga eundem Theodoſium poſt incenſam Synagogam.

JAm de Theodoſio Magno dicere nos oportet quod in eum Eccleſia ſuam poteſtatem exeruit, & illud exemplum Gregorius VII. in medium attulit. *Beatus*, (*d*) inquit, *Ambroſius, ſcilicet ſanctus non tamen univerſalis Eccleſiæ Epiſcopus pro culpâ, quæ ab aliis Sacerdotibus non adeò gravis videbatur, Theodoſium Magnum Imperatorem excommunicans ab Eccleſia excluſit.* Ab Eccleſia certè, non à Regno, ſed hæc amat miſcere Gregorius tanquam unum ex alio conſequatur.

Bellarminus (*e*) verò intellexit Theodoſio ne quidem intentatas depoſitionis minas. Adeòque tali exemplo gravari ſe potiùs, quàm juvari niſi aliquid adderetur. Hæc autem addidit. Primum excommunicatum ab Ambroſio fuiſſe Theodoſium, *propter cædem, quam Theſſalonicæ factam à militibus fieri imperaverat.* Tum ei præceptum ab eodem Ambroſio, *ut legem ferret, ne ſententiæ latæ de cæde vel bonorum publicatione ratæ eſſent, niſi poſt triginta dies.* Quæ poſtquam ex Theodoreto Bellarminus retulit; jam infert: „ At„ qui non potuit Ambroſius excommu„ nicare Imperatorem, niſi cauſam cog„ noviſſet & dijudicâſſet an illa criminalis „ eſſet

(d) *Greg.* VII. lib. IV. 2. lib. VIII. 21. (e) Bellarm. lib. V. de R. P. Cap. VIII. p. 800.

„ eſſet & ad forum Eccleſiæ pertineret: „ non potuit autem cognoſcere, niſi e„ tiam in foro externo judex Theodoſii „ fuiſſet. De lege autem ſic ait: Cogere „ Imperatorem ad legem ferendam ma„ nifeſtè oſtendit poſſe Epiſcopum inter„ dum poteſtate temporali uti, & ſi Epiſ„ copus quilibet id poteſt, quantò magis „ Princeps Epiſcoporum„ ?

Hæc igitur objiciunt. Nos autem factum recenſemus ex ipſo Ambroſio & ex Theodoreto, quem Bellarminus laudavit.

Refert igitur Theodoretus (*e*) ſeditione Theſſalonicæ factâ quoſdam è Magiſtratibus ſaxis obrutos iratum Imperatorem miſiſſe milites, qui nullo habito judicio de reis promiſcuà cæde uterentur: ſeptem millia virorum interfectos eſſe, nullo inſontium noxiorumque diſcrimine; hæc illa culpa eſt, quam, dicit Gregorius VII. aliis Sacerdotibus non adeò gravem fuiſſe viſam; cur autem culpam extenuat, niſi ut in gravioribus culpis majora audenda ſignificet? non ita Theodoretus, qui Theodoſium *Imperatorem ut Tyrannum*, (*f*) *ira pro lege, habitâ* hæc feciſſe memorat. Ambroſius verò ad ipſum Theodoſium hæc ſcribit: *Factum eſt in urbe Theſſalonicenſium, quod nulla memoria habet, quod revocare non potui, ne fieret, imò quod antè atrociſſimum fore dixi, cùm toties rogarem & quod ipſe ſero revocando, grave factum putâſti, hoc factum extenuare non poteram: quandò primum auditum eſt, propter adventum Gallorum Epiſcoporum Synodus convenerat: nemo non ingemuit, nullus mediocriter accepit.* En culpa quæ aliis non ita gravis videretur. *Non erat facti tui abſolutio in Ambroſii communione in me etiam ampliùs commiſſi exaggeraretur invidia, ſi nemo diceret Dei noſtri reconciliationem fore neceſſariam.* Gravis ergo cauſa, non Ambroſio tantum, ſed cæteris Epiſcopis viſa erat, de qua, ipſo tacente, cogerituri eſſent. Videamus in tam atroci, tamquè tyrannico facto quid Ambroſius fortiſſimus Epiſcopus fecerit?

Et quidem Judicia Divina commemorat, Theodoſium exemplo Davidis ad pœnitentiam hortatur; niſi faciat ſacrorum eum extorrem futurum, *noli* (*a*) *peccato tuo aliud pecatum addere ut uſurpes, quod uſurpâſſe multis officit*, & poſtèa, *offerre non audeo ſacrificium. ſi volueris aſſiſtere.* Poſtremò *tunc offeres, cùm ſacrificandi acceperis facultatem, ſummum id in Imperatorem, ut in alios Chriſtianos.*

Quid poſteà factum ſit refert Theodoretus, nempe, Imperatori pro more Eccleſiam ingreſſuro occurrit Ambroſius; ingreſſum prohibuit, *quibus enim*, inquit, *oculis templum aſpecturus es? quomodo pretioſum ſanguinem, tot hominum fuſo ſanguine:* non ut Gregorius ſeptimus, quomodo regnaturus es? Efficiam equidem, ne quiſquam tibi pareat: Tunc Ambroſius, *accipe*, (*b*) inquit, *vinculum* quo ſacris profectò, non quo regno arceare. At Imperator *gemens in palatium reverſus eſt, his verbis obtemperans: quippè qui probè nôſſet quæ Sacerdotum, quæ Imperatorum officia eſſent*; ſic defert Ambroſio, qui nihil Regiæ Majeſtati detraxerat, nihil niſi Sacerdotale & Eccleſiaſticum attrectabat.

Ingemiſcebat poſteà Imperator *quod Eccleſiæ aditu clauſæ eſſent cæli fores, memor enim ſum, inquit, Dominicæ vocis, quodcumque ligaveris ſuper terram erit ligatum & in Cælis*, en quam intelligebat Eccleſiæ poteſtatem.

Hic Rufinus nefandi conſilii, cædiſquè Imperatori auctor, pollicetur ſuaſurum ſe Ambroſio, *ut ſolvat vinculum*, cui Imperator, *non perſuadebis*, inquit, *novi æquitatem ſententiæ illius.*

A a 2

(*e*) *Theod.* lib. V. Cap. XVI. Edit. Valeſ.
(*f*) *S. Amb.* lib. V. Ep. 28.

(*a*) Ibid. (*b*) Ibid.

lius. Pergit tamen Rufinus ad Ambroſium, *cùmque Imperatorem brevi adfuturum diceret*, *ego*, inquit Ambroſius, *tibi prædico*, *ac prænuntio*, *me illum ab ingreſſu ſacri veſtibuli repulſurum. Si verò imperium in Tyrannidem verterit, ego quoque libenti animo cædem excipiam.* En quó uſquè Imperatori etiam contumaci & ſævituro fortiſſimus Epiſcopus reſtiturus eſſet.

Acceſſit posteà Imperator ſpe fallente inflecti poſſe Ambroſium arbitratus. Illi procedenti cùm allata iſta eſſent. *Ibo*, inquit, *ut juſtas patiar contumelias*, ratus Ambroſius ipſum vi in Eccleſia irrupturum *hujuſmodi adventum Tyrannicum eſſe dixit*, *& Theodoſium adverſus Deum furere*, *legeſque illius calcare*. At Imperator alia omnia ſentiebat, *non*, inquit, *non ſum violenter ingreſſurus Eccleſiam, ſed à te peto, ut vinculis me abſolvas*, cui Ambroſius, *quam igitur pœnitentiam oſtendiſti?... at Imperator*, *tuum eſt medicamenta oſtendere*, *mei autem officii oblata ſuſcipere.* Tum præcepit Ambroſius legem indici eam, quam Bellarminus vult exemplum eſſe geſtæ ab Epiſcopo temporalis poteſtatis. Nempè ut per triginta dies latæ ſententiæ penderent: hoc verò conſilium *cùm audiſſet Imperator*, *& utiliſſimum eſſe exiſtimaret Legem ſcribi præcepit*: ſubſcriptione firmari relaxato vinculo communionem accepit.

Jam nemo non videt, quam vanè & extrà rem hîc in publico facto adverſus pœnitentem & ultrò confitentem inquiſitiones & criminales cauſas & forum externum Bellarminus obtrudat. Quæ tametſi in cauſa Eccleſiaſtica fateremur, quid hæc deindè ad rem, neque illud de lege pluris valet; nam & mitigandæ iræ, poſtquam Theodoſius lapſus erat, imprimis congruebat, & ipſe Imperator, teſte Theodoreto *utilem exiſtimavit* eam, ſibi ſcilicet & Reipublicæ. At profectò non negamus bonos Principes æquo animo laturos, indici ſibi ea ad pœnitentiam, quæ Reipublicæ, quæ frænandis cupiditatibus conferant, quæ ipſis etiam recta & utilia videantur: an ad id cogi depoſitionis metu, aut eodem illato metu, à malo deterreri poſſint. Id verò quærimus Ambroſium certè, aut Theodoſium, aut eo ævo quemquam, ne id quidem cogitâſſe: neque ſanctum Epiſcopum adversùs Principem, quamvis contumacem, ulterius fuiſſe proceſſurum quàm ut ſacris arceret, ac regia vi tentatus mortem pateretur, ipſa geſta à nobis relata clamant.

Neque aliud inculcat idem Ambroſius cùm incenſa à Chriſtianis Synagoga Judæorum juſſit Theodoſius *Synagogam ab ipſo ædificari Epiſcopo.* Hic Ambroſius *non vereris*, inquit, *Imperator*, *ne acquieſcat* (Epiſcopus) *ſententiæ tuæ? ne prævaricetur*, *non times? non etiam vereris quod futurum eſt*, *ne verbis reſiſtat conſilio tuo*, *neceſſe erit igitur ut prævaricatorem*, *aut martyrem facias.* Nempè, Ambroſio teſte, prævaricator foret Epiſcopus, ſi juſſis Jmperatoris cederet, ac Synagogam reficeret: Martyr, ſi repugnans vi Regia eogeretur, negat ergo Epiſcopum parere debuiſſe, adverſus ſævientem Principem, nulla arma repugnanti tradit niſi Martyrium. Hæc Imperatorem monet Ambroſius *in Regia*; *ne*, inquit, *ſi neceſſe eſſet*, *audires in Eccleſia.* Nempè increpâſſet, nempè ſacrorum privationem inculcâſſet: ſævienti martyria, non arma objeciſſet.

An forte reſpondebunt, Romanum Pontificem, cui majora licerent, majora moliturum fuiſſe & graviores illaturum minas? abſit hoc à Theologia portentum, ut Romanus Pontifex alias habeat claves quàm cæteri Epiſcopi; alia injiciat vincula non ille diverſi generis anathema intorquet, ſed ejuſdem gene-

Digitized by Google

generis ampliore ac ſuprema poteſtate, ac ſi tanta ineſt vis, ut ligando ac ſolvendo etiam ſolvere poſſit imperia; idem cæteri Epiſcopi poterunt, reſervato tantum Epiſcoporum Capiti ſuperiore judicio, uſque id adverſarii diffitentur, & contendit Bellarminus Beatum Ambroſium indirecta poteſtate uſum de temporalibus decreviſſe: quod eſſe falſiſſimum, & ab ejus mente alieniſſimum vidimus. Ac ſi ſomniemus Romano Pontifici reſervatum, ut Reges deponeret; oſtenderet ſaltem Ambroſius eam, quæ ineſſet Capiti Eccleſiæ, poteſtatem, neque verò dicant hæc tantum contumacibus, non autem modeſtis Principibus oſtendenda: eccè enim Ambroſius eum animo Theodoſium effingebat, qui imperium in Tyrannidem verteret, vi ſacra corriperet, repugnantem Epiſcopum ad martyrium uſque cogeret, neque tamen ad faſtus regios comprimendos, eam Eccleſiæ auctoritatem oſtendit, qua etiam imperia ſolverentur, & quamvis Ambroſius nihil à Theodoſio immodeſtiæ timuiſſet aut cogitâſſet: tamen è re fuiſſet ut quod cæteris eſſet documento, ordo Sacerdotalis totam autoritatem ſuam modeſtis etiam Principibus vel ſemel exhiberet, quid enim prohibebat? an quod Theodoſius pœnitens in ipſo Eccleſiæ limine à tanto Epiſcopo veritatem audire non poſſet, ac ſtatim in iras verteretur? Pudeat ergo tandem nos ejus autoritatis quam optimis Eccleſiæ temporibus, cùm id res vel maximè poſtularet, neque fortiſſimi Epiſcopi ſaltem oſtenderent, neque modeſtiſſimi Principes paterentur, neque quiſquam hominum cogitaret.

CAPUT VI.

Quinti ſæculi exempla: Arcadius, *ac de eo* Gregorii IV. *verba*: *Burgundiones*: *Viſigothi*: *Vandali*, *Theodoricus Oſtrogothus*. Hunericus Vandalus, *Odoacer Herulus*, *Zeno Imperator*.

Quinto verò ſæculo, de poteſtate indirecta non magis cogitabant. Eo ineunte regnabant Theodoſii Magni liberi, Arcadius, & Honorius. De Arcadio ſic ſcribit Gregorius ſeptimus. (a) *Si*, inquit, *ſpeciale aliquod de perſonis Principum requiratur exemplum. Beatus Innocentius Papa Arcadium Imperatorem, quià conſenſit, ut Sanctus Joannes Chryſoſtomus à ſua ſede pelleretur: excommunicavit.* Hoc quidem non ita eſſe conſentiunt Literati omnes, nempè conficta eſt ea, quæ à Nicephoro refertur, excommunicationis formula. Cujus eſt initium, *Vox ſanguinis fratris mei Joannis*, (b) atque ea qualiſcumque eſt Imperatorem à ſacris, non ab Imperio, arcet, cùm nequidem de tali poteſtate cogitarent qui talia confingebant.

Eodem quinto ſæculo Ariani multi Catholicas provincias obtinebant, nempè Burgundiones, Lugdunenſem ac Viennenſem: Viſigothi Hiſpaniam, & Galliam Narbonenſem: Odoacer Herulus, ac poſtea Theodoricus Oſtrogothus, Italiam ac Romam ipſam, neque quidquam adverſus eos ſeſe Eccleſia, aut Romanus Pontifex commovebat: Quanquam Theodoricus extra regnum quoque ſuum Arianos tueretur, eorumque cauſa toti Italiæ extrema intentaret, ità enim in Libro Pontificali eſt ſcriptum: *pro* (c) *hac cauſa Theodoricus hæreticus exarſit in iram, & totam Italiam voluit gladio extinguere.* Sanctum quoque Joannem Papam coegit Legationem ſuſcipere ad Juſtinum Imperatorem, *ut* (d) *redderentur Eccleſiæ hæreticis in partibus Orientis, quod ſi non, omnem Italiam gladio perderet.* Idem Theodoricus Catholicos adeò ſuſpectos & exoſos habebat, ut Boëtium & Symmachum Romanæ urbis, & Eccleſiæ lumina cæderet. Joannem verò

(a) Greg. VII. Lib. 8. Epiſ. 21. (b) Niceph. Lib. 6. (c) *Anaſt.* in *Joan.* (d) ibid.

Papam, & duos Senatores Legationis ſocios, (a) *in cuſtodiâ afflictos maceravit, ità ut Beatus Joannes primæ ſedis Epiſcopus deficiens moreretur.* Tantæ igitur cædis tantæque impietatis reum, Eccleſia Romana, ſanctique Pontifices coluerunt, nullo unquam adverſus eum, poſteroſque ejus, publico occultoque molimine agere viſi ſunt.

Vandali, item Ariani & Genſericus, atque omni bellua terrior Hunericus Africanam Eccleſiam devaſtârunt, at interim Catholici omnes in fide ſe manere teſtabantur: ac ſanctus Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus, & Chriſti confeſſor Inclytus hæc ad Traſymundum Regem Arianum ſcrip-
„ ſit; cùm pro (b) noſtra fide in quantum fa-
„ cultatem divinitùs accepimus, liberè
„ reſpondemus, nulla contumaciæ ſeu
„ contumeliæ debemus ſuſpicione notari,
„ cùm nec Regiæ ſimus dignitatis imme-
„ mores, ſciamuſque Deo timorem; ho-
„ norem Regibus exhibendum, Apoſto-
„ licâ ita nos præmonente doctrinâ,
„ Reddite omnibus debita, & paulò poſt:
„ Cui timorem, timorem; cui honorem,
„ honorem; Locum etiam Petri comme-
„ morat: Deum timete, Regem honori-
„ ficate. Competens igitur, inquit, man-
„ ſuetudini tuæ deferimus honoris obſe-
„ quium, cui Regalis apicem culminis di-
„ vinâ cernimus largitate collatum: nec
„ tamen quemquam ſapientem fugit, qu-
„ antò ſempiternus ille Rex Regum &
„ Dominus Dominantium timore debeat
„ ſuſpici, qui temporales etiam Reges
„ præcipit honorari „. His perſuaſi decretis, non metu, aut infirmitate coacti Reges impios, ac Religioni infenſiſſimos obſervabant, neque temporariam, & ab opportunitate pendentem, ſed æternis decretis nixam, exhibeant fidem.

Eadem fide erant adverſus Gondebaudum, Arianum, Burgundionum Regem, Sanctus Avitus Viennenſis & cæteri Epiſcopi Gallicani, qui perfidi Regis Imperio ſuberant, & habebant quidem Clodovæum Francorum Regem, Catholicæ fidei Defenſorem, & Gondebaudi hoſtem. Neque tamen ei adverſùs Gondebaudum pugnanti, Regis Ariani regnum dabant, aut à ſui Regis obedientia recedebant. Extat nuper edita à viro Religioſiſſimo eorum Epiſcoporum cum Arianis facta collatio, Apoſtolorum digna temporibus: quâ in collatione ipſo Gondebaudo quærenti de Rege Francorum ſuos fines invadente: ſic Sanctus Avitus omnium reſpondet nomine; *Ignoramus,* (e) *o Rex, quo conſilio, qua de cauſa Rex Francorum facit quod dicitis, ſed & Scriptura nos docet quod propter derelictionem Legis Dei, ſæpè ſubvertuntur regna & ſuſcitantur inimici ex omni parte illis, qui ſe inimicos adversùs Deum conſtituunt.* Ergo à Deo multa eaque gravia comminantur; nihil ipſi moliuntur adversùs ejus imperium, tanto defenſore Francorum Rege freti; & Regem ſuum tam impenſe colunt, ut his moveretur, ac tametſi induratum, à Deo reprobatum, quæ multis argumentis cernerent, haud minùs pro Rege habuerunt.

De *Hunerico & Odoacro* ſcribit Gelaſius Hunerico Eugenium Carthaginenſem & Catholicos Sacerdotes reſtitiſſe, (f) *Extrema tolerantes.* Odoacri ſcriptum *cùm aliqua non facienda præcepiſſet nullatenus paruiſſe.* His docet quò uſquè reſiſtere fas ſit Regibus iniqua jubentibus: eatenùs ſcilicet ut extrema omnia tolerentur, ut obedientia non ſimpliciter, ſed in illicitis denegetur, non ſanè ut Imperium abrogetur.

Ad eumdem *Hunericum*, poſtquam ab eo interdictum erat Catholicis Sacerdotibus, *ut conventus minimè celebrarent*, extat ſancti Eugenii Carthaginenſis Epiſcopi omnium Collegarum nomine, data Epiſtola,

(a) Anaſt. in *Joan.* (b) *St. Fulg.* ad Traſym. Lib. 1. Cap. 2.

(e) Collat. Epiſc. cor. Rege Gond. Spicil. T. V. p. 3. (f) *S. Gelas.* Ep. 13. ad Ep. Dard. Tom. IV. P. 1199. 1208.

Digitized by Google

ſa, quæ ſic habet: Nuper (*g*) poteſ-
„ tas Regia per Victoritum notarium
„ meam parvitatem admonere dignata
„ eſt qui nobis de merito ac Religione
„ fidei præceptum ejus in Eccleſia,
„ præſente Clero & plebe, recenſuit. Ex
„ ejus tenore cognovimus ad omnes Epiſ-
„ copos meos præceptum Regium ſimi-
„ liter emanâſſe, ut die conſtituta pro
„ diſputatione fidei veniatur, quod nos
„ venerabiliter accepiſſe ſuggeſſimus „.
Ad eumdem edit profeſſionem fidei, ducto initio ab obedientiâ debitâ Regiæ poteſtati: *Regali imperio fidei Catholicæ, quam tenemus, præcipimur reddere rationem*: quæ ſi imbecillitas, non ipſa veritas poſtulâſſet, tacere potuiſſet Eugenius.

Atque hæc de Arianis eo ævo regnantibus. Zenonem verò Imperatorem impio decreto, quod Henoticum, id eſt, unitivum appellabat; & Calcedonenſi Synodo anathema dicentem, Simplicius & Felix, Romani Pontifices fortiſſimi, diutiſſimè & quantum in ipſis fuit, pacatiſſimè regnare permiſerunt.

CAPUT VII.

Anastasius *Imperator hæreticus, Perſecutor, Anathemate nominatim in Oriente & à Romano quoque Pontifice in Occidente damnatus, Eccleſiæ peculiari Sacramento obligatus, Regno ea conditione ſuſcepto: ejus deponendi mira opportunitas: ſancti Pontifices Gelaſius, Symmachus, Hormiſdas ne id quidem cogitaverunt*.

Impio Zenoni ſucceſſit impius Anaſtaſius fidei Catholicæ perſecutor: omni enim ſævitiâ exagitabat eos qui Calcedonenſe Concilium, in eoque probatam ſancti Leonis Papæ Epiſtolam prædicabant. Atque hujus quidem tempore Perronius (*a*) docet claruiſſe indirectam poteſtatem. Nos contrà ex ejus temporis geſtis, vel maximè eliſam eſſe contendimus.

Quid ad eum Imperatorem ſanctus Gelaſius Papa ſcripſerit, quamque non modo Imperatorem agnoverit ſed etiam diſtinctis utriusque poteſtatis officiis, ejus imperium ab Eccleſiaſtica poteſtate illæſum, intactumque præſtiterit, copioſè executi ſumus. Quin verò ſancti Papæ Symmachi geſta dictaque tantum delibavimus, ea nunc integra proferimus ne quid ſtudioſo veritatis Lectori ſubtrahatur.

Primum ergò deſcribimus verba Baronii de Concilio quarto Romano agentis. Conſtat (*b*) *licèt ſynodalia acta deſiderentur in tanta corona Patrum, propoſita in medium cauſa Imperatoris hæretici, rogata ſententia ſingulorum, communi omnium conſenſu à Symmacho Papa excommunicatum impium Anaſtaſium Auguſtum*. At nihilominus pro Imperatore eſt habitus ab omnibus Orthodoxis. Vel ipſum Papam Symmachum audiamus in Apologetico ad Anaſtaſium: *Dices* (*c*) *quod mecum conſpirante Senatu te excommunicaverim, ità quidem ego, ſed rationabiliter factum à deceſſoribus meis ſine dubio ſubſequor*. Nimirum id ſibi & Anteceſſoribus tribuit, ut Imperatorem jure excommunicaverit qui Acacii damnatæ memoriæ in ſacris communicans, ejuſque hæreſi ſociatus, in idem ipſe ſe Anathematis vinculum conjecerat. At tanta autoritate excommunicatum, ut Imperatorem ſalutat, & *Principem* (*d*) *rerum humanarum vocat*: Solutum excommunicationis vinculum quo Cives Principi conjunguntur, aut ſua autoritate ſolvendum ne quidem cogitat.

Hæc Romæ (*e*) ſentiebant: hæc toto or-

(*g*) Tom. 4. Conc. p. n. 27. Victor. Vir. de perſec. Vandal.

(a) Har: du Card Du Perron. p. 603.
(b) Baron. Tom. 6. ad an. 547. (c) Ep. 7. T. 2. Bin. (d) ibid. (e) Euagr. Lib. III. 34.

orbe terrarum: nam ſcribit Euagrius: Nonnulli Anaſtaſium, tanquam Concilii Calcedonenſis adverſarium exiſtimantes ex ſacris tabulis exemerunt. Hieroſolymis autem anathema fuit illi denuntiatum; neque tamen ab ejus imperio receſſere.

Quantæ autem venerationi eſſet Eccleſiæ ſententia Hieroſolymitanæ, hæc Juſtini Jmperatoris in eadem Acacii cauſa verba teſtantur ad Hormiſdam Papam, *huic*, inquit, *Eccleſiæ* (*a*) *omnes honorem impendunt, quaſi matri Chriſtiani nominis, ut nemo audeat ab eâ ſede diſcernere.* Ab hac tamen Eccleſia expreſſo anathemate ſegregatum Anaſtaſium haud ſecùs pro Auguſto habuere.

Ad hunc Jmperatorem reſipiſcere viſum, profesſumque ſancti Leonis: & Calcedonenſis Concilii fidem; Hormiſdas Symmachi ſucceſſor Legationem miſit cum hoc Commonitorio: ſi Imperator dixerit: *Ecce* (*b*) *mihi communicate qui Synodum Calcedonenſem recipio, & Epiſtolas Papæ Leonis amplector: nunc communicate mihi: Reſpondendum eſt: quo ordine pietas Veſtra communicari ſibi deſiderat?* tum ea præſcribit, quæ ab Jmperatore ſubdolo ac fallace poſtulanda eſſent ut perfectè ſatisfaceret: neque eſſe anteà communicandum, at interim ut Imperator cùm ab ipſo Pontifice per literas, tum à Legatis, Pontificis juſſu, ſalutatur.

At ſi quis unquam extitit Jmperator ſolio deturbandus, is maximè fuit Anaſtaſius, quo nullus ad ſervandam fidem Eccleſiæ eſſet obſtrictior; ſcribit enim Euagrius; *cùm Anaſtaſius*, (*c*) *Zenone mortuo, ad imperium eligendus eſſet, obſtitiſſe Euphemium Patriarcham Conſtantinopolitanum quoad Anaſtaſius profeſſionem ipſi Euphemio daret, gravibus ſacramentis, manuque firmatam ſuâ, qua teſtaretur, ſi ſceptra ſuſciperet, ſervaturum ſe fidem integram, neque unquam res novas in ſanctam Eccleſiam inducturum: quam profeſſionem Macedonio ſacrarii cuſtodi tradidit.*

Similia ferè ſcribit Theodorus (*d*) Lector & alii. Hæc ab Anaſtaſio cùm ſuſpectæ fidei eſſet, Eccleſia poſtulaverat: ſic eum ſibi non tantum communi Religione Chriſtiani nominis ſed etiam Chirographo & jurejurando obſtrictum tenebat. Quam fidem repoſcere eò magis poterat Eccleſia, Romanuſque Pontifex, quod ea Imperator conditione regnaret. Sed profectò intellexit potuiſſe quidem reſpui eligendeum niſi ſana fide eſſet; jam electum, jam Auguſtum, jam divino numine conſtitutum, non poſſe à ſe dejici ac manere chirographum ad teſtificationem officii, non ad imminutionem Imperatoriæ poteſtatis.

Neque occaſiones defuere dejiciendi Anaſtaſii, cùm multi Cæſares adverſus eum levarentur. (*e*) Plebis pars longè maxima ejus hæreſim deteſtata Conſtantinopoli quoque ſeditiones agitaret, atque eò uſque fureret, ut Imperator abdicare ſe cogeretur, Corona coram plebe ultrò depoſita, quam, ipſa plebe ſic ad miſericordiam inflexa, quaſi precariè recepit.

Hæc Perronius (*f*) non veretur ad indirectæ poteſtatis præſidium trahere, quæ huic vel maximè adverſantur, quo enim pertinebat Vitalianum Comitem rebellâſſe, neque priùs dediſſe pacem quàm Catholicos reſtitueret: quaſi ignoremus ſæpè factum, ut cauſa hæreſis bella civilia moverentur, illud tu, velim, mihi probes de quo quærimus, ſed, jubente Eccleſia, jubente Papa, factum eſſe. Quod cùm nullus unquam ſcripſerit, tum fatearis neceſſe eſt non id cogitâſſe,

(a) Tom. 4. p. Ep. Hormi. 74. (b) Indic. poſt Horm. Ep. 4. (c) Evag. Lib. 3. 22.

(d) Collect. Lib. 11. Victor Turon. in Chron. (e) Euag. L. 3. 44. (f) Du Perron harang p. 604. &c. Victor Turon. in Chron.

Digitized by Google

tâſſe, cùm tanta opportunitas ſe offerret, totiéſque Duces ac populi in Imperatorem odio hæreſis rebellarent.

Quæ cùm ſponte in Oriente facerent, quid acturi erant, ſi Romanus Pontifex ab alta Petri ſede depoſitionis dixiſſet ſententiam? Cur autem id non faceret ſi fieri poſſe crederet? Quippe Imperator erat hæreticus, Eccleſiæ perſecutor: eidem Eccleſiæ peculiari juramento obligatus; eâ conditione regnum ſuſceperat; plebs veræ fidei favebat. Jam ab Anaſtaſio nullus Pontifici metus. Vivebant enim Romani tum ſub Gothorum regno, procul ab Imperatoris poteſtate ac minis: ad eum denique deponendum omnia incitâſſent. At Symmachus fortiſſimus, idemque Doctiſſimus Pontifex id admonet tantum ne confiſus Imperio ſuprà hominem ſe efferret: *Precor, Imperator, pace tua dixerim: memento te hominem, ut poſſis uti conceſſâ tibi poteſtate.*

Illud etiam memoratu dignum eſt quod ſanctus Symmachus ad Anaſtaſium ſcribens, Petri poteſtatem & habebat præ oculis, & vehementiſſimè inculcabat; Undè illud: *An quia Imperator es, contra Petri niteris poteſtatem*? Quam ſanè poteſtatem cum Imperatoria comparatam, ubiquè commemorat. Cur autem non explicaret totam? Cur non id ageret, ut ſuperbus Imperator imperium ſuum à Pontificiâ poteſtate pendere intelligeret? nihil tale Symmachus, ſuiſque ſe continet finibus, etiam adverſus eum Principem, qui de Religione pro ſua poteſtate decerneret, damnatumque hæreſis Acacium ab excommunicatione abſolveret. At eum aliena invadentem Pontifex ſic alloquitur: *Conferamus*, inquit, *honorem Imperatoris cum honore Pontificis, inter quos tantum diſtat quantum ille rerum humanarum curam gerit; iſte Divinarum. Tu, Imperator, à Pontifice baptiſmum accipis, ſacramenta ſumis, orationem poſcis, benedictionem ſperas, pœnitentiam rogas. Poſtremò, tu humana adminiſtras, ille tibi divina diſpenſat, itaque, ut non dicam, ſuperior, certè æqualis honor eſt.* Rogo bonâ fide qui hæc tam accuratè tradit, an omiſſurus eſſet quidquam ad commendandam Pontificiam dignitatem, ac ſævi Imperatoris retundendam contumaciam pertineret? At non ultrà Eccleſiaſtica proſilit, nec minùs ſibi quàm Imperatori modum ponit, quàmque eum à ſacris arcet, tàm ſe à civilibus, æquo utrinque jure.

Sic deindè proſequitur, paucis interjectis: *Fortaſſis dicturus: nos quidem poteſtates humanas ſuo loco ſuſcipimus, donec contra Deum ſuas erigant voluntates. Ceterum, ſi omnis poteſtas à Deo eſt, magis ergo quæ rebus eſt præſtituta divinis. Defer Deo in nobis, & nos deferemus Deo in te. Ceterum ſi tu Deo non deferas, non potes uti ejus privilegio, cujus Jura contemnis.*

Sic docet Principi obedientiam denegandam, non quidem ſimpliciter, cùm eum ubique Imperatorem, rerumque humanarum Principem veneretur: ſed tantum in eis quibus Princeps in Deum, inque Pontificem divina exequentem inſurgat ſalva in aliis Imperii majeſtate. Neque quidquam agit ſacræ dignitatis retinentiſſimus Pontifex, quam ut Pontifices & Reges ex æquo componat, ac mutuò obedire doceat: ſupremam illam ſuam, quam nunc maximè urgeri oporteret in ordinariis rebus etiam civilibus poteſtatem tacet.

CAPUT VIII.

Sexti ac ſeptimi ſæculi exempla: ſancti Gregorii Magni *ad* Mauricium *Epiſtola memorabilis: in eam* Baronii *nota. Quædam de Pontificum ſubjectione erga Principes.*

SExto verò ſæculo, vel ineunte ſeptimo, eodem ſpiritu ductus ſanctus Gregorius Magnus Imperatori Mauricio, cùm ali-

aliquam Legem, quæ ſancto Papæ parum æqua & pia videbatur, ab eo publicandom pro more tranmitteret; hæc reſcripſit: *Ego quidem juſſioni* (a) *ſubjectus, eamdem legem per diverſas terrarum partes tranſmitti feci; & quia lex ipſa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per ſuggeſtionis meæ paginam ſereniſſimis Dominis nuntiavi.* Non ſibi tribuit indirectæ poteſtatis nomine, ut Legem abroget, animarum utilitati parum congruam, quippé quæ converſos milites à Monaſteriis abſtraheret. Sed cùm intelligeret Imperatorem licèt haud ſatis rectè, ſuo tamen jure uſum, monebat, flebat, orabat, parebat interim, ac Legem ad alios juſſus tranſmittebat. Prævaricator procul dubio futurus, ſi quam edito decreto pro Pontificia poteſtate ſolvere potuiſſet ad alios quoque habendam proferendamque tranſmitteret.

Notat Baronius initio hujus Epiſtolæ à Gregorio dictum, neque ut Epiſcopus, neque ut ſervus jure Reipublicæ, ſed jure privato loquor, tamquam indignum Pontifice eſſet ut ſe Regi ſubjiceret, quo nihil eſt alienius à Gregorii mente. Nempè putaverat pacatius audiri ſe, ſi familiaritatis jure potiùs quàm Epiſcopali ex officio loqueretur, an propterea credimus eum Epiſcopali jure, jure Imperatorio, non fuiſſe ſubjectum? *Ergo, nec ut ſervus Reipublicæ*, utque in publicanda Lege publico officio functus, ſuberat Imperatori, quis hoc dixerit? An verò cùm addit Gregorius: *Poteſtas Dominorum meorum pietati Cœlitùs data eſt ſuper omnes homines*. Sacerdotes exceptos volebat. Quid quod aperté profitetur Sacerdotes Imperatoribus eſſe ſubjectos? Deum enim inducit Mauritio hæc dicentem: *Ego Sacerdotes meos tuæ manui commiſi.* Et aliâ Epiſtolâ de eodem negotio agens: *Valdè mihi durum eſt ut ab ejus ſervitio milites ſuos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari eum, non ſolum militibus, ſed etiam ſacerdotibus conceſſit?* Nempè ait Baronius: *ſuberat Mauritio Eccleſiam perſequenti*, ut Neroni & Diocletiano: id enim comprobat ex Gregorii Commentario in Pſalmos pœnitentiales. Quid noſtra? cùm Neroni paruiſſe Chriſtianos, & quidem ex animo & propter conſcientiam & Dei ordinationem Scripturæ prodant. Neque hæc dicentes, Sacerdotium regno cum novatoribus, quod Baronius queritur. Sed Sacerdotes Regibus iis quidem, quæ ad Regium officium pertinent, autore Gregorio, ſubdimus.

(a) *S. Gr. Mag.* l. 2. *Ep.* 62.

CAPUT IX.

Privilegia ab eodem ſancto Gregorio *conceſſa expenduntur. Imperatoria formula eo ævo familiares. Gregoriana formula ad alia privilegia non tranſit.*

NUnc cùm Gregorius Magnus ſeque & Sacerdotes omnes tam modeſtè, tam demiſſè ſubjiciat Regibus, jam interrogare juvat, ecquid deceat eum propter unius Xenodochii vel Monaſterii violatum privilegium, Reges, Judices, ſeculares perſonas dignitate privare ut Gregorium ſeptimum eumque ſecutos Baronium, (b) Bellarminum & alios objeciſſe videmus. Quis autem vel fando audiit Gregorii ævo, totque anteactis ſæculis ob violatam fidem, & Canones, cuiquam excommunicato licèt, vel unum ſervulum Eccleſiæ autoritate detractum, nunc autem Imperia, Regnaque adimuntur ob unum Xenodochium, ſed ita omittamus; rem ipſam explicamus. Gre-

(b) *Baron.* T. 8. ad an. 593. p. 63. ad an. 603. p. 168.

Gregorii ergo nomine hæc prodeunt: Privilegia ſancti Medardi & Xenodochii Auguſtodunenſis in Epiſtola ad Senatorem, quibus id editum legimus: (a) „ut „ ſi quis Regum, Antiſtitum, Judicum, „vel qualiumcumque ſecularium perſo„narum his contradixerit, honore ſuo „ privetur: poteſtatis, honoriſque ſui „ dignitate careat: à Conſortio Chriſtia„nitatis, Chriſtique corpore & ſangui„ne ſequeſtretur.„ Simul enim ſpirituales ac temporales pœnæ in utroque privilegio conjunguntur.

Mitto id quod à pleriſque & rectè dicitur: hæc quidem collectim & in confuſo dici pœnis temporalibus ſpiritualibusque uno tenore connexis, diſtributivé tamen, ſivé *reſpectivé* ut vocant intelligenda eſſe, cuique ordini ſua pœna applicata. Mitto temporum, ſtylique, ac rerum geſtarum notas, quibus hæc ac maximè ſancti Medardi privilegium falſitatis inſimulent. Ad ea enim nos recurrere nihil neceſſe eſt cùm manifeſtum ſit his Gregorii verbis, quatenùs de temporalibus decernit, nihil aliud contineri quàm imprecandi formulam hiſce temporibus uſitatiſſimam.

Solebant ergó paſſim etiam Laici imprecationes facere excommunicandi ritu, tamquam de ſpiritualibus decernerent: quo nihil mirum ſit, etiam Pontifices imprecandi formulâ, de temporalibus decreviſſe viſos, vel (b) Baronium audiamus, quo teſte hæc inſcripta viſuntur. *Nemo ſuum nec alienum Corpus ſuper ſe mittat. Quod ſi hoc præſumpſerit, maledictus ſit, & in perpetuum anathemate conſtrictus.* Quibus ex monumentis aliiſque pluribus, docet à privatis factas donationes, appoſitis formulis imprecatoriis, tanquam anathematis ritu fuiſſe conſcriptas.

Hûc accedunt relatæ paſſim à Marculpho Formulæ (c) in donationibus Laïcorum: „Si quis huic voluntati meæ vel „ repetitor, convulſor etiam aut tergi„ verſator extiterit, Anathema ſit: & tam „ qui fecerit, quàm qui conſentiendo fe„ cerit, anathema ſit; & alia formula „ à conventu omnium Chriſtianorum, „ vel Limitibus Eccleſiarum, extraneus „ habeatur, à Communione extraneus „ efficiatur.

Sexcenta ejuſmodi commemorare poſſumus. Quibus profectò formulis haud magis Pontifex Reges deponere quàm excommunicare privatus aut laicus valeat ut profectò pudeat à viris etiam doctis tam vana quàm abſona pro argumentis adduci.

Tamen certum eſt eam formulam quam nos in duobus tantum Gregorii Magni privilegiis invenimus; quod certo quodam ſenſu videretur arrogantior & iniquior à ſecutis Pontificibus fuiſſe prætermiſſam. Privilegium datum Fulrado Abbati ſancti Dionyſii ejuſque ſucceſſoribus à Stephano ſecundo Papa ſic habet; (d) „ Interdicentes omnibus cujuslibet Eccleſiæ Præſulibus, vel cujuſcumque dignitatis præditis poteſtate ſub anathematis interpoſitione, nec aliud quidquam item in privilegiis ſancti Dionyſii ab Adriano Primo, (e) Floriacenſis Monaſterii à Joanne octavo, Solemniacenſis à Marino datis, nihil aliud legimus quàm ut contemptores ſint auctoritate Apoſtoli Petri anathematis vinculo innodati, à regno Dei alieni, ab Apoſtolica communione anathematis animadverſione ſeparati, alieni à Sacratiſſimo Corpore Domini noſtri Jeſu Chriſti, aliaque ejuſmodi nota, & Eccleſiaſtica.

At in Tricaſſino Concilio II. (f) anno 878. Joannes VIII. diſtinctius: ſi quis hujus

 Apoſ-

(a) *Baron* T. Priv. S. Med. l. 2. poſt *Ep.* 38. l. 11. *Ep.* 11. *Ind.* 6. (b) *Baron.* T. XI. p. 685. ſub hoc titulo. *Excommunicationes apponi ſolitæ ab unoquoque.*

(c) L. 11. form. 14. (d) *Privil. Fulr.* ab Step. II. T. XI. Conc. Gal. an. 739. (e) *Ibid.* an. 786. 878. 883. (f) Conc. Tricas. T. 3. Conc. Gal. an. 878.

„ Apoſtolicæ Conſtitutionis violator ex„ titerit, ſi Sacerdos fuerit, proprio ho„ nore privetur & Chriſtiana commu„ nione caſſus, anathematis vinculo „ innodetur. Si Laïcus ſimiliter perpe„ tua damnatione cum Juda traditore „ torqueatur „. De Laïco non addit ut honore privetur, ſicut de Eccleſiaſticis ſanxerat, Eccleſiaſticos honores fecernit à Laïcalibus, communem utrique ordini excommunicationem intentat.

Verbo dicam: nullum contigit videre privilegium præter illa duo Gregorii, in quibus dignitatis Regiæ privatio legatur: nam quod interdum ut in privilegio ſancti Carileſi à Nicolao I. conſtituitur, *ut quiſquis* (a) *hoc molitus fuerit, ſui bonoris dignitate privetur, ſive ſit ſecularis, ſive Eccleſiaſtica perſona*. De his dignitatibus & honoribus qui ad Eccleſiam pertineant intelligitur. Satis enim conſtat cæpiſſe tum patronatus Laïcales: habuiſſe Eccleſias vicedominos Ductoreſque militum, quos ad exercitus regios ſummittere tenebantur, alioſque ſeculares ſuæ poteſtati obnoxios: ut omittam in iis privilegiis ſanciendis ſæpe concurrere utramque poteſtatem, quemadmodum eſt hîc adſcriptum, ut & Pontificale decretum, Regumque immunitates RomaniquePontificis conſtitutum, inviolabilemque perpetuis temporibus obtineant firmitatem. Decretis enim communi conſenſione munitis aliquid reverentiæ & autoritatis accedit.

Addo ejuſmodi formulas ad terrorem & Majeſtatem quandam plerumque compoſitas, non tanti eſſe roboris ut jus novum condere & antiquam Eccleſiæ, Patrumque traditionem à Scripturâ manantem convellere, aut utriuſque poteſtatis, tanta ab antiquis ſubtilitate diſtincta jura & officia confundere valeant: cùm potius ex Eccleſiaſtica traditione ac Patrum doctrina explicari & ad rectum ſenſum redigi revocarique debeant.

(a) T. III. S. Gal. Conc.

CAPUT X.

Sancti Maximi Monachi & Confeſſoris locus de Monothelitis Imperatoribus.

SEptimo ſeculo ſanctus Abbas Maximus cùm tanta pateretur ab Imperatoribus Monothelitis, atque Eccleſias perſequentibus, hæc ſuo nomine ad Imperatorem perferenda edixit: *Ecce ego dico*, (b) *audiente Deo, ac ſanctis Angelis & omnibus vobis, quoniam quidquid juſſerit mihi ſupra quacumque re cum hoc ſeculo deſtruenda & corrumpenda, promptè faciam.* Quo ſpiritu ſancto Pontifices, ac Martyres, Martinus Papa, & alii, Heraclii & Conſtantis Decreta, Ectheſes nimirum ac Typos hæretica declarârunt: pro fide exilia & mortes tolerârunt, ergà Imperatores in fide & obſequio perſtiterunt.

CAPUT XI.

Octavi ſæculi exempla: Iconoclaſtæ Imperatores: ac primum Leo Iſaurus. De eo Bellarmini argumentum ex Baronio ſolvitur; quæ hîc ſint demonſtranda proponuntur.

OCtavo ſæculo Leo Iſaurus Imperator ſanctas Imagines confringebat, atque omni crudelitate depopulabatur Eccleſiam: Pontifice quoque Gregorio II. dira minabatur: poſtremò ſicarios ſummittebat. Ipſe Gregorius in Concilio Romano inſanæ hæ-

(b) *Collat. S. Max.* cum Theod. Ep. cas. p. 187.

hæreſi anathema dixit. Quo tempore inclaruiſſe maximè indirectam poteſtatem volunt. Sic enim objicit Bellarminus: Gregorius II. Leoni Imperatori Iconomacho à ſe excommunicato prohibuit vectigalia ſolvi ab Italia, ac proinde mulctavit eum parte Imperii, Cedrenum & Zonaram, Hiſtoricos Græcos refert, qui hoc narrent, neque reprehendant.

Sic quidem, ſi adverſariis credimus, Imperatores vel toto Imperio, vel parte Imperii mulctantur, utcumque Pontifici collibitum eſt, neque cogitant quàm mutila reſpublica futura ſit, ſi regnantibus ac bella geſturis tributa tollantur. Quod quidem nihil eſt aliud quàm Imperii poteſtatem velle illis relinquere, ſuccidere interim nervos, mancumque Imperium ſubjicere hoſtibus. Cur autem non ut tributa, ita vel arma, vel judicia detrahant, atque ad ſua arbitria de Imperiis ludant? ſed hæc alii amplificent, mihi ſignificâſſe ſufficiat quanta ignorantia ſive deſpicientia publicæ poteſtatis hæc tractent.

Jam Bellarmini argumentum ex Græcorum hæreticorum autoritate repetitum ſolvet Baronius; & certum quidem eſt Leonem Iſaurum depoſitis fractiſque, tanquam falſorum numinum idola eſſent, Chriſti ſalvatoris, ac ſanctorum imaginibus, tota quidem Eccleſia, ſed toto maximè Occidente exoſum fuiſſe. Per eam occaſionem Italos rebellâſſe, tributa negâſſe, idque & alia per ſeditiones facta ſancto Pontifici ab Imperatore imputata fuiſſe; quod autem Hiſtorici Græci in eam de Gregorio II. opinionem inducti fuerint, hos Baronius falſi convincit his verbis: „ Hæc Theophanes, „ Zonaras, & reliqui Græcorum Hiſto„ rici, ſed rerum Latinarum ignari, ut „ quæ ſumus dicturi, manifeſtè do„ cebunt. In odium enim atque in„ vidiam Romanæ Eccleſiæ jacturam „ factam Occidentalis Imperii in Ro„ manum Pontificem Græci ſchiſma„ tici retorquere ſoliti ſunt ad commo„ vendos, tum Imperatorum, tum „ aliorum animos in Romanam Ec„ cleſiam.

At idem Baronius qui de Græcis Hiſtoricis ad an. 726. hæc ſcribit, idem ille ad an. 730. iis maximè autoribus probare nititur Leonem Iſaurum à Gregorio II. Papa non modo anathemate percuſſum, ſed etiam toto Occidentali Imperio autoritate Apoſtolica fuiſſe privatum; cùm Græci Hiſtorici de Imperio nihil aliud dixerint quàm Gregorium ab obedientia deſciviſſe, ab eoque Italos, & Occidentem totum ad defectionem eſſe pertractos.

Nos autem quod illi Gregorio ſecundo Papæ defectionem imputant Italiæ, id vel odio confictum, vel Leoni Iſauro, hæc ad Gregorium malignè referenti temerè creditum demonſtrabimus. Neque modo Gregorium ſecundum, ſed ejus ſucceſſores ad extremum uſque in fide atque obedientia Romani Imperii permanſiſſe, certis monumentis, ipſaque rerum ſerie, ac Baronio demùm fatente firmabimus, nihil ut ſit vanius quàm illud de Gregorii defectione, vel ut Baronius interpretatur, de Leonis Iſauri depoſitione figmentum. Sed quò res clariùs elucescat, ante omnia Græcorum Hiſtoricorum verba referamus.

CAPUT XII.

An Græci Hiſtorici à Baronio, & Bellarmino in Gregorii II. ac Leonis Iſauri rebus adducti, atque ab eis relata geſta indirectæ poteſtati faveant.

HOc in negotio tres omnino Hiſtorici Græci memorantur, Theophanes,

Digitized by Google

Gregorius Cedrenus,& Joannes Zonaras. EtTheophanes quidem in Chronographia ſua hæc ſcripſit ad annum Leonis 9. qui Chriſti 724. à Baronio numeratur: „Hoc „anno impius Imperator Leo de proſcri„bendis, & deponendis ſanctis imagini„bus primum tractare cœpit: quæ cùm „accepiſſet Gregorius Papa Romanus, „Italiæ ac Romæ tributa ad ipſum de„ferenda prohibuit ſcripta prius ad ip„ſum Leonem dogmatica ſivè decretali „Epiſtola,qua monet non oportere Impe„ratorem de fide quidquam ſtatuere & „antiqua Eccleſiæ dogmata à ſanctis Pa„tribus firmata innovare aut convellere.

Ad annum verò Leonis 13. ſive. ut Baronius computat,14. qui Chriſti eſt 730. idem Theophanes hæc narrat „in veteri „Roma Gregorius ſacratiſſimus vir Apoſ„tolicus,PetriqueApoſtolorum Coryphæi „Confeſſor, verbo & opere prælucebat: „qui Romam atque Italiam, totumque „Occidentem à Leonis obedientia tam Ci„vili quàm Eccleſiaſtica & ab ejus Imperio „ſubtraxit,„ Græcè ἀπέστησε ad defectionem perpulit, deficere fecit; quæ vox manifeſtam perduellionem ſonat.

Narrat deindè ſanctum Germanum Patriarcham Conſtantinopolitanum, ſacrarum imaginum defenſorem, à Leone dejectum, Leonis impietati faventem Anaſtaſium ejus loco ſubſtitutum. Tum addit, „cæterum Gregorius ſacer Romæ Præſul, „quemadmodum jam præmiſi hunc unà „cum libellis fidei ſuæ, quos ad Sedem „Apoſtolicam pro more miſerat, abdi„cavit, Leonemque ipſum tamquam im„pium per Epiſtolas redarguit, ac Ro„mam cum univerſa Italia ad defectio„nem ab ejus Imperio perpulit,„

Idem tamen Hiſtoricus id poſteà Conſtantino Copronymo Leonis Iſauri filio & ſucceſſori tribuit, ut ex prava ejus ſententia orta ſit Italiæ defectio: ut nec ſibi ſatis conſtitiſſe videatur.

Hæc Theophanes haud procul ab iis temporibus, quippe qui ſub Leone Conſtantino, Leonis Iſauri Nepote clareſcere cœperit, atque ad longiſſimam ætatem provectus ſub Michaële Balbo, Ludovici Pii, Franci Imperatoris temporibus nono ſæculo ſcripſerit. Gregorius verò Cedrenus & Joannes Zonaras duodecimo demum ſæculo hoc 400. poſt res geſtas annis ſuas hiſtorias ediderunt,quos tamen quià CardinalesBellarminus & Baronius his utuntur, audire nos oportet.

Et Gregorius quidem Cedrenus utrumque Theophanis de Leonis Iſauri temporibus locum exſcripſit; ut eum referre ſit ſupervacaneum, cujus tamen hæc verba Theophani addita obſervare placet: „Gregorius à Leone ob ejus „impietatem defecit, & pacto cum „Francis icto, tributa Leoni denegavit, „Anaſtaſium ac ſocios anathemate per„cuſſit, atque Imperatorem multis E„piſtolis notiſſimis palam redarguit. „*Zonaras ſic ſcripſit*, qua de cauſa Gre„gorius, qui repudiata ſocietate Præ„ſulis novæ Romæ nec non illorum, „qui eum ſequerentur,illos unà cum Im„peratore ſynodico anathemate obſtrin„xit, & vectigalia quæ ad id uſque tem„pus Imperio indè pendebantur, inhi„buit, icto cum Francis fœdere, undè „illi occupandæ Romæ occaſionem ha„buerunt; neque enim Romani gene„ris ſunt Franci „. Hæc Zonaras. Cùmque narràſſet Francorum in Romanos odia & bella, addit. *Igitur Papa Gregorius deficiens ab Imperatoris obedientia, ut dictum eſt, cùm Francis pepigit*; quod quidem alibi repetit iiſdem ferè verbis. Hæc Cedrenus & Zonaras ſcribunt, haud ſatis ſuis diſtincta temporibus & confuſo rerum ordine, ut infrà videbimus; ſcribunt autem, præſertim Zonaras, manifeſte eo animo ut amiſſi Occidentalis Imperii odium in Romanam Eccleſiam detorquerent; quare hos nihil moramur, tot ſæculis à rerum fonte

Digitized by Google

fonte diſſitos, meritoque ſuſpectos, conflato jam ſchiſmate, aperiſque Græcorum in Eccleſiam Romanam odiis.

Theophani verò Græco quemadmodum de Græcorum rebus recenti memoria ſcribenti fidem non detrahimus, ita cùm de Occidentis rebus ſcriberet more Græcorum nihil niſi rumuſculos collegiſſe credimus, id rerum Francicarum periti nôrunt, fœdique anachroniſmi, ac de Merovingianis poſtremis Regibus, quos inertes vocamus, portenta fabularum abundè demonſtrant.

Neque hîc expers fuerit illius odii ac livoris, quo Græci amiſſæ Romæ memores in Eccleſiam Romanam exardeſcere tum cæperant, ut ſcriptæ ad Gallos Nicolai Primi de Græcorum objectionibus repellendis teſtantur Litteræ, ſub Imperatore Michaele Balbo, quo in Græcia imperante Theophanem ſcripſiſſe vidimus.

„ His ergo expoſitis multa jam intelligimus. Primum haud ſatis ex vero dixiſſe Bellarminum, quæ Græci ac Zonaras ipſe denegatis tributis retulerint, nulla Pontificum Romanorum reprehenſione ab illis dictum, cùm defectionem, atque inobedientiam, pactaque fœdera cum Francis, Romani Imperii hoſtibus, ac Romam ipſam proditam exprobrent.

2°. Apparet à Græcis nullum eſſe memoratum decretum, quo mulctatus Imperator fuerit Occidentis Imperio, atque illi anathematis quidem decretum memorant, quod autem ad Imperium attinet, defectionem ſolam atque inobedientiam quæ ſi decreto diſertè ea de re edito facta eſſet, eò magis vel ipſa rei novitate memoranda videretur.

Quod ergò Baronius inde colligit Leonem Occidentis Imperio autoritate Apoſtolica mulctatum fuiſſe, duo peccat hîc doctiſſimus alioquin Annalium ſcriptor; & quod defectionem à Græcis Hiſtoricis exprobratum in Titulum Apoſtolicæ autoritatis verterit, & quod tantum detulit Græcis Hiſtoricis quorum anteà tam digna cenſura tamque invictis argumentis fidem elevavit.

3°. Neque eò ſe tueri poteſt, (a) quod Theophanes quidem ex odio Romanæ Eccleſiæ ſcripſerit anno Leonis nono, ſtatim atque ille in impietatem proruit, ei autore Papa negata eſſe tributa, quod præcipitantiæ fuerit. Cæterum id verum quod creſcente Leonis contumacia, anno ejus 14. depoſitionis tulerit ſententiam, quam Græci item ex odio defectionem appellant; hoc enim eſt hiſtoriam fingere, non ſcribere, ac teſtes quidem allegare, quos meritò infamaveris, ſibique interim uni, non illis credi velle.

4°. Jam illud quod Baronius urget, Leonem Italia ac toto Occidente à Gregorio II. fuiſſe mulctatum multiplici laborat incommodo. Nam ſtatim quærimus cur depoſitionis decretum in Oriente non valuerit, cùm Sedis Apoſtolicæ autoritas, cui annexam eſſe volunt, hanc in Reges poteſtatem, totam Eccleſiam complectatur.

Etenim Gregorius II. de ſolo Occidente decrevit. Cur? An nihil ad ejus curam reliqua Eccleſia pertinebat? Aut Græci, Orthodoxi licèt tum, Sedique Apoſtolicæ adhærentes his depoſitionibus credituri non erant? Quis autem non videat quàm fluxum vanumque ſit dogma, quod tanta pars Eccleſiæ ignoraret, contempturaque eſſet.

Quid quod Sicilia Italiæ vicina, conſenſu omnium, nihilque repugnantibus Romanis Pontificibus, in Imperatoris fide manſit, ne depoſitionis ſententia ne Siculum quidem fretum trajecerit; quid quod in ipſa Italia Apuli, Calabri, ac vicinæ Regiones in Imperatoris obedientia præſtiterunt, reclamante item nemine. An igitur ne Italia qui-

(a) *Vide cap. præced.*

quidem tota Romano Pontifici Imperatores deponenti creditura erat ? Nam quod ad reliquum Occidentem attinet quis neſciat ante Leonis tempora, Gallias, Germanias, Hiſpanias, aliaſque Provincias, quin etiam maximam Italiæ partem, quæ Longobardis parebat, ab Imperio Romano pridem fuiſſe avulſas; ut ſe illa poteſtas deponendi Reges quam totâ Eccleſiâ valere volunt, Roma quidem ac fortè Exarchatu, Ravennate, viciniſque aliquot regionibus contineret; quod cùm abſurdum ſit, tum illud facilè demonſtramus, ne in Exarchatu quidem, imò ne Romæ quidem, ac nequidem à Papa, aut ab ullo mortalium fuiſſe cognitum.

CAPUT XIII.

Gregorium II. *nihil in Imperatorem hæreticum moviſſe, imò ea occaſione aliquid molientibus obſtitiſſe, ex ejus geſtis, Epiſtolis, doctrina demonſtratur.*

ID primum ex ipſo Gregorio II. comprobamus: Cùm enim Imperator 9. ſeu 10. imperii anno Conſtantinopoli Salvatoris imaginem dejeciſſet, edicto imagines proſcripſiſſet, multos impiis conatibus obſiſtentes omni crudelitate necâſſet, Luitprandus Longobardorum Rex Ravennam, vicinaſque Regiones per eam occaſionem invaſit; *Imperatorem ſcilicet eſt deteſtatus, & indignum ratus, qui Catholicis imperaret, qui bellum eo modo Chriſto indixiſſet.* Hæc quidem Luitprandus, teſte Baronio. At Gregorius II. falſæ pietati obſtitit, deditque adverſum Ducem Venetiarum Literas, in quibus eum ad Imperii defenſionem adhortatur his verbis; *ut ad priſtinum ſtatum ſanctæ Reipublicæ, in Imperiali ſervitio dominorum noſtrorum Leonis & Conſtantini, magnorum Imperatorum, ipſa revocetur Ravennarum Civitas, ut Zelo ſanctæque fidei amore in ſtatu Reipublicæ & imperiali ſervitio, firmi perſiſtere, Domino cooperante, valeamus.* Sic Apoſtolicæ doctrinæ, priſcæque Traditionis memor Zelo & amore ſanctæ fidei, (*non ullâ aliâ*) ſanctus Pontifex in Imperatoris etiam hæretici ac perſecutoris obedientia permanebat, ac Luitprandi Zelum præpoſterum cohibebat, utramque pietatem ac mores antiquos fideli in talem Principem obſequio tuebatur.

Quàm autem id certa firmaque Ratione faceret docent Epiſtolæ duæ, quas ad Leonem à ſancto Pontificis ſcriptas idem Baronius Græcè & Latinè primus edidit, memorataque datas ad annum 726. cùm ad eum Leo ſpirans minarum & cædis ſcripſiſſet.

In iis autem Epiſtolis, id primum occurrit quod tantæ impietatis atque hæreſis anathemate damnatæ autorem, ipſique Pontifici, diras ac ſacrilegas intentantem minas, nihilo ſecius *Imperatorem* appellat *& Caput Chriſtianorum.* Neque Apoſtolicæ poteſtatis oblitus hæc loquitur; nam pœnam commemorat, quam *irrogare* poſſit *ut qui*, inquit, *facultatem & poteſtatem atque autoritatem à ſancto Petro Principe Apoſtolorum habeamus.* Interim quantum abeſſet ab eo ut crederet pœnâ à ſe irroganda poſſe imminui Imperatoriam poteſtatem hæc Epiſtolæ Verba demonſtrant: *Scis, Imperator, ſancta Eccleſiæ dogmata non Imperatorum eſſe, ſed Pontificum, qui tuto aſſolent dogmata tradere. Ideircò Eccleſiis præpoſiti ſunt à Reipublicæ negotiis abſtinentes: & Imperatores ergo ſimiliter ab Eccleſiaſticis abſtineant, & quæ ſibi commiſſa ſunt capeſſant.* Nihil ergo erat Imperatorium in-

impediturus officium, quin potiùs Sanctorum Anteceſſorum more, ſibi eamdem quam Imperatori legem dicit, ut nec ille de rebus Eccleſiaſticis uti fecerat, nec de temporalibus Pontifex ipſe decernat. At quomodò id diceret, cui id incumberet officii, ut cùm res Eccleſiæ poſtularent transferret Imperia, ſummámque Rempublicam capeſſeret?

Dices: nondum advenerat tempus, quo eam poteſtatem exerceret, priùſque tentanda erant remedia lenia quàm ad extrema decurreret. At ſi caritas, ac prudentia Chriſtiana prohibebant, ne totam poteſtatem exerceret, non illæ prohibebant quominùs oſtenſa ea ſaltem ſuperbum Principem à nefariis conſiliis deterreret: námque Imperator hæc erat comminatus, ipſo Papa referente, *Romam mittam & imaginem Sancti Petri confringam, ſed & Gregorium illinc Pontificem vinctum adduci curabo, ſicut Martinum adduci Conſtantius juſſit.* Impius Imperator Hæreticorum etiam Principum, qui Sanctos Pontifices perſecuti erant, ſequenda ſibi exempla proponit: Videamus quid Gregorius talia meditanti, atque Imperatoriam jactanti potentiam reponendum putet? Ad eam in ſua poteſtate eſſe Pontificio ſcilicet arbitrio detrahendam? Ne id quidem cogitat. Sed hac una defenſione utitur: optare ſe Martyrio conſummari exemplo Martini, quem omnes colunt. Adeò aberat ab eo, ut defectiones, arma, viréſque viribus oppoſitas aut depoſitiones animo agitaret.

CAPUT XIV.

An Gregorius II. *imbecillitate virium ab indirecta poteſtate exercenda, vel ſaltem oſtendenda temperârit.*

At fortè ſuum illud objicient, infirmam tum fuiſſe Eccleſiam, necdum ſatis viribus confirmatam. Imò infirmiſſimum in Italia Imperium fuiſſe, hæc Gregorii II. ad minacem Imperatorem verba teſtantur. *Ad quatuor & viginti ſtadia ſecedet Romanus Pontifex,* quo ſcilicet Imperium non pertingat: *tum tu,* inquit, *vade, ventos perſequere.* Addit prohibituros Reges Occidentis eas injurias, quas Beato Petro Imperator inferre cogitaret: *quod ſi*, inquit, *velis experiri, planè parati ſunt Occidentales ulciſci, etiam Orientales quos injuriis affeciſti: etiam*, inquit, *Orientales*; non nos tantum, & Beatum Petrum: *tum totus Occidens Sancto Petro Apoſtolorum Principi fidei fructus offert, quod ſi quempiam ad evertendam imaginem miſeris Sancti Petri, vide, proteſtamur tibi, innocentes ſumus à ſanguine quem fuſuri ſint, verùm in cervices tuas & in caput tuum recident.* Neque hæc immeritò ille jactabat: omninò enim putamus Reges Occidentales, imprimis verò pietate florentes Sedíque Apoſtolicæ deditiſſimos Francos non fuiſſe laturos, ut impius Imperator Sancti Petri templum, & commune orbis Chriſtiani Sacrarium violaret. Videmus igitur non defuiſſe Sancto Pontifici opportunitatem temporum. Quas verò tum depoſitiones Gregorius VII. non eſſet comminatus? Quanta voce intonâſſet, poſſe non modò adimi Imperium, ſed etiam tradi alicui Occidentalium Regum, qui ad bella inferenda ultrò parati ſint, ſolâ contumeliâ fidei permoti. At Gregorio II. non is erat animus, nedum enim talia cogitabant.

Et quidem Pontificia caritas id efficit, ut Gregorius oſtentaret imminentem Imperatori à tot Regibus metum. Cæterum Gregorius non erat concitaturus eos. *Parati,* inquit, *ſunt;* & ſponte ipſi accurrent. Hoc tantum oſtentat Regna præda-

prædæ expoſita , & ultrò accenſos ad bella Principes, titulumque graſſanti cupiditati datum , nec tamen idipſum tanto præſidio fretus , nec Chriſti , aut Sedis Apoſtolicæ contumeliis incitatus intentat : imò verò diſtinctis utriuſque poteſtatis officiis , profitetur Pontificiæ Poteſtati in republica quidem nihil licere

---

CAPUT XV.

Gregorius II. *confiteri pergit nullam eſſe ſuam in rebus Civilibus poteſtatem.*

NEque id ſemel inculcat. Sed cùm Imperator atrociùs reſcripſiſſet , ipſe ſecunda Epiſtola data ſic incipit: *accepimus veſtri à Deo conſervati Imperii atque in Chriſto fraternitatis Litteras , neque prorsùs vitæ meæ tæduit quod ſententiam non mutâris , ſed in eiſdem malis perſeveres.* At in his obſtinatiſſimè perſeverantem ut Imperatorem ſalutat , ejuſque *à Deo Imperium conſervatum colit.* Dum iterum inculcat illud : *non ſunt Imperatorum dogmata , ſed Pontificum: militarem & ineptum quem habes ſenſum & craſſum , in ſpiritualibus dogmatum adminiſtrationibus habere non potes. Ecce tibi Palatii & Eccleſiarum ſcribo diſcrimen , Imperatorum & Pontificum agnoſce illud , & ſalvare , nec contentioſus eſto...... quemadmodum Pontifex introſpiciendi in Palatia poteſtatem non habet , ac dignitates Regias deferendi : ſic neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi & Electiones in Clero peragendi , neque conſecrandi , vel Symbola Sacramentorum adminiſtrandi , ſed neque participandi abſque opera Sacerdotis , ſed unusquiſque noſtrum , in qua vocatione vocatus eſt , hoc maneat.* Videmus in quo reponat Pontificum munus : *Non habet* , inquit , *Pontifex poteſtatem deferendi Regias dignitates.* At ſi tales , quales nunc Romanos Pontifices circumſiſtunt, Conſiliarios habuiſſet , nequaquam dixiſſet id : Non hanc habet Pontifex poteſtatem ; ſed non hanc habet voluntatem. Non ita Gregorius II. ſed planè , *non habet poteſtatem Pontifex deferendi Regias dignitates* ; haud magis quàm Imperator Eccleſiaſticas ; quo nihil dici poteſt apertius. At nunc Ducatus , Marchionatus , Regna etiam ipſa atque Imperia deferunt; adeò à prima illa gravitate ac ſimplicitate defecimus.

Gregorius II. qui tanto à ſe ſtudio temporalium poteſtatem amolitur, quod in ſpiritualibus poſſit non tacet : imò , *perſequeris me* , inquit , *ac tyrannicè vexas militari ac carnali manu : nos inermes ac nudi , qui terrenos & carnales exercitus non habemus , invocamus Principem exercitûs omnis creaturæ ſedentem in Cœlis Chriſtum , qui eſt ſuper omnes exercitus ſupernarum virtutum , ut immittat tibi Dæmonem , ſicut ait Apoſtolus , tradere hujuſmodi Satanæ in interitum carnis ut Spiritus ſalvus ſit.* Summum ergo illud eſt , quo poteſtas Pontificia ſe extendat excommunicare nempè quod eſt Satanæ tradere. Revera malorum omnium in hac vita extremum , & æternæ damnationis præjudicium ; ſed nimis ludibrio habitum ex quo Pontifices non contenti ſua ſorte , tantaque divinitùs tradita poteſtate , aliena & inferiora occupârunt.

Hæc Gregorius II. fortiſſimus juxtà ac modeſtiſſimus Pontifex reſcribit ad minaces , cædemque ſpirantes impii Imperatoris Litteras. Hanc doctrinam Sanctos Anteceſſores ſuos Gelaſium & Symmachum ſecutus , Chriſti tradebat Eccleſiis. Jam verò quid

Digitized by Google

egerit, utque ſe geſſerit, cùm ei Imperator toties intentaret necem, Latinos ſcriptores narrantes audiamus.

CAPUT XVI.

De Gregorii II. *geſtis Latini Hiſtorici proferuntur. Paulus Diaconus & Anaſtaſius Bibliothecarius. Ex his demonſtratur nihil ab eo niſi pro tuendo Imperio geſtum, etiam poſt Anathema Imperatori dictum.*

GRæcos Scriptores produximus: Gregorium ipſum animi ſui ſenſa promentem legimus. Jam ad certam geſtorum fidem Latinos Hiſtoricos his proximos temporibus Paulum Diaconum Caroli Magni æqualem, & Anaſtaſium Eccleſiæ Romanæ Bibliothecarium, noni ſæculi Hiſtoricum audiamus.

Et Paulus quidem Diaconus Libro Sexto de geſtis Longobardorum de hoc negotio ſic ſcribit: (a) *Eo tempore Rex Luitprandus Ravennam obſedit, claſſem invaſit atque deſtruxit. Tunc Patricius Paulus ex Ravenna miſit, qui Pontificem interimerent. Sed Longobardis pro defenſione Pontificis repugnantibus, Spoletanis in Salario ponte, & ex aliis partibus Longobardis Tuſcis reſiſtentibus, conſilium Ravennatum diſſipatum eſt. Hac tempeſtate Leo Imperator apud Conſtantinopolim Sanctorum imagines depoſitas incendit. Romano quoque Pontifici ſimilia facere, ſi Imperialem gratiam habere vellet, mandavit. Sed Pontifex hoc facere contemſit. Omnis quoque Ravennæ exercitus, vel Venetiarum talibus juſſis unanimiter reſtiterunt; & niſi eos prohibuiſſet Pontifex Imperatorem ſuper ſe conſtituere fuiſſent aggreſſi.* Hæc quidem ſunt quæ de Gregorio II. ſcripſit. Quo loco eum pro Imperio Romano ſollicitum, atque alios à defectione prohibentem, non defectionis autorem, aut tributa prohibentem legimus.

Jam verò Anaſtaſium Bibliothecarium audiamus, Pontificum Romanorum vitas ex Eccleſiæ Romanæ ſcriniis deſcribentem. Sic autem Baronius diviſit temporibus ea quæ Anaſtaſius in vitis, ordine quidem, ſed nulla temporum nota expoſuit.

Ad annum Chriſti 726. Leonis undecimum (a) refert edictum hoc ab Imperatore miſſum, ut in nulla Eccleſia imago haberetur; id ſi Gregorius fieri prohiberet, à ſuo gradu decideret. Qua de re Anaſtaſius: *Reſpiciens pius vir profanam Principis juſſionem, jam contra Imperatorem, quaſi contra Hoſtem ſe armavit renuens Hæreſim ejus, ſcribens ubique cavere ſe Chriſtianos, eo quod orta eſſet impietas talis.*

Ne verò hîc mihi tu bella in Imperatorem tanquam depoſitum autore Pontifice geſta, aut arma carnalia ſuſcipere, cùm depoſitionem nec ipſe Baronius ad hæc tempora, & ad undecimum Leonis annum referri poſſe putet: Anathema ergo audis, & Imperatorem hoſtem Eccleſiæ judicatum, & *arma* expedita ſed ſpiritualia, atque Apoſtolica, quæ ſcilicet *renuant hæreſim*: neque concitatos ad defectionem Italos, ſed admonitos ubique Chriſtianos cavere ſe; eò quod tanta autoritate, tantæque majeſtatis nomine, orta eſſet talis impietas, his Anathema clarè expreſſum eſt, quod poſt eas quas legimus admonitiones meritò ſequebatur.

Et Itali quidem per eam occaſionem bella moverunt; ſed quàm invito Ponti-

Cc 2 fice

(a) *Paul. Diac.* de Geſt. Longob. Tom. 13. Bibl. max. de geſt. Longob. Lib. 6. Caput. 49.

(a) Baron. T. 9. ann. 726. p. 77. 78. ex Anaſt. in Vita Greg. II.

Digitized by Google

fice docent ſequentia : *cognitâ Imperatoris nequitiâ omnis Italia conſilium iniit , ut ſibi eligerent Imperatorem , & ducerent Conſtantinopolim. Sed compeſcuit tale conſilium Pontifex , ſperans converſionem Principis* ; non quaſi deſperata ea ipſe retrò cum aliis in Principem inſurrecturus eſſet. Sed exponit Anaſtaſius quid eum incitaret, vel maximè ad rebelles compeſcendos ; nempè quod ſperaret Principem ſuis obſequiis delinitum , ad meliorem mentem reverſurum , qua ſpe & ſeipſum ſuſtentabat , & Italorum mitigabat iras.

Hoc animo eum fuiſſe res poſteà geſtæ declarant ; nam cùm populus , Imperatoris duces , qui Pontifici necem intentabant , per tumultum ac ſeditionem cæderet , miſſum etiam Imperatorium occidere voluerint , niſi defenſio Pontificis nimia præpediſſet.

Neque tantum populum à cædibus prohibebat , verum etiam *ne deſiſterent ab amore & fide Romani Imperii admonebat.* Adeò non ejus conſultu aut inſtinctu bella civilia movebantur. Sic etiam poſt dictum Anathema in impii ac ſævientis Imperatoris obſequio , & ipſe manſit & manere porrò omnes voluit. Quin etiam cùm Tiberius Petaſius Regnum Romani Imperii uſurpare conaretur... Exarchus hæc audiens turbatus eſt , quem Sanctiſſimus Papa confortans , & cum eo Proceres Eccleſiæ mittens , atque exercitum profectus eſt. En quo ſtudio Exarchum tuebatur eum , qui in ipſius vitam toties conjuraverat : quæ Baronius ad annum refert 729. Leonis 13.

Satis , opinor , Gregorius his demonſtrabat ſe extrema quæque paſſurum , potiùs quàm ab obedientia diſcederet ; at cùm pro tuendo etiam Imperio tanta perpeſſum , tandem ultimo vitæ anno Chriſti 730. Leonis 14. inducit Baronius *Apoſtolica autoritate clamantem , ſecuri ad radicem admota , ſuccidite arborem : quo tonitru* , inquit , *excitati fideles Occidentales mox deſciſcunt à Leonis imperio.* Quò pertinebat magnifico vocabulo Occidentales dicere , cùm pridem Gallia , Hiſpania , Germania , ipſa etiam Italia magnam partem à Romano Imperio avulſæ eſſent ? Ubi verò decretum illud Gregorii , aut à quo eſt Hiſtorico memoratum ? quid autem fuit novæ cauſæ cur ſic repentè de Imperio decerneret , nihil unquam tale comminatus , imò Hæretico diris condemnato atque Eccleſiam perſequenti huc uſque obſequendum ratus. Sanè ut Imperator de dicendo Anathemate ſæpè à Papa commonitus , ità de dicenda depoſitionis ſententia commoneri oportuiſſet , neque defuiſſent qui novum atque inauditum hactenus de Imperatoris depoſitione decretum memorandum putarent.

Anaſtaſius quidem Bibliothecarius nihil prætermiſit , quo Gregorius II. erga Imperatorem impium ejuſque aſſeclas præclarè officio eſſe functus videretur , neque conticuit quid de Anaſtaſio Conſtantinopolitano Patriarcha decreverit : quem Imperatori aſſentientem Gregorius II. *extorrem à Sacerdotali officio eſſe mandavit.* Atque id Baronius factum eſſe vult eôdem ferè tempore quo Imperator ab Occidentali dejectus Imperio eſt. Sed cùm Anaſtaſius Bibliothecarius Patriarcham depoſitum memorârit , de Imperatore depoſito minimè tacuiſſet , Pontificiæ poteſtatis ſtudioſiſſimus , Sediſque Apoſtolicæ privilegia amplificare potiùs quàm imminuere ſolitus. Vide autem quid de utroque , de Patriarcha nempe & de Imperatore, ſcripſerit , Anaſtaſium Patriarcham extorrem à Sacerdotali officio eſſe mandavit : Imperatori quoque ſuadens ſalutaria , ut à tali execrabili miſeria declinaret commonuit. Id enim admonendum ſupererat , poſtquam Imperator etiam anathema

ma contempſiſſet. En quàm diſertè Anaſtaſius Bibliothecarius ſignificet Sanctum Pontificem de Patriarchatu quidem , non autem de Imperio adimendo cogitâſſe. Cætera quæ Baronius nullo autore , nullo teſte , nullo documento memorat, ignoravit, quin etiam demonſtravit non haberi à ſe Leonem pro depoſito , quem toto opere Imperatorem appellare non ceſſat.

CAPUT XVII.

Cur Græci illud de tributis Gregorio II. objecerint ? id utcumque ſe habet an noſtræ ſententiæ noceat ?

HÆc certis viſiſque Eccleſiæ Romanæ actis docet Anaſtaſius Pontificiæ hiſtoriæ ſcriptor vernaculus, cui potiùs quàm Græcis longè poſitis, nec pari diligentià ac fide iſta tractantibus credimus.

Ac profectò manifeſtæ indiligentiæ, ne dicam invidentiæ eſt quod Græci Gregorii II. in Romanum Imperium merita prætermittant ; defectiones autem Pontifici de Republica benè meritiſſimo , ac prohibita tributa & pacta cum Francis fœdera , denique ea omnia quæ in Eccleſiam Romanam apud Orientales invidioſa erant tantum commemorent. At enim, inquiunt , in Anaſtaſii Eccleſiaſtica hiſtoria, eademque apud Theophanem de Gregorii defectione prohibitiſque tributis legimus. Certè namque Anaſtaſii Eccleſiaſtica hiſtoria , nihil aliud eſt quàm Theophanis de verbo ad verbum interpretatio. Quærere autem nos oportet , non quæ fidus interpres verterit , ſed quæ ex ſcriniis Eccleſiæ Romanæ autor ipſe ſcripſerit.

Idem de Landulfo dicimus , qui in Miſcellæ hiſtoriæ centonem à ſe continuatum, Theophanis hiſtoriam totam ex Anaſtaſii verſione tranſtulit , quare hæc omnia nihil aliud quàm Theophanem ſonant, quem cæteri Græci ſecuti, defectionem ac tributa prohibita exprobrârunt.

Neque Theophanes hæc ipſe confinxerit. Hæc enim omnia Leo Imperator Sancto Pontifici imputabat , eodem animo , quo , teſte Theophane , Sanctum Germanum Conſtantinopolitanum *obſervans* , (a) *atque ſubmittens quoſdam ſermones ſatagebat ; ſicubi inveniret eum contra Imperium ſuum agentem ; quatenùs hunc ut conjuratorem , non ut confeſſorem à Throno deponeret.*

Neque movere nos debet id quod ipſe ſcripſit Anaſtaſius in Gregorio II. *Paulus*(b)*Exarchus Imperatoris juſſione eumdem Pontificem conabatur interficere , eo quod cenſum in Provincia ponere præpediebat.* Quis namque non videat ab Anaſtaſio referri , non quid egerit Gregorius , ſed quid infando ſceleri Paulus Exarchus, & ipſe etiam Imperator oſtenderit eodem planè animo , quo Judæi de Chriſto ipſo hæc jactabant: *hunc*(c)*invenimus prohibentem tributa dare Cæſari ;* ut mirum non ſit ſervum ac vicarium eadem qua Dominum calumnià fuiſſe impetitum. Neque verò Gregorii rebus geſtis, & tantæ modeſtiæ ac magnanimitati congruit litigâſſe de vectigalibus, cùm in reliquis omnibus ad finem uſque vitæ Romano imperio impensè ſtuduerit ; aut eum obſecutum dicenti Apoſtolo : *cui honorem , honorem* ; oblitum verò eſſe quæ his cohærent : *cui vectigal , vectigal.*

Quod autem commemorant Græci & ipſe Baronius de fœdere cum Francis inito , id quidem ad Gregorii Tertii ejuſque ſucceſſoris tempora pertinere liquidò oſtendemus.

Ac ſi de tributis inſtant , quid tandem conſequentur ? aliud quippè eſt abrogare Imperium , aliud per aliquod tempus tributa denegare. Certè enim poterant tot in gravibus Italiæ , ac Civitatis Romanæ incommodis , ac

(a) *Chron.* p. 341. Anaſt. p. 133. hiſt. Miſcel. L. 7. p. 307. (b) *Anaſt.* in Greg. 2. (c) Luc. XXIII. 2.

Digitized by Google

Longobardorum incurſibus, honeſtæ & veriſimiles oſtendi cauſæ, cur tributa interim negarentur, integra in reliquis Imperii majeſtate. Tantóque eſſet certius Gregorium II. nihil de defectione eſſe conatum, quod Anaſtaſius de negatis tributis loquens, de depoſitione ac defectione tacuerit. Denique ſi tanti intereſſe putant Gregorium II. aliqua ſaltem ex parte fuiſſe perduellem, nihil aliud ab invitis extorquebunt, quàm ut reſpondeamus, nos ſcilicet ejus doctrina nixos hæc exempla improbare, & Domini juſſu ſequi quæ docuerit ac dixerit, non quæ geſſerit, atque omninò adhæreſcere dicenti Apoſtolico ordine nullum ſibi eſſe jus in publica munera, poteſtatem nullam. Cæterum quantumque facilis ſolutio ſit, veritatis tamen amore ducti Sancti Pontificis tuemur innocentiam, prætendimuſque eum, ſua ipſius dogmata veneratum, ab Imperio Romano nunquam receſſiſſe: quod etiam ſecutorum Pontificum obſequiis, ac fide clariùs demonſtratur.

CAPUT XVIII.

De GREGORIO III. *Gregorii II. ſucceſſore ejuſque erga Leonem Iſaurum & Conſtantinum Copronymum, ejus filium, obſequio. De ejus Pontificis duplici legatione ad Carolum Martellum, quarum alteram Baronius Gregorio II. aſſignavit.*

Mira confidentia, pace tanti viri dixerim, ſcripſit Baronius Gregorium II. in deponendo Leone Iſauro, *dignum* (a) *poſteris exemplum reliquiſſe, ne in Eccleſiâ Chriſti regnare ſinerentur Hæretici Principes, ſi ſæpè moniti in errore perſiſterent.* At nunc ex ſucceſſorum geſtis apparebit, à Gregorio II. ad poſteros non deſciſcendi; ſed obſequendi exempla manâſſe. Gregorius III. ei proximus ſedit. Refert autem Anaſtaſius ſtatim atque Pontificatum iniit, *perſecutione graſſante, miſiſſe commonitoria ſcripta, ad Imperatores Leonem & Conſtantinum.* Vides pro Imperatoribus haberi etiam poſt dictam à Gregorio II. (ſiquidem Baronio credimus) depoſitionis ſententiam.

Paulò poſt, eodem teſte Anaſtaſio, Gregorius III. habita Synodo 93. Epiſcoporum decrevit, ut qui imagines improbaret, *ſit extorris à corpore & ſanguine Domini, vel totius Eccleſiæ unitate atque compage.* Ità Synodi anathemata decernebant. Depoſitiones à ſecularibus dignitatibus ne quidem cogitabant.

Exindè memorat Anaſtaſius hæc: *Cuncta generalitas iſtius Provinciæ Italiæ, ſimiliter pro erigendis imaginibus ſupplicationum ſcripta unanimiter ad eoſdem Principes direxerunt.* Ità Pii & Orthodoxi etiam in Italia Leoni ut Imperatori ſupplicabant poſt ea quoque tempora, quibus Occidentem totum ab eo receſſiſſe Baronius memorabat.

Ubi tunc ea exempla quæ is data eſſe vult à Gregorio II. ne obſtinati Hæretici regnare ſinerentur! At eum, quo nemo fuit, aut peſtilentior, aut obſtinatior Gregorius III. non modò *regnare* (b) *ſinebat*, ſed ipſe ultrò datam ad Sanctum Bonifacium Archiepiſcopum Epiſtolam hâc temporis inſignivit notâ. *Data IV. Kal. Novembris Imperatore Domino piiſſimo Auguſto Leone Imperii ejus anno* 23. *ſed & Conſtantino Magno Imperatore ejus filio anno* (c) 20. *indict.* 8. quod ad annum Chriſti 739. Gregorii IX. refert Baronius.

Idem ad eumdem annum refert, quod eſt ab

(a) *Baron.* T. 9. An. 729. p. 98.

(b) *Greg. Epiſt.* 7. *ad Bonif.* (c) *Baron.* T. IX. Ann. 739. p. 123.

Digitized by Google

ab Anaſtaſio in Zacharia proditum. Gregorium tertium ejus anteceſſorem in maximas conjectum eſſe anguſtias, *cùm magna eſſet turbatio inter Romanos & Longobardos*. Ipſa Urbs gravi obſidione à Luitprando Longobardorum Rege preſſa, reſque in extremum diſcrimen adductæ eſſent, nulla à Romanis Imperatoribus præſidii ſpe, *pro quo*, inquit Anaſtaſius, *vir Dei, Gregorius Papa, undique dolore conſtrictus, ſacras claves ex confeſſione Beati Petri Apoſtoli accipiens direxit navali itinere ad partes Franciæ Carolo Martello ſagaciſſimo viro, qui tunc Regnum regebat Francorum per miſſos ſuos, id eſt, Anaſtaſium fortiſſimum virum Epiſcopum, necnon & Sergium Presbyterum ad poſtulandum à Præfecto excellentiſſimo Carolo, ut eos à tanta oppreſſione Longobardorum liberaret.* Confugit itaque ad Francos Gregorius III. ſed neceſſitate coactus, nec adverſus Romanum Imperatorem, ſed adversùs Longobardos, non minùs Romani Imperatoris quàm Romanæ civitatis hoſtes.

Extant etiam Gregorii Tertii Litteræ ad Carolum Martellum de tuenda Sancti Petri Eccleſia adversùs Longobardos qui eam opprimerent: quibus etiam Litteris miſſa à ſe ſacra munera, ac Petri claves è venerando Sepulchro depromtas Sanctus Pontifex commemorat.

Cùm autem duplex legatio à Gregorio Tertio ad Carolum miſſa ſit, quid tractatum cum eo fuerit noſtri Hiſtorici diligenter tradunt.

Et quidem Autor Appendicis ad Gregorium Turonenſem, ſive Fredegarius, ſive alius quilibet hujus certè temporis ſcriptor, hæc prodit: *Eo tempore bis à Româ, Sede Sancti Petri Apoſtoli, Beatus Papa Gregorius claves venerandi ſepulchri cum vinculis Sancti Petri, & muneribus magnis & infinitis Legationem quod anteà nullis auditis, aut viſis temporibus fuit, memorato Principi deſtinavit, eo pacto patrato, in editione Gregoriana Domni Theodorici Ruinart legitur ex M.SS. Cod.* ut à partibus Imperatoris *ut ad partes*, hoc eſt, conſueto hujus ævi ſtylo, *Imperatoris recederet, & Romanum Conſulatum præfato Principi Carolo ſanciret.*

Eaſdem Legationes copioſiùs referunt Annales Metenſes anno 741. (a) *Carolus Princeps bis eodem anno legationem Beatiſſimi Gregorii Papæ ab Apoſtolicâ Sede directam ſuſcepit, qui ſibi claves venerandi Sepulcri Principis Apoſtolorum Petri, ejusdemque pretioſa vincula cum muneribus magnis delatis obtulerant, quod anteà nulli Francorum Principi à quolibet Præſule Romanæ Urbis directum fuit. Epiſtolam quoque decreto Romanorum Principum ſibi prædictus Præſul Gregorius miſerat, quod ſeſe populus Romanus relicta Imperatoris dominatione ad ſuam defenſionem, & invictam clementiam convertere voluiſſet...... eodem verò anno obiiſſe Carolum refert, diviſo inter filios Francorum Regno.*

Ex Autore Appendicis ſtatim memorato contendit Baronius (b) à Gregorio II. miſſam Legationem adverſus Imperatorem, eamque ab hac Gregorii tertii Legatione diverſam: errore manifeſto: nullam enim legimus à Gregorio II. ad Carolum miſſam Legationem & quam Autor Appendicis à Baronio laudatus, atque Annales Metenſes narrant, eam ad Gregorii tertii tempora conſtat pertinere atque illi quidem autores binam Legationem memorant à Gregorio miſſam: ſed eodem anno. Quare utraque ad Gregorii tertii tempora refertur; diſertèque tradunt primam Legationem eam fuiſſe: quam Sedes Apoſtolica ad Francorum miſiſſet Principes. Nulla igitur erat ad Martellum miſſa Legatio. Neque Gregorius

(a) *Annal. Met.* Tit. 3. p. 271. (b) *Bar.* T. 9. ad an. 726. & 740. pag. 79. 131.

Digitized by Google

gorius II. quidquam egiſſe videtur cum eo Principe, niſi ut Bonifacium ad Germanos directum tueretur. Qua de re extant Gregorii II. Epiſtolæ tres ad Martellum, & octo ad Bonifacium. Quod autem Græci ad ejus tempora hanc Legationem referre videantur. Hoc ideò contigit, quod utrumque Gregorium alterum alteri proximè ſuccedentem facilè confuderunt.

Majoris momenti eſt quod Gregorius III. apud Fredegarium & Annales Metenſes ab Imperatore receſſiſſe videatur, quippè qui inſtiget Martellum ut ab eo recedat, & accepto Conſulatu Populi Romani tutelam ſuſcipiat. Sed hæc nihil ad noſtram quæſtionem: profectò enim quærimus, an propter hæreſim decreto edito depoſitus fuerit à Romano Pontifice Leo perſecutor? At Franci ſcriptores nihil tale tradunt: hæc enim apud eos vidimus ſcripſiſſe: *Gregorium decreto Romanorum Principum quod ſeſe Populus Romanus relicta Imperatoris dominatione ad ſuam defenſionem, & invictam clementiam convertere voluiſſet.* Nulla hæreſis mentio, nullum decretum, cujus Pontifex autor extiterit. Imò ipſe decreto Romanorum Principum ſcribit: *Populus Romanus ad extrema redactus per Longobardos, invictum defenſorem quærit.* Probavit Gregorius III. quod ipſa neceſſitas extorquebat: pro grege Paſtor optimus ad Carolum Martellum interceſſor adſtiterit, ac remedium aliquod rebus deſperatis quæſierit, aut quærendum ſuaſerit, quamquam hoc nec hiſtoriæ produnt: quid ad nos? Hæc quidem non ad decreti Apoſtolici autoritatem, ſed ad rerum tractandarum induſtriam, modumque pertinent. Quàm autem Pontifices à defectione abhorrerent, ſequentia demonſtrabunt.

CAPUT XIX.

Zacharias in obſequio perſtitit: Stephanus II. pro Imperio conatus omnia, nonniſi neceſſitate ad Francos refugit: ad eos tranſlatum Imperium ſub Leone III. cùm Græci Imperat. ad fidem Catholicam rediiſſent.

Gregorius quidem III. has inter anguſtias paulò poſt eſt mortuus. At Sanctus Zacharias Pontifex ei ſucceſſor datus ſtatim atque reſpiravit, totum eò ſe convertit, ut Exarchatum Ravennatem ei conſervaret. Refert Baronius (a) ex Anaſtaſio ad annum 743. ubi etiam id notat: *ex his vide quàm injuſtæ ſint querelæ Orientalium de Romano Pontifice quod exuerit Occidentali Imperio Orientales Imperatores.* Non ergo quod Baronius paulò antè volebat à fide & obedientia Romani Imperii, aut Pontifices receſſerant aut Italos repellebant.

Quin ipſe Imperator Conſtantinus Copronymus Leonis Iſauri filius, ac paternæ impietatis hæres, Sancto Pontifici Reipublicæ benè geſtæ dedit teſtimonium, atque ejus rei gratià prædium quoddam conceſſit Romanæ Eccleſiæ: *hac ſaltem ex parte*, inquit Baronius, ei „ (b) placere deſiderans, qui ob hære- „ ſim omninò ſciret ſe illi diſplicere, ; neque ceſſavit unquam pro Imperatore habere Copronymum, quem eò minùs cognoſcere debuiſſet, quod Leonis depoſiti, ſi quid Baronio credimus, filius ipſe patrem impietate & crudelitate ſuperaret.

Stephanus verò II. (c) recurrit quidem ille ad Pipinum Francorum Regem, ſed poſtquam *cerneret ab Imperiali potentia nullum eſſe ſubveniendi auxilium*: (d) ità Baronius poſt Anaſtaſium.

Quin ipſe Pontifex de rebus Imperii in Italia tuendis ad impium & perſecutorem Conſtantinum Copronymum Legatos miſit, rediitque cum ejus Legatis (e) *Joannes Imperialis ſilentiarius deferens juſſionem Imperialem, in qua inerat inſertum ad Regem Longobardorum Aiſtulphum* (f) *eumdem ſanctiſſimum Papam eſſe properaturum ob recipiendam Ravennatium urbem, & civitates ei pertinentes. Hac Anaſtaſius.* Cui

(a) *Baron.* ad an. 743. p. 154. (b) *Baron.* T. IX. an. 713. p. 159. (c) *Anaſtaſ. in Steph.* II. (d) *Baron.* an. 753. p. 207. 208. (e) *Anaſtaſ. in Steph.* II. (f) *Baron.* ibid.

Digitized by Google

Cui juſſioni Zachariam paruiſſe memorat. Neque refugit Legationem ab Imperatore hæretico impoſitam ſanctiſſimus Pontifex, quod Reipublicæ cauſa pium id, ſanctumque duceret. Sed quid impetraret à ſuperbis hoſtibus inermis imbecilliſque Imperatoris nullo exercituum robore ſuffulta legatio? (*a*) Vix à Longobardorum manibus Francorum autoritate Stephanus ſe proripuit; actum adversùs eos ad Pipinum confugit, cùm omnia alioquin deſperata eſſent.

Neque verò peccare ſe putabat in Romanum Imperatorem ſi Romam bello ſine viribus ſuſcepto perituram ſalvam eſſe mallet ſub Francorum tutela, quam everſam ac perditam, fruſtraque reuitentem in Longobardorum tamen manus devenire; neque tantum Imperio perire, ſed etiam è medio tolli pari Eccleſiæ ac Reipublicæ diſcrimine.

Neque intereà Sanctus Pontifex à Romano Imperatore penitùs recedebat: ſed utcumque poterat, ſuſtentabat imperii dignitatem, Conſtantinumque Copronymum pro Imperatore legitimo agnoſcebat: (*b*) cùm etiam à Francia reverſus, pactoque cum Francis fœdere; hanc privilegio Fulradi ac Sancti Dionyſii adponeret temporis notam. IV. Kalend. Martii, imperante Domino piiſſimo Conſtantino à Deo Coronato, Magno Imperatore anno Trigenteſimo octavo nullum omiſit titulum, qui ad Imperatoriam honorificentiam pertineret, demonſtravitque ſe ad nullius extranei Principis tutelam confugiturum fuiſſe, ſi Romano Imperatori aliquid virium ſupereſſet.

Sic agebant cum impio Copronymo paternæ hæreſis ſæviſſimo, atque obſtinatiſſimo defenſore, ad hæc etiam autore inſanæ Synodi, qua ſe ſeptimam appellabat. En ut hæreticos regnare non ſinerent.

(a) *Baron*. T. IX. an 753. p. 28. (b) T. I. Conc. Gall. privil. Fulradi ad an. 751.

Poſt Stephanum ſecundum Romani Pontifices Francis quidem addicti erant, quibus defenſoribus neceſſariò uterentur. Cæterum exemplo Stephani Conſtantinum & Leonem ejus filium pro hæreditariis Auguſtis habuere. Ac Paulus Primus, teſte Anaſtaſio, ſuos miſſos cum Apoſtolicis obſecratoriis, atque admonitoriis Litteris, præfatis Conſtantino Leoni & Copronymo (item Copronymo à parente Conſtantino in Imperii ſocietatem aſſumpto) *Auguſtis direxit pro reſtituendis imaginibus:* ut in Paulo primo refert Anaſtaſius.

Hoc jure hæreditario Conſtantinus Leonis Copronymi filius ſub Irenes matris tutela imperavit. Hi Nicænam Synodum ſecundam convocârunt, & Anteceſſorum hæreſim à ſancta Synodo penitus jecerunt condemnatam. Ad eam verò Synodum vocatus ab Imperatoribus Adrianus Papa Legatos miſit cum Litteris ſic inſcriptis: *Victoribus ac Triumphatoribus Imperatoribus Conſtantino Irenè Auguſtis.* Quibus proindè Conſtantinum agnoſcit pro hærede legitimo legitimorum Imperatorum. Acta ſunt hæc anno 785.

Sub his Auguſtis, ac poſtea ſub eodem Conſtantino ſolo fides Catholica floruit, eo mortuo, cùm jam Leo Tertius Pontificatum gereret, devenit Imperium ad Irenem ſolam, neque ità multò poſt Carolus Magnus Romæ Auguſtus eſt appellatus anno 800.

Ex hac rerum ſerie ſatis intelligitur malè à Baronio, malè à cæteris dictum Imperatores à Pontificibus propter hæreſim fuiſſe depoſitos, tranſlatumque eâ de cauſa ad Francos Imperium, cùm contrà pateat etiam dum hæretici fuere; haud minùs pro Imperatoribus in Italia quoque & Romæ & à Pontificibus fuiſſe habitos; ac tranſlatum denique ad Francos Imperium, cùm abjectâ hæreſi, Irene Catholica mulier imperaret.

Digitized by Google

Patet etiam Pontifices primùm confugiſſe ad Francos non propter hæreſim Imperatorum, ſed neceſſitate per Longobardos facta, rebus ſcilicet deſperatis, nulláque alia præſidii ſpe: quo factum eſt ut etiam imperante Conſtantino Irenes filio, Catholico Principe, ſub Francorum tutelà neceſſariò remanerent.

CAPUT XX.

An valeant allatæ à Baronio cauſæ; cur Conſtantino Irenes filio Catholico Imperatori Imperium reſtituendum non fuerit: Hadriani Primi locus nihil ad rem; recapitulatio dictorum de Iconoclaſtis Imperatoribus: de fide illis ſervandâ Orientalis Eccleſiæ ſenſus: illi Imperatores in coronatione juſjurandum dederant de tuendis Eccleſiæ dogmatis ac ritibus: ex his argumentum.

SCripſit Baronius(*a*) Conſtantinum Irenes filium, Catholicum licèt, ac de fide Catholica benè meritiſſimum, tamen *non fuiſſe dignum habitum, cui reſtitui deberet Imperium, quod ablatos à Prædeceſſoribus hæreticis Imperatoribus Archiepiſcopatus & Epiſcopatus, qui immediatè eſſent ſub juribus Romanæ Eccleſiæ, & dempta ejus ampliſſima patrimonia, admonitus licèt per Hadrianum Pontificem, minimè reſtituere voluiſſet.* Jam æquus Lector judicet ecquid ſit veriſimile, propter aliquot prædia, & aliquot Epiſcopatuum immediatam ſubjectionem neganda fuerit Conſtantino Irenes filio Catholico Principi à piis Pontificibus Imperatoria dignitas, quam Leoni Iſauro, Conſtantino Leoni Copronymis hæreticis impiis perſecutoribus illæſam manſiſſe vidimus.

Neque illud eſt validum quod Baronius memorat ex Hadriano Primo, quod nempè de Conſtantino ad Carolum Magnum ſcripſerit, hæc de Diœceſi ſanctæ noſtræ Eccleſiæ Romanæ „tam Archiepiſcoporum quàm Epiſcoporum, ſeu de patrimoniis iterum increpantes commonemus, & ſi noluerit ea ſanctæ noſtræ Eccleſiæ Romanæ reſtituere, hæreticum eum pro hujuſmodi erroris perſeverantia eſſe decernemus: inquit, minas audimus, & fortaſſe nimias: ſed certè tantum minas, & tantum initum animo conſilium, non prolatum decretum. Quid porrò ad rem noſtram? *hæreticum decernemus*: Eſto: an & illud addit? Imperio in æternum privatum declarabimus. Quale autem illud eſt, ut propter excommunicationem fortè decernendam imperio indignus ſit, cùm hæreſis manifeſtæ damnatos Leonem Iſaurum, Conſtantinum Copronymum, & Leonem ejus filium haud minùs pro Imperatoribus habitos eſſe conſtet.

Sed eſto, Conſtantinus Epiſcopatus aliquot, ac prædia retinens indignus imperio ſit, ſaltem Occidentali: nam de Orientali nemo litem movebat. Quid hoc ad Irenem? peſſima quidem mulier, ſed nihil ad rem noſtram, cùm nullius ſceleris ritè poſtulata, nedum condemnata ſit, hæreſes inſectabatur: fidem tuebatur, fovebat Eccleſiam, ditabat Eccleſias, nemo Eccleſiæ Romanæ res ab ea repetierat, at illa ſub ipſa Imperii initia toto Occidente ſtatim mulctata eſt: quo jure ſuo loco facilè exponemus. Certè id non hæreſi, non ulli impietati, non perſecutioni, non etiam anathemati tribuendum eſſe luce eſt clarius.

Huc accedit Orientalis Eccleſiæ teſtimonium: ea enim Romanis Pontificibus adhærebat, iiſque anathematiſantibus hæreticos Imperatores obſecuta erat: denique ab Imperatoribus extrema quæque patiebatur, neque eò ſeciùs in obſequio perſiſtebat. Sanctus etiam Germanus Conſtantinopolitanus Antiſtes, egregius

(*a*) Baro. T. IX. an. 800. p. 490.

gius ille his temporibus fidei Catholicæ propugnator, teſte Baronio, *reprehendebat Italos, quod ita penitùs ab Imperatore reſiliiſſent*: extat enim in Græco Codice Orientalium Canonum ejuſdem ſancti Germani Epiſtolæ fragmentum in eos qui ab Imperio deſciviſſent. Non ergò placebat iſta defectio, etiam hæreſis cauſa. Sancti quique martyres ſub Leone Conſtantino tanta paſſi ipſos nihilominus pro Imperatoribus ſalutabant. Id paſſim acta Martyrum à Baronio relata teſtantur. Iidem Martyres & ſanctus Germanus, Paulus, Taraſius, Conſtantinopolitani Antiſtites, aliique Epiſcopi, contemnunt quidem Leonem Iſaurum de fide decernentem, quod id alienum eſſet ab Imperatoria dignitate & poteſtate. Nullam illi movent litem de iis qui in civilibus pro Imperio ſtatuiſſet. Sancta ergò Orientalis Eccleſia anathematizatos quoſque Principes pro veris Principibus coluit.

At profectò Romanus Pontifex haud minùs Orientali quàm Occidentali Eccleſiæ præſidebat, ac ſi depoſiti Imperatores eſſent, haud minùs in Oriente quàm in Occidente eis abrogaretur Imperium, turpiſſimumque fuiſſet Romanis Pontificibus ſibi & Occidenti depoſito Imperatore conſulere, contemnere Orientem longè graviora paſſum, cùm ab Imperatoribus apud ſe agentibus premeretur.

Sic tota Eccleſia Catholica, quacumque patebat, Leonem Iſaurum, dirum perſecutorem, & Conſtantinum Copronymum triginta & ampliùs annis ſævientem, Leonemque quartum haud minùs crudelem pro Imperatoribus habuere: ac totis ſexaginta annis, quibus impia domus vaſtabat Eccleſiam, de movendo Imperio, per decreta legitima nemo in Oriente, nemo in Occidente, non plebs, non Epiſcopi, non Religioſi, tot licèt vexati ſuppliciis, non ipſi Romani Pontifices cogitabant.

Attamen omnia intervenerant propter quæ deponi oportere Imperatores adverſarii docent. Hæreſis, pertinacia, immanis perſecutio: ad hæc quod maximi ponderis eſſe volunt violatum *Juſjurandum*, quandoquidem Imperatores Eccleſiæ, Deo teſte, ſpoponderant ſe in religionem nihil novitatis inducturos.

Scribit enim Theophanes (*a*) ſanctum Germanum Conſtantinopolitanum Leoni Iſauro *reduxiſſe ad memoriam ejus ſponſiones ante ſuſceptum Imperium ſibi factas, Deo in fidejuſſorem dato, quod in nullo Eccleſiam commoturus eſſet à ſuis Apoſtolicis & divinitùs traditis ritibus.*

Hæc autem cùm ita ſe haberent: non modo perſecutorem pro Imperatore colebant, verum etiam qui per eam occaſionem ſeditiones cogitarent, atque ab imperio deficerent: gravi, quoad poterant, auctoritate comprimebant: adeò ab hominum mentibus hæc aberant, in quibus nunc ſpem Eccleſiæ & Pontificis robur collocatum volunt.

CAPUT XXI.

Noni ſæculi exempla: Ludovici Pii Imperatoris depoſitio: hæc & indè ſecuta, impia, irrita, nulla, malè intellecta: nihil ad rem, nobiſque potiùs favent quàm adverſariis: an expectata ad reſtituendum Ludovicum Gregorii quarti autoritas.

Nono ſæculo memoranda nobis eſt depoſitio Ludovici Pii Imperatoris & Francorum Regis, per Lotharii filii impiam ac nefariam factionem protractis in conſenſionem ſceleris, non modò Proceribus ac militibus, verùm etiam Epiſcopis, Ebbone Rhemenſi ſeditionis incentore, quamquam enim hæc paulò poſt communi conſenſione reſciſſa ſint, ac teſte Baronio,

(a) Theop. Chron. p. 341. Anaſt. hiſt. Eccl. p. 135. hiſt. Miſcel. Lib. 21. p. 307.

nio, *rem per vim ac metum actam, coloratamque falſo religionis pigmento, nemo non dixerit, atque improbârit*: Non deſunt tamen, qui hæc quoque infanda ac toti Eccleſiæ deteſtata nobis objiciant. Nempè, inquiunt, extant & apud Baronium, & in Conſiliorum Libris compendii acta, quibus titulus: *Exautoratio Ludovici Pii Epiſcoporum nomine publicata*. Ex his autem patet Ludovicum Pium anno 833. impoſita publica pœnitentia depoſuiſſe cingulum militare, judicatumque ab Epiſcopis ſecundùm Canones id conſequi, *ut poſt tantam talemque pœnitentiam nemo ultra ad militiam ſecularem redeat*. Quod idem profectò erat, ac regno excluſiſſe: idque adeò fas eſſe Epiſcopis judicabant, ut etiam Ludovicus ab ea ſententia eorum auctoritate abſolvi ſe vellet: ſcribit enim coævus autor vitæ (*a*) Ludovici: *Imperator Epiſcopali miniſterio voluit reconciliari* (*b*) *& per manus Epiſcoporum accingi conſenſit*. Quin etiam Baronius Gregorii quarti Papæ auctoritate reſtitutum eum fuiſſe ex Paulo Æmilio rerum Francicarum ſcriptore, & Mariano Scoto antiquiore Annaliſta probare nititur.

Nos autem etſi ea, quæ à Rege imbecilli & per proditionem depoſito, atque à ſeditioſis Epiſcopis inaudito exemplo ſunt geſtæ, ut nulla & irrita contemni potuerunt: tamen Veritatis amore ducti rem ipſam expendimus; proferimus acta, cauſamque noſtram adjuvari iis, paucis demonſtramus.

Primum quidem quoniam vidimus hujus temporis Epiſcopos eos maximè nixos fuiſſe quod impoſita publica pœnitentia atque abjecto cingulo militari non liceat, ultrà ad militiam ſæcularem redire, id qualecumque ſit, nihil ad Reges pertinere. facilè demonſtramus, eorumque auctoritate qui talia geſſerunt.

Certè conſtat paulò anteà, anno ſcilicet 822. eumdem Ludovicum Pium ab iiſdem Epiſcopis Gallicanis, in Attiniacenſi Conventu pœnitentiam publicam ſuſcepiſſe. Quo quidem in Conventu autor vitæ Ludovici à Baronio relatus, etiam ſuprà memoratus, hæc geſta narrat. „ Anno 822. Ludovici nono, Dominus Imperator primò quidem fratribus reconciliari ſtuduit, quos invitos attonderi fecerat, deindè omnibus quibus aliquid læſuræ intuliſſe videbatur, poſt hæc autem palam ſe erràſſe confitebatur, & imitatus Theodoſii Imperatoris exemplum pœnitentiam ſpontaneam ſuſcepit, tam de iis, quàm quæ ad Bernardum nepotem Caroli Magni filium fecerat. Hunc autem excæcatum neci tradiderat„.

An ergo in eo Conventu ubi omnia pacatè atque ordine gerebantur de tollendo per militiæ omittendæ ſpeciem imperio quidquam Epiſcopi cogitàrunt? Audiamus quid hujus temporis auctor ſcripſerit: „ DCCCXXII. Ludovicus Imperator ſacerdotum uſus conſilio, de omnibus, quæ publicè perperam geſſit publicam pœnitentiam egit, & poſt hæc cuncta, quæ in regno ſuo corrigenda invenire potuit, corrigere atque emendare curavit „. Non ergo à regno amovendus per pœnitentiam publicam, ſed ad regnum bene adminiſtrandum animandus eſſe putabatur.

Idem ſcribit Agobardus Lugdunenſis: (*c*) *Sacer & Religioſus Dominus noſter Imperator evocato Conventu in Attiniaco agebat ſtrenuè providens de omnibus utilitatibus commiſſorum ſibi populorum.*

Hic ille eſt Agobardus (*d*) qui anno poſteà 833. vix undecim elapſis annis in Compendienſi Conventu libello edito, gloriatur ſe acceſſiſſe ad eorum Epiſcoporum partes, qui pœnitentiâ publicâ impoſitâ, ſpem omnem reditus ad militare cin-

(a) Auct. Vitæ *Ludovici*. (b) *Baron.* T. 9. ad ann. 834. p. 807.

(c) *Agob.* Lib de diſp. Rei Eccle. (d) Libel. *Agob.* T. II. Concil. Gall.

Digitized by Google

cingulum Ludovico ademêre, quæ Attiniaci iiſdem Epiſcopis, cùm de iiſdem pene criminibus ageretur, ne quidem in mentem inciderant.

Quàm autem impiè & præter fas omnia Compendii (*a*) gererentur, vel ex eo liquet quòd non piguit Epiſcopos adſcribere inter ſcelera, pro quibus Ludovicus pœnitentia addictus eſt, etiam illa maximè, quæ Attiniaci jam expiata erant; cùm à Deo præſcriptum ſit & ſacris Canonibus toties inculcatum, *non bis vindicabis in idipſum*: quod etiam ejus ævi ſcriptores ſeditioſis Epiſcopis meritò exprobrabant,

Hæc primo loco notamus: ſecundo loco dicimus quæ Compendii acta ſunt, acta eſſe (in Ludovicum jam privatum, jam depoſitum, atque omninò ad quæſtionem noſtram non pertinere.

Id verò teſtantur ipſa acta Compendii, ipſaque horum actorum inſcriptio, quam apud Baronium, (*b*) & in Conciliorum quoque voluminibus legimus: qua Inſcriptione conſtat (*c*) hæc omninò geſta eſſe contra Ludovicum poſtquam regno privatus eſt..

Acta ipſa ſic habent: *Nos Epiſcopi ſub Imperio Domini & glorioſiſſimi Lotharii Imperatoris conſtituti anno Incarnationis Domini Jeſu Chriſti* DCCCXXXIII: *ejuſdem Principis primo.* Ergo Lotharium pro Imperatore habebant, non jam Ludovicum: cui, aiunt, etiam acta hæc, poſt ſubtractam poteſtatem, & *poteſtate privato, id unum ſupereſſe, ne animam perderet.* Eunoy ideò appellabant, non jam Imperatorem, ſed *venerabilem virum.* Agobardus quippè in libello ſuo aperte declarat acta hæc eſſe *præſidente ſereniſſimo & glorioſiſſimo Lothario Imperatore adversùs ignaviam Domini Ludovici venerandi quondam Imperatoris.* In hoc Conventu Lotharium pro Imperatore, Ludovicum pro privato habebant.

Itaque Ludovicus non (*d*) jam Rex coronatur, non purpuram, non alia quævis ornamenta Regalia depoſuiſſe fertur: ſed ut miles duntaxat cingulum & gladium referente Thegano, actis atteſtantibus, omnibus fatentibus.

Quando autem, & quomodo depoſitus fuerit, Annales produnt: nulla ex ſe vel in ſpeciem forma legitima, quæ in tanto facinore nulla eſſe potuiſſet; ſed per vim & ſcelus apertum; factione filiorum ejus, Lotharii præſertim, qui regiam ſibi poteſtatem vindicàrat, defectione militum, Ducum proditione, conſenſione Procerum, quibus Epiſcopi primi ſcilicet inter Proceres aſſentiebantur, Ebbone Rhemenſi ſceleris hortatore, qui quidem Epiſcopi poſtquam hæc cum cæteris egiſſent Proceribus, nempè id ſibi ut ſacerdotibus reſervabant, ut imponerent privato eam pœnitentiam, quâ reditum ad militiam intercludere niterentur.

Cæterum inter omnes conſtat, neque à Lothario & Proceribus jure potuiſſe deponi Ludovicum, neque ullo item jure prohiberi potuiſſe ab Epiſcopis, quominus ad regnum revocaretur, revocatuſque conſueto repetitæ militiæ munere fungeretur; atque omnino omnia nulla, irrita, abſurda, impiis conatibus eſſe geſtà, magno bonorum omnium luctu. Quare ſummo omnium applauſu Theganus Chorepiſcopus vir optimus atque ſanctiſſimus ejus ævi ſcriptor, (*e*) in Ebbonem ſit invectus eſt: „Crudelis, cur non intellexiſti præcepta Domini? Non eſt ſervus ſuper Dominum ſuum; quamobrem contempſiſti præcepta Apoſtoli, ca: omnibus poteſtatibus ſuperioribus ſubditi eſtote: non eſt poteſtas niſi à

Dd 3 Deo

(a) *Act. Comp.* ibid Cap. 1. (b) *Baro.* T. 9. Ann. (c) *T.* II. Concil Gall.

(d) Teg. de geſt. Lud. act. Compend. duch. 2. n. p. 28. 2. n. Conc. Gall. (e) Teg. de Geſt. Lud. Pii. T. II. Duch. p. 28. n. 44.

Digitized by Google

„ Deo, & iterum alius dicit: Deum timete; Regem honorificate. Tu verò „ nec Deum timuiſti, nec Regem honoràſti „. Satis ergò intelligebant quàm inviolata eſſet, & ab omni alia poteſtate immunis, Divino etiam jure, poteſtas Regia. Quare nec fraus illa ſceuſve diù valuit, ſed ſtatim ad officium Franci rediere. Ebbo depoſitus; acti in exilium reliqui: Lotharius omnium fuit execrationi; campus ille, in quo Ludovicus deſertus fuerat, ***Campus* (*a*) *mendacii dictus***, ad tantæ proditionis infamiam (*b*) ſempiternam. Totaque ea res inter exempla peſſima divinaque ultione reprobata ab ævo ſequente ac ſecutis Conciliis relata eſt. Quod ergo Ludovicus ut auctor vitæ prodit; *per Epiſcoporum manus armis accingi conſenſit*; factum ut & ipſi diſſolverent quod malè fecerant, datumque eſt id timori imbecillis Principis; non quod vim haberent ullam quæ per metum, errorem, ac proditionem acta ne in privatum quidem valuiſſent. Reſque tanta omnium non modò conſenſione, verum etiam exultatione confecta eſt, nihil ut ſit vanius quàm recurrere Romam ac Ludovici reſtitutionem Gregorii quarti auctoritati cum Baronio tribuere. Certè ejus ævi auctores in ea reſtitutione ne Gregorium quidem nominant. Marianus Scotus à Baronio laudatus primum poſt trecentos ſcripſit annos, tum ne id quidem dixit quòd Baronius memorat: imò verò hæc habet anno 835. ***Pipinus & Ludovicus patrem ſuum reſtituerunt in regnum***, nulla Gregorii mentione facta: Paulum Æmilium noſtri ævi ſcriptorem a Baronio allegatum nihil moramur: totaque hæc hiſtoria certo argumento eſt; quantum Epiſcopi etiam perduelles ab eo abeſſent, ut per Epiſcopale miniſterium deponi poſſe Principem cogitarent.

(a) Teg. ibid. (b) Ep. Synod. apud Cariſiac. cap. IV. t. 3. Conc. general. p. 119.

CAPUT XXII.

Lotharii *Junioris excommunicatio propter Valdradam, nulla unquam depoſitionis mentione.*

EOdem procedente ſæculo Lotharius Junior Imperatoris Lotharii ſuprà memorati filius, ac Ludovici Pii nepos; idem Auſtraliæ Rex, repudiatâ Teutbergâ legitima conjuge, ac Valdrada pellice ſuperducta Romanos Pontifices meritò concitavit. Et quidem Nicolaus I. (*a*) doctiſſimus juxta ac fortiſſimus Pontifex inſanis amoribus irretito excommunicationem intentat, de regni privatione ne cogitat quidem. *Cavendum eſt*, inquit, *ne cum eâ* (*Valdradâ ſcilicet*) *jam excommunicatâ pari mucrone percellaris ſententiæ, ac pro unius mulieris paſſione & breviſſimi temporis deſiderio vinctus, & obligatus ad ſulphureos fætores & ad perenne trabaris exitium.* Ac paulò poſt: *Cæterum præcave ne quando nobis ſecundùm Domini præceptum duos aut tres teſtes adhibeamus; imò verò nec hoc Eccleſiæ ſanctæ dicamus, & quod non optamus: fias cunctis ſicut Ethnicus & Publicanus.* Neque quidquam inculcat aliud, cùm ea de re longè plurimas ad Proceres, ad Epiſcopos, ad Reges Lotharii patruos, ad ipſum Lotharium, eaſque fortiſſimas atque ampliſſimas Litteras dederit.

Ergò extrema omnia, quæ Eccleſiaſtica poteſtate fieri poſſent, interminatus, nihil de depoſitione ſomniabat; quod ſi quidem Eccleſiaſticæ poteſtati conceſſum his temporibus cogitaſſent, non defuiſſent Nicolao rei exequendæ vires, cùm Lotharii patruos ac præſertim Carolum Calvum ejus regno inhiare intelligeret.

Quod

(a) Nicol. I. Ep. 67. ad Loth. Bog. T. III. Concil. Gall. ad an. 867. p. 329.

Digitized by Google

Quod autem ſcribit (*a*) ad Ludovicum & Carolum Reges, Lotharii patruos, dilatam à ſe vindictam in eum ne ſanguis effunderetur, & ne bella excitarentur, non hæc eò pertinent, quaſi ipſe Pontifex Lothario regnum adimere, aut alteri tradere moliretur, ſed quod Principes adverſus Deum & Eccleſiam contumaces contemptu & odio populorum civilibus bellis agitari ſoleant.

Cæterum non modo adhibitas in (*b*) Lotharium excommunicationis minas, verum etiam datam excommunicationem ipſam. Hæc Nicolai ad Ludovicum & Carolum ſcribentis verba teſtantur: *Noſtræ communionis cum Mœcha ſibi ſociatâ & ſuis fautoribus ipſe dudum factus eſt exſors.* Quò etiam factum ut excommunicatione perculſum Carolus *ad oſculum atque colloquium* admittere recuſaret, ut legimus in Capitularibus; (*c*) neque eò ſeciùs pro Rege habet, neque uſpiam increpiti Proceres, ac populi, qui in ejus obſequio permanebant: aut excommunicatum licèt, Nicolaus Primus & Adrianus ſecundus Regni extorrem fuiſſe aut futurum eſſe pronuntiant.

CAPUT XXIII.

Hadrianus II. *Carolum Calvum à Lotharii mortui regno deterret excommunicatione; quàm grave Francis viſum fuerit terrenis rebus immiſcuiſſe ſe Pontificem nihil de depoſitione cogitantem. Hincmari locus.*

POſteáquam Lotharius per apertam Dei vindictam extinctus eſt; Hadrianus (*d*) ſecundus Carolum Calvum ejus Patruum ab ejus regno invadendo gravibus deterret minis: captum jam & occupatum regnum Ludovico Imperatori Lotharii fratri reddendum eadem interminatione præcipit; neque tamen aliud quidquam præter excommunicationem, & Beati Petri Romanam Eccleſiam protegentis iram intentat; *Si quis contrà fecerit excommunicationis nexibus, vinculis anathematis obligatum in gehenna cum Diabolo deportandum declarat.* De Regni privatione quod nihil ad ſuam poteſtatem pertineret, graviſſimus licèt, & minaciſſimus Pontifex, ne verbum quidem facit.

Attamen illa etiam excommunicatio quod temporalis regni gratia lata erat Francis gravis viſa eſt. Scribit enim Hincmarus (*e*) ad ipſum Pontificem reſpondiſſe ipſos; non defuiſſe Regi juſtas cauſas cur regnum Lotharii occuparet, ab ejus regni Proceribus invitatus, ac Ludovico quidem tacitè exprobrabant quod ad regnum obtinendum Papæ excommunicationes adhiberet. Dicebant autem Epiſcopis, qui Pontificia mandata attuliſſent: „ Petite Domnum Apoſtolicum, ut quia Rex & Epiſcopus ſimul eſſe non poteſt, & ſui Anteceſſores Eccleſiaſticum ordinem, quod ſuum eſt; & non Rempublicam, quod Regum eſt, diſpoſuerunt. Non præcipiat nobis habere Regem, qui nos in longinquis partibus adjuvare non poſſit contra ſubitaneos & frequentes Paganorum impetus; & nos Francos non jubeat ſervire, quia iſtud jugum ſui anteceſſores noſtris anteceſſoribus non impoſuerunt, & nos illud portare non poſſumus, qui ſcriptum eſſe in ſacris libris audivimus, ut pro libertate & hæreditate noſtra uſque ad mortem certare debeamus. Addebant, non convenit uni Epiſcopo dicere ut Chriſtianum, qui non eſt incorrigibilis, non propter propria crimina ſed pro terreno regno alicui tollendo, vel acquirendo, nomine Chriſtianitatis debeat privare, & eum cum Diabolo collocare. Denique ſi Domnus Apoſtolicus vult pacem quærere, „ ſic

(a) Epiſt. 53. (b) Epiſt. 52. (c) Capitul. Bal. T. II. tit. 35. p. 163. (d) T. III. Conc. Gall. Hadr. II. Epiſt. 14. 15. 16. 18. 19. 20. &c.

(e) *Hincmar* Ep. 41. ad Hadr. II. T. II. p. 694. 695.

Digitized by Google

„ ſic pacem quærat ut rixam non mo-
„ veat, quâ nos non concredemus ut ali-
„ ter ad regnum Dei pervenire non poſ-
„ ſimus, ſi illum, quem ipſe commen-
„ dat, regem non habuerimus.

Hincmarus hæc Francorum Procerum nomine ſic explicat ut à ſe Collegiſque probata ſatis apertè ſignificet; quæ reſponderit jubenti Pontifici ut à Regis excommunicati alloquio, præſentia, ſalutatione abſtineret, quàmque hæc omnia evanuerint ſuprà expoſuimus. (*a*) Hæc docent ſi quis tum Regna decretis bulliſque Pontificiis dari aut adimi contendiſſet quàm Galli exhorruiſſent, qui adeò exarſerunt cùm ne quidem talia Romani Pontifices cogitarent.

CAPUT XXIV.

Eodem nono ſæculo STEPHANI V. *Epiſtola ad* Baſilium *Imperatorem de finibus utriuſque Poteſtatis.*

EOdem nono ſæculo Photianum illud ſchiſma eſt conflatum: quo initio adversùs Romanam Eccleſiam Græca Eccleſia rebellavit. Atque ipſe quidem Photius à Romanis Pontificibus ſæpè proſtratus adnitente octava generali Synodo, Joannis 8. fœda indulgentia & Baſilii Macedonis Græci Imperatoris autoritate valentior reſurgebat: reſurgentem Marinus, Hadrianus tertius, Stephanus quintus reſumptis viribus conterebant. Hic Baſilium Eccleſiaſtica invadentem his verbis coercebat: (*b*) *Licèt ipſius Chriſti Imperatoris ſimilitudinem geras in terris, rerum tamen Mundanarum & Civilium tantùm curam gerere debes, quod etiam precamur ut ad multos annos præſtare valeas. Quo igitur pacto à Deo largitus es nobis terrenis rebus præeſſe, ita etiam nos per Principem Petrum ſpiritualibus rebus præfecit. Accipe, quæſo te, benigna fronte quæ ſequuntur. Datum eſt Tibi curare ut Tyrannorum impietatem, & feritatem gladio concidas, ut juſtitiam miniſtres ſubditis tuis, ut leges condas, ut terra marique milites, Copias diſponas; hæc eſt præcipua cura potentiæ & principatûs tui Gregis, cura verò nobis commiſſa eſt tanto præſtantior, quantum diſtant à Cælo ea quæ in terris ſunt.* Sic docet eminere Regia Poteſtate Pontificiam poteſtatem, quod hæc majoribus rebus præſit, non profectò quod illam ex temporalium ad ſpiritualia ſubordinatione quam fingunt, in ordinem cogere ac loco movere poſſet. Hæc ſcripta ſunt ad annum Chriſti circiter 885. ea tum modeſtia agebatur.

(a) V. ſup. L. 5. Ch. 26. (b) Steph. 5. Ep. ad Baſil. Imp. T. 9. Conc. p.

CAPUT XXV.

Eodem ſæculo Fulconis Rhemenſis loco à Perronio *objectus.*

PEr eadem ferè tempora Fulconis Rhemenſis nobis objicitur auctoritas, qui eodem ſæculo exeunte anno ſcilicet 898. perturbatiſſimis Galliæ rebus licentiùs ſcripſerit ad Carolum ſimplicem Ludovici Regis filium quem regno pulſum ſex annorum puerum ex hoſtium manu Fulco eripuerat, domique diutiſſimè aluerat. Mox puerum adhuc ac ſua tantum opera patrio Regno reſtitutum priſco Cathedræ ſuæ jure Rhemis inunxerat: Unus denique adversùs Eudonem Regem à Proceribus electum, totoque ferè regno potientem autoritate, opibus, armis etiam ſuſtentabat, quibus ſcilicet tum Eccleſia Rhemenſis prævaleret. Ad eum igitur Fulco hæc ſcripſit, cùm ſe improvidus, atque ad extrema redactus adoleſcens adverſùs prævalidos hoſtes. Normannis Idololatris regnum invadentibus ſociaturus eſſe videretur: Sciatis, inquit;

quit, „ quia ſi (a) hæc feceritis & talibus conſiliis acquieveritis, nunquam „ me fidelem habebitis, ſed & quos utcumque potero, à veſtra fidelitate revocabo, & cum omnibus Coepiſcopis „ meis vos & omnes veſtros excommunicans æterno anathemate condemnabo: pro fidelitate quam vobis ſervo „ hæc gemebundus ſcribo; quoniam cupio vos ſecundum Deum & ſecundum „ ſæculum ſemper eſſe honoratos; & non „ Satanæ ſed Chriſti adjutorio ad debitum vobis conſcendere regni faſtigium. Hæc Fulco patria veluti libertate ad octodecim annorum ſcribit adoleſcentem, quo trepidum vixque regnantem, atque ex ope pendentem ſuâ gravibus minis ab impia ſocietate deterreret, atque interim quid ipſe proprio nomine diligenter ſecernit ab iis, quæ Coepiſcoporum nomine minitaretur *cum Epiſcopis*, inquit, *æterno anathemate condemnabo*, Regemque, & qui ſimul in impiam ſocietatem conſenſiſſent. At ſuo nomine ut Procerum primus, atque in regno maximè pollens autoritate. *Nunquam me fidelem habebitis, & quoſcumque potero à veſtra fidelitate revocabo.* Hujuſmodi verò minas per ea tempora paſſim à Proceribus adverſus imbecillem Regem, infirmiſſimo imperio ac regno jam à Carolina ſtirpe ad aliam familiam inclinato, pridem inolita ſuperbia jactatas ſi quis ad certum jus legitimique exempli auctoritatem trahat. Næ ille non jam Romano Pontifici atque omnibus Epiſcopis, ſed omnibus omninò Proceribus permittat omnia adverſus regiam majeſtatem. Certè hîc nihil legitimo ordine geſtum, ſed unius viri factum: imò verò non factum ſed dictum, nullo effectu conſecuto, nullo anteà, nullo poſteà exemplo legimus. Hæc illa ſunt, quibus jus novum omnibuſque retrò ſæculis inauditum ſancire ſe poſſe arbitrantur.

(a) *Frod.* hiſt. Rom. l. 4. c. 5.

CAPUT XXVI.

Atto Vercellenſis; Burchardus Vormatienſis *decimi ſæculi auctores proferuntur.*

Decimo ſæculo Attonis (b) Epiſcopi Vercellenſis claret auctoritas. Is igitur Epiſtola ad Valdonem Epiſcopum multa de Regibus, eaque ſuperiorum ſæculorum traditioni conſentanea tradit. Hæc imprimis: *De fidelitate perverſis etiam regibus præſtandâ: Davidis ac Samuelis exemplo,* Chriſtique auctoritate obſervandos eos: ſupremam eorum eſſe ſolique Deo ſubditam poteſtatem evictum ex illo Davidis; *tibi* (c) *ſoli peccavi*: atque ex interpretatione Caſſiodori ea quam ſuprà retulimus, tum *quanta cautela* bonis obſequendum, cùm *nec malos* repellere liceat, atque ex Chryſoſtomo eſſe *in poteſtate populi facere Regem quem vult, factum de regno repellere non in ejus poteſtate, utque fidelitatem quam jurando Regi promiſerint inviolabilem teneant.* Nondum ſcilicet juramenta fidelitatis ſolvi à Pontifice cogitabant. Hæc de Attone paucis, ne ab aliis Patribus jam audita cum Lectoris tædio repetamus. His liquet priſcam traditionem proximis etiam Gregorii ſeptimii temporibus viguiſſe.

Per eadem tempora (d) floret Beatus Burchardus Wormatienſis Epiſcopus doctus, ac pius Canonum compilator ibi decretorum libro 15. multa de Regum ſuprema atque à Deo conſtituta, ſolique Deo ſubjecta poteſtate ex ſancto Iſidoro Hiſpalenſi, collecta legeris: neque hîc, neque alibi quidquam de deponendis Regibus, aut ſolvendo fidelitatis

(b) *Atto. Vercel.* Ep. ad Vald. ſpicil. T. 8. p. 99. (c) Vide ſup. cap. (d) *Decret.* Burchar. l. 15. ch. 38. & ſeq.

Digitized by Google

Sacramento legitur, ut in ſecutis poſteà Canoniſtis nondum hæc decreta, nondum hi Tituli vel nomine noti erant: nondum enim Gregorius VII. prodierat.

Quàre cùm eodem ſæculo exeunte Robertus Rex Francorum, Hugonis Capeti filius, ea commiſiſſet, propter quæ excommunicandus videretur, dicta quidem ea ſententia eſt: de deponendo eo, aut de obedientia deneganda nihil tentatum, nihil dictum, nihil cogitatum fuit. Sed tanta res paulò diligentiùs providenda.

CAPUT XXVII.

Eodem Sæculo Decimo ROBERTUS *Francorum Rex excommunicatus, nulla depoſitionis mentione.*

ROberti Francorum Regis hiſtoriam Baronius (a) ex Græcis auctoribus ſic refert. Anno 998. Robertus inceſtum conjugium cum Bertha ſibi affinitate conjuncta fecerat, cui conjugio cùm Epiſcopi faverent à Gregorio quinto meritò reprehenſi ſunt. Id ſcribit ſanctus Pontifex Leo Nonus ad Henricum Roberti filium, Ivone Carnotenſi referente, ea reprehenſione commoti, (b) *omnes ferè Galliarum Epiſcopi Virum & Uxorem communi ſententiâ excommunicavere.* Petrus (c) Damiani Cardinalis Vir Doctiſſimus atque ſanctiſſimus hæc ſcripſit. Scriptum autem in Hiſtoriæ Aquitanicæ fragmentis Pithœi collectione editis: Alii hiſtoriæ Francorum fragmenta vocant, quod agnoſcens (illicitum nempè Roberti conjugium) *Papa* (d) *Gregorius totam Franciam anathemate percuſſit.* His ſubdit nota illa de Berthæ monſtroſo partu, quibus Robertus ad ſe reverſus, ac deindè cum toto regno Anathemate eſt abſolutus. Sub tam tremendo Anathemate per omnes Epiſcopos, atque ipſum poſteà Romanum Pontificem pronunciato, nemo ſcripſit, nemo intellexit detractum aut detrahendum Roberto imperium; neque in Republica quidquam immutatum fuit. Quod Petrus Damiani refert à Regis ſocietate receſſiſſe univerſos & tantum duos ſervulos ad neceſſarii victus officium remanſiſſe, vel inflatum eſt ab iis qui pio viro hanc hiſtoriam enarrârunt, vel ità temperandum, ut neque intermiſſa ſint à publicis Regni adminiſtris neceſſaria officià, ſine quibus Regna ne modico quidem tempore ſtare poſſunt. Cæterum ſi publica officia vel tantillum ceſſaſſent tali interregno ac neceſſario ſecuta rerum confuſione omnes hiſtoriæ perſonarent.

(a) *Bar.* t. X. an. 998. (b) *Ivo. Carn.* Decret. paſt. IX. cap. 8. (c) *Pet. Dami.* t. III. opus 34. cap. 6. ad Deſi. Caſſin. p. 260. (d) *Bar.* ibid.

CAPUT XXVIII.

Undecimi Sæculi exempla & teſtimonia ſub LEONE IX. *&* VICTORE II. *paulò ante Gregorium* VII. Petri Damiani *ejuſdem Gregorii* VII. *familiariſſimi locus à Baronio reprehenſus.*

UNdecimo ſæculo ante Gregorium ſeptimum nemo ab antiqua traditione diſceſſerat.

Anno 1052. Sanctus Leo Nonus profectus eſt in Germaniam ut inter Henricum II. Imperatorem, Andream Hungariæ Regem, poſt atrocia bella pacem componeret, qua de re Hermannus (e) Contractus ad annum eum ſic habet, „Dominus (f) Leo Papa ab Andrea accitus „cùm pro pace componenda intervenisſet Imperatorem ab obſidione avocavit, eumque ſibi per omnia conſentaneum:

(e) *Herm.* ad an. 1052. (f) *Bar.* T. XI. ad eumdem an. p. 181.

„ neum inveniens, ſed è contrà Andream „ conſiliis ſuis minùs parentem experiens, „ offenſus, eique excommunicationem ut „ poté deluſa Sede Apoſtolica minitans „ cum Imperatore diſceſſit „. Audis ex„ communicationem minitans„, non ſanè depoſitionem : nondum hæ formulæ invaluerant, nondum ille, quem vidimus, Gregorii ſeptimi ritus, quo minabatur Regibus, niſi obtemperarent ſe ab eorum obedientia ſubditos pŏpulos repulſurum.

Necdum eam formam noverat Victor ſecundus anno 1055. cùm petente (a) Imperatore Henrico ſecundo ab eo Pontifice Concilioque Turonenſi devictum eſt Ferdinandum Caſtellæ & Leonis Regem *niſi deſiſtat à cæpto excommunicatione percelli, & univerſam Hiſpaniam ipſi ſubjectam interdicto ſubjici debere.*

Per ea tempora Petrus Damiani, (b) Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, Epiſcopus Oſtienſis, Hildebrandi tum Archidiaconi Cardinalis, mox Gregorii ſeptimi (c) familiaris: ſanctitate, doctrina ac pœnitentiæ Chriſtianæ laude floruit is ab Epiſcopis arma tractari ſtudioſiſſimé prohibebat *cùm præſertim*, inquiens, *inter regnum & Sacerdotium propria cujuſque diſtinguantur officia, ut Rex armis utatur ſæculi, & Sacerdos accingatur gladio ſpirituali, qui eſt verbum Dei. De ſæculi enim Principe Paulus dicit, non ſine cauſa gladium portat: Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malè agit. Ozias Rex qui Sacerdotale uſurpat officium Leprâ perfunditur : & ſi Sacerdos arma corripit, quod utique Laïcorum eſt, quid meretur ?* Prorſùs ex priſca diſciplina : quæ ſi quis intellexerit, haud magis arma quàm cætera temporalia ac Civilia ab Eccleſiaſtica poteſtate, ut quidem Eccleſiaſtica eſt, penitùs amovebit.

Cùm autem objicerent Leonem Nonum *bellicis uſibus ſe frequenter impliciſſe Pontificem*, nihil hæc moratus exempla reſpondet, *num quid hoc legitur vel legiſſe, vel literis docuiſſe Gregorius* (ille Magnus ſcilicet,) *qui tot rapinas ac violentias à Longobardorum feritate eſt perpeſſus ? Num Ambroſius bellum Arianis ſe ſuamque Eccleſiam crudeliter infeſtantibus intulit, num quid in arma ſanctorum quiſpiam traditur inſurrexiſſe Pontificem ?* qui ſi deponi Reges, ſubſtitui alios, atque ad ea decreta ſtatuenda bella civilia concitari vidiſſet, eodem profectò jure inclamaturus eſſet num Longobardos Reges Gregorius, aut Arianos Ambroſius depoſuiſſe legitur ? Cui adverſus eos ſanctorum quiſpiam traditur inſurrexiſſe Pontificum ; Aut fidelitatis ſacramenta ſolviſſe, aut ad arma ſumenda ſubditos populos incitâſſe.

Senſit Baronius (d) quo iſta pertinerent, atque allatis Petri Damiani verbis hæc adſcribere non veretur : *huc uſque Petrus Damiani, cui Catholica dogmata penitùs adverſantur, quibus hæreſis errore notantur omnes qui ab Eccleſia Romana, Cathedra Petri è duobus alterum gladium auferunt, nec niſi ſpiritualem concedunt.* En quales hæreſes comminiſci & ſanctiſſimis Viris ac de Sede Apoſtolica bene meritiſſimis exprobrare non dubitant.

CAPUT XXIX.

Ejuſdem Petri Damiani ſub Alexandro II. *proximo Gregorii* VII. *Anteceſſore inſignis locus, quo docet utraſque poteſtates, & diſcretas eſſe, & ſupremas & ſocias.*

SUmma ejus quam tradidimus doctrina fuit utraſque poteſtates & eſſe diſ-

Ee 2

(a) *Bar.* t. XI. ad an. 1055. p. 224. (b) *Pet. Dami.* Epiſ. ad Firm. Epiſc. (c) *Baron.* T. XI. an. 1053.

(d) *Bar.* ibid. p. 190.

Digitized by Google

diſcretas, & in ſuo ordine ſupremas, interim ſocias. Ea de re extat ejuſdem Petri Damiani locus egregius, quem eò diligentiùs notari peto quod ejus doctrinâ loci quædam difficultates poſteà ſuborturæ facilè diſſolvantur.

Petrus igitur Damiani anno 1062. ſub Alexandro II. proximo Gregorii VII. anteceſſore adverſus Cadaloum Parmenſem Antipapam ſcripſit Dialogum, qui inſcribitur, *diſceptatiò ſynodalis*: quo in dialogo hanc tractat quæſtionem an Alexander II. ſine autoritate Imperatoris ritè electus fuerit adverſùs conſuetudinem, & conceſſa Imperatoribus privilegia. Petrus Damiani ea quidem privilegia agnoſcebat: ſed Regis pucrilitatem ac neceſſitatem cauſabatur. Qua quidem in diſceptatione, multa de Regum, multa de Pontificum auctoritate occurrebant, iſtud imprimis quo ſanctus Cardinalis ſermonem concluſit: „Amodo igitur dilectiſſi„mi illinc Regalis aulæ Conſiliarii, hinc „ſedis Apoſtolicæ Comminiſtri, utraque „pars in hoc ſtudio conſpiremus labo„rantes ut ſummum Sacerdotium & Ro„manum ſimul confœderetur imperium, „quatenus humanum genus quod per „hos duos apices in utraque ſubſtantia „regitur, nullis, quod abſit, partibus „quod per Cadaloum nuper factum eſt, „reſcindatur. Sicque mundi vertices in „perpetuæ Caritatis unione occurrant, „ut inferiora membra per eorum diſ„cordiam non reſiliant, & quatenus ab „uno Mediatore Dei & hominum hæc „duo, Regnum ſcilicet & Sacerdotium, „divino ſunt conflata myſterio: ità ſu„blimes iſtæ duæ perſonæ tantæ ſint & „unitate jungantur, ut quodam mutuæ „Charitatis glutino, & Rex in Roma„no Pontifice, & Romanus Pontifex „inveniatur in Rege, ſalvo ſcilicet „ſuo privilegio Papæ, quod nemo „præter eum uſurpare permittitur. Cæ„terum & ipſe delinquentes, cùm cau„ſa dictaverit, forenſi lege coërceat, „& Rex cum ſuis Epiſcopis ſuper anima„rum ſtatum prolata ſacrorum Cano„num autoritate decernat, ille tanquam „parens paterno ſemper jure præemi„neat; iſte velut unicus filius in amo„ris illius amplexibus requieſcat„. Poſteà quam hæc ſcripſit vir ſanctiſſimus paulò antè Gregorii VII. Pontificatum moritur. Hìc ambæ poteſtates inter ſe ut duo apices comparantur. His ſua in utraque ſubſtantia, terrena ſcilicet & Cæleſti, aſſignantur officia. Eæ ut Principes ſuoque in ordine ſupremæ ſociali tantum fœdere conjunguntur, non altera alteri in ſuis quidem rebus ſubditur: & quo jure Regi permittitur ut *ſuper animarum ſalute ſed ex Canonum auctoritate decernat*: eodem jure permittitur Pontifici ut *delinquentes* etiam pœnis temporalibus, *ſed forenſi lege non* innata ſibi poteſtate coërceat: quæ multum alienæ ſunt ab ea ſubordinatione, eaque in temporalibus, licèt indirecta, ſed tamen ſuprema & abſoluta, ipſique Pontifici innata & congenita poteſtate quam jactant.

Quod autem Papæ ſuum ſalvum eſſe vult *privilegium, quod nemo præter eum uſurpare permittitur*. Hoc eò certè pertinet, ne quod proclive erat, ac per ea tempora uſitatiſſimum, Imperator etiam vetita & inconceſſa tentaret, atque ut, quemadmodum ſubdit Papa, *tamquam Parens paterno ſemper jure præemineat*: non in eo profectò ut alienum etiam invadat officium, & utramque ſubſtantiam, terrenam ac Cæleſtem, in ambos divino nomine diſpoſitam quocumque nomine ſibi vindicet.

CAPUT XXX.

Geſta ſub ALEXANDRO II. *&* *Gregorio VII, uſque ad inceptum annum*

num 1076. Dictorum in hoc libro circà primam quæſtionem ſumma & concluſio.

HÆc ergò ſocietas ambarum poteſtatum innato cuilibet, ac ſupremo jure ſua tutantium ſub Alexandro II. Gregorii ſeptimi anteceſſore vigebat, & ille quidem anno 1073. Henricum Teutonum atque Italiæ Regem III. Imperatorum IV. Romam vocavit *ad ſatisfaciendum pro ſimoniaca hæreſi, aliiſque nonnullis emendatione dignis.* Sic ipſe Baronius ex Conrado Abbate Urſpergenſi docet. Memorat idem Baronius ex Lamberto (a) Schafnaburgenſi, horum temporum Hiſtorico elegantiſſimo pariter & diligentiſſimo, auſum eſſe Imperatorem prohibere Thuringos ne ab Epiſcoporum ſynodo ad ſedem Apoſtolicam appellarent. Nihil hactenus aliud nec in hiſtoriis nec in citatione apparet præter cauſas Eccleſiaſticas. Cujus autem pœnæ interminatione vocatus eſt Imperator; an excommunicationis, ut fieri ſolebat, an depoſitionis? tacent Hiſtorici. Sed ipſo ſilentio nihil extraordinarium, aut novum interveniſſe probant. Quin etiam Gregorius VII. Alexandro paulò poſt mortuo negotium perſecutus, citat ille quidem Henricum anno 1076. ſui Pontificatûs IV. ſed qua pœna intentata auctores diſertè memorant nempè denunciatum ei eſt Papæ nominè ut ſe Romæ ſiſteret ad ſecundam feriam ſecundæ hebdomadæ in quadrageſima, ac niſi dicto die judicio ſe ſiſteret: *ſciret* (b) *ſe abſque omni procraſtinatione eodem die de corpore ſanctæ Eccleſiæ Apoſtolico anathemate reſcindendum eſſe.* Hæc refert Baronius ex Lamberto Schafnaburgenſi. Eadem habet auctor hiſtoriæ Saxonici belli: *Si ſacris Canonibus noluiſſet Rex obediens exiſtere & excommunicatos à ſocietate ſua repellere ſe eum velut putre membrum anathematis gladio ab unitate ſanctæ matris Eccleſiæ minabatur abſcindere.* Hactenus more majorum pro Eccleſiaſticâ poteſtate anathema, non depoſitionem comminatur. Quomodo huc decurrerit ad alteram hujus tractationis partem attinet; quamobrem hîc figamus pedem, ac reliqua in ſuum mittamus locum. Hîc quidem demonſtrare ſufficit ad Gregorium uſque ſeptimum, imò ipſo Pontifice ad annum 1076. jam inceptum totis ferè undecim ſæculis nullum exemplum occurrere, quo delinquentes Reges à Pontificibus depoſitione mulctati ſint, aut ulla depoſitionis interminatione à graviſſimis quibuſque ſceleribus deterriti: cùm magnis viribus magniſque animis polleret Eccleſia, ac toties eædem cauſæ intervenerint propter quas Gregorius ac ſecuti Pontifices à ſe id maximè fieri confiſi ſunt.

Quid autem memoro Reges? imò cùm tot extiterint in privata fortuna impii, ſcelerati, hæretici, nihil unquam juris in eos Eccleſia ſibi ſumpſit, utcumque Eccleſiæ eſſent nocentiſſimi, niſi ut ſacris arceret, vel à Sacerdotali ordine moveret. Cæterum in eorum bonis fortunis familia Civili ac temporali ſtatu nihil omninò tentavit, nihil à ſe immutari poſſe credidit. In exilium acti ſunt paſſim hæretici, ſed ab Imperatoribus, quod officium ubi Imperatores omiſêre ſua quidem peregit, at in temporalibus nihil aggreſſa Eccleſia eſt, mulctati auro hæretici, ſed item ab Imperatoribus, non id Eccleſia decernebat; ſed ab Imperatoribus decerni interdum ſupplicabant; id Conciliorum acta, id Patrum monumenta teſtantur. At qui Eccleſiaſticæ rei plerumque conducit animadverti non tantum in Reges, ſed etiam in pri-

(a) *Lamb.* Schaf. an. 1073. (b) *Lamb.* Schaf. ad an. 1076. p. 1. Cap. 5. *Bar.* T. XI. an. 1076. p. 476.

privatos ac ſi illi ratiocinio locum damus ab Eccleſiaſticâ poteſtate poſſe ea fieri in rebus etiam temporalibus, quæ animarum reique Eccleſiaſticæ neceſſaria videantur: haud minùs privati quàm Reges ſua dignitate, honore, poſſeſſione, familia dejiciendi erant.

Verum id Eccleſia nunquam ſibi tribuit. An verò Imperatores magis quàm privatos in poteſtate habebat; aut quæ familias intactas relinquebat imperia commoveret? abſit; ac ſuccurrit illud Tertulliani *quod in neminem licet id forte nec in ipſum* (Imperatorem ſcilicet) *qui per Deum tantus eſt.*

CAPUT XXXI.

An valeat id quod PERRONIUS *Cardinalis ad antiquitatis exempla reſponderit.*

EX ante dictis verò facilè ſolvitur Perronii (a) Cardinalis tanto viro, niſi vehementiſſimè fallor, parum digna reſponſio. Is celebri illa oratione in Conventu totius Regni habita ait, Juliani & aliorum quorundam exemplis haud magis concludi deponi non poſſe Reges quàm non poſſe excommunicari: quippe qui ut depoſiti non ſunt ità nec nominatim excommunicati. Qua reſponſione nihil eſt vanius: quorſum enim, quæſo, pertineret nominatim excommunicari Julianum quaſi non ipſe ſe ab Eccleſia ſatis inſolenter atque impiè abrumperet? aut verò non ſatis fureret in Chriſtianos niſi etiam ultrò exacerbaret inani illata contumelia? non id profectò res poſcebat, ut excommunicarent impium & contemptorem, qui nihil niſi talia deſpiceret, plebi verò Chriſtianæ ſatis ipſe per ſe execrationi eſſet. Defuere imperio, ſubtrahere ei plebis obſequium, ac robur exercitûs oportebat, & quidem fas fuiſſet. Quidni cùm & vires & animi ſuppeterent, neque Eccleſiæ res in gravius unquam diſcrimen adductæ fuiſſent? Hoc primum. Tum ſi Eccleſia primis illis ſæculis impiis excommunicandis atque hæreticis aut ſceleratis Regibus interdum abſtinuit, quandò ſatis eos exiſtimavit notatos eſſe, aut alia id argumenta ſuaſerunt: at ſæpè in alios Principes vim ſuam exercuit. An non enim Anaſtaſium & Leonem Iſaurum, ejuſque ſucceſſores, Lotharium etiam juniorem Regem & alios nominatim etiam excommunicatos vidimus? Quin Eccleſia ipſa comminatione, quid in reges poſſet oſtendit? Denique ſi de Regibus cenſura Eccleſiaſtica tacuiſſet, exerebat ſe certè in privatos: cùm interim Eccleſia quanta poterat voce inclamaret Reges in Eccleſiaſticis haud minùs ſibi ſubjici quàm cæteros, neque enim perſonarum acceptionem eſſe apud Deum. Neque verò neceſſe eſt id probari quod nemo negaverit. Jam verò exſurgit invicta argumentatio cenſuram ſuam Eccleſia, ſuam illam à Chriſto traditam in irrogandis ſpiritualibus pœnis poteſtatem ab ipſa Chriſtianitatis origine, ubique terrarum & ſemper exeruit in Principes, in privatos, in Clericos, in Laïcos effectu, judiciis, interminatione gravi, at eam, quam ipſi tribuunt, poteſtatem delicta coërcendi per temporales pœnas, ſcilicet depoſitiones & privationes ipſius auctoritate irrogatas totis mille & quod excurrit annis, nuſquam in Principes, nuſquam in Laïcos, nuſquam ſententia dicta, nuſquam interminatione demonſtravit. Quàm ergo certum eſt vim illam adhibendæ delictis pœnæ ſpiritualis per ſe ſe Eccleſiæ inſtitutione Chriſti convenire; tam profectò certum eſt vim adhibendæ pœnæ temporalis non ipſi à Chriſto eſſe datam, nihilque omninò eſt

(a) *Harang.* du Card. du Per. p. 630.

eſt verius quàm quod aſſerimus poteſtatem illam non eſſe Eccleſiæ à Deo datam, quam tot labentibus ſæculis nunquam exercuerit, nunquam agnoverit.

CAPUT XXXII.

An ejuſdem Perronii *Cardinalis diſtinctio valeat Paganos inter Principes & Chriſtianos aut Eccleſiæ fidem juratos. Romanum imperium pridem Chriſtianum, alia Chriſtiana regna: nec dum tamen memorata poteſtas Reges deponendi.*

Quod autem id Perronius eminentiſſimus (a) Cardinalis miro ambitu apparatuque verborum venditabat à Paganis Regibus maximo haberi diſcrimine eos Reges regnaque, quæ jam Chriſto colla ſubdiderint, & Chriſtum Regem agnoverint, id verò cùm ſponte corruit, nullo unquam in Scripturis ac traditione Patrum hujus diſcriminis veſtigio, tum ex ante dictis perſpicuè confutatur: ecce enim in undecimo verſamur ſæculo 600. ferè anni ſunt ex quo ſanctus Remigius; quod eſt hîc à Cardinali Perronio memoratum, Clodoveo dixit mitis, *depone colla, Sicamber*: nec dum aliquid inaudivimus de Regibus judicio Eccleſiaſtico regni privatione damnandis. Atque ut jam anteriora ſæcula omittamus ſexto Eccleſiæ ſæculo Anaſtaſius; octavo Leo Iſaurus, ejuſque ſucceſſores fidem Eccleſiæ ejurati Romam ipſam obtinebant. Cùm multis ante ſæculis ſanctus Auguſtinus Romanum Imperium Chriſti mum appellâſſet notum illud hæreſi Pelagianâ *univerſam* (b) *Romanam Eccleſiam, Romanumque Imperium, quod Deo propitio Chriſtianum eſt, fuiſſe commotum.* Eoque antiquior (c) Optatus Milevitanus ſcripſerat, „ Eccleſiam „ eſſe in Imperio Romano quod Libanum appellat Chriſtus in Canticis „ Canticorum, cùm dicit veni, ſponſa „ mea, veni à Libano, id eſt, de Impe„ rio Romano. Ratus id quod erat „ Romanum Imperium ipſi Evangelio, „ ipſique Eccleſiæ Propheticis vocibus „ ac ſingulari providentia dedicatum; Quò factum ut Roma Caput gentium, in Eccleſiæ Religioniſque Caput conſecrata fuerit, Chriſtique imperio Priſci, Curii, Fabii, Scipiones, ipſi etiam Cæſares neſcii, majorique vi acti militârint.

Quin etiam ſub Paganis Imperatoribus perſecutione eam cum Eccleſia Romani Imperii conjunctionem Patres intelligere viſi: cùm Melito Sardianus (d) in Apologia ad Marcum Aurelium data annotaret ſub Auguſto incœpiſſe prædicationem Evangelicam eo ſcilicet tempore quo Imperatores ſumma cum poteſtate Romæ eſſe cæperant, congenitamque Imperio Romano Chriſtianam Philoſophiam ipſi imperio ornamento ac præſidio fuiſſe tamquam eam, quæ ſecuta eſt Romani Imperii cum Eccleſia Chriſti, ſocietatem præſagirent.

His verò completis, quæ Prophetica eloquia prædixerant, tamen Imperium Romanum, jam Chriſtianum, jam Chriſto conſervatum Conſtantii, Juliani, Valentes, Anaſtaſii, nihil prohibente Eccleſia, & alii innumerabiles hæretici atque perſecutores tenuerunt, cùm etiam id quod illi graviſſimum putant, ipſi Imperatores dato Sacramento Chriſto Regi addicti eſſent.

Nempè Chriſtiani intelligebant Imperium Romanum hoſpitam in terris, atque peregrinam complexum Eccleſiam, haud minùs eadem regnandi jura ſervare: neque obeſſe religionem Imperio; quod non illa feciſſet, ſed omnibus numeris abſolutum ingreſſa eſſet. Unde illa manârunt ſancti Optati Milevitani, Donatiſtas increpantis, cùm adverſantibus

(a) Harang. du Card. du Per. p.629. (b) S. Aug. l. 2. de pec. orig. C.9. (c) Opt. Milev. l.3.

(d) Euſeb. hiſt. l. 5. Cap. 25.

Digitized by Google

bus Chriſtianis Imperatoribus immodeſtè obſtreperent : *Non enim Reſpublica eſt in Eccleſia , ſed Eccleſia eſt in Republica , hoc eſt , in Imperio Romano* , & cætera , quæ jam retulimus , quod inde concludit: *Meritò Paulus docet orandum dum eſſe pro Regibus & poteſtatibus. Etiamſi talis eſſet Imperator , qui Gentiliter viveret , quantò quod Chriſtianus , quantò quod Deum timens, quantò quod Religioſus , quantò quod miſericors* ? Ut hæc quidem cauſa ſit ſtudioſioris obſequii in Imperatorem , quod ſit Chriſtianus: Cæterum Imperium Gentili æquè ac Chriſtiano conſtet. Atque hæc de Regibus hæreticis , aut propter ſcelera exoſis uſque ad Gregorii ſeptimi tempora dicta ſint.

CAPUT XXXIII.

Altera Quæſtio : An nullo quoque interveniente peccato , propter Eccleſiaſticam utilitatem Reges deponendi viſi ſint ab Eccleſiaſtica poteſtate ? Childericus Regum Merovingiaorum ultimus. Caput : alius 15. q. 6. ex Gregorio ſeptimo Gloſſa in illud caput : Majorum de eo capite ſententia.

ALtera pars hujus , quam impugnamus , ſententiæ , eſt , ab Eccleſiaſtica poteſtate deponi Principes etiam innocuos , ſi id res Eccleſiæ poſtulârunt. Jam ergo tantæ rei , quæ proferant , exempla videamus.

Primum iſtud produnt in Childerico Rege medio octavo ſæculo, anno ſcilicet Domini 730. quod imprimis notari volumus , ut ſtatim animadvertant quàm hæc tot ſæculis inaudita fuerint.

Legamus poſteà quomodo factum referat Gregorius ſeptimus , *Zacharias Papa Regem Francorum deponit , & omnes Francigenas à vinculo Juramenti, quod ſibi fecerant , abſolvit.* Hæc libro quarto Epiſtolâ ſecundâ , libro verò octavo Epiſtolâ vigeſimâ primâ paulò fuſiùs. *Alius item Romanus Pontifex , Zacharias videlicet , Regem Francorum, non tam pro ſuis iniquitatibus quàm pro eo quod tantæ Poteſtati non erat utilis à Regno depoſuit , & Pipinum Caroli Magni Imperatoris patrem in ejus loco ſubſtituit , omneſque Francigenas à juramento fidelitatis, quod illi fecerant, abſolvit* , ex quibus Gregorii verbis conflatum eſt caput *alius* 15. q. 6. ſub Gelaſii nomine à Gratiano per ſummam temporum inſcitiam editus.

Hîc notanda verba quædam : Primum illa : *Non tam pro ſuis iniquitatibus quàm pro eo quod tantæ poteſtati non erat utilis.* Certiſſimum enim eſt Childericum nullius ſceleris fuiſſe accuſatum : quod autem Gloſſa hîc memorat in verbum *inutilis* , id ità interpretandum eſſe quod fuerit *diſſolutus cum mulieribus* & *effeminatus* : abſurdam interpretationem quis non videat ? ſed tamen Gloſſatorem puduit innocuum Principem ac nullius unquam ſceleris poſtulatum , tamen depoſitum fuiſſe : quare hæc falſa & inania de mulierum amoribus , nullo unquam auctore , commentus eſt. Quod verò addit , ſi tantum inutilis fuiſſet, dandum ei *coadjutorem* , ſatis profectò oſtendit quàm parum probaret deponi Principem eo nomine quod eſſet inutilis. Ex quibus manifeſtum eſt Gloſſatores Romanos quantumvis Poteſtati Ponficiæ faveant , adeò puduiſſe eorum quæ Gregorius ſepimus dixerit , ut ea quâ poterant interpretatione mollirent.

Secundò nec repetam de verbo *Depoſuit* , quod idem Gloſſator , ut nimium ad hunc modum molliendum cenſuit , *dicitur depoſuiſſe qui deponentibus conſenſit.*

Tertiò

Tertiò notandum illud : *ſubſtituit Pipinum*, quod adeò eſt manifeſtè nimium, ut à nullo indirectæ poteſtatis vel ſtudioſiſſimo defenſore Romano Pontifici tribui poſſe putem. Si enim non modò Reges ac Domum regnatricem ſolio exturbare, verùm etiam nobiliſſimum Regnum, ejuſque optimates, populumque univerſum eligendi libertate, ſibique jus deſignandi Principis arrogare poteſt ; non video jam quid in Regna non poſſit aut cur non eum pro uno omnium gentium à Deo conſtituto Imperatore habeamus.

Quartò cùm audiemus auctoritate Zachariæ Pipinum Childerico fuiſſe ſubſtitutum : niſi intelligamus conſilio id, non imperio factum, omninò nimii, adeoque vani ſumus.

Quintò notandum verbum illud, *à juramento fidelitatis abſolvit* : quod à nullo idoneo auctore proditum geſta declarabunt.

Atque hæc quidem Gregorii ſeptimi verba ſunt, quomodò autem rem omnem intellexerint, qui poſt eum ſcripſère noſtri anteceſſores, paucis exponere erit operæ pretium.

Summa eſt ; depoſuiſſe, (a) id eſt, deponendum conſenſiſſe, ſuaſiſſe, conſuluiſſe, idque volentibus, jam conſilium à Papa, ut à *viro ſapiente ac Patre ſpirituali*, exquiſitum. Ac ſi pro imperio aliquid decreviſſet, numquam *permiſſuros fuiſſe Barones Regni Franciæ*.

Gerſon (b) vir maximus ſub Carolo ſexto libro, de Poteſtate Eccleſiaſtica, conſideratione duodecima ad adulationem refert, quod de *depoſitione unius Regis Franciæ per Papam Zachariam dicitur, tamquam Papalis auctoritas transferre poſſit gentes & Regna.*

(a) *Auct.* quæſt. de poteſtate Papæ. (b) *Gerſon* de Potes. Eccl. conſid. XII.

Almainus (c) verò ſub Ludovico Duodecimo hæc ſcripſit; *quia tunc temporis non erat Univerſitas Pariſienſis, & ſic pauci erant Docti in Francia & habuerunt recurſum ad Papam* : adeò abhorrebant ab eo ut putarent Francorum Regem à Papa pro poteſtate fuiſſe depoſitum.

Neque eſt prætermittendum, id quod Philippi pulchri tempore à Joanne Pariſienſi (d) nobiliſſimo Prædicatorii ordinis Theologo, ſcriptum eſt: *Non oportet ex ejuſmodi factis ſingularibus, quæ interdum ex devotione ad Eccleſiam, vel perſonam Eccleſiaſticam vel ex favore, vel ex cauſa alia, & non ex debito jure fiunt, argumenta ſumere.* Quo uno reſponſo tota objectio ſtatim concidit.

Sed quandoquidem hoc exemplo maximè abutuntur ut rei veritas eluceſcat, geſtorum ſeriem ab alto repetitam referimus. Cujus tractationis nobis eſt ſcopus, ut quid jure, quid injuria factum ſit, inquiramus ; ſed ut ſtatuamus ſeu jure, ſive injuria factum nihil omninò ad hanc cauſam pertinere.

CAPUT XXXIV.

Rei ſub Zacharia geſtæ ſeries : Regni Franci ſtatus. Evictum hæc nihil ad noſtram quæſtionem pertinere.

POſt Dagobertum Primum anno Chriſti circiter 641. Sigeberto & Clodoveo II. ejus filiis Francorum in Auſtraſiâ & Neuſtria Regibus, cæpit Majorum domus auctoritas invaleſcere. Exindè ſub Clodovei ſecundi liberis ac ſecutis

Ff Regibus

(c) *Almain.* de auct. ecc. in oper. Gerſon. 840. ext. 20. (d) *Jean Paris* Tract. de potes. Reg. & Papæ cap. 74.

Digitized by Google

Regibus nomen ac titulus Imperii penes Reges, vis penes majores domus fuit, Hi exercitibus ſummo jure imperitabant. Regia autoritas etiam apud milites vilis ac nulla habebatur.

Primus hic gradus eſt quo Regia infringi cœpit autoritas : conſtituto ſcilicet totius conſenſione gentis ordinario Magiſtratu, eoque perpetuo, qui ſummæ rerum ſuo jure præeſſet, militiámque omnem in poteſtate haberet; neque Reges id ſibi ſaltem reſervaverant, ut eum Magiſtratum deſignarent ipſi; conſenſione Procerum creabatur, ac ſemel conſtitutus, inconſulto Rege, omnia peragebat.

Interim Anſegiſus inclyta ſtirpe prognatus ac Sancti Arnulphi filius, majoris domûs nomine rerum potitus in Auſtraſiâ Martino & Pipino Heriſtallo liberis, tantam autoritatem reliquit ut ejus Regni. Principes ſummo jure fierent ad annum circiter Chriſti 687.

Is ſecundus gradus : quo Majores domus Auſtraſiani Regni ſummo & abſoluto jure facti Principes hæreditarii nulla jam in Auſtraſia Regum poteſtate.

Huic Principatui ad ſe unum poſteà devoluto Pipinus Heriſtallus magna victoria de Neuſtraſiis reportata adjunxit majoris domûs in Neuſtria poteſtatem, totámque Franciam ſuis ſubegit legibus, ac Francorum Princeps dictus eſt anno Chriſti 691.

Is Auſtraſiæ Principatum, ac majoris domûs in Neuſtria dignitatem ſuis hæreditariam fecit : qui tertius gradus eſt. Eo autem jure Carolus Martellus ejus filius Dux & Princeps Francorum fuit ſumma poteſtate, nullo Rege in Auſtraſia, in Neuſtria diverſis Regibus, ſed nomine tenus : quippe quos Carolus Martellus regeret, crearet, amoveret, reficeret, prout collibitum erat. Geſta hæc ſunt ab anno 714. ad annum 741. quo Carolus Martellus victoriis clarus obiit. Totius Franciæ Principatu, non modo ad ſe tranſlato conſenſione gentis, verùm etiam inter filios Carlomanum & Pipinum ſumma ac ſuprema poteſtate diviſo.

Carlomano ad annum Chriſti 747. Monachatum profeſſo Pipinus rerum potitus eſt : Childericus ultimus Merovingianæ ſtirpis Regis nomen obtinebat, nulla poteſtate.

Nihil hactenùs de poteſtate Sedis Apoſtolicæ audivimus dictum : tantæ mutationes una Procerum, totiuſque gentis conſenſione factæ, ſummíque Principatûs vis in Sancti Arnulphi domum tranſiit, repugnante nullo.

Hoc rerum ſtatu cùm Pipinus univerſi Francici nominis, ſummo cum Imperio ac totius gentis conſenſu hæreditarium Principatum teneret Regia familia Regnum abdicâſſe, ſeu potiùs ipſa penitùs interiiſſe videbatur : abjecta quidem Regni cura ipſâque poteſtate in alium Magiſtratum, eumque hæreditarium tranſlata. Eo enim ſtatu non unus aut alter Rex, ſed tota domus Regia; nec jam perſonarum vitio, ſed ex ipſa rerum conſtitutione erat inutilis; inutile quoque ac vanum ipſum nomen Regium, & quò inutile, eò etiam noxium, diſſolvendæ atque diſſipandæ Reipublicæ natum, neque ſtare poterat Regni corpus, quod in duas familias tanquam in duo capita ſcinderetur. Cum utraque familia jure ſucceſſionis parto, ſupremæ poteſtatis, altera vim ac rem, altera titulum propagatura eſſet. Cui ut incommodo mederentur anno 749. collecti Optimates unà cum Pipino conſilium habuerunt, ut Regis nomen cum ipſa poteſtate conjungerent. Placuit conſulere Zachariam Papam in hanc formam autore hujus ævi referente:

Si

Si (a) *ità manere deberent Franci, cùm penè nullius eſſent poteſtatis Reges, ſolo regio nomine contenti. Quibus Legatis Romanus Pontifex reſpondit, illum debere vocari Regem qui Rempublicam regeret. Detento igitur Childerico, & in Monaſterium detruſo, mox Franci Pipinum ſibi Regem conſtituunt.*

Hic profectò videmus ut in magna & ambigua re exquiſitum conſilium, quo nullo eſt gravius Sedis, nempè Apoſtolicæ propoſita difficultas; *an ità manere deberent Franci?* Regia poteſtate ſcilicèt à regio nomine ſeparata. Reſponſum datum: *debere vocari Regem, qui Rempublicam regeret,* Nempè de nomine quæſitum & reſponſum eſt cùm de re conſtaret, ac vim ipſam Principatûs totius conſenſu gentis penes Pipinum eſſe, nemo dubitaret.

Accepto reſponſo, Pipinus Rex eſt conſtitutus, ſed à Francis, *Franci*, inquit, *ſibi Regem conſtituunt*, neque enim à Pontifice poſtulabant ut id ipſe faceret, ſed interrogabant rectène id ipſi facturi eſſent.

Eamdem conſultationem huic ævo proximus & Caroli Magni familiaris Eginardus, (b) his verbis refert: *Miſſi ſunt Burcardus & Folradus Romam ad Zachariam, ut conſulerent Pontificem de cauſa Regum, qui illo tempore fuerunt in Francia, qui nomen tantum Regis, ſed nullam poteſtatem Regiam habuerunt.* Hæc conſultatio, ſecutum eſt reſponſum, *melius eſſe illum Regem apud quem ſumma poteſtatis conſiſteret.* Jam ergò poteſtas ipſa penes Pipinum erat, non à Pontifice conceſſa, ſed totius conſenſione gentis Pipino attributa. Cætera Eginardi poſteà memorabimus. Nunc ad autores ejus ævi redeamus.

(a) *Gen. Reg.* Franc. T. I. Duch. pag. 796.
(b) *Eginard.* annal. Franc.

Fredegarius (c) ſeu ejus continuator hæc ſcripſit: *quo tempore cum conſilio & conſenſu omnium Francorum miſſa relatione à Sede Apoſtolica autoritate percepta, præcelſus Pipinus electione totius Franciæ in Sedem Regni cum conſecratione Epiſcoporum & ſubjectione Principum cum Regina Bertradane, ut antiquitùs ordo depoſcit, ſublimatur in Regno.* Vides qua poteſtate Rex ſit ſublimatus. *Nempè electione totius Franciæ.* Anteceſſit, ut in magna re à Francis ipſis miſſa relatio ſeu conſultatio ad Zachariam Pontificem, tum ab ipſo reſponſum, *ſeu autoritas*, quæ vox Latinè perſæpè conſilium ſonat. Neque tamen negamus juſtæ deciſionis loco fuiſſe profectum à tanta Sede, ex ipſa totius gentis conſultatione, reſponſum. Sed aliud eſt datum ambigentibus graviſſima etiam autoritate conſilium, aliud prolatum de rebus civilibus ordinandis, pro poteſtate decretum.

Reliqui ſcriptores paſſim *conſultum & interrogatum* Zachariam referunt: Papæ ſecutum reſponſionem memorant: quam modo *conſilium*, modo *autoritatem*, modo *conſultum*, modo *mandatum*, modo pro honorificentia Sedis Apoſtolicæ *juſſionem*, *ſanctionem*, *Imperium* etiam nonnulli appellant: quæ voces, quoniam diverſiſſimæ virtutis ſunt, ad unum ſenſum ex rei geſtæ ſerie reducuntur, nempè ut quæ Zacharias conſultus interrogatúſque *reſponderet*, *conſuleret*, *mandaret*, hoc eſt, ejus ævi vulgari & notæ ſignificatione reſcriberet; id Franci Proceres quaſi juſſionis, certæque autoritatis loco ſponte acciperent, atque ex Pontificis ſen-

 tentia.

(c) *Fredeg. Chriſt.* ibid. 773.

tenti rem gererent, eò magis, quò ipſis placita eorumque rationibus conſentanea reſpondiſſet.

Quare omnes uno ore ſcribunt totius electione gentis Pipinum conſtitutum; quippè in explicando Zachariæ decreto, *Imperii* voce uſus eſt ſcriptor Cretaneus à doctiſſimo, ſanctiſſimóque viro Joanne Mabillonio Benedictino in opere Diplomatico relatus. Hæc addit: *Pipinus Rex Pius per autoritatem & Imperium Sanctæ recordationis Domini Zachariæ Papæ & unctionem Sancti Chriſmatis per manus Beatorum Sacerdotum Galliarum & electionem omnium Francorum in Regni ſolio ſublimatus eſt.*

Ergò Autorum omnium conſenſione liquet Pipinum electione Francorum Regem fuiſſe factum, neque alia ratione dejectum Childericum, ut hæc ad Zachariam referre, proprio, ac ſtricto, ut aiunt, verborum ſenſu, nihil aliud ſit, quàm toti antiquitati illudere.

Cæterum, quod Bellarminus, ejuſque aſſeclæ poſt Gregorium VII. de exſoluto per Zachariæ autoritatem fidelitatis Sacramento paſſim inculcant, nulla hujus rei apud autores iſtius vel proximæ ætatis mentio eſt: magníque intereſt, quid autores ipſo rei geſtæ tempore, vel ejus recente memoria ſcripſerint, ab iis ſecernere quæ poſterioribus ſæculis conjectura, vel ratiocinio addiderint, neque tantùm autorum verba, ſed etiam ipſa ſeries conteſtatur, id egiſſe Proceres Francos, non ut Pontifex Regem pro poteſtate tolleret, aut faceret, aut juſjurandum ſuo arbitrio ſolveret; ſed tantùm ut ab ipſis, magno autore, magna res ageretur, nec plebs temerè factum arbitraretur, quod tantus Pontifex comprobâſſet.

Summa eſt ut in gravi & ambigua re quæſitum à Pontifice an liceret Regem appellare, qui Regia poteſtate eſſet. Reſponſum id licere: reſponſum ea autoritate editum, quâ nullâ ſit Major pro juſta ac legitima deciſione habitum, ex eâque autoritate jam ab ipſa gente Regnum Childerico abrogatum atque in Pipinum tranſlatum eſſe: quandoquidem non id factum eſt. Ut Pontifex Regnum adimeret aut daret, ſed ut declararet adimendum vel dandum ab iis, quibus id juris competere judicâſſet.

CAPUT XXXV.

Clariùs demonſtratur hæc, utrumque ſe habent, nihil ad rem facere.

SEd ſi vel maximè adverſariis concedimus Francos jurejurando à Zachariâ exſolutos, nihil hoc ad propoſitum. Eſto enim Franci, qui nihil jam faceret Childericum, eumque ſolo contentum nomine regio, rem ipſam quodammodo abdicâſſe judicarent, tamquam ad cautelam, ut aiunt, & propter ipſam jurisjurandi reverentiam, à Zacharia petierint ut declararet illud eſſe irritum, eaque Religione ritè exſolutos Francos: hi poſteà Principem jam ipſa re nullum, neque admodum fortaſſe qua erat inſcitia, atque imbecillitate repugnantem, ipſo nomine exuerint: quid hoc ad quæſtionem noſtram? An id proptereà extorquebunt ut Pontifex Principem pleno Imperii jure gaudentem dejicere, aut populos nihil tale cogitantes jurejurando ſolvere, omnia denique erga ipſos nolentes, reluctantéſque facere, ſuo jure poſſit, quæ hic erga volentes petentéſque facta eſſent? Nihil eſt abſurdius.

At quæres cùm eò tandem deveniſſe

ſe videamur, ut jam fateri neceſſe ſit deponi poſſe Reges, cur non id potiùs Pontifici tuendæ Religionis, quàm tuendæ Reipublicæ cauſâ Proceribus permittamus, cùm multò majoris ſit Religionis, quàm Regni incolumitas? Reſpondemus primum falsò id imputari nobis, ut quæ erga Childericum geſta ſunt tamquam proba aſſeramus: neque enim quidquam aliud nobis propoſuimus, quàm ut de facto quæreremus, eoque expoſito doceremus totum hoc negotium tanta adverſariorum ambitione jactatum, nihil omninò ad rem aut ad eam, quam Pontifici aſſertam volunt poteſtatem pertinere. Jam ſi vel maximè probare cogeremur, reſpondemus: Secundò ex antedictis multò quidem eſſe majoris Religionis, quàm Reipublicæ incolumitatem in genere moris, & quod attinet ad ſalutem animarum: quod autem attinet ad civilis ſocietatis rationem, atque, ut vocant ſubſtantiam, non ità quippè cum proſtratâ Religione civilis ſocietas ſuo in ordine ſtare poſſit; proſtrata autem Republicâ, civilis ſocietas jam nulla ſit, quam tamen etiam penes Religionis hoſtes manere integram Deus optimus humaníque generis amantiſſimus voluit.

Adde quod eo quo erant res Franciæ ſtatu, Regni Proceres exiſtimâſſe videantur non tam dejiciendos Reges quàm iis depoſita jam Regni cura, atque commiſſa poteſtate dejectis, verum Regem ſubſtituendum eſſe, tamquam Regia familia interiiſſet.

Cur autem id Regni Proceribus, non Eccleſiaſticæ poteſtati, ac Romano Pontifici tribuamus, quis non videat hinc eſſe exortum quod omnis Reſpublica, ſeu civilis ſocietas perfecta ac libera id jure gentium atque etiam ipſo jure naturæ habeat ut ſaluti ſuæ conſulere per ſe ipſa poſſit, & ab aliis non quidem poteſtatem, quæ ipſi eſt inſita, ſed conſilium tantum, aliaque ejus generis exquirere debeat: quod etiam in hoc negotio à majoribus noſtris factum eſſe vidimus.

Jam ſi ad ſummum urgere pergant juſſionis, aut etiam Imperii vocem reſponſo Pontificio attributam, cùm certiſſimè conſtet Pipinum electione Regem eſſe conſtitutum, quod tamen ſcriptores ad juſſionem Zachariæ referunt: quærimus ipſi viciſſim ecquid fas eſſe putant Romano Pontifici, ut liberæ genti de eligendo Principe pro poteſtate imperet? quod cùm per ſe ſit nimium, tum juſſionis vocem ad æquiorem ſenſum utifecimus, temperandam ipſi ultrò fatebuntur.

Iterum quærimus, an magnæ eſſe videatur poteſtatis indicium, ut Zacharias eum Regem fieri procuraret, qui jam, omnium conſenſu, rerum potiretur, ut profectò nec mirum ſit ei multum fuiſſe delatum, qui conſultus à Francis quæ vellent ſuaderet?

Tertiò atque ultimò quærimus: ſi vel maximè ſtricto & ſummo jure juſſionis vocem hìc aut Franci, aut Pontifex acciperent; ex facto ſingulari ecquid juris oriatur? Erraverint Majores noſtri, quod plus æquo Pontifici tribuerint: erraverit Pontifex, quod plus æquo ſibi ſumpſerit. Quid hoc ad jus ipſum? Neque enim hìc aliquis contendit Pontifices Romanos ejuſmodi in negotiis infallibilitate gaudere, ut proptereà neceſſe ſit omnia Zachariæ geſta, ſenſáque ut certa ratione tueri. Neque Majores noſtri uno ſingulari facto tantam rem perficere potuerunt, ut Regna danda & adimenda in poteſtate Pontificum eſſent. Qui enim, quæſo, factum eſt, ut Franci in Neuſtria rem ipſam, hoc eſt, ſummam poteſtatem in Auſtria, etiam ſummi Principatûs nomen ab Regia domo in Majores domus, aliámque domum transferrent, ac translatum jure putarent nulla expectata,

Ff 3 Ponti-

Pontificis juſſione, ac tantùm conſulerent eum, cùm jam de Regis nomine tantùm, non de ipſa poteſtate Regia ageretur? Quid quod & autoritatem & Regium nomen in Hugonem Capetum, inconſulto Pontifice, contulerunt. Certò hæc argumenta ſunt, totum id quod Romano Pontifici delatum ſemel eſt, occaſione Pipini, non ad neceſſariam Romani Pontificis juſſionem atque auctoritatem, ſed ad conſultationem pro temporum ratione factam, omninò referendum.

Quare nec Romani Pontifices qui his proximis temporibus Sedem Apoſtolicam tenuerunt, cùm ab ipſo Pipino, ejuſque filio Carolo multa poſcerent, id unquam medium adduxerunt Regnum iis à Romana Eccleſia eſſe conceſſum, quod utique nec illi, nec alii Pontifices omiſiſſent, qui Sedis Apoſtolicæ geſta factaque magnificè commendare ac prædicare ſoleant. Neque majores noſtri ejus animi erant ut de Regno Franciæ decerni à Zacharia ſinerent, cum hujus facti recente memoria ad Adrianum ſecundum, Carolum Calvum, excommunicare tentantem, ſcripſerint ea quæ jam audivimus. (a)*Dominus Papa Rex & Epiſcopus ſimul eſſe non poteſt: ejus anteceſſores diſpoſuerunt ordinem Eccleſiaſticum, quod ſuum eſt, & non Rempublicam, quod Regum eſt; non nobis præcipiat habere Regem quem commendaverit, & Francos ſervire non jubeat, quia iſtud jugum ſui anteceſſores noſtris anteceſſoribus non impoſuerunt, & nos illud portare non poſſumus*, ut non immeritò Doctores noſtri Gregorii ſeptimi dicto reſponderint, *ſi quiſquam Pontifex de Regno Franciæ pro Imperio decerneret id Barones Regni laturos non fuiſſe.*

Denique ſi ſtricto jure agamus, nihil ad noſtram quæſtionem pertinet, quid hîc Franci, quidve Zacharias egerint, aut quo tandem modo de Regio nomine quæſierint, ſuaſerint, decreverint: licebatque nobis hunc nodum amputare planè reſpondentibus nihil hîc ordine eſſe geſtum, ſed aut per errorem innocuum, aut etiam ſi lubet, per apertam injuriam omnia perpetrata: detonſumque immeritò adoleſcentem Regem, & in gratiam audentioris ac valentioris acta eſſe omnia adverſus inſontem & invalidum, neque uno exemplo, eoque peſſimo tantam rem à nobis extorqueri poſſe, ut ad Pontificis arbitrium Imperia transferantur. Quo jure ſi ageremus nempe adverſarii ſtatim obtumeſcerent: neque enim quidquam prohibet quominus Pipinus, magnus vir, Auguſti exemplo malè partam poteſtatem bene geſſerit, neque eo minùs poſt mortuum Childericum, in eoque extinctam Merovingianam ſtirpem, quod ſtatim contigit Pipino ejuſque filio, Carolo Magno, ipſa conſenſione ac poſſeſſione ſua auctoritas conſtitiſſet. Qua defenſione cùm uti jus faſque ſit agnoſcant oportet nos ad molliendam recta interpretatione juſſionis vocem, & ad alia, quæ diximus nulla cauſæ neceſſitate, ſed amore veritatis & Hiſtoricorum verbis & ipſa rerum ſerie eſſe deductos.

CAPUT XXXVI.

Quæritur quo jure facta ſit tranſlatio Imperii Occidentalis ad Francos. Duo præmittuntur ſtatus Imperii tum in Pontificibus, & ſacro ordine jura duplicis generis diſtinguuntur. Romanus Pontifex labente Imperio caput civitatis habitus.

Liceret autem eadem ratione tranſlatum à Gregorio ad Francos Occidentale

(a) *Hincm.* T. XI. Ep. 41. ad Adrian. II. vide ſuprà hoc Libro. Cap. 22.

dentale Imperium defendere : neque enim quod Baronius fuſè agit tot ac tanta in Eccleſiam ac Rempublicam ex ea tranſlatione diffuſa bona ſatis probant rem ab origine certo jure nixam & conſtabilitam fuiſſe , cùm hoc plerumque habeant res humanæ ut peſſimis ab initiis , optimo Deo ita providente , maxima bona proveniant ; qua una defenſione adverſariorum argumenta concidunt. Verùm alia à nobis non cauſæ noſtræ ratio , ſed ipſa veritas poſcit , neque tantum Baronio Bellarminoque aſſentimur juſtam ac piam illam tranſlationem fuiſſe , ſed etiam aggredimur validiore eam ratione tueri quàm quà ipſi uſi unt.

Ut autem ex ipſo tractationis ordine veritas,eluceat,duo quædam cogitare nos oportet. Imprimis quo loco eſſet Romanum Imperium , amiſſa Hiſpania, Gallia , Africa , Roma ipſa toties capta , ac vix tandem recepta , Juſtiniani primi tempore. Italia verò poſtquam erepta eſt Gothis adeò infirma ut ſtatim Longobardis , crudeliſſimæ genti , pareret , exigua interim ac pene nulla ab Imperatoribus præſidii ſpe , labaſcente ſcilicet etiam in Oriente Imperio , ac Saracenis , Bulgaris , aliiſque Barbaris undique invaleſcentibus. Quo etiam factum eſt , ut Longobardi omnia devaſtarent , Romamque indefenſam omni vexatione premerent , quàm autem miſera , quàm omnium egena ipſa eſſet jam inde à Gregorii Magni temporibus ejus teſtantur Litteræ ; ſed profectò proxima excidio videbatur poſtquam Conſtans Secundus Heraclii nepos ad annum 664. in Italiam tranſportato exercitu Longobardos aggreſſus à Grimvaldo victus profligatusque eſt. Quin etiam Romam receptus deprædatus ipſe eſt quam tueri non poſſet , aufugitque latronis more in Siciliam , quo ſtatu tanta urbs à ſuis quoque Imperatoribus devaſtata vicinis Longobardis magis magiſque ludibrio ac prædæ fuit.

Leonis Iſauri tempore anno circiter 726. rebus in deteriora lapſis cùm ipſe in Oriente bellis impeditus , in Occidente quoque propter impietatem odio & comtemptui haberetur , evenit illud quod Gregorius ſecundus ad eum Imperatorem ſcribit. *Longobardi* , inquit , *& Sarmatæ miſeram Decapolim incurſionibus infeſtarunt , ipſamque Metropolim Ravennam occupârunt & ejectis Magiſtratibus ſuis proprios conſtituêre Magiſtratus & vicinas Urbis Sedes regias ipſamque Romam ſic tractare ſtuduerunt , cùm tu nos defendere minimè poſſis.* Quæ ultima verba diligenter advertere nos oportet ; neque enim ex eo tempore Longobardi deſtiterunt urbem non modo aſſiduis deprædationibus , verum etiam gravibus obſeſſionibus premere , omnique ope anniti ut occuparent eam , quam ſui jam Principes tutari non poſſent. Itaque nulla omninò collapſis rebus , ſpes erat donec in Francorum auxilio acquieſceret.

Hoc primum conſiderari volumus , tum illud accuratè ac ſubtiliter ſecerni oportere eam poteſtatem , quam Chriſtus ipſe Epiſcopis ſacroque ordini , ejuſque Capiti Romano Pontifici conceſſerit ab ea quam ſib i tanti nominis autoritate ac ſacrorum reverentia comparârint.

Quid enim Epiſcopi primis Eccleſiæ temporibus in judiciis potuerint neminem latet , probatque Titulus de Epiſcopali audientia in codice , ut hîc alia Principum conſtituta omittamus : tanta poterant , cùm nedum aliquid publici muneris attigiſſent.

Cùm autem commiſſos greges paterna charitate etiam in negotiis ſecularibus adjuvarent ipſique reipublicæ non tantum ornamento , verum etiam tutelæ ac firmamento eſſent , eos tanta

ta Regum ac Civium charitas & reverentia perſecuta eſt ut jam reipublicæ pars maxima interque optimates haberentur. Multi etiam lapſu temporis ſuarum urbium principatum ditionemque obtinerent, quæ Sacro conjuncta ordini & ejus dignitate tanquam fundamento nixæ longè tamen abſint ab iis, quæ primæ inſtitutionis eſſe conſtat.

Diſtinguamus itaque quæ inſtitutionis ſint, quæ ſint acceſſionis, quæ primaria, quæ ſecundaria, quæ innata, quæ annexa ſint.

Pontifices Romani quo altiore loco erant Petri nomine ac majeſtate primum, quæ poſt Chriſtum erat maxima tum Dominæ urbis ſplendore commendati hæc annexa & ſecundaria longè eminentiùs obtinebant. Cœpit ergò Romana Sedes non modo in Eccleſiaſticis quod & ipſi innatum, ſed etiam in civilibus majeſtatem habere negotiis eô maxime tempore quo Imperatores ſoluta in Occidente Imperio vi Romanorum Pontificum Sede atque obſervantia ſingulari, ſuam dignitatem in his partibus ſuſtentabant.

Per ea verò tempora invaluit illud quod à Gregorio ſecundo in Epiſtola prima ad Leonem Iſaurum eſt proditum. : *Scire autem debes*, inquit, *ac pro certo habere Pontifices qui tempore Romæ extiterint conciliandæ pacis cauſâ ſedere tanquam parietem intergerinum, ſeptumque medianum Orientis, atque Occidentis ac pacis Arbitros ac Moderatores eſſe*; *quique ante fuerunt Imperatores in hoc componendæ pacis certamine deſudârunt.*

Itaque Imperatores etiam in temporalibus eorum autoritate uti cœperunt, cujus rei exemplum proferunt in legibus Imperialibus ad Occidentis partes per Pontificale Miniſterium promulgatis. Quâ de re Gregorii Magni ad Mauricium Imperatorem jam ante relatam habemus Epiſtolam. Extant etiam ejuſdem Gregorii ad Magiſtros militum multæ Litteræ, quibus de republica, de exercitibus multa præcipit : eâ procul-dubio poteſtate quam ab Imperatoribus atque republica Romani Pontifices jam tum mutuabantur.

Romæ autem præter eam reverentiam quam conciliabat ipſis ſacrorum dignitas ac prædicatio ſalutaris cujus per totam Eccleſiam duces erant, id etiam maximæ commendationi fuit quod labaſcente Imperio Romano Sedis Apoſtolicæ ac Petri toto orbe celebrata majeſtas urbem tuebatur. Ut enim Leonem Magnum alioſque omittamus, quos reveriti Barbari Romanos habuere mitiùs, ſatis profectò conſtat ſævientibus Longobardis urbem indefenſam Gregorii Magni prudentia atque autoritate ſtetiſſe. Quominùs admirêre poſt Leonem Iſaurum Longobardis invaleſcentibus totam urbem reſpexiſſe in Pontifices ut nihil magnæ rei niſi eis autoribus ageretur, quorum adeò opera factum eſſe conſtat ut & ad Francos atque extrema auxilia Roma confugeret, & eos poſtea ad Imperiale culmen efferret.

Jam verò quâ poteſtate hæc facta ſint, an Apoſtolica illa innata Pontificibus & à Chriſto conceſſa, an verò aliâ, facile erit intelligere : ſatis enim conſtat ad Apoſtolicam Romano innatam Pontificatui poteſtatem nullatenus pertinere, quæ Eccleſia Catholica tot retro ſæculis ignorârit, ſed tamen ut tota res clariùs eluceſcat non jam ratiocinia ſed teſtimonia & acta proferemus.

CAPUT

CAPUT XXXVII.

Res geſta à Romana civitate, Principibus Francis oblatus Conſulatus, Patriciatus delatus, conceſſum Imperium, authore ſeu adjutore Romano Pontifice, ut capite civitatis. Teſtimonia Hiſtoricorum.

Rem ordimur ex eo loco Anaſtaſii Bibliothecarii, quem jam attulimus, nempe cùm ſub Gregorii ſecundi, *cognitâ Imperatoris nequitiâ, omnis Italia conſilium iniit ut ſibi eligerent* (a) *Imperatorem.* Ergo Italia id inibat conſilium, atque Imperatorem electura non autem à Pontifice pro Apoſtolica poteſtate factum acceptura erat.

Addit Anaſtaſius, *compeſcuit tale conſilium Pontifex* autoritate eâ quâ ei ut providentiſſimo parenti potiſſimum auſcultabant.

Sub Gregorio tertio rebus retro ſublapſis cùm Longobardi urbem obſediſſent, nullumque ab Imperatore expectarent auxilium. Ipſe Pontifex Gregorius tertius Caroli Martelli Francorum Principis opem imploravit ut eos, Romanos ſcilicet, à tanta oppreſſione Longobardorum liberaret. Author Anaſtaſius ſuo jam loco laudatus.

Quid autem de conſulatu deque abjiciendo Imperatore actum ſit jam conſtitit ex his Annalium verbis: *Epiſtolam quoque decreto Romanorum Principum ſibi*, Carolo Martello videlicet, *miſerat Gregorius. Quod ſeſe populus Romanus relictâ Imperatoris dominatione ad ſuam defenſionem & invictam clementiâm convertere voluiſſet.* Cauſa ergo rei neceſſaria *defenſio* ab invicto Principe poſtulata autores, qui ſtatuerant Optimates populuſque Romanus quorum etiam decreto hæc Pontifex ſcripſit. Non ergo Pontifex ipſe pro Apoſtolica poteſtate, ſed Senatus Populuſque Romanus decernebant, Pontifice autem adjutore utebantur quod & ſuos Pontifices impenſiſſimè colerent & apud exteros pro ſuæ ſedis majeſtate honori haberi intelligerent.

Nihil tum actum eſt cum Francis Carolo Martello ſtatim mortuo, ac Romanorum rebus ad ſortem aliquantò meliorem ſub Zacharia Pontifice converſis. At Stephano ſecundo Pontifice ac Pipino Martelli filio jam Rege conſtituto eò res devenêre ut Pontifex Romanique ſe Francis neceſſariò addicerent: cùm præſtabilius eſſet eos ſub tutela Francorum eſſe ſalvos quàm nulla tutela ſibi æquè & Romano Imperio interire. Tum primum Pipinus Patricii titulo inſignitus, qui Magiſtratus poſt Imperatorem ampliſſima dignitate poteſtateque erat. Quomodo autem & quando Pipino delatus ſit nullæ hiſtoriæ produnt: verum haud dubium quin eadem autoritate, quâ antea Conſulatus, Carolo Martello oblatus eſt, ſenatûs ſcilicet Populique Romani: ii nempe qui Carolo tantum Principi Conſulatum minorem tum dignitatem iidem Pipino Regi ampliorem Patriciatum ſcilicet detulerunt.

Certè Patriciatum ſecutis etiam longè poſtea temporibus cùm Romani Pontificis ſola pæne in urbe vigeret autoritas, tamen à Romanis Proceribus concedi ſolitum teſtantur. Hæc à Guillelmo Malmeſturienſi ſcripta de coronatione Henrici Tertii Regis: (b) *Imperatori exeunti de camera & ſuis regalibus exuto occurrerunt, Romani Patricii cum au-*

Gg

(a) *Anaſt.* Bibliot. in Greg. II.

(b) Tom. 10. Conc. P. 779. Guill. Mal. Lib. V.

Digitized by Google

aureo circulo quem impoſuerunt Imperatori in capite & per eum dederunt ſibi ſummum Patriciatum Romanæ urbis communi conſenſu omnium, & animo volenti. Quæ veterum conſuetudinum, rituumque reliquiæ ſatis indicant Patriciatum urbis à ſenatu Populoque Romano anteactis temporibus fuiſſe conceſſum: approbante quidem ſive inſtigante Romano Pontifice qui pro ſuæ ſedis reverentia Caput Senatûs ac Romanæ Civitatis haberetur.

Exinde Aiſtulphus ac Deſiderius fœdifragi Longobardorum Reges à Pipino & ejus filio Carolo Magno contriti: Romani Pontifices multa donati ditione multis civitatibus juſto pioque bello captis. Carolus pulſo Deſiderio Rex Francorum & Longobardorum atque Italiæ eſt appellatus, Patricii quoque dignitate hæreditariâ, res urbis adminiſtrabat. Pontifices Romanos conjunctiſſimos ſibi poteſtate atque opibus augebat.

Poſteaquam Leo Tertius, vir ſanctiſſimus, Romæ affectus infandis contumeliis multorumque criminum poſtulatus eſt, venit ſanè ad Carolum, (*a*) ſed Hiſtorici memorant priùs à Pontifice miſſos ad Michaëlem Græcorum Imperatorem Legatos, qui ab eo peterent ut Procerum Romanorum furores pro poteſtate compeſceret, adeò Imperatoriam poteſtatem agnoſcebat.

A Michaële contemptus confugit ad Carolum, atque is ad annum 800. Romam ire perrexit, ut res urbis perturbatiſſimas, Patricii autoritate componeret. De Leonis percurſoribus, item de objectis ſancto Pontifici criminibus, quæſtionem habet. Quo tempore Conſtantinopoli mortuo Conſtantino Irenes filio ipſi Irene delatum imperium eſt. Ea de re (*b*) Annales Moiſſiacenſes vetuſtiſſimi & coævi hæc habent „: Anno „ DCCCI. cùm apud Romam moraretur Rex Carolus, nuntii delati ſunt „ ad eum, dicentes quod apud Græcos „ nomen Imperatoris ceſſaret, & fœmineum imperium apud ſe haberent. „ Tunc viſum eſt ipſi Apoſtolico Leoni „ & univerſis ſanctis Patribus, qui in „ ipſo concilio aderant, ſeu reliquo „ Chriſtiano populo quod ipſum Carolum Regem Francorum Imperatorem „ nominare debuiſſent, quia ipſam Romam matrem imperii tenebat, ubi „ ſemper Cæſares & Imperatores ſedere „ ſoliti erant, ſeu reliquas ſedes (*puta Mediolanum, Treverim, cæteras*, quas ipſe in „ Italia & Gallia nec non & Germania, *tenebat*) quia Deus omnipotens has omnes „ ſedes in poteſtate ejus conceſſit, & ne „ pagani inſultarent Chriſtianis ideò juſtum eſſe videbatur ut ipſe cum Dei adjutorio, & univerſo populo Chriſtiano „ petente ipſum nomen haberet. Quorum petitionem ipſe Carolus Rex „ denegare noluit, ſed cum omni humilitate ſubjectus Deo & petitioni Sacerdotum & univerſi Chriſtiani populi in ipſa nativitate Domini noſtri „ *Jeſu Chriſti* ipſum nomen Imperatoris cum conſecratione *Domini Leonis* „ Papæ ſuſcepit; ex tunc autem Imperator & Auguſtus eſt appellatus „. Hæc ille, qui rem ejuſque cauſas ac modum diligentiſſimè enarravit, Eginardus & cœteri ſummatim: „ Die natalis (*c*) Domini ad Miſſarum ſolemnia coram „ altari & confeſſione ſancti Petri coronam ei à Leone impoſitam, cuncto „ Romanorum populo acclamante; Carolo Auguſto à Deo coronato magno „ & pacifico Imperatori vita & victoria, poſt

(a) *Monach. Sangall.* L. 1. c. 28. Duch. T. II.

(b) Ann. Moiſſ: Duch. T. III. p. 143. (c) *Duch.* T. II. p. 251. Annal. an. 801. Metens. Fuld. & alii ad eund. ann.

Digitized by Google

„ poſt quas laudes, ab omnibus atque „ ab ipſo Pontifice more antiquorum „ Principum adoratum, atque omiſſo „ Patricii nomine Imperatorem & Au- „ guſtum appellatum fuiſſe, ordinatiſ- „ que rebus Roma diſceſſiſſe „.

Ex his ergo patet quomodo fuerit Romanum Imperium conſecutus *quod ita viſum eſſet Apoſtolico Leoni & univerſis ſanctis Patribus, & reliquo Chriſtiano Populo.* Acclamatio autem populi Univerſi Auguſtum & Imperatorem appellantis ipſiſſima erat electio. Per acclamationem antiquo more. Quò factum eſſe narrant ut jam non Patricius, ſed Auguſtus & Imperator diceretur.

Hoc ita geſtum eſſe confirmat Anscharius ſub Ludovico Pio Caroli Magni filio. Is in vita Sancti Willehadi, primi Bremenſis Epiſcopi hæc ſcribit: „ Si quidem Imperialis poteſtas, quæ „ poſt Conſtantinum Auguſtum apud „ Græcos (a) in Conſtantinopolitana hac- „ tenus regnaverat civitate cum defi- „ cientibus jam inibi Regalis proſapiæ „ Principibus, fœminea magis directio- „ ne, res adminiſtraretur publica, tem- „ poribus ipſius per electionem Ro- „ mani Populi in maximo Epiſcopo- „ rum aliorumque Dei ſervorum con- „ cilio, ad Francorum tranſlatum eſt „ dominium, quoniam & ipſe eamdem „ quæ caput Imperii fuerat, & mul- „ tas alias tunc in orbe tenere vide- „ batur provincias ob quod & jure Cæ- „ ſareâ dignus videretur appellatione „.

Sic igitur Imperium Romanum delatum eſt ad Carolum, atque ea quidem in re Apoſtolici Leonis ut qui Civitatis caput haberetur præceſſit autoritas: univerſi populi, qui rem firmaret, conſenſus acceſſit, ab eo fonte Imperium manavit ad Francos.

(a) Mabill. ſæcul. Benedic. L. III. P. II. pag. 107.

CAPUT XXXVIII.

Quo jure Romana civitas ad Francorum Principum tutelam confugerit, ac poſtea illis Imperium dederit.

Jam quo jure Pontifex ac Populus Romanus id agerent ex relatis Hiſtoricorum teſtimoniis liquet. Primum quod vacaret Imperium mortuo Conſtantino Irenes filio, quod Romani Irenen præter morem electam ac fœmineum Imperium pati nollent, quod Roma mater & caput Imperii atque ſedes antiqua Cæſarum, quod ea aliæque Imperatoriæ urbes in Caroli poteſtate eſſent, & quidem juſta & neceſſaria tutela juſtis piiſque bellis: quod Carolus ipſa re, ſumma ſcilicet poteſtate potius & tanta ditione clarus Imperatorii nominis Majeſtatem Chriſtianique populi dignitatem egregiè tueretur.

Huc acceſſit quod Italiam pio bello partam obtineret eamque per tot ſæcula barbaris prædæ datam Romanus Imperator habiturus eſſet, neque mente exciderat quanto reipublicæ Romæque & Italiæ totiuſque Latini nominis detrimento Imperium in Orientem tranſlatum eſſet. Occurrebat Orientalium Cæſarum tanta imbecillitas, quæ vix Orientem tueretur, nedum Occidenti opis eſſet Roma ipſa ab ipſis toties deſtituta ſuo jure Imperatorem repoſcebat cujus Majeſtate ac viribus priſtinam dignitatem tueri ac ſaltem incolumis permanere poſſet.

Neque obſtat quod hîc objicit Bellarminus, ex quo Imperium Conſtantinopolim tranſlatum fuit, non ſolitos

fuiſſe Principes Romæ elevari, quaſi verò non magis ab omni conſuetudine abhorreret fuiſſe conſtitutos eos ut ipſe arbitrabatur, per Eccleſiaſticam poteſtatem. Quis autem ferat Bellarminum novas cauſas commentum, improbare, eaſque ab antiquis autoribus afferantur? Quicquid enim dicat, rem ut ita narravimus ita factum eſſe conſtat, neque verò tum cogitabant Italiam, totam imò verò ipſam Romam Imperii caput ſuo jure excidiſſe. Romam enim habitam ſemper fuiſſe pro Imperii capite vel hæc Gallæ Placidiæ Auguſtæ ad Theodoſium Juniorem filium verba teſtantur: *Decet nos huic maxime civitati, quæ Domina omnium eſt civitatum in omnibus reverentiam conſervare.* Neque verò adeò ſui oblita erat Roma ut non etiam meminiſſet anteacto ſæculo Conſtantem Heraclii nepotem de reducendo Romam tanquam ad propriam ſedem Imperio cogitâſſe ac Philippicum.... in Oriente electum à Populo Romano non fuiſſe receptum, vetitumque ne ejus litteræ legerentur, aut admitterentur imagines, quod Hæreſim Monothelitarum fuiſſet profeſſus, licuiſſe item putabant iiſdem Romanis abjicere fœmineum imperium, & immeritò queri Græcos ſi Romani priſcæ Virtutis recordati viro maximo Carolo ſe traderent, quo Imperium ipſum non Græcis ereptum, ſed in proprias ſedes remeâſſe videretur.

Jam ut concludamus: cum in hac Romanorum ac Francorum hiſtoria duo ſint. Primum, quod Romani confugerint ad Francos; Alterum, quod eos Imperatores elegerint: illius cauſa fuit ipſa neceſſitas & ab Imperatoribus derelicta Reſpublica conclamatæque res ac ſalus populi ſuprema lex: hujus autem imperii vacatio, fœminæ electio, Romanæ urbis dignitas, ipſius Caroli Amplitudo & in populum ac Romanam Eccleſiam merita. Ad hæc claritudo Franciæ gentis ac Tutela neceſſaria adverſus Saracenos alioſque Barbaros undique ingruentes, quæ quidem Romanos impellebant ut urbi conſulerent, eamque rem poſtea ſolemnibus pactis cum Orientalibus Imperatoribus firmatam eſſe conſtat.

Qua autem autoritate Romanus Pontifex hîc intervenerit primamque perſonam geſſerit obſcurum non eſt: ſatis enim oſtendit non id à ſe decerni pro Apoſtolica autoritate, qui ſibi Senatûs Populique Romani nomen decretum autoritatem adjungit. Egit ergo illâ annexâ & acquiſitâ ſecundariâ autoritate, populos ſibi hæc ultro deferente Caput civitatis ac magnæ cujuſque autor eſſe videbatur.

Cùm ergo fontem ipſum Caputque teneamus quæ deinde ſecuta ſint omittere poteramus, ſatiſque nobis eſt non præcisè religionis, ſed tuendi Imperii cauſâ, neque per Eccleſiam, ſed per Civitatem imperium ad Francos eſſe tranſlatum.

Cur autem maluerimus hanc mutationem ad civitatis quam ad religionis tuendæ neceſſitatem atque ad temporalem potiùs quàm ad Eccleſiaſticam à Chriſto conceſſam referre poteſtatem: Duæ cauſæ impulerunt; invenimus enim in geſtis quæſitæ Tutelæ Francorum cauſam fuiſſe ipſam Reipublicæ tuendæ neceſſitatem, neque ullum fuiſſe religioni metum à Catholiciſſima muliere Irene à qua tamen ablatum Imperium eſt. Altera autem Cauſa eſt quam ſuprà in Childerici negotio protulimus, ſed tamen infarciri eam & inculcari oportet; nempe quod apud omnes conſtet etiam cum hæreſi ſtare rempublicam, quantum ad Civilem ſocietatem attinet omnibus

nibus numeris abſolutam quæ Capite, defenſione, viribus neceſſariis, apertè deſtituta, proſtrata jam ac nulla ſit, ſibique adeò ne pereat ipſo naturæ ac gentium jure, per ſeſe providere poſſit.

CAPUT XXXIX.

Carolus Calvus à Romana Civitate Imperator à regni Proceribus Rex Italiæ deſignatur.

QUanquam ea, quæ à nobis dicta ſunt, noſtræ quæſtioni planè ſufficiunt, tamen addimus ad cumulum, qua ratione modoque Carolus Magnus ad Imperium erectus eſt, electione ſcilicet civitatis, eadem ratione modoque electos eſſe ſecutos Imperatores quoties eò devenêre res ut electione opus eſſe videretur.

Electione autem opus eſſe plerumque reputabant cùm Imperatores ſine liberis decederent, ac recta linea defeciſſet, & quidem, poſt Carolum Magnum Ludovicus filius, ab ipſo Carolo juſſus Coronam auream patris detractam capite, & ſuper altare poſitam *elevavit, & capiti ſuo impoſuit*: ut eam à Deo ſolo habere videretur. Id Aquiſgrani factum Theganus memorat. Lotharius Ludovici filius, à Patre aſſumptus ad Imperii conſortium, atque exinde Auguſtus appellatus. Quo jure Ludovieus, Lotharii filius, itidem Imperator factus eſt. Poſtquam Ludovicus ſine liberis eſt mortuus, inter ejus patruos Ludovicum Germanicum, & Carolum Calvum Ludovici Pii filios de regno Italiæ, deque Imperio, quaſi æquo jure certatum eſt: cùm inter fratres, fratri, fratriſque filiis ſuccedentes jura primogenitura obſcura adhuc, nec dum ipſo uſu ſatis conſtabilita eſſent. Ergo Ludovico ſpreto majore, electus eſt Carolus primùm in Imperatorem, exinde in Italiæ Regem: ſed quo ordine modoque ſatis docet vel illa Annalium Fuldenſium, qui Ludovico earum partium Regi favent vehemens invectiva in Carolum: *Is enim*, (*a*) aiunt, *quanta potuit velocitate Romam profectus eſt, omnemque Senatum populi Romani more Jugurthino corrupit, ſibique ſociavit ita ut etiam Joannes Papa, votis ejus annuens, corona capiti ejus impoſita eum Imperatorem & Auguſtum appellare præcepiſſet.*

Quinam electuri eſſent ipſa corruptio Romani Senatûs Carolo imputata probat. Quin ipſa habemus acta præ manibus; Extat Concilium Romanum anno 877. habitum in quo Joannes octavus, agens de Caroli provectione anno. 876. Romæ facta quam hic anno 877. confirmari petebat, ſic ait: *Elegimus* (*b*) *hunc meritò & approbavimus unà cum admiſſu & voto omnium Fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum, atque aliorum ſanctæ Romanæ Miniſtrorum amplique ſenatûs, totiuſque Populi Romani gentiſque togatæ: & ſecundùm priſcam conſuetudinem ſolemniter ad Imperii Romani ſceptra proveximus; Auguſtali nomine decoravimus, ungentes eum oleo extrinſecùs &c.* Quo loco in deſignando Principe non modo Joannis octavi, qui caput civitatis & Coepiſcoporum, qui regni inter Proceres haberentur, ſed etiam Senatûs populique Romani actio & contenſio ſatis claret eo quoque tempore, quo Romanos Pontifices, lapſis Imperii rebus, ad majorem etiam in temporalibus poteſtatem evectos eſſe conſtat.

Poſteaquam eò ritu Carolus Imperator eſt factus ab Italiæ Epiſcopis & Opti-

(a) *Ann. Fuld.* Duch. T. 3. ann. 776. P. 569. (b) Conc. Rom. ſub Joan. VIII. T. 2. Conc. Gall. an. 877. P. 438.

Digitized by Google

Optimatibus Regnum Italicum, eſt conſecutus diſtincta actione in hanc formam quam habemus in Concilio Ticinenſi *glorioſiſſimo* (a) *& à Deo coronato magno Imperatori, Domino noſtro Carolo perpetuo Auguſto nos quidem omnes Epiſcopi, Abbates, Comites ac reliqui, qui nobiſcum convenerunt Italici Regni Optimates: jam quia divina pietas nos beatorum Principum Apoſtolorum Petri & Pauli interventione per vicarium ipſorum Dominum videlicet Joannem ad profectum ſanctæ Eccleſiæ noſtrorumque omnium invitavit, & ad Imperiale culmen ſancti ſpiritûs judicio provexit vos unanimiter, vos protectorem Dominum ac defenſorem omnium noſtrûm elegimus:* ſubſcribunt Epiſcopi & Optimates. Ita cùm Carolus, Joanne octavo autore, Imperator factus eſſet, Epiſcopi & Optimates declarant ſe quidem eo exemplo ductos eſſe; cæterum propria & diſtincta ratione eumdem Principem, in Regem quoque ſuum à ſe fuiſſe electum: Quæ non ſatis Baronio diſtincta, hîc ad ampliorem eorum elucidationem advertimus. Quò ſcilicet pateat Imperium ac Italiæ regnum, quæ ille confudit, & re, & nomine, fuiſſe ſejuncta; & utrumque non niſi Procerum electione in Carolum Calvum fuiſſe collatum.

CAPUT XL.

Geſta ſub reliquis Carolinis Principibus ea ſtirpe extincta turbæ. Otho I. *Imperator. Imperii tranſlatio ad Germanos ſub* OTHONE III. *Qualis memoretur à* Baronio. *Quæ omnia nihil ad nos.*

Carolo Calvo mortuo, Carolus Craſſus Ludovici Germanici Caroli Calvi fratris filius, *Longobardorum fines occupavit ac in paucis diebus totam Italiam in deditionem accepit, & Romam perveniens à Præſule Apoſtolicæ ſedis Joanne Octavo ſcilicet, & ſenatu Romanorum favorabiliter* (b) *exceptus cum magna gloria, Imperator creatus eſt*: Sic Annales Metenſes anno DCCCLXXXI:

Poſt Carolum Craſſum, ejus fratris filius Arnulphus Germaniæ Rex à Formoſo Papa *in Guidonem Tyrannum*, ut Annales Fuldenſes produnt, (c) Romam accitus eſt, & capta urbe Imperator coronatus, quo loco ſatius Papæ fit mentio creſcente potentia Romanorum Pontificum, nec dum tamen penitus Romanæ civitatis extinctam autoritatem ſequentia demonſtrabunt. Arnulpho autem ad annum Chriſti 900. mortuo paulò poſt interiit Ludovicus ejus filius ætate puerili & frater Zwentiboldus ſimulque tota ea pars Carolinæ familiæ, quæ Germaniam obtinebat. Qui verò Carolini tum in Francia ſupererant, cùm vix eam retinere poſſent, de Germania & Italia ne quidem cogitabant, fuitque Arnulphus ultimus ejus ſtirpis, qui Imperio, Italia, Germaniaque potiretur.

Exinde Germania ſibi delegit Reges, Italiam & Romam per 60. annos validiſſimus quiſque occupabat, ſeu potiùs prædabatur, quoad Joannes 12. Othonem primum Germaniæ ſeu Teutonum Regem ſibi ac Romanæ urbi defenſorem accivit.

Atque is anno 951. ducta Adelaïde, vidua Lotharii Regis Italici, eo regno potitus, poſtea à Joanne duodecimo Imperator coronatus eſt. Quo autem ritu id factum ſit Regino (d) memorat *anno* 962. *Rex natalem Domini celebravit, indeque progrediens Romæ favorabiliter ſuſceptus totius acclamatione Romani popu-*

(a) Con. Ticin. an. 876. in Con. Ponti. T. Conc. Gall. p. 43.

(b) *Annales* Mett. ann. 881. Duch. T. 3. p. 318. (c) *Ann. Fuld.* Duch. T. 2. ann. 895. p. 581. (d) *Regin.* Lib. II. ann. 951. 962.

puli & Cleri ab Apoſtolico Joanne filio Imperator & Auguſtus vocatur & ordinatur.

De eodem Otho Friſingenſis, *Otho glorioſus Rex ad urbem progrediens honorificè à ſummo Pontifice, Joanne ac toto Populo Romano ſuſceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Auguſti nomen ſortitur. Quo ritu populi conſenſum atque approbationem contineri & explicari vidimus.*

Otho ſecundus primi ac Tertius ſecundi filius hæreditario jure Imperium adepti ſunt. Otho Tertius ſine hærede eſt mortuus.

Per ea tempora Imperium à Francis ad Teutones tranſlatum eſſe memorant, in cujus tranſlationis origine ſub Othone primo ſcilicet Populi Romani, ut vidimus, conſenſus apparuit.

Quod autem Otho primus ad liberos ſuos hæreditarium tranſtulit Imperium, quodque, ejus ſtirpe extincta, Teutonibus rurſus firmatum Imperium eſt, totum id Baronius à Romanis Pontificibus factum eſſe contendit, atque Othoni quidem (*a*) primo anno 964. ab ipſis Pontificibus id eſſe conceſſum ut ſucceſſores deſignaret, tum deficiente ejus ſtirpe aliter conſulendum imperio fuiſſe, remque ad electionem Germanorum redactam per Gregorium quintum Pontificem à Germanis aſſumptum, ab eoque Pontifice Electores creatos, atque hæc omnia facta in ſynodo Romana anno 996. de quibus litigare non eſt animus, neque enim ullatenus pertinent ad noſtram quæſtionem; poſtquam ex ipſa rerum ſerie ac geſtorum fide ſemel demonſtravimus Pontificiam in ordinando imperio poteſtatem inde manâſſe. Non quod Pontifices id à Chriſto juris acceperint: nemo enim id ſanus dixerit, ſed quod à Deo tanta rerum ſpiritualium poteſtate donati ejus poteſtatis ſacrique Principatûs reverentia eam ſibi etiam in temporalibus conciliaverint autoritatem, quæ ſenſim per diverſas temporum vices ac viciſſitudines ad ordinandum quoque illud quale nunc eſt Romano-Germanicum Imperium perveniret.

(a) *Baron.* T. X. Annal. ad ann. 964. P. 789. 784. & ad ann. 996. P. 909.

CAPUT XLI.

In transferendo Imperio ad Germanos, teſte Baronio, conſenſus intervenit Romanæ civitatis: quæ tamen omnia & inde ſecuta nihil ad nos.

Quanquam ergò hæc nihil ad nos pertinent, attamen ut appareat in iis quoque elucere, non modo Eccleſiæ, ſed etiam civitatis autoritatem, placet narrare paucis quomodo hæc Baronius diſponenda putaverit.

Is ad annum 996. hæc habet: (*b*) *Cùm eo jure carerent Imperatores ut ſucceſſores ſibi deligerent, Magno Othoni id primum à Romano Pontifice conceſſum reperitur.* Id ut probet profert Leonis Octavi decretum in hanc formam: *Leo Epiſcopus* (*c*) *ſervus ſervorum Dei cum toto Clero & Romano populo conſtituimus, & confirmamus, & roboramus, & per noſtram Apoſtolicam autoritatem concedimus, atque largimur Domno Othoni, Regi Teutonicorum, & ejus ſucceſſoribus hujus Regni Italiæ in perpetuum facultatem eligendi ſucceſſorem.*

Hæc autem ad Italiæ regnum ſpectantia ut ad Imperium protenduntur addit Baronius ſuceſſorem hic intelligi *in regnum Italiæ primo* (*d*) *inde in Imperium promovendum,* atque in Othonis Germanorum Regis, perſonâ tranſlatum ad Germanos Imperium; Hæc quidem valeant

(b) *Ba.* T. X. Annal. ann. 996. P. 909.
(c) *Baron.* T. X. an. 964. P. 783. 784. anno 996. P. 989. (d) Ibid.

leant quantum Baronio placuerit. Cæterum id liquet decretum iſtud Leonis eſſe conditum cum toto Clero & Populo Romano ut in ea Conceſſione non modo Cleri, ſed etiam Populi Romani autoritas eluceſcat.

Docet Baronius hujus decreti autoritate factum ut Otho primus ſucceſſorem hæreditarium haberet Othonem ſecundum, hic Othonem Tertium; qua ſucceſſione Germanis Imperium confirmatum fuerit.

Alio ſanè loco multis agit Baronius & Leonem octavum non verum (*a*) fuiſſe Pontificem, & ipſum diploma eſſe falſum à Gratiano licèt allegatum. Utcunque eſt, non alio titulo utitur ad aſſerendam poſt ea Romano Pontifici Romani Imperii ordinandi poteſtatem. Credo, quod in his, falſis licèt, aliqua à falſatoribus veri ratio habeatur, ne abſona penitus & abſurda confingant, aut quod falſis, etiam poſtquam conſuetudine approbata ſunt ex ipſa approbatione accedit authoritas. Quare ex ipſo Baronio haud à vero alienum eſt eam mutationem atque Imperii tranſlationem ad Germanos conſenſu populi eſſe factam, inque Imperio ordinando ad annum uſque *964*. retentam eam formam quæ in Carolo Magno primum enituit.

Eam poſtea formam, ſtirpe Othonum extincta, Cregorius Tertius immutàrit in ſuorum Germanorum gratiam electionem totam eis ita attribuerit, ut in ordinando Romano Imperio nullæ jam Populi Romani ratio habeatur: jus illud quod habent Romaui Imperii Electores ad illos ab Apoſtolica Sede pervenerit, ut eſt ab Innocentio tertio dictum, capite *venerabilem* de Electione. Valeant denique vigeantque omnia, quæ idem Innocentius poſtremis licèt ſæculis, ejuſque ſucceſſores in Decretalibus inque Clementinis, aut quocunque ſub Titulo in Imperatorem Romano-Germanicum ſibi tribuerunt: Electum eum, (*b*) Romanus Pontifex confirmet, reprobet, ad propriè dictum fidelitatis juramentum adigat, ſitque ***Imperatoris ſuperior atque ordinarius judex***, tanta autoritate ut ejus judicia irritare poſſit, quod habet Clementina ***Paſtoralis*** Titulo ***de ſententia & re judicata***, (*c*) quamquam hîc quædam à Doctis etiam Catholicis, Onuphrio & aliis in dubium revocata, quædam ut nimia ipſo uſu obſoleta fuiſſe videantur; haud gravatè concedimus dummodo recluſis fontibus recognoſcere liceat autoritatem illam Romani Pontificis non à Chriſto quidem, ſed à Populi Romani, ipſiuſque civitatis conſenſione cæpiſſe

Qua etiam ratione amplectimur id quod eſt ab Innocentio Tertio de Apoſtolica ſede proditum, ***quæ Romanum***, inquit, ***Imperium*** (*d*) ***in perſona magnifici Caroli*** à Græcis tranſtulit in Germanos, eodem capite ***venerabilem***. Hæc, inquam, facilè admittimus, quatenus ſcilicet Carolus Magnus Franciquc Règes Germana propago, ſuaſore & adjutore Leone Tertio, à tota urbe Romana pro magnis in Eccleſiam urbemque meritis ad Imperium evecti ſunt. Cæterum illud omne & ea quæ, per gradus ab illo initio in Romano-Germanicum, quale nunc eſt, (*e*) imperium Romanorum Pontificum jura creverunt ea ad Reges cæteros ac regiæ dignitatis ſtatum nullo modo pertinere ſatis demonſtravimus, meritòque eſt reſponſum à majoribus noſtris cùm eis objicerentur Frederici de-

(a) Decret. Gratia. diſtinct 63. caput 23. in ſynod.

(b) Ibid. Clement. Rom. princip. (c.) Clement Paſtor. de ſentent. & judic. (d) Extra. de elec. cap. venerab. L. I. Tit. 6. c. 31. P. 167. (e) *Jean de Paris*, de poſt. Reg. & Pap. cap. 15. quæ de poten. Pap. ad 3. arg. vindic. major. P. 107. 188.

Digitized by Google

depoſiti, verum id quidem eſſe de Imperatore, cujus Romanus Pontifex in temporalibus *ſuperior eſſet*, non de cœteris Regibus.

CAPUT XLII.

Decretum Epiſcoporum de Lotharii regno poſt Fontavellidenſem pugnam an ad rem faciat?

ALia exempla circa hanc ſecundam quæſtionem prolata omittere poteramus niſi animo fixum eſſet nihil eorum prætermittere, quæ alicujus momenti eſſe viderentur.

Validum id Baronio (a) viſum eſt quod eſt de Lothario Imperatore, ejuſque fratribus Ludovico & Carolo Calvo, Ludovici Pii filiis ab optimo hujus ævi autore Nithardo (b) proditum, nempe poſt cruentam illam Fontavellidenſem pugnam, qua victus Lotharius, ac deſerto regno profugus, circa Viennam latitabat Ludovicum & Carolum petiſſe Aquiſgranum. *Quid de populo ac regno à fratre relicto agendum videretur deliberaturos.* Relata res ad Epiſcopos, *ut illorum conſultu veluti numine divino harum rerum exordium atque autoritas proderetur.* Quod meritò Nithardus affirmat. Ergo Epiſcopi omnia Lotharii immania & infanda geſta conſideraverunt, *quibus ex cauſis non immeritò, ſed juſto Dei omnipotentis judicio primum à prælio, & ſecundum à proprio regno fugam illum iniiſſe aiebant. Ergo omnibus viſum eſt atque conſentiunt quod ob nequitiam ſuam vindicta Dei illum ejecerit, regnumque fratribus ſuis melioribus ſe juſtè ad regendum tradiderit*: prorſus ex illius ſæculi more, quo Dei voluntatem etiam in privatorum rebus, aquæ, ferri candentis, quæſitis etiam aperto Scripturæ volumine ſortibus, ſed maximè prælio explorabant iis ſcilicet judiciis de rebus maximis tanquam divino judicio decernebant. Hæc quoque examina divini judicii nomine appellabant; perſuaſi quippe Deum non niſi bonæ juſtæque parti largiri victoriam; quæ paſſim etiam à ſacerdotibus Domini fuiſſe comprobata, ipſiſque autoribus geſta, multæque ex illo ævo ſuperſunt Miſſæ, ac benedictiones in eum uſum confectæ demonſtrant. Ad eum ergo ſenſum hîc Epiſcopi conſulti à Regibus reſpondent divinam voluntatem, potentiam, ultionem tanta victoria & Lotharii non modò prælium, ſed etiam regnum deſerentis fuga tantam manifeſtis judiciis declaratam. Aiunt enim non immeritò, ſed juſto Dei omnipotentis judicio Eccleſiaſtico de regnis decernerent, ſed ut quid Deus vellet tanquam divino numine inſtinctuque proderent, quare neque ipſi id ſibi tribuunt ut excommunicatione ac depoſitione prolata aut penſatis reipublicæ Chriſtianæ utilitatibus judicent; ſed Deum ita velle, ita judicâſſe ejuſque voluntatem ac vindictam ipſa victoria ac Lotharii fuga declaratam eſſe pronuntiant, neque ipſi Lotharii regnum fratribus tradunt, ſed à Deo eſſe traditum, eoque jure habendum poſſidendumque confirmant; cùm Lotharius & regnum recuperaverit, & pacatè tenuerit, & liberis habendum tenendumque tradiderit.

Interim facile erat quod hîc Epiſcopi fecerunt præcipere victoribus ut regnum deſertum in quod inhiabant tanquam *ex divina autoritate ſuſciperent & ſecundùm Dei voluntatem regerent*: fallebatque eos fortaſſe falli volentes divinæ voluntatis ambiguum no-

(a) *Baron.* Tom. ad ann. (b) *Nithard.* initio L. 5.

nomen: certiſſimum enim eſt victoriam præliantibus, regna victoribus, voluntate Dei tradi, ea ſcilicet quæ effectum inferat, non ea ſemper quæ approbationem certumque jus judicet, quare hæc quæ geſta ſunt extraordinariè tanquam Dei inſtinctu & numine, ejuſque judicio manifeſtis veluti Indiciis propalato ad exemplum trahere Eccleſiaſtici judicii & ordinariæ autoritatis fallax, falſumque eſt

CAPUT XLIII.

An meritò objectum à BARONIO *id quod eſt à Carolo Calvo in proclamatione adverſùs Venilonem poſitum.*

OBjicitur etiam id quod eſt à Carolo Calvo Rege, anno 859. ad Epiſcopos dictum in proclamatione ſive expoſtulatione adverſus Venilonem, *Archiepiſcopum Senonum*: quod ut intelligatur rerum ſtatus ex ipſa proclamatione explicandus. Hæc ergo proponit Carolus, cùm, teſte ſancto Gregorio, *ex conſuetudine Oliana omnibus cognoſcentibus Reges in regno Francorum ex genere prodeant ſibi à patre Ludovico Auguſto partem regni inter fratres ſuos Reges divina depoſitione traditam Venilonem ſibi in capella ſua promiſſo fidelitatis ſacramento Clericum eique à ſe juxta conſuetudinem prædeceſſorum Regum, conſenſu Epiſcoporum vacantem Senonum Metropolim fuiſſe commiſſam*: factam poſtea per Primores regni diviſionem inter ſe & fratres & ab Epiſcopis etiam à Venilone juratam: *poſt hoc* ab eodem Venilone *electione ejus aliorumque Epiſcoporum ac cæterorum Regni fidelium voluntate, conſenſu & acclamatione cum aliis Epiſcopis in ejuſdem Venilonis diæceſi*, id eſt, provincia, Aurelianis ſcilicet, *ſe fuiſſe conſecratum & in regni regimine perunctum, & diademate, atque regni ſceptro in regni ſolio ſublimatum.*

Multa etiam alia ab eodem Venilone dato chirographo fuiſſe firmata: quorum immemorem eum id ſæpe conatum ut Carolum regno pelleret atque illud Ludovico Caroli fratri conjuratione facta traderet; cùm ergò Carolus rebus cum fratre compoſitis talem proditorem damnari ab Epiſcopis inſtantiſſimè cuperet, judicibus adulabatur his verbis: „A qua conſecratione „vel ſublimitate regni ſuprà memorata „ſupplantari vel projici à nullo debue„runt, ſaltem ſine audientia & judicio „Epiſcoporum quorum miniſterio in „Regem ſum conſecratus, & qui Thro„ni Dei ſunt dicti, in quibus Deus ſe„det, & per quos ſua decernit judicia, „quorum paternis correptionibus & „caſtigatoriis judiciis me ſubdere fui „paratus & in præſenti ſum ſubdi„tus„.

Tum primùm nono ſæculo plus quàm mediam partem elapſo hæc vox exaudita eſt de projiciendis à conſecratione & regni ſublimitate Regibus, per Epiſcopalem audientiam, & tamen hæc omnia nihil ad rem.

Nihil, inquam, ad rem, quod Carolus Calvus Epiſcopis tanquam Dei interpretibus ſe ſubmittit: non enim quærimus utrum Reges arbitrio Epiſcoporum tanquam Divini numinis interpretum abdicare poſſint, quod tamen vix aut ne vix quidem expedit; ſed utrum Epiſcopi, judicio dato, Reges ſolio deturbare poſſint. Is quidem Venilo per proditionem conatus erat tanquam ab illo reſcindi poſſet ea quam ipſe fecerat conſecratio. At non id Carolus fatebatur, neque ſe eo fine ſubmittebat Epiſcopis ut regiam poteſta-

tem

tem ad eorum arbitria deponeret qui ſtatim ab initio profitetur priſcâ conſuetudine omnibus notâ *in Francorum regno Reges prodire ex genere*, quo jure partem regni à Patre Auguſto divina diſpoſitione ſibi eſſe traditam.

Quare electio, quæ ad conſecrationem facta memoratur, pro publico & ſolemni actu, quo Regem agnoſcerent, ex uſu eorum temporum accipitur; non pro vera electione tanquam Francorum Reges electione fierent. Id adeò verum & ipſe Carolus & omnes intelligebant ut ante conſecrationem & ſublimationem eam quæ Conſecrationi conjuncta memoratur, Carolus more Regio ipſum Venilonem futurum conſecratorem ſuum ad Metropolim Senonum evexit, quamobrem etſi ea conſecratio ac ſublimatio reſcindi potuiſſet, remaneret certè id quod natus erat *Rex ex genere*, cui regni pars inter fratres Reges Divina diſpoſitione deberetur.

Nec minùs clarum eſt de conſecratione ipſa ac ſublimatione conſecrationi conjuncta non abſolutè dici Judicio Epiſcoporum ab ea projici poſſe Regem: ſed ſi projici à quoquam debuiſſet, quod Venilo facere conabatur, non id ſaltem fieri potuiſſe ab eo ſine iis Epiſcopis, qui Regem cum ipſo Venilone conſecraverant. Quod quidem ad Venilonis mentem & tanquam ad hominem fuiſſe reſponſum claret: ne ſi proditor aliquid ſibi juris in Regem ſuperbè ac perperam conſecrationis nomine vindicâſſet, id ſolus habere videretur.

Quanquam hæc in eum finem dicta nullo effectu conſecuto nihil omninò ad rem noſtram aut ad ſtatum regiæ dignitatis faciunt; verè tamen ac certò affirmare poſſumus à nullo antea, à nullo poſtea Rege, imò à nullo mortalium hæc qualiacumque fuiſſe unquam prodita congruaque omninò videri illis temporibus à quibus inclinationem rerum, eumque, qui conſecutus eſt regiæ majeſtati, contemptum incepiſſe omnes Hiſtorici memorant.

CAPUT XLIV.

Argumentum ex Regum conſecratione repetitum ſolvitur. Ludovici *Undecimi Imperatoris*, Lotharii *Primi filii, Epiſtola ad Baſilium Imperatorem Orientis.*

Antequam ex hoc loco digrediamur ſolvendum argumentum, vanum illud quidem, ſed quod à quibuſdam magni fiat, à Regum conſecratione repetitum. Quippe in hac primùm ab Epiſcopo conſecrante poſtulatur *ut præſentem militem ad dignitatem regiam ſublevet*, cum ipſo ſic agitur tanquam eo qui *regiam dignitatem ſuſcepturus ſit*; dat ipſe ſolitum ſacramentum tanquam *Rex futurus.* Denique ſic omnia peraguntur tanquam non niſi poſt inunctionem. Rex, ante inunctionem & conſecrationem electus tantùm eſſe videatur. Quæ quidem ex vetuſtis deprompta formulis, quibus Reges etiam Francici in ſecunda ſaltem Dynaſtia inuncti fuerint nemo harum ſciens inficiabitur, quæ ſi ad extremum urgentur, nempe id efficient Reges non genere ſed electione fiant, nec niſi conſecrati regium nomen regiamque poteſtatem accipiant. Quod adeò eſt abſurdum & omnium gentium conſenſione tanta rejectum, ut nec argumentis confutare ſit dignum. Quare

ex communi omnium conſenſu ſacræ ceremoniæ arcana ac myſtica ſignificatio hæc eſt, in ea eſſe ſacramentum regiæ poteſtatis cœleſti numine conceſſæ & inſtitutæ, atque hanc divino numini haberi reverentiam, ut Rex à Deo conſtitutus ipſe quodam modo coram Deo ſacriſque altaribus regio ſe nudet nomine, ut illud à Deo ſanctius jam auguſtiuſque recipiat; cujus rei ſacramentum eſt quod & gladius & corona Regi imponenda de altari ſumantur, dicaturque ad Regem; *accipe gladium de altari ſumptum*, quia nempe gladii jus à Deo eſſe, ejuſque providentiâ Regi eſſe traditum, ex Apoſtolica traditione & diſciplina doceamur: quæ trahi ad argumentum inſtituendi ac deponendi Reges non niſi ſtultè & imperitè poſſunt.

Quo etiam ſenſu Ludovicus ſecundus à Carolo Magno quartus ſe *ad Romani Imperii Principatum* ſummi Pontificis manu provectum eſſe teſtatur cùm Imperatoris Lotharii filius, Imperatoris Ludovici Pii nepos, Imperatoris Caroli Magni abnepos, jam hæreditarium teneret Imperium, atque Imperatorium nomen ſibi jam, imò etiam avo Ludovico Pio paternum eſſe profitetur. Quomodo enim paternum non eſt quod jam in avo noſtro paternum?

Hæc ſcripſit Ludovicus ſecundus ad Baſilium Imperatorem Orientis, cùm is Francis Principibus Caroli Magni poſteris Imperatorium nomen denegaret, atque hæc verba tacuit ſcriptor Anonymus, qui hunc profert locum ut Caroli Magni nepotes Imperatoriam dignitatem ſummo Pontifici acceptam retuliſſe oſtendat. Quod quidem nec negamus, nec erat cur Anonymus in perſpicua re probanda laboraret. Quærendum illud erat in quo difficultas verſabatur. Quo jure Romanus Pontifex Imperii dandi autor fuerit: an Apoſtolico illo jure quod Chriſtus inſtituit, an hoc adſcititio, quo Romanus Pontifex ſenatus ac civium reverentia caput urbis atque egregiæ cujuſque rei autor habebatur.

Ac Ludovicus quidem ſecundus adverſùs Baſilium & Græcos imperatorium nomen ac dignitatem Caroli Magni poſteris his verbis vindicabat: „ A Romanis enim hoc nomen & dignitatem aſſumpſimus, apud quos profectò primo tantæ culmen ſublimitatis & appellationis effulſit, quorumque gentem & urbem divinitùs gubernandam & matrem omnium Eccleſiarum Dei defendendam atque ſublimandam ſuſcepimus. Ex qua regnandi prius & poſt modum imperandi autoritatem proſapiæ noſtræ ſeminarium ſumpſit: nam Francorum Principes, primò Reges, deinde verò Imperatores dicti ſunt ii duntaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo ſancto perfuſi ſunt: „ Quem locum niſi Anonymus truncum capite retuliſſet, nempe ipſa lectione ſtatim intueremur Imperium à Romanis atque ab ipſa urbe Dominâ unde hoc nomen primum effulſit ad Francos tranſlatum; autore quidem Romano Pontifice, Romana Eccleſia Eccleſiarum matre comprobante & confirmante, eo plane ſenſu quo à Joanne VIII. dictum meminimus Carolum Calvum *Coepiſcoporum & Cleri, amplique Senatûs & totius Romani Populi, gentiſque Togatæ conſenſione, ac ſecundùm priſcam conſuetudinem ab ipſo Joanne ad Imperii Romani ſceptra eſſe provectum.*

En unde Caroli Magni Poſteritas Imperatorium nomen adverſùs Græcos tueretur; hinc inde Ludovicus ſecundus eadem in Epiſtola commemorat Senatûs Populique Romani, imò & militum exercituumque in promovendis Romanis Imperatoribus autoritatem quo jure excidiſſe, haud par erat Romanam urbem

Digitized by Google

bem, faciebatque magis ad ejus dignitatem quod jam per Petrum Apoſtolum Religionis ac ſacerdotii caput eſſet. Itaque concludebat ab urbe Romana Francos eo jure eligi potuiſſe quo jure quondam Hiſpani aliique electi erant.

Inde ad Francos ſtirpemque Carolinam tranſlatum Imperium Ludovicus ſecundus refert, neque verò tacet ſacram unctionem ab Apoſtolicis Pontificibus datam, quæ huic rei firmamento eſſet, quin & id reſpicit quod Pipinus Caroli Magni pater, ejuſque liberi jam à ſancto Bonifacio in Reges Francorum uncti à Stephano ſecundo Papa profecto ad Francos iterum uncti eſſent, placebatque omninò regiæ Domûs originem à Romano Pontifice conſecratam, atque id non modò honori ſed etiam firmamento eſſe intelligebant ut regium genus etiam ab Apoſtolica Sede ſacroſanctum haberetur.

Ex his ergo conſtat Caroli Magni Nepotes ea re maximè gloriatos quod non modò Imperatorium, ſed etiam Regium nomen, Eccleſia Romana probante, confirmante, conſecrante, ſuſceperint, non profectò id egiſſe ut regnorum & Imperiorum poteſtatem ei tribuerint contra rei geſtæ ac veterum omnium monumentorum fidem. Cæterum quid importet à Romano Pontifice corona impoſita Adrianum IV. audiemus exponentem, cùm ad ea tempora noſtra oratio devenerit.

Hæc ſunt quæ ad Gregorium uſque ſeptimum ſtudioſiſſimè atque operoſiſſimè conquiſita referunt ut Eccleſiaſtico ordini ejuſque capiti Romano Pontifici ſubſternant deponendos Reges, quæ quàm vana, quàm nulla ſint nemo non videt. Jam quantum valeant quæ à Gregorio ſeptimo, nullo antea exemplo, nulloque documento, geſta ſunt, facilè intelligimus.

Hh 3 DEFEN-

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE

LIBER SEPTIMUS.

Quo à GREGORII VII. *tempore res extra Concilia Oecumenica geſta referuntur ad Caput primum* GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

An GREGORII VII. *ac ſecutis decretis ita res confecta ſit, ut de ea ambigere Catholicis non liceat, contrarium ſtatuitur certis exemplis & Catholicorum omnium conſenſione.* Melchior Canus, Bellarminus, Rainaldus, Perronius *teſtes adducuntur.*

NUnc devenimus ad ea tempora quorum maximè autoritate nos premunt, Gregorii ſcilicet ſeptimi ſecutorumque Pontificum. Quippe objiciunt hiſce temporibus quæſtionem totam Eccleſiæ autoritate deciſam: depoſitos quippe Pontificia autoritate Imperatores ac Reges conſenſiſſe in eam depoſitionem Ortodoxos, neque tantùm rem à Romanis Pontificibus eſſe factam, ſed factam in Conciliis Œcumenicis: depoſitum enim in Concilio Lugdunenſi ſecundo ab Innocentio IV. Fredericum II. quin etiam ab ipſis Synodis multa eſſe decreta, quæ ad eam praxim comprobandam manifeſtè pertineant, ut eſt illud decretum Lateranenſis Concilii III. de relaxato fidelitatis decreto adverſùs hæreticos & Lateranenſis IV. ut *ſummus Pontifex hæretici Vaſſallos ab ejus fidelitate denuntiet abſolutos.* Denique rem adeò certam ut à Conciliis in formulam verſa ſit, extentque Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis decreta quibus privationis pœna Principibus etiam ac Regibus intentetur, ex quibus concludunt rem totam eorum etiam Conciliorum, quibus maximè utimur autoritate eſſe confectam.

Hæc adverſarii Catholici objiciunt. Hæretici verò poſtquam nobiscum poteſtatem indirectam adverſati ſunt ut à Sacrâ Scripturâ & Antiquitatis Eccleſiaſticæ Dogmatibus abhorrentem, tum verò inculcant quæ jam memorata ſunt

poſ-

poſterioris ævi decreta ut in tanta doctrinæ mutatione ea quam tuemur Catholicæ Eccleſiæ infallibillitas ſtare non poſſit.

Nos autem hæreticis ſtatim reſpondimus more ſolito calumniari eos: non enim Catholici docent, quæcumque (a) in Conciliis geſta ſint ea ad Eccleſiæ Catholicæ fidem pertinere: ſed eo loco habent illæ tantum, quæ decreto edito fidelibus omnibus credenda, ac tenenda proponuntur, quod & Melchior Canus copioſè docet, & Catholici omnes uno ore confitentur. Cujus rei ratio eſt quod id ſufficiat ut verba Chriſti firma ſtent de æternâ Eccleſiaſticorum Dogmatum firmitate. Nec proinde labat Eccleſiæ fides ſi ea quæ extra fidei decreta ſunt, haud pari autoritate conſiſtunt, atque omninò multa in Conciliis ſine expreſſa deliberatione ac determinatione eſſe dicta geſtaque, quibus adſtringi ſe Catholici omnes uno ore negant. Multa etiam decreta ſunt, quæ non pertineant ad invariabilem fidei regulam, ſed ſunt accommodata temporibus atque negotiis, quin etiam illi qui Romanum Pontificem vel maximè infallibilem eſſe contendunt, non propterea neceſſariò tuenda ſuſcipiunt, quæ Pontifices geſſerint; ſed profectò certæ ſunt regulæ quibus & hi Pontificibus & omnes Catholici Conciliis Oecumenicis certam fidem docent adhiberi oportere.

Certè Melchior Canus (b) Pontificiæ infallibilitatis defenſor acerrimus aſſerit, *qui ſummi Pontificis de re quacumque judicium temerè ac ſine delectu defendunt hos Sedis Apoſtolicæ autoritatem labefactare, non fovere; evertere, non firmare.* Ac paulò pòſt, *non eget Petrus mendacio noſtro, noſtra approbatione non eget*: tum adductis decretis de religionis ordinibus approbatis: „ Satis „ fuerit, inquit, ſi eam habeant autoritatem, quam Epiſtolæ Decretales, „ quarum nonnullas conſtat à Poſterioribus meliore conſilio refutatas, „ quoniam non ex firmo decreto, „ ſed ex Pontificum opinione prodierunt.

Neque negat Bellarminus, aitque „ Pontifices ex ignorantia lapſos quod, „ *inquit*, (c) poſſe Pontificibus accidere „ non negamus; cùm non definiunt aliquid tanquam de fide, ſed tantùm „ opinionem ſuam aliis declarant; Alia ejus reſponſio eſt: „ Pontifices „ tum nihil certi ſtatuiſſe, ſed tantùm „ reſpondiſſe, quod ſibi probabilius „ videbatur. *Addit*, multa alia eſſe in „ Epiſtolis Decretalibus, quæ non faciunt rem aliquam eſſe de fide, ſed „ tantùm opiniones Pontificum ea de re „ nobis declarant.

Quod Stephanus VI. & Sergius Romani Pontifices iterum ordinari juſſerunt eos qui à Formoſo Papa, poſtquam is degradatus fuit, ordinati eſſent. Idem Bellarminus (d) reſpondet „ eos non edidiſſe aliquod decretum, quo decernerent ordinatos ab Epiſcopo degradato „ eſſe iterum ordinandos, ſed ſolùm de „ facto juſſiſſe iterum ordinari, quæ juſſio „ non ex ignorantia aut hæreſi, ſed ex „ odio in Formoſum procedebat.

Ne ergo tu mihi hæc dicito; Gregogorius VII. & alii, Imperatores ac Reges depoſuêre, ergo id jure factum: docet enim Bellarminus, idque nos diligenter tota hac tractatione meminiſſe oportet, docet, inquam, ille accuratè ſecernenda eſſe quæ Pontifices *de facto juſſerint* ab iis quæ decreto edito facienda conſtituerint: neque enim omnia ab ipſis jure fieri, *ſed quædam ex odio*, neque eorum decreta, quæ ad doctrinam ſpectent valere omnia, imò verò ab ipſis ritè & ordine interrogatis multa eſſe reponſa at-

(a) Melchior, *Bellarmin.* (b) Melchior Canus. l. 5. & edit. Lovan. 1569. f 347.

(c) L. IV. de R. P. C. 12. 14. (d) *Ibid.*

atque in jure edicta ac Decretalium Epiſtolarum nomine inſignita, quæ tamen probabili tantùm imò etiam falſa Romanorum Pontificum opinione nitantur, idque in confeſſo eſt etiam apud eos, qui Pontificiam infallibilitatem vel maximè propugnant.

Placet etiam adſcribere quæ Odoricus Rainaldus (a) docuit occaſione decretalis *exiit* eorum quæ à Nicolao Tertio definita, à Joanne XXII. poſt ea rejecta ſunt de Chriſti paupertate: „ Sanè, inquit, major propoſitio nimirum nefas eſſe contradicere in „ iis quæ definita ſunt per Sedem Apoſtolicam in fide & certiſſima eſt, „ & additæ propoſitiones eam omninò confirmant, ſi intelligantur uti „ debent ea quæ ſpectant ad fidem „ & univerſalis Eccleſiæ mores in neceſſariis ad ſalutem. At Pſeudo-minoritæ non in eo ſiſtunt, ſed quæ „ ad fidem & mores tantùm ſpectant „ accidentariò & remotè; qualia ſunt „ nimirum Franciſcani inſtituti encomia, privilegia, ſeu decreta Pontificum eò attinentia & omnia in iis „ contenta fidei & morum eſſentialia eſſe falsò ſupponunt; ac ludunt „ in æquivoco. Illas ergo ſanctiones, „ licèt ſint in ſexto Decretalium libro, „ eſſe fidei & morum decreta eſſentialia, negandum eſt conſtantiſſimè: neque enim decreta fidei condunt niſi „ id expreſſerint & de neceſſitate credenda propoſuerint „. Ex quibus id habemus Pontificum Romanorum decretis propoſitis duo adhuc quæri oportere: Alterum; *an res ſit ad fidei & morum eſſentialia pertinens*, idque per ſe & proximè, non accidentariò & remotè: Alterum; *an expreſſum ſit id de fide credendum?*

Procul ergo abſunt ab Apoſtolici de fide decreti autoritate, hæc Clementina *Principes Romani* & Clementina *Paſtoralis* de fidelitatis juramento Imperatoribus debito, deque poteſtate Romani Pontificis ad Imperatoris irritanda judicia, quas Clemens V. edidit; *procul, inquam, abſunt hæc ab Apoſtolici de fide decreti autoritate, quamquam ea Clemens Apoſtolica autoritate declarare ſe dicat.*

Procul ab ea autoritate abeſt id quod idem Clemens V. ut certum ſupponit *nos ad quos Romani vacantis Imperii regimen pertinere dignoſcitur.* Quo fundamento nixus Robertum Siciliæ Regem vicarium Imperii, ſed in Italia tantùm conſtituit, neque huic decreto certiorem addit autoritatem Joannes XXII. dum hæc ad ſe pertinere propter Petri autoritatem & jura conceſſa divinitùs teſtatur his verbis: *In noſtram & fratrum noſtrorum* (b) *deductum eſt fama divulgante notitiam quod licèt ſit de jure liquidum & ab olim fuerit inconcuſſè ſervatum quod vacante Imperio ſicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacâſſe dignoſcitur, cùm illo tempore ad ſæcularem judicem nequeant haberi recurſus ad ſummum Pontificem cui in perſona Petri terreni ſimul & Cæleſtis Imperii jura Deus ipſe commiſit, Imperii prædicti juriſdictio, regimen, & diſpoſitio devolvantur:* quanquam enim is Pontifex hoc fundamento nixus Vicarios Imperii in Italia quidem alia autoritate quàm Pontificia conſtitutos, omneſque iis obedientes excommunicatione damnet, tamen hæc civilia nullo modo ad fidem & mores univerſalis Eccleſiæ pertinere conſtat. Quo jure hæc omnia à decretis fidei procul amandamus, parique ratione quærimus quæ Gregorius VII. aliique in deponendis Imperatoribus geſſerint, quamquam & Petri jure atque autoritate geſta eſſe præferant an ad fidem & mores Eccleſiæ Catholicæ po-

(a) *Odericus Rainald.* Tom. 13. 15. anno 1304. n. 32.

(b) *Rainald.* T. 13. 15. n. 27.

potiori aliquâ ratione pertineant, aut etiam ad ea pertinere ullo legitimo decreto declaratum definitumque ſit.

Hæc dicimus ſecundùm eos qui Pontificiam infallibilitatem ac ſummam in temporalibus poteſtatem vehementiſſimè aſſerunt, qua definitione non modò Hæreticorum calumniæ propulſantur, verùm etiam Catholicorum eorum, qui nobis adverſantur, franguntur impetus, eoque demùm res tota devolvitur ut quæramus ſintne ea, quæ ad Reges deponendos pertinent, eo ordine modoque geſta, quæ ſummam & indeclinabilem apud Catholicos obtineant autoritatem.

Ac primùm nemo niſi dementiſſimus dixerit ea geſta eſſe ſumma & indeclinabili autoritate, alioquin Theologi Pariſienſes Gallique paſſim omnes poſt cenſuram Sanctarelli, ſaltem ne jam antiquiora memoremus pro Hæreticis aut ſchiſmaticis haberentur, qui rem ab Eccleſia ſumma autoritate directam non modò negârint, ſed inſuper gravi cenſura notârint. Ipſe Perronius (a) Cardinalis tot à Romana Eccleſia gratulationes tuliſſet immeritò pro ea oratione quam habuit in ordinum cœtu, cùm ibi poſtulavit haberi iſtam quæſtionem inter problematicas & liberas, quæ ab Eccleſia graviſſima autoritate ſancita, definitáque eſſet.

CAPUT II.

Geſta ſub Gregorio VII. primumque ejus de Henrico depoſito decretum

POſteà quam univerſim conſtitit nihil ad fidem Catholicam pertinere; quæ à Gregorio VII. aliiſque in deponendis Regibus geſta ſunt; jam illis evolutis excuſſiſque oſtendimus quanti ſint, quæ ſumma & indeclinabili autoritate non valere liquet. Series poſtulat temporum, ut à Gregorio VII. ordiamur.

Anno Chriſti 1073. adversùs Henricum IV. nequiſſimum & flagitiſioſſimum Imperatorem Saxones (b) rebellaverant. Belli cauſa memoratur, impoſitæ arces atque præſidia, quæ Saxones prædis agendis atque opprimendæ libertati eſſe comparata querebantur. Obtendebat Imperator, decimas Sifrido Archiepiſcopo immeritò denegatas, ipſe occultè Archiepiſcopum inſtigabat. Abbates Turingos ad iniquas conditiones adigebat. His initiis cauſiſque bellum atrox gerebatur, hic verò ex Libro Superiore repetendum (c) id quod per idem tempus contigit Henrico Imperatori ab Alexandro ſecundo diem dictam propter cauſas quidem Eccleſiaſticas: nulla depoſitionis interminatione tum Alexandrum ſecundum infecto negotio deceſſiſſe, Gregorium VII. ei ſubſtitutum, cum Henrico IV. multa tractâſſe, ac ne ſuperfluis immoremur: narrat Baronius (d) anno 1074. Henricum victoria de Saxonibus reportata contempſiſſe, quæ Papæ promiſerat de pace videlicet cum Saxonibus ineunda, deque Thedaldo in Eccleſiam Mediolanenſem intruſo aliiſque ejuſmodi negotiis communicâſſe etiam iis quos Sedes Apoſtolica ob ſimoniam & alia flagitia rejeciſſet. Anno verò 1076. refert idem Baronius miſſos à Gregorio Legatos, qui Regem ad dicendam (e) cauſam vocarent ad ſynodum; dicta dies ad feriam ſecun-

(a) Harang. du C. du *Perr.*

(b) *Hiſt. Sax.* bell. p. 105. Lamb. Schaf. anno 1073. p. 190. apud Frech. (c) Vide ſup. lib. 6. cap. (d) *Bar.* Tom. II. p. 471. (e) Tom. II. p. 476.

Digitized by Google

ſecundam ſecundæ hebdomadæ in quadrageſima adhibita pœna niſi dicta die ſe ſiſteret, ſed excommunicationis tantum ut ex Hiſtoricis hujus ævi, Baronio etiam probante, oſtendimus. De depoſitione altum adhuc ubique ſilentium.

Henricus tamen ea Gregorii citatione (a) commotus ſtatim habita Vormatiæ Pſeudo-Synodo Gregorium, eique ſubjectionem & obedientiam interdixit; quin etiam datis litteris imperavit, & illi ut ab Apoſtolica Sede diſcederet, & Clero Populo Romano ut, *qui* (b) *primus eſſet in fide, eſſet primus in ejus damnatione.* Hæc miror Catholicis quibuſdam non ſatis cautis ſcriptoribus probari potuiſſe: neque enim aut Gregorius VII. quidquam egerat quo deponeretur, nec ſi ea de re quæſtio moveretur, ei finiendæ idonei erant Imperator, cum eoque collecti Germaniæ Epiſcopi; prorſúſque Eccleſiæ Catholicæ ac Sedis Apoſtolicæ jacet autoritas ſi hæ molitiones valeant: ſed poſtquam Imperator inconceſſa auſus Gregorium depoſuit, Gregorius quoque eò proſilire auſus, ut Regem non tantùm excommunicandum more majorum, ſed etiam deponendum novo exemplo ſuſciperet. Neque illud omittendum quod à coævo autore memoriæ proditum ſuprà retulimus: delectatum eum videri dandi Regni dulcedine & (c) gloria, quam ultrò blandientes offerebant: viſos etiam illos motus, quibus Germania fluctuabat amplificandæ in civilibus Romanæ potentiæ oportunos, queis fretus Gregorius eam tulit ſententiam, cujus initium eſt *Beate Petre, Apoſtolorum Princeps.* Decretum autem ſic habet, *& ideò ex hac gratia, non ex meis operibus credo quod placuit tibi & placet, ut populus Chriſtianus tibi ſpecialiter commiſſus mihi obediat ſpecialiter pro vice tua mihi commiſſa & mihi tua gratia eſt poteſtas à Deo ligandi, & ſolvendi in Cœlo & in terra. Hac itaque fiducia fretus pro Eccleſia tua honore & defenſione ex parte omnipotenitis Dei Patris, & Filii & Spiritûs Sancti, per tuam poteſtatem & autoritatem Henrico Regi, filio Henrici Imperatoris, qui contra tuam Eccleſiam, inaudita ſuperbia inſurrexit totius Regni Teutonicorum & Italiæ gubernacula contradico, & omnes Chriſtianos à vinculo juramenti quod ſibi fecerunt, vel facient abſolvo, & ut nullus ei ſicut Regi ſerviat interdico: dignum eſt enim ut qui ſtudeat honorem Eccleſiæ tuæ imminuere ipſe honorem amittat quem videbatur habere, & quod ſicut Chriſtianus contempſit obedire, nec ad Deum rediit quem dimiſit participando excommunicatis, & multas iniquitates faciendo, meaque monita quæ pro ſua ſalute ſibi miſi te teſte ſpernendo, ſeque ab Eccleſia tua tentans eam ſcindere ſeparando vinculo cum anathematis vice tua affligo.*

Eo in decreto quod ad verba attinet, illud imprimis notatum volo, diſtinctis verbis atque ſententiis depoſitum primò Principem, tum etiam anathemate alligatum fuiſſe & meritò quidem anathemate percuſſum confitemur eum, qui nulla cauſa, nulláque poteſtate Petri ſucceſſorem deponere auſus fuerat. Quod quidem Pontifex perperam depoſitus, haud meliore jure Imperatorem ipſe depoſuerit: id verò ut novo ità pravo exemplo eſſe factum contendimus.

(a) Sup. Lib. Cap. (b) Hiſt. Sax. bell. pag. 122. (c) *Henr.* Apol. ap. eſt vide ſup. Lib. IV. Cap. XII.

CAPUT

CAPUT III.

De Gregoriani Decreti autoritate quærintur, paucis repetuntur quæ de ejus novitate dicta ſunt.

CUm ſecutæ de Regibus deponendis ſententiæ ab eo Gregorii VII. decreto & exemplo tanquam ex fonte prodeant, de tota ejus decreti ratione quærendum eſt. Et quidem ab ipſo diſputationis initio præſtruximus (a) ipſam rei novitatem, nullum exemplum, autoritatem nullam hujus rei aggrediundæ præceſſiſſe: itaque attonitum orbem Gregorii aſſeclas ipſa novitate commotos; ipſum Gregorium anxiè interrogatum nihil niſi falſa, nováque & nimia protuliſſe. Hinc Gregoriani decreti novitatem poſt tot ejus ævi tractationes, poſt ipſius Gregorii omni ingenio ac ſtudio elaborata reſponſa viris piis & gravibus non minùs fuiſſe ſuſpectam: eundem Gregorium nova ſuperſtruxiſſe novis: victoriam novo auſu, novique generis decreto edito ab Henrici exercitu arcuiſſe & velut obſtupefacto orbi inanes objeciſſe terriculas ac nihilo ſeciùs ejus audentiſſimum licèt in tanta novitate, nec ipſum ſibi ſatis conſtare potuiſſe. Hæc quidem omnia novitatem ſonant, hoc eſt, in Chriſtiana doctrina certam ac perſpicuam falſitatem. Nunc autem tota res multò clariùs enitеſcit. Ecce enim evolutis ab omni antiquitatis memoria ad hæc uſque tempora Eccleſiaſticis geſtis ſpoliatos fuiſſe unquam Eccleſiaſtico decreto ulla bonorum parte Laïcos, nedum ditione atque imperiis Reges, aut tale quid unquam cuipiam intentatum: non invenimus, non legimus, non audivimus; cùm tamen demonſtraverimus tot ac tantas hujus rei interveniſſe cauſas, ſi id vel Eccleſia cogitâſſet.

Quin etiam vidimus Chriſtianos omnes etiam Epiſcopos Romanóſque, adeò Pontifices paſſim obediſſe, ſed etiam docuiſſe ex Chriſti præceptis deberi eis obedientiam, exceptis iis rebus, quæ contra Dei vetita juberentur, Pontifices quoque diſcretis utriuſque dignitatis limitibus ultrò eſſe profeſſos nullam eſſe ſuam in rebus ordinandis civilibus poteſtatem. Nunc cùm Gregorius VII. nullo unquam exemplo, autoritate nulla, contraria omnia faciat, rogamus adverſarios hæc quæ nunc gerit: an Catholicam fidem & Eccleſiaſticum dogma permaneant, (b) ſi pertinere contendunt ubi illud quo Eccleſia Catholica invicta hactenus ſtetit: *valere oportere quod ubique quod ſemper & illud id verum quod priùs, id adulterum quodcumque poſterius.* Quid autem reſpondemus Hæreticis dum doctrinæ novitatem, errorémque manifeſtum, vel his vel anteactis ſæculis improperant? Sin autem his argumentis victi hæc Gregorii geſta pro fidei doctrina, atque Eccleſiaſtico dogmate habere non audent; nempè non ab ejus duntaxat, ſed ab illorum etiam, qui eum ſecuti ſunt autoritate nos liberant.

(a) Vide ſup. Lib. IV. Cap. VII.

(b) *Vincent. Lirin. Tertullian.*

CAPUT IV.

Qui Gregorio VII. Henricum deponenti adhaſerint eos falſo fundamento nixos, falſo nempè intellectu interdicti de vitandis excommunicatis, idque jam in confeſſo eſſe Sancti Gebhardi & aliorum ejus ævi in eam rem ſententiæ.

NUnc ne Sanctorum virorum, qui Gregorio VII. Reges deponenti adhæſerint autoritate, plus æquo moveamur. Conſiderandum iſtud illos quotquot fuere falſo fundamento nixos, nempè quod interdictum de vitandis excommunicatis falſo & ab omnibus jam rejecto intellectu acceperint. Quid inde conſequatur orationis ſeries aperiet. Nunc rem ipſam aggrediamur. Incipimus autem à Gebhardo Juvavenſi quem à Metenſi Herimanno de hac quæſtione rogatum memoravimus, jam quid reſponderit audiamus. Reſcribit autem eo tempore, quo modo Henricus IV. à Gregorii VII. communione receſſerat, verùm etiam Anti-Papam fecerat illum Guibertum Ravennatem, Clementem appellatum. Hunc qui reſpuerent Epiſcopi Sedibus ab Henrico pellebantur, Pſeudo Epiſcopi per vim intrudebantur, ipſe Gebhardus in exitio agebat, quo tempore hæc ſcripſit, meritóque damnat Epiſcopos, qui talibus conſentirent. Cæterum cùm Herimannus de deponendis Regibus Eccleſiaſtica autoritate, vel maximè quæreret Gebhardus nulla depoſitionis mentione facta rem totam cum excommunicatione connectit, & Controverſiæ ſtatum ab ipſo initio ſic exponit: *Hac* (a) *puritate contenti eò quòd in præſenti verſatur negotio hoc ſolum tenemus quod Eccleſia Catholica ſemper tenuit, quod ab initio captæ Chriſtianitatis uſque ad monſtroſa hæc tempora ſtabile & inconcuſſum perſiſtit, ſcilicet quod excommunicatis non eſt communicandum. Hæc námque diſſenſionum cauſa eſt & ſeditionum, quod illi ab excommunicatis non abſtinent, & non abſtinendum docent, nos verò & abſtinemus, & abſtinendum perſuademus, præcipuè ab illis qui à prima & præcipua Sede excommunicantur.* Sic ille totius negotii fontem rationémque, in ipſo interdicto de vitandis Hæreticis reponendam putat depoſitionis per totam Epiſtolam mentionem: nulla quippè qui de tali re nihil in Scripturis, nihil in Canonibus, nihil in Patribus, nihil in Hiſtoricis geſtiſve Eccleſiaſticis inveniret.

Hoc diſputationis poſito fundamento docet valere excommunicationem nulla Canonica examinatione reſciſſam: *Illos*, inquit, *velimus attendere qui tam facilè etiam quorumlibet Epiſcoporum, nedum Romani Pontifices ſententiam ſine Legati examinatione reſcindunt.* Ipſe agit poſteà contra eos qui Gregorium *indiſcuſſum, inauditum, inconvictum, nec confeſſum, vel commonitum Wormatiæ depoſuerunt, Guibertum Anti-Papam, vivente vero & legitimo Pontifice Gregorio, in Petri Cathedram intruſerunt, Romana Eccleſia; nec conſcia, nec conſentiente &* addit, *ecce omni tergiverſatione remotâ cauſa à nobis expoſitæ ſunt de hoc quod excommunicatis, quibus illi communicant, non communicamus quod Apoſtolicæ Sedis Pontifici, & Beati Petri Vicario abrenunciare non præſumimus; quod eodem vivente, & cum Romana Eccleſia agente, alium ad eandem Sedem eligere, aut eligentibus conſentire non acquieſcemus.*

Quod autem objiciebatur juramentum fidelitatis Principi præſtitum; reſpondet

(a) *Gebh. Epiſt.* ad *Herim.* ex Lib. cui titulus eſt *vetera monumenta contra Schiſm, Ingolſt.* 1612. p. 10.

det primò, *antiquitus præceſſiſſe votum*, quo ſe in ordinatione ſua Beato Petro ſuiſque Vicariis & ſucceſſoribus obſtrinxerint: tum violari fidem Principi datam ab iis maximè qui eum peſſimis implicuere negotiis: poſteà non valere juramenta contra jus faſque datum, poſtremò rem totam huc eſſe devolutam: *Dicitur*, inquit, *nobis fidelitatem Principi juràſtis, cui & fideles eſſe vultis. Fidem Domino Apoſtolico & obedientiam abnegate, & illam abnegationem juramento, vel ſcripto firmate, & ab excommunicatis à Sede Apoſtolica non abſtinete, & non abſtinendum docete.* Quo quæſtionis conſtituto ſtatu concludit, nihil unquam juravimus, niſi quod ſalvo ordine noſtro fieri poteſt.

Quæ ſi quis intelligat, inveniet ſancto viro ne perſpectum quidem fuiſſe quæſtionis ſtatum: neque enim ſi fidelitatem ſervaret Principi, ideò Domino Apoſtolico obedientiam abnegaret, ſed in his civilibus Principi in ſacris Apoſtolico obediret, nec ſi Principis prava imperantis juſta detrectare, ideò obedientiam abſolutè negare oporteret. Nec ſi cum excommunicato Principe in malis & in ſacris; ideò etiam in civilibus Reipublicæ cauſa communicare vetaretur. Atque ut clarè omnia diſtinguamus, illud quidem rectè quod Gebhardus & alii Henricum ſimoniacum, & infandi Schiſmatis autorem pro excommunicato habebant, quod Gregorium ab eo depoſitum pro vero Pontifice colebant: quod Guibertum Anti-Papam, ejuſque aſſeclas reſpuebant quod iis qui eſſent excommunicati, ipſique adeò Regi in malis & in ſacris communicare nolebant, hæc recta ſanctèque, quod autem in re nulla ne quidem temporali ac Reipublicæ cauſa, cum excommunicato Rege communicare ſe poſſe credebant, id verò errorem eſſe manifeſtum, & nos probavimus, & jam in confeſſo eſt, atque omninò conſtat falsò uſos ſyſthemate obedientiam omnem Principi denegàſſe.

Neque aliter alii paſſim cauſam hanc tuebantur. Extat apud Dodechinum Abbatem Mariani Scoti continuatorem, atque hujus ævi Annaliſtam Stephani & Alberſtatenſis Epiſcopi ſub nomine Ludovici Comitis ad Valtramum Magdeburgenſem Regis Henrici defenſorem Epiſtola vehemens cujus quidem ſumma eſt Regem adulterum, homicidam, ſimoniacum, atque adeò Hæreticum, non eſſe à Deo ordinatum ea ratione, *quod pro his nefandis malis ab Apoſtolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec poteſtatem ſuper nos, quia Catholici ſumus poterit obtinere.* Quam Epiſtolæ ſummam Dodechinus his verbis comprehendit: *Venerabilis Epiſcopus, vocato notario, Epiſtolam dictavit, in qua Henricum Hæreticum & excommunicatum, ideòque nec Regem dicendum comprobavit.* Sic depoſitionem ab excommunicatione ſuſpendunt errore manifeſto, ut jam in confeſſo eſt.

Solebant autem his temporibus (a) vehementiſſimè urgere quod excommunicatos vitare debeamus, legitùrque ea de re Bernaldi opuſculum ad Gebhardum Abbatem Schaffuſenſem, eàque ratione maximè tuebantur qui Regem reſpuebant.

Lambertus Schafnaburgenſis Gregorianarum partium ſtudioſiſſimus ad annum 1076. memorat excommunicatione factum ut Uto Epiſcopus Trevirenſis, aliique cum Rege ſtare vererentur. Itàque hac de cauſa ab Epiſcopis, & Proceribus Palatinis abſtinebat, *obtendens & eos*

(a) Vet. Morr. contra *Driſm.*

& ipſum Regem excommunicatos eſſe à Romano Pontifice, ſibi tamen quod ipſum vix ſummis precibus extorſerit indultam tantùm eſſe colloquendi Regis licentiam, nulla præter hæc in cibo, in potu, in oratione, vel in cæteris omnibus communione ejus permiſſa, quaſi ſpeciali permiſſione indigerent ut de neceſſariis Reipublicæ negotiis cum excommunicato Imperatore tractarent.

Ipſe Gregorius VII. quanquam, uti memoravimus, diſtinctis verbis à depoſitionis ſententia excommunicationem ipſam diſcreviſſe videatur, id tamen omnibus Epiſtolis inculcabat ne Regi, ne cæteris excommunicatis communicarent ut qui intelligeret ea re omnem cauſæ ſuæ vim contineri.

Atque is tamen, ut vidimus, Concilio Romano IV. 1088. neceſſitate ipſa illud de vitandis excommunicatis interdictum ita molliverat ut ab excommunicatione illos exciperet qui cum excommunicatis neceſſariâ cauſâ communicarent: Uxores videlicet, liberos, ſervos, ancillas, ruſticos ſervientes, nulla ſubditorum Regis facta mentione tamquam ea neceſſitas, qua Regibus obſequimur, una eſſet, cujus apud Chriſtianos nulla ratio habeatur; quod tamen officium ne prorſus omitteret exceptos quoque volebat omnes alios qui non adeò *Curiales ſunt, ut eorum conſilio ſcelera perpetrentur*; ut jam nihil aliud vetitum intelligatur, quàm ut ſcelerum conſortes fuerint. Quo uno Gregorii dato decreto omnia de deponendis Regibus decreta corruunt.

Quin etiam ſecuti Romani Pontifices depoſitionem ab excommunicatione diſtinctam eſſe voluerunt, uti jam vidimus, & ſæpe videbimus: certumque eſt omninò autoritate eorum Canoniſtarumque ac Theologiæ omnis totam regnandi vim cum ipſo anathemate ſtare poſſe. Neque minùs certum Childericum & Irenen, quos Regno depoſitos eſſe volunt, nulla umquam excommunicatione fuiſſe perculſos, quare nihil erat manifeſtiùs falſum quàm depoſitionem cum excommunicatione connexam eſſe, quæ ſine depoſitione, ſine quâ depoſitio eſſe poſſit.

CAPUT V.

Quod nunquam de poteſtate Reges deponendi Canon conditus fuerit, nunquam edita profeſſio, numquam ea de re pronunciatum, ac ne quidem nunquam quæſitum inceptum à factis, quæ deinde ad jus tracta ſint.

Illud etiam aſſerimus ad placandos Catholicos & Hæreticos retundendos de deponendis Regibus numquam Canonem aut profeſſionem ab Eccleſia fuiſſe editam, neque à quoquam aut Concilio, aut etiam Papâ pronunciatum eſſe *ne quis negaret Principes à Pontificibus poſſe deponi*, neque ab ullo Doctore; ab ullo viro bono eſſe ſcriptum Hæreticum aut ſchiſmaticum fuiſſe quemquam eo præcisè nomine, quod negâſſet Reges à Pontificibus poſſe deponi.

A multis ſanè id negatum etiam Gregorii VII. tempore confitentur omnes, & ipſæ teſtantur Hermanni quæſtiones: id etiam negârunt quotquot illis temporibus pro Henrico IV. apologias ediderunt, id negavit Eccleſia Leodicenſis (a) celebri illa Epiſtola, qua illa decreta de deponendis Regibus ſalvo in aliis Apoſtolicæ Sedis primatu inter novellas traditiones Apoſtolicæ doctrinæ adverſantes recenſentur. Alios innume-

(a) Epiſt. *Cleri Leod.* Tom. 10. Conc. pag. 634.

numerabiles commemorare nihil attinet, neque tamen prætermitti debet autor vitæ Henrici IV. cujus hæc verba ſunt: *Abſolvit* Gregorius *omnes* (b) *à juramento qui fidem Regi juraverant... quod factum multis diſplicuit, ſi cui diſplicere licet quod Apoſtolicus fecit, & aſſerebant tam inefficaciter quam illicitè factum id quod factum eſt*: id ſi error fuit, qui in eo verſabantur canone aliquo, dogmate, profeſſione, doctrina, erudiendi fuerunt. Cùm enim errores proferuntur eos damnare ac prohibere ſolet Eccleſia Catholica & contrariam veritatem edito canone declarare: ſolet etiam poſtulare ab errantibus erroris ſui profeſſionem, exempli gratiâ poſtquam Græci negârunt primatum Apoſtolicæ Sedis in ſpiritualibus, non contenta Eccleſia eſt Romanum Pontificem pro eo ac debuit venerari, ſed edita Profeſſione à Græcis exegit ut eam Poteſtatem agnoſcerent; quare ſi pro certo haberet Eccleſia valere eam Poteſtatem ad bona Temporalia atque etiam ad Imperia detrahenda, id quoque edita profeſſione declararet vel à negantibus repoſcere, neque unquam aliter eſt factum in fidei dogmatibus: at neque Gregorius VII. neque alii Pontifices quidquam tale præſtiterunt; neque quiſquam canonem talem profeſſionemve protulit: cur? Niſi quod omnes intellexerint rem hanc ejuſmodi eſſe, quæ ad dogma Eccleſiaſticum nullo modo pertineret.

Neque verò inter canones recenſemus quæ Gregor. VII. ad Herimannum ſcripſit, tametſi eorum excerpta à Gratiano (a) & aliis in decreti corpus illata ſint: ſatis enim conſtat illam Epiſtolam nunquam inter decretales fuiſſe recenſitam, Gratianumque, & alios Canonum conſarcinatores nihil majoris tribuere autoritatis iis quæ operi ſuo intexuerint.

Idem reſpondemus ad caput, (b) *Juratori* ab eodem Gratiano ſub Urbano II. qui Gregorio VII. ſucceſſit nomine proditum, neque Epiſtolam, unde Gratianus hunc deſcripſit canonem, uſpiam invenimus.

Caput autem, *nos* (c) *Sanctorum*, à Gregorio VII. in Concilio Romano IV. prolatum, Gratianus exſcripſit, noſque ſuprà retulimus, & ex verbis patet rem quidem narrari, quæ à Gregorio VII. geri ſoleret, non autem vice, aut ſub anathematis pœna ſanciretur.

Nam quod inter dicta ejuſdem Gregorii Papæ refertur, quod Papæ liceat Imperatores deponere: quod à fidelitate iniquorum ſubjectos poſſit abſolvere, nihil eſt: fateor à Baronio (d) dictatus illos Papæ, qui inter Gregorii VII. Epiſtolas recenſentur Concilio Romano III. anni 1076. fuiſſe adſcriptos, ſed nullo teſte, autoritate nulla: cùm enim eorum dictatuum in ipſa Synodo, aut in Gregorii VII. Epiſtolis, aut in Hiſtoricis, qui de Synodo ſcripſere, nulla mentio habeatur, probabilius eſt hos Papæ dictatus ex Epiſtolis Gregorii à ſtudioſo quodam fuiſſe collectos.

Atque ut maximè fateamur dictatum hunc à Gregorio in Concilio aliquo fuiſſe editum, non tamen ita ut inter Canones adſcribatur: quemadmodum neque illud, *quod Rom. Pontifex, ſi canonicè fuerit ordinatus, meritis B. a-* *ti*

(b) *Auſch. Henr.* art. apud Urſperg. P. 381. (a) *Gratian*, 13.4.6.

(b) Ibid. (c) Ibid. (d) Tom. XI. ann. 1076. p. 484. Lib. 11. poſt epiſt. 55.

ti Petri indubitanter efficitur Sanctus: aliaque ejuſmodi, quæ inter dictatus Gregorii relata, ipſi adverſarii canonibus accenſere erubeſcant. Neque obſtat quod Hæretici ac Schiſmatici habentur qui Henrico favebant: quærendum enim eſt quo nomine Hæretici aut Schiſmatici eſſent; meritò enim Schiſmatici, ſuoque ſenſu Hæretici, qui & legitimum Pontificem nulla autoritate dejecerant, & Apoſtaticum in Petri Sedem per vim ac Sacrilegium intrudebant: ad hæc canones conculcabant, & Simoniacos, & incontinentes Clericos fovebant: qui autem eos aut Hæreticos aut Schiſmaticos dixerit, eo præcisè nomine quod negarent à Papa Reges deponi potuiſſe, tot inter graviſſima quæ mutuò inferebant crimina, nemo extitit.

Certum igitur eſt nunquam ea de re expreſsè quæſitum: taliſne poteſtas Pontificibus à Domino data eſſet, nunquam expreſſè conſtitutum, conceſſam eam eſſe: neque unquam à quoquam qui id pernegâſſet exactum, ut eam ſententiam facta profeſſione ejuraret.

Sanè anno 1102. cùm *Paſcalis* II. Concilio Romæ habito adverſùs Henricum IV. & ejus (a) aſſeclas Anteceſſoris anathemate iteraret, habiti pro Hæreticis, qui anathemata contemnerent, adacti in hànc formulam: *Anathematiſo omnem hæreſim, & præcipuè eam quæ ſtatum præſentis Eccleſiæ perturbat* (b) *quæ docet & adſtruit anathema contemnendum, & Eccleſiæ ligamenta ſpernenda eſſe, promitto autem obedientiam Apoſtolicæ Sedis Pontifici, Domino Paſchali, ejuſque ſucceſſoribus ſub teſtimonio Chriſti & Eccleſiæ, affirmans quod affirmat, damnans quod damnat ſancta & univerſalis Eccleſia*: Hæc erant quæ Catholica Eccleſia editâ profeſſione à Schiſmaticis ad unitatem redeuntibus poſtularet: quæ omnia in confeſſo ſunt apud omnes Catholicos. Ulterius proſilire aut de deponendis Regibus quidquam expromere ac pro canone edere Eccleſiæ Doctor Spiritus Sanctus vetuit.

Ac poſtea anno 1115. cùm de compoſitione inter Pontifices Gregorii ſucceſſores & eumdem Henricum IV. ageretur, nihil aliud ab Henrico poſtulatum quàm ut fateretur *ſe injuſtè Hildebrandum eſſe* (c)*perſecutum*: *Guibertum ei injuſtè ſuppoſuiſſe, & injuſtam perſecutionem in Apoſtolicam Sedem, & omnem Eccleſiam hactenùs exercuiſſe*: quæ quidem erant certiſſima, eo nomine quod ad obedientiam vero Pontifici denegandam, falſoque præſtandam omnes adegiſſet.

Ut autem recognoſceret à Sede Apoſtolica dari aut adimi potuiſſe Principatus nemo poſtulavit, nemo cogitavit.

Objiciunt Gregorium VII. alioſque Pontifices, non alio fundamento nixos hæc de Henrico, aliiſque autoritate clavium deponendis edidi decreta, quam quod exiſtimabant id ſuæ eſſe poteſtatis: ergo eam doctrinam ut certam ſupponebant.

Qui hæc objiciunt, meminerint, velim, id quod eſt à Bellarmino, (d) aliiſque magno conſenſu dictum, nempe accuratiſſimè diſcernenda, quæ Romani Pontifices de facto juſſerint ab iis quæ decreto edito facienda conſtituerint: neque etiam decretorum omnium parem eſſe rationem cum eodem Bellarmino, aliiſque conſentientibus, iidem

(a) *An.* 1102. Tom. X. Conc. *Lab.* pag. 727. (b) *Dodech.* ad an. 1099. pag. 456.

(c) *Aut.* vit. Henr. Ep. Henr. ad Reg. Cercar. Urſp. p. 3. 97. *Bar.* Tom. 12. an. 1115. p. 45. (d) Vide Sup. hoc lib. c. 1. V. lib. 3. cap.

Digitized by Google

iidem Pontifices multa decreta protulerint ex falſa ſententia quam ipſi probabilem putarent.

Quare omninò certum eſt, de hac poteſtate Reges deponendi, etiam poſtquam negata eſt, nunquam quæſitum, nedum pronuntiatum fuiſſe: ſed poſtquam eam ex facto exercere cœperant, jus ex facto trahere conabantur: verum aliud profectò eſt factum Gregorii, quod quantum ad temporalia adempta pertinebat: Henricum Regem duntaxat, ſolamque Germaniam, Italiamve ſpectaret aliud decretum, ſeu dogma quod univerſæ Eccleſiæ probandum, refutandumve proponeretur.

CAPUT VI.

Quod multi in Germania Orthodoxi etiam Epiſcopi à Gregorii VII. *ſententia diſcrepárint. Exemplum Trevirenſis Eccleſiæ ac Brunonis Archiepiſcopi, Imperatori depoſito omnia jura ſervantis, etiam ea quæ ad deſignandos Epiſcopos antiquitùs data eſſent.*

NEque verò hæc hæſerunt, infixaque ſunt animis ea fortitudine qua ſolent fidei æterna dogmata: ab altâ Chriſtianitatis origine per omnem ſæculorum ſeriem devolutam: etſi enim hoſrum temporum hiſtoriæ, plerumque obſcuræ, mancæque ſunt, pervenêre tamen ad nos Præſulum illuſtrium nomina, qui Henricum IV. jam depoſitum, ut Imperatorem debita obedientia in civilibus coluerunt. Hic autem Germanos ſolos proferemus, alios alio loco commodiùs ſuo ordine memorabimus.

Laudatur in hiſtoria Trevirenſi Bruno Archiepiſcopus eleemoſynarum, ſummæque pietatis nomine: atque illum quidem Eccleſiæ Catholicæ, & Romano Pontifici conjunctiſſimum fuiſſe conſtat: quippe qui Egilberti anteceſſoris falſo Pontifici Guiberto, & Henrico IV. communicantis geſta reſciderit, ab eoque ordinatos nullos admiſerit niſi qui ſe legitimo Romanæ Eccleſiæ Pontifici obedituros ſuper Evangelium fidem facerent.

Cùm tamen ita affectus eſſet erga verum Pontificem tunc Paſchalem II. haud minùs ipſi Henrico IV. toto Epiſcopatûs, vitæque ſuæ tempore gratus & obſequens fuit, de quo etiam ibidem ſcribitur: *Cum tanta ſolertia & ſapientia ab ipſo rem actam ut in graviſſimis illis regnum inter & Sacerdotium diſſidiis, ita Catholicorum amplexus ſit conſortium ut Imperatori debitum non denegaret obſequium; neque ita ſe Cæſarianorum communione contaminaverit, ut Catholicorum offenſas incurrerit*: Itaque & Epiſcopi ſimul & egregii civis functus officio, utrique parti conjunctiſſimus, idoneus etiam reconciliandis animis habebatur: Et quidem ab Henrico IV. jam ſæpe depoſito, multis jam ornatus beneficiis anno 1107. flagrantibus maximè diſſidiis, „Trevericæ præfectus „eſt Eccleſiæ, petentibus Trevericis, „quibus Imperator, petentibus Principi„bus & conſentientibus civibus, Bru„nonem conſecrari juſſit: denique ibi„dem ordinatus eſt ab Dalberone, vel „Edalberone Metenſis Eccleſiæ Epiſcopo, „oleum ſacræ benedictionis imponen„te, Joanne Spirenſi, Richero Virdu„nenſi cooperantibus, & aſſiſtentibus „Archiepiſcopo Buother, (aliis Ru„thardus dicitur) Moguntienſi & Fride„rico Colonienſi & aliis quampluri„mis Epiſcopis„ prorſus antiquo more rituque, quodque notandum eſt, eas partes agente Imperatore, quæ pridem à piis Imperatoribus actæ eſſent: adeò Imperatoris nomine colebatur, atque omnia

in deſignandis Epiſcopis olim uſu Eccleſiæ Regibus attributa, depoſito etiam & excommunicato Principi integra ſervabantur.

Jam ut ejus Antiſtitis geſta proſequamur, ſic ſcribit Hiſtoricus *anno ordinationis ſuæ* 3. *Romam profectus*: „ Apoſtolorum gratiâ & percipiendæ benedictionis Magiſtri cauſâ, invenit Dominum „ Paſchalem Papam univerſali Synodo „ præſidentem, Papatûs ſui annum 8. agen„ tem, à quo honorificè ſuſceptus eſt ut„ pote Belgicæ primæ Præſul magnificus: „ addit tamen Hiſtoricus, ſed quoniam „ Epiſcopalia videlicet annulum & baculum per manum laïcam ſuſcepiſſet contra Gregorii VII. Urbani II. & Paſchalis II. interdictum: atque quia Eccleſias dedicâſſet & Clericos, nec dum „ pallium conſecutus, promoviſſet, quod à „ Romanis Pontificibus pridem erat vetitum, multum aſperè correptus eſt, & „ decernente Epiſcoporum ibi congregatorum concilio Pontificatûs officium depoſuit: quod tamen ipſis intervenientibus, quia diſcretio ejus & prudentia „ officio & tempori congruens erat poſt „ triduum non ſine admiſſorum pœnitentia recuperavit „.

Diligenter attende quid in illo Papa & Epiſcopi reprehenderint, & cujus eum pœnituerit. Non profectò quod Regem depoſitum agnoviſſet, ab eoque præfectus Trevericæ eſſet Eccleſiæ, id enim modo abſque Simonia ac ſervatis canonibus fieret, non improbabat Eccleſia, ſed propter annulum & baculum, conſecrationeſque & ordinationes ſine pallio adverſùs Pontificia decreta factas.

Liquet ergo ne ipſum quidem Papam & univerſalem ſynodum, cui ipſe præſideret, quidquam ab eo exegiſſe quod ad ejurandum Henricum IV. Imperatorem pertineret, rediitque in Germaniam pari in Regem fide, atque obſequio clarus, teſte eodem Hiſtorico: „ Talem ſe in omnibus modis exhibebat „ ut in adminiſtrandis quoque Regni negotiis ex omnibus Principibus nullus „ eo ſublimior haberetur, adeò ut eum „ Imperator Patrem ſuum vocaverit, & „ majorem cæteris honorem ei impenderit, ſed & ab omnibus Epiſcopis „ quacunque ſe conventui eorum ingeſſiſſet, ut par quidem diligebatur, ſed „ ut major venerabatur. Igitur quoniam in rebus ſibi commiſſis ſtrenuiſſimus erat, defuncto Imperatore, „ communi concilio, Principum, Regiæ „ curiæ eſt effectus vicedominus, & „ Regnum, Regnique hæres, Henricus „ videlicet hujus nominis V. Rex adhuc adoleſcens circa annos 20. ei committitur „; & hæc quidem ſatis probant quæ in deponendis Imperatoribus geſta eſſent non eſſe conſiderata ut decreta fidei, ſed ut facta Pontificum, quibus ſancti viri orthodoxæque Eccleſiæ minimè conſentiendum ducerent, Romanis Pontificibus non improbantibus.

CAPUT VII.

Sanctus OTHO *Bambergenſis, ſanctus* ERMINOLDUS *Abbas: Deſignationes Epiſcoporum ab Imperatore depoſito factæ; ab Orthodoxis Eccleſiis petitæ & admiſſæ: quod in iis ſedes Apoſtolica & Concilium Romanum improbant.*

EOdem fere tempore, anno videlicet Chriſti 1102. quo ad Trevirenſem Eccleſiam iſte promotus eſt, ſanctus Otho Pomeraniæ Apoſtolus, Bambergenſem Epiſcopatum ſortitus eſt, cujus vitam habemus apud Caniſium, à Baronio poſtea tranſlatam in Annales Eccleſiaſticos miris cum viri laudibus:

Digitized by Google

Is ergo in Henrici IV. aula verſatus Cancellarii munere præclarè eſt defunctus, atque Imperatori pietatis officiis conjunctiſſimus fuit: nam Henricus varius moribus, pietatis etiam officia frequentabat.

Dum ergo ſanctus Otho Cancellarii munus egregiè exequeretur, *Rupertus Bambergenſis* Epiſcopus de hac vita migravit; itaque ex more temporis inſignia Epiſcopatûs ad Curiam allata ſunt, & petitio Eccleſiæ pro Paſtore, ſed Imperator conſilio ſex menſium inducias ponit; Eccleſia verò Bambergenſis cum clero & Populo Deo interim devotiſſimè pro idoneo Rectore ſupplicabat, ſic piæ ſanctæque Eccleſiæ etiam in iis quæ ad Eccleſiaſtica pertinerent, Imperatorem quantumvis depoſitum obſervabant. Hoc ritu ſanctus Otho Epiſcopus deſignatus & ad ſarcinam ſubeundam invitus adigitur.

Factum id ſub Paſchalis II. initia, & ſcribit ad eum ſanctus Otho in hæc verba: *In obſequio Domini mei Imperatoris per annos aliquot degens, & gratiam in oculis ejus inveniens, ſuſpectam habens in manu Principis inveſtituram ſemel, atque iterum cùm dare vellet, renui Epiſcopatum.* Non ille obſequium ac fidem in excommunicatum ac depoſitum, licèt Principem, nequidem provectionem ad Epiſcopatum eo deſignante, ſed inveſtituram tantùm ſuſpectam habet... pergit: *nunc verò jam tertio in Bambergenſi Epiſcopatu me ordinavit, in quo tamen minimè permanebo, niſi veſtra complaceat ſanctitati per vos me inveſtire & conſecrare.*

At Paſchalis Dominum Imperatorem profeſſo, neque ab ejus obſequio diſcedenti, *ut dilecto fratri Bambergenſis Eccleſiæ Electo* reſcribens, *ſalutem & Apoſtolicam benedictionem impertit*, & ejus probat electionem ab Imperatore factam, nihil aliud quàm inveſtituram improbat: Quid plura? baculum & annulum deponenti reſtituit, eum conſecravit: ad Eccleſiam de ejus conſecratione, ſalvo Metropolitani jure, à ſe factâ ſcripſit, nihil tamen de ejurando Imperatoris obſequio aut ab eo poſtulavit aut Eccleſiæ ſignificavit.

Habemus apud eundem Caniſium (a) à Baronio relatum ſancti Erminoldi Abbatis vitam, in qua hæc legimus: *Henricus aliquando,* (b) Imperator V. IVti. filius, *cùm propter exceſſus ſuos Papalis excommunicationis ſententiam incidiſſet, & tamen à Religioſis ac magnis etiam Prælatis Eccleſiæ, Imperatoriæ dignitatis intuitu honor ſibi ac ſolita reverentia deferretur:* Non ergo omnes in eo errore verſabantur, ut ab eo excommunicato Imperatore etiam in civilibus abſtinendum eſſe cum ſancto Gebhardo aliiſque crederent, ſed magni etiam ac Religioſi Epiſcopi contrariam ſententiam tuebantur.

Etquidem Erminoldus excommunicatum Henricum aditu Eccleſiæ ſacrique Miniſterii, atque etiam fratrum ſalutatione prohibebat: ipſe tamen & Imperatorem appellavit, & pro officio ſalutavit, & quod excommunicato non omnia conſueta præſtaret, excuſatum ſe voluit.

Porro Electiones Epiſcoporum eas quæ, auctore Imperatore, ſolebant fieri poſt Henrici IV. depoſitionem ab Epiſcopis etiam Gregorio VII. addictis conſueto more fuiſſe frequentatas teſtatur Hiſtoria Trevirenſis ſuprà memorata: cujus quidem autori ſua ſuoque ævo proxima enarranti facilè adhibemus fidem. Hæc ergò in ea hiſtoria legimus: *Anno* 1078. *depoſitionis jam à Gregorio* VII. „dicta ſententia Udonem Archiepiſcopum Trevirenſem vitâ diſceſſiſſe, ſubſtituendi Epiſcopi gratiâ Imperatorem „Treverim adveniſſe: eò etiam adveniſſe

 Heri-

(a) *Caniſ.* T. XI. p. 107. (b) *Baron.* T. XII. An. 1111. p. 148. l. 7. cap. 9. p. 520.

„Herimannum, Metenſem eum, quem „ſæpè memoravimus, Theodoricum Virdunenſem, eum quem magnum appellant, & Bibonem Tullenſem, Provinciæ Trevirenſis ſuffraganeos Epiſcopos: Herimanno ac Bibone autoribus, „idoneas perſonas Imperatori fuiſſe à Clero nominatas, quas tamen reſpuerit, „quod nemo ejus benevolentiam digna taxatione prævenerat: Tandem Egilbertum ab eo fuiſſe admiſſum, ſed „ab Herimanno ac Bibone non fuiſſe „receptum, prohibitoſque Epiſcopos à „Clero & Populo ne eum conſecrarent; „propter Canonicum illud decretum „quo præcipitur ut nullus in Epiſcopum niſi canonicè electus conſecretur„.

Ergo quem Imperator canonicè deſignâſſet, omninò recepturi erant, idque ſentiebat Eccleſia Trevirenſis illa ſub Othone, (is eſt qui ſuperius Udo appellatur,) Gregorio addictiſſima, ut ſuprà vidimus, in eam ſententiam cum Coepiſcopis Herimannus quoque Metenſis Epiſcopus convenerat quem Gregorio VII. addictiſſimum fuiſſe memoravimus: ut profectò non miremur toties fluctuâſſe & conſultâſſe eum qui Henricum etiam depoſitum in tam ſolemni tamque Eccleſiaſtico actu Imperatorem agnoſcat.

Theodoricus Virdunenſis illîc etiam noſtro Hiſtorico magnus nuncupatus, tum Gregorio VII. Sedique Apoſtolicæ conjunctiſſimus, haud minùs Imperatorem agnovit, probante Pontifice, cujus etiam juſſu cum Imperatore cauſam Herimanni Metenſis ſtudioſiſſimè egit. Teſtatur Epiſtola in eadem hiſtoria Trevirenſi ad Gregorium VII. qua ſimul eum Pontificem, & Henricum, depoſitum licèt, Regem agnoſcit.

Multos alios Epiſcopos religioſos & magnos in eadem ſententia fuiſſe vidimus, ac vitæ ſancti Gebhardi Juvavenſis ſuprà laudatus autor in tota Germania quinque omninò Epiſcopos memorat, qui Gregorio in omnibus adhæſerint, & ab Imperatore penitùs diſceſſerint. Hos ille quidem Catholicos nominat, ſed interim ipſe dubius, cujus nimirum verba retulimus, dubitantis juſtane, an injuſta Gregorii ſententia fuerit, ut fluctuâſſe pateat etiam eos qui Gregorio VII. maximè faviſſe videantur: neque his quinque Epiſcopis Catholica apud Germannos continebatur Eccleſia cùm alios multos magnos, ſanctoſque ab iis diſſenſiſſe, Romano quoque Pontifice probante, videamus.

Neque verò putandum eſt omnes, qui Henrico adhærebant, faviſſe ejus ſchiſmati: vel unus vitæ Henrici (a) autor prodeat in medium qui Henricum jam à Gregorio VII. diſceſſurum quaſi ab eo ſcelere dehortaturus, ſic compellat: *Ceſſa, obſecro, Rex glorioſe, ceſſa ab hoc prælimine ut Eccleſiaſticum caput de ſuo culmine dejicias, & in reddenda injuria te reum facias, injuriam pati felicitas eſt*; *reddere, criminis*: excuſat, ut poteſt, cæterum quantum abeſſet à Domini ſui tuendo ſchiſmate, apertè ſignificat: Idem enim de depoſitione à Gregorio VII. prolata diceret, hæc ſumma modeſtia ſcripſit: *quod factum* Gregorii VII. *multis diſplicuit, ſi cui licet diſplicere quod Apoſtolicus fecit, & afferebant tam ineſficaciter quàm illicitè factum, quod factum eſt, ſed non auſim aſſertiones eorum ponere, ne videar cum iis Apoſtolici factum refellere*: factum quidem, non enim hæc putabant ad dog-

(a) Vita *Henrici* apud Urſp. p. 384.

dogma Eccleſiaſticum pertinere. Laudamus prudentem Hiſtoricum, qui Romanum Pontificem tam reverenter habeat, cujus exemplo de his conticeſcerem, ſi tacendo deleri atque oblitterari poſſent: illud interim intelligo multos extitiſſe qui & à Gregorii VII. novitate, & ab Henrici IV. ſchiſmate procul eſſent: neque mirum cur eorum nomina tanta in perturbatione rerum minimè ad nos pervenerint, cùm is etiam, qui Henrico IV. apertiſſimè favet, vitæ ejus ſcriptor tam timidè referat, quæ in Gregorium dicerentur.

CAPUT VIII.

Leodiensis *Eccleſiæ egregium teſtimonium: Leodienſes an fuerint ſchiſmatici: an in ſua Epiſtola falſum aliquid docuerint: cur pro ea doctrina veniam petierint, cùm in communionem recepti ſunt.*

Leodienſis Eccleſia à tot ſanctiſſimis Epiſcopis inſtituta, pietatis, doctrinæ, Eccleſiaſticæ diſciplinæ laude floruit. Hæc de noſtra quæſtione inſignem ſcripſit epiſtolam tomis Conciliorum (a) inſertam. Hæc ut intelligatur exponenda paucis horum temporum hiſtoria. Anno Chriſti 1105. Henricus V. Henrici IV. filius biennio antea Rex à Patre deſignatus, in parentem arma movit, tanquam eum coacturus ad Apoſtolicæ Sedis obſequium. Principes ad filium defecerunt: captus Imperator: (b) Anno 1106. *conventus Principum Moguntiæ factus, ubi ſupervenientes Apoſtolicæ ſedis legati, anathema à Romanis Pontificibus in Imperatorem factum omnibus qui aderant promulgabant: Principem. Henricum ſeniorem omnibus modis commonitum, vel juxta alios circumventum inſignia Regni reſignare ac mittere filio perſuadent.* Hæc Otho Friſingenſis (c) tum ſubdit: *quæ omnia utrum licitè an ſeciùs acta ſint, non diſcernimus:* adeò hæc omnia, licèt autoritate Romani Pontificis Paſchalis II. facta à viris doctis, ſanctiſque pro ambiguis habentur. Henricus IV. Coloniam pergit, exinde Leodium, in utraque parte Regio more ſuſceptus, bellum inſtaurat. Hac ergo temporum neceſſitudine Leodienſis, quod Epiſcopum ſuum ſecuti Henricum ſeniorem, adversùs filium tuerentur, à Paſchale II. excommunicati, juſſuſque Robertus Comes Flandrenſium ferro adoriri eos: extat epiſtola Paſchalis II. quæ incipit: *benedictus Dominus:* qua Comiti ejuſque militibus *in peccatorum remiſſionem & Apoſtolicæ ſedis familiaritatem præcipit ut Leodienſes Clericos, omneſque Henrici hæreticorum capitis fautores pro viribus perſequatur.*

Eâ cauſâ Leodienſes, ſuperſtite adhuc Henrico IV. belliſque inter Patrem & filium flagrantibus, gravem edunt Epiſtolam ſub hoc titulo: *omnibus hominibus bonæ voluntatis*: quos quoniam Baronius ut ſchiſmaticos ſuggillat, ne inauditos damnemus, audire non oportet. Ergo prolixæ epiſtolæ hæc ſumma eſt.

Primum quidem. Leodienſes Romanam Eccleſiam non aliter quàm *Matrem*, Paſchalem non aliter quàm *Patrem*, quàm *Apoſtolicum*, quàm *Epiſcorum Epiſcoporum*, quàm *Angelum Domini*, quàm *Chriſtum Domini*, appellant: ad quem *pertineat ſollicitudo omnium Eccleſiarum*. Hildebrandum etiam ſeu Gregorium VII. non aliter quàm pro Papa habent. Jam ergo conſtat eos non adhæſiſſe Antipapæ, neque à vero Pontifice receſſiſſe.

(a) Concil. *Gen.* Tom. X. p. 630. (b) *Dodech.* ad annos 1106. 1107.

(c) *Otho Friſ.* lib. 7. cap. 8. 9. 10. 11. 12. Urſp. p. 143.

Secundò negant excommunicari ſe debuiſſe quod Regem colerent, ac Cæſari redderent, quæ eſſent Cæſaris, laudatiſque Petri & Pauli locis de colendis Regibus: *Quin ergo*, inquiunt, *Regem honoramus, quia Dominis noſtris non ad oculum, ſed in ſimplicitate ſervimus, ideò excommunicati dicimur*: addunt inviolabilem eſſe quæ Regi, ex Regalibus ejus acceptis ab omni tempore, jurata ſit fidelitas: primum Hildebrandum hæc commoviſſe: hunc *novellæ traditionis* autorem, ut debita Regi ac jurata etiam fidelitas ſolveretur: Quod autem Paſchalis II. Henricum Seniorem vocaverat hæreticorum caput, ſi reſpondent, *ſi talis eſt, quod abſit, & pro nobis ut debemus, & ipſi Domino noſtro condolemus, nihil modo pro Imperatore noſtro dicimus, ſed hoc dicimus quod etiamſi talis eſſet, tamen eum nobis principari.... pateremur, quia ut talis nobis principetur, peccando meremur: eſto, concedimus vobis inviti, cum talem eſſe qualem dicitis, nec talis à nobis repellendus eſſet, armis contra eum ſumptis, ſed precibus ad Deum fuſis.*

Patet ergo Henrici IV. tempore fuiſſe multos qui cùm ſedem Apoſtolicam, eique Præſidentes Romanos Pontifices colerent, interim à Regum obedientia, Pontificis decretis abduci ſe poſſe pernegabant: tota enim Leodienſis Eccleſia divinis eloquiis erudita eam doctrinam tuebatur.

Neque dicas Leodienſes commotiores ſcilicet quædam profudiſſe quæ nec ipſi probemus:neque enim noſtrâ refert quàm commoti fuerint, qui ferro, flammàque vaſtari juberentur, ſed quàm veram doctrinam de Romanis Pontificibus, deque Regibus tradiderint.

Neque etiam objicias aperto errore laboràſſe eos qui excommunicari poſſe Reges negare videantur, neque enim id abſolutè dicunt quod Reges & Imperatores excommunicari non poſſint: *ſed quod aut minimè, aut difficilè poſſunt Reges & Imperatores excommunicari ſecundùm Etymologiam nominum ullorum, & juxta determinationem excommunicationis*: hæc enim non obſcurè ſignificant, rarò quidem & difficilè veniendum eſſe ad excommunicandos Reges, quod nemo diffitetur: minimè verò & nunquam ad excommunicandos eos ea excommunicatione qua ſocietas etiam civilis abrumpitur; unde excommunicationem à Pontificibus latam, non abſolutè nullam, ſed indiſcretam appellant.

Quid autem eſſet illa excommunicatio indiſcreta prælato canone Gregorii VII. exponunt his verbis: *quod excommunicati dicimur non gravius juſto feras, quia, ut credimus, nos ab excommunicatione excipiet, ſaltem ipſa Romana autoritas: Hildebrandus Papa, qui autor eſt hujus novelli ſchiſmatis, & primus levavit ſacerdotalem lanceam, contra Diadema Regni, primo indiſcretè Henrico faventes excommunicavit, ſed reprehendens ſe intemperantiæ, excepit ab excommunicatione illos qui Imperatori adhærebant neceſſaria ac debita ſubjectione, non voluntate faciendi, vel conciliandi malum; & hoc pro decreto ſcripſit: quod eſt illud decretum*, (QUONIAM MULTOS) *à nobis integrè ſuo relatum* loco, in quo & illud notavimus liberari ab excommunicatione eos qui non ita curiales ſunt ut eorum conſilio (*ſcelera perpetrentur*;) quo quidem Leodienſes ſatis ſe tutos ab excommunicatione putabant, cùm nullius malæ rei autores extitiſſent.

Ergo ea erat Leodienſibus *indiſcreta* excommunicatio, quæ indiſcriminatim communicationem omnem cum Imperatore, etiam in civilibus ac neceſ-

ceſſariis negotiis prohiberet: quam profectò doctrinam toto terrarum orbe à Leodienſi Eccleſia divulgatam, à nemine erroris fuiſſe notatam legimus, aut nunquam ab ea Eccleſia poſtulatum ut eam ejuraret.

Quod autem objiciunt Leodienſes petita venia in communionem receptos, nihil hoc ad ejuratam epiſtolæ doctrinam pertinere teſtatur ipſe Baronius, qui ea de re ex Urſpergenſi ſic ſcribit: „ Leodienſis Epiſcopus, cæterique Coepiſcopantes inter cætera recipiuntur in „ communionem pœnitentiæ, hac conditione, quod cadaver ipſius excommunicati per ſe pridie in Monaſterio tumulatum effoderent & abſque ulla ſepultura vel exequiarum communione, in loco non conſecrato deponerent, comprobantibus his qui aderant Archiepiſcopis & Epiſcopis, quia quibus vivis Eccleſia non communicat, illis etiam nec mortuis communicare poſſit; „ rectè omninò & ex priſca diſciplinâ, meritòque Leodienſes emendare coacti, quod prava miſericordia fecerant: interim patet hanc unam ab eis conditionem poſtulatam, ut cadaver excommunicati, ſacro loco projicerent: non profectò ut Epiſtolæ ſuæ doctrinam abdicarent: manet ergo epiſtola antiquæ doctrinæ de inviolabili Regum majeſtate teſtis adverſùs Gregorii VII. novitatem quam diſtinctè notat, neque quiſquam eam notam eluit: manavit opinio hujus novitatis ad poſteros, ut vel Othonis Friſingenſis à nobis relata verba teſtantur; alios poſtea teſtes audiemus: hìc quidem Germanici nominis Epiſcopos ac Scriptores commemorare voluimus.

CAPUT IX.

Quod hæc decreta Gregorii VII. *aliorumque Pontificum, nullo deliberante aut approbante Concilio, tum peſſimo exemplo, & infelicibus auſpiciis facta ſint.*

ID verò in primis notatu dignum arbitror quod illud Gregorii VII. factum nulla in legitima Synodo dictis ſententiis comprobatum fuit: nam ſolemne eſt Romanis Pontificibus, ut vel Concilio approbante, vel etiam ſimilem adhibeant formulam, qua ea quæ egerint Synodi judicio confirmantur: id paſſim videre eſt in Romanis Conciliis, quorum geſta habemus. Placet exempli cauſâ referre Concilium à Joanne VIII. habitum de Carolo Calvo in Imperatorem electo. Sic interrogat Pontifex: „ Quæ in præfato piiſſimo „ Carolo geſſimus ſententiæ prolatione, „ ſi unanimis generalitati veſtræ videtur & per manus ſubſcriptionem etiam „ in præſenti ac venerabili Synodo iterato „ promulgemus ac roboremus. Sancta Synodus reſpondit: placet & valde placet; „ tum Pontifex: piiſſimi Caroli ad Imperialia ſceptra, & electionem & promotionem ex tunc & nunc, & in perpetuum firmam & ſtabilem decernimus „ permanſuram. Reſpondent omnes: „ placet, placet, fiat, fiat. Fit communi conſenſione decretum: ei ſubſcribitur & eo ritu paſſim: Joannes, vel alius quivis Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus huic decreto à nobis promulgato ſubſcripſit: eodem tenore ſinguli Epiſcopi ſubſcribunt decreto à nobis promulgato. Sexcenta ejuſmodi exempla in Conciliis extant: at in Gregorii VII. Conciliis nihil ſimile. Non uti Joannes VIII. de confirmando, ita hìc Gregorius de de-

deponendo Rege Epiſcopos interrogat, neque illi decretum aſſenſione firmant. Solus Gregorius hæc edicit: *Regnum contradico, juramentum ſolvo, ne quis ut Regi pareat interdico.* Cùmque tot decreta Romanorum Pontificum extent in Conciliis promulgata quibus Concilii conſenſio & approbatio inſeratur: in deponendis Regibus nihil unquam tale legimus, imò in Concilio Lugdunenſi Oecumenico, illi decreto quo Fredericus II. ab Innocentio IV. deponitur, non eſt appoſitum ex formula conſueta: *Sacro approbante Concilio, ſed ſacro præſente Concilio*; adeò Pontifices id ſibi privatim reſervare voluerunt. Quod quidem quocumque animo geſſerint, certè ipſi teſtantur hæc non Conciliorum autoritate, ſed ab ipſis tantùm Pontificio nomine eſſe geſta.

Quàm autem inauſpicatò geſta ſint multa teſtantur. Imprimis infauſtum illud; quod tum primum cœpit de deponendis Regibus cogitari, cùm bellis civilibus attrita Reſpublica, ipſa etiam Regia mutaret autoritas: Saxonibus enim ab aliquot annis rebellantibus *nonnulli Longobardorum, Francorum, Bavarorum data & accepta fide conglutinati ſunt, qui Regem indignè bellis pulſarent.* Autor vitæ Henrici id prodit. Id Lambertus Schafnaburgenſis; Id Saxonici belli ſcriptor: jamque adverſùs Henricum tota ſe Germania, totum Imperium commovebat: tunc Gregorius deponendum aggreditur Imperatorem ut à ſuis deſtitutum ſcribit Otho Friſingenſis. Gregorius ergo ambitioſis Principibus & quomodocumque Regem aggreſſuris gerendi belli colorem, & qualemcumque titulum autoritate Apoſtolica præbuit: quo quid infelicius? Hoc verò exemplo (piget commemorare, ſed cauſæ ratio id poſtulat, neque manifeſta diſſimulâſſe quidquam juvet) hoc, inquam, exemplo cæteri Pontifices tum Regibus adimere regna cœperunt, cùm ultrò ruere, vel certè inclinari bellis maximè inteſtinis, fatiſcente Republica, viderentur. At ſi his prolatis decretis bella ceſſarent, tamen infauſti erat ominis Apoſtolici nominis autoritate ambitionem alere: nunc autem magis magiſque bella civilia exarſere, profligati ingentes exercitus, qui Pontificum regnabant auſpiciis Rodolphus, Suenus, Hermannus Lotharingus in Præliis cæſi: & quod Bertholdus Conſtantienſis tradit Pontificiarum partium per eam ætatem ſtudioſiſſimus: *Totum Romanum Imperium civili bello nimio ſchiſmatis diſſidio laboravit, aliis quidem Domino Apoſtolico, aliis Henrico faventibus. Ob hoc utrumque totum Regnum præda, ferro origigine miſerabiliter devaſtantibus.* Quo bello per triginta fere annos Germania & Italia conflagravit. Roma ipſa capta, recepta, hoſtibus & auxiliaribus prædæ fuit, quodque omnibus pejus eſt ad poſteros exempla manârunt: & quoties à Pontificibus ſunt inchoata talia, cædem conſecutæ calamitates toto orbe teſtabantur quàm infauſto omine à Gregorio VII. hæc cœpta ſint.

Neque verò hæc referens, id noſtræ cauſæ patrocinari volo, quod Rodolpho & Hermanno Pontificia autoritate bella moventibus res improſperè ſucceſſerint: ſanè ſcriptores ii qui noſtris temporibus Gregorii VII. aliorumque Pontificum eadem conantium acta tanquam cœpta divinitùs, tuenda ſuſceperunt ubi Pontificias partes felicioris ſucceſſus aura afflavit, continuò altiùs ſe extollunt, tanquam neſciremus Chriſtiani occultis judiciis hæc agi, ac plerumque pœnæ loco à Deo immitti victoriam: nos autem ſi proſpera omnia Romanis Pontificibus tam nova in Imperium molientibus contigiſſent, non mi-

Digitized by Google

minus infauſtam prædicaremus Apoſtolicæ Sedis dignitatem eam, quæ ipſi tot ſtragibus, totque bellis, quantumcumque proſperis conſtitiſſet.

Nihil ergo hîc attinet commemorare Henrici IV. calamitates, armatoſque in ipſum filios; Henricum præſertim V. jam unum ſuperſtitem, à quo victus, pulſuſque eſt, niſi quod hoc quoque pars eſt infelicitatis quod Gregorii VII. Paſchaliſque II. decreta tantæ impietati occaſionem dederint, in eaque opem & præſidium nacta ſint.

Neque eò meliùs Paſchali II. res poſtea ſucceſſerunt qui Henricum V. tanto à ſe ſtudio ad viventis patris regna provectum, ſtatim atque Imperatorem coronavit, hoſtem expertus eſt, rupto iterum Sacerdotii ac Regni fœdere, novoque de inveſtituris bello comparato; ſed hæc poſtea paucioribus: nam Gregorii VII. Henricique IV. rebus, quæ hujus quæſtionis fons & caput eſſent, diutiùs nos immorari oportebat: cætera leviùs tranſibimus

CAPUT X.

Philippus I. *Francorum Rex excommunicatus nulla unquam depoſitionis mentione.*

Quidquid Gregorius eumque ſecuti Romani Pontifices in deponendis Regibus aggreſſi ſunt, non manavit ad Gallias infauſtæ depoſitionis exemplum, cujus rei his temporibus inſigne habemus documentum.

Anno Chriſti 1094. 2. fere annis poſtquam Gregorii VII. de Henrico deponendo infauſta ac feralia edicta exierunt: Hiſtorici hujus ævi, ac poſt illos Baronius memorat Philippum primum Francorum Regem repudiaſſe Bertham uxorem legitimam, & duxiſſe Bertradam Fulconis Comitis Andegavenſis uxorem: ad hæc cognatam ſuam, atque adulterium raptu vel etiam inceſtu cumulâſſe, id factum Urbano II. Pontifice: cùm, inquit, Bertholdus hujus ævi ſcriptor „ in Galliarum civitate „ quam (Gallicè Autun) Oſtionem vulgariter vocant, congregatum eſt generale Concilium à venerando Hugone Lugdunenſi Archiepiſcopo ac Sedis Apoſtolicæ legato cum Archiepiſcopis, Epiſcopis & Abbatibus diverſarum Provinciarum. 17. Kal. Novembris in quo Concilio... Rex Galliarum Philippus eſt excommunicatus eo quod vivente uxore ſua alteram ſuperinduxerit: hæc omnia, inquam, ibi ſunt conſtituta & Apoſtolica legatione firmata.

Anno ſequente ipſe Papa Urbanus II. habuit Placentinum Concilium, citatus Philippus, eodem Bertholdo teſte, *inducias impetravit*: paulò poſt eodem anno 1095. *in Galliis*, inquit, *ad Clarum-montem Synodus generalis à Domino Papa congregata eſt, in qua tredecim Archiepiſcopi cum eorum ſuffraganeis fuerunt, & 209. Paſtorales virgæ numeratæ ſunt: in hac Synodo Dominus Papa.... Philippum Regem Galliarum excommunicavit, eo quod propria uxore dimiſſa militis ſui uxorem in conjugio ſociavit*: alii Hiſtorici idem memorant, nec tanto ſcelere, nec tam juſto anathemate toties iterato, neque tanti Concilii, tantique Pontificis autoritate detractum Imperium Philippo fuit; nemo id decrevit, nemo minatus ſaltem eſt, nemo id animo deſignavit, cùm tamen præceſſiſſent Gregorii VII. Henricum deponentis multa decreta, graveſque ad Philippum ipſum aliis de cauſis maximis, etiam intentatæ depoſitionis minæ, quas vidimus, ſed neque his Franci auſcultabant, & ab iis ad-

adverſùs Francos Romani Pontifices temperabant.

Verum quidem eſt quod Bertholdus ſcribit anno 1096. Philippum Regem Galliarum jam dudum pro adulterio excommunicatum, tandem Domino Papæ, dum adhuc in Galliis moraretur, ſatis humiliter ad ſatisfactionem veniſſe, & abjurata adultera in gratiam receptum eſſe, ſeque in ſervitium Domini Papæ ſatis promptum exhibuiſſe.

Sed eò fuit ſceleratior atque odioſior quod vicario Chriſti datam fidem fefellit, unde Ivo Carnotenſis per ea tempora Epiſcopus, omniumque Epiſcoporum doctiſſimus atque Sanctiſſimus ſcribit Regem excommunicatum à Domino Papa Urbano in Claromontenſi Concilio, factoque cum Bertrada divortio, reverſum ad ejus conſortium, iterum excommunicatum eſſe in Pictavenſi Concilio à Cardinalibus Joanne & Benedicto. Qua de re ſic ſcriptum legimus in hujus ævi hiſtoriis: *Per idem tempus duo Cardinales Apoſtolicæ Sedis legatione fungentes ad urbem Pictavium Concilium convocârunt, in quo* 140. *Patres adfuerunt, qui Philippum Regem Francorum propter uxorem Fulconis Conſulis Andegavenſium, quam in adulterio tenebat anathematis vindicta percuſſerunt.* Idem refert Hugo Flaviniacenſis Abbas in Chronico 1100.

Cùm autem Philippus hoc ad flagitia addidiſſet ut reverſus ad vomitum diutiſſimè excommunicatione ſordeſceret ac computreſceret, nihilo tamen ſeciùs Epiſcopi æquè ac cæteri omnes in obſequio perſtitêre; perſtitit ipſe Ivo Carnotenſis omnium fortiſſimus, pro ea quoque cauſa; tantique Scandali Eccleſiaſtica ultione ab iniquo Rege carceres, aliaque nefanda perpeſſus, ut ad alia Regis ſcelera etiam perſecutoris nomen accederet.

Procul ergo ab noſtrorum animis abſuit illud Germanis multis hoc tempore perſuaſum, nempe excommunicatione ſeu anathemate abrumpi omne vinculum ſocietatis humanæ, ac nequidem in Civilibus communicari poſſe cum excommunicatis Regibus Reipublicæ infauſta ſententia, cùm Regi flagitioſiſſimo excommunicationis, datæque fidei per tantum temporis ſpatium contemptori nemo eam pœnam vel verbo intentârit, nedum re ipſa intulerit.

CAPUT XI.

Loci quidam Ivonis *Carnotenſis per ſummam inſcitiam objecti ſolvuntur. Corona Regia Regi reſtituenda in his locis quid ſit? Ivonem cum aliis omnibus Francis in obſequio perſtitiſſe: Guillelmi Malmesburienſis locus.*

QUanquam hæc per ſe clara & invicta ſunt, tamen expedire nos oportet ea quæ ſunt à Franciſco Jureto notata ad Ivonis Epiſtolam XLVI. & à Cardinale Perronio objecta.

Nempe Ivo ſic ſcripſit ad Urbanum II. *Sunt venturi ad vos in proximo nuntii ex parte Regis Francorum... qui confidentes in calliditate ingenii ſui, & venuſtate linguæ ſuæ prædictis de cauſis impunitatem flagitii ſe impetraturas Regi à Sede Apoſtolica promiſerunt: hac ratione ex parte uſuri Regem cum regno ab obedientia veſtra diſceſſurum, niſi coronam reſtituatis, niſi Regem ab anathemate abſolvatis*: Hìc quidem videmus anathemate percuſſum haud minùs pro Rege agnoſci. Subdit Regis præceptum de convocandis Trecas trium Provinciarum Epiſcopis, quibus Rhemenſis,

ſis, Senonenſis, Turonenſis Archiepiſcopi paruiſſent; adeò nihil intermiſſum eorum quæ Regiis præceptis conſueviſſent fieri, ac tam pronam omnium Ordinum circa Regem fuiſſe conſtat obedientiam ut etiam periclitari poſſe videretur unitas Eccleſiaſtica niſi excommunicatum Regem Urbanus abſolveret, quo quidem metu Ivo negat Eccleſiaſticam diſciplinam ſolvi debere ab Urbano. Verùm hæc ſcribens, nihil interim de adimendo Regi Imperio cogitat: ſed Franciſcus Juretus hæc Ivonis verba commemorans, *niſi coronam reſtituatis, niſi Regem ab anathemate abſolvatis*, hæc addit: *Hic locus eorum adjuvat ſententiam qui aſſerunt Philippo excommunicato à Papa Urbano* II. *interdictum ſimul Regnum Franciæ.* Nimis imperitè ille quidem ſanè Ivo ſcribit ſic Epiſtola *66*. ad Hugonem Lugdunenſem Romanæ Eccleſiæ Legatum: *Turonenſis Archiepiſcopus in natale Domini, Regi contra interdictum veſtrum coronam imponens, hac arte à Rege obtinuit ut Joannes eidem Eccleſiæ præficeretur Epiſcopus.* Item Epiſtola *64*. *Turonenſis Archiepiſcopus contra interdictum legati veſtri in natale Domini Regi coronam impoſuit.* Item Epiſtola 84. ad Joannem Presbyterum Cardinalem Romanæ Eccleſiæ Legatum: Quidam Belgicæ Provinciæ Epiſcopi in Pentecoſte contra interdictum bonæ memoriæ Urbani coronam Regi impoſuerunt. Videmus in natali à Turonenſi Archiepiſcopo, & in Pentecoſte à Belgis Epiſcopis coronam impoſitam; quæ ſi quis retulerit ad ſolemnem illam coronationem, qua inaugurantur Reges, prorſus ineptiat. Ea enim & ſemel fit neque à Turonenſi aut Belgis Epiſcopis fieri conſueverat, ſed ab Archiepiſcopo Rhemenſi: quo jure longè anteà, ut Annales habent, Philippus vivo Henrico Patre anno 1059. Henrici Regis 32. à Gervaſio Rhemenſi Archiepiſcopo *conſecratus fuerat*, cùm ſeptennis eſſet.

Ergo illa corona, de quâ Ivo agit, quotannis in præcipuis feſtis imponi ſolebat. Quam Ceremoniam honoris Eccleſiaſtici genus quoddam ab ipſis Epiſcopis adhiberi ſolitum, Regi anathemate percuſſo Pontifices, eorumque legati adhiberi vetabant. Hæc illa eſt corona quam *reſtitui* ſibi, ſoluto anathemate, Philippus poſtulabat, non autem corona regia, ſive regia poteſtas quâ uſque adeò integrâ potiebatur, ut ea etiam exerceret, quæ in Eccleſiaſticis negotiis, ipſiſque etiam Epiſcopalibus promotionibus ad regium officium pertinerent.

Sanè Ivo ſignificat detineri à ſe tantiſper de excommunicando Rege litteras ab Urbano II. miſſas: quia, *nolo*, inquit, *regnum ejus, quantum ex me eſt, adverſùs eum aliqua ratione commoveri*, ſed aliud profectò eſt Regem propter eas litteras ut aliquod decretum Pontificium regno cadere; aliud regnum in Regem aliqua ratione commoveri; quod quidem plerumque fit in impios Reges legum divinarum, atque Eccleſiaſticæ cenſuræ publicos contemptores: quo ſenſu item dixit Regis anathemate periclitari terram: cæterum quæ ulteriùs de ſollicitato Regis Imperio Juretus ſuſpicatur: mera ſomnia ſunt, à Francorum moribus ac ſenſibus aliena.

Et quidem Willelmus Malmesburienſis Anglus de Concilio Claromontano hæc ſcribit: *In eo Concilio excommunicavit Dominus Papa Regem Philippum Francorum, & omnes qui eum vel Regem vel Dominum ſuum vocaverint, & ei obedierint, & ei locuti fuerint niſi quod pertineret ad eum corrigendum.* Cæterum cùm unus hæc ſcribat, cæteris repugnantibus, facilè intelligimus ſcriptorem extraneum, ac rerum noſtrarum igna-

ignarum audito excommunicationis pronunciatæ nomine, ex ſuo ſuppleviſſe, quæ Imperatoris excommunicationi Pontifices miſcuiſſent. Sed profectò quæ turbato Germaniæ ſtatu in Imperatores audebant haud competebant Franciæ alta pace, optimis legibus, atque hæreditaria ſucceſſione firmatæ.

Quis autem ſanæ mentis crediderit deponendo Regi Francorum delectam eſſe à Pontifice Claromontanam urbem partem Imperii Francici aut Francos Epiſcopos qui in eadem ſynodo frequentiſſimi ſederint, cùm eos in Regis obſequio perſtitiſſe, vel ex uno Ivone ſatis conſtet? 2. Iam Regi depoſito quis ſubſtitutus fuit? Ludovicusne VI. ejus filius, quem patri ſemper fuiſſe obſequentiſſimum SugeriusAbbas in ejus vita ſcribit 2. an nobiliſſimum regnum in anarchiam redactum ab Eccleſia eſt eo tempore, quo Proceres ſuos cruce ſignatos, ac nobilitatis robur in Chriſtiani nominis hoſtes emittebat? quis hæc deliria non contemnat.

Sanè quod memorat Juretus in Chronico Cœnobii ſancti Dionyſii ſcriptum eſſe *toto tempore excommunicationis ejus actis publicis ſolitum ſubſcribi regnante Domino Jeſu Chriſto*, longè eſt inſulſiſſimum, cùm profectò non niſi imperitiſſimus ac ſtolidiſſimus negare poſſit hunc titulum in honorem Regis Regum Jeſu Chriſti longè ante ea tempora ipſis etiam Caroli Magni temporibus, ac deinceps paſſim & ubique terrarum frequentatum ſub iis quoque Regibus, qui vel maximè Eccleſiaſtica pace florerent.

Si tamen obſtinatè Guillelmo Malmeſburienſi creditum volunt dictam ab Urbano in Philippum depoſitionis ſententiam, cùm interim conſtet Francos etiam Epiſcopos, eoſque ſanctiſſimos atque fortiſſimos in Regis obedientia perſtitiſſe, nempe id quoque argumento erit, quàm hæc de deponendis Regibus decreta apud Francos nulla habeantur, ſed nos in rebus geſtis ipſam veritatem non cauſæ noſtræ præſidia etiam ab adverſariis miniſtrata quærimus.

CAPUT XII.

De inveſtituris inter PASCHALEM II. *&* HENRICUM V. *Imperatorem: excommunicationes à Conciliis latæ: depoſitio in Rhemenſi Concilio à ſolo Papa: facta compoſitio in Lateranenſi* I. *generali ſub Calixto* II. *revocatæ depoſitionis aut Regis rehabilitati nulla mentione.*

PEr eadem ferè tempora ſub Paſchale II. & Henrico V. Imperatore Henrici IV. filio, gravis illa à Gregorii VII. & Urbani II. decretis inchoata de inveſtituris contentio in apertum bellum erupit: quamvis inveſtituræ etiam per annulum & baculum priſcis temporibus à viris etiam ſanctiſſimis frequentatæ adhuc in Francia, alio licèt ritu celebrarentur, ſed Germani Imperatores per eam tempeſtatem abutebantur iis, ut Eccleſias venderent, æternæque ſervituti Chriſti ſponſam addicerent: cæterum illud certum tanta diſſidia haud difficulter potuiſſe componi, paululum ut poſtea factum eſt, immutatis ritibus, ſi jam inde ab initio pacatos animos adhiberent, ſed Germani ferociebant: Itali aſpernabantur, interim prælia, cædes, belliſque atrocibus Germania, Italia, Roma ipſa, in ſuis quoque mœnibus conflagrabat: adactus Paſchalis ab Henrico ut inveſtituras ipſi concederet, atque ejus privilegii cauſa hæreſis etiam infamatus. Quare anno 1112. Concilio Romæ habito Lateranenſi II. ſeſe ultrò à Sede Apoſtolica deponere valuit: ſed vetitus eſt à patribus qui, hortante Pontifice, hanc ſententiam protulerunt: *privilegium illud quod non eſt pri-*

privilegium, ſed pravilegium per violentiam Henrici Regis extortum, omnes in hoc ſancto Concilio cum eodem Domino Papa congregati Canonica cenſura & Eccleſiaſtica autoritate judicio Sancti Spiritus damnamus: & irritum eſſe judicamus, & acclamatum eſt ab univerſo Concilio: amen, amen: fiat, fiat: quod iterum atque iterum notari volumus, ut intelligatur quo ritu agi ſoleat, cùm Patrum conſenſione decreta firmantur.

De eadem Synodo Lateranenſi anno 1112. hujus temporis manu ſcriptus ſcriptor in Conciliorum editione à Binio, aliiſque deinceps collectoribus relatus hæc ſcribit: *Anno Incarnationis Dominicæ 1112. celebratum eſt Romæ Concilium, in quo irritum judicatum eſt prædictum privilegium, dataque ſententia excommunicationis in perſonam Regis, non à Papa, qui juraverat ſe nunquam facturum hoc, ſed ab Eccleſia injuriam ſui Paſtoris vindicante.* Nihil hîc de depoſitione audimus quod infauſto hæc ſucceſſu nonnihil tum refrixiſſe videantur, neque in Conciliis Patres ita pronuntiare ſolerent.

Idem enim advertere eſt in Concilio Viennenſi Guidone Archiepiſcopo, mox Calixto II. Papa præſidente, ſic autem Patres decernunt. *Henricum Teutonicorum Regem excommunicamus, anathematiſamus & à gremio ſanctæ Eccleſiæ ſequeſtramus:* ubi diſertè eum pro Rege habent; ac poſtea Epiſtola ad Paſchalem data de decreto hoc confirmando; hæc ſcribunt *adfuerunt legati Regis, & ſcriptum illud quod Rex à ſimplicitate veſtra extorſit, damnavimus, & in ipſum etiam Regem nominatim ac ſolemniter & unanimiter ſententiam anathematis injecimus.* Sic à Concilio Lateranenſi jam & à ſe quoque nunc excommunicatum Regem appellant; neque de depoſitione quidquam agunt: adeo quod jam diximus hæc à Conciliorum ritu & conſuetudine abhorrebant.

Conon quoque Præneſtinus Sedis Apoſtolicæ legatus Hieroſolymis habito Concilio *excommunicationis ſententiam in Regem dictavit, & eamdem in Græcia, Hungaria, Saxonia, Lotharingia, Francia, in quinque Conciliis concilio prædictarum Eccleſiarum renovando confirmavit.* Hoc anno 1116. in Concilio Lateranenſi IV. aliis III. ſub Paſchale II. relata & probata ſunt, quare & illud approbatum eſt, Henricum V. & eſſe excommunicatum & tamen permanere Regem: contra quod Germanos multos per ea tempora ſenſiſſe vidimus: in eadem Synodo decretum à Paſchale factum eſt in hæc verba: *illud malum ſcriptum, quod pro pravitate ſui pravilegium dicitur condemno ſub perpetuo anathemate, ut ſit nullius unquam bonæ memoriæ, & rogo vos omnes ut idem faciatis: tunc ab univerſis acclamatum eſt, fiat, fiat.* Sic nempe agebatur cùm Concilii autoritate & approbatione res fierent: cujus generis decretum in deponendis Regibus nullum unquam legimus ab ullo Concilio factum. Denique Paſchale II. ac Gelaſio II. Pontificibus de excommunicato Henrico V. multa, de depoſito nihil in actis legimus: quanquam multi inolita à Gregorii VII. temporibus opinione excommunicationem ipſam cum depoſitione conjunctam putabant & à Regis obedientia abhorrebant.

At Calixto II. Papa aliter geſtum eſt, neque tantùm excommunicatus Henricus V. ſed etiam depoſitus: quæ tamen diverſiſſimis ritibus facta ſunt; id videre eſt in Concilio, quod Calixtus II. adverſus Henricum V. ejuſque Antipapam Burdinum anno 1119. Rhemis habuit. Primò enim in Concilio Patrum ſententiâ tranſacta ſunt omnia, præter ea quæ ad Henricum deponendum attinerent; Ac ſtatim quidem cùm

de compoſitione ageretur, profecturus Pontifex ad Imperatorem, ſic Synodum allocutus eſt: *Sicut conventionem pacis, ſi fiat, vobiſcum & per vos confirmare optamus, ſic in commentorem fraudis ſi infidelis evaſerit, judicio Spiritûs Sancti, & veſtro gladium Petri vibrare tentabimus*: neque res aliter geſta eſt: itaque non modo ea quæ de compoſitione, deque inveſtituris, ſed etiam qua de excommunicatione Imperatoris, & Antipapæ tractata ſunt, Patrum conſenſione & judicio acta memorantur, idque eſt geſtis indictum. At poſtquam Imperator pollicitis non ſtetit, omiſſumque eſt jam pacis negotium: in Actis legitur 427. Epiſcopis, & Abbatibus candelas tenentibus excommunicatos eos eſſe, quos præcipuè propoſuerat excommunicare Dominus Papa, inter quos numerati ſunt Rex Henricus, & Romanæ Eccleſiæ invaſor Burdinus, quem ſchiſmatici Gregorium VII. appellabant, ſic Patres cum Papa de excommunicatione decreviſſe referuntur, tunc de Papa tantum additur: *Abſolvit etiam Dominus Papa autoritate Apoſtolica, à Regis fidelitate omnes, quotquot ei juraverant, niſi reſipiſceret*: totumque illud quod in depoſitione Regum fit, tacentibus Epiſcopis, à Romano Pontifice ſolo agitur. Factum ſæpè notamus, facti cauſas poſteà inveſtigabimus.

Neque ita multò pòſt Calixtus, & Henricus diſſidiis, bellisque atrocibus feſſi in hanc formam conſenſerunt: Imperator quidem ut inveſtituram per annulum & baculum dimitteret, ut liberam Eccleſiis electionem & conſecrationem fieri concederet, Papa verò ut electiones Teutonici regni, in Regis fiant præſentia, ut electus regalia per Sceptrum à Rege recipiat quæ in Concilio generali Lateranenſi I. ſub Calixto II. anno 1123. geſta & probata ſunt, quemadmodum jam in Concilio Rhemenſi omnium Epiſcoporum judicio tractata, compoſita, limata, & confirmata eſſe diximus.

Nihil quidquam aliud ab Imperatore depoſito, licèt eum Eccleſia reconciliatus eſt, poſtulatum fuit: uti regnabat Henricus, vetante licèt Pontifice, ita porrò regnavit. Non ſe ille Regno deſtitui, aut rehabilitari, ut voeant, voluit, juris ſui ſecurus, ſatisque confiſus ea in re à Pontifice, ut nihil detrahi, ita nihil dari poſſe, neque etiam ea de re quidquam Pontifex cum Imperatore egit, aut ab eo poſtulavit, cùm poſtularet ea quæ juris Eccleſiaſtici eſſe reputabat: quod certo argumento eſt nihil hæc viſa eſſe ad Eccleſiaſticum dogma, aut omninò ad jus Eccleſiaſticum pertinere, cùm ab errantibus & delinquentibus expreſſa ejuratio poſtuletur eorum quibus dogmata Eccleſiæ aut certè ejus jura violari judicetur.

CAPUT XIII.

Sanctorum Patrum ejus ævi, ANSELMI *Cantuarienſis*, IVONIS *Carnotenſis*, BERNARDI *Claravallenſis de Imperatorum depoſitione ſilentium. Locus Anſelmi probantis Valerannum* HENRICO IV. *depoſito ut Regi adhærentem.*

VIxere his temporibus, (id eſt, undecimo & duodecimo ſæculo) viri ſanctitate ac doctrina conſpicui Epiſcopi, Fulbertus Carnotenſis, Anſelmus Cantuarienſis, Ivo item Carnotenſis, Bernardus Claravallenſis Abbas, aliique multi, quorum de omni re Eccleſiaſtica habemus epiſtolas, ſermones, tracta-

tus.

tus. Memorabile certè eſt de deponendis Regibus nihil ab eis ſcriptum, cùm ea contentione tota jam Eccleſia perſonaret, & tamen multa t actârunt, quæ huic cauſæ proxima viderentur. Anſelmus in inveſtituris tollendis adverſùs Reges Anglos multa egit, multa ſcripſit, multa ſuſtinuit; intentaturque ſæpè tunc excommunicationis, at ne verbo quidem depoſitionis metus. Ivo Carnotenſis prolati in Philippum I. Francorum Regem, anathematis defenſor acerrimus, multus in eo negotio eſt, at interim de deponendo Rege Eccleſiæ contemptore ne quidem cogitâſſe, imò in ejus obedientia, gravibus licèt afflictum incommodis, perſtitiſſe vidimus: Bernardus, ut alia omittamus, diſcipulum ſuum Eugenium III. docet omnia ſingillatim, quæ ad Pontificale officium pertinere videantur: ſubit autem admirari, cùm de minutiſſimis agat, de deponendis Regibus, tam gravi re, ne verbo quidem egiſſe, aut monuiſſe quidquam, imò verò deterruiſſe, ut ſequentia demonſtrabunt, interim ut de ſilentio duntaxat hîc agamus, tanti profectò ſilentii in tanta re, tantoque Chriſtiani orbis motu ac tumultu geſta, cauſam aliquam fuiſſe oportet, nullam autem invenio niſi hanc, quod huic rei tam novæ, tam inſolenti immiſceri nollent.

Facilè autem eò adduci potuerunt ut à ſcriptis temperarent, quibus vel tantillum Romanus Pontifex læderetur ne ſcilicet peſſimis Imperatoribus & apoſtaticis, quos Imperatores ſuſtentabant Pontificibus adverſùs veros Pontifices favere viderentur: ad hæc viri boni reprehendere plerumque Romanorum Pontificum, Joannis etiam duodecimi manifeſta flagitia verebantur; teſtis Otho Friſingenſis ſæpè memoratus. De autore vitæ Henrici IV. jam vidimus, quàm cunctanter memoret eorum aſſertiones, qui ejus depoſitionem improbarent, ſi tam timidè ille agebat qui Henrico faveret; quantò libentiùs alii Catholici conticeſcebant, atque utinam infauſta hæc obliterari ſinerent præpoſteri defenſores, ac non pro fidei decretis obtruderent, fortaſſis hæc meliùs tacerentur: quoniam miramur fuiſſe paucos, qui adverſùs Pontifices Regum depoſitores expreſsè dicerent. At qui pro ipſis ſcriberent, innumerabiles haberemus niſi hæc tum pro Pontificum honore ac pace Eccleſiæ, tacenda potiùs quàm laudanda viderentur.

Neque tamen eò uſque conticuere ut non ſuam quoque ſine ullius offenſione ſententiam expromerent, quod vel ex uno Anſelmo probare poſſumus: is Theologicâ ſcientiâ præcellentiſſimus Cantuarienſis Archiepiſcopus factus eſt, Urbano II. Pontifice, quo tempore imperabat Henricus ille IV. tot decretis depoſitus, inducto etiam Guiberto Antipapa, jam apertè ſchiſmaticus. Per ea ergo tempora Valerannus Naumburgenſis Epiſcopus, Henricianarum partium miſit ad Anſelmum Epiſtolam; qua interrogabat, de azymo & fermentato, aliiſque ritibus: Huic Epiſtolæ reſcripſiſſe Anſelmum anno 1094. Urbani II. tempore memorat Dodechinus, & poſt eum Baronius. Anſelmi Epiſtola ſic incipit: *Anſelmus ſervus Eccleſiæ Cantuarienſis Valeranno Naumburgenſi Epiſcopo. Scienti breviter loquor, ſi certus eſſem prudentiam veſtram non favere ſucceſſori Julii Cæſaris, & Neronis, & Julii apoſtatæ, contra ſucceſſorem & vicarium Petri Apoſtoli libentiſſimè vos ut amiciſſimum & reverendum Epiſcopum ſalutarem*: quo loco ſtatim id occurrit à beato Anſelmo, ut Urbanum Petri, ita ſchiſmaticum Imperatorem pro ſucceſſore Cæſarum, Julii,

Neronis & Juliani Apoſtatæ, fuiſſe agnitum, quos veros ac legitimos Imperatores fuiſſe nemo negat, ac de ipſo Nerone Scriptura teſtatur, ſed mentem Anſelmi, quæ deinde ſecuta ſunt, luculentiùs edocebunt.

Urbano mortuo, ac Paſchale II. in ejus locum ſubſtituto, interrogat iterum Anſelmum Walerannus de *Sacramentorum diverſitate*, atque in fine Epiſtolæ hæc ſcribit : *Gratiâ Dei ſum id quod ſum; ex Saulo Paulus, ex adverſario Romanæ Eccleſiæ, intimus Paſchali Papæ acceptiſſimus Cardinalium conſecretarius, & in omnibus in hac parte proſperos ſpero ſucceſſus: Joſeph in domo Pharaonis, ego in Palatio Imperatoris; neque iniquitas, neque peccatum meum, ſi, quod abſit, aut Nero inceſtus, aut Apoſtata Julianus*, an igitur ille converſus ex Saülo Paulus, ille Papæ acceptiſſimus, Henricum Regem depoſitum ac Schiſmaticum ejuravit? Minimè, quin potiùs apud eum fuit, ut apud Pharaonem Joſephus, atqui Joſephus Pharaonem, ipſa Scriptura teſte, procul dubio pro vero Rege habuit, quippe Regni adminiſter. Igitur & Walerannus Henricum, neque ei denegabat agnitam in Nerone ac Juliano Apoſtata dignitatem, ſed tantum averſabatur ſcelerum conſortium, neque ab ejus Imperio, ſed tantùm à ſchiſmate diſcedebat.

Ad eum ſic affectum erga Schiſmaticum & depoſitum Principem hæc reſcribit. Anſelmus *Domino* (a) *& amico Waleranno gratia Dei Naumburgenſi venerabili Epiſcopo, Anſelmus ſervus Eccleſiæ Cantuarienſis ſalutem, ſervitium, orationes, dilectionis affectum; gaudeo & gratias ago Deo, quia ſicut ſcribitis glorificat eum in vobis Eccleſia Catholica, quoniam in veſtra mutatione divina bonitatis apparet gratia, & Domini Papæ Paſchalis amicitiam habetis & familiaritatem ut jam mihi liceat veſtram amicabiliter ſalutare ſanctitatem*: ergo Walerannus, Anſelmus, ac ſi verum amamus, ipſe Paſchalis depoſitiones iſtas à Gregorio VII. inventas pro nihilo habebant, idque tantum poſtulabant ut Epiſcopi a Guibertino ſchiſmate abhorrerent adeò horum pertæſum erat.

(a) Otho Friſ. lib. 7. cap. 8. 9. 10. 11. 12. Urſp. p. 142.

CAPUT XIV.

IVONIS *Carnotenſis loci quidam expenduntur, exempla memorantur: horum occaſione de Regalia cauſa, atque inita per Epiſcopos Gallicanos compoſitione, actum de Gratiani decreto quodam, afferuntur.*

EAdem ætate vigebat ſanctus Ivo Carnotenſis, in cujus Decreto multa legimus ex antiqua de Regibus Eccleſiæ traditione deprompta, illud imprimis ex Iſidoro deſcriptum: *Populi* (b) *peccantes judicem metuunt: Reges autem, niſi ſolo Dei timore metuque gehennæ coërcentur, liberè in præceps ruunt.* Quippe qui in ſuprema temporalium arce ab ipſo Deo conſtituti in temporalibus nihil niſi à Deo metuant: quæ profectò vana ſunt, ſi deponi poſſent, depoſitique ac privati, aliis quoque pœnis obnoxii vivunt.

Quod autem ſcripſit, id etiam exemplo docuit, qui Regi, Eccleſiæque anathematis contemptori, tam promptam ubique præſtitit obedientiam.

Sanè in decretum tranſtulit partem Epiſtola Gregorii VII. ad Herimannum Metenſem: ſed cur eam attulerit, quidve ex ea probare voluerit teſtatur hic titulus: *Nullam* (c) *dignitatem ſæcularem, ſed nec temporalem honori vel dignitati Epiſcopali poſſe adæquari*: Quare eum locum Epiſtolæ protulit, quo Gregorius VII. ex Gelaſio, Ambroſio, aliiſ-

(b) Decret. part. XVI. cap. 42. (c) Part. V. de Sublim. Epiſco. p. 378.

Digitized by Google

aliiſque probat : Sacerdotes Chriſti Regibus antecellere : quæ autem huic loco inſerta atque implicita reperit de Rege Francorum depoſito, ille profert quidem ne textum mutilet, ſed in quo vim faciat titulus indicavit.

Non ergò id Ivo fecit quod Gratianus poſtea, nempè hic ex relato Gregorii VII. loco, ejuſque de depoſito Childerico ſententia caput particulare. Fecit jam ſæpè memoratum : *alius*. Item 15. 9. 6. idque ad proprium finem retulit, diſertè enim ſcribit : *à fidelitatis etiam juramento Romanus Pontifex nonnullos abſolvit* cùm aliquos à ſua dignitate deponit : Ea Gratiani mens, ac velut hujus capitis titulus, cui rei probandæ addit alia duo capita ; Alterum ex eodem Gregorio VII. Alterum ex Urbano II. neque enim habuit antiquiora quæ expromeret. At Ivonis tempore nondum hæc idonea viſa erant, quæ in decretorum librum ſuo venirent nomine aut titulo : neque poſt Gratianum proprio ac nativo ſenſu pro vera depoſitione à noſtris accepta ſunt, uti jam vidimus.

Erant tamen ea tempora, quibus vel maximè flagraret poſt Gregorii VII. Urbani II. ac Paſchalis II. decreta de inveſtituris cum Henrico V. ſuborta contentio. Neque tamen Ivo eò adduci potuit, ut inveſtituras prorſus intolerabiles judicaret, nedum inter hæreſes, ut multi illius temporis deputaret. Teſtis Epiſtola ad Joannem Lugdunenſem : idem poſt interdictum Concilii Claromontani, *ne* (a) *Epiſcopus, vel Sacerdos Regi, vel alicui Laico in manibus ligiam fidelitatem faciat* : Rodulphum Archiepiſcopum Rhemenſem adduxit ad Regem, qui talem fidelitatem ipſi faceret, quia aliter pax Eccleſiaſtica ſtare non potuit : id fecit Ivo κανονικώτατος verique ac neceſſarii Eccleſiæ juris defenſor acerrimus. Hujus exemplo diſcimus jura primitivæ Eccleſiæ inviolata habere : adventitia quoque & ſecundaria tueri pro viribus : ex neceſſitate interdum melioris rei gratiâ, ac pacis ſtudio omittere : quo exemplo Epiſcopi Gallicani eam de Regalia compoſitionem inierunt, qua neceſſaria permitterent, jam amiſſa relaxarent, nova iis quæ concederent, potiora lucrarentur, ut & obiter aliquid occaſione Ivonis, quod ad hanc cauſam & initam à Clero Gallicano pacem faciat, quandoquidem noſtri cenſores tantopere hanc improbant, afferamus.

Cæterùm id præcisè è quæſtione noſtrâ eſt, quod Ivo Pontificum Romanorum ſtudioſiſſimus, non modò non tuetur ea, quæ in deponendis Imperatoribus fecerint, ſed antiqua de Regibus à ſolo Deo judicandis Patrum decreta & verbo, & exemplo defenderit.

(a) *Ep.* 236. pag. 105. Ep. 190. Concil. Clarom. 17. Tom. X. Concil. pag. 508.

CAPUT XV.

Bernardus *Claravellenſis Abbas ſub* Innocentio XI. *Schiſma ingens extinctum : Libri de conſideratione ad* Eugenium III.

Gratianus ille quem memoravimus Monachus Bononienſis, XXX. ferè annis poſt Ivonem mortuum, decretum ſuum compoſuit ex Conciliorum Canonibus, Decretalibus Epiſtolis & Patrum ſententiis. Qui quidem quàm imperitè nullóque, delectu multa congeſſerit, nihil

neceſſe eſt commonere doctos. Is primum omnium decretis inſeruit illum titulum, quem ſuprà memoravimus, quod Romanus Pontifex quosdam à juramento fidelitatis abſolvat: quod igitur Romanis Pontificibus maximè omnium favere videretur, ab iis commendatus, magnam apud poſteriores Canoniſtas & Theologos autoritatem obtinuit, ſed longè poſteà, cùm decimo tertio ſæculo vix innoteſcere cœperit: cæterum, uti jam diximus, apud omnes conſtat tanti valere ab ejus decreto deprompta capita, quanti ſunt Autores ii ex quibus deſcripta ſunt.

Jam verò Apoſtolicum virum, neque tantùm Eccleſiæ Gallicanæ, verùm etiam univerſæ lumen, Beatum Bernardum audiamus. Is 22. annos natus Ciſtercienſe Monaſterium ingreſſus eſt eô tempore, quô gravibus diſſidiis cum Henrico V. Eccleſia laborabat, atque Imperatorum depoſitionibus omnia perſtrepebant: anno deinde Chriſti 1130. & ſequentibus egregia ejus fuit opera pro Innocentio Pontifice adversùs Petrum Leonis, qui Anacleti nomine Petri Cathedram occupàrat. Quo in diſſidio lata perſæpè excommunicatio adversùs Pontificem ejuſque aſſeclas, quorum multi erant Principes: eaque cauſa nominatim excommunicatus Rogerus, Siciliæ Rex, in Lateranenſi II. generali Concilio, præſidente Innocentio, anno 1139. de depoſitione ne minæ quidem auditæ ſunt: cùm in Schiſmate novem jam annis obſtinatiſſimo animo perduraret, Innocentius ac Bernardus aptioribus remediis rem Eccleſiaſticam promovebant.

Anno poſteà circiter 1152. ſcribere aggreſſus eſt admirandum opus de conſideratione ad Eugenium III. ex quo libro multa depromimus, ſed priùs libri argumentum afferendum eſt. Eo ergò libro ſanctiſſimus vir Eugenium III. olim in Clara-valle optimis vitæ Monaſticæ præceptis inſtitutum ad Apoſtolicæ jam gubernationis vitæque Regulas informabat: cùm autem undique temporales cauſas ad Apoſtolicam Sedem ultrò deferrent, iiſque curis, vel maximè Romani Pontifices premerentur: has quidem Sanctus vir, & ſi Apoſtolico officio non ſatis dignas, haud tamen omninò removeri poſſe putabat: *ego autem*, inquit, *parco tibi, non enim fortia loquor, ſed poſſibilia: putaſne hæc tempora ſuſtinerent, ſi hominibus litigantibus pro terrena hæreditate, & flagitantibus abs te judicium voce Domini tui reſponderes: ô homines, quis me conſtituit Judicem ſuper vos? In quale judicium mox venires: quid dicit homo ruſticanus, & imperitus, ignorans primatum ſuum, inhonorans ſummam ac præcelſam Sedem, derogans Apoſtolicæ dignitati: hæc quidem Curiales, (at Bernardus) & tamen non monſtrabunt, puto, qui hoc dicent, ubi aliquando quiſpiam Apoſtolorum Judex ſederit hominum, aut diviſor terminorum, aut diſtributor terrarum*: At nunc, ſi Deo placet; pro Apoſtolica autoritate orbem ad arbitrium divident, ac Ducatus, Marchionatus, Comitatus, ipſa etiam Regna diſtribuent: pace eorum dixerim, ne putent diminutam à nobis Apoſtolicam dignitatem, ſi ea reſpuamus quæ Curiales jactarent: quæ Bernardus Apoſtolicæ dignitatis ſtudioſiſſimus Prædicator diceret amplectamur: pergit porrò Sanctus vir: *Steti ſſe denique lego Apoſtolos judicandos, ſediſſe judicantes non lego. Erit illud non fuit, itane imminutor eſt dignitatis ſervus, ſi non vult major eſſe eô qui ſe miſit, aut filius, ſi non transgreditur terminos, quos poſuerint Patres ſui? Quis me conſtituit judicem? At ille Dominus & Magiſter, & erit injuria ſervo, Diſcipulòque niſi judicet univerſas*: At nunc viam docent novi Theologi qua Pontifices Religionis nomine ſæcularia omnia ad ſe trahunt. Non

Non ignorabat Bernardus, cùm hæc ſcriberet Apoſtolici judicii dignitatem, proſequitur enim ſic: *mihi tamen non videtur bonus æſtimator rerum qui indignum putat Apoſtolis, ſeu Apoſtolicis viris judicare de talibus, quibus datum eſt judicium in majora; quidni contemnant judicare de terrenis poſſeſſiunculis hominum, qui in cæleſtibus & Angelos judicabunt? ergò in criminibus non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra, quoniam propter illa, non propter has accepiſtis claves Regni Cœlorum, prævaricatores utique excluſuri, non poſſeſſores*: non igitur profectò ſucceſſores Petri pro poteſtate clavium legitimos poſſeſſores poſſeſſione dejicient: non adſciſcent alios, nec humana jura confundent, imò peccata ſolvent: Cœlum claudent prævaricatoribus, pœnitentibus aperient, terrena relinquent iis, quibus humana jura conceſſerint, niſi fortè à poſſeſſiunculis quidem abſtinere, Regna verò dare jubentur. At non ita Bernardus, urget enim ratio Bernardi diſertè negantis de iis judicari pro Apoſtolica poteſtate, quæ ad claves non pertineant: ad claves verò pertinent ſola cæleſtia *propter quæ data ſunt*, non terrena quævis, etiam Regna & Imperia *propter quæ data non ſunt*. His circumſcribit finibus Eccleſiaſticam atque Apoſtolicam poteſtatem, quam nunc adverſarii ad terrena omnia extendere ſe poſſe confidunt, dummodo indirectam appellent, eoque nomine ludant.

Concludit poſteà Bernardus his verbis, *quænam tibi major videtur dignitas & poteſtas dimittendi peccata, an prædia dividendi*: „ Sed non eſt comparatio. Habent hæc infima & terrena judices ſuos & Reges, & Principes terræ, quid fines alienos invaditis? Quid „ falcem veſtram in alienam meſſem „ extenditis? Non quia indigni vos, „ ſed quia indignum vobis talibus inſiſtere, quippe potioribus occupatis: „ denique ubi neceſſitas exigit, audi „ quid cenſet, non ego, ſed Apoſtolus: ſi enim in vobis judicabitur „ mundus, eſtis indigni qui de minimis „ judicetis, ſed aliud eſt in iſta excurrere incidenter, cauſa quidem urgente; aliud ultrò incumbere iſtis tanquam magnis, digniſque tali & talium „ intentione rebus.

Quid ſit in rem aliquam *incidenter excurrere*, Juriſconſulti ſciunt, putà cùm quis Eccleſiaſticus de Matrimonio cognoſcens incidenter, &c, ut aiunt, caſualiter de dote, alimentiſve decernit, atque ad ejuſmodi res Bernardus fortè reſpexerit, utcumque eſt, Regna & Imperia incidenter dari, longè eſſet abſurdiſſimum: cæterum quænam ſit illa neceſſitas excurrendi in temporalia, quam vir Sanctus agnoſcit, ſatis perſpicuè aperit: quoniam, ut ſuprà diſſeruerat, homines ultrò hæc ab Apoſtolis exigunt, ac de his judicium flagitant, favent Apoſtoli allegata verba quæ de delectis arbitris agunt, ut autem hæc Pontifex pro jure ſuo ad ſe trahat, prohibent ea verba quibus Beatus Bernardus horum poteſtatem datam eſſe negat, horum tractationem alieni muneris invaſionem vocat, cujus Sententiæ ſæpè nos in ſequentibus meminiſſe oportebit.

Huc etiam facit ille locus, quo Sanctus vir tam gravia, tam fortia de interdicto Apoſtolico dominatu docet, non enim video quomodo dominationem, eamque ambitioſiſſimam ac ſuperbiſſimam evitent, ſi Regna quoque conculcant & quolibet transferunt.

Neque proptereà à Pontificum metu ſuperbos Reges abſolvit, qui docet Pontificem oportere eſſe ultorem ſcelerum, „ virgam potentium, malleum tyrannorum, Regum patrem, poſtremò Deum

„ Pharaonis ; atque inſuper addit : intel„ lige quæ dico : dabit tibi Dominus in„ tellectum : ubi malitiæ juncta potentia „ eſt, aliquid tibi ſupra hominem præſu„ mendum : vultus tuus ſuper facien„ tes mala, timeat ſpiritum iræ tuæ, qui „ hominem non veretur, gladium non „ formidet : timeat orationem, qui ad„ monitionem contempſit : cui tu iraſ„ ceris, Deum ſibi iratum, non ho„ minem putet. Qui te non audierit, „ auditurum Deum & contra ſe paveat. „ Hæc ſumma doctrina eſt quam Epilogando tradidit, cùm Librum clauderet, eoque rem omnem contulit : Sic ergò Pontifex malleus tyrannorum, ac Pharaonis in morem abduratos, ipſe in Moſis morem impetrato extraordinario auxilio, non ex tabula decreto recitato dejicit, hoc timeat, inquit, *qui hominem non veretur, gladium non formidet.* Humana, omni poteſtate major, non id profectò timeat ne data ſententia deponas, ne Regnum alteri dono dederis quod neque unquam Chriſtus, neque Apoſtolici factitârunt, ſed ne oratione divinam ultionem elicias. *Timeat orationem qui admonitionem contempſit* : neque enim prætermittit cenſuram Eccleſiaſticam admonitionis nomine comprehenſam, hanc & alibi commendat, clavéſque Cœli & judicia de ſolvendis, retinendiſque criminibus, & gladium ſpiritualem memorat quem, ubi opus fuerit, Pontifex evaginet : eam poteſtatem qua Regna, omniaque temporalia ordinare ſe poſſe putabant proximi Eugenii Anteceſſores, non modò omninò tacet, verùm etiam, ut vidimus, negata penitùs temporalium poteſtate proſcribit.

CAPUT XVI.

Ejuſdem Bernardi allegoria de duobus gladiis : quid ad eam Majores noſtri reſponderint obiter indicatur.

UNum eſt quod ex Bernardo objici ſoleat de duplici gladio : ſic enim loquitur ad Eugenium „ Aggredere eos (*Ro„ manos contumaces*,) ſed verbo, non fer„ ro : Quid tu denuò uſurpare gladium „ tentes quem ſemel juſſus reponere in „ vaginam, quem tamen qui tuum negat, „ non ſatis mihi videtur attendere verbum „ Domini, dicentis ſic : converte gladium „ tuum in vaginam, tuus ergò, & ipſe tuo „ forſitan nutu, etſi non tua manu eva„ ginandus : alioquin ſi nullo modo ad te „ pertineret & is, dicentibus Apoſtolis, „ ecce gladii duo hîc, non reſpondiſſet „ Dominus, ſatis eſt, ſed nimis eſt : uterque „ ego Eccleſiæ & ſpiritualis ſcilicet gla„ dius & materialis, ſed is quidem pro „ Eccleſia ; ille verò & ab Eccleſia exe„ rendus eſt, ille Sacerdotis, is militis ma„ nu, ſed ſanè ad nutum Sacerdotis & juſ„ ſum Imperatoris, & de hoc alias, *ſupple*, „ egimus „ : Quæ ultima verba manifeſtè ſpectant Bernardi Epiſtolam 256. ad Eugenium Papam, in qua quidem Epiſtola de duobus gladiis eadem habet, quæ in Libro de conſideratione mox legimus, ut hos profectò locos eodem collimare conſtet. Jam in ea quid ageret, quave occaſione de duobus gladiis dixerit, audiamus : agebat autem cum Eugenio de magna Chriſtiani exercitûs ſtrage in Paleſtina, de qua item in Libris de conſideratione multis agit, ac poſtquam in Epiſtola hanc Stragem memoravit, hæc ſubdit : „ Exerendus „ nunc uterque gladius in Paſſione Do„ mini, Chriſto denuò patiente, ubi & „ alte-

„ altera vice paſſus eſt per quem omninò „ niſi per vos? Petri uterque eſt: alter ſuo „ nutu, alter ſua manu, quoties neceſſe eſt „ evaginandus; *ac paulò poſt*: tempus & „ opus eſſe exiſtimo ambos educi in de- „ fenſionem Orientalis Eccleſiæ.

Jam ergò facile intelligimus, quatenùs gladius materialis non modò ſit Imperatoris, ſed etiam Pontificis, quatenùs Pontificio nutu, Imperatorio verò juſſu exeratur: notum enim eſt in Regibus ac fidelibus ad ſacra bella ciendis, Pontifices quid egerint hic mihi, ſi quis nutum eo ſenſu accipiat, ut Imperatores ac Principes ſtatim atque Pontifex arma capienda vel nutu ſignificaverit, ea capere teneantur; is profectò nec nutum à juſſu ſecrevit, & id aſſeruit, quod neque Pontifices cogitaverunt, prædicando, adhortando, dando indulgentias, ac ſacrum Eccleſiæ theſaurum aperiendo, Chriſtianos Principes, ac milites ad ſacra bella incitabant: ea etiam ſuſcipienda injungebant in remiſſionem peccatorum, qua conditione obſtringebant eos quibus animus inerat ſacrâ indulgentiâ frui: ut autem ad ſacra bella Imperiis unquam ac pœnis adigerent, & abſurdiſſimum eſt. & in Eccleſia inauditum.

Hoc ergò voluit Sanctus Bernardus, ut ad bellum Pontifex nutu impellere, Imperator juſſu cogere habeat, ex quo id quidem ſequitur gladium materialem, cùm propriè in Imperatoris poteſtate ſit, Pontificis ſuo modo eſſe, quatenùs bonus, piúſque Imperator pro Dei & Eccleſiæ cauſa prompto, atque alacri animo, annuente Pontifice, bella ſuſcipiat.

Quod autem Gregorius IX. ac Bonifacius VIII. Evangelii locum, in quo Bernardus (a) piè luſerit, ita urgere videantur, ut materialem gladium propriè, ac ſtricto jure ſuum eſſe defendant, id quidem ad hoc ſtabiliendum dogma, reluctante omni antiquitate, non ſufficit: ac ſubit admirari Baronium, qui hæc eorum dicta ad fidem Catholicam pertinere novo exemplo aſſerit: cùm profectò conſtet, neque ad credendum propoſita, neque pro certo fidei dogmate recepta fuiſſe unquam; majora enim ſunt, quàm aut uno verbo, & loco quantumvis clarus eſſet, unâque allegoria comprobari poſſint. Dicit ſanè Dominus: *Qui non habet peram, vendat tunicam ſuam & emat gladium. Dico enim vobis quoniam adhuc, quod ſcriptum eſt, oportet impleri in me, & cum iniquis deputatus eſt*: nempè & illud ad Chriſti contumelias pertinebat ut violentis hominibus ſtipatus, neque immeritò per vim militum comprehenſus eſſe videretur, reliqua quæ Sanctus Bernardus, cæterive alii aliò piè, ingenioſéque detorſerint, ad elucidanda, quæ aliunde certa ſint, Theologi, admittimus, non certè progredi eò uſque ſinimus, ut iis quoque firmari Theologica dogmata arbitremur.

(a) *Epiſt*. 6. Tom. XI.

Si quis tamen ſcire vult, quid ad Bernardi interpretationem anteceſſores noſtri, cùm ea præmerentur Bonifacii VIII. tempore reſponderint Ægidium (b) Romanum, Joannem de Pariſiis, alióſque hujus ævi conſulat, nos enim Theologis parum dignum arbitramur, ut hæc allegorica fuſiùs pertractentur.

CAPUT XVII.

HUGONIS *de Sancto Victore locus ab adverſariis objectus.*

HUgo de Sancto Victore, Magiſter Hugo dictus Sancti Bernardi æqualis, ad quem etiam ejuſdem Bernardi extat Epiſtola, Saxo fuit nobilis, atque à prima ætate in Victorino Pariſienſi, cœnobio, pari pietatis ac ſcientiæ laude floruit. Hujus autoritas ab indirectæ poteſtatis defenſoribus objicitur, jure, an inju-

Mm 3

(b) *Ægid*. Rom. 4. de poteſt. Pap. Joan. de Paris Tract. de poteſt. Reg. & Pap. C. XI. XVIII. Auct de poteſt. Pap.

injuriâ, locus integer, quem jam proferimus, indicabit. Is igitur lib. II. de Sacramentis fidei Chriſtianæ parte II. cap. IV. de duabus poteſtatibus, ſæculari, & ſpirituali, hæc habet: *illa* (a) *poteſtas dicitur ſæcularis, iſta Spiritualis nominatur; in utraque poteſtate diverſi ſunt gradus, & ordines poteſtatum, ſub uno tamen utrinque capite diſtributi, & velut ab uno principio deducti; & ad unum relati, terrena poteſtas caput habet Regem, ſpiritualis poteſtas ſummum Pontificem.* „ Ad „ poteſtatem Regis pertinent quæ terrena ſunt, & ad terrenam vitam facta omnia. Ad poteſtatem Summi Pontificis pertinent quæ ſunt ſpiritualia, „ ut vitæ ſpirituali attributa univerſa: „ Quantò autem vita ſpiritualis dignior „ eſt, quàm terrena, & ſpiritus quàm „ corpus, tantò ſpiritualis poteſtas terrenam, ſive ſæcularem poteſtatem honore ac dignitate præcedit; nam ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatem „ & inſtituere habet: ut ſit, & judicare „ ſi bona non fuerit, ipſa verò à Deo „ primum inſtituta eſt, & cùm deviat „ à ſolo Deo judicari poteſt: ſicut eſt „ ſcriptum ſpiritualis homo dijudicat „ omnia, & ipſe à nemine judicatur: „ Hæc illa Hugonis verba ſunt quæ ab „ indirectæ poteſtatis defenſoribus adducuntur, reliqua audiamus, quod autem ſpiritualis poteſtas, quantum ad „ divinam inſtitutionem ſpectat, & prior „ ſit tempore & major dignitate, in illo „ antiquo veteris inſtrumenti populo, „ manifeſtè declaratur, ubi primum à „ Deo Sacerdotium inſtitutum eſt, & „ poſtea verò per Sacerdotium, jubente Deo, regalis poteſtas ordinata, „ undè in Eccleſia adhuc Sacerdotalis „ dignitas poteſtatem regalem conſecrat, „ & ſanctificans per benedictionem, & „ formans per inſtitutionem: ſi ergo, ut „ dicit Apoſtolus, qui benedicit major „ eſt, & minor qui benedicitur, conſtat „ abſque omni dubitatione quod terrena „ poteſtas, quæ à ſpirituali benedictionem accipit, jure inferior exiſtimetur. Cap. VII. quærit quomodo Eccleſia terrena poſſideat: quædam, inquit, Eccleſiæ Chriſti devotione fidelium conceſſa ſunt poſſidenda, & paulò poſt: Spiritualis ſiquidem poteſtas „ non ideò præſidet ut terrenæ in ſuo „ jure præjudicium faciat: ſicut ipſa terrena poteſtas, quod ſpirituali debetur, nunquam ſine culpa uſurpat. „ Cap. VIII. quæritur quot modis in ſæculari poteſtate determinanda eſt juſtitia? Quos inter modos, & hunc refert ſecundum cauſam juſtitia determinatur, ut videlicet negotia ſæcularia à poteſtate terrena, ſpiritualia verò „ & Eccleſiaſtica à ſpirituali poteſtate „ examinentur. Tum ſubdit: ſæcularis „ autem poteſtas caput habet Regem „ ſive Imperatorem ab illo per ſubjectas „ poteſtates, Duces, Comites, & Præfectos & Magiſtratus alios deſcendens, „ qui tamen omnes à prima poteſtate „ autoritatem ſumunt in eo quod ſubjectis prælati exiſtant. „

Summa ergo doctrinæ eſt, ambas poteſtates juribus, officiisque diſcretas ad ſuum ſupremum caput per diverſos gradus referri ſingulas, nec ab altera alterius fines invadi oportere, atque illi doctrinæ favet qua eas poteſtates ſub uno Deo coordinari, non autem alteram alteri ſubordinari diximus: jam quod Hugo dicit: *Spiritualis poteſtas terrenam poteſtatem & inſtituere habet, ut ſit, & judicare, ſi bona non fuerit*; ad *illud referendum eſt quod poſteà ex Vetere Teſtamento prodidit, Sacerdotium à Deo primum inſtitutum, poſteà verò per Sacerdotium, jubente Deo, Regalem poteſtatem ordinatam.* Quod ad Saülis hiſtoriam ſpectat manifeſtè, nec niſi ad

(a) *Hugo* de Sto Vict. lib. II. de Sac. pa. 2. c. 4.

ad mandatum Dei extraordinarium referri poteſt, non autem ad ordinariam poteſtatem, de qua nunc agimus: undè etiam Hugo explicat, Deo jubente, id factum à Samuële ſcilicet ad eam rem expreſsè delegato atque extraordinario, Propheticoque, ut diximus, potiùs quàm Levitico miniſterio. Quod autem poſteà ſubdit, *poteſtatem Regalem adhuc in Eccleſia ſanctificari per benedictionem & formari per inſtitutionem*, nemo, credo, ita interpretabitur ut Reges à conſecrante propriè ac ſtrictè poteſtatem accipiant, quod ſi Hugo dixiſſet ab omnibus, præſertim verò à Francis exploderetur, apud quos pridem conſtabat Reges ex genere eſſe; nec fieri, ſed naſci: ſed nos quò pertineat Regiæ conſecrationis, unctioniſque ritus ſuo loco expoſuimus, cæterum in hac Hugonis (b) diſputatione nihil de Imperatorum Henrici IV. & Henrici V. depoſitionibus memoratur, quas toto orbe celebratas, ac recentiſſima memoria factas Germanus homo non ignorabat, neque has ad quæſtionem maximè pertinentes omninò tacuiſſet, ſi apud Catholicos bona atque integra fama eſſe intellexiſſet.

CAPUT XVIII.

Friderici I. res: duplex diſſidium. Primum cum Adriano IV. quid ſit beneficium, quid coronam dare ex Adriani reſponſo: varius Adrianus: ejus decretum de Inſulis.

SAncti Bernardi tempore, Lothario Saxoni & Conrado Suevo, Fridericus I. item Suevus à Principibus electus fuit ſucceſſor anno 1152. hujus temporibus multa contigerunt partim ſub Adriano IV. partim ſub Alexandro III. quæ ad noſtram quæſtionem ſpectant. Ac ſub Adriano quidem IV. non tulit Fridericus, ut curia Romana Imperialem coronam beneficium ſeu feudum prædicaret ſuum: ſed eam uni Deo acceptam referebat, quare nec ferebat in Palatio Lateranenſi inſcriptos hos verſus.

Rex venit ante fores jurans prius urbis honores
Poſt Homo fit Papæ, ſumit quo dante coronam.

Qui verſus eò uſque Friderico diſplicebant, ut deleri vellet, refert Radevicus, (c) rerum Friderici ſcriptor coætaneus: cùm igitur Imperator ac Principes hæc à Pontificibus vindicari ſibi moleſtiſſimè ferrent, venit ad Fridericum Epiſtola Adriani in qua commemorabàt *quantam ei Eccleſia Romana plenitudinem poteſtatis contulerit, & honoris Imperialis inſigne coronam libentiſſimè conferens:* addebat Pontifex ſe gaviſurum ſi Imperator majora beneficia de manu ſua ſuſcepiſſet.

Commotus eſt vehementer Imperator ambiguo beneficii nomine, quod ſenſu jam uſitato feudum ſonaret. Refert etiam Radevicus *Principes indignatione omnes commotos*, (d) quod paſſim jactaretur *dignitatis & honoris plenitudinem Imperatori à Pontifice Romano collatam: Reges Imperium urbis & Regnum Italicum donatione Pontificum hactenùs poſſediſſe.*

Quin etiam à Principibus exerti gladii, cùm legatus Papæ dixiſſet *à quo ergo habet, ſi à Domino Papa non habet Imperium?* (e) compoſito motu Imperator per omne Imperium edidit Epiſtolam, cujus initium eſt, *cùm divina potentia, à qua omnis poteſtas in cœlo & in terra, nobis Chriſtis ejus Regnum & Imperium commiſerit:* quo fundamento poſito ſignificat quàm horruerit illam *beneficii* vocem, aliaque id genus ab Adriano jactata: *additque per electionem Principum à ſolo Deo Regnum & Imperium ſibi eſſe conceſſum: quicumque Imperialem coronam*

(b) Lib. VI. ſupra cap. ultimum.

(c) *Rad.* de geſt. Frid. li. 1. cap. 10. p. 481.
(d) Ibid. 10. (e) Ibidem

nam pro beneficio à Papa ſuſceptam à ſe dixerit, divinæ inſtitutioni & doctrinæ Petri contrarium, & mendacii reum eſſe: quod iterum inculcat, applaudentibus Epiſcopis: (d) *ac liberam Imperii coronam uni Deo tantùm adſcribit.* Memorant Epiſcopi, ac laudant in ea Epiſtola, quam à Radevico ſcribunt relatam.

Tanta ergò totius Imperii conſenſione permotus Adrianus, ſic ſuam Epiſtolam emollivit, (a) ut *beneficium* uſu Latinæ Linguæ interpretaretur, *non feudum, ſed bonum factum*: quod autem Imperator moleſtè tuliſſet illud, *contulimus* tibi inſigne Imperialis coronæ: ſic Pontifex interpretatur per hoc vocabulum, *contulimus* (b) *tibi inſigne Imperialis coronæ: nihil aliud intelleximus quàm impoſuimus*: ergò coronam impoſuit Epiſcoporum ritu, non propterea poteſtatem confert: Quo Pontificio reſponſo omnia ex coronatione deprompta argumenta corruunt.

Fatendum quidem altioris eſſe ſpiritûs, quæ paulò poſt ſcripſit idem Adrianus, cùm Friderico objiciens, homagium *exactum ab Epiſcopis, & eorum Sacras manus ejus manibus innexas, aliaque ejuſmodi hæc addit; Reſipiſce ergò, reſipiſce, tibi conſulimus: quia cùm à nobis conſecrationem & coronam merueris, dum inconceſſa captas, ne conceſſa perdas, nobilitati tuæ timemus*: Quid reſcripſerit Fridericus ad rem noſtram non pertinet, ſicut neque aliæ inter Pontificem & Imperatorem ſubortæ ſimultates. Sed profectò, cùm videmus Romanum Pontificem talia comminantem pro iis quæ nunc omnium uſu innoxia celebrantur: tùm etiam de corona conceſſa ab eodem tam variè ſcribi ſanè meminerimus, hæc & alia generis hujus Sedi Apoſtolicæ attributa ad jura ſecundaria quæ immutari poſſunt, non ad jura primitiva, quæ à Chriſto conceſſa ſint, certamque & incommutabilem rationem obtineant, pertinere, ut ita diximus.

Hic ille eſt Adrianus IV. quem ſuprà memoravimus ſcripſiſſe ad Henricum II. Angliæ Regem: Hiberniam & omnes Inſulas, quibus ſol Juſtitiæ Chriſtus illuxit ad jus beati Petri & Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ pertinere, neque id *eſſe dubium* pertinere autem eo ſenſu, non quo grex regendus ad Paſtorem pertinet, ſed quo bona poſſeſſa ad Dominum.

Quo jure Hiberniam, cenſu annuo reſervato, Regi Angliæ habendam poſſidendam tradit. Quæ ſi tam certa ſunt, quàm certò Adrianus aſſerit, pace ejus dixerim, nihil jam aliud ſupereſt, quàm ut ei cum inſulis continentem quoque omnem quæ non potiore jure eſt, & totius Chriſtiani orbis Imperium concedamus. Ad quæ, credo, confitenda nemo nos adiget.

CAPUT XIX.

Alterum Friderici I. diſſidium, cum Alexandro III. excommunicatur, deponitur, nec minus agnoſcitur pro Imperatore, etiam à Papa: Excommunicatio, res ſeria, depoſitio pro nihilo habetur.

Alterum illudque maximum Friderico diſſidium cum Alexandro III. interceſſit; offenſus quippe Fridericus Romanis Pontificibus, quod victis Italis ac rebellantibus favere, ac Germanorum jugum ab Italis depellere velle viderentur: Octavianum ſchiſmaticum Pontificem, Victorem III. appellatum adversùs Alexandrum III. virum Sanctiſſimum tuetur anno circiter 1160. à Sancto Pontifice Victor merito anathemate unà cum aſſeclis, atque ipſo Imperatore percellitur: excommunicationem Alexander profectus ad Francos afflictorum Pontificum per quadragintos jam annos commune perfugium anno 1163. in Concilio Turonenſi repetit, nulla hactenùs depoſitionis mentione: hanc enim ab

(d) Ibid. 16. pag. 486. (a) *Rad.* ibid. Adri. Epi. IV. ad Frideri. Tom. X Conci. Lob. p. 1147. (b) *Rad.* lib. 1. cap. 22. Conci. Tom. 12. pag. 416.

Digitized by Google

ab excommunicatione Romani Pontifices ſeparabant. Itaque nemini eſt viſum Fredericum niſi in Schiſmate obduratum, eoque nomine excommunicatum Imperio cecidiſſe, conſtitùtque apud omnes excommunicatos Principes ſuo jure regnare, nec abrumpi anathemate civilis Societatis fœdus contra quod tempore Gregorii VII. ſentiebant.

Anno demum 1168. in Concilio Lateranenſi (a) Fredericus ab Alexandro III. novo anathemate, ac ſimul depoſitione mulctatum ſcribit Joannes Sarisberienſis, Epiſtola ad Cantiæ ſub priorem. Sed qui has depoſitiones admittere nos cogunt, videant an hæc etiam auctoritate eadem decreta probare velint, *abſtulit* Romanus Pontifex *ei etiam Regiam dignitatem, ipſumque anathemate condemnavit & inhibuit autoritate Dei, ne vires ullas à modo in bellicis congreſſionibus habeat, aut de Chriſtiano aliquo victoriam conſequatur, aut alicubi quiete & pace gaudeat, donec fructus pœnitentiæ condignos operetur: in quo ſecutus eſt exemplum Gregorii VII. deceſſoris ſui, qui noſtra ætate Henricum Imperatorem Eccleſiæ privilegia convellentem deponens in Concilio Romano ſimili ſententia condemnavit.* Non habuit Hiſtoricus antiquius, quod referret, talis depoſitionis atque excommunicationis exemplum: tamen eam dicit de Petri privilegio latam: his ſcilicet Petri claves & excommunicationis vim commendari poſſe putabant. Nos autem arbitramur has irritò jactatas eſſe minas: hæc de victoriis ſubmovendis excommunicationi præter ordinem ac Traditionem adjuncta effeciſſe ut magis ſuo malo Chriſtiani excommunicationem minùs minùsque venerarentur, fallente plerumque eventu aut fortuitis caſibus conſecuto.

Anno 1177 Concilio Venetiis (b) habito facta pax, qua de re acta manuſcripta Bibliothecæ Vaticanæ Baronius refert quibus noſtra firmantur: ibi enim cernimus Fridericum ſemper Imperatorem nominari, depoſitum quamvis, quodque vel maximum Imperatoris procuratores coram Domino Papa juràſſent in hæc verba: *Ego* (c) *Comes Tiedo juro quod Dominus Imperator mandavit mihi, & ego Sigilborh juro, quod Dominus Imperator* &c. ex quo, Papa etiam audiente, quantumlibet depoſitus pro Imperatore eſt habitus. Sequitur in actis miſſos a Pontifice ad Imperatorem Legatos. Qui quidem Imperatorem (d) *poſtquam renunciavit Schiſma, promiſſam quoque obedientiam Domino Alexandro, ejuſque ſucceſſoribus canonicè intrantibus ipſum à ſententia excommunicationis pariter abſolverunt, & Catholicæ unitati aggregàrunt.* Audis quàm ſollicitè de excommunicatione dictum, de depoſitionis ſententia nihil prorsùs. Quæ planè demonſtrant quantum inter excommunicationem jure divino conſtitutam & depoſitiones novitiis exemplis inductas interſit diſcriminis Imperator excommunicatus ab excommunicatione ſolvitur, depoſitus ubique etiam cum Pontifice pro Imperatore ſe gerit, nec ſe reſtitui petit, ſed ſuo jure regnat. Cæterùm quæ de conculcato Friderico commemorant; hæc Baronius meritò amandat ad fabulas.

Jam putamus hæc, quæ ſæpè inculcamus, certò certiùs ſtabilita Schiſmaticum & excommunicatum Principem haud minùs jure regnare à Schiſmaticis & excommunicatis Regibus ritè poſtulatum ut Schiſma ejurarent hac venia petita abſolverentur: addimus depoſitos... haud minùs pro Regibus agentes à Pontifice quoque fuiſſe agnitos, ut excommunicatio, prout revera eſt, res ſeria & gravis, depoſitio verò tanquam vana, nullumque effectum conſecuta ac per ſe ipſam nulla haberetur quantàcunque pompà in ſpeciem prolata.

(a) Tom. X. c. pag. 1450. (b) Conc. Ven. Tom. X. pag. 1481.

(c) Ibidem pag. 1485. (d) Ibid.

CAPUT XX.

HENRICI VI. *Friderici filii excommunicatio ſine depoſitione per Cæleſtinum III. Item* PHILIPPI *Auguſti Regis Francorum, ob repudiatam uxorem per Innocentium III. Item depoſitio* OTHONIS IV. *Imperatoris per eundem Innocentium. Bella atrocia. Harum depoſitionum appendix.*

HEnricus VI. Imperator Friderici I. filius, (a) quòd Regem Angliæ Richardum Hieroſolymis à ſacro bello redeuntem carcere tenuiſſet anathemate condemnatus à Cæleſtino III. & contumaciter obdureſcens, placidè tamen regnavit, neque eſt depoſitus: ejus cadaver juſſu Pontificis inſepultum manſit, quoad Richardo Regi de redemptionis pretio ſatisfactum eſſet. Anno 1199. quòd Philippus Auguſtus Rex Franciæ pulſâ uxore aliam ſuperduxerit juſſu & autoritate Innocentii III. *Tota Philippi terra Eccleſiaſtico interdicto ſubdita eſt*, cui interdicto deferentes Epiſcopos magnis Rex incommodis affecit. Idem poſteà Eccleſiæ de injuſto divortio Epiſcopis etiam de injuriis ſatisfecit, magnâque omnium lætitia interdicti ſententia relaxata eſt. At cùm per annum ferè integrum tenuerit, nemo interim de obedientia deneganda, de deponendo Principe, nemo cogitavit, neque Franci talia admittebant: idem Innocentius III. Othonem IV. Imperatorem quorumdam Appuliæ oppidorum & Siciliæ invaſorem anathemate primum, (b) deinde depoſitione affecit, quæ Rigordus noſter ejus ævi ſcriptor, eumque ſecutus Joannes Nauclerus accuratiſſimè diſtinxerunt, nihil ut ſit certius quàm depoſitionem ab excommunicatione ſejunctam. Qua depoſitione ut & aliis præcedentibus bella atrocia commota ſunt, atque inter Othonem, Philippum Suevum & Fridericum II. multo ſanguine decertatum eſt.

(a) *Bar.* T. XII. ann. 1197. 1198. pag. 882. 893. T. X. Conc. vita Cæleſt. III. pag. 1768. (b) *Rig.* in Philipp. Aug. Tom. V. *Duckeſne*, pag. 51. Tom. XI. Conc. p. 1. pag. 56.

CAPUT XXI.

Poſt Imperatores hactenùs depoſitos primus aliorum Regum, Joannes ſine terra Anglus ab Innocentio III. depoſitus Regno Sedi Apoſtolicæ tradito reſtitutus: quæ Sedis Apoſtolicæ odio & contemptui vertunt.

HActenùs Romani Pontifices Imperatores ſolos, Regéſque Germaniæ atque Italiæ depoſuerunt quos peculiari titulo obnoxios ſibi eſſe putabant: primus omnium Innocentius III. alios quoque Reges deponere aggreſſus, ducto initiô ab Angliæ (c) Rege, miſero illo Joanne qui ſine terra dicitur. Is juſſu Papæ electum Cantuarienſem Archiepiſcopum Stephanum de Langetune, Presbyterum Cardinalem doctrinæ, moribúſque conſpicuum nolebat admittere. Cantuarienſes æquè Monachos, penes quos electio erat Pontifici obſecutos ut Majeſtatis reos exagitabat. Grave id Pontifici viſum. Captum ab interdicto eſt, denunciatúmque Regi per Legatos Apoſtolicos, (d) *ut ſi per hoc pertinaciam ſuam non duceret corrigendam, ipſe Pontifex manum adhibere curaret graviorem.*

Rex propter interdictum in Anglos ac Romanos in Anglia (e) verſantes diris, indigniſque modis ſævii. *Poſt continuatam per biennium perſecutionem graviſſimam, decretum à Pontifice nominatim excommunicari Regem, & ab omnibus evitari*, quæ ſententia, licèt ab Epiſcopis Regem metuentibus promulgata non eſſet, omnium tamen ora repleverat.

Rex conſueto more, ac jure regnabat, neque quidquam Pontifex de eo deponendo (f) decreverat, aut etiam interminatus erat. At anno 1212. jam tota in Regem commota Anglia, præcipuis Epiſcopis Anglicanis, id poſtulantibus, Innocentius. definivit, *ut Rex Anglorum Joannes à ſolio*

(c) *Mat.* Par. Hiſt. Anglic. ann. 1207. pag. 222. & 223. (d) Id. an. 1208. pag. 226. (e) Anno 1209. pag. 228. (f) Id. anno 1212. pag. 232.

Digitized by Google

lio Regni deponeretur & alius, Papa procurante, ſuccederet: ad hujus ſententiæ executionem ſcripſit potentiſſimo Regi Francorum Philippo, quatenùs propter omnium remiſſionem peccaminum hunc laborem aſſumeret, ut Rege Anglorum à ſolio Regni expulſo, ipſe & ſucceſſores ſui Regnum Angliæ jure perpetuo poſſideret: hìc ergò videmus non modò deturbatum Regem, ſed etiam domum Regiam, Joanniſque liberos etiam innocuos, & ampliſſimum Regnum privatum eſſe jure eligendi ſibi Principes, & ad extraneos tranſlatum Imperium Pontificio juſſu. Quis hæc congerendis quàm ſolvendis peccatis aptiora eſſe neget?

At enim objiciunt, huic decreto Francorum Regem Philippum paruiſſe, ac Pontificiam in deponendis Regibus agnoviſſe poteſtatem certè qui per eam occaſionem, eoque decreto Angliam ſuò Regno infenſiſſimam occupare conaretur. Quanti autem hæc exempla valeant, & omnes per ſe vident, neque eo tempore ignorabant, cùm Comes Flandriæ Regem ad bellum ſequi juſſus, id etiam objecerit, *fuiſſe injuſtum idem bellum, quod ad debellandum Regem Anglorum ſuſceperat*, (a) *cùm nullus anteceſſorum ſuorum jus hactenùs ſibi aliquod in Regno Angliæ ſibi vendicaret*; *adeò hi tituli regnandi vani habebantur.*

Poſteaquam Joannes Rex miſerrimus, atque haud minùs contemptus, quàm deteſtatus, ſuis tantam vim à vicinis Francis ac Rege victorioſiſſimo imminere vidit; Innocentio III. ejuſque ſucceſſoribus Regnum Angliæ tradidit, quod ipſe à Pontifice ſub homagii ligii fide reciperet. Quid multa? Continuò Joannes Regno reſtitutus ab eo in Barones perduelles anathemata vertuntur, atque in Philippum ipſum niſi bellum incœptum ſtatim omitteret: ſed Barones in propoſito pergunt, Ludovicum Philippi filium Regem pronuntiant, id in Joanne maximè deteſtantur, quod Regnum nobiliſſimum *Chirographo æterna ſervitutis obligâſſet*: at ex illa ſervitute Joannes id commodi referebat, ut Baronibus bellorum neceſſitate, initiſque fœderibus multa pollicitus, multa largitus ea omnia tanquam ſine Romani Pontificis ſupremi jam ſui Domini autoritate conceſſa facilè revocaret. Nec deerat Innocentius, qui promiſſa ac donata reſcinderet: interim Ludovicus mare trajecit, nihil deterritus excommunicatione, quæ profectò humanis jam intentata ac ſoluta conſiliis piis quoque quorum numero fuit Ludovicus. Proh dolor! ſæpè contemptui erat, ac vana tantùm ſuffragia quærebantur, & quidem Ludovici cauſa coram Innocentio acta: objectum eſt inter cætera decretum Concilii Lateranenſis III. generalis, quod tamen non extat Oratores Ludovici nomine reſpondebant, (b) *quod tempore latæ ſententiæ Dominus Papa neſciebat, quòd Ludovicus haberet jus de Regno Angliæ, & cùm hoc illi conſtiterit non credit quod Concilium poſſit ei jus ſuum auferre*: Sic ſanè ut poterant in Curia Romana Regum jura ab Eccleſiaſtica poteſtate libera tutabantur. Denique morte Joannis finita Controverſia eſt. Tum odia Anglorum concidere, in Henricum Joannis filium converſa omnium ſtudia, atque in Ludovicum odia. Ac tunc metui cœpit excommunicatio, cùm vires undique defuêre. In hæc miſera & infanda Eccleſiam induxerunt, qui partem tantam Apoſtolicæ poteſtatis in temporalibus ordinandis, ſeu potiùs ſubvertendis peſſimo conſilio collocârunt: hæc verò utcumque excuſare libeat, tanquam bono animo per hujus ætatis imperitiam à bonis etiam Pontificibus geſta ut ſæculum ſæculo repercuterent: tamen colere non poſſumus, quæ nunquam à Chriſto aut Apoſtolis, Patribuſque prodita tam infauſtis ſucceſſibus prodierunt.

Nn 2 CAPUT

(a) Ibid. 1213. pag. 236.

(b) Anno 1216. pag. 285.

Digitized by Google

CAPUT XXII.

Refertur caput, novit, extra de judiciis: hujus edendi occaſio; nihil ad rem: interpretatio neceſſaria.

PEr ea tempora Innocentius III. multum liberavit in componenda pace inter Francos & Anglos, ut deinde in infideles arma converterent. Pontifice digna res! Novum illud quod pro poteſtate pacem, vel inducias Regibus imperaret: grave id Gallicanis Epiſcopis viſum, *& Regem excuſabant*, (a) *Papam rogantes ut non læderet juriſdictionem Regis Francorum*, & graviter redarguti ſunt ab Innocentio, data ad eos Epiſtola, cujus initium eſt, *novit ille* extra de *judiciis*. Summa Epiſtola eſt non *ſe judicare de Feudo*, cujus judicium ad Regem pertinet, ſed decernere de peccato, cujus ad nos, inquit, *pertinet ſine dubitatione cenſura*: hinc coërceri à ſe poſſe qui pacem abrumpant, præſertim juratam: cùm Eccleſia ſit *de juramenti Religione cognoſcere*: quæ quidem nihil ad hanc quæſtionem pertinent, cùm non agat Innocentius de Regibus metu depoſitionis coërcendis: quod unum quærimus, vanique omninò ſunt. & à quæſtionis ſtatu recedunt ſtatu, qui hæc objiciunt: ſed tamen ſi ad extremum urgeantur, jam decernant Epiſcopi, ac præſertim Romanus Pontifex: non tantùm de bello ac de pace, quod ipſum per ſe eſt graviſſimum, & Regii officii pars maxima, ſed etiam de militia, de judiciis, de Magiſtratibus, de Feudis etiam, quorum cognitionem à ſe Innocentius amoverat, ac ſi ab aliis rebus juramentum abſit, non abeſt certè peccatum, quo nomine privata omnia & publica ad poteſtatem Eccleſiæ revocentur. Quare hæc Innocentii vel emolliant neceſſe eſt, interpretatione commoda, ac modum aliquem adhibeant, vel omnia imperiorum jura confundant.

Id Philippus Auguſtus ſenſerat, cùm olim Legato Clementis III. miniſtranti niſi Rex Franciæ, (b) *& Comes Richardus cum Rege Anglorum (Henrico II.) componerent fore ut terras eorum ſub interdicto concluderet, reſpondit ſe illius ſententiam nullatenùs formidare, cùm nulla æquitate fulciretur: addidit etiam ad Epiſcopum Romanum minimè pertinere in Regem aliquem, maximè Francorum per ſententiam animadvertere, ſi Rex idem in homines ſuos dementes, & Regno ſuo rebelles cauſa ulciſcendi inſurgere diſpoſuerit*; ſic in ſæculis etiam in eruditis Reges noſtri, & majeſtatem intelligebant ſuam, & pro virili tuebantur: itaque his minis nihil Clemens III. nihil Innocentius III. profecêre: de peccato cognoſcat Romanus Pontifex legitimo, Canonicóque ordine, ubi grave facinus evidenter injuſtum, notorium, neque ulla tergiverſatione celandum vel, ſi velint, claris probationibus certum. Tunc excommunicationem tantùm, idque adhibita Chriſtiana prudentia, non autem depoſitionem comminetur: ut autem peccati nomine, Regnorum jura, ambiguáſque bellorum cauſas, & Imperiorum arcana ad ſe trahat, ne ipſe quidem velit, cæterùm in foro conſcientiæ, ubi habemus confitentem ac pœnitentem reum, quomodo quæcumque ſunt peccata, etiam in temporalibus, ſive illa ſint ambigua, ſive certa, ſive publica, ſive occulta; clavibus Eccleſiæ ſubdantur, quatenùs quidem peccata ſunt nemo ſanus objiciet:

(a) *Nicol. Trivet.* Chron. Spic. Tom. VIII. pag. 53. Caput *novit ille, extra de judiciis*.

(b) *Matth. Paris.* in Henricum II. pag. 149. anno 1188.

ciet : neque ad rem ullo modo pertinet, quod propter tardiores, aut cavillatores monitum eſſe volumus.

CAPUT XXIII.

BONIFACII VIII. *cum* PHILIPPO III. *Pulchro, Francorum Rege diſſidium : Acta Bonifacii reſciſſa à Clemente V. Rex omneſque Regni ordines, Regni in temporalibus tuentur independentiam.*

HIc temporum ratio poſtulabat, ut de Friderico II. ageretur, ſed quando quidem novo exemplo in Concilio generali eſt depoſitus, in eoque negotio de Concilii generalis autoritate multa mentio fuit, totam rem eò remitti placet, ut de iis quæ in Conciliis circa temporalia ordinanda geſta ſunt, diſſeremus, properemus ad alia, neque tamen animus eſt explorare omnia, quibus Pontifices uſurpatam ſemel temporalem poteſtatem exercere aggreſſi ſunt : poſteaquam enim orbis Chriſtianus his aſſuefactus eſt, non defuère Reges ac Principes, qui hunc cupiditati, & invaſioni titulum obtenderent, placebátque jactare in vulgus Sedi Apoſtolicæ obſecutos, dum fœdæ cupiditati morem gererent: cæterùm ſeditiones ac bella atrocia ſequebantur, quo metu factum eſt, ut hæc reformidarent omnes, &. magno terrori fuit quòd his decretis, ſi non dari Regna, ſaltem perturbari poſſent; quæ poſtquam generatim diximus, ea tantùm ſingillatim referemus, quæ ad hanc elucidandam quæſtionem aliquid ſingulare præferre videantur, qualia ſunt imprimis ea quæ ſub Bonifacio VIII. contigerunt.

Eo Pontifice nullus unquam graviùs à Gregorii VII. temporibus conculcavit Imperia, quo nomine non tantùm apud noſtros, quos acerrimè aggreſſus eſt, verùm etiam apud cæteros malè audivit. Teſtis Joannes Hæſennius Canonicus Leodienſis ejus ævi ſcriptor: *His*, inquit, *temporibus* (a) *Bonifacius animosè nimis omnia facta ſua expediebat pro libito, nec fratrum ſuorum conſilia ſequebatur, & quia videbat quòd propter potentiam Regni Franciæ ſuam non poterat exequi voluntatem, & conſiderans Regis formoſi ſimplicitatem, eò quòd totum Regni regimen à ſuis Conſiliariis dependebat, ad Regis & Regni humiliationem pro viribus nitebatur* : *haud longè abſimilia Joannes Villanus Italus prodidit*, *alia* (b) *ab eodem multa ſuperbiſſimè, atque arrogantiſſimè dicta, geſtáque commemorant*; manavit ea opinio ad poſteros.

Platina Italus hiſtoriæ Pontificiæ ſcriptor nobilis : (c) *moritur Bonifacius qui ſemper Regibus, Principibus, nationibus, populis terrorem potiùs quàm Religionem injicere conabatur, quique dare Regna, & auferre, pellere homines, & reducere pro animi arbitrio conabatur... Diſcant hujus exemplo Principes omnes tam Religioſi, quàm ſæculares præeſſe Clero & populis, non ſuperbè & contumeliosè, ut hic, de quo loquimur, ſed ſanctè & modeſtè, ut Chriſtus Rex noſter, ejuſque Diſcipuli.*

Huic adverſùs Regna, præſertim verò adverſùs Francos gravia molienti Philippus III. Pulcher appellatus, acerrimi ingenii, atque animi Rex Francorum, Francique omnes, Principes, Nobilitas, plebs, Clerus ipſe magna conſenſione vehementiſſimè abſtiterunt: (d) quæ per vim facta ſunt adverſùs Pontificem lacrymis proſequenda, neque Rex probavit, hujuſque ſceleris inſons. Pontificio quoque judicio pronuntiatus eſt, &c. nos ſilentio prætérimus : quæ ad illud

Nn 3 quod

(a) *De Epiſt.* Leod. C. 129. (b) Hiſt. pag. h80. (c) *Plat. Ital.* in Bonif. VIII. (d) *Clem. V. Rain.* 137. n. 36. Hiſt. du differ. 597.

Digitized by Google

quod tractamus, doctrinæ caput pertinentia utrinque prolata ſunt, exequamur, prout ea apud Odoricum Rainaldum, Baronii continuatorem Annalium XIV. & XV. legimus, & in editione Pariſienſi anni 1655. ex Regeſtis regiis diligentiſſimè colliguntur.

Cæterum cùm Bonifaciana decreta quoad hoc negotium attinet Clementis V. partim antiquata, autoritate partim temperata, partim ex Regeſtis tolli juſſa ac revera ſublata, ac deleta in Regeſtis Vaticanis ab Odorico Rainaldo ſunt reperta: nos ubi ea decreta ex temporum ſerie referemus, ſuam cuique apponemus notam, ut lector veritatis amans, & quid decretum ſit, & quo loco habendum uno intuitu complectatur.

Ac ne quis exiſtimet hæc quæ à Rainaldo ex Regeſtis deleta reperta ſunt (a) privatis fortè conſiliis fuiſſe ſublata, prætermittimus... Clementis V. decretum in Bulla, quæ incipit: *Rex gloriæ*. Quæ quidem ab Odorico Rainaldo omiſſa tantùm præfatione deſcribitur: ſic autem decernit Clemens: *Nos, eorum quæ tantis periculis, atque malis cauſam & occaſionem dediſſe naſcuntur, volentes abolere memoriam... ſententias, conſtitutiones, declarationes, privilegiorum revocationes, ſuſpenſiones, excommunicationes, interdicta, privationes, depoſitiones, & proceſſus prædictos de libris capitularibus, & Regiſtris Eccleſiæ Romanæ, de Patrum noſtrorum Concilio omninò tolli, & penitùs mandavimus amoveri.*

Extat etiam apud Odoricum Rainaldum (b) autentica declaratio ipſi regeſto Bonifaciano inſerta, qua hæc omnia juſſu Clementis V. eraſa eſſe conſtat. Antiquavit & revocavit potiſſimùm Bonifacii decreta Clemens V. Docet ipſe Rainaldus ex manu ſcripta hiſtoria Bernardi, quæ in Bibliotheca Vaticana aſſervatur: hæc enim verba hiſtorici refert, *in Kal.* (c) *Feb. duas conſtitutiones Bonifacii quondam Papæ, unam quam direxerat Regi Franciæ, in qua ſcribebat eidem ipſum Regem eſſe ſubjectum Romanæ Eccleſiæ in temporalibus & ſpiritualibus, aliam verò, quæ incipit.. Clericis Laicos revocavit, & omnia quæ ex ipſis conſtituta.* Jam poſtquam univerſim rerum formam delineavimus, ſingularia geſta aggredi placet.

Diſſenſionis exordium aut maximum fuit incentivum celebris illa anno 1290. Bonifacii II. edita conſtitutio invidioſiſſimo exordio *Clericis Laicos infeſtos* (d) *oppidò prodit antiquitas.* Hæc vetat Bonifacius ſub anathematis pœna, ne quid in Regnorum & Reipublicæ ſubſidium, aut Principes exigant à Clericis aut Clerici ſolvant ſine Sedis Apoſtolicæ licentia.

Commotum ea re Philippum ſignificat Bulla (e) *ineffabilis* ad ipſum eodem anno directa, ſed Bonifacius ſuam ſententiam ſic temperat. *Non præciſè ſtatuimus pro defenſione, vel neceſſitatibus tuis, vel Regni tui ab iiſdem Prælatis, Eccleſiaſticiſque perſonis pecuniarum ſubſidium non præſentari, at adjecimus id non fieri abſque noſtra licentia ſpeciali.*

Neque explicatio placuit, parum ut videbatur publicis neceſſitatibus conſulens. Quin anno ſequente ipſe Bonifacius dato diplomate declaravit (f) *cùm neceſſitas immineret* peti ac recipi ab Eccleſiaſticis poſſe pecunias, quas etiam, Pontifice Romano inconſulto, *impertiri teneantur*, (g) ut quæ *neceſſitatis declaratio Regis, & ſucceſſorum ſuorum conſcientiis relinquatur.*

Quid autem neceſſe erat talia invidioſiſſimè commoveri (h) ut deindè Regum permitteretur arbitrio: deindè Clemens V. id Bonifacii decretum, omnia, quæ ex eo ſecuta, antiquavit & haberi voluit *pro infectis.*

(a) *Hiſt. du differ.* pag. 603. Tom. XV. anno. 1311. n. 26. & ſeq. (b) Tom. XIV. anno 1301. n. 31.

(c) *Bern.* in chron. Penſ. & Rain Franc. anno 1306. n. 1. in Clem. 5. (d in 6. Hiſt. pag. 14. (e) pag. 15. (f pag. 40. (g) *Rain.* Tom. 15. anno. 1297. 50. (h) pag. 287.

Digitized by Google

tis. Edita Bulla, cujus initium eſt... *Quoniam ex conſtitutione.*

Eodem anno 1296. Philippus, vetuit (a) *aurum, argentum, pecuniam, victualia, arma, equos, monimenta, à quocumque, cujuſcumque dignitatis, ac nationis à Regni limitibus ſine ſua ſpeciali licentia deferri*, (b) *ut his Regnum afflueret, neque inimici augmentarentur*: at Bonifacius Bullam *ineffabiles* ad ipſum Regem dirigit, qua fatetur interdum id utile, *ne civibus neceſſaria ſubtrahantur, eaque ad hoſtes tranſeant*: *Sed*, inquit, *ſic generalem proferre ſententiam, ut tuliſti, non ſolùm reprobatur in ſubditos, ſed etiam in exteros cujuslibet nationis.* Tum addit, *& ſi, quod abſit, fuerit condentium intentio, ut ad nos & fratres noſtros Eccleſiarum Prælatos, Eccleſiaſticaſque perſonas* „ & ipſas Eccleſias, & „ noſtra & ipſorum bona, non ſolùm in „ Regno tuo, ſed etiam ubilibet extendatur: hoc non ſolùm fuiſſet improvidum ſed inſanum, velle ad illa temerarias manus extendere, in quibus tibi „ ſæcularibusque Principibus nulla eſt attributa poteſtas: quin potiùs ex hoc „ contra libertatem eandem temerè veniendo in excommunicationis ſententiam promulgati canonis *incidiſſes*: „ at non puto quenquam eſſe Pontificiorum dictorum tam protervum defenſorem qui tueri hæc audeat, improvidum, inſanum ac anathemate plectendum eſſe facimus: ſi Princeps prohibeat ne ab Eccleſiaſticis res tam neceſſariæ ſine Regia licentia extra Regnum tranſportentur: qui verò ſic defendunt Eccleſiaſticam libertatem profectò non defendunt, ſed Regnis invidioſam ac noxiam reddunt, Clericoſque non cives, ſed propemodum hoſtes, atque omnibus graves, inviſoſque faciunt; quare Philippus ab Edicti ſui gravitate & autoritate non receſſit.

Neque commotus eſt his Bonifacii minis: „ (c) *cogita & repenſa* Romanorum, „ Angliæ & Hiſpaniæ Regna, quæ undique „ te circunſtant, eorumque potentias ac „ ſtrenuitatem & multitudinem incolarum, & potenter agnoſces, quod non „ ſit tempus acceptabile, non dies ſalutis „ in diebus iſtis, nos & ipſam Eccleſiam „ talibus perturbare puncturis, nec revocare debuiſſes in dubium quod noſtri „ & Eccleſiæ adjutorii & favoris ſola ſubtractio in tantum te deliberaret, ac tuos, „ quod ut cætera omittamus incommoda, „ perſecutiones aduerſas ferre non poſſes: „ ac ubi vos & eandem Eccleſiam tibi adverſarios conſtitueres principales, adeò „ noſtra, & ejuſdem Eccleſiæ & aliorum „ prædictorum provocationis tibi ſarcina „ gravior redderetur, quod ad ejus pondus tui efficerentur humeri impotentes: „ ac poſteà quid ergo tibi accideret, ſi, „ quod abſit, ſedem ipſam offenderes graviter, eamque hoſtium tuorum conſtitueres adjutricem: quin potiùs contra te „ faceres *principalem?* judicet lector Pontificium ne ſit ac paternum Catholico „ Regi Regium officium fortiter, ac innoxiè executo, neque quidquam contra Religionem aut Eccleſiam molienti „ hæc intentare: commovere adversùs „ eum Reges; ſe præbere adjutorem, imò „ adverſarium principalem.

Neque erat levius quod ſubortis (d) Philippo cum Romanorum atque Angliæ Regibus, controverſiis, Bonifacius ſic ſcriberet: *nunquid ſuperni dicti Reges denegant ſtare juri: nunquid Apoſtolicæ Sedis, quæ Chriſti colis omnibus præeminet, judicium vel ordinationem recuſant, dumque in eos ſuper iis peccare ſe aſſerunt, de hoc judicium ad eandem Sedem non eſt dubium pertinere.*

Ad hæc reſpondet Philippus (e) oblatum à ſe eſſe ut Reges ſtarent arbitris, ac poſteà de cum Rege Anglo compromiſit in ſummum Pontificem, ſed tanquam in privatam

(a) Diſt. pag. 13. (b) pag. 16.

(c) p. 17. (d) pag. 18. (e) pag. 23.

privatam perſonam, ac Benedictum Cajetanum, quod erat Pontificis nomen proprium, ac gentilium: hoe enim expreſsè additum ne Pontificiæ poteſtatis nomine, hoc ad ſe judicium neceſſariò deferendum putaret, quod quidem arbitri officium ea conditione Pontifex ipſe ſuſcepit.

Cùm autem anno 1297. Franciæ atque Angliæ Regibus (g) ſub excommunicationis pœna Treüigas ſeu inducias indixiſſet, legatique ea de re Bonifacii ad Philippum Litteras attuliſſent quid ille reſponderit, & in vulgus ſpargi juſſerit, legati teſtantur ſic: (h) ,, *Cùm dictas litteras præſenta-*
,, *remus dicto Regi legendas*, idem Rex
,, in continenti, antequam litteræ eæ le-
,, gerentur nomine ſuo & ſe præſente fe-
,, cit exprimi & mandavit in noſtri præſen-
,, tia proteſtationes ejuſmodi, & alia
,, quæ ſequuntur, videlicet regimen tem-
,, poralibus Regni ſui ad ipſum Regem ſo-
,, lum & neminem alium pertinere ſeque
,, in eo neminem ſuperiorem recognoſce-
,, re, nec habere, nec ſe intendere, ſup-
,, ponere, vel ſubjicere modo quocun-
,, que viventi alicui ſuper rebus pertinen-
,, tibus ad temporale regimen Regni. ac
,, poſteà quatenùs autem ipſius Regis tan-
,, git animam, & ad Spiritualitatem atti-
,, net, idem Rex prædeceſſorum ſuorum
,, ſequens veſtigia, paratus eſt monitioni-
,, bus & præceptis Sedis Apoſtolicæ devo-
,, tè ac humiliter obedire, in quantum te-
,, netur & debet, & tanquam verus & de-
,, votus filius Sedis ipſius, & ſanctæ matris
,, Eccleſiæ *reverentiam obſervare*. ,, Sic ſua tuebatur, nec Sedi Apoſtolicæ, cujus autoritate res Eccleſiæ ſtant maximè, quidquam derogabat.

Anno 1301. paſſim circunferebantur breviſſimæ Bonifacii ad Philippum, & Philippi ad Bonifacium Litteræ omnibus notæ: Bonifacii Epiſtolæ tale eſt initium: *ſcire te volumus, quod in ſpiritualibus & temporalibus nobis ſubes.* ,, Quæ ne in
,, præjudicium traherentur die Dominica
,, poſt octavam purificationis beatæ Ma-
,, riæ 1307. Rex Franciæ fecit comburere
,, Bullam Papæ in medio omnium nobi-
,, lium, & aliarum perſonarum, quæ erant
,, eadem die Pariſiis, & cum trompis fe-
,, cit combuſtionem hujus Bullæ per totam
,, villam Pariſiis præconiſari: item à Die
,, Veneris ante diem Dominicam erant
,, elapſi quindecim dies quod idem Rex
,, condemnavit filios ſuos in præſentia to-
,, tius curiæ, & Procerum omnium, qui
,, erant præſentes, ſi advoharent ab ali-
,, quo vivente, niſi ſolummodò à Deo
,, Regnum Franciæ.

Quod ergò Regia poteſtas, alteri quàm Deo in temporalibus ſubjici diceretur, id non modò Regi, ſed etiam univerſæ genti adeò intolerabile viſum, ut nulla unquam in re fuerit omnium ordinum tanta conſenſio: ea de re conſultus Petrus de Boſco Regius advocatus, ita reſpondebat, quod Papa ſic ſcribens & intendens ſit, & debeat Hæreticus reputari, neque tantùm Miniſtri Regis hæc Pontificis cogitata adverſabantur, ſed etiam graviſſimi hujus ætatis Theologi ſcriptis editis confutabant, ac ne, jam privatos appellemus Franci Principes, Duces, Comites, Barones, nobiles in iis actis quæ ad Cardinalium collegium ediderunt, illud horruerunt quod exprobrabant à Bonifacio dictum: *Regem in temporalibus ſubjectum ipſi eſſe propter regimen Franciæ, cùm Reges Francique omnes ſemper dixerint, omnibuſque ſit notorium id Regnum in temporalibus ſoli Deo ſubdi.*

Huic conteſtationi eodem anno Clerus aſſentitur, datis ad Bonifacium Litteris, ſub hoc titulo: *Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Priores, Decani, Præpoſiti, Capitula, Conventus, atque Collegia Eccleſiarum Cathedralium, Collegiatarum Regularium, & Secularium totius Regni*

(g) *Differ.* pag. 41. Rain. 14. an. 1398. n. 2.
(h) p. 28.

Digitized by Google

Regni Franciæ Pariſiis congregati, teſtanturque ad tuendum Regis in temporalibus ſupremam poteſtatem ſe ad futuros eidem debitis conſiliis atque auxiliis opportunis.

Quod ipſum poſteà anno 1303. luculentiùs declarant: cùm enim à Bonifacio VIII. ad Concilium Oecumenicum Rex & Barones appellarentur, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates præcipui in appellationem conſentiunt, atque hæc inſuper addunt.. *Nos dicto Domino Regi, & Baronibus, ac ſibi aſſiſtentibus, aſſiſtemus, & ſecundum Deum pro viribus defendemus, nec vos ſeparabimus ab iiſdem, nec abſolutionibus à juramentis fidelitatis, vel aliis quibuſcumque relaxationibus, indultis & indulgendis impetratis, vel impetrandis, vel ultrò oblatis, vel offerendis, vel concedendis, utemur: tunc ſemper eidem Domino Regi, Baronibus & adhærentibus adhærebimus jure Romanæ Eccleſiæ, noſtroque & Eccleſiarum noſtrarum in omnibus & per omnia ſalvo.*

Quæ appellationem ad Concilium ſpectant non ſunt hujus loci: hîc vidiſſe ſufficiat conſentire omnes Regni ordines in eam ſententiam, Regem in temporalibus ſoli Deo ſubeſſe, atque etiam ſpeciatim Prælatos profiteri nullis ſe ſententiis aſſenſuros quibus à fidelitate Regi debita abſolvantur, cogitet nunc Lector diligens, an hæc majoribus noſtris tam gravia viſa, indirectæ poteſtatis diſtinctiuncula emolliri poſſe videantur: noſtri certè non voces, ſed rem ipſam judicabunt intolerabilem.

CAPUT XXIV.

Bullæ: auſculta fili, & unam ſanctam; *expenduntur.*

NOn deſunt qui dubitent, vera ne an falſa ſit ea Epiſtola Bonifacii VIII. quam anno 1301. toto Regno divulgatam, eodemque tempore confutatam à tot gravibus viris, regia quoque autoritate combuſtam vidimus: verum id nihil noſtrâ intereſt dummodo apud nos conſtet omnibus curæ fuiſſe ne apud Francos doceretur Regem ſpiritualibus ac temporalibus Papæ ſubeſſe; ſanè Bonifacium id ſibi vindicâſſe, & hiſtorici hujus ævi ſuprà memorati, & certa monumenta probant, in primis Bulla, *auſculta fili*, quam ad Philippum anno 1301. perlatam eſſe conſtat: & Bulla, *unam ſanctam*, quas nunc perpendere nos oportet.

Ergo Bonifacius in Bulla, *auſculta fili*.. poſtquam ex Jeremiæ verbis id ſibi tribuit: conſtitutum eſſe ſe ſuper gentes, & regna, ſic concludit: *quare nemo tibi ſuadeat quod ſuperiorem non habeas, & non ſubſis ſummo hierarchæ Eccleſiaſticæ hierarchiæ.* Id quidem à Philippi mente longè aberat, ſi de ſpiritualitate ageretur: audivimus enim Regem pio ſtudio hanc obedientiam profeſſum, ſed Bonifacius aliò ſpectabat: accuſata enim Regis adminiſtratione perverſa in rebus temporalibus æquè atque Eccleſiaſticis ſignificabat evocatas eſſe Romam ad diem electum totius Regni; „ Archiepiſcopos, & Epiſcopos „ unà cum Abbatibus, Capituliſque Ec- „ cleſiarum, & Magiſtris in Theolo- „ gia, & jure Canonico, ut, inquit, ſub- „ lata repentina exceptione Concilii, cum

„ iis ſicut cum perſonis apud te omni „ ſuſpicione carentibus, quin potiùs „ acceptis, & gratis tractare conſultiùs, „ & ordinare. Salubriùs valeamus, quæ „ ad præmiſſorum emendationem, ac „ bonum, & proſperum regimen ipſius „ Regni videbimus expedire: invitabat „ deinde Regem ut fidos viros mitteret „ per quos deliberationi intereſſet: alio- „ quin, *inquit*, tuam, & ipſorum ab- „ ſentiam divina replente præſentia, in „ præmiſſis, & ea contingentibus, ac „ aliis, prout expedire videbitur, „ procedamus:„ quæ ſi valuiſſent ac de Regni regimine Romanus Pontifex Romæ Rege, ſive abſente, ſive præſente, decerneret, nempe regnaret Pontifex: ipſe Rex nudum Regis nomen obtineret: quæ abſurda & nimia teſtatur Odoricus Rainaldus (a) eraſa, & expuncta Clementis V. juſſu fuiſſe, neque ex his Bonifacii litteris quidquam integrum remanſiſſe in actis, præterea quibus Regem ad Hieroſolymitanam expeditionem adhortatur.

Sed quamquam hæc Regi vehementiſſimè diſplicebant, non ibi tamen conſtitit Bonifacius: anno enim 1307. edidit illam celebrem extravagantem *unam ſanctam*, in qua duo à nobis diligentiſſimè ac ſubtiliſſimè ſecerni oportet: primum id quod exponit Pontifex: Alterum id quod definit, ac decernit: hæc enim non ejus virtutis eſſe & ſæpè diximus & omnes confitentur: expoſitionis autem hæc ſumma eſt: „ unam „ Eccleſiam (b) eſſe: vivum ejus caput „ Chriſtum Chriſtique vicarium Petrum, „ ac Petri ſucceſſorem: duos eſſe gladios, „ ſpiritualem ſimiliter & materialem: „ hunc etiam Petri eſſe, dicente Domi- „ no; converte gladium in vaginam, ſed „ Regum, & militum manu exeren- „ dum: tum gladium eſſe ſub gladio, „ & temporalem autoritatem ſpirituali „ ſubjici poteſtati, cùm quæ à Deo ſint, „ ordinata ſint, neque ordinata futura „ eſſe, niſi ſecundum beatum Diony- „ ſium inferior reduceretur per alium „ in ſuprema: *addit poſtea*, veritate teſ- „ tante, ſpiritualis poteſtas terrenam po- „ teſtatem inſtituere habet. & judicare, „ ſi bona non fuerit, ut inde verificetur „ illud Jeremiæ: Se conſtitui ſuper gen- „ tes & Regna: quare ſi deviat tempo- „ ralis poteſtas, à ſpirituali judicanda, „ ſi ſpiritualis minor à ſuo ſuperiori: ſi „ ſpiritualis maxima, à Deo ſolo, teſ- „ tante Apoſtolo, ſpiritualis homo ju- „ dicat omnia; ipſe autem à nemine „ judicatur, quæ quidem ſpiritualis po- „ teſtas maxima Petro eſt tradita his ver- „ bis: quodcumque ligaveris: quicum- „ que igitur, inquit, huic poteſtati à Deo „ ſic ordinatæ reſiſtit, Dei ordinationi „ reſiſtit, niſi duo, ſicut Manichæus fin- „ gat eſſe principia quod falſum & hæ- „ reticum judicamus: quod qua teſtante „ Moyſe, non in principiis, ſed in prin- „ cipio cælum Deus creavit & ter- „ ram „.

His ergo expoſitis, eò viam ſibi paráſſe videbatur ut Romano Pontifici omnem poteſtatem eſſe ſubditam etiam in temporalibus pro certo fidei dogmate definiret, at profectò non eò uſque proceſſit: hoc enim tantùm habet definitio: *porrò ſubeſſe Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, definimus, & pronuntiamus omnino eſſe de neceſſitate ſalutis*: quod quidem eſt veriſſimum, & apud Catholicos certum, ſi de ſpirituali poteſtate intelligatur, animadvertique hîc volumus audentiſſimum Pontificem nec id fuiſſe auſum, ut poteſtatem temporalem, licèt in expoſitione ſæpe memoratam, uti ſibi ſubditam in temporalibus in ipſa definitione ac determinatione diceret, quippe cùm in citatiſſimo curſu eo quoque abripien-

(a) Odor. Rain. Tom. 13. (b) Extravag. unam ſanct. de maj. & oblit. du diſſe. p. 54.

pianius eſſe videretur, ut temporalia invaderet, repreſſit ſe ſtatim rei novitate ac difficultate deterritus, deflexitque ad ea quæ ſpiritualem poteſtatem certiſſimè ſtabilirent.

Dum hæc agebantur, negat Pontifex, negabant (a) Cardinales à Pontifice dictum unquam ***quod Rex cognoſceret ſe tenere Regnum ſuum ab aliquo, aut ab Eccleſia, aut ab ipſo Pontifice***, neque profectò homagium poſtulabat, quæ plana & mera eſſet inſipientia: Sed quid verba proderunt, ſi alioquin Pontifex Regnum, ut apertè præferebat, inconſulto Rege Romæ ordinaturus eſſet, ſi ratione peccati omnia ad ſe traheret? ad hæc frequente conſiſtorio minaretur ***ſe Regem Philippum*** (b) ***depoſiturum, ut unum Garcionem***, quin etiam in Bulla.. ***unam ſanctam***, apertè ſcriberet, ***quod ſpiritualis poteſtas terrenam poteſtatem inſtituere haberet, ac judicare***, hoc eſt, procul dubio data ſententia deponere, quam à ſe inſtitui doceat, qua ſubjectione nulla erat major, ut quidem in eo quod vocant homagioligio, quid quod gladium materialem in poteſtate Pontificis planè eſſe dicebat, alia licèt Regum nempe & militum manu exerendum, quæ ſi doctrina valeat, ac juſſit Pontificibus in bello ab pace tractandis, non jam hortatione, & conſilio, ſed uti Bonifacius facere aggreſſus erat, ſumma poteſtate, ac pro imperio agere, nempe Reges nihil aliud quàm Pontificum Miniſtri & executores eſſent.

Quare etſi Bonifacius non hoc definire, aut pro certo & Catholico dogmate aſſerere videbatur, grave Francis, Regique Philippo hæc quibus continetur regiæ poteſtatis certa pernicies, Pontificio nomine quocumque modo doceri; impetraruntque à Clemente V. extravagantem, ***meruit***: (c) cujus hæc verba ſunt: ***Nos Regi & Regno Francorum per definitionem ac declarationem bonæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri***, quæ incipit ***unam ſanctam***.. nullum volumus vel intendimus præjudicium generari iis, quòd per illam Rex, Regnum, & Regnicolæ, prælibati ampliùs Eccleſiæ ſint ſubjecti Romæ, quàm antea exiſtebant: ſed omnia intelligantur in eodem eſſe ſtatu, quo erant ante definitionem præfatam, tum quantum ad Eccleſiam, quam etiam ad Regem, Regnum, & Regnicolas ſuperiùs nominatos.

Sic decretalis.. ***unam ſanctam***.. tanto apparatu prolata, perinde habita eſt à Romanis etiam Pontificibus, ac ſi nunquam fuiſſet edita: Clemens enim V. id ſanxit, atque à Leone X. (d) quidem innovata, ſed ſine præjudicio declarationis Clementis V. quæ incipit, ***meruit***, remque omnem ad traditionem antiquam ac majorum placita reduci placuit, neque noſtri refugiebant ſatis ſibi conſcii, quàm procul ab antiqua Patrum traditione, atque ab Eccleſiæ Gallicanæ conſenſu nova hæc fuiſſent, ſeque omni ex parte tutos arbitrabantur, dummodo Bonifacii VIII. conſtitutio nocere non poſſet, & certè fateamur eſt neceſſe, nec ſtare potuiſſe, quæ ſolis allegoriis atque in accommodatitiis, non litteralibus geminiſque ſcripturæ interpretationibus niterentur: quale enim illud eſt de Romani Pontificis ſupremo judicio, ***ſpiritualis homo à nemine judicatur***, tanquam hic, ***ſpiritualis homo***, apud Apoſtolum fuerit Romanus Pontifex, non autem qui

Oo 2

(a) Epiſt. Card. p. 63. Vota & Pap. pag. 77. (b) Hiſt. du diff. pag. 79. ex veter. Cod. victori.

(c) Meruit de pænit. hiſt. du diff. pag. 88. (d) Conç. *Later.* ſub *Leo. X.* ſeſſ. XI. poſt. cætera.

quivis Chriſtianus, qui Deo per Chriſtum in ſpiritu ſerviat, aut illud ad duo principia refellenda *magis ſit appoſitum non in principiis, ſed in principio fecit Deus cœlum & terram*: aut quorſum pertinebat, huc duo Manichæi adverſa principia allegare, quaſi duæ poteſtates, Eccleſiaſtica ac civilis, adverſæ eſſent, non ſociæ, aut ita ſupremæ in ſuo ordine, ut nec in Dei poteſtate eſſent, neque ejus providentiâ regerentur, quæ ſi quis ad litteram tueri voluerit, næ ille ſe omnibus deridendum, non jam confutandum præbeat.

Cœterum quod Decretalis, *meruit*, ſoli Francorum Regno conſulit, cauſa eſſe potuit, quod Bulla.. *unam ſanctam* occaſione Francici exorta diſſidii, Francorum Regnum maximè petere videbatur. Huc accedit quod cùm Germani, Angli, aliique in temporalibus colla ſubdidiſſent, Franci exiſtimabant ſuper alia Regna hujuſce dignitatem ac libertatem à Regibus ac majoribus ſuis fuiſſe defenſam: quippe qui Chriſtianiſſimi, paritèrque fortiſſimi in ſpiritualibus quidem Romano Pontifici maximè omnium paruerant, in temporalibus verò minimè omnium huic poteſtati ſe obnoxios fecerant.

CAPUT XXV.

Reliqua Bonifaciani *diſſidii acta*: *Gallicana intacta*: *Bonifaciana à ſucceſſoribus antiquata.*

QUæ ſuperſunt in Bonifaciana contentione leviter tranſilimus, anno 1303. prodiere in Philippum duæ Bullæ; quarum initium *eſt per proceſſus noſtros, & Nuper ad audientiam,* quibus declarabatur (a). Philippus multiplici excommunicatione conſtrictus, ſed eæ, teſte Rainaldo, juſſu Clementis V. eraſæ expunctæque ſunt.

(a) Tom. XV. ann. 1311. uni. 39. 47.

Conſcripta quoque fuerat depoſitionis ſententia, adeoque horum omnium deleri memoriam, ac leviſſima etiam veſtigia placuit ut hæc ſententia, eodem teſte Rainaldo, *eraſa & expuncta ſit,* quamvis pronuntiata non eſſet: ſanè Bonifacius antequam eam ſententiam promulgaret Albertum Imperatorem ſæpè à ſe rejectum omni ſtudio atque induſtria conſtabiliverat, in eo idoneum ſuæ ſententiæ executorem, Regnique Francici invaſorem nactum ſe eſſe arbitratus, quo fretus præſidio, cùm extrema omnia moliretur, captus ipſe Anagniæ per proditionem civium & militum, aliorum verò ac Guillelmi præſertim Nogareti infandum ſcelus, paulò poſt obiit: irâne ac furore percitus, ut memorant, an mœrore oppreſſus, an alia cauſa? nihil ad noſtram quæſtionem. Quàm autem omnia impotenter & intemperanter egerit adverſus Philippum, vel id abundè teſtatur, quod ejus ſucceſſores ea ſtatim pro irritis habuere, ac Benedictus XI. qui ei proximè ſucceſſit Philippo, nec petenti excommunicationem relaxavit, abſolvit etiam Epiſcopos, Barones, & alios eadem cauſâ excommunicatos à Bonifacio, privilegia Regum Chriſtianiſſimorum ab eodem ſuſpenſa reſtituit: denique ſponte reſcidit quidquid Bonifacius in Regni, Regiſque dignitatem fecerat. Clemens verò V. omnia ejus geſta occaſione diſſidii eraſit, expunxit, antiquavit, reſque eo loco eſſe declaravit quo ante ea geſta, decretaque fuerant.

Legimus in regeſtis regiis ad Benedictum XI. Bonifacii ſucceſſorem, multas expoſtulationes editas per Fratrem Petrum de Pereda, religioſiſſimum virum, Romam à Philippo miſſum; is ergo conqueritur multa à Bonifacio geſta, quæ à ſanctorum Patrum moribus abhorrerent; in his ergo hæc habentur *Patrum non fieri ſolere jura ad nictum oculi: ut dice-*

Digitized by Google

diceretur ſtatim, abſolvimus omnes in talibus Provinciis conſtitutos, ut non obſtante ſacramento fidelitatis obediant tali Principi amico noſtro. Addebat, neque illud dici ſolitum: *quod Papa eſt Dominus ſpiritualis, & temporalis, & quod graviter peccat, qui hoc non credit, & quod à temporalibus Regum appelletur ad Dominum Papam*, & quamquam Romani Curiales non hæc diſertè aſſerebant, noſtris tamen ſummæ rei intentis, non ad alium pertinere ſcopum Bonifaciana decreta videbantur: hæc ergo conqueritur Legatus Regius, ſubditque *dicitur in Francia, quod non reſtat, niſi quod fiat una inſtitutio, quæ æquipolleret omnibus, quod omnes Clerici, & Laici eſſent miniſtri duntaxat ad nutum ſummi Pontificis, eorumque qui præſident.* Quem locum ſic concludit: *hæc autem conſimilia non fiebant temporibus ſanctorum Patrum: ſed de vita & honeſtate Clericorum, & defenſione libertatis Eccleſiaſticæ & jurium fiebant conſtitutiones cum pœnis excommunicationis & interdicti*, ut profectò doceret quæ res Eccleſiaſticæ ſcilicet, quibuſve pœnis, nempe Eccleſiaſticis, excommunicatione & interdicto ſancirentur: hæc nomine Regis ſignificata Pontifici, neque improbata ſunt; adeò irreprehenſibilia videbantur.

Cætera quæ in hoc negotio geſta ſunt ad alium pertinent locum, quod autem ad hanc quæſtionem ſpectat, hæc ſumma eſt: quidquid Bonifacius VIII. edidit ut Regiam poteſtatem quoad temporalia ſibi obnoxiam faceret, non modò à Rege, Regnoque Francorum, totâ Eccleſiâ Gallicanâ rejectum, ſed etiam à ſummis Pontificibus antiquatum fuiſſe, quod autem Rex Regnumque, & Gallicana Eccleſia ea de re profeſſa eſt, & à ſummis Pontificibus illæſum permanere, & ſempiternæ hominum memoriæ conſecratum, datumque eſt omninò ſæculis ſecuturis, exemplum illuſtre doctrinam ſcripturæ antiquitate, Traditione nixam, quocumque nomine, quacumque autoritate oppugnatam æterno atque invicto robore in Eccleſia Catholica manere conſtitutam.

Hæc ex publicis geſtis hauſimus: jam ſi excutimus quæ privati Doctores ſcripſerint invenimus, id (a) Ægidii Romani, aliorumque Theologorum ſumma conſenſione defenſum: *Clavium poteſtati nullam* (b) *temporalium poteſtatem à Domino fuiſſe adjunctam nunquam inveniri ſediſſe Apoſtolos, ut de temporalibus judicarent*, „nec petiiſſe ut Reges & Principes in temporalibus eis ſubjacerent, aut de ejuſmodi reſpondere deberent: falſum eſſe & invalidum, neque Francis ferendum, quod de Childerico per Romanos Pontifices depoſito, & Pepino per eoſdem ſubſtituto jactaretur; falſum item quod de tranſlato à Græcis ad Francos Imperio, (c) neque à Papa eſſe tranſlatam Imperii veritatem, ſed nomen, cùm Carolus Magnus jam rerum potiretur, quodque hîc factum eſt, qualecumque fuit, non fuiſſe factum per ſolum Papam, ſed Populo acclamante & favente, cujus eſt ſe ſubjicere cui vult, ſine alterius præjudicio, & ex cauſa neceſſaria pro ſui defenſione, neque trahenda in exemplum, quæ poſtea in deponendis Imperatoribus facta ſunt poſtquam illi Papæ ut Domino paruerunt: tum verò hæc omnia nihil eſſe, (d) quod ſunt argumenta de facto, & dicunt quod factum ſit, non quod fieri debeat„, aliaque ejuſmodi quæ

(a) Qu. diſp. per Ægid. Rom. art. 3. (b) Vind. lib. 11. c. 31. (c) Sols de Paris de poteſt. Reg. & Pap. cap. 15. vind. maj. lib. 11. pa. 107. (d) Solſan Paris ibid. & alii paſſim.

quæ mirum eſt ad ea ſæcula permanere potuiſſe, cum tot depoſitionum exemplis, tot falſis donationibus Conſtantini, Ludovici Pii, aliiſque tot falſis hiſtoriis: tot novis per tolerantiam, aut conſuetudinem inductis ſeu veris, ſeu prætextis, coloratiſque juribus undique premerentur, ad hæc in ſumma juris publici ignoratione verſarentur ut profectò hæc integra & ſana non niſi ex antiquæ traditionis robore & curſu, oppoſitas moles evicerint, & ad eos uſque perruperint.

CAPUT XXVI.

JOANNIS XXII. *ſucceſſorumque acta adverſùs* LUDOVICUM BAVARUM *Imperatorem ſummatim referuntur, nec ad noſtram quæſtionem pertinere oſtenduntur.*

QUæ in Ludovici Bavari Imperatoris electi depoſitione geſta ſunt ad noſtram quæſtionem vix pertinent, cùm iis facta ſint juribus, quæ ad Imperium Romano-Germanicum ſpeciatim ſpectent: rerum tamen ſummam perſtringimus ne quis ſuſpicetur latere nonnihil, quod cauſæ noſtræ officiat.

Anno 1314. Henricus Luxemburgicus Imperator obiit. Clemens V. decreto edito cujus eſt initium, *nos* (a) *ad quos Romani vacantis Imperii regimen pertinere dignoſcitur*, Robertum Siciliæ Regem, quoad electus Imperator à Sede Apoſtolica fuerit approbatus vicarium Imperii ad Sedis Apoſtolicæ beneplacitum conſtituit, ſed in Italia tantùm, quòd Germania hæc jura non agnoſceret, nec ita multò poſt obiit Clemens; ſed vacante ſede Ludovicus Bavarus & Fredericus Auſtriacus diſcordibus Electorum Principum ſuffragiis, Reges Romanorum electi ſunt.

(a) *Rainal.* Tom. XV. an. 1314. num. 2.

Prolata à Rainaldo acta (b) teſtantur dictum communi ſeptem Electorum conſilio electioni diem adfuiſſe omnes Francofurtum in loco conſueto præter Henricum Colonienſem Archiepiſcopum & Rudolphum Comitem Palatinum prorogatum horum gratiâ electionis diem, citatoſque illos ut ad eum convenirent, defuiſſe Ludovicum Bavarum quinque reliquorum concordibus ſuffragiis fuiſſe electum.

Satis conſtat Fredericum extra Francofurtum à Colonienſi & Palatino fuiſſe electum: ſed ii obtendebant quinque Electoribus, qui Ludovico ſuffragati eſſent, tres fuiſſe, de quorum jure eſſet controverſia, (c) acs parem utriuſque electi conditionem fuiſſe: quo (d) Rainaldus contendit litem a Papa fuiſſe ditimendam. Vacabat interim Apoſtolica Sedes. Anno 1316. Joannes XXII. electus eſt, is Ludovicum Bavarum electum ad pacem cum Frederico electo adhortatur, (e) neutrum confirmat. Anno 1317. vacantis Imperii regimen ad Romanum Pontificem eſſe devolutum pronuntiat, *cui in perſona Petri terreni ſimul & cæleſtis Imperii jura Deus ipſe commiſit*, quo jure vicarium deſignat vacantis Imperii, ſed in Italia tantùm, cùm tamen Petri jura, ſi ſeriò allegentur, ad totum Chriſtianum orbem protendi conſtet.

Interea Ludovicus & Fridericus (f) de Imperio in Germania ferro decernebant: anno 1322 Fridericus magno prælio victus, captuſque eſt; Ludovicum Joannes ad clementiam adhortatur, ſuamque operam ad pacem conciliandam offert. (g)

Victor Ludovicus anno 1323. pergit ad Italiam, tueturque eos qui Pontifici diſplicebant, in primis Vice-Comites Mediolanenſis Ducatûs invaſores ab eo excommunicatos; quo loco hæc habet Rainal.

(b) N. 18. (c) *Ibid.* n. 25. (d) *Ibid.* an. 1316. n. 10. (e) *Ibid.* an. 1317. n. 27. (f) *Ibid.* an. 1322. n. 14. (g) *Ibid.* n. 1323. n. 29.

naldus: *Inde lis in Ludovicum Bavarum, ac legibus in eum agi cœptum eſt. Præcipuæ accuſationis capita hæc erant.* „ Ludovicum diſcordibus electum ſuffragiis antequam ea controverſia dirimeretur à Sede Apoſtolica, Imperii administrationem corripuiſſe: alterum „ quod maximè Pontificis animum aſperaverat Galeatii quem hoſtem & „ hæreſi contaminatum pronunciârat Sedes Apoſtolica; tum perduellium Ferrarienſium patrocinium ſuſcepiſſe; itaque his de cauſis autoritate Apoſtolica „ Ludovicus ab Imperii adminiſtratione „ eſt prohibitus (a) quoad ejus electionem Sedes Apoſtolica approbâſſet „.

Ex iis profectò conſtat hanc controverſiam non ad Regum cauſam generatim, ſed ad Imperii Romano-Germanici ſingularem ac proprium ſtatum pertinere.

Eodem pertinent ea, quæ ſunt ineundæ pacis cauſâ à Ludovico Bavaro ultrò (b) oblata Benedicto XII. Joannis ſucceſſori de limitanda in Italia, & Romæ autoritate Imperatoria, & ut idem Ludovicus, ſi pactis non ſtaret, excommunicationi, interdicto, ac privationi ſubeſſet, quæ quidem vel ad Imperium Romano-Germanicum, vel ad Ludovici perſonam propriè & ſingulatim ſpectant.

Interim Ludovicus ſæpè eſt publicè, actis, edictis, conteſtatus ea jura, quæ ſibi Joannes XXII. in Imperium (c) vindicaret à ſe & imperio non cognoſci, imò improbari, extatque ſolemnis electorum Principum nomine (d) ad Benedictum XII. anno 1338. edicta declaratio quæ adverſùs Joannis XXII. decreta conteſtantur *quod vacante Romano Imperio, is qui eligitur concorditer*, „ vel à majore „ parte tantùm Electorum pro Rege Romanorum ab omnibus eſt habendus, & „ quod nec nominatione, appellatione, „ confirmatione, conſenſu, vel autoritate „ Sedis Apoſtolicæ ſuper adminiſtratione „ bonorum, & jurium Imperii indiget, „ ſive titulo Regio aſſumendo, quodque „ jura & bona Imperii adminiſtrare potuit de jure & conſuetudine, nulla Sedis Apoſtolicæ ſuper hoc licentia habita, *vel obtenta*„. Hæc igitur omnia oſtendiſſe contenti, eo, quo ſunt loco, intacta relinquimus.

Quod autem Ludovicus Bavarus Joannem XXII. hæreſis accuſatum depoſuerit, ac fœdum Antipapam ſubſtituerit, Franciſcanos adversùs Pontificem juverit, hæc à tanto Principe exaſperato licèt facta lugemus.

CAPUT XXVII.

De Navarræ Regno Hiſpanis tradito item de Joanna Albretana: *hæreſis crimine, ſub privationis pœna Romam à* Pio IV. *evocata quod Galli improbârint ac prohibuerint.*

Quod à Julio II. in deponendo Joanne Albretano Navarræ Rege factum eſſe dicitur, id & Hiſpani variè referunt, & nullum hujus rei diploma proferunt, & qualecumque eſt, ſive ſub Brevis Bullæve, aut ſententiæ forma, Joannes Mariana Hiſpanus Hiſtoricus celeberrimus, ſubreptitium, & nullum fuiſſe ſignificat, totamque rem, verane an falſa ſit Odoricus Rainaldus (e) ſub dubio relinquit, apud quem etiam videre eſt Marianæ, aliorumque Hiſtoricorum locos. Henricus verò Spondanus ex temporum notis diploma falſi convincit, quod autem à Julio II. anno 1512. 12. Kal. Augu. in Lateranenſi Concilio de Ludovici XII. ſociis, quorum numero Navarricus erat, decretum eſt editum ut excommunicarentur, & ab omni dignitate

(a) Ibid. n. 30. & ſeq. (b) *Rain.* I. 16. an. 1336. n. 18. (c) *Gold.* (d) Tom. I.

(e) c. 20. an. 1512. n. 63. 77. 78. 79. 80. Spond. an. 1512. p. 29. & ſeq.

Digitized by Google

tate privarentur, niſi ab ea ſocietate diſcederent. Spondanus idem docet primum haud æquo jure fuiſſe editum, tum verò Hiſpanis, ad Navarram occupandam nihil prodeſſe potuiſſe multis quidem de cauſis, eaque imprimis, quod nondum elapſo tempore ad reſipiſcendum dato Navarricum Regnum à Joanne innocuo, & repentè oppreſſo deſertum Hiſpani invaſerint.

Addit Caroli Auguſti & Philippi II. notiſſimas. graveſque de hujus Regni poſſeſſione legitimâ fluctuationes, adeoque abfuiſſe Romanos Pontifices ab eo, ut Regnum Navarræ jure ad Hiſpanos tranſlatum fuiſſe crederent ut Pius IV. Antonium Borbonium Navarræ Regem anno 1561. ad obedientiam pro regno Navarræ admiſerit quod omnium hiſtoriarum monumentis conſtat.

Quare ea depoſitio atque tranſlatio, quæ ſola memoratur, ad effectum uſque perducta ab ipſis Hiſpanis iniqua, ab aliis dubia, ab aliis, atque etiam à Romanis Pontificibus nulla eſſe judicatur.

Quò factum eſt ut idem Pius IV. anno 1563 Joannam Albretanam Antonii viduam, ut Reginam Navarræ hæreſis cauſa Romam citaret ſub pœna privationis Regni, niſi ſe judicio ſiſteret, quod quidem Carolus IX. prohibuit, ac fœderatæ, cognatæque injuriâ, pro communione etiam regiæ majeſtatis permotus tutelam ſuſcepit: cujus etiam juſſu cùm Henricus Clutinius Oiſellus, tunc Romæ orator Regius, graviter ea de re apud Pontificem expoſtulâſſet, & Regem injuriam talem, qualem majores ſui nunquam inultam reliquiſſent, minimè laturum oſtendiſſet, tandem obtinuit, ut diploma jam in urbe ſolemni more publicatum revocaretur, & omninò induceretur, ita ut inter Pii IV. conſtitutiones hodie minimè reperiatur. Hæc Thuanus refert, quæ adeò certa ſunt, omnibuſque hiſtoriis comprobata, ut de iis ampliùs laborare ſit ſupervacaneum, liquidumque omninò ſit Francos ab eo abhorruiſſe, ut quidquam ad Reges deponendos Pontificio nomine moveretur.

CAPUT XXVIII.

SIXTI V. & GREGORII XIII. *decreta in* HENRICUM IV. *Navarræ, ac poſtea Francorum, & Navarræ Regem, quoad temporalia nullo loco habita, à* CLEMENTE VIII. *abſolutio eidem Henrico* IV. *nulla rehabilitationis mentione, ut Regi impertitur: obiter notatus, qui adverſus declarationem Gallicanam de libertatibus Gallicanis ſcripſit Anonymus.*

ANno 1595. Henrico III. Rege, Sixtus V. edito diplomate Henricum Borbonium Navarræ Regem, Antonii, & Joannæ filium, ejuſque agnatum Henricum Borbonium Condæum tanquam hæreticos, & in errorem relapſos, ad hæc hæreticorum fautores ac defenſores publicos, ac fidei Catholicæ hoſtes proſcripſit. Navarrum eo Regno, ac Benearniæ Principatu excidiſſe: utroſque ad ullnm Principatum, ac maximè Regnum Franciæ jure hæreditario capeſſendum inhabiles declaravit. Quod decretum Rex, Francique omnes moleſtè tulerunt, quod autem, tunc temporis conjurati, ſeu *ligæ*, ut vocant, addicti Catholicæ Religionis obtento ſtudio multa in Regem moverent, eumque ut ſuſpectum hæreticæ pravitatis apud vulgus traducerent, Navarruſque & Condæus Calvinianæ factionis Duces bellum Regi inferrent, ideò, ut ait Thuanus, qui circa Regem erant ſatis pro tempore habuerunt cavere ne decretum uſpiam in Regno promulgaretur, aut ejus ratio publica haberetur; quod infirmum qui-

quidem, & priſcæ circa eas res Francici Regni fortitudine haud ſatis congruum, ſatis tamen demonſtrabat quàm hæc nulla putarentur.

At Navarrus programmate in ipſa urbe ac celebrioribus ejus locis affixo, multa egit in Pontificem, ac publicè declaravit appellare ſe ab hoc decreto, quantum ad Regni jura attinet, ad curiam Parium Franciæ, quorum ipſe Princeps eſſet, primus ſcilicet Regii ſanguinis Princeps, quantum autem ad hæreſim ſibi objectam ad univerſale Concilium, quibus id perfecit ut ipſe Pontifex talia intrepidè auſum ac gnaviter executum magnanimitatis nomine collaudaret.

Cæterùm nihil ad noſtram quæſtionem, ſi quid ſuæ conteſtationi hujus, quo adhuc tenebatur erroris aſperſerit, certum illud cordatioribus Francis probatum quod Pontificem de jure regnandi decernentem non tulerit, adeoque hæc decreta pro irritis ac nullis apud nos habebantur ut Henricus III. cum Henrico Navarro pace compoſita eum haud minùs pro primo Regii ſanguinis Principe agnoſceret, & ſocium adverſùs conjuratos Regiæ familiæ hoſtes adhiberet, & moriens ſucceſſorem lege ſalicâ renunciaret; cui ſententiæ flos nobilitatis etiam Catholicæ, multique etiam ſacrorum antiſtites adhærebant, Henricumque IV. Regem agnoſcebant, neque Gregorii XIV. decreto, (a) 1. Martii 1590. dato à Regis obſequio deterreri ſe paſſi ſunt, imò diploma illud quod de temporalibus factum pro Apoſtolico & Eccleſiaſtico non habebant, Parlamenta quæ ut Religioni, ita Regi, Regnoque fida Regia autoritate Cæſaroduni Turonum, Catalauni, & Cadomi reſidebant, vehementiſſimis ſententiis proſcripſerunt, temperatiùs Præſules conventûs Autrici Carnutum habito decreverunt: *& tamen ex autoritate Scripturæ ſacræ* „ Sanctorumque decreto„ rum, Conciliorum generalium, Cano„ nicarum Conſtitutionum, perpenſis „ ſanctiſſimorum Patrum exemplis, ju„ ribus, & libertatibus Eccleſiæ Galli„ canæ, quarum præſcriptione deceſſo„ res ſui Epiſcopi, ſe adversùs ejuſmodi „ conatus ſemper tutati ſunt, ea prop„ ter Interdictiones tam in forma quàm „ in materia nullas & injuſtas, & ſug„ geſtione hoſtium Franciæ factas decla„ rârunt, ſalvo cultu & honore qui Ro„ mano Pontifici deberetur „.... decreto dato Cardinalis Carolus Borbonius, & Philippus Lenoncurius qui ſacro conventui præerant ſubſcripſere: acta hæc ſunt anno 1591. ab iis Præſulibus, qui Regi, Regiæque familiæ adhærebant.

Quo ex loco, ut id obiter memoremus, ille confutatur quid adversùs Gallicanam declarationem de libertatibus Gallicanis tractatum edidit autor Anonymus: is enim primum caput Gallicanæ Declarationis oppugnandum aggreſſus ſic incipit: *Difficile* (b) *intellectu eſt, qua ratione illuſtriſſimi antiſtites Gallicani, libertates Eccleſiæ illius Regni defendendas ſuſcipientes, à propoſitione auſpicati ſunt, quæ juri Eccleſiæ potius adverſetur*: nempe id inter Eccleſiæ jura revocat, ut poteſtate clavium Reges deponi poſſint, quæ jura Gallicani Præſules ignorabant, partemque libertatis Eccleſiæ Gallicanæ in his prohibendis juribus reponebant; quippe qui intelligerent libertatem Gallicanam priſcis juribus contineri, quæ his eſſent ſuperaddita ea ad turbandam, gravandamque Eccleſiam per-

(a) Decret. Boch. lib. II. Tit. 16. cap. 3. 4. 5. 6. 7. *Thua.* Tom. V. lib. 101. pag. 161. 162. 163. 164. 165.

(b) Tract. de libert. Eccl. Gall. l. 4. cap. 1. n. 1.

pertinere, ſed nos eum virum, qui de libertatibus Gallicanis ludat potiùs quàm diſſerat, omittamus. Nobis ſufficiat quòd Gallicani Præſules in hac noviſſima declaratione majores ſuos ſecuti ſunt, eoſque Præſules quos Regi, Regnoque fidos cæteri deinde complexi ſunt omnes, neque enim attendi debet quid pars adverſa ſenſerit: quippe quæ jam inde ab Henrici III. temporibus Religionem fœdæ rebellioni obtendebat, non, inquam, attendi debet, quid illi ſenſerint, vel fecerint qui Guiſianos, ſi Deo placet, Capetis Regibus, ſanctique Ludovici poſteris anteferrent, Hiſpanicisque artibus, imò Hiſpanico auro corrupti; ad hæc ligæ furoribus dementati Hiſpanos, Lotharenoſque ſe eſſe, quàm Francos malebant. Hæc ergo febricitantium deliria contemnamus; quid ſana & pacata Francia fecerit, ac ſenſerit attendamus.

Converſus ad Catholicam fidem Rex omnium clementiſſimus, atque fortiſſimus, à Reginaldo Belnenſi Archiepiſcopo Bituricenſi, in ſancti Dionyſii celeberrima toto orbe terrarum Eccleſia ad Eccleſiæ Catholicæ gremium admiſſus eſt, quæ cùm à ſede Apoſtolica comprobari è re eſſet, Henricus ſe quidem ejus ſedis autoritate ab Hæreſi abſolvi ſupplicavit, miſſis ad Clementem VIII. procuratoribus, ſed de *Rehabilitatione*, quam vocant, agi vetuit, indignum id Gallica majeſtate ratus, neque Franci etiam conjurati aliter ſentiebant, quippe qui Rege converſo in obſequium certatim ruerent, nulla Sixtini & Gregoriani decreti ratione habita. Tentati Procuratores, Joannes Peronius Ebroicarum Epiſcopus deſignatus, & Arnaldus Oſſatus poſtea Cardinalis: „ An Coronam ad pedes Pontificis (*a*) vellent deponere, ac per „ illud ſignum quaſi Regnum Franciæ „ in ejus manus conſignare, quod ille „ ſe pro Rege gerens quamvis à ſancta „ ſede jure ſucceſſionis privatus, con„ tra divina jura & humana occu„ paſſet: quam Coronam poſt illam „ ſummiſſionem in capite Procurato„ rum mox reponeret: verùm illi ab „ ea conditione ſe valdè alienos oſten„ derunt, cùm dicerent Reges Franciæ, „ quantum ad juriſdictionem ſpectat, „ nullum agnoſcere ſuperiorem, neque „ verò pati poſſe Francos, ut Reges ip„ ſorum ulli ſe tanquam ſuperiori ſummittant ac præſertim nobilitatem; „ ac longè decipi eos, & in rerum „ noſtrarum cognitione toto cælo erra„ re, qui aliter credant, non ſolos id „ eos ſibi perſuadere qui de Regni „ uſurpatione cogitant.

„ Cùm autem (*b*) Pontifex abſolu„ tionem ab Epiſcopis Gallicanis con„ ceſſam tanquam nullam & irritam „ revocare decreviſſet, Procuratores aſ„ ſentiri noluerunt. Cùmque animo „ pertenderet Pontifex, & fruſtrà ab„ ſolutionem ſuam peti aut dari diceret, „ ſi prior valida maneret, non ad pro„ bata à procuratoribus revocatione, „ conventum ut ſtatim in decreto Pon„ tificio ea clauſula adjiceretur, qua „ Pontifex cuncta Religionis acta, quæ „ in perſona Regis ſecuta, & quæ „ per ipſum facta erant, vi abſolu„ tionis in Francia conceſſæ proba„ ret, & confirmaret, perinde at„ que ſi jam tunc à Pontifice Rex abſo„ lutus eſſet, qua in re cautè à pro„ curatoribus ſervatum fuit ut tantùm „ ad Religionis acta confirmatio porri„ geretur „. Adeò quidquam, quocumque *prætextu*, *circa temporalia attentari refugiebant*.

Omni ergo temporalium ac rehabilitationis omiſſa mentione, impoſitæ volenti

(a) *Thu.* T. V. Qu. 113. pag. 586.

(b) Ibid.

lenti Regi conditiones quæ Regiæ majeſtati convenirent: revocatæ Sixti V. & Gregorii XIV. cenſuræ, quod noſtri de excommunicatione intelligebant, permiſſum aliis ut de ſoluta quoque depoſitione interpretarentur, nulla licèt ejus facta mentione: ne quid novæ rei, vel eo prætextu, inquieti homines conarentur. Cæterùm à Clemente nihil aliud factum eſt, quàm id quod unum Rex poſtulaverat: *Nempe ut Henricum Regem à vinculo excommunicationis, qua ex cauſa hæreſis erat ligatus abſolveret:* Res autem ita geſtæ ſunt ut nemini Catholico aut etiam Eccleſiaſtico fraudi eſſet, quod Regem nec dum Catholicum, votis potiùs quàm armis ad veram Religionem vocaviſſent, atque interim coluiſſent, ut qui optimo jure ex Salica Lege regnaret, fuitque res ſumma poſtea apud omnes Catholicos Principes, ſedemque Apoſtolicam autoritate & gratia. Ex Thuano hæc referimus eò libentiùs, quod ille nihil aliud quàm acta publica, certaque hujus rei apud nos celebris monumenta retulit; quæ ſi cui rerum noſtrarum nimis imperito ſuſpecta ſint, apud Cardinalem Perronium omnia inveniet ſuo ordine recenſita: ipſa etiam Bulla Clementis VIII. abunde teſtatur Henrico IV. magno abſolutionem ab hæreſi, ut Regi ab omnibus, ipſoque Pontifice agnito, nihil autem aliud fuiſſe impertitum. Jam quantum ea valeant ad aſſerendam Eccleſiæ Gallicanæ, ac Francici Regni de ſuprema in temporalibus, ſolique Deo obnoxia poteſtate ſententiam, quamque ex his liquidò conſtet nunquam ab ea deſtituros, qui verè ſint Francici nominis ac generis, omnes per ſe vident.

Digitized by Google

DEFENSIO DECLARATIONIS CLERI GALLICANI DE ECCLESIASTICA POTESTATE.

LIBER OCTAVUS.

Quo à GREGORII VII. *temporibus res in Conciliis Oecumenicis geſta referuntur ad Caput primum* GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

Canon 28. *Concilii Lateranenſis III. ſub Alexandro III. quo pœnæ tempora adverſùs hæreticos decernuntur : ibi diſtinctio notabilis eorum, quæ Eccleſia per ſe, & eorum quæ gerat Principum adjuta Conſtitutionibus : hinc lux huic, & aliis ejuſdem generis ſecutis Canonibus : his decretis Principum conſenſus intervenire ſolitus : hinc quoque certa illis autoritas.**

POSTQUAM expoſuimus, quæ propriè à Romanis Pontificibus circa temporalem poteſtatem ordinandam, deponendamque : nunc quæ eadem de re in Conciliis Oecumenicis geſta ſint, explicamus.

Primum autem occurrit Lateranenſis Concilii III. ſub Alexandro III. anno 1179. caput XXVII. de Hæreticis. Quo capite affirmant doceri & exerceri indirectam poteſtatem dum autoritate Concilii adversùs Albigenſes hæreticos, eorumque ſtirpem Brabantianos, & alios incendiis, cædibus, populationibus omnia devaſtantes fidelitatis & obſequii juramento ſancitum obſequium relaxatur, & ſubditi, ſeu vaſſali à Dominorum poteſtate abſolvuntur. Miror, qui iſta objiciunt, non ſaltem advertiſſe quo fonte profluant ; ſanè initium hujus capitis ex ſancti Leonis Epiſtolâ 93. excerptum ſic habet: ſicut, *ait beatus Leo,* (a) *licèt Eccleſiaſtica diſciplina Sacerdotali contenta judicio, cruentas non efficiat ultiones: Catholicorum tamen Principum conſtitutionibus adjuvatus, ut ſæpè quærant homines ſalutare remedium, dum corporale ſuper ſe metuunt evenire ſupplicium:* Sic Patres Lateranenſes ſubtiliter diſcernunt id quod pertinet ad *Sacerdotale* judicium ab iis, in quibus Eccleſia ad corporale ſupplicium Catholicorum Principum

(a) *St. Leo.* Epiſt. 93.

pum conſtitutionibus adjuvatur. His poſitis, jam utrumque remedium à ſacro Concilio adversùs hæreticos adhibetur; nam & illi, & illorum fautores anathemate puniuntur. Societate fidelium, ſacris oblationibus, Chriſtiana ſepultura privantur, quibus continetur ſacerdotale judicium, tum ſpiritualibus expeditis, expediuntur etiam *corporalia ſupplicia*, quibus Eccleſia *Principum conſtitutionibus adjuvatur*: quo fonte hæc profecta ſunt. *Relaxatos autem ſe noverint à debito fidelitatis & Hominii & totius obſequii, donec in tanta iniquitate permanſerint, quicumque illis aliquo pacto tenentur annexi: ipſis autem cunctiſque fidelibus in remiſſionem peccatorum injungimus, ut tantis cladibus ſe viriliter opponant, & contra eos armis populum Chriſtianum tueantur, confiſcenturque eorum bona, & liberum ſit Principibus hujuſmodi homines ſubjicere ſervituti.* Quod ergo hæretici ſuorum Hominio, ac fidelitate priventur: quod in ſervitutem redigantur: quod armis oppugnentur: quod eorum bona confiſcentur, ea ſunt quæ Eccleſia *non Sacerdotali judicio, ſed Principum conſtitutionibus adjuta decernit.* Quare locus ille omninò nos juvat, cùm ex eo videamus temporalia ſupplicia, quæ hîc corporalia, ſpiritualibus ſcilicet oppoſita nominantur, ab Eccleſiaſtico ordine non niſi conſenſione Principum attrectari.

Quod autem bellum in hæreticos omnia populantes injungunt: *in remiſſionem peccatorum*, atque id bellum ſuſcipientibus, *biennium de pœnitentia injuncta relaxant*, Eccleſiaſticæ eſt poteſtatis: neque hoc decreto ſibi tribuunt armorum inferendorum poteſtatem: ſed iis præcipiunt, qui hanc poteſtatem habeant, ut ſi modò Eccleſiæ indulgentia uti velint, eam poteſtatem ad hæreticorum furores comprimendos adhibeant.

Ut autem Concilii Patres hominia, ſervitutes, confiſcationes ſibi potiùs, quàm armorum poteſtatem, vindicent, ratio non ſinit: quare eſt neceſſe id ſtare quod diximus, ut hæc omnia eorum numero cenſeantur, quæ Principum conſenſione præſtet Eccleſia.

Hæc ſemel explicata ſub tanto Pontifice Alexandro III. atque ab Oecumenica ſynodo tam nobili Lateranenſi III. procul dubio omnibus ejuſdem generis decretis lucem præferunt, ac debent ſubintelligi etiam ubi expreſſa non ſunt.

Huc accedit quod Conciliis generalibus aderant Principes per legatos, ac decreta in Sacro conventu promulgata recipiebant: ſicut de hoc Concilio (*a*) Lateranenſi III. legimus apud Rogerum Hovedenum hujus ævi ſcriptorem, qui ſacri Concilii canonibus recenſitis hæc addit: *His decretis promulgatis: & ab* (*b*) *univerſo Clero ac populo circumſtante receptis*: populi autem nomine, Eccleſiaſtico more ſtyloque laici omnes intelligebantur, ipſique adeò Principes & eorum legati: quare ſi quid in Conciliis adversùs Hæreticos decerneretur, quod ad civilem poteſtatem pertineret, id quamquam ad majorem Religionis reverentiam Concilii nomine editum, tamen à civili poteſtate receptum ac ratum habitum, ex conſenſione vim ſuam obtinebat.

Eodem modo rituque actum eſt ſub eodem Pontifice adversùs eoſdem hæreticos in Concilio Turonenſi cap. IV. quod incipit *in partibus* (*c*) *Toloſæ...* Poſtquam enim Patres decreverunt, quæ ſunt Sacerdotalis judicii, *nempe quiſque contra hæc venire tentaverit, anathemate feriatur*: jam quæ Principum autoritate fiant exequuntur his verbis, illi verò ſi deprehenſi fuerint, per Catholicos Principes cuſtodiæ mancipati omnium bonorum amiſſione mulctentur,

Pp 3 ſic

(*a*) *Roger. Hoved.* (*b*) Tom. X. Concil. pag. 1525. (*c*) Conci. Geneſ. ibid.

ſic Patres ſuo defuncti officio, Principibus quoque ut ſuas jam partes exequerentur, indicebant, nihil temporale ipſi per ſe attrectabant.

Hæc dicimus ad canonem XXVII. Concilii III. Lateranenſis, ex quo conflatum eſt caput, *ſicut* ait, & caput, *abſolutos*, aliaque ſimilia, *ext. de hæreticis. Concilii Lateranenſis* IV. *caput*. 2. *canone* 3. *Sub Innocentio* III. *quod ad pœnas temporales attinet, ejus eſt generis in quo Eccleſia conſenſu & conſtitutionibus Principum adjuvatus. Friderici* II. *leges, Principes facilè comprobabant, quæ adverſùs hæreticos ab Eccleſia ſancirentur.*

Haud alia mente actum eſſe in Concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. æqui rerum æſtimatores facilè judicabunt: ad hoc Concilium Reges omnes datis à Pontifice litteris, per legatos invitati adfuerunt, eâ præcipuè cauſâ vocati, ut quæ ab eorum poteſtate penderent, ipſi ſua non modò præſentia, verùm etiam conſenſione firmarent, quare nihil mirum eſt ibi fuiſſe conditum cap. 3.

Quod incipit.. *excommunicamus*: eodem initio relatum ext. *de hereticis*, *in quo* quidem capite hæc habentur: „ *Si Dominus* temporalis requiſitus, & „ monitus ab Eccleſia terram ſuam pur„ gare neglexerit ab hac hæretica fœ„ ditate per Metropolitanum, & cæte„ ros Comprovinciales Epiſcopos vin„ culo excommunicationis innodetur, „ & ſi ſatisfacere contempſerit infra an„ num ſignificatur ſummo hoc Ponti„ fici, ut ex tunc ipſe vaſſalos ab ejus „ fidelitate denuntiet abſolutos, & ter„ ram exponat Catholicis occupandam, „ qui eam exterminatis hæreticis ſine „ ulla contradictione poſſideant, & in „ fidei puritate conſervent, ſalvo jure „ Domini principalis, dummodo ſuper „ hoc ipſe nullum præſtet obſtaculum, „ nec aliquod impedimentum opponat, „ eadem nihilominus lege ſervata cir„ ca eos qui non habent Dominos „ principales, decernunt poſtea, ut de„ fenſores, & fautores hæreticorum „ ſint etiam infames, ſint inteſtabiles, „ nec ad teſtimonium admittantur, nec „ ad hæreditatis ſucceſſionem accedant: quæ omnia ex iis ſunt, quæ non Sacerdotali judicio ſed Principum adjuta conſtitutionibus Eccleſia ſanciat.

Ejuſdem generis ſunt quæ ſubduntur poſtea in hæreticum ſeu fautorem, nullus ipſi ſuper quocunque negotio, ſed ipſe aliis reſpondere cogatur, ſi judex extiterit, ejus ſententia nullam obtineat firmitatem, ſi advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur, ſi tabellio, ejus inſtrumenta, confecta per ipſum, nullius penitus ſunt momenti.

Quæ ſi per ſe ad Eccleſiaſticam pertinent poteſtatem, quid erat neceſſe ut Romani Pontifices eadem iiſdem verbis ab Imperatoribus impetrarent, ut factum eſt in iis legibus, quæ à Friderico II. Imperatore editæ, atque ex canonibus XXVII. & III. Conciliorum Lateranenſis III. & IV. conflatæ, expreſſæque ſunt. Is enim conſtitutione quæ incipit *in die*, eadem quæ in his Conciliis habebantur, repetit de Dominis temporalibus ac principalibus, item hæreticorum terram exponit à Catholicis occupandam, hæreticos, eorumque fautores bonorum publicatione mulctat, infames, inteſtabiles, iiſdem verbis pronuntiat; de advocatis, de judicibus, de tabellionibus decernit eadem: quæ profectò ſatis demonſtrant à quo fonte hæc manent, & unde transfuſa ſint in Eccleſiam.

Atque has leges edidit Fridericus. *In die*, inquit, *illa in qua de manu Sacratiſſimi Patris noſtri ſummi Pontificis recepimus Imperii diadema.* Recepit autem ab Honorio III. qui Innocen-

nocentio III. eſt proximus: à quo hæ Friderici leges laudantur, approbantur, non profectò conduntur.

Ac profectò Principes tam prona voluntate Eccleſiam ad extinguendas hæreſes, cæteraque officia adjuvabant ut in ea conſtitutione Fridericus hæc diceret: *Cùm ergo diſpoſitione divina favente nibil velit Eccleſia, quæ nibil debet præter bonum appetere, quod nobis eodem concurſu, eadem non placeat voluntate, qua Principum voluntate confiſa Eccleſia*, multa edicere de temporalibus haudquaquam verebatur, quibus poſteà Principes Religionis ſtudio expreſsè, vel tacitè conſentirent.

Quare quod diligenter notari velim, cùm Concilia Lateranenſia, tertium & quartum hæc decernunt de hæreticis, ut feudis, homagiis, ut honore mulctentur, nequaquam autoritate clavium, aut Apoſtolica poteſtate, de qua hîc controverſia eſt, id faciunt, aut facere ſe declarant, aut omnino eam poteſtatem allegant, patetque explicatio vera ac nativa, qua nimirum hæc fieri à Conciliis intelligantur, quod Principes præſentes, ac decreta recipientes hæc fieri vellent, permitterent, conſentirent, ac poſtea etiam ne dubium ſupereſſet ullum, legibus editis, confirmarent ut à Friderico II. paulò poſt factum eſſe cernimus.

CAPUT III.

Antiquorum Imperatorum leges quibus Eccleſia juvabatur ad pœnas temporales adverſùs hæreticos in Concilio Lateranenſi III. & IV. decernendas.

AT ſi quis quæſierit quales illæ ſint conſtitutiones Principum, quibus in Concilio Lateranenſi III. Canone XXVII. Eccleſia adjuvari ſe profitetur; cùm nondum Friderici II. leges, aut etiam ipſe Fridericus extitiſſet, facilè reſpondebimus: præceſſerant enim ſæculis antiquorum Principum circa hæreticos conſtitutiones eæ, quas in codice Theodoſiano, & Juſtinianeo legimus, ac præſertim inſignes erant titulo de hæreticis leges 4. & 5.

Quarta quæ eſt Honorii, Arcadii, ac Theodoſii Auguſtorum ſic habet: „Manichæos, ſeu Manichæas vel Donatiſtas meritiſſima ſeveritate proſequimur; huic ergo hominum generi nihil ex legibus ſit commune cum cæteris, ac primùm quidem volumus eſſe publicum crimen, quia quod in Religionem divinam committitur, in omnium fertur injuriam, quos bonorum etiam omnium publicatione perſequimur..... propterea non dandi, non emendi, non vendendi, non poſtremò contrahendi cuiquam convicto relinquimus facultatem..... ergo & ſuprema illius ſcriptura irrita ſit ſive teſtamento, ſive codicillo, ſive Epiſtola, ſive quolibet alio genere reliquerit voluntatem qui Manichæus fuiſſe convincitur, ſed nec filios hæredes eis exiſtere aut adire permittimus, niſi à paterna pravitate diſceſſerint.

Manichæi, Donatiſtæque hîc notantur mulctandi ſupra cæteros: Manichæi quidem propter inſignem in ea ſecta Dei creatoris contumeliam, & quod præ cæteris per occultos conventus & obſtinatam conſpirationem fœdi, ſubdoli, malefici habebantur; Donatiſtæ verò propter immanes illos circuncellionum furores quos beatus Auguſtinus ſæpè deplorat.

Eaſdem decernunt pœnas lege V. Theodoſius Auguſtus & Valentinianus Cæſar, ac disertè etiam *Manichæos de-*

Civi-

Civitatibus pellendos, & ultimo ſupplicio tradendos. Has leges, qui diligenter attenderint, fontem invenient eorum quæ à Concilio III. & IV. Lateranenſi adversùs hæreticos Eccleſia *Principum conſtitutionibus adjuta decrevit.* Statim enim intuemur eur infames, cur inteſtabiles habeantur, cur bonis priventur, ac tametſi hæc de Manichæis, & Donatiſtis ſpeciatim dicta ſunt, haud immeritò ad cæteros hæreticos extenduntur, præſertim ad Albigenſes, quos Manichæorum ſtirpem fuiſſe docti ſciunt: cùm præſertim in Provinciis devaſtandis Donatiſtarum furores imitati, iiſdem quoque pœnis meritò coërcentur, nec mirum carcere attineri, ad ſervitia redigi, bellis oppugnari, quos etiam leges vitâ privant.

Veterum Imperatorum legibus ſecuti Principes addiderunt, quæ temporum conditionibus apta eſſent, multaque in hæreticos Eeclcſiaſticis permiſerunt, ut magis magiſque ſacro ordini adversùs contemptores debita reverentia ſanciretur. Hinc illa de feudis circa Dominos temporales, principaleſque dicta. Domini autem principales dicebantur ii qui cùm inferiores ſub ſe haberent Dominos ipſi ſupremis abſolutiſque Dominis, hoc eſt, Regibus, immediatè ſuberant, neque refugere poterant ea quæ ſupremorum Dominorum, Regum ſcilicet, qui per legatos aderant conſenſione decreta eſſent.

De Regibus verò quos (*a*) ſpecialiter deſignari oportere, eorum quoque temporum jura poſtulant, ſi quid in iis, aliiſve Conciliis expreſſum legeretur, quod nullibi occurrit, tamen nihil nocerent qua ipſis præſentibus, atque odio hæreſium ultrò conſentientibus agerentur.

(a) *Inn.* III. ſed ap. ext. de

CAPUT IV.

Ex hiſtoriis demonſtratur quæ de feudis, aliiſque temporalibus Eccleſiaſtica autoritate gererentur Principum Converſione & conſenſione valuiſſe.

NOn deſunt qui putent ea quæ in his Conciliis de feudis decernuntur, ad feudos tantùm Eccleſiaſticos pertinere nos generatim dicta ad omnes pertinere, non refugimus & Principum conſenſione decreta oſtendimus.

Adſtipulantur vobis monumenta hiſtoriarum Willelmus Brito, diligentiſſimus per eam ætatem Hiſtoricus, Philippidos lib. XII. memorat de Albigenſium negotiis habitum fuiſſe Pariſiis totius Galliæ generale Concilium, procurante Philippo Auguſto.

Quo fine cùm reliqui nihil definire valerent, quamvis terreret ipſum intolerantia febris, Pariſios Medicis contradicentibus ibat.

Nempe damnata jam Albigenſium hæreſi, quæ per hæc tempora Epiſcoporum ſynodi habebantur, ex impuniendis per bonorum ademtionem, atque alias temporales pœnas hæreticis totæ ſunt, ut acta ejus ævi legenti videre eſt, quare haud immeritò Willelmus hæc à reliquis ſine Rege definiri poſſe negat.

Et quanquam paſſim apud Autores legimus Comitatus Toloſanum & alias ſimoni Comiti (*b*) Montis fortis per Innocentium III. & generale Concilium fuiſſe adjudicatas: hæc tamen vero ſenſu explicata ſunt ab iis, qui rem ſubtiliùs diſtinxerunt. Rigordus in primis audiendus de geſtis

(b) *Guill. de Pod.* cap. 26. præcl. apud du 15. Tom. V. pag. 681. 772.

Digitized by Google

geſtis Philippi Auguſti; *per hæc*, inquit, *tempora* anno 1215. quo tempore eſt habitum Lateranenſe Concilium, Simon Comes Montis-fortis factus eſt Comes Toloſanus, Papa.

Innocentio procurante, & Philippo Rege concedente propter Hæreticam pravitatem Albigenſium & propter apoſtaſiam Raymundi Comitis Toloſani; *verba memoratu digna*: Papa enim *procurat*, Rex verò *concedit*, & tamen Pontifici omnia tribuuntur, quod in cauſa religionem attinente Reges omnia delata ipſi vellent.

Et cùm in Concilio Lateranenſi IV. Capite illo 3. *de Hæreticis*, quod nobis objicitur, diſertè ſcriptum ſit de ſummo Pontifice: *terram exponat Catholicis occupandam, qui eam ſine ulla contradictione poſſideant*, tamen id nonniſi Regum conſenſu factum ex Willelmo Britone conſtat, cujus de Raymundo Hæreticorum defenſore extant hi verſus; Philippidos libro tertio pag. 192.

Rex & Papa ſimul exponunt omnibus illum.
Et Res, & patriam totam, quæ ſpectat ad illum,
Ut qui prævaleat armis & viribus illi
Tollere, quod proprios licitè convertat ad uſus.
Et Dominus fiat rerum, quas auferet illi.

In aliis feudis haud aliter actum facilè intelligimus, utriuſque poteſtatis concurrebat auctoritas: ac Regia quidem Hæretico Principi feudum adimebat, alteri Principi concedebat: Pontificia verò & de hæreſi judicabat, & in Hæreticum meritò hæc à Rege fieri declarabat. Dantemque & accipientem in conſcientia Lutos præſtabat, & ſic etiam ſuo modo concedere putabatur.

Neque Reges repugnabant quin Simon & alii novos feudos ab Hæreticis captos Pontifici acceptos referrent ut Sedi Apoſtolicæ atque Eccleſiæ Catholicæ eò fideliores eſſent, quò auctore Pontifice talia beneficia impetrarent.

Quare de Concilio Bituricenſi anni 1225. ſub Ludovico VIII. Romano legato præſide (a) Matthæus Pariſienſis hæc refert: Simon de Monte-forti, (Amalaricum ejus filium dicere debuit: pridem enim obierat Simon anno ſcilicet 1217. in ſecunda obſidione Toloſana lapide percuſſus: ſed hæc nihil ad rem,) *Simon ergo de Monte-forti petiit ſibi reſtitui terram Raymundi Comitis Toloſani quam Dominus Papa & Rex Francorum Philippus ſibi & patri ſuo contulerunt exhibens ſuper donatione facta, utriuſque, Papæ ſcilicet & Regis, monimenta.* Quæ in Chronico Turonenſi in geſtis (b) Conciliorum inſerto diſtinctiùs explicantur his verbis: quibus (Raymundi ſcilicet petitionibus) *Amalaricus Comes obvians Litteras Papæ Innocentii, nec non & Philippi Regis Franciæ oſtendebat in quibus continebatur & dicti Comitis Toloſani damnatio & terræ Albigenſium Simoni de Monte-forti patri ſuo facta donatio.* Quibus intelligimus Regis donationem Pontificis damnatione nixam, ſuo quoque modo ad eum quoque relatam, à quo damnatio proceſſiſſet; quis autem propriè ac re ipſa donaret, non erat obſcurum. Rex nempè qui Simonem inveſtivit, terram *ei & hæredibus confirmavit ut profectò* (c) Rigordus accuratè diligenterque, *Pontifice procurante, Rege concedente*, hæc facta eſſe ſcripſerit, ſed in Hæreticis puniendis Reges Pontificiæ poteſtati ferè omnia tribuebant.

Quare qui talia Pontificiæ poteſtati per ſeſe innata, non autem conceſſione aut

(a) *MathPar.*.ad ann. 1226. 4. 11.Con.p. 91.
(b) Tom. XI. Concil. p 293. (c) Pet. de Val. hiſt. Alb. C. 83. p. 658. L.8.du Cheſne præc. p. facin. ibid. p. 77.

Digitized by Google

aut conſenſione tacita, vel expreſſa civilis poteſtatis quæſita eſſe dixerit, prorsùs inepti at. Idem judicium eſſe volumus de trium denariorum cenſu, quem (a) Innocentius III. de terrâ contra Hæreticos acquiſitâ Sedi Apoſtolicæ annuatim reſervabat.

CAPUT V.

Eccleſiaſtica poteſtas multa ſibi vindicavit civilia: ſacra bella Religionis causâ ſive cruciatæ: aliæ ejuſmodi occaſiones S. Ludovici de Philippo avo inſigne teſtimonium, tacitæ conſenſionis exceptio utrique ordini ad ſua jura explicanda neceſſaria eſt: utriuſque poteſtatis ſancta ſocietas: Petri Damiani repetitur locus.

NEminem credo latet multa ejuſmodi contigiſſe ſacrorum bellorum, quæ *cruciatas* vocant, tempore, ſive illæ in Saracenos recuperandæ Paleſtinæ gratiâ, ſive in Hæreticos ſuſcepta eſſent, placebat enim Chriſtianis Regibus in illis ſacris bellis, præeſſe omnibus Pontificiam poteſtatem, ut & conjunctioribus animis & majori Religionis reverentiâ rem gererent.

Sæpè etiam Reges, ac Principes bellum ſacrum inituri, ſe ſuáque omnia Pontificibus tuenda commendabant: hæc obvia & nota tantùm referimus. Neque duntaxat in ſacris, ſed etiam in omnibus bellis, pacto de pace fœdere, hujus firmandi & exequendi gratiâ, Sedi Apoſtolicæ ſe ultrò ſubmittebant, aliiſque multis modis ſe Religionis nomine ac reverentiâ tutabantur, quibus fieret ut ſæcularia negotia maxima, Romæ potiſſimum coram Pontifice tractarentur.

Per eam interim occaſionem ſpiritualis poteſtas multa Regum jura invadebat: cùmque id perſpicerent boni ac pii Principes non ſemper repugnabant.

Notum illud in teſtamento Sancti Ludovici (b) quo Rex Sanctiſſimus & maximus Philippo filio, & ſucceſſori colendam omni ſtudio Eccleſiam commendat, his verbis. *Cùm Philippo Regi avo meo*, Auguſtus ille eſt, *Conſiliarii indicarent à Sancta Eccleſia multis modis ejus jura invadi & minui, ac mirum videri ſibi quod hæc æquo animo ferre videretur: reſpondiſſe memorant optimum Principem, hæc quidem ſibi nota: cùm tamen conſideraret quanta adeò ſibi conceſſa eſſent, malle de jure ſuo decedere quàm Sanctæ Eccleſiæ contentionem ac litem movere, aut creare incommodum*; digna quidem Chriſtianiſſimo ac maximo Rege ſententia. Qua tamen interim demonſtretur, non eſſe ſemper pro vero innatoque Eccleſiæ jure reputandum id quod ea egerit, habuerit, decreverit, tacentibus Regibus: ſed diligentiſſimè ſecernenda, quæ à Chriſto conceſſa ſint, ab iis, quæ Regum autoritate, conſenſu, permiſſu, conniventia, ſilentio denique geſſerit aut habuerit.

Quod itidem uſu venit in Eccleſiaſticis rebus quas ſæpè videmus Regibus attributas, ſic Imperatores id ſibi ſexto etiam ſæculo, & Gregorii Magni tempore vindicabant, ut nemo in Cathedra Petri etiam electus ſederet, niſi qui ipſis probaretur. Sic in Epiſcopatus omnes Reges Franci, primæ quoque Dynaſtiæ tempore, atque aliarum gentium Reges, id ſibi juris tribuebant, ut nonniſi eorum voluntate ac juſſu Epiſcopi fierent, eòque res devenit ut edita formulâ à ſe deſignatis prædicationis munus injungerent ac Pontificalem in nomine Dei committerent dignitatem: eos denique à Metropolitanis, cæteriſque Epiſcopis benedici præciperent:

(a) Innocent. III. *Epiſt.* ad Sim. Com. Montfort Du Ch. T. V.

(b) Teſt. de S. Louis rapporté après l'Hiſtoire de Joinville, & ailleurs.

rent : ſic denique à tot ſæculis, tot præbendas, tot Eccleſiaſticas dignitates, tot alia Beneficia cum cura & ſine cura, vel regalium, vel alio quocumque nomine pleno etiam jure conferunt. Non ideò adverſarii hæc omnia eſſe innata per ſe, uno verbo ab Eccleſia manâſſe decernent. Ac tamen ſi nullæ conceſſiones producuntur valere tamen ea omnia ex conſenſione tacita facilè demonſtrabunt, quid ita ? Quia ſcilicet ipſa rerum natura docet Eccleſiaſtica nonniſi per Eccleſiam haberi poſſe, Sic ubi Eccleſia feudos adimit, concedit, aut aliud quid ex civili poteſtate decerpit : ea civilis poteſtatis conſenſione ſaltem tacitæ accepta referemus.

Sanè paſſim occurrit in Imperatorum, Regumque autenticis & capitularibus, ut qui hæc & hæc fecerit, ſacro ordine deponatur, excommunicetur, in pœnitentiam redigatur, quæ haud minùs intelligimus Canonum autoritate fieri ; tametſi non id ſemper expreſſum eſt.

Multa etiam à Regibus de Eccleſiis ordinandis edita ſunt, quæ in Canonibus vix ac ne vix quidem invenire poſſumus : conſenſu Eccleſiæ valere facilè intelligimus.

Sit etiam id exempli cauſa poſitum. Decernit ita Carolus Calvus, *hac ſi quis trangreſſus fuerit, anathematis vindicta feriatur, & Comitis diſtrictione conſtringatur* : Quæ uno licèt tenore poſita, tamen ad ſuos fontes quæque revocamus ; ſic cùm Pontifices eodem contextu Eccleſiaſticis civilia miſcent, ſanè meminerimus haud minùs ſecernenda eſſe, quæ ipſis pro ſeſe competant, ab iis, quæ à civili poteſtate mutuantur.

Nempè utriuſque poteſtatis ſancta Societas poſtulabat, ut altera alterius munia in ſpeciem uſurparet eo jure, quo amici amicorum rebus utuntur, his certè omnibus communi ſocietate & conſenſione valituris quo ſpectans Sanctus vir Petrus Damiani Cardinalis, Epiſcopus Oſtienſis, hoc à nobis jam commemoratum tradidit : *Quod mutuæ caritatis glutino & Rex in Romano Pontifice, & Romanus Pontifex inveniatur in Rege*, ac poſteà, *caterum Pontifex delinquentes cum cauſa dictaverit, forenſi lege coërceat ; & Rex cum ſuis Epiſcopis ſuper animarum ſtatu prolata ſacrorum Canonum autoritate decernat.* Quæ quidem mirè congruunt cum his quæ de Conciliis Lateranenſibus III. & IV. diximus. Quo enim jure Reges ex Canonibus ſuper animarum ſtatu toties cum Epiſcopis decreverunt, eodem jure Pontifices in Conciliis Lateranenſibus III. & IV. ſuper temporalia cum Regibus Synodo adhæreſcentibus atque præſentibus ex legum autoritate decreviſſe vidimus. Reliqua hujus loci verba ex antedictis repetat, cui hæc recolere eſt animus. Hìc tantùm volumus ; ut cum ſummo viro & Pontificia ab Regiis diſtinguantur officia, & liquidò appareat. Sic Regem inter & Pontificem conſentire, ut ſi quid alter ex altero uſurpârit. id ambobus volentibus conſenſione mutua, tacita vel expreſſa factum, neutri fraudi eſſe poſſit.

Hoc Societatis ac mutuæ amicitiæ jure Lucius III. capite *ad abolendam* de Hæreticis ſtatuit *ut Comites, Barones, Rectores, & Conſules Civitatum & aliorum locorum, niſi requiſiti Eccleſiam adjuvent contra Hæreticos, honore quem obtinent, ſpolientur, neque ad alios aſſumantur.*

Hoc jure vel nullo Bonifacius VIII. Cap. *Felicis de pœnis in ſexto* in eum qui Cardinalem fuerit hoſtiliter inſecutus hæc ſtatuit : „ ut ſit infamis, „ diffidatus, bannitus, inteſtabilis, ab

„ omni ſucceſſione repulſus dentur cunc„ ta ejus ædificia in ruinam : nullus „ ei debita reddere, nullus reſpondere „ in judicio teneatur, bona ejus fiſ„ co vel Reipublicæ Dominio appli„ centur, neque eorum filiis aut ne„ potibus ulla unquam pateat janua „ dignitatis aut honoris Eccleſiaſtici, „ vel mundani, nullus aditus ad le„ gitimos actus. „ Tot merè temporalia ſi in Eccleſiæ ac Pontificum poteſtate ſint, eò tantum nomine, quòd Eccleſiæ ſint utilia ; utilitas Eccleſiaſtica numquam deerit, qua Pontifices ſemper & ubique inconſultis etiam invitiſque Principibus de temporalibus decernant, atque abſolutè regnent ; quod, nec ipſe credo, Bellarminus dixerit, quare eſt neceſſe aſſentiantur omnes hæc decreta, quatenùs de temporalibus ſtatuunt, non aliter valere poſſe, quàm conſenſu Principum tacitò vel expreſſò, prælatámque ſemel à Conciliis III. & IV. Lateran. lucem ſequi omninò nos oportet.

Hæc ad Canones Conciliorum Lateran. III. & IV. ex Lateranenſis III. luculenta interpretatione aliiſque momentis dicenda habebamus.

CAPUT VI.

De FREDERICO II. *depoſito, ſub* GREGORIO IX. *acta : Excommunicatus : deindè depoſitus, à Sancto Ludovico & Gallis pro Imperatore eſt habitus. Concilium Oecumunicum à Gallis requiſitum : à Gregorio IX. Romam convocatum.*

DEvenimus ad Frederici II. depoſitionem, atque hanc primam invenimus in Concilio œcumenico promulgatam, quo nomine dignam arbitramur quàm diligentiùs conſideremus, ſed primum ſunt exponenda, quæ anteceſſerunt.

Quod ergò Imperator Fredericus II. voto, juramento, ac pœna excommunicationis ultrò ſuſcepta ad ſacrum bellum obſtrictus, nec promiſſis ſteterat, & Chriſtianos ea ſpe magna conatos, ac poſteà deſtitutos in gravia incommoda conjecerat, Gregorius IX. anno 1228. eam dixit ſententiam, quam ſuprà alia occaſione retulimus. (a) *Imperatorem Fredericum excommunicatum quamquam inviti publicè nunciamus & mandamus ab omnibus arctiùs evitari : contra ipſum, ſi contumacia ejus exegerit, graviùs præceſſuri.* Sic nominatim excommunicabat, graviùs aliquid, depoſitionem nempè excommunicationi additam intentabat : nondùm deponebat.

Cùm autem Fredericus Reges ac Regna, præſertim verò Anglos recenti ſervitute per Joannem ſine terra Romano Pontifici (b) abſtrictos, eaque re indignatos adversùs Romanam curiam, quibus poſſet clamoribus concitaret, ac Romanæ Eccleſiæ Civitates invaderet, Gregorius quoque altiùs inclamavit, datiſque ad Romanum ſuum ad Francos Legatum litteris mandat, quatenùs per terram legationis ſuæ : „ hæc ſo„ lemniter prædicans Chriſti fidelibus „ eos inducat, ut pro ſtatu fidei & „ Religionis obſervantia ſtent ex ani„ mo tanquam proſequentes ſinguli pro„ prium intereſſe.

Tunc ea contigerunt quæ ſunt alia occaſione à nobis ſcripta paucis, (c) & à Matthæo Pariſienſi ejus ævi ſcriptore fusè memorata.

Eo-

(a) Vide ſuprà Lib. I. Ch. XXVIII. *Epiſt.* 9.
(b) *Matth. Par.* ibid. pag. 349. *Epiſt.* 3. ad Rom. Franc. leg. Tom. II. 1. p. pag. 316.
(c) Ibid. ſup. Lib. V. Cap. 28.

Digitized by Google

Eodem anno Fredericus Imperator, mare Mediterraneum ingreſſus, ut Domino peregrinationis votum perſolveret apud Achon, applicuit venientes ei obviam Clerus terræ (a) *& populus, cum magno honore, ut tantùm decebat virum, illum receperunt: verumtamen quoniam noverant eum à Papa excommunicatum, non ei communicaverunt, in oſculo, neque in menſa, ſed conſuluerunt, ut Domino Papæ ſatisfaciens rediret ad Sanctæ Eccleſiæ unitatem. Templarii verò & Hoſpitalarii in adventu ejus flexis genibus adoraverunt eum, genua ejus deoſculantes, & omnis fidelium qui aderat exercitus glorificabat Dominum in adventu ipſius, ſperantes quòd per eum ſalus fieret in Iſraël.* Ergò Imperatorem ut excommunicatum habebant & à communione ejus abſtinebant in oſculo, & in menſa, ut jam ſuprà diximus, cæterùm ut Imperatorem honorabant.

Parebant etiam, eumque ut Ducem ſequebantur, Principes & Rectores exercitûs Chriſtiani, Dux ſcilicet Lemburgenſis, Patriarcha Hieroſolymitanus, Archiepiſcopi Nazarenſis, Cæſarienſis, Narbonenſis, Epiſcopi Vintonienſis & Exonienſis ac Magiſtri hoſpitalis, ac Teutonicorum qui omnes Eccleſiaſtici æquè ac Laïci præparatis omnibus ad progrediendum neceſſariis proceſſerunt feliciter, prævio Imperatore & apud Jopten proſperè pervenerunt.

Pergit Hiſtoricus. (b) *Anno 1229. Papa Gregorius nimis moleſtè ferens, quod Romanorum Imperator excommunicatus, & rebellis ad terram Sanctam tranſierat de illius pœnitentia deſperabat. Decrevit ergò eum, quem contumacem vidit, & rebellem ab Imperiali faſtigio depellere, & alium quemlibet filium pacis, & obedientiæ loco ejus ſubrogare.*

Intereà Geraldus Patriarcha Hieroſolimitanus, datis ad univerſos Chriſti fideles litteris, de Frederico multa conqueritur: (c) at nihilominùs ubique Imperatorem appellat.

Anno 1239. (d) *Videns Dominus Papa robur & conſtantiam Imperatoris nondùm enervatam ſibi & Romanæ Eccleſiæ nondùm incurvari. Miſit per totam Alemaniam Prælatis magnificis, & aliàs manentibus Epiſtolas prolixas, commonitorias, & præcipit diſtrictè, ut omnes inſurgerent in Imperatorem Deo, & Romanæ Eccleſiæ rebellem.... abſolvit etiam omnes qui eidem fidelitati juramento tenebantur adſtricti.* Hæc Matthæus Pariſienſis parum Pontifici ceſſiſſe memorat. Quas cauſas attulit, referre non libet, nec niſi neceſſaria memoramus. (e) Extat ea depoſitionis ſententia in Conciliorum voluminibus ubi iteratâ excommunicatione, ſic legitur: „Omnes qui ei fidelitatis juramento tenentur, decernendo ab obſervatione „juramenti ejuſmodi abſolutos, & firmiter prohibendo, ne ſibi fidelitatem „obſervent, donec fuerit vinculo excommunicationis adſtrictus,„

Nec tamen dixerit depoſitionem per ſe, cum excommunicatione connexam, cùm Fridericum vinculo excommunicationis adſtrictum, prohibente nemine ne ipſo quidem Pontifice regnâſſe videamus, ſed ipſe ſententiæ ſuæ, quem vellet adhibebat modum.

Alio dato Diplomate ait Fredericum aſſeruiſſe hæreſim, dum conſtanter (f) *proponeret*, inquit, *quod per nos tanquam per Chriſti Vicarium excommunica-*

 tionis

(a) *Matt. Par.* 1228. p. 351. (b) Ibid. pag. 253.

(c) Ibid. pag. 259. (d) Ibid. pag. 516. (e) *Greg. IX. Epiſt.* II. Tom. p. 329. (f) *Epiſt.* 12. Ibid. 348.

tionis vinculo adſtringi non potuit, quod autem negaverit paſſim ſe potuiſſe deponi, hæreſi non imputatur, adeò hæc diverſa auctoritate conſtant.

Intereà illa contigit memorabilis ad Regem S. Ludovicum & Francorum Baronagium de Roberto Regis fratre ad imperium eligendo Gregorii IX. Legatio Franci pro Regni Francici nobilitate, ac domûs Regiæ dignitate magnificè multa: cæterum quod ad rem noſtram attinet reſponderunt *ſi Fridericus ab apice Imperiali, meritis exigentibus, deponendus eſſet, non niſi per generale Concilium caſſandus judicaretur.* Matthæus (a) Pariſius memorat addidiſſe eos, *inſontem ſibi videri adhuc Fridericum neque quid ſiniſtri in eo viſum vel in fidelitate ſæculari, vel fide Catholicâ miſſuros ad Imperatorem qui quomodò de fide* Catholica ſentiat diligenter tum ipſum, imò etiam ipſum Papam ſi malè de Deo ſenſerit uſque ad internecionem perſecuturos, quæ quidem non probamus omnia, ſed referimus atque ab Hiſtoricis recenſita percurrimus.

Credibile eſt Gregorium ex Francorum reſponſione permotum, ut Concilium Oecumenicum convocaret. Certum quidem eſt Romam ab eo Pontifice fuiſſe convocatum, Fridericus Epiſcopos multos etiam Gallicanos ad Sedem Apoſtolicam ex obedientia properantes cepit, qua de re graviter conqueſtus eſt S. Ludovicus, data ad Fridericum Epiſtola, interim ad eum ſcribit ut ad Imperatorem, ejuſque Imperium cum Francico Regno conjunctiſſimum agnoſcit. Quantumvis Fridericus à Gregorio IX. fuiſſet anathemate & depoſitione perculſus. Addit *Praneſtinum Epiſcopum & alios Legatos Eccleſiæ in præjudicium veſtrum volentes ſubſidium noſtrum implorare manifeſtè repulimus, nec in Regno noſtro contra Majeſtatem veſtram potuerunt aliquid obtinere.* De Epiſcopis ſuis hæc ſignanter notat: *Nam ſicut ex eorum litteris manifeſtè didicimus nihil contra Imperialem Celſitudinem excogitaverant, etiamſi ſummus Pontifex fuiſſet ad aliqua minùs debitè proceſſurus.* Hæc ſenſerunt de Imperatore depoſito Epiſcopi Gallicani; Hæc ſenſit Rex, quo nullus unquam ſanctior, nullus ſapientior, aut fidei Apoſtolicæ obedientior.

(a) *Matt. Par.* ibid. p. 317.

CAPUT VII.

Quæ ſub INNOCENTIO *quarto* GREGORII IX. *ſucceſſore geſta: Concilium Lugdunenſe* II. *in eo acta: atque ex his ut ante dictis argumenta contra nos.*

GRegorio mortuo ad Innocentium IV. habendi Concilii cura tranſmittitur. Is igitur anno 1245. Concilium convocat Lugdunum; hac, inter alias, causâ memorata, *nec non pro negotio quod inter Eccleſiam & Principem vertitur, Reges terræ Prælatos Eccleſiarum & alios mundi Principes duximus advocandos*; ac poſteà, *nos dictum Principem in prædicatione noſtra citabimus, ut per ſe*, vel *per ſuos nuntios in Concilio celebrando compareat, reſponſurus nobis & aliis, qui aliquid contra ipſum duxerint proponendum.*

Miſit Fridericus procuratores ſuos, (b) qui primùm dilationem peterent, mox ad futurum Pontificem & Concilium futurum generalius appellarent. Atque Dominus Papa reſpondit quod illud erat Concilium generale; quia tam Principes ſæculares quàm Clerici ad illud fuerant invitati, ſed omnes, qui in juriſdictione Imperatoris fuerant, ad illud eos

(b) *Matt.* p. 666. brevis nota eorum quæ in Concilio geſta.

eos accedere non permiſit, propter quod appellationem non admittebat. Prolata ſententia eſt in hanc formam: *Innocentius Epiſcopus, ſacro præſente Concilio, ad rei memoriam ſempiternam* (mox relatis Friderici criminibus, atque allegata clavium poteſtate: addit) *memoratum Principem ſuis ligatum peccatis, & abjectum, omnique honore ac dignitate privatum à Domino oſtendimus ac denuntiamus; & nibilominùs ſententiando privamus*, tum abſolvit à fidelitatis juramento ſubditos & qui pareant vel faveant vinculo excommunicationis adſtringit.

Poſteà *Dominus Papa & Prælati aſſiſtentes Concilio*, (a) *candelis accenſis in dictum Imperatorem Fredericum, qui jam Imperator non eſt nominandus terribiliter, recedentibus & confuſis ejus procuratoribus, fulgurârunt*.

Hinc argumenta congerunt, depoſitum Imperatorem virtute clavium, idque præſente Concilio generali adfuiſſe Principes cum Epiſcopis: reclamâſſe neminem, quin ab ipſo Frederico agnitam Eccleſiæ poteſtatem cùm ab hoc Concilio ad futurum Pontificem & futurum Concilium appellant. Agnitam etiam expreſſiſſimè à Francis quos antiqui juris retinentiſſimos fuiſſe jactamus; cùm etiam ipſi reſponderint, id quod ſuprà vidimus, ſi Fridericus *deponendus eſſet, non niſi per generale Concilium caſſandus judicaretur*: Quo reſponſo fateantur Imperia ſubjici Eccleſiaſticæ poteſtati; neque enim referre multi Concilione an Papæ ſubſint, quæ ſua jam arce dejecta ſint.

(a) *Matt. Par.* 672.

CAPUT VIII.

Solutio objectorum præcedentis Capitis: duo quædam notatu digna: Depoſitio edita ſacro præſente Concilio non ſacro approbante Concilio, ut ſolet.

Hæc nos ex geſtis facilè explicamus.

PRimùm ergò obſervari volumus in rei geſtæ ſerie, quàm diligentiſſimè deſcriptam habemus, enarrari quid Pontifex, quidve alii dixerint. De nulla autem alia re tractatum videmus quàm de Friderici ſceleribus, decretiſque in eum latis de his quæſitum, deliberatumque eſſe, an autem datum Eccleſiæ à Chriſto ſit ut Reges deponeret ne inquiſitum quidem fuiſſe, neque quidquam ea de re dictum: neque hîc in tanta Synodo neque alibi uſquam; quod tamen vel ſemel fieri oportebat.

Secundò notamus ſingularem formulam *Sacro præſente Concilio*, & quidem ille Theologiæ Profeſſor Anonymus qui adversùs declarationem Cleri Gallicani edidit reſponſionem Hiſtorico Theologicam hæc ſcribit: *Innocentius in publico totius orbis Chriſtiani Univerſali Concilio ipſoque approbante Fredericum Regno privat.* Vide quàm oſcitanter hæc legant vel mala fide referant, qui noſtra oppugnent: cùm tantùm interſit an quid fiat duntaxat, *ſacro præſente Concilio*, an etiam *ſacro approbante Concilio*: Nos autem advertimus paſſim quidem in Conciliis, ubi adeſt præſens Pontifex, edi decreta ejus nomine,

Digitized by Google

mine, ſed ubique adſcriptum ſacro approbante Concilio: vel aliquid ejuſdem roboris. In hac etiam Synodo, celebrata hæc formula eſt. Et de uſuris quidem capite xiij. *præſentis Concilii approbatione ſancimus.* Et *ejuſdem Concilii auctoritate firmiter inhibemus.* Et Cap. xvij. *definientes ſacro approbante Concilio, communi Concilii approbatione ſtatuimus.* Quin etiam more majorum in hoc quoque Concilio vidimus ab omnibus Epiſcopis ſententiam excommunicationis pronuntiatam fuiſſe. At is qui reliqua omnia *ſacro approbante Concilio* decernit Pontifex ſententiam in qua depoſitio ſancita eſt *ſacro* tantùm *præſente Concilio dictat.*

Et quidem interſerit hoc à ſe decretum eſſe cum fratribus, & ſacro Concilio, deliberatione præhabita diligenti. Aliud autem eſt cum Epiſcopis deliberâſſe, & eorum conſilia exquiſiiſſe: aliud Concilii autoritate atque approbatione decretum aliquid eſſe.

Ne verò arbitremur ideò illa formula Pontificem pronuntiâſſe, quod Imperatoris depoſitionem tanquam rem maximam ſuæ auctoritati poteſtatique reſervaret. Ecce enim excommunicationem more majorum cum ſacro Concilio, ſuiſque Coëpiſcopis pronuntiat. Quæ tamen ſententia eò eſt gravior, majoriſque poteſtatis, quò Regno Cœleſti quàm terreno privari gravius eſt, ac luctuoſius, & tamen in Conciliis paſſim communi Patrum decreto atque approbatione anathemata promulgantur, communi decreto Epiſcopi deponuntur, quorum depoſitio pro ſpiritualis poteſtatis amplitudine majorem in Eccleſia poteſtatem requireret, quàm Laïcorum quorumcumque, communi denique decreto fidei dogmata ac Symbola, ſacrique Canones promulgantur, quo nihil eſt in tota religione majus aut gravius, cùm igitur Eccleſiaſtica omnia quanticumque ſint ponderis communi auctoritate ac ſacro approbante Concilio promulgentur. Quæ præſente tantùm Concilio fieri dicuntur, habere ea non debemus pro Eccleſiaſticis.

Certè docent Patres, ac Theologi confitentur quæ verè Eccleſiaſtica ſint, atque à Chriſto tradita ea quidem in Petro & ſucceſſoribus eminere: Cæterùm ad omnes manare Epiſcopos, atque Epiſcopatu toto unam eſſe poteſtatem. Nihil enim Papæ attributum quod non ſub ipſo & cum ipſo facere ac decernere Epiſcopi poſſint; rurſus ergò teſtantur Pontifices, non eſſe Eccleſiaſticam Principes deponendi poteſtatem quam ſoli exerceant.

CAPUT IX.

De ſtatu Imperii Romano-Germanici quædam quæ ad objectorum ſolutionem ſpectant.

Tertiò notamus revera Imperatores Germanos, ſeu Romano-Germanicos ea conditione fuiſſe, ut Romani Pontifices exiſtimarent præter illam poteſtatem, quàm à Chriſto haberent in omnem animam Chriſtianam, aliquid ſibi peculiaris juris in eos proceſſu temporis quæſitum, & comparatum fuiſſe. Neque tantùm Romanos Pontifices, ſed etiam alios multos in eam ſententiam conſenſiſſe.

Placet colligere hìc paucis, quæ ſparſim ea de re monumenta extent: quorum etiam partem maximam ſuo loco retulimus.

Primum

Primum autem vidimus, quæ Baronio (a) relata ſunt, ut probaret jam pridem ſub Othonibus Imperium Romano-Germanicum, ejuſque Imperatores Romanis Pontificibus ita fuiſſe obnoxios, ut ab eis acciperent, non modò imperium, ſed etiam ſucceſſoris deſignandi poteſtatem. Hoc primum, tum illud conſecutum, ut extinctâ Othonum familia, Romani Pontifices, ſua autoritate deſignarent eos Germaniæ Principes, qui Regem Teutonum eligerent in Romanum poſteà Imperatorem à Romano Pontifice promovendum. Quæ quidem Baronius à Gregorio V. Germano, anno Chriſti 996. circa ipſa initia imperii Romano-Germanici conſtituta eſſe memorat.

Hæc ſi tam vera ſunt, quàm à Baronio magna vi affirmantur, fateri nos oportet, Imperium Romano-Germanicum, ejuſque Imperatores, in ipſa ſua origine Romanis Pontificibus, quoad ipſa temporalia fuiſſe obnoxios.

Non ita multò poſt circa Gregorii VIII. tempora audivimus, quid auctor vitæ Henrici IV. ſcripſerit, nempe ad eum Pontificem à Germanis perduellibus fuiſſe jactatum non decere Henricum IV. tam flagitioſum, plus notum crimine quàm nomine regnare, maximè cùm ſibi regiam dignitatem Roma non contulerit, oportere Romæ ſuum jus in conſtituendis Regibus reddi; providerent Apoſtolicus & Roma ex conſilio Principum cujus vita & ſapientia tanto honori congrueret. Hæc igitur à Germanis Gregorio VII. fuiſſe ſuggeſta narrat coævus Hiſtoricus: *qua ſubreptione diluſum Apoſtolicum ſimul & honore creandi regni, quem ſibi fallaciter obtulerant.* Quæ profectò oſtendunt his jam temporibus, in Romano Pontifice notatum peculiare aliquod jus ad conſtituendum eum Regem qui poſtea Imperator futurus eſſet; atque ad eum poſteà deponendum.

Hunc ad locum pertinet illud ab eodem Gregorio VII. Romanis Imperatoribus poſtulatum, Regiæ fidelitatis ſacramentum, quod memoravimus ſuprà.

Sub Paſchale II. qui Romanus Pontifex à Gregorio VII. eſt tertius ab hujus ævi hiſtorico Gotfrido Viterbienſi relata hæc ſunt, tamquam à Romanis Pontificibus dicerentur:

Imperium dedimus, tu pauca dediſſe videris.
Imperio noſtro Cæſar Romanus haberis.

Hinc profectum illud quod ex Radevico retulimus de Imperatore Lothario Saxone inſcriptum Lateranenſi Palatio:

Rex venit ante fores, jurans prius urbis honores.
Poſt homo fit Papæ, ſumit quo dante Coronam.

Huc etiam facit id quod eſt ab Adriano IV. ad Fridericum I. ſcriptum de beneficio, atque inſigni coronæ Imperatoriæ per Pontificem dato: quæ quanquam ab ipſo Pontifice eraſa, & emollita uſque adeò Pontificis animo adhærebant, ut poſtea rurſus ad Fridericum ſcriberet *datum à ſe imperium atque auferri poſſe, à quo datum eſſet.*

Id paſſim fuiſſe creditum, teſtatur paulò poſt in Concilio Turonenſi habita ab

(a) Vide ſup. Lib. VI. c. 38. Var. T. X. ag.

ab Arnulpho Lexovienſi concio, qua, ubi docuit eam quam Fridericus primus Imperator communem cum cæteris Eccleſiæ debebat obedientiam, hæc ſubdit: *Præterea* (a) *ſpecialem cauſam hab t quâ ſanctam Romanam Eccleſiam dominam recognoſcere debet: alioquin manifeſtiſſimè reus ingratitudinis apparere poterit. ſi enim ad veteres recurratur hiſtorias, certum erit prædeceſſores ejus imperium non de alio jure, quàm de ſolâ ſanctâ* Romanæ Eccleſiæ gratiâ percepiſſe, nihil igitur plus juris *vendicare Principes poſſunt, quàm quod in eos contulit dignatio largientis.*

Neque ita multò pòſt Innocentius III. Cap. *Venerabilem*, de electione hæc declarat: *de Electoribus quidem, jus eorum omne ab Apoſtolicâ ſede deſcendere, de electa verò perſona ſi indignè haberetur, eam à Romano Pontifice rejici poſſe, ne Eccleſia Romana idoneo defenſore carere cogeretur*: quæ in gratiam Friderici II. facta & ab eo agnita, ejus deponendi jus Romano Pontifici tribuebant.

Huc accedit, quod jam pridem Romanis Pontificibus ab Imperatoribus id præſtitum fuerat juramentum, quod fidelitatis fuiſſe Romani Pontifices poſtea declaraverunt: ſummi certè obſequii fuiſſe nemo diffitetur.

Cùm ergo hæc, & ſibi Romani Pontifices vendicarent, & omnes paſſim pronis animis acciperent, haud abſurdum videbatur dejici imperio poſſe Imperatores, qui erga Pontificem, quo auctore regnarent debito ac jurato officio defuiſſent: quam in ſententiam toto jam orbe vulgatam Lugdunenſes Patres Pontificio honori faventes facilè adductos eſſe nihil mirum eſt.

Quod autem Jus illud quæſitum, & adſcititium Romani Pontifices cum Apoſtolica poteſtate ſedi ſuæ innata pariter exercerent; ſimulque Imperatorem excommunicarent, atque deponerent, excommunicationis quidem Epiſcopi ut participes clavium pro antiquo jure ac more ſe ſocios adhibebant; depoſitionem verò, in qua jus ſibi nullum, neque innatum neque quæſitum vendicarent, nolebant à ſe aut pro poteſtate decretam aut approbatione ſolemni firmatam, ſed tantùm, quod res erat præſentes eſſe ſe; atque etiam in Concilium adhibitos fatebantur. Quo ritu aliquid quod verè eſſet Eccleſiaſticum ab Epiſcopis geſtum nemo unquam in Conciliorum actis oſtendet.

Neque tamen arbitramur, ſi hæc in Fridericum, ſacro Concilio approbante geſta eſſent; ideo ſtatim rem eſſe confectam, quærendumque ſupereſſet, an ita geſta ſint, ut ſolent ea, quibus certa Eccleſiæ fides, ſummaque auctoritas explicatur, ut dictum eſt ſuprà. Conſentiunt enim Catholici omnes, non ejuſdem eſſe generis quæ in Conciliis etiam Oecumenicis fiunt; quæque expreſſè quæſita, quæ de fide, quæ lato canone ſancita ſunt, magno ab aliis diſcrimine, & tamen hîc maximum eſt cauſæ deploratæ argumentum, quòd Concilium generale non eam ſuſceperit, neque tali facto adſcribi voluerit ſolemnem formulam: *ſacro approbante Concilio.*

Recolique hîc volumus id quod eſt à nobis perpetua rerum ſerie demonſtratum: quæcumque hactenus à Romanis Pontificibus ad deponendos Reges etiam in Synodis ſunt geſta: in iis, Deo ita providente, nunquam, ac ſemel quidem adſcriptum, hæc Patrum conſenſione

(a) Serm. Arnulp. Lex. in Conc. Tur. T. X. Conc. p. 14.

ne, approbatione, decreto geſta eſſe, quæ formula, cùm in cæteris Eccleſiaſticis decretis, Pontifice præeunte perpetua ſolemniſque ſit. Certum eſt hæc quidem, quanquam Petri nomine agi videbantur, longè diſcrimine diſtincta à reliquis, quæ certò, verèque eſſent Eccleſiaſtica.

Ex antedictis ſolvimus, quæ de Francis Imperia Concilio generali ſubjicientibus ſunt objecta, & quidem ſi Franci id vel maximè tertio decimo ſæculo facere incepiſſent, gliſcente imperitia, tamen anteactis ſæculis ſtare nos oportet, quantò magis cùm id nequidem cogitaverint?

Primùm enim ſi quis ſtrictè eorum ad Gregorium IX. de deponendo Imperatore reſponſa perpenderit, inveniet ab iis non abſolutè dictum Imperatorem à Concilio deponi poſſe, ſed ſi exigentibus meritis deponendus eſſet, nonniſi à Concilio generali caſſandum videri: tum etiam illud de Imperio Romano-Germanico dici, quod ſingulari titulo Eccleſiæ obnoxium credebatur, putabantque noſtri tantùm rem qualis eſt depoſitio Romani Imperatoris, qui reipublicæ Chriſtianæ caput haberetur ad Romanam licèt Eccleſiam pertineret, nonniſi exquiſito totius orbis Concilio perfici debuiſſe, aut etiam potuiſſe. Cæterùm Coronam Franciæ nec Papæ, nec Concilio Franci unquam ſubjecerunt. Imò verò non multò pòſt, Bonifacii ſcilicet VIII. tempore, cùm objicerentur eis depoſiti Imperatores, hæc ſtatim reponebant: „ Quod dicitur, „ (a) quòd Papa deponit Imperatorem: „ reſpondeo verum eſſe illum, quem „ ipſe poſuit, quia ab ipſo accepit feu„ dum *& de Friderico II.* diſertè: „ (b) quod autem dicitur de Friderico, „ quem depoſuit Innocentius IV. dico, „ quòd rerum eſt, & de illo Impera„ tore concedo, quòd Papa eſt ejus „ Dominus temporalis, quoniam ille „ Imperator fit per electionem, & à „ Papa confirmationem recipit, & co„ ronam: ſed nihil horum eſt in Rege „ Franciæ „. Hæc noſtri quadraginta circiter poſt Fridericum depoſitum annis facti recente memoria reſpondebant.

Quò etiam pertinebat illud Sancti Ludovici tempore à Francorum legatis dictum Regem Franciæ, quem linea Regii ſanguinis provexit ad ſceptra Francorum excellentiorem eſſe aliquo Imperatore, quem ſola electio provehit voluntaria. Quantum autem noſtri ab eo abſuerint, ut Coronam Franciæ ulli alteri, quàm Deo *ſubditam eſſe vellent*, *Bonifaciana*, quæ jam retulimus geſta demonſtrant.

(a) Tract. Joan. de Paris, Reg. & Papæ C. 15.

(b) Quæſt. de poteſt. Pap. ad 3. arg. ibid. p. 188.

CAPUT X.

Conſtantienſia & Baſilienſia decreta: SIGISMUNDI *Imperatoris in Synodo Conſtantienſi Imperiale decretum: ejuſdem Imperatoris de Romano-Germanici Imperii Principibus Declaratio.*

FAcile eſt ex antedictis, Conciliorum Conſtantienſis & Baſilienſis, ea quæ objiciunt, decreta explicare: pari enim ratione dicimus, ſi quid ibi à Patribus de pœnis temporalibus decernatur, id fieri conſenſu Principum, qui ex toto orbe Chriſtiano per Legatos ade-

rant: eoque jure quo Eccleſia ad temporales pœnas inferendas, Principum Conſtitutionibus adjuvatur.

Id verò ex ipſo Conſtantienſi Concilio ſatis conſtat. Anno enim 1417. Seſſ. XIV. decretum legimus hoc Titulo, *quòd Imperator det operam, ut ſit tutum Concilium*. Sic autem decernit: (a) *Sacroſancta Synodus exhortatur Invictiſſimum Principem Dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ Regem, quatenus placeat patentes litteras ſub ſua majeſtatis ſigillis dare, & omnibus Principibus, Vaſſalis & ſubditis ſacri Imperii & præſertim civilibus & incolis præcipere & mandare, quòd manu tenebunt & defendent prædictum Concilium quandiu duraverit, utque Imperiali Banno ſubſint, ſint infames, nulla ad dignitatem porta, feudiſque priventur ſi ſecùs fecerint, quæ ad Eccleſiaſticam dignitatem* & utilitatem maximè pertinentia, ſi per ſeſe ſancta Synodus decernere potuiſſet, non erat cur à Rege requireret.

Quà de re Rex decernit his verbis: *Qui ſtatuit terminos gentium ſecundùm numerum Angelorum, & utrorumque miniſteria ordine miro diſpenſans, ſicut choros Angelicos variis dignitatibus mirabiliter inſignivit, ſic & Eccleſiam adhuc militantem in terris diverſis tam ſpiritualium quàm temporalium diſtinxit titulis poteſtatum, ut pulchra fidelibus & infidelibus terribilis apparens, ut caſtrorum acies ordinata procedat.* Quæ temporalium & ſpiritualium diſtinctione ex jure divino explicata, temporales pœnas ipſe decernit utilitati Eccleſiaſticæ ſervituras. At ſi has Eccleſia per ſeſe inferre potuiſſet, diſtinctionem vanam, neque ex jure divino Imperator explicâſſet, neque ſancta Synodus recepiſſet.

(a) T. XII. Conc. p. 115.

Per ea tempora Fridericus Dux Auſtriæ Gregorium Epiſcopum Tridentinum ejus Civitatis aliorumque locorum poſſeſſione dejecerat. Res ad Imperatorem delata per Epiſcopum; Dux Epiſcopo reſtituere juſſus Imperatoris juſſis non ſtetit; Seſſione 28. Epiſcopus poſtulat à Concilio Conſtantienſi monitorias litteras, quibus Dux bonis occupatis cedere cogeretur ſub pœnis in conſtitutionibus Caroli IV. Imperatoris editis aliiſque gravioribus. Eadem Seſſione 28. dat Synodus monitorium, quod declarat Fridericum Ducem incidiſſe in pœnas *privationis feudorum & inhabilitationis in Conſtitutione Carolina contentas*, addito anathematis vinculo. Non ergò has pœnas per ſe decernit, ſed Principum adjuta Conſtitutionibus.

Multa ſanè decreta ſunt à Principibus adversùs eos, qui in hæreſi obſtinatè permanſerint, quique in excommunicatione ſorduerint; ea verò legimus in Conſtitutione Friderici II. memoratâ ſuprà, eademque ab aliis poſteà Principibus decrêta, confirmata, amplificata ſunt; quibus adjuta Synodus Conſtantienſis decernit contumaces adversùs Eccleſiam *ſpiritualiter & temporaliter* puniendos, ut eſt in decreto, *contra invaſores accedentium & recedentium à Concilio*, & in *monitorio contra Philippum Comitem virtutum.*

Quo etiam in fonte manavit id quod eſt à Martino V. ſacro Conſtantienſi Concilio approbante editum in Bulla *inter Cunctas*: adverſùs Wiclefi, Huſſique deffenſores: nempe „ut quacunque dignitate præfulgeant, etiamſi „Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, Regali, Reginali, Ducali in eos „ab Epiſcopis, atque inquiſitionibus „hæreticæ pravitatis, inquiratur: ab

„iiſ,

,, iiſque pro excommunicationis, ſuſ-,, penſionis interdicti, nec non priva-,, tionis dignitatum, perſonatuum, & ,, officiorum, aliorumque beneficio-,, rum Eccleſiaſticorum, ac feudorum, ,, quæ à quibuſcunque Eccleſiis, Mo-,, naſteriis, ac aliis locis Eccleſiaſticis ,, obtinent, ac etiam bonorum, & ,, dignitatum ſæcularium, ac gra-,, duum, ſcientiarum, quarumcunque ,, facultatum, & per alias pœnas ,, ſententias, & cenſuras Eccleſiaſticas ,, ac vias, & modos, quos ad hoc ,, expedire viderint,,. Quæ conglobata licèt, quis non videat jure ta-,, men diverſiſſimo decerni, nec ab eodem fonte manare, confusèque dicta, tamen congruè aptèque ſingulorum ratione habitâ, intelligi exercerique debere? Quis enim cùm audiat eodem tenore intentari privationem bonorum ac dignitatum ſæcularium, ac graduum ſcientiarum quarumcunque facultatum? Quis, inquam, cùm hæc audiat colligata, ideò putet ab iiſdem inquiſitoribus, dignitates omnes, etiamſi Deo placet, Regiam pari jure tolli poſſe, ac Doctoratum, Baccalaureatum & Magiſterium artium? Quare hæc omnia conglobatim licèt dicta, atque congeſta, tamen diligenter ſecerni oportere, luce eſt clarius.

Ac ſi vel maximè hujus vi decreti etiam Regna tolli poſſunt quis vetet intelligi de iis Regnis, quæ ſunt feudi Eccleſiaſtici, cùm expreſsè dicatur tolli quidem feudos, ſed eos, qui à quibuſcunque Eccleſiis, Monaſteriis, ac aliis locis Eccleſiaſticis obtinentur.

Vel decretum Seſſionis XVIII. audiamus contra invaſores Eccleſiaſticæ libertatis, atque ditionis, ibi inveniemus inter bona Eccleſiaſtica quæ occupata reddi debeant, bis terque recenſeri, *Regna, Provincias, Comitatus, Dominia, Territoria, Civitates.* Neque immeritò cùm regna utriuſque Siciliæ, Sardiniæ, Corſicæ, ad Eccleſiæ Romanæ feudum certa poſſeſſione pertinere conſtet: ut alia Regna omittamus, quæ ſe ultrò conditioni ſubjecerint, atque etiam Imperium Romano-Germanicum, quod eodem, vel ſimili jure habere pertendunt; ut profectò nec mirum eſſet, ſi in Concilio Conſtantienſi, privati fuiſſent Reges, qui amplexi hæreſim, juratam Eccleſiæ Romanæ fidelitatem ejuràſſent, ut autem eodem jure Franciæ, aut Caſtellæ, quo Sardiniæ aut Corſicæ Regna adimantur, neque quis animo cogitare, neque Conſtantienſi Concilio ſine gravi contumelia tribuere poſſit.

Hæc ergo conglobatè licèt, confusèque dicta: valeant aptè, congruè, diſtributivè, reſpectivè ſuoque ordine, ac modo; neque omnia eodem jure conſtare, aut cum poteſtate Clavium conjuncta eſſe intelligantur, ſed adhibita diligenti cautione ad ſuos fontes quæque revocentur.

Quò itidem ſenſu decretum fuerit, ut qui Sigiſmundum Romanorum Regem ad Hiſpaniam pacis Eccleſiaſticæ cauſâ profecturum impediant quacunque dignitate, aut Eccleſiaſtico beneficio, ſecularive priventur. Quatenus ſcilicet eæ dignitates, ea beneficia, Eccleſiæ ſint, vel innato, vel acquiſito jure.

Idem dicimus de Conſtitutione ejuſdem Concilii Seſſionis XXXIX. cui eſt Titulus: *Proviſio adverſùs futura ſchiſmata*, qua Bonifacii VIII. Conſtitutio, *felicis*, à nobis ſuprà memorata adversùs eos extenditur, qui *Imperiali, Regali, Pontificali, vel alia quavis Eccleſiaſtica, aut ſæculari præfulgeant dignitate:* quæ ita intelligan-

tur, primum ut temporalia ad conſenſum Principum referantur; tum ut non omnia omnibus, ſed ſingulis, quæ ſingulis ſint congrua, applicentur.

Nec alio ſenſu valent, eaque eodem modo à Concilio Baſileenſi, ſeſſione IX. decreta ſunt ſub *pœna excommunicationis & privationis dignitatis cujuſlibet Eccleſiaſticæ aut mundanæ*. Neque enim illis Conſtantienſibus, Baſileenſibuſque formulis uſquam exprimitur hæc temporalia ad Eccleſiaſticum ordinem auctoritate clavium ac jure divino pertinere, de quo uno litigamus: ac facilè intelliguntur privari dignitate, etiam mundana, eos in quos ſibi tale jus Eccleſia comparavit.

Et quanquam Eccleſia Catholica, ſeu Concilium generale eam repræſentans, nullos per ſe feudos, nullas ejuſmodi res obtinet: ſacræ Synodi Conſtantienſis, ac Baſileenſis eo jure quo ſe in Romanum Pontificem, alioſque Prælatos jura obtinentes pollere intelligebant de iis quoque decrevêre.

Novo id exemplo in his Conciliis factum eſt, confiteor, neque mirum hæc, quæ nullatenus ad fidem perpetuamque morum doctrinam, ſed ad variabilem diſciplinam pertinent, variè tractata, ordinata, adminiſtrata fuiſſe.

Qui ergo hæc Conſtantienſia & Baſileenſia tanto ſtudio inculcant, jam credo ipſi intelligunt nihil hæc ad noſtram quæſtionem pertinere: velimque meminerint, qua defenſione à Concilii Conſtantienſis ſeſſione 4. & 5. tutos ſe eſſe putent. Nempe lata hîc tam clara, tam firma de Conciliorum ſuperiotate decreta, ſic elevare ſolent, quod Concilium Seſſ. 4. *non tractet* (a) *ex propoſito aut quæſtiones fidei, nec intendat ibi dogmata fidei ſtatuere aut hæreſes vel errores damnare: neque id decretum fecerit per modum definitionis: quia non additur ita ſecundùm fidem Catholicam eſſe tuendum: nec dicitur anathema, contrarium ſcientibus, ac docentibus.* Hæc autor doctrinæ Lovanienſium ex Joanne Viggers: (b) hæc Bellarminus & alii ſcribunt, Melchiorem Canum ſecuti, cujus hæc verba ſunt: *Si quis, tradita in ſeſſione 4. Concilii Conſtantienſis, diligenter expendat, inveniet ea non formam habere decreti, quo videlicet aut fideles obligentur aut contrarium ſentientes explodantur.*

Oſtendant has formulas confusè congeſtas *formam habere decreti*: oſtendant in his propoſitum aliquid omnibus ad credendum: oſtendant ſaltem in iis aliquid diſtinctè dictum, quod ad rem noſtram & ad Clavium à Domino conceſſam poteſtatem pertinent. Quod cùm intellexerint nullo modo poſſe fieri, dum hæc profectò objicere pergunt. Nihil aliud quam fucum faciunt, & imperitos ludunt.

Quod ergo ſic argumentatur paſſim Nicolaus Dubois: vel hæc eſſe admittenda, vel Conciliorum Conſtantienſis ac Baſileenſis contemnendam auctoritatem: ne ille ſuo more nugatur, qui contra Theologorum omnium, ſuaque etiam placita, res à Concilio obiter confusè, indiſtinctè, nulla deliberatione dictas, æquiparet iis, quæ à Concilio diſertè dataque opera decretæ, ordinatæ, definitæque ſunt.

Idem Dominus Dubois Synodo Baſilienſi exprobrat, quod de feudo judicare voluerit, prohibitaque ſit ab Imperatore Sigiſmundo: quaſi verò negemus fieri potuiſſe, ut ea Synodus, aliæve inconſultò aliena tractarent, & ab

(a) Doct. Lov. p. 73. 74. ex Joan. Vigger.

(b) *Lib.* 3. de Conc. L. 19. p. 913. L. 5. C. 6.

ab iis vetitæ abſtinerent : ſed quandoquidem hæc objicit, velim, cogitet, quæ à Sigiſmundo in his expreſſa ſint actis : *Palàm ac ſolemniter proteſtati ſumus, quod Archi-principatus, Archi-mareſchallatus, & jus eligendi Romanum Principem à vobis, ac ſacro Romano Imperio immediatè deſcendant, ac in feudum dependeant.* Alia occaſione idem Sigiſmundus ad eandem Synodum Baſilienſem hæc ſcribit : *Notum facimus tenore præſentium univerſis, quod cùm inter alios orbis Principatus ſacrum Romanum Imperium ai.initùs inſtitutum obtinat principatum.* Quæ à religioſiſſimo Imperatore dicta, de Principatibus divinitùs inſtitutis, noſtræ ſententiæ favent, quatenùs autem ad Romanum ſpectant Imperium : Electorumque & aliorum Principum jura ad Imperium revocant, nulla Romanorum Pontificum mentione, vehementiſſimè dicta decretaque videmus. Ex quo appareat in his temporalibus nullo fidei, Religioniſque periculo poſſe quædam à Romanis Pontificibus vendicata, à Romanis Imperatoribus propulſari. Sed hæc quidem parum ad nos, ad propoſitum revertamur.

CAPUT XI.

Concilium Lateranenſe quintum ſub Julio II. De Concilii Tridentini decreto Seſſ. V. Capite decimo-nono de reformatione. Quid noſtri etiam Curiæ Romanæ addictiſſimi ſenſerint.

NE quid prætermittamus, quod Concilii Oecumenici titulo nobis objici poſſit, recenſenda ſunt quædam quæ ſub Julio II. in Concilio Lateranenſi ſub ea formula, *ſacro approbante Concilio*, decreta ſunt : inprimis illud anni 1512. *quo cùm Rex* (a) *Ludovicus* XII. *Regnumque Franciæ, excepta Britannia ac maximè Lugdunenſis civitas Conciliabulo, ut aiunt, Piſano adhæſiſſent* ; conſtat non modò excommunicationem & interdictum pronuntiatum eſſe, ſed etiam ex Lugduno in civitatem Gebennenſem tranſlatas nundinas : ſic bellis flagrantibus, Galliſque abſentibus Julius II. in Lateranenſi Synodo hoſtili animo decernebat. Quæ quidem proferimus in exemplum eorum quæ licèt magno nomine, nimia, & ad terrorem compoſita, atque ut nullo effectu, ita nulla autoritate geſta, nemo cordatior diffitebitur.

Objiciunt Concilii Tridentini Caput *deteſtabilis* de duellis, quod eſt Seſſ. XXV. Caput XIX. de Reform. Imperatores, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites & alio quocumque nomine Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint, eo ipſo ſint excommunicati, ac juriſdictione & dominio Civitatis, Caſtri, aut loci, in quo vel apud quem duellum permiſerint fieri, quod ab Eccleſia obtinent, privati intelligantur, etſi feudalia ſunt, directis dominis ſtatim acquirantur. Hæc conceptis verbis de feudis Eccleſiaſticis decreta favent nobis potiùs quàm nocent, cùm nec tanti ſceleris atrocitate compelli potuerit ſancta Synodus, ut aliquid de feudis decerneret. Interim cùm excommunicationem & feudi privationem pari verborum tenere decernat : hoc exemplo docet optimè à nobis dictum ad diverſiſſimos fontes eſſe revocanda, quæ à ſanc-

(a) Conc. Later. ſub Jul. II. ſeſſ. 3. T. 14. p. 83.

anctis Conciliis perſæpe colligata atque congeſta ſint.

Quod addit ſacra Synodus, *qui verò pugnam commiſerint & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum proſcriptionis ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant.* Id à nobis relatum eſt inter eas cauſas, quibus Franciæ regnum prohibitum ſit ab acceptandis tanti Concilii de diſciplina ac reformatione decretis.

Hæc enim & ſimilia effecerunt, ut anno 1576. (a) ſub Henrico III. in conventu ordinum Blæſis habito, tametſi deputati ferè omnes è conjuratis ſive ex Liga erant, curiæque Romanæ eo nomine addictiſſimi. Concilii tamen Tridentini de reformatione decreta, nonniſi ea exceptione admitterent, ſalvis Eccleſiæ Gallicanæ Libertatibus.

Neque etiam illa ſeſſionis XXV. clauſula in Conſtitutionem Blæſenſem illata eſt, cùm tam multa ex Concilii reformatione petita eò conferrentur.

Quin etiam in ea Congregatione, quæ nomine conventûs ordinum anno 1593. vigente Liga, habita Pariſiis eſt à Duce ſcilicet Meduanenſi convocata: cùm Dux Feriæ, Hiſpanique Concilium recipiendum urgerent, prolati ſunt articuli quibus Franci deterrerentur à Concilii decretis admittendis: quos inter articulos is legitur: *Concilium excommunicat & privat Regem ea Civitate, aut loco, in quo duellum permiſſum ſit: ſeſſ. XXV. addita nota: Hic articulus lædit poteſtatem Regis, qui temporali ſuo ullave ejus parte privari non poſſit, cùm eo reſpectu nullum ſuperiorem agnoſcat, qualiscumque ille ſit.* Quæ juſſu Cardinalis Pellevei, conjuratorum anteſignani, qui ſacro ordini præſidebat, allata: eo tempore, & loco ubi Romana Curia, regnare videbatur, oſtendunt quàm ſit inſitum Francis nequid Eccleſiaſticæ poteſtati in temporalia Juris tribuant.

Sic decreta de Rebus temporalibus à Conciliis etiam Oecumenicis prolata, rata ſunt vel irrita, prout Principum vel conſenſione admittuntur, nil diſſenſione reſpuuntur: nedum ad clavium divinam poteſtatem aut ad fidei invariabilem regulam pertinere poſſint. Atque hæc quidem ſunt quæ ex Conciliis Oecumenicis opponantur, patetque clariſſimè ſacras Synodos de rebus temporalibus nihil auctoritate clavium decreviſſe.

(a) Bochel de Eccl. Gall. libert. lib. 5. c. 44.

CAPUT XII.

Noſtri ſæculi Geſta ultimo loco reſervata. Diſſidium Venetum ſub Paulo Quinto Henrici Quarti Magni operâ compoſitum.

PRiorum ſæculorum geſtis evolutis quæ noſtro ævo noſtraque memoria geſta ſunt ultimo reſervamus loco.

Quod anno 1602. Dux (b) & Senatus reipublicæ Venetorum de bonis immobilibus per Eccleſias ac Monaſteria ſive Senatûs licentia acquirendis quædam judicia, legeſque edidiſſent, & quasdam Eccleſiaſticas perſonas *propter prætenſa crimina carceri mancipâſſent*: Paulus V. die 17. Aprilis anno Chriſti 1606. Pontificatûs 18. monitionem promulgavit, quò Ducem ac Senatum niſi ea omnia certis præſtitutis temporibus revocarent, excommunicatos, civitatem ipſam Venetorum terraſque omnes eorum ditioni ſubjectas Ec-

(b) Monit. Pauli V. Gold. T. III. p. 282.

Digitized by Google

Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſitas nuntiat & declarat.

Statim atque id Breve prolatum eſt ad Epiſcopos ac Prælatos Venetæ ditionis, ad quos directum erat die 6. Maij; prodiit ad eosdem edictum *Leonardi Donati, Dei gratiâ, Venetorum Ducis* nomine, in quo annotamus ea quæ ad quæſtionem noſtram faciunt. Hoc primum; „ nos qui tranquillitatem ac quie„ tem Dominii, noſtro regimini à Deo „ commiſſi ſervare tenemur & autorita„ tem Principis; neminem ſuperiorem „ in temporalibus ſub divina majeſtate „ agnoſcentis debemus tueri: *tum iſta*: „ cùm cognoverimus præfatum Breve „ contra omne jus & æquum emanâſſe; „ & contra ea quæ divina Scriptura, & „ ſanctorum Patrum doctrina ſacrique „ Canones præcipiunt in præjudicium au„ toritatis ſæcularis à Deo nobis traditæ, „ & libertatis reipublicæ noſtræ, cum „ perturbatione tranquillæ poſſeſſionis, „ non ſine omnium ſcandalo promulga„ tum fuiſſe: prædictum Breve non mo„ dò ut injuſtum indebitumque, ve„ rum etiam ut nullum nulliuſque ro„ boris aut momenti nobis habendum „ eſſe non dubitamus; atque ita invalidum, „ irritum & fulminatum illegitimè, & „ de facto nulloque juris ordine ſer„ vato; ut ea remedia adhibenda non „ duxerimus quibus majores noſtri & „ alii ſupremi Principes uſi ſunt cum „ Pontificibus, qui poteſtatis ſibi in ædi„ ficationem traditæ limites ac modos „ egreſſi fuerint „. Sic ipſa per ſe nota nullitate contenti. appellationem ad Concilium Oecumenicum ſuperfluam cenſuerunt. Hujus diſſidii eventus cùm neminem lateat, tantùm obſervamus hic aliqua quæ cauſam noſtram ſpectent.

Primùm excommunicatos Ducem & Senatum Reipublicæ Venetorum: civitatem aliaſque ejus Imperii terras Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſitas: nihil ſollicitatum Imperium, & excommunicationem penitùs à depoſitione ſejunctam contra quod Gregorii VII. tempore ſentiebant: cæterùm de depoſitione nihil actum eſſe, neque auctoritate Apoſtolica diſſolutas leges à Senatu conditas, quas Pontifex improbaret, ſed juſſum Senatum ut eas antiquaret: metuentibus, ni fallor, Romanis Curialibus ne depoſitiones aliaque ejus generis oculato ſæculo jamque harum rerum pertæſo parum approbari poſſent.

Secundò Ducem ac Senatum dato edicto, profeſſos Principum poteſtatem in temporalibus ſoli Deo Subeſſe: Papam dum ad ea proſiliret egreſſum eſſe limites ac modos traditos ſibi à Deo poteſtatis: ejus decretum Scripturis, Patribus, ſacriſque Canonibus adverſari.

Tertiò omnes Venetos atque Eccleſiaſticos religioſoſque haud minùs quàm Laïcos, exceptis pauciſſimis, ea doctrina nixos, Senatui obtemperâſſe, decreta Pauli V. pro nullis habuiſſe.

Quartò conſtitiſſe decretum Leonardi Ducis, conſtitiſſe leges, quas de temporalibus rebus Senatus dixerat; tametſi Eccleſiaſtica bona perſonaſque concernerent: nihil eorum à Senatu fuiſſe revocatum: excommunicationem rerum temporalium cauſa latam, prætextis licèt Eccleſiaſticis immunitatibus, pro nulla habitam, ac revera ut talem per ſeſe cecidiſſe, nullaque vel in ſpeciem à Senatu venia poſtulata, aut abſolutione accepta pro Catholicis atque Eccleſiæ Romanæ filiis eos eſſe habitos.

Quintò factum id eſſe Henrici IV. ope-

opera tota Gallia, imò etiam tota Eccleſia applaudente: Hispanis etiam in hujus gloriæ partem venire cupientibus: nullo Catholico extra Curiam Romanam ſuſcipere conato Pauli defenſionem, nullo oppugnante ea quæ Senatus publico edicto toto terrarum orbe promulgâſſet: quin etiam edictum à nullo Romano Pontifice, nullâ unquam cenſurâ fuiſſe improbatum.

Sextò non promoveri aut augeri, ſed potiùs atteri rem Eccleſiaſticam nimiis aut præpoſteris incœptis defendique potuiſſe adversùs Pontifices vehementiſſimos, ac nimia auſos temporalia jura ſupremarum poteſtatum integra religione ſedisque Apoſtolicæ reverentia. Cùm ille frater Paulus Calvinianæ hæreſi quam Cucullatus fovebat, per eorum diſſidiorum occaſionem. Aditum aliquem quærens nullum invenerit, aut Senatum inducere auſus ſit, inſidioſiſſimus licèt, ad infringendam ſedis Apoſtolicæ majeſtatem.

Hæc perpendant qui religione ſemel nominata Romano Pontifici permittenda omnia etiam temporalia, eamque ſententiam ad Romanam fidem putant pertinere.

Neque eò ſeciùs hæc atque alia hujusmodi diſſidia, & invitè commemoramus, & toto animo, ut Eccleſiæ ſimul & Reipublicæ noxia averſamur, gravemque putamus divini numinis ultionem incumbere his qui hæc vel induxerint vel libenti animo ſuſceperint, aut ullo modo aluerint, vel ad ea ociùs reſtinguenda ſudoribus ac ſanguini pepercerint.

CAPUT XIII.

Cardinalis Bellarmini Libri adverſùs Barclæum. Senatûs decretum, antiquis ejuſdem ſenatûs decretis, congruum quæ ſacra facultas ſuſceperit: Regii Concilii decretum. Perronii Cardinalis opera.

ANno 1610. 26. Novembris aliquot menſibus poſt Henrici IV. infandam ac parricidialem Cædem, Cardinalis Bellarmini tractatus de poteſtate ſummi Pontificis in temporalibus adverſùs Guillelmum Barclæum prodiit. Is ſtatim à Parlamento Pariſienſi eſt proſcriptus, vetitumque eſt ſub pœnis læſæ majeſtatis, ne quis eum librum haberet, ederet, venderet, ut qui contineret falſam & deteſtabilem propoſitionem, eò pertinentem ut ſubmitterentur homini à Deo Conſtitutæ ſupremæ poteſtates: & adversùs eorum perſonas & Imperia ſubditi populi concitarentur, interdictum toto regno, ne quis eam propoſitionem directè vel indirectè doceret.

Hoc Senatûs decretum conſonabat ei quod ab eodem ſenatu anno 1561. editum fuerat, juſſuſque Tanquerellus hæc verba promere: *Mihi diſplicet quod dixerim quòd Papa Chriſti vicarius Monarcha, ſpiritualem & ſecularem poteſtatem habens, Principes ſuis præceptis rebelles dignitatibus privare poteſt.* Item ab eodem ſenatu anno 1595. eandem doctrinam ejurare juſſus, utroque decreto vetita ſacra facultas hanc doctrinam permittere, gratias ſenatui egit decretoque paruit.

His ergo conſona adversùs Bellarmini librum Senatus decreverat, cujus decreti Cardinalis Perronii opera ſuſpenſa eſt à ſupremo Regis Conſilio, executio,

tio uſque ad Regis beneplacitum, decretumque id ea eſt forma; qua Rege præſente decerni ſolet.

Cauſabatur Perronius Bellarmini in Eccleſiam merita, dicebatque pupillo Principe ac novo Principatu omitti oportere ea quæ Romanæ Curiæ diſplicerent. Datum ergo temporibus ut res in ſuſpenſo haberetur. Neque quidquam aliud potuit impetrari. Data elam opera eſt ne Bellarmini hìc evulgaretur liber, aut ſententia doceretur, virique tantùm nomini & honori parcitum. Alii laudabant Perronii prudentiam, plerique hoc obtentu veterem Galliæ vigorem infringi, & gliſcere adulationem dolebant.

CAPUT XIV.

Conventus Ordinum Regni 1614. Articulus propoſitus à tertii ordinis deputatis. Cur clerus obſtiterit adjuncta nobilitate: PERRONII *Cardinalis oratio quatenus ab eo probata: an hæc noviſſima Cleri Gallicani declarationi noceant.*

ANno 1614. habiti ſunt, jubente Rege, generales Ordinum regni conventus, anno deinde 1615. Decembris 15. à tertii Ordinis deputatis inter Articulos Regi offerendos, primus hic fuit: *Ne invaleſceret pernicioſa doctrina, quam ab aliquot annis contra Reges, ac poteſtates à Deo conſtitutas ſeditioſi homines inducere conarentur: Regi ſupplicandum ut haberetur id pro lege fundamentali Regni, in conventu ordinum fixa, à nulla poteſtate deponi poſſe Reges noſtros, aut eorum ſubditos à Sacramento fidelitatis abſolvi: eamque doctrinam ut verbo Dei conſonam, ab omnibus tenendam, & ſubſcribendam. Etiam ab Eccleſiaſticis antequam ullius beneficii poſſeſſionem obtinerent: contrariam ſententiam quod Reges occidi ac deponi poſſent ut impiam ac deteſtabilem eſſe rejiciendam: quicumque exterorum eam tuerentur, publicos regni hoſtes; quicumque civium perduelles ac majeſtatis reos nullo diſcrimine judicandos.*

Sacro Ordini grave viſum eſt, à regni Ordinibus, auctoribus tertii ordinis deputatis, de religione decerni, tum de autoritate Papæ moveri controverſias, ac fieri decreta, quibus Eccleſiæ ſcinderentur Cardinales, qui conventui frequentes aderant, magni apud omnes nominis, atque autoritatis his maximè movebantur: decretumque eſt, articulum non eſſe admittendum. Delegatus à ſacro ordine Perronius Cardinalis, adjuncta nobilitate, ad tertii ordinis deputatos, eam orationem habuit, cujus mentionem ſæpe fecimus: ſumma eſt *de tribus agi: Primum de Regum Parricidiis: Alterum, an Reges noſtri ſuprema temporali poteſtate gauderent, nullius ſcilicet feudo obnoxii, ac de his duobus nullam eſſe controverſiam.* 3um. Caput de quo eſſet quæſtio, ita Cardinalis proponebat: „ An Reges dato ſacramento ad „ tuendam Catholicam fidem Deo ac „ populis obligati, ſi eam fidem publi„ cè ejurarent, ac perſequerentur, hujus „ juramenti religione contempta, de„ poni poſſint; ac ſubditi viciſſim exſolvi „ à præſtito fidelitatis Sacramento, & à „ quo id fieri poſſit. Contendebat au„ tem eam quæſtionem inter problema„ ticas recenſendam: eo quod ab unde„ cim ſæculis numquam ei in Eccleſia „ propugnatores defuiſſent: ad hæc ſi „ judicanda videretur, id fieri non poſſe „ à conventu ordinum qui ſæcularis eſ„ ſet, oborturaque hinc ſchiſmata, imò

 hære-

„ hæreſim, cùm anteacta ſæcula ipſi„ que Pontifices erroris damnarentur, „ multaque in regnum & Rempubli„ cam incommoda perturbationes gra„ ves ſecuturas: quin etiam nocere Reg„ num incolumitati, ac Majeſtati ea qui„ bus illam adjuvare vellent.

Hæc Vir maximus toto eloquentiæ flumine peroravit. Jam objicitur nobis non modò tanti Cardinalis Archiepiſcopi Senonenſis, toto orbe celebratiſſimi, ac de Eccleſia Catholica bene meritiſſimi, verùm etiam Cleri totius, cujus nomine agebat auctoritas, quæ duo magno habemus diſcrimine. Aliud enim eſt Cleri decretum, aliud ab oratore ingenioſiſſimo quæſita & aptata cauſæ argumenta.

Ac de Clero quidem quod objici poteſt; noſtros nempe Epiſcopos nunc à Majorum ſententia deflexiſſe, cùm id anno 1682 declarârint: quod ne declararetur, eorum anteceſſores anno 1615. tanto ſtudio obſtiterunt: facilis reſponſio ex dictis.

Quod enim Clero Gallicano anno 1613. diſplicuit, hæc quæ ad religionem pertinerent nomine ordinum regni fieri, idque auctoribus Laïcis tertii ordinis deputatis, nihil ad conventum noſtrum anni 1682. attinet. Conventus ordinum regni, licèt ibi ſacer ordo, & ut regni membrum interſit, & pro ſua dignitate primus ferat, tamen civilis conventus eſt, Reipublicæ, non rei Eccleſiaſticæ cauſâ convocatus; ibi ordo Eccleſiaſticus, conventus tertia pars à duobus ordinibus Laïcalibus numero ac ſuffragiorum auctoritate vincitur, de cujus articulis Rex decernit ſuprema auctoritate: conventus verò noſter anni 1682. totus Eccleſiaſticus ac de re Eccleſiaſtica congregatus à Rege non decreti firmamentum, ſed executionem, Patrum more, expectavit.

Quod autem anno 1613. metuebant ne ſchiſmata fierent gravi adversùs Catholicos, qui à nobis diſſentirent; intentatâ Cenſurâ, id Conventus noſter cavit, dum & veritatem aſſeruit & ab omni Cenſura temperatum eſſe voluit.

Quæ cùm ita ſint, nihil jam neceſſe eſt nos de Perronio Cardinale admodum laborare, utcumque adverſæ ſententiæ faviſſe videatur. Facilè enim credimus vehementiſſimum oratorem, ipſo quo rapiebat cæteros eloquentiæ impetu, fuiſſe abreptum: neque veritum auditores ultra metas impellere, ut eum ſe repreſſiſſent, tamen quo ipſe vellet loco conſiſterent, atque à Cenſura abſtinerent: quamquam & aliæ cauſæ inerant cur in Romanam Curiam propenderet: ut nec mirum ſit ſi Gallicani Patres potioribus ducti momentis ab ejus ſententia diſceſſerint.

Ne quid tamen prætermiſiſſe videar de ejus oratione, quæ meo quidem judicio momenti ſint maximi, pauca dicam.

CAPUT XV.

In Perronii Cardinalis oratione ad tertium ordinem annotata quædam: ejus dicta confutantur: acta laudantur: hujus controverſiæ finis.

AC ſtatim occurrit ipſa quæſtio artificioſiſſimè conſtituta, illud ex Dialectices regulis atque ab intimo artificio depromptum, quod oppugnaturus univerſalem negativam iſtam, quam legis fundamentalis loco eſſe volebant; *Nullo caſu Reges à Pontifice deponi poſſunt*: opponebat ille particularem affirmativam hanc: (a) *Poſſunt à Pon-*

(a) Oeuvres diverſes an. 1622. p. 399. 600.

Pontifice deponi aliqui Reges, his nempe conditionibus, ſi fidei Catholicæ propugnandæ Sacramento obligati ſunt, ſi eam deſerunt; ſi denique proſequuntur. Quibus cum finibus quæſtionem circumſcriberet, eò coarctare adverſarios nitebatur, ut quod erat invidioſiſſimum, Reges hæreticos, violatique jurisjurandi reos, ad hæc perſecutores defendere viderentur. Illud interim ſtudioſiſſimè tacuit, quod ſæpe jam diximus, inter indirectæ poteſtatis defenſores neminem unquam fuiſſe aut eſſe potuiſſe qui ſe his finibus contineret. Quippe cùm indirectam poteſtatem Dei gloria animarum ſalute, & poteſtate clavium metiantur: quæ quidem ad hos tres redigere caſus, non modò eſſet abſurdum, verùm etiam hæreticum.

Quare nec ipſe Cardinalis, qui ſe ad eos redegiſſet, quidquam probare potuit, niſi ultra tenderet, protulitque depoſitos Henricos, Fridericos, nullum Catholicæ fidei articulum denegantes, Childericum etiam Francico Regno, & Græcos Imperatores imperio Occidentali nudatos, cùm nihil Eccleſiæ repugnarent. Nec tantum virum puduit allegare Gregorium Magnum tanquam privaturum Imperio Reges ſi unius Xenodochii privilegium violâſſent.

Id ſenſit vir acutiſſimus, atque ultro profeſſus eſt, *adhiberi à ſe ejuſmodi exempla* quatenùs inſervire poſſent; huic theſi generali dari quoſdam caſus, quibus ſubditi exſolvi poſſent à præſtito Regibus Sacramento: aut huic hypotheſi particulari licere id fieri in Principes hæreticos ſive apoſtatas, ac perſecutores, tanquam in oratoris poteſtate eſſet coërcere ad arbitrium ipſam argumentorum vim, non autem aut tota vi ſuâ valeant, aut, ſi nimis probant, tota vi ſua corruant.

At illud diſſimulare non poſſum, quod etiam ab Orientalibus bellis Sacris præſidium quærit: contenditque non alio nomine juſtum, piumque eſſe Chriſtianorum adversùs Turcas bellum, quàm quòd infidelis Princeps nullum jus ſibi in Chriſtianorum provincias comparare poſſit; *quod negare*, inquit, *nihil aliud eſſet quàm errorem Lutheri defendere priſcorumque heroum, qui adverſùs Mahometanos tanta bella geſſerunt, Sancti etiam Ludovici damnanare memoriam.*

Neque illud perpendere voluit Mahometanos ac Turcas ex quo extiterunt, hoſtilem animum, atque inexpiabile bellum profeſſos adversùs Chriſtianas Provincias, meritò ut perpetuos hoſtes atque invaſores haberi, qui etiam ubi pacem ſe fovere ſimulant, nihil niſi bella cogitant. Quo jure quis dubitet juſta Chriſtianorum inter ſe adversùs communem hoſtem fœdera; juſtas ſocietates, ac prorſus ſuo more inſanîſſe Lutherum, qui à teтris prædonibus bellum amoliretur? Hæc quàm procul abſint à noſtra quæſtione, ne imperitiſſimos quidem fugit: nedum tantum virum latere potuerit: qui tamen hîc, ſi Deo placet, & S^ti. Ludovici damnandam memoriam & Lutheri errores crepabat credo ut pueros territaret.

Peſſimum & illud quod toties inculcavit cauſam depoſitionis, vel maximè in eo eſſe, quod mutuo Sacramento & ſe Reges populis ad tuendam rectam fidem, & populi Regibus ad fidele obſequium obligârint: ut ſi illi à juramenti religione diſceſſerint, hi quoque viciſſim à dato Sacramento abſolvi poſſint, neque verò obſtare, quod Reges etiam ante co-

ronationem, factamque unctionem, ac præſertim jusjurandum regnent; reſponderi enim ab indirectæ poteſtatis auctoribus & defenſoribus Reges nondum conſecratos. Sic haberi, ut qui jam in prædeceſſoribus ſolemne jusjurandum populis præſtiterint. Hæc enim quàm vanè jactentur, multa demonſtrant, imprimis quòd ne illud quidem ad cauſam, hoc eſt, ad Pontificiæ poteſtatis quæſtionem pertinebat: quippe cùm ſi ſemel ſtatuamus reges Conditionali tantùm conventione Regnare: jam nullo Pontificiæ poteſtatis interventu ſponte evaneſceret illa Regii nominis autoritas ruptis conventis conditionibus, quibus niteretur: huc accedit illud à Cardinali pro certo poſitum, Principum juramentis eam contineri regnandi conditionem, quâ deficiente ſimul ſolvantur Imperia: quod ille immeritò pro certo habuit; ea enim juramenta valere ut commendetur infigaturque Principis animo vera fides: non eo profectò ut regnandi jus ad conditionalia pacta neceſſariò revocetur, ut ſuo loco docuimus, & Anaſtaſii, Leoniſque Imperatoris ſuprà memorata exempla teſtantur.

Neque tolerari poteſt quod Perronius ita argumentatur, aliud eſſe, *adverſùs jurisjurandi religionem actu quodam: aliud ipſa profeſſione pugnare: aliud peccare adverſùs jusjurandum: aliud evertere contrario etiam edito jurejurando*, & *quidem cùm aliquis Princeps injuſtè judicat, peccare illum contra Jurisjurandi religionem; at ſi profiteretur, juramentoque firmaret ſe ſemper injuſtas dicturum ſententias, tum verò everteret*, inquit, *ipſum jusjurandum de ſervandâ juſtitiâ, ſimulque regnum abdicaret, everſa conditione regnandi*; *ita deinde* reſpondet, *Regni ſub Chriſto obtinendi fieri incapaces, qui à præſtito ipſi, Chriſtianiſque populis fidei Catholicæ ſervandæ ſacramento defecerint.* Hîc lubens à tanto viro quærerem in hiſtoriis ac libris quos ſtudioſiſſimè evolvit ecquem invenerit Principem, qui ipſam juſtitiam facta profeſſione ejurârit? Certè neminem: multos autem à recta fide abhorruiſſe lugemus, qui nihilo ſecius rem publicam benè geſſerint; quandoquidem Deo placuit veram fidem non humanâ ſapientiâ comparati, ſed divinâ gratiâ provenire. Quorſum iſta? ut pateat illam quam fingit Cardinalis de juſtitia ubique contemnenda profeſſionem juramento firmatam, ne in inſani quidem Principis mentem incidere poſſe. Quamobrem ſi fingendum eſt, quid fieret de Principe qui ita juſtitiam ejuraret, facilè reſpondemus, amovendum eum à Gubernaculis, dandumque tutorem, non quidem ut ei qui regnandi conditionem violaverit, ſed ut ei qui propriè ſtrictèque ſupra omnem humanum morem inſaniat, ita, inquam, ei tutor adhibendus eſſet uti phreneticis ac furentibus Principibus factum eſt ab iis ad quos pertinet, non tamen profectò à Romano Pontifice aut ſacrorum Antiſtitibus, qui quidem nihilo magis huic rei ſe immiſceant, etiamſi eam vel maximè placet fieri, ex conditionalibus pactis. Moveret enim jus ipſum integrum liberæ Civitatis, quo jure fraudari nequeat; nequidem ſe religio conditionali fœdere continetur: eo enim caſu poſtquam de religione ſacriſque, ſacrorum Antiſtites, tum de Imperio, liberâ Republicâ, Civitaſque decerneret ut profectò hæc omnia, quæ tanto circuitu apparatuque verborum amplificat eloquentiſſimus Cardinalis, extra cauſæ ſtatum tota ſint, nec niſi imperitis fucum faciant.

Quod autem declamat Reges, ſacramento dato, Chriſto, Regi obnoxios, ipſo

Digitized by Google

ipſo feloniæ crimine, excidere feudis, quos à ſupremo Domino Chriſto obtineant; tanquam Chriſto regi accepto à Regibus fidelitatis Sacramento novum jus in Reges comparetur. Hæc ut in populari oratione toleramus; ut Theologicè ac ſeriò dicta reſpuimus, neque propterea tanti viri judicio noſtrum anteponimus, ſed tamen docemus multum intereſſe, an quis oratoriis ampullis, an Theologi gravitate ac ſimplicitate diſſerat.

Cæterùm id ſufficit maximi Cardinalis gloriæ, quod ſi ejus dicta quædam reprehendere cogimur, certè geſta laudamus. Gloriatur enim nec immeritò *ſeverè genuinèque Francum Francorumque filium ſemper adhæſiſſe Regibus ſemper reſpexiſſe Reges*; *ac poſt Henrici tertii necem Henrico* IV. *Magno obſecutum eſſe, & quidem tuta conſcientia ex utriuſque partis ſententia, cùm ille Princeps nunquam incorrigibilis fuerit, relapſus verò habitus ſit informatione falſa.* Optimè omninò. At illud interim conſtat eum, dum tuta conſcientia ſequitur Principem à Romanis Pontificibus regno excluſum abundè docuiſſe, quàm facilè hæc à Pontificibus circa Imperium ac res temporales decreta viri boni, graveſque omittere potuerint.

Hæc ad orationem Perronii dicenda habebamus, & quidem ea omnia de Regnandi conditionalibus pactis, quæque ſint, aut eſſe fingantur, quæque etiam eſſe poſſint, uno verbo tranſegimus, quæſtioneſque eas à cauſa noſtra prorsùs alienas ab hac diſputatione procul amovemus: quippe cùm agamus de jure divinitùs annexo Clavium poteſtati, non de ejuſmodi, quales fingi poſſent, Regum, Populorumque conventionibus.

Reliqua quæ tantus Cardinalis copioſiſſimè proſequitur momenta rationum, cauſæque aptati, à ſummo Præſule veterum loci, priſcæque hiſtoriæ nihil neceſſe eſt hîc excuti, cùm omnia ſuo loco in hac tractatione, diligentiſſimè propenſa, atque explorata ſint, preſſo etiam plerumque autoris graviſſimi nomine.

Neque id omiſimus, quod eſt occaſione hujus controverſiæ coram ipſo Rege à ſapientiſſimo Principe Condæo peroratum, nihilque hîc dicendum ſupereſt, quod ad noſtram quæſtionem faciat niſi id, rem ad Regem evocatam, ac poſtea ſilentio eſſe tranſactam.

CAPUT XVI.

Cenſura Sanctarelli. *An Cardinalis* Perronius *jure metueret ne Eccleſia erráſſe videretur, ſi Cenſurâ notata eſſet illa de deponendis Regibus ſententia.*

Ceterùm cùm de deponendis Regibus nova quotidie ſcripta prodirent, atque Antonii Sanctarelli exitioſiſſimus ea de re circumferretur liber, ne porrò pergerent his inventis Eccleſiæ conciliare odia, ac rem publicam commovere, noſtræ facultati viſum eſt etiam cenſurâ comprimendam ingeniorum licentiam: atque anno 1626 magno omnium conſenſu Magiſtrorum totiuſque Regni applauſu illud decretum prodiit.

Non ille metuerunt, quod Perronius Cardinalis nimio cauſæ ſuæ ſtudio in illa oratione imminere dixerat: ut ſi ſententia de deponendis Regibus cenſurâ notaretur, ſedes Apoſtolica erráſſe à fide, imò ipſa à multis jam ſæculis cecidiſſe videretur Eccleſia; non id, inquam, metuerunt. Satis enim intelligebant illos, qui eam ſententiam ſecuti eſſent, non eam amplexatos, ut dogma

fidei,

fidei, uti à nobis luculentiſſimè demonſtratum eſt. neque verò ignorabant præſtandam Theologis ipſam Eccleſiæ Romanæ fidem, non etiam magnorum quamlibet virorum, aut Romanorum quoque Pontificum opiniones certis temporibus natas: neque iis præjudicari adversùs veritatem ac majorum doctrinam; neque enim ſi Papias; ſi Juſtinus, Irenæus, aliique Apoſtolici viri ac ſancti martyres mille annorum regnum approbârunt, communiſque ea primis ſæculis ſententia ferebatur; ideò nunc vetamur rejicere eam ut Evangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ contrariam; quantò minùs eas, quæ poſtremis ſæculis opiniones ſuccreverunt: imò id argumentum fuerit divinæ Providentiæ tuentis Eccleſiam; quod ingeniis ultrò in dubia aut falſa labentibus, curſus tamen opinionum divino ſpiritu ſuſtentaretur, quominùs in Eccleſiæ fidem irrumpat. Quare ſacra Facultas nihil dubitavit ſubortam de deponendis Clavium auctoritate Regibus opinionem improbare & damnare tanquam novam, & falſam, erroneam, ac verbo Dei contrariam. Id tantùm caverunt, ne hæreticam, tacente Eccleſiâ, declararent. Huic cenſuræ conſonant articuli anno 1663. Ludovico XIV. oblati, quos memoravimus, à quibus Facultatis noſtræ decretis, uti incœpimus, ita in his definemus Deoque agimus gratias quod hanc tractationem à remotiſſimis uſque temporibus ad noſtra tempora, eo duce atque auctore, deduximus, noſtramque doctrinam tot labentibus ſæculis immotam invictamque præſtitimus.

CAPUT XVII.

Recapitulatio dictorum ad Gallicanæ Declarationis ad temporalis poteſtatis ſuprema auctoritate Cap. primum: an quod Cardinalis Perronius objecit, noſtram ſententiam Romani Pontifices pro erroneâ habuerint? an ab ullis Conciliis damnata ſit? an aliquis ex ea adverſùs Eccleſiæ auctoritatem metus.

Jam quæ ex dictis, totaque hac tractatione conſequantur paucis colligamus.

ET quidem id erat nobis propoſitum, uti doceremus, non modò noſtram ſententiam ab omni cenſura eſſe liberam; ſed etiam veram, antiquam, firmam; ac ſi cenſura adhibenda ſit, eam meritò in adverſarios intorqueri. An id probaverimus recenſitis omnibus, quæ pro utraque parte retulimus, documentis, intueri placet.

Ergò hæc demonſtravimus: quam Eccleſiaſtico ordini, Romanoque Pontifici virtute clavium tribuunt rerum temporalium ac deponendorum Regum, ſivè directam, ſivè indirectam poteſtatem, eam ad nimia, periculoſa horrenda deducere, ejuſque ſententiæ novitate totam Eccleſiam perturbatam.

Gregorium VII. qui primus omnium de deponendis Regibus cogitavit, etiam requiſitum, nullum ejus rei exemplum, nullam auctoritatem proferre potuiſſe: nec niſi manifeſtè vana, nimia & nulla reſpondiſſe, eundem nec ſibi conſtare potuiſſe: novaque ſuperſtruxiſſe novis, quo auſu ſuis decretis omnem auctoritatem abrogâſſe.

Eam poteſtatem in omnibus Veteris Novique Teſtamenti libris penitùs inauditam,

ditam, neque unquam traditam, cùm res atque occaſio id maximè poſtularet, imò diſertè explicatum à lege, à Prophetis, à Chriſto, ab Apoſtolis, regiam poteſtatem in temporalibus ſoli Deo ſubeſſe, eique poteſtati, etiam ſævienti, atque Eccleſiam perſequenti in civilibus rebus præſtandam obedientiam, nedùm illi ulla etiam Pontificia auctoritate repugnetur.

Eam doctrinam ad ſecuta ſæcula dimanâſſe & uſque ad extremum ferè undecimum ſæculum Regibus idololatris, Apoſtatis, Hæreticis, Excommunicatis, Eccleſiam perſequentibus fidem atque obedientiam integram eſſe ſervatam: nunquam vel intentatas minas depoſitionis, neque quidquam de ea unquam cùm id res maximè poſceret, à quoquam Chriſtiano ſivè Clerico, ſivè Laïco fuiſſe jactatum: ſed omnes ita concurriſſe in obſequium ut qui nihil aliud cogitarent.

Id factum iis regulis, atque ſententiis, quæ ad omnem ætatem, ad omnia tempora æquè pertineant, peſſimèque mereri de Chriſtiana religione, eos, qui poſtrema ætate dixerint, Apoſtolis, Martyribus, Patribus, Romanis denique Pontificibus civili poteſtati etiam adverſanti obedientibus, nocendi vires, non autem voluntatem atque animum defuiſſe.

Quæ à Gregorio VII. ac deinceps in eam rem decreta geſtaque ſint peſſimis initiis, peſſimo exitu proceſſiſſe, qui Gregorio VII. auctore à Regis obedientia receſſerint, manifeſtè falſa opinione ductos, malè intellecto interdicto de vitandis excommunicatis: eorumque doctrinæ ſecutos Pontifices, Theologos omnes, atque Canoniſtas, ipſum etiam Gregorium VII. obſtitiſſe.

Pontifices Romanos in deponendis Regibus Gregorium VII. de facto imitatos, non de jure proceſſiſſe: neque unquam quæſitum, neque Canone, aut profeſſione edita conſtitutum, utrum & quid Eccleſiæ circa temporalia ordinanda Chriſtus conceſſerit. Unum Gregorii VII. factum pro ſumma autoritate fuiſſe: ergò Pontifices non ex certo dogmate, ſed ex opinione, quæ ipſis tantùm probabilis videretur judicâſſe, neque hæc ad Eccleſiæ doctrinam omninò pertinere, fatentibus etiam iis, qui Romanæ infallibilitati maximè faveant.

Prolatas etiam in Synodis à Romanis Pontificibus circa Reges deponendos ſententias à nulla Synodo dictis ſententiis, editóque Synodico decreto comprobatas: tànquam prohibente Spiritu Sancto, ne ſe rebus novis ſacræ Synodi immiſcerent.

Viros ſanctos doctóſque, qui poſt ea Pontificum de deponendis Regibus decreta floruerint, nihil iis motos in Patrum ſententia perſtitiſſe.

Bonifacium VIII. qui primus omnium aggreſſus ſit temporalium rerum ordinandarum ac deponendorum Principum poteſtatem Sedi Apoſtolicæ edito Canone in Bulla *unam Sanctam* vindicare; rei novitate deterritum in nuda rei expoſitione ſtetiſſe, neque ad eam definiendam proſiliiſſe, & tamen ne valeret, id quod vel exponendo in publico Diplomate dixerat, Bullam *unam Sanctam*, ea in parte ab ejus ſucceſſoribus ità habitam, ac ſi nunquam extitiſſet, eaque ratione robore vacuatam.

Eccleſiam Gallicanam, Clerum Gallicanum apertè obſtitiſſe iis, quibus idem Pontifex propter ſubordinata Religioni Regna ſummam ſibi poteſtatem in civilibus tribueret: quæ ea occaſione Eccleſia Gallicana, Regnique ordines ipſe Rex, Doctoréſque Theologi religioſorum ordinum geſſerint, ſcripſerint, decreverint, ea illæſa & immota ſtetiſſe & ſtare. Quæ verò Bonifacius,

cius, ea à ſecutis Pontificibus antiquata, eraſa, abolita eſſe. Quæ à ſacris Conciliis Oecumenicis circa temporalia decreta ſint, nunquam autoritate clavium facta eſſe. Nunquam adſcriptum ea autoritate fieri: imò explicatum fieri, mutuata à Regibus poteſtate, neque unquam ea decreta niſi conſenſu Principum valuiſſe.

Cùm à Romanis Pontificibus Reges pro poteſtate depoſiti ſunt: nunquam ab ullo Rege, nunquam ab illius Regni ordinibus hanc poteſtatem fuiſſe agnitam; imò obſtitiſſe Regna Regéſque, remque ad cruenta bella externa & civilia eſſe deductam: quare nec Regna unquam verè data eſſe; ſed belli cauſas duntaxat, atque ambitioni, rebellionique colorem ac titulum, totúmque orbem his bellis conflagrâſſe: atque omninò has Regum depoſitiones Pontificia autoritate factas, nulli unquam utilitati, maximo damno atque invidiæ fuiſſe.

Ex his facilè duo hæc Chriſtianus Lector intelliget: Primum id Cardinalem Perronium haud ex vero dixiſſe *à Papa haberi noſtram ſententiam tanquam erroneam*: nullus enim Romanus Pontifex id unquam docuit, vel cenſuit: malè item aſſeruiſſe eundem Cardinalem *à decem Conciliis contrariam ſententiam ut veram fuiſſe ſuppoſitam*, cùm ne unum quidem Concilium extiterit à quo dictis ſententiis Romanorum Pontificum in deponendis Regibus ſententia comprobetur, aut poteſtas temporalium Eccleſiaſticis clavibus annexa doceatur; fruſtrà ergò metuiſſe eundem Cardinalem ne ſi annexa clavibus temporalium poteſtas inuſtâ notâ proſcribatur Eccleſiæ Catholicæ, Sedis Apoſtolicæ fides, atque autoritas collabeſcat: cùm nullum Eccleſiæ, nullum Apoſtolicæ Sedis de ea poteſtate decretum proferatur: imò talis poteſtas cum Scripturæ ac traditionis autoritate ſtare non poſſit. Hoc primum ex noſtra tractatione conſequitur. Alterum iſtud, niſi Gallicani Patres ſummo ſtudio pacem colerent, nihil obeſſe potuiſſe, quominùs adverſam ſententiam tota Scripturarum, ac traditionis autoritate, longóque malorum experimento proſcriptam, iiſdem afficerent notis, quibus Sanctarelli doctrinam ſacra & ſapientiſſima Facultas configendam cenſuit. Sed Epiſcopalem declarationem, quo per ſeſe eſt gravior, eò moderatiorem eſſe debere judicârunt: atque id facere contenti, quò tam periculoſa, tamque invidioſa novitas ultrò corrueret, non modò ab omni contumeliâ, verùm etiam ab æqua quamvis cenſura temperârunt.

CAPUT XVIII.

De Regibus propter hæreſim, & apoſtaſiam deponendis: cur ætate poſtremâ multi Reges conſenſerint: cur Scholaſtici Doctores: cur ab ea ſententia diſcedamus.

QUæres quî factum ergò ſit, ut Doctores Scholaſtici paſſim in eam ſententiam abierint, Reges Chriſtianos ſaltem propter hæreſim, atque apoſtaſiam deponi poſſe ab Eccleſia? Et cur ipſi Principes poſtremis temporibus id ultrò fateri videantur? Cujus confeſſionis quædam acta referuntur.

Facilè reſpondemus: primùm, ut ſæpè diximus, hæreſis atque apoſtaſiæ cauſas nihil habere proprium, quo Reges Pontificibus faciant obnoxios: cùm clavium poteſtas cui volunt connexam hanc deponendi Principes poteſtatem, non reſtringatur hæreſis, atque apoſtaſiæ cauſis. Quod ergò quidam

dam fortè Principes ſe propter eas cauſas deponi poſſe conceſſerint, id non oritur ex ulla poteſtate quam in Pontificibus agnoſcant ad ordinanda temporalia, ſed quod hæreſim deteſtati omnia in ſe ultrò permittant ſi ea ſe peſte infici ſinant, cæterùm cùm ab hæreſi tantoperè abhorrerent, ſanè intelligebant nihil in ſe juris cuiquam dari à ſe, cui hæreſis tantùm cauſa dediſſent.

Cur autem non eâ causâ nunc deponi poſſe fateamur: primùm id prohibet quod verum amamus, ac priſcam Eccleſiæ profectam ab Apoſtolis Patribuſque doctrinam novitiis opinionibus anteponimus; alterum quod hæreſis nomen tam diffuſè pateat, ut ad omnem cauſam lata interpretatione facilè deducatur; quo ambiguo involvi ſublimes poteſtates publica tranquillitas non ſinit; denique quod hæreſis etiam ſtrictè ſumptæ ſemel admiſſa cauſa, alias repudiare non ſit integrum, quique eas cauſas ſeparant, vel fraudem moliantur, vel in ſumma ignoratione verſentur. De Scholaſticis verò, qui ab aliquot ſæculis poſt Sanctum Thomam & alios magno conſenſu fateri videantur, hæreſis & apoſtaſiæ cauſa deponi poſſe Reges, præter ea, quæ dicta ſunt, hæc inſuper addimus: manifeſtè eos falſos ac nimios fuiſſe, qui hæreſis atque apoſtaſiæ cauſam ſufficere dixerint, cùm Perronius hæreſi atque apoſtaſiæ violatum jusjurandum ac perſecutionem adjunxerit. Bellarminus verò id ſaltem, ut ſubditos à fide abſtrahere conentur: quod ſi defuerit, quietè, pacatéque regnent. Quare haud dubium eſt, quin Scholaſticorum hac in parte, caduca & infirma habenda ſit autoritas, cùm ii, Bellarmino & Perronio fatentibus, falſi ac nimii fuerint.

Jam ergò meminiſſe nos oportet opiniones Scholæ, quantùm Scholæ decretis dogmatiſque differant Melchiorem Canum teſtem adduximus, oſtendimuſque eo autore nobis eſſe integrum, ut à Scholæ opinionibus liberè recedamus, eiſque anteponamus majorum dogmata, quæ, eodem Cano teſte, multò illuſtriora firmioráque ſint.

Idem Melchior Canus decreta ac placita Scholæ eo internoſci docet à Scholæ opinionibus, quod placita quidem firmo judicio ſtent; nec ſine cenſuræ nota ii elabantur, qui ab his diſceſſerint. At inter Scholaſticos alicujus certè nominis: quis enim præſtare omnes audeat, aut verò legere velit, quos ad contaminandam potiùs quàm ad tractandam Theologiam diræ intemperiæ tanto numero egerint, inter illos, inquam, neminem invenies qui ad fidei dogmata referat eam quam Pontificibus tribuunt in deponendis Hæreticis Regibus poteſtatem; quod ergò hîc ſentiunt, ad opiniones, non ad placita Scholæ pertinere conſtat.

Certè Scholaſtici veteres per Librorum penuriam, aliáſque cauſas tanta multarum rerum præſertim juris publici imperitia laborârunt, ut eos in his quæſtionibus teſtes adducere, relictis Patribus, nihil aliud ſit, quàm alta caligine demerſos, in aperta ac limpida luce verſantibus anteferre, vel hoc exemplum perpendant. Quis è Scholaſticis, aut verò è Canoniſtis poſtremi ævi, non id docuit Clericos nullo modo Principibus eſſe ſubditos: tanta publici juris ignorantia tenebantur? At nunc quotuſquiſque eſt, non dico Clericorum, ſed Religioſorum, Epiſcoporum, etiam Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, qui non ſe ſubditos ſuis Regibus fateantur, ſalvis privilegiis ordini ſuo Eccleſiæ autoritate conceſſis,

Digitized by Google

& publica Regnorum lege firmatis. Curiales excipio, eoſque non omnes. Aut dicant in rebus dubiis, quantum iis fidere nos oporteat, qui Patres apud ſolum ferè Gratianum legerunt; rei Eccleſiaſticæ ſeriem ignorârunt: falſas hiſtorias, aut interpolatas pro veris atque integris habuerunt.

Talibus ergò deluſos non modò de Principum, ſed etiam de Pontificum juribus multa fugerunt, ac ſi à Pontificibus Reges hæreſis cauſâ deponi poſſe fatebantur. Fatentur interim à Regibus quoque ac particularibus Synodis deponi potuiſſe Pontifices: Othoniſque I. in Joannem XII. Pontificem geſta laudant, quæ Baronius deteſtatur, ut non noſtra tantùm, ſed etiam omnium interſit, ab his appellari.

Mitto Conſtantini aliorumque falſas donationes, falſâſque decretales veterum Pontificum nomine conſarcinatas, nunc omnium conſenſione rejectas, tunc tamen pro Sacroſanctis habitas; atque in his quidem nihil legimus quo Pontificibus ulla temporalium poteſtas tribuatur. Adeò hæc quæ nunc vindicant his quoque novellis ac poſteris poſteriora ſunt. Sed tamen hæc nos admonent, ne imperitis ſæculis omnia tribuamus, utque recurramus ad ipſos Eccleſiaſticæ traditionis fontes.

Quod ſi porrò pergunt Scholaſticorum autoritate nos premere circa Principes propter hæreſim deponendos: duo hîc in memoriam revocari volumus.

Primum id quod geſtum eſt anno 1615. in ordinum Regni generali conventu, ubi Cardinalis Perronius, allegato licèt Scholaſticorum ſibi favente conſenſu, tamen id tantum poſtulabat ut hæc quæſtio inter problematicas ac liberas haberetur; an Reges Hæretici, ac juratæ etiam in coronatione Catholicæ fidei perſecutores deponi poſſint? Ergò exiſtimabat eam ſententiam quæ depoſitioni faveret, non inter certa Scholæ placita, ſed inter opiniones eſſe recenſendam.

Alterum quod recogitari volumus, hoc eſt cenſura Sanctarelli anno 1626. edita: anno 1682. repetita: ac vulgati acceptique toto Regno articuli ejuſdem Facultatis anno 1662. quibus omnibus ſacra Facultas non modò profitetur ſententiam de deponendis etiam hæreſis cauſâ Regibus, non eſſe inter certa placita referendam: ſed etiam planè rejiciendam, notiſque atrocibus configendam. Quare privatorum Doctorum Scholaſticorum opinionibus quas memorant opponimus totius Scholæ ejuſque graviſſimæ, ex qua nimirùm plerique veteres Scholaſtici prodierunt, non jam opiniones ſed certa decreta, toto Chriſtianiſſimo Regno publicè approbata, toti Eccleſiæ nota, à nemine unquam pro ſuſpectis habita, aut ullatenùs incuſata.

CAPUT XIX.

Anonymi Autoris, qui tractatione de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ edidit Liber IV. ex antedictis confutatur.

SCriptor Anonymus, qui de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ tractatum edidit: primam propoſitionem noſtræ Declarationis aggreſſus, inde auſpicatur: (a) *An hæc propoſitio ſpectet ad libertates Eccleſiæ Gallicanæ?* Qua quæſtione nihil agit, niſi ut inanem litem moveat. Non enim Clerus Gallicanus Eccleſiæ Gallicanæ libertates tantùm, ſed etiam decreta tutanda ſuſcepit. Scilicet ſic incipit Declaratio: *Eccleſiæ Gallicanæ decreta & libertates à majoribus noſtris tanto ſtudio propugnatas, earumque fundamenta, ſacris Canonibus ac Patrum traditione nixa multi diruere mo-*

(a) Lib. VI. Cap. I.

Digitized by Google

moliuntur. Quibus verbis quoniam Anonymus occaſionem cœpit tractandi de libertatibus Gallicanis, ſanè integra ea penſitare debuit, his certè vocibus Clerus Gallicanus Patrum ſcitis univerſim antiquis traditionibus nixa complexus, illud etiam profeſſus eſt propulſari à ſe ea, *quibus Heretici Apoſtolicam poteſtatem invidioſam & gravem Regibus & populis oſtentent.* Quorum numero vel maximè continentur, quæ de illa Pontificia Regum deponendorum poteſtate, tanquam Eccleſiæ Catholicæ dogmata eſſent, invidioſiſſimè objiciunt. Hæc igitur Clerus Gallicanus, ut falſa, & Catholicæ Eccleſiæ perperam imputata reſpuit.

Sed age: Anonymo concedamus in Gallicana Declaratione tantùm agi de libertatibus: ne tum quidem à vera libertatum notione diſcedimus, dum earum nomine retinemus ex quibus Eccleſiæ priſca jura continentur: arcemus autem ea, quibus gravari non modò Rempublicam, ſed etiam Eccleſiam ipſa experientia docuit.

Quod verò Anonymus difficile intellectu dicit, qua ratione ad libertates Eccleſiæ revocari poſſint, (a) *quæ juri Eccleſiæ potiùs adverſentur*; facilè admitterem niſi ea quæ ille jactat jurium nomine ad Eccleſiæ non jura, ſed incommoda pertinere intelligerem.

Neque ut Anonymus exiſtimat, (b) Clerus Gallicanus libertates Gallicanas ex Petro Pythæo aut Petro de Marca definivit, Patrum monumenta protulimus, (c) quibus ad Eccleſiaſticam libertatem hæc quoque de quibus nunc agimus jura regia revocantur. (d) Quæ ſanè monumenta non miramur ab Anonymo prætermiſſa, quippe cùm de libertatibus Gallicanis contentiosè, magis quàm verè ſolidèque ſcripſerit.

(a) Ibid. n. 1. (b) Ibid. n. 2. (c) Supr. L. 7. Cap. 27. (d) Lib. 8. C. 2.

Neque quod ille putat, adeò abſonum eſt Regni libertatem cum Eccleſiæ libertate eſſe conjunctam. Neque dedecori ducimus quod Theologi Chriſtianique jura regia defendimus, non tam ut jura Regia, quàm ut Chriſti placita; Chriſti, inquam, placita, Rempublicam ordinantis, tranquillantis Imperium, ut Eccleſia in Imperio futura, jam à ſeditionibus libera, meliùs Deo ſerviat: nec placet religionis ſpecie regna peſſundari, quibus religio tutelæ eſſe debeat.

Objicit Anonymus decretalem *novit* in Gallia receptam, eamque alterationem quæ ſub Philippo VI. Francorum Rege contigit: qua nempè *Epiſcopi contendebant Eccleſiaſticam juriſdictionem ſeſe ad temporalia extendere, ſaltem ratione peccati*, quam decretalem omniaque adeò hinc ſecuta ab hac quæſtione alieniſſima eſſe oſtendimus, neque enim id agebatur, ut Eccleſiaſtici Judices peccata prohiberent ſub depoſitionis, quod unum hic quærimus, ſed tantùm ſub anathematis pœna ut profectò mirum ſit virum eruditum ipſo in limine tanquam fundamenti loco illud tanta ambitione jactâſſe, quod nequidem ad quæſtionem pertinere conſtet.

Jam illud quærimus an ſeriò velit Judices Eccleſiaſticos peccati nomine de pace, de bello, de tributis ſumma auctoritate decernere: pacta, fœdera publica, privatave, ac publica etiam judicia retractare. Uno verbo totam Rempublicam commovere, neque enim in his nullum eſt peccatum, an igitur hæc peccati nomine ad Eccleſiaſtica judicia revocabimus? Aut id ad Eccleſiæ jura, libertateſque pertinere dicemus? Non id quidem reor. Imò verò pars libertatis fuerit, ne Eccleſiaſtici tot ſæcularibus negotiis implicentur, ſeu potiùs obſervantur. Ea ergò decreta de peccatis ad Eccleſiaſtica judicia revocandis commo-

da interpretatione molliri uti nos fecimus, non ad extrema urgeri oportebat.

Neque me fugit extitiſſe tempus, quo Eccleſiaſtici Judices hoc titulo omnia ad ſe traherent, atque ad Civilia proſilirent, quæ ut Eccleſiæ profecerint experientia docuit. Hinc factum eſt, ut civilis Magiſtratus, quaſi vice verſa magno Eccleſiæ detrimento, tot Eccleſiaſtica invaderet. Quæ omnia utrinque reſecari è re eſſet, ut omnes vera pace, vera libertate potirentur.

Quærit Anonymus; aliane ſit hodiè Eccleſia Gallicana, ab ea, quæ anno 1614. tam generosè reſtitit tertio ordini, propoſitionem hanc primam aut certè ſimillimam ſtatuere conanti; nos autem ex actis docuimus quàm ea, quæ tunc geſta ſunt, à noſtris tum ipſa re, tum ipſa rei tractandæ ratione, abhorrerent. Laudat Anonymus Cardinalis Perronii orationem *quam ſe totius Cleri, imò & Nobilium nomine pronuntiare affirmabat*: quam Clerus Gallicanus, Cleri actis inſeri probaverit jam ab anno 1646. & iterum 1675. hæc refert Anonymus; neque id inveſtigat quam cauſam Perronius ſuſceperit; quid Clerus juſſerit: quid à Laïco aut civili cœtu tractari vetuerit. Nec ſi Clerus Gallicanus ſummam ipſam ac ſcopum orationis; ideò omnia quæ in ea dicta ſint comprobavit, atque hæc quidem virum doctum ex actis publicis, quæ in omnium ſunt manibus, conquirere, non autem unum Petrum Friſonium allegare oportebat.

Quærit deindè Anonymus, *an invidioſa & gravis Regibus & populis fiat poteſtas Eccleſiaſtica, ſi circa temporalia Principum in certis caſibus exerceri poſſe affirmatur.* Quo loco illud etiam exprobrat gravem Chriſtianiſſimo Regi factam ab Epiſcopis Gallicanis injuriam, quod ſuſpicari viſi ſint moliturum ea, propter quæ Eccleſia decurrere cogeretur ad extremum illud, ut ejus ſubditos à præſtito fidelitatis juramento abſolveret, quæ quidem non modò indiviosè in Clerum, ſed etiam in Regem ſubobſcurè jactata Anonymus omiſiſſet, ſi cogitâſſet tantùm Principem, quò ab illis minis per ſe eſt tutior, eò ſecuriùs approbâſſe ut poſteris caveretur.

Quod autem Anonymus monet cùm Principes ſpirituales pœnas non ſatis pertimeſcant, facilè ruituros niſi *Principatûs privatione ſe plecti poſſe ſentiant.* Viri ſolertiam agnoſcimus, tanta tuendæ fidei Eccleſiæque remedia à Chriſto, ab Apoſtolis, ab omni antiquitate prætermiſſa; ultimæque ætati reſervata admiramur.

Quin etiam vir ſolertiſſimus, Regnique Gallicani ſtudioſiſſimus id cavet. Cùm Regnum ab una ſtirpe in aliam tranſlatum fuerit, non id exiſtimetur poſſe fieri, niſi præſtiti juramenti ſolutione, ac ſine auctoritate Eccleſiæ: quæ nunquam interventura ſit, niſi graviſſimæ cauſæ, deficientibus aliis omnibus remediis, & adhibita cautelâ quàm maximâ, illuc adegerint: ut hoc quoque, ſi Deo placet, ad incolumitatem Regiæ domûs pertinere judicemus, ſi aliqua extra Regnum vis dejicere eam & deturbare poſſit. Cæterùm quàm verum ſit has depoſitiones Regum nonniſi graviſſimis cauſis, & adhibitâ cautelâ quàm maximâ, factas exempla teſtantur.

Quid autem Anonymus mutationes Francici Regni commemorat tanquam eæ ſint metuendæ, niſi ad Pontificiam auctoritatem revocentur? Neque id cogitat in Capetorum, quæ nunc obtinet, domo ſtabilienda Pontificiam auctoritatem ne quidem eſſe nominatum.

At

Digitized by Google

At illa familia ſeptingentos jam annos ſtabile Imperium poſſidet. Quo nihil unquam firmius aut durabilius rebus humanis contigit; verùm illa tanta familia qua nulla auguſtior extitit, Patrum noſtrorum memoria cecidiſſet, ſi hæc quæ Anonymus nunc, tanquam firmamenta memorat, valuiſſent. Quid ergò Henrici IV. tempora adducit in medium? Quem ad fidem Catholicam non tam quorumdam Catholicorum repugnantia, quàm aliorum obſequiis ipſoque ſucceſſu atque victoriis perductum fuiſſe novimus? Nec ideò hominum inventa probare cogimur, quod Deum iis ad ſua conſilia exequenda uſum meritò collaudemus ludit ſuo more Anonymus dum quærit: quos Reges poſſit ab Eccleſia alienos facere illa Regum deponendorum auctoritas? Paganos fortaſſis? Subditque de illis Antiſtites Gallicanos cogitàſſe, non puto. Tanquam non de iis Paulus. Quid autem Paulum appello? Chriſtus ipſe cogitàrit. Vanum ergò illud ac ludicrum quod reponit Anonymus. At illud inſulſum, *ſed numquid facultas cenſurarum adimenda etiam erit Paſtoribus Eccleſiaſticis, ne illorum metus à ſuſcipiendo baptiſmo retardet? Num inermis eſſe debet omnis ſuperior ne pœnarum timor ab ejus obedientia deterreat?* Infelix Theologus inermem & invalidam putat Eccleſiam, ſi à Regno cœleſti tantùm arceat: nullas Eccleſiæ cenſuras, ſi ſpiritualia tantùm, non etiam temporalia auferunt? At cogitare debuit non illud invidioſum & grave eſſe Regibus Ethnicis, ſi propter inobedientiam ex Chriſti mandato ad Ethnicos redigantur, integro regnandi jure, integra Republica, ut autem Eccleſia, unà cum Chriſtiana fide, Dominum obtendat Regibus, cujus nutu deponantur: hoc ad efferendos pertinet: hoc etiam dedecet Eccleſiam, quæ omnes complexa gentes omnibus ſecuram pacem neque tantùm divinam, ſed etiam humanam, Chriſtique Imperiis pollicetur.

CAPUT XX.

Reliqua Anonymi argumenta ſoluta paucis: ac primum quæ ad Scripturam.

HÆc Anonymus duobus primis Libri IV. capitibus exequitur: qua recitatione prætermiſſa ad ipſam quæſtionem accedit, ac Scripturæ locos aggreditur, neque quidquam dicit, quod non antea fuerit diligentiſſimè confutatum. Hic verò prætermittere non poſſumus egregiam viri interpretationem ad illius Chriſti dictum: *Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; dummodò*, inquit, *reddantur quæ ſunt Dei, Deo.* Quam exceptionem ſi admittimus, nihil aliud Chriſtus egerit quàm ut ea ſtatim everteret quæ ſtatuta volebat invicto robore: ſtatimque à Cæſare diſcedendum fuit, quem idolis ſervientem quæ Dei ſunt Deo denegare conſtaret.

At enim ſubdit Anonymus, *à Cæſare diſcedendum, non quidem ſi quæ Dei ſunt, non reddat, ſed ſi ſubditos à fide per vim retrahat, ac niſi aliunde mala graviora timeantur. Denique ſi Dei vicarius declaret, obediendum eſſe Deo magis quàm hominibus*; quas gloſſas comminiſci quid eſt aliud, quàm Chriſti verbis ſua aliena, inaudita aſſuere.

Sanè auctor ipſe intellexit perperam allegari iſtud Actorum: *obedire oportet Deo magis quàm hominibus* (a). Sibi enim

(a) *Ibid.* n. 5.

Digitized by Google

enim objicit hinc tantùm ſequi, *non eſſe parendum Principi aliquid contra Deum præcipienti, non autem propterea in aliis ab ejus obedientia recedendum; ac potiùs bonorum ac vitæ jacturam faciendam.* Quæ cùm noviſſimè dixerit, quid ad hæc reſponderit audiendum, *Laudabile id quidem, ſed quotus quiſque nunc eſt, qui paupertatis, exilii, ac mortis metu à Dei ſervitio non deterreatur*? Quo concludit *licere Eccleſiæ Chriſtano Principi monito & incorrepto poteſtatem nocendi, adimere, ac ab ejus tyrannide populos ſubducere.* Sic quia ab Evangelicâ fortitudine tam multi deficiunt, alia nos remedia, Evangelio, Patribuſque incognita comminiſci, & humano ratiocinio omnia indulgere oportet: nulla etiam adducta ſcripturæ auctoritate: niſi fortè illa, quam unam adhibet Anonymus: (a) *data eſt mihi omnis poteſtas in Cœlo & in terrâ*, quæ quàm ad Romanum Pontificem pertineat, & omnes per ſe vident, & ſuprà demonſtravimus.

CAPUT XXI.

Argumenta Anonymi deprompta ex Antiquitate, tum ex Scholaſticis, & Canoniſtis.

Nihil memoramur id quod capite quarte Anonymus agit (b) multis Regum poteſtatem non ita eſſe à Deo, quin ſit à populorum conſenſu: quæ nemo negaverit (c) neque quidquam ad Rem pertinent. Nos autem quatenus regia poteſtas à Deo ſit lucidè expoſuimus.

Jam Patrum traditionem capite V. (d) expendit quo loco de Patribus iis primùm agit, qui in Conciliis ſederint à Gregorii VII tempore, his traditionem probandam auſpicatur, locos affert ſuprà memoratos ex Concilio Lateranenſi III. & IV. Lugdunenſi, II. Conſtantienſi, Baſilienſi, Tridentino depromptos. Quid autem attinebat locos referre tantùm, quos nullus ignoret? Res geſtas ac rerum circumſtantias aperire decretorum cauſas mentemque inveſtigare, de ſolutionibus quærere oportebat eum, qui amplam diſcuſſionem Declarationis Gallicanæ initio haud exigui tractatûs, vel ipſe Titulo promiſerat, nos hæc omnia toto hoc octavo Libro clarè diſcuſſimus.

Copioſiſſimè pertractat ſancti Gregorii dictum de Regibus etiam poteſtate privandis (e) qui Xenodochii privilegium violâſſent. Quo loco omnia ſatis ſibi tuta arbitratur, ſi Epiſtolæ Gregorianæ veritatem aſſerat, ac Joannem Launoïum inſectetur. Nos autem alia protulimus quæ doctis haud ignota, ſi (f) animo providere Anonymus non potuit, his lectis ſperamus ab ea objectione facilè deſtiturum.

Idem dicimus de Childerico depoſito: quem quidem locum Anonymus (g) opioſiſſimè tractat: ſed interim æqualium auctorum teſtimonia pleraque conticeſcit: eorum qui multa poſt ſæcula ſcripſêre, auctoritatem plus æquo extollit: rerum circumſtantias prætermittit, (h) nos omnia evolvimus & certa documenta adduximus.

A Gregorio II. negata tributa, tranſlatumque Imperium ad Francos, tanquam exploratam rem adducit Anonymus: (i) ac de negatis tributis rem con-

(a) Ibid. n. 12. *Joan.* XVIII. ſupra Lib. IV. Cap. 6. (b) Anonym. Cap. 4. (c) Lib. IV. Cap. 1. 2. 3 (d) Anonym. Lib. V.

(e) Anonym. Ca. 6 (f) Sup. Lib. 6. Cap. 9. (g) Anony C. 10. (h) Sup. Lib. 6. Cap. 30. 31. 32. (i) Anony. C. 11. no. 10. C. 12. n. 1.

Digitized by Google

confectam putat, allato Theophane, & Zonara, & Joanne Launoio fortaſſis confutato: quid hîc Græci vel attingant, vel miſceant, quid Latini memorent, quid ipſa rerum ſeries poſtulet prætermittit: quamquam hæc vel à Baronio didiciſſe poterat, quæ nos recenſuimus.

Alia exempla refert Regnorum Pontificia poteſtate ademptorum, neque omittit Yvonis locum de Corona Philippo primo Regi reſtituenda: quæ per ſummam imperitiam de Regia poteſtate eſſe intellecta docuimus. Anaſtaſium Imperatorem memorat; ſanctique Symmachi locum: quem niſi à tota ſermonis ſerie abrupiſſet, ſibi nociturum facilè intellexiſſet, neque id ſaltem explicat, ſi Symmachus depoſitiones cogitabat, cur hæreticum, contumacem, excommunicatum, denique perſecutorem Anaſtaſium ubique appellet Imperatorem: neque ex imbecillitate tot ubique ſeditionibus concitatis: neque quod pejora metueret, quamque jam Eccleſia experta fuerat, nos hiſtoriam hanc ut & alias retulimus (a) integras, quo Lector omnia dijudicare poteſt.

At illud omiſimus ab Anonymo (b) relatum: nempe quod Petrus Bleſenſis Eleonoræ Reginæ nomine ad Celeſtinum Tertium ſcripſerit pro liberatione Richardi filii, à Leopoldo Auſtriæ Duce capti; hæc, inquam, omiſimus. Quippe ad rem non pertinebant, id enim Regina agit, (c) *ut Petro & ſucceſſoribus omnis poteſtas regendi committatur: non Regem, non Imperatorem, à jugo Pontificiæ juriſdictionis eximi.* Excommunicationis certè quemadmodum factum eſſe vidimus: (d) non depoſitionis metu, nec ſi quid tale Eleonora Regina rebus ſuis ſerviens duodecimo ſæculo ſcripſiſſet auctoritatem ejus tanti eſſe putaremus.

Bernardi dictum de duobus gladiis refert Anonymus, qua occaſione prolatum ſuo more tacet: Nos ex ipſo Bernardo, rerumque ſerie expoſuimus. Tum ille à tertio-decimo ſæculo Scholaſticos & Canoniſtas longo recenſet ordine. Quibus quanta fides haberi debeat paulò ante diximus. Cæterùm qui rem penitùs introſpexerit, facilè intelliget Anonymum non in his ſemper bona fide eſſe verſatum. Indicio eſſe poterit locus ex Ægidio Romano, ſive quiſque ille eſt, quæſtionis diſputatæ auctore promptus. Hunc laudat Anonymus hæc ſcribentem: *Et ſi Rex Franciæ ſecundùm jura non ſubeſt ſummo Pontifici, nec ei tenetur reſpondere de feudo ſui, poteſt ei ſubjacere incidenter & caſualiter, ratione connexionis alicujus cauſæ ſpiritualis, ſicut habetur ext. de judiciis, capite novit, &c.* quæ verba primum quidem ad depoſitionem nihil pertinent, quod nunc quærimus. Favet Gloſſa Hoſtienſis ſuper verbo de *feudo* ibidem relata ab Ægidio Romano, quâ gloſſâ Pontificem ſic inducit loquentem: *Non intendimus cognoſcere de feudo, ſed tantùm ratione peccati, inducendo illum ad pœnitentiam, quia illam non poteſt agere niſi ſatisfaciat.* Tum illud notandum quod Ægidius paulò ante dixerat: *Cauſæ merè temporales ſunt cauſæ feudales, & cauſæ ſanguinis & hujuſmodi; iſtas commiſit Deus immediatè & principaliter Imperatori & Regibus de quibus nec Papa nec alii Prælati debuerunt cognoſcere in Eccleſia primitiva, licèt modo conſuetudine de perſonalibus quibuſdam & temporalibus ad utrumque judicem recurratur.*

His animadverſis facilè intelligi potuit quòd Prælati de temporalibus interdum judicent, non id pertinere ad pri-

(a) *Sup.* Lib. 6. c. 7. (b) Anony. c. 11. no. 9. (c) Pet. Bleſ. *Epiſ.* 145. (d) *Sup.* Lib. 7. c. 9.

primitiva Eccleſiæ Jura, de quibus quærimus, ſed ad conſuetudinem conſenſu mutuo introductam: ad quam auctores quoſdam ab Anonymo laudatos reſpexiſſe conſtat, ſed hæc utcumque habeant graviore nos auctoritate teneri ſignificavimus.

CAPUT XXII.

Anonymi argumenta ex conſenſu Regum & Sanctorum exemplis.

Apud Anonymum Capitis XIII. Titulus mira pollicetur: *Principes ipſos aliquam Eccleſiæ in temporalia poteſtatem agnoviſſe.* Sanè meminerimus de illa poteſtate agi qua Reges deponuntur. Quid autem ad eam rem refert Anonymus? Nempè Ludovicum Germaniæ ac Lotharium Auſtraſiæ Reges adversùs Carolum Calvum de invaſione cogitantem ad Nicolaum primum confugiſſe: ut quos nulla pacis fœdera, nulla nectunt conſanguinitatis ligamenta, Apoſtolica injunctio ad cenſuram Eccleſiaſticam venire compellat; hic verò Anonymus depoſitiones ſomniat. Excommunicatione agi volebant, ut in re manifeſta: quod ad rem noſtram non pertinet, neque à Nicolao impetrârunt.

A nono ſæculo ſtatim ad duodecimum ac tertium decimum Anonymus tranſvolat, quibus depoſitiones iſtas invaluiſſe nemo negat, hæc ergò penitùs omittere præſtitiſſet: an enim oportebat memorari Philippum II. ac III. Francorum Reges, qui Anglicanum, & Aragonenſe Regnum Pontificiis depoſitionibus nixi invaſerint, tanquam etiam ad auctoritatem trahi poſſint quæ Reges cupiditate aut errore peccârunt.

At Anonymus ex anteactis ſæculis Juſtinum ſecundum memorat, qui Chriſtianos Perſarmenos à Choſra Perſarum Rege deſciſcentes tutatus ſit, & Choſræ quærenti reſponderit: nefas eſſe ut Chriſtiani Chriſtianos in tempore belli ad ſe confugientes deſertos eſſe patiantur. Quorſum iſta? Ubi hîc depoſitio, aut ſolutum fidelitatis Sacramentum? At enim ait Anonymus, nonne meliùs eſt ut fideles Principibus non ſe ſubtrahant, etiamſi juſtam habeant cauſam, niſi Eccleſiæ accedente auctoritate? Cur non ergò illud Juſtinus II. aut Perſarmeni cogitaverunt? Nempè illud meliùs numdum Chriſtianorum quiſquam in animum induxerat.

Quid Henricus IV. Imperator aliique poſt undecim ferè ſæcula Principes aliquando dixerint parùm ad rem facere ſatis oſtendimus.

Quod autem Anonymus memorat de jure quod penès Rempublicam maneat aliquando Principatus transferendi, deque mutuâ Principum & ſubditorum obligatione ad exequenda pacta in inſtitutione Regni conventa jam diximus, quæ quidem ſi quid valent; Eccleſiam ab his rebus arceant: ut hoc alieno loco quærere nihil aliud ſit, quàm hanc quæſtionem involvere, non explicare voluiſſe

Quod Clerus Gallicanus declarationem ſuam Sanctorum exemplis conſonam eſſe cenſuit, id Anonymus eludi poſſe putat, ſi dixerit per exempla non actiones Sanctorum, ſed omiſſiones intelligi, tum ſubdit: *fatendum eſt enim aliquos ex Sanctis Tyrannos Eccleſiam perſequentes non depoſuiſſe*: aliquos autem? An ita rem extenuari oportebat cùm mille, eòque ampliùs, annis, tòt inter graviſſimas perſecutiones, ne unum quidem Sanctorum appellare poſſit, qui talia cogitârit? Neque eſt candidius, ac ſincerius, quod idem Anonymus eam omiſſionem, aut ut alibi vocat, non uſum illius poteſtatis, nullius roboris eſſe

pu-

putat. Neque enim diſſimulare oportebat eam poteſtatem non modò non fuiſſe exercitam, ſed nequidem fuiſſe cognitam: idque tot ſæculis, idque cùm tot ac tanta evenerint, quorum cauſâ ea poteſtas poſterioribus ſæculis exercita fuerit; quod autem cauſatur Anonymus (a) *id ex impotentia Eccleſiæ procedere potuiſſe*: bona fides poſtulabat ut hæc fateretur primum quidem Eccleſiam etiam pollentem viribus iſta tacuiſſe, nedùm exercuerit. Tum iis uſum rationibus quæ ad omnem ætatem pertinerent, præſtitamque perſecutoribus obedientiam, non impotentiæ, quod pudeat, ſed religioni pioque in Rempublicam ſtudio imputâſſe, denique ſi hanc poteſtatem exercere Eccleſia vetaretur, quod eſt impotentiæ, at demiſsè ſaltem docere, prædicare, indicare, quid poſſet, à quo ultrò abſtineret: ne ut poteſtatem premere, ita veritatem extinxiſſe, ſeu potiùs prodidiſſe videretur; hæc inquam, conſiderare ſapientem, hæc promere virum candidum, hæc ſaltem providere, & ſolvere Theologiæ Doctorem de re graviſſima ſcribentem oportebat. Non autem pro Catholica piaque doctrina venditare quod univerſa antiquitas ignorârit.

Sanctos commemorat Martyrologio inſcriptos qui has depoſitiones exercuerint: Gregorium ſecundum, Zachariam, Leonem III. Gregorium VII. tanquam in confeſſo eſſet, eam poteſtatem de qua agimus ab iis fuiſſe exercitam; à qua tres primos abhorruiſſe credimus Græcis Imperatoribus, quoad fieri potuit, obſecutos, & à Reipublicæ negotiis pro poteſtate Clavium ordinandis ex propoſito abſtinentes. Ac ſi vel maximè concedamus, eadem quæ Gregorius VII. cogitâſſe, demonſtrandum erat, in Martyrologio, id eis laudi datum. Neque enim omnia geſta Sanctorum æquè ſancta probataque, at de Gregorio II. de Zacharia, de Leone III. nihil tale legimus. Aliquid eſſe videtur quòd Gregorius VII. laudatur, *ut Eccleſiaſticæ libertatis propugnator, & defenſor acerrimus*. Quod quidem eâ eſt laude digniſſimum, & à Gregorio VII. factum, neque tamen Baronius à quo primo Gregorium VII. Martyrologio Romano inſertum legimus, eo uſque proſiliit, ut laudaret quaſi Apoſtolica poteſtate deponentem Reges, quod expreſſiſſimè memoratum oportebat, ſi hæc laudi eſſe conſtitiſſet. Nos autem cùm Sanctorum exempla memoramus, non unum aut alterum, ſed conſenſum ipſum, ſed ſæculorum ſeriem, rerumque geſtarum multitudinem à præclaris laudatiſque inſtitutis conſona facta proferimus, quæ nobis ſuppetunt; deſunt adverſariis. Atque hæc ſunt, quæ deſcriptoris Anonymi libro quarto poſtquam ejus tractatur in noſtras manus incidit, huic operi jam profectò ac propemodùm recenſito addenda duximus præterea, quæ hac & illac interſeri rerum nexus, curſuſque orationis pateretur.

Neque pluris valent quæ in aliis libris de eodem argumento Anonymus ſparſim ſcribit Bonifacium VIII. ubique tuetur, eâ præſertim causâ quod nihil ſibi vindicaret niſi ratione peccati. Scilicet Philippum IV. arma, equos, victualia, aurum, argentumque injuſſu ſuo tranſportari vetantem pro Imperio coërcebat, bella minabatur, Sedem Apoſtolicam hoſtem regni principalem futuram novo ritu prædicabat: Prælatos, Theologos, Canoniſtas, Eccleſiaſticos ferè omnes, Regem ipſum Romam evocabat, de Regno ordinando Rege ſive præſente, ſive abſente, pro poteſtate acturus temporalia denique omnia ſibi ſubmittebat, graves depoſitionis intentabat minas; & quia profitebatur nihil à ſe fieri, niſi ratione peccati, ferendum hoc videtur patiendumque Philippo, ut ipſi Pontifex ſummum Imperium verbis relinqueret re aufferret?

(a) Cap. XIV. no. 2.

V u 2 Hoc

Hoc Anonymo placet, non profectò Bonifacii ſucceſſoribus, qui hæc omnia ultrò antiquârunt, eraſerunt, reſciderunt. Neque tantùm Clemens quintus, ſed etiam anteà Benedictus II. & quia Galli ambitioſo & impotenti Pontifici non omnia permiſerunt, bonus Anonymus Gallorum ſtudioſiſſimus ſcribit, nec ſemel in *Gallorum animis tempore Bonifacii VIII. avitam erga ſummos Pontifices obſervantiam aliquantulum refrixiſſe.* Cùm profectò ex illo diſſidio Gallorum obſervantia eò magis eluceſcat, quod tam indignis modis vexati, ac laceſſiti nunquam ſtudioſiùs ſummos Pontifices coluerint. Quid enim omiſerunt aut tunc, aut poſteà quod ad Sacroſanctæ Sedis obſervantiam pertineret? Quid autem detractum eſt Cœleſti illi, quam Chriſtus tradidit, poteſtati, annon eam noſtri ubique ſartam, tectamque eſſe voluerunt, idque actis omnibus indiderunt, & ipſa re conſtantiſſimè præſtiterunt: ſed quia temporalia invadi non ſinebant, ſtatim avita illa obſervantia refrixerit: Sic ſolent: Sic Anonymus, aliique & Rempublicam perdunt, & Eccleſiam dehoneſtant. Cæterùm quàm malevolo animo ille auctor res Gallicanas tractet, Gallorumque non modò jura & inſtituta, ſed etiam perſonas carpat, ubique videre eſt. Neque rem dignam putemus quæ nos diſtineat; certè apud omnes conſtat Anonymum noſtrum aliquem è Gallis habuiſſe Monitorem, ſive malueris, incentorem, ſed ex eorum numero qui claros viros mordere clam, ac publicè geſta lividis oculis aſpicere ſoleant.

CAPUT XXIII.

De Anglicana Controverſia Concluſio tractationis ad Cap. I. Declarationis Gallicanæ, doctrinam hanc Eccleſiæ Catholicæ ornamento: aliam invidiæ eſſe.

DIU multumque dubitavi an de Controverſiis Anglicanis, quæ ad hunc locum ſpectent, aliquid dicerem. Audimus enim Romæ in indice anni 1683. fuiſſe repoſitam Magiſtrorum multorum Facultatis Pariſienſis Conſultationem circa juramentum Catholicis à Jacobo Rege propoſitum. Nos autem etſi profitemur Eccleſiæ Gallicanæ vetere atque inolito jure, nihil nos iis teneri decretis, tamen, Deo teſte, vehementiſſimè ab iis abhorremus, quibus hodiernum Curiæ Romanæ regimen culpare videamur. Sed quandoquidem non deerunt ex adverſariis, qui ſi iſta omittamus præcipuam quæſtionem ac difficultatem diſſimulatam improperent, hoc quoque neceſſariò, quàm minima poterimus offenſione tractemus.

Primùm ergò certum eſt, referente Paulo in Bulla, quæ incipit, *ejus qui immobilis*, Henricum VIII. Angliæ Regem, *à Clemente Papa poſtquam humaniſſimis litteris & paternis exhortationibus, multiſque nuntiis, & mediis primò, & poſtremò judicialiter, ut Annam à ſe dimitteret, & ad Catharinæ ſuæ veræ conjugis conſortium rediret, fruſtrà monitus fuerat, cenſuris Eccleſiaſticis innodatum, contemptis clavibus in iis inſorduiſſe.* Ergo excommunicatus à Clemente VII. non tamen Regno privatus.

Paulus deinde III. in eadem Bulla cùm de Henrico VIII. meritò deſperâſſet, „ iterum eum excommunicat, „Reg-

„ Regnoque privat, ſubditis mandat „ ſub excommunicationis pœna, ne eum „ Dominum recognoſcant: item univerſos ab Henrico & Annâ deſcendentes, honoribus, bonis, juribus privat, „ privatoſque declarat, omnibus Chriſti fidelibus omni cum Anglia commercio interdicit, vinum, granum, „ ſal, alia victualia deferri, eò, aut „ inde recipi vetat ſub excommunicationis pœnâ, omnes Chriſtianos Principes etiam Imperiali aut Regali auctoritate fulgentes requirit in Domino; omnibus qui Imperatore ac Rege inferiores fuerint, quos propter excellentiam dignitatis à cenſuris excipit, ſub „ excommunicationis pœnâ mandat, ne „ cum eodem Rege ullo Fœdere conjungantur, fœdera jam peracta diſſolvit, omnibus Principibus cæteriſque armigeros „ terrâ marique habentibus in virtute ſanctæ obedientiæ mandat, ut Henricum „ illato bello ad obedientiam ſanctæ ſedis „ redire compellant, bona ejus ſubditorum „ ubilibet conſiſtentia capiant, ea omnia „ bona iis dat de plenitudine Apoſtolicæ „ poteſtatis „. Data hæc eſt 3. Kalend. Septembris anno 1535. Suſpenſa deinde executio, ac poſtremò juſſa rurſus 16. Kalend. Januarii anno 1538.

Cùm igitur tot ac tanta de temporalibus præceperit non modò Henrici ſubditis, ſed etiam omnibus Principibus, nec exceptis Regibus quos à cenſuris tantùm, non autem ab ipſo præcepto, aut obedientia eximi voluit, nemo certè fuit qui ſe ex eo decreto terrâ marique in Anglia vel extra Angliam commoveret.

Neque Pio V. res meliùs proceſſerunt poſtquam iteratis viribus, anno Chriſti 1569. & 1570. Pontificatûs 4. & 5. Eliſabetham Reginam Regno privatam declaravit. Cui declarationi nullus Catholicorum Principum quidquam detulit, aut ab Eliſabetha Regina agnoſcenda abſtinuit. Neque quidquam aliud Pontifex conſecutus quàm ut Anglos Catholicos certiùs perituros ad arma impuliſſe videretur, nullo, aut ambiguo Martyrii Titulo, cùm ut perduelles diris modis necarentur.

Interim Eliſabetha ſub Henrico VIII. inchoatum ſub Eduardo VI. repetitum juramentum exigebat quod ſuprematiæ vocant, quo ſcilicèt juramento aditus ad dignitates, aliaque Civilia patebat iis tantùm qui dato Sacramento *agnoſcerent, quòd Regia Majeſtas unicus eſt & ſupremus gubernator tam in omnibus ſpiritualibus, ſive Eccleſiaſticis rebus, quàm in temporalibus: & quòd nullus extraneus Princeps, perſona, Prælatus habet ullam juriſdictionem, vel auctoritatem Eccleſiaſticam ſive ſpiritualem intra Angliæ Regnum.*

Anno verò 1606. Jacobus Rex juſſit Juramentum præſtari à Romanis Catholicis; quod ſi præſtitiſſent liberè ac tutò certis conditionibus in ſua Religione viverent. Tale autem erat juramentum, *quo in Conſcientiâ ſuâ verè ac ſincerè nullâ reſervatione mentali quilibet Catholicus teſtaretur Jacobum eſſe Regem ſuum legitimum, qui à Papa, aut Apoſtolica ſede nullo modo deponi ac deprimi poſſit, Rexque maneat non obſtante aliqua declaratione, vel ſententia excommunicationis, vel deprivationis, atque etiam tolli non poſſe abſolutione quavis fidelitatem atque obedientiam ſuæ Majeſtati ejuſque ſucceſſoribus.*

Hoc verò Juramentum quod Angli fidelitatis aut allevantiæ vocant, Cardinalis Bellarminus cum illo Eliſabethæ quod erat ſupremtiæ, re ac ſententia convenire aſſerit: negatamque Pontifici excommunicandi Principis poteſtatem, quæ quidem æquo Lectori dijudicanda reliquimus. Quæ verò auctoritate certa in ea re geſta ſint proferimus.

Huic certè Jacobi Regis Juramento

Digitized by Google

inſidioſiſſimè, atque invidioſiſſimè erat incertum illud: præterea *juro quòd ex corde abhorreo, deteſtor, & abjuro, tanquam impiam & hæreticam hanc doctrinam, & propoſitionem, quòd Principes per Papam excommunicati, vel deprivati poſſint per ſuos Subditos deponi & occidi.*

Hoc eò pertinere videbatur ut Catholici quivis privata auctoritate decernerent *impiam & hæreticam* eam eſſe ſententiam, quam de deponendis, hæreſis ſaltem causâ, Regibus viri maximi atque ſanctiſſimi, ipſique adeò Romani Pontifices poſtremis ſæculis, bono animo, tanquam probabilem defendiſſent: & quidem ab eorum ſententiâ abhorrere, perſpectis meliùs rebus, uti nos Franci facimus; erat licitum ac bonum damnare ut hæreticam, abſque Eccleſiæ auctoritate, nimium & temerarium videbatur.

Noſtri Doctores rem totam in eâ quam prædiximus conſultatione ſic temperant; ut quandoquidem hæreticum eſſet, & ab Eccleſia in Conſtantienſi Concilio ut hæreticum damnatum Tyrannos, hoc eſt, Principes etiam legitimos malè poteſtate uſos, *occidi poſſe*, eodem Titulo poſſit inſigniri ea propoſitio quæ depoſitionem cum cæde conjungeret, ut erat in juramento poſitum.

Utcumque eſt, (neque enim hîc de hac conſultatione quærimus, ſed rem geſtam enarramus) Paulus Quintus eodem anno 1606. 10. Kalendarum Octobris Breve edidit ad Anglos Catholicos, cujus eſt initium, *Magno animi mœrore*: quo quidem in Brevi, relato juramento, hæc addit; *Nobis ex verbis ipſis perſpicuum eſſe debet, quòd hujuſmodi juramentum ſalva fide Catholica, & ſalute animarum veſtrarum præſtari non poteſt, cùm multa contineat, quæ fidei, & ſaluti apertè adverſentur*, de quo Brevi, cùm in Anglia quidam ambigerent, illud anno ſequenti Pontifex confirmavit, dato alio Brevi, cujus eſt initium: *Renunciatum eſt nobis.*

Quid autem illud eſſet *quod fidei & ſaluti* apertè adverſetur, Pontifex non exponit: non docet. Multi exiſtimabant illud duntaxat fidei & ſaluti animarum adverſari, quod abſque Eccleſiæ auctoritate propoſitionem eam ut hæreticam agnoſci oporteret. Cæterùm ut mentem meam eâ, quâ decet Chriſtianum Theologum, ſinceritate promam, id expreſſum eâ perſpicuitate Curia Romana noluit, ne ſi ab hæreſis qualificatione, & notâ tantùm abhorreret, propoſitionem aliâ notâ proſcribi poſſe fateretur.

Neque tamen quis reputet poteſtatem deponendi Reges tanquam fide certam fuiſſe propoſitam. Nec enim dogmata fidei ambiguè, aut eâ forma declarari ſolent. Certè annis 1678. 1679. 1681. Catholici multi falſæ illius conjurationis gratiâ ultimo addicti ſupplicio ſub ipſo ictu teſtati ſunt, ſe toto animo profiteri Carolum II. verum ac legitimum Regem eſſe, neque à quoquam deponi poſſe: idque à ſe pro certo exploratoque haberi: neque ab ea unquam ſententia diſceſſuros: id tantum cavebant ne deponi poſſe Reges, hæreticum dicerent, quòd Eccleſia Catholica, cujus auctoritati ſtabant non id declaràſſet. Hoc omnium expreſſiſſimè Richardus Langhordus advocatus juris Conſultiſſimus: hoc ipſe Stafortius, morituri profeſſi ſunt: ut profectò certum ſit altè animo hæſiſſe, proque certis habitâ, quæ tam inſignes viri inter ipſa Martyria declaràrint.

Cur enim non liceret Anglis id clarè profiteri quod nos Franci publicè ſumma omnium ordinum Conſenſione profitemur? Ne verò ſperent, quicumque illi ſint Curialis ſententiæ defenſo-

res,

res, nos à propoſito diſceſſuros. Satis enim confidimus nunquam eventurum, ut Eccleſia Catholica cujus traditioni, auctoritatique adhæreſcimus, ſedeſque Apoſtolica, nos ad hæc nova & inaudita, atque ut verè dicamus, vana compellat.

Quid enim eſt per Deum immortalem vanius quàm de deponendis Regibus, quæ nullum moveant decreta conſcribere, excommunicatio, uti prædiximus, dictum, & factum, quantumvis impii ſurperbiant, ipſam ſtatim animam mucrone ſpirituali perfodit. At profectò quid proficit aut quid nocuit quod à Paulo Tertio Henricus VIII. à Pio Quinto Eliſabetha regno dejecti ſunt. Nempe inanes chartæ quod ad temporalia attinebat non tantùm ab hæreticis, ſed etiam à Catholicis, ſi verum amamus, nullius ſunt habitæ: eodemque tenore pacta, ſocietates, commercia, negotia proceſſerunt, neque id ita futurum Romanos Pontifices fugiebat, & tamen vanis formulis vanum ſibi titulum Curia ſanciebat. Interim id hæretici lucrifecerunt, id Eccleſiæ Catholicæ detrimento fuit, quod Catholici, non ut Catholici, pœnas darent, ſed ut publici hoſtes, prompti ſcilicet in Regem inſurgere, ubi Romano Pontifici placuiſſet.

Neque reſpondeant nihil ad Catholicos pertinere quid hæretici de illis ſentiant, cùm Apoſtolus jubeat (a) *Epiſcopum etiam teſtimonium habere bonum ab iis qui foris ſunt*. Idem Apoſtolus jubet (b) ut præcipuam curam habeamus, *ne nomen Domini* aut doctrina, apud extraneos ſcilicet, *blaſphemetur*: qua certè ratione, (c) *quicumque ſunt ſub jugo ſervi, Dominos ſuos omni honore dignos arbitrentur*. Hoc præcipit circa Dominos etiam infideles, ne ſi Chriſtiani ſervi, quantò magis Regum ſubditi, inobedientiæ ſuæ cauſam religionis obtendant, ſacra illa doctrina infametur, atque familias, ac Rempublicam conturbet; quod aliis verbis idem Apoſtolus explicat ad Titum (d) ſcribens: *ſervos dominis ſuis ſubditos eſſe*: eâ præcipuè cauſâ: (e) *ut doctrinam ſalvatoris noſtri Dei ornent in omnibus*. Quo item ſenſu paulò antea dixerat, *mulieres eſſe oportere ſubditas viris ſuis, ut non blaſphemetur verbum Dei*: magno enim reverà ornamento eſt ſanctæ Eccleſiæ Dei, quod ejus doctrina domos, familias, Civitates, alta pace firmet; neque perturbet, ſed ſanciat rerum humanarum ordinem vetetque ne inquieti homines unà cum religione conditionem mutare porrò incipiant: (f) *imò unuſquiſque in qua vocatione eſt, in ea permaneat. Servus vocatus es? non ſit tibi curæ*, quanto magis juſſum ut juſto ac legitimo Imperio ſubſis & communi civium libertate vivas?

Id etiam anteceſſores noſtri ſancti Chriſti martyres præcipuè obſervàrunt; cavebantque, admonente Petro, ne ut rebelles erga Rempublicam, ſed tantùm *Chriſtiani* paterentur: *glorificarent autem Deum in iſto nomine*, neque aliud inculcabat Paulus cùm diceret: *Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, qui enim reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt*. Ne ergo illam, etiam apud homines, damnationem acquirerent; publico ordini modeſtè ac pacifici homines ſerviebant. Unde illud Origenis (g) in epiſtolam ad Romanos; *ſi enim ponamus verbi gratiâ, credentes Chriſto poteſtatibus ſæculi non eſſe ſubditos, tributa non reddere, nec vectigalia penſitare, nulli*

(a) 1. *Timo.* III. 7. (b) 1. *Tim.* VI. (c) *Ibid.*

(d) *Tit.* II 10. (e) *Ibid.* V. (f) 1. *Cor.* VII. *Matt.* XX. XXI. (g) *Orig.* in *Ep.* ad Rom. l. 9. c. 13.

Digitized by Google

li timorem , nulli honorem deferre , nonne per hæc Rectorum ac Principum meritò in ſemetipſos arma converterent & perſecutores quidem ſuos excuſabiles , ſemetipſos verò culpabiles redderent ; non enim jam fidei , ſed contumaciæ cauſâ impugnari viderentur.

Neque verò exiſtimemus hæc quæ Origenes Apoſtolo auctore condemnat , melius fieri ſi Sacerdotum judicio fiant. Meritò enim beatus Joannes Chryſoſtomus in eundem Pauli locum hæc habet ; (a) *oſtendit quòd iſta imperentur omnibus & Sacerdotibus & Monachis non ſolùm ſæcularibus , id quod ſtatim in ipſo initio declarat , cùm dicit : Omnis anima poteſtatibus ſupereminentibus ſubdita ſit , etiamſi Apoſtolus ſit , etiamſi Evangeliſta , ſive Propheta , ſive quiſquis tandem fuerit.* Neque enim pietatem ſubvertit iſta ſubjectio , neque verò Eccleſiæ Chriſti decori , aut ornamento eſſet ſi haberet Sacerdotes, quorum auctoritate & nomine ſublimes poteſtates contemni ac deponi poſſent , ſed ei ornamento eſt , quod qui ſint ſacrorum , iidem ſint etiam in Principes atque Rempublicam fidi obſequii duces. *Deus enim* , inquit , *id exigit ut creatus ab ipſo Princeps vires ſuas habeat. Quod ſi obſervaveris Chriſtianè , & ipſe , inquit , Princeps eò te magis ſuſcipiet dominumque tuum , etiamſi incredulus fuerit, hoc nomine glorificabit.*

Sic ergo Catholici doctrinam Salvatoris noſtri Dei ornent in omnibus , neque Pontificibus ſuis id honori vertant , quod vanos concedant Titulos quibus lugenda bella commoveant , imò ubicumque degunt , ſive in Anglia , ſive in Hollandia , ſive apud Sinenſes Sereſque ultimos & Japonas ne dent locum iis, qui paſſim ubique jactant habere eos Pontificem , quo duce, auctore à legitimis Regibus , imperiiſque deſciſcant : quod quidem quantas turbas , quantam Eccleſiæ Dei perſecutionem apud Japonas concitârit , ipſis hæreticis referentibus , ac ſua ſcelera jactantibus credimus. Ne ergo iſto Titulo , neque ut Inquieti & malefidi Cives , ſed tantùm ut *Catholici patiantur* , glorificent autem Deum in iſto nomine , relinquantque id hæreticis , ut de Reipublicæ charitate ac Regum reverentia magna profeſſi , tamen omnium audaciſſimè in arma Civilia proruant.

Romanos autem Pontifices quotquot futuri ſunt Patres noſtros ſanctiſſimos , atque chariſſimos rogamus, obſecramus, ſummaque reverentia etiam atque etiam obteſtamur ne ſedis ſuæ majeſtati conſulere ſe putent ſi Gregorium VII. Gelaſiis , Symmachis , aliiſque Gregoriis anteponant, Catholicos verò bonos doctoſque eâ , qua par eſt , charitate atque honorificentiâ admonemus , ne ſe ideò bene Catholicos putent ſi omnia Pontificum geſta decretaque aſſerenda ſuſcipiant ; excuſent ſanè Pontifices , quoad fieri poterit , uti nos pro virili fecimus , conati certè ſumus. Cæterùm ſi neceſſe ſit reprehendi interdum eorum aliquos , quorum opera ac laboribus magna in Eccleſiam bona provenerint. Cùm nempe alienis rebus , bono ſcilicet animo ſeſe ingeſſerunt , id verò non ad ſedis Apoſtolicæ contumeliam , ſed ad Eccleſiæ , Deique eam protegentis laudem atque ad Romanæ fidei Apoſtolicique officii commendationem maximam pertinere arbitrentur : cujus quippe fidei , atque officii puritas , ſanctitas , dignitas , tot inter incommoda apud Pios illæſa perſtiterit ut hîc etiam valeat ſuo modo Apoſtolicum illud : (b) *Virtus in infirmitate perficitur ; & cùm enim infirmor tunc potens ſum.*

(a) In Epiſt. ad Rom. C. 3. Hom. 23.

(b) 2. Cor. XII. 9. 10.

Finis Tomi Primi.

IN-

INDEX

TITULORUM SERIESQUE MATERIARUM, Quæ Tomo Primo continentur.

PARS PRIMA,

QUod Declaratio Gallicana ab omni cenſura ſit libera, Romaníque Pontificis Autoritati nihil noceat.

LIBER PRIMUS.

Id probatur ex Profeſſione Fidei, & Doctorum Catholicorum nobiſcum ſentientium autoritate.

CAPUT PRIMUM.

Cujus ſit generis ea quæſtio quam tractamus; nullum hic patere locum ad nos vel hæreſeos, vel erroris in fide incuſandos. Profeſſio fidei à Pio IV. edita ex Concilii Tridentini mente, ut vera & ſufficiens regula proponitur. Articuli Pariſienſes anni 1542. adverſùs *Lutherum* huic prælucerunt, ejuſdémque ſunt Spiritûs. *pag.* 1--4

CAPUT SECUNDUM.

De Pii IV. profeſſione diligentiùs quæritur: In Synodo Tridentinâ conſultò omiſſa quæ inter Catholicos controverſa eſſent. *Palavicinus* Cardinalis teſtis adducitur: De Florentinâ Formulâ, quòd Romanus Pontifex regat Univerſalem Eccleſiam, Tridenti in medium allatâ, atque omiſſâ, ne noſtra ſententia vel ſub dubio læſa videretur: Claudii Sanctefii, & Caroli Cardinalis Lotharingii Epiſtolæ: Pii IV. reſponſum egregium: Ea tantùm in Concilio Tridentino definienda, in quæ omnes Catholici conſpirarent. 4--7

CAPUT TERTIUM.

Circa Florentinam Formulam ſolemnis diſtinctio: quòd Romanus Pontifex regat Univerſalem Eccleſiam diſtributivè, non collectivè: de ea diſtinctione audax Duvallii locus. Ea diſtinctio non merè Scholaſtica, ſed à Concilio Conſtantienſi *Martino* V. expreſſè approbante, deprompta. 7--9

CAPUT QUARTUM.

Ex antedictis probatur Cleri Gallicani Declarationem jam in tuto eſſe, nondum licèt prolatis probationibus Leonis X. in Concilio Lateranenſi & adversùs *Lutherum* acta, nihil ad rem facere, *Tridenti* acta, & Pii IV. profeſſio probant. 9--10

CAPUT QUINTUM.

Pariſienſium Doctorum veneranda autoritas: horum anteſignani *Petrus de Alliaco* Cameracenſis Cardinalis, & *Joannes de Gerſone* Pariſienſis Eccleſiæ & Univerſitatis Cancellarius; viri omni doctrinæ ac pietatis laude cumulati; hujus rei multi teſtes. De *Joanne de Gerſon* Profeſſoris Lovanienſis caſtigandâ audaciâ. 10--12

CAPUT SEXTUM.

An, ut quibuſdam nunc videtur, quæſtio de *Superioritate* à quæſtione de *Infallibilitate*, ſecundùm *Alliacenſem*, & *Gerſonem*, ſepara-

Digitized by Google

ſeparari poſſit? Refertur caput, Si Papa, aliì-„que ex Decreto Gratiani Loci & Gloſſæ cele-„breſque Pariſienſibus præluxerunt. „ Hinc pro certo aſſumptum Papam, etiam ut Papam, eſſe fallibilem. 12--14

CAPUT SEPTIMUM.

Quo ſenſu explicarent illud: *Rogavi pro te, ut non deficias Fides tua*, Luc. XXII. 32. Eâ de re Gloſſa notabilis, quâ maximè utebantur: S. Thomæ, S. Bonaventuræ, & Nic. Lyrani loci. Petri de Alliaco locus inſignis. Gerſonis ſententia. 14-16

CAPUT OCTAVUM.

Scholam Pariſienſem in *Alliacenſis* & *Gerſonis* ſententiâ perſtitiſſe, toti orbi notum: eam ſententiam egregii viri ubique docuerunt. Cur Pariſienſium doctrina dicta ſit. 16--19

CAPUT NONUM.

Dionyſius Carthuſianus adducitur; ejus exemplum probat, eos qui per eam ætatem Pontificiæ autoritati vel maximè favebant, ſummâ ipſâ in Pariſienſium ſententiam conveniſſe; Eccleſiæ ſoli eámque repræſentanti Concilio generali ab eo Doctore tributa infallibilitas: locus, *rogavi pro te*, &c. *Luc.* XXII. 32. cum eâ doctrinâ facilè conciliatus. 19--20

CAPUT DECIMUM.

Idem *Dionyſius Carthuſianus* exponit quâ autoritate in aliis præter fidem cauſis, Romanus Pontifex à Concilio judicari poſſit. 20--21

CAPUT UNDECIMUM.

De Lovanienſi facultate: eam cum Pariſienſi & Colonienſi circa Conſtantienſem, Baſileenſémque doctrinam conſenſiſſe: *Nicolai Dubois* Profeſſoris Lovanienſis vana argumenta. 21--22

CAPUT DUODECIMUM.

Adrianus Florentius, mox ADRIANUS *Papa* VI. facultatis Lovanienſis ornamentum, Pariſienſium ſententiam ſequitur. Quorumdam Lovanienſium cavillationes. 22--25

CAPUT XIII.

An ſit veriſimile Pariſienſium doctrinam poſt *Adrianum* VI. à Lovanienſibus condemnatam? Lovanienſium erga Adrianum reverentia ſingularis. 25--26

CAPUT XIV.

Jacobi LATOMI, Doctoris Lovanienſis Sententia. 26--29

CAPUT XV.

JOANNIS DRIEDONIS Lovanienſis ſententia, de Fide Petri nuſquam defecturâ. 29--33

CAPUT XVI.

Articuli Lovanienſis facultatis anni 1544. ex præcedente doctrina explicantur, & cum Pariſienſibus anni 1542. conferuntur; Cathedra Petri nunquam defectura. 33--36

CAPUT XVII.

JOANNIS DRIEDONIS ſententia de *ſuperioritate Papæ* cum Pariſienſium ſententia congruit. Horum reverentia in Summum Pontificem. Locus MAJORIS. 36--38

CAPUT XVIII.

Alii DRIEDONIS loci excutiuntur. Iterùm de *Cathedræ Petri autoritate*, ex eodem ſcriptore. 38--40

LIBER SECUNDUS.

Quòd DECLARATIO GALLICANA ab omni cenſurâ ſit immunis, probatur ex Autoribus Pariſienſium ſententiæ adverſantibus.

CAPUT PRIMUM.

Joannes à Turre-crematâ Pontificiæ poteſtatis ſub Eugenio IV. defenſor præcipuus, in fidei quæſtionibus Concilii autoritatem Papæ autoritati anteponebat. Communis erat tum illa ſententia. *Bulla, Deus novit* ſub Eugenii nomine edita. 40--42

CAPUT II.

Alii Turrecrematæ loci *de Concilii potiori autoritate* in materia fidei; quòdque Summus Pontifex erronea definire poſſit. *De Pontificia infallibilitate* ludibria & cavillationes. 42--44

CA-

CAPUT III.

Antonii de Roſellis ejuſdem Eccleſiæ Canoniſtæ Eugeniarum partium ſententia. 44–45

CAPUT IV.

Sanctus ANTONINUS Archiepiſcopus Florentinus, an bona fide relatus ab Anonymo autore, qui *de libertatibus Gallicanis* ſcripſit. 45–47

CAPUT V.

Thomas à Vio, Cardinalis CAJETANUS Pontificiam Infallibilitatem aſſerit, nullâ in adverſarios cenſuræ notâ. Primus omnium docuit erroneam eſſe ſententiam quæ ſuperioritatem Concilio aſſignet, cui repugnat *Turrecremata* & Cajetani tempore *Dominicus Jacobatius* Cardinalis. 47–48

CAPUT VI.

Idem *Jacobatius* Cardinalis Pontificiæ ſuperioritatis aſſertor, in Infallibilitatis quæſtione quid ſentiat. 48–49

CAPUT VII.

De Fide Petri nunquam defecturâ ejuſdem Cardinalis loci. 49–50

CAPUT VIII.

BELLARMINI judicium: ab illo Concilii Lateranenſis autoritas trepidè profertur de ſententia ſuperioritatem Synodis vindicante, ejuſdem cenſuræ titubantes. 50–51

CAPUT IX.

BELLARMINI circa Pontificiam infallibilitatem cenſura æquè anceps. Vis notarum ex Melchiore Cano. 51–52

CAPUT X.

SUARES Pariſienſium de ſuperioritate ſententiam relinquit integram. Ipſe ſuam de infallibilitate cenſuram infringit, falſâque ex Leone X. adverſùs Lutherum refert. 52–54

CAPUT XI.

Andræas DUVALLIUS Pariſienſium de ſuperioritate Conciliorum ſententiam, & Pariſienſis facultatis eſſe agnoſcit, & ab omni hæreſis, erroris atque etiam temeritatis notâ abſolvit. Pontificiam infallibilitatem non eſſe de fide, non modò aſſerit, ſed etiam optimis argumentis probat. 54–55

CAPUT XII.

Dominicus à Sanctâ Trinitate, Carmelita diſcalceatus, Libro Romæ recèns excuſo docet Pontificiam infallibilitatem aut ſuperioritatem nullo Eccleſiæ Decreto clarè definitam. Quid illud ſit, cùm privati Doctores aliquid de fide eſſe dicunt, quoad ſe non quoad nos. 55–59

CAPUT XIII.

Recentiorum Lovanienſium, aliorúmque ſententia ipſo progreſſu immodeſtior, & apertè nimia. 59–61

CAPUT XIV.

Quanta ſit Scholaſticorum autoritas ex *Melchiore Cano* conſtituitur, atque hinc efficitur ab omni nos erroris notâ eſſe liberos. 61–64

CAPUT XV.

Aliæ notæ quæ ad id pertinent paucis diluuntur; ſapiens hæreſim, malè ſonans, periculoſum in fide quid ſit. Schiſmaticum à Domino Strigonienſi inuſtum, ſed ne hujus quidem nominis ſignificatione perſpectâ. 64–66

LIBER TERTIUS.

Quòd DECLARATIO GALLICANA ab omni cenſurâ immunis ſit ex ipſo ſtatu Quæſtionis demonſtratur.

CAPUT PRIMUM.

Adverſarii falſa imputant Pariſienſibus ac peſſimè conſtituunt Statum Quæſtionis. Anonymus autor tractatûs *de Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*. Papæ ſuprema poteſtas & Monarchia Eccleſiaſtica à *Gerſone*, & aliis Pariſienſibus agnita. Conſtantienſis Concilii loci à *Cajetano* & aliis objecti. An recurſus ad Concilium in extraordinariis caſibus, ſupremam Papæ impediat in ordinariis caſibus poteſtatem? 66–67

CAPUT II.

Falſò imputari Pariſienſibus, quòd ſaltem in fidei cauſis, recurſus ad Concilium ſemper ſit neceſſarius. 67--69

CAPUT III.

Quod ſi unus vel alter Romanus Pontifex in Decreto fidei aberraret, nihil fidei Romanæ, nihil Romanæ Cathedræ Sedique Apoſtolicæ noceretur. 69

CAPUT IV.

Adverſarii quæſtionem de ſuperioritate Papæ ad vana redigunt; caſus hæreſis evertit eorum generales regulas. Cajetani argutiæ recitantur. 69.-71

CAPUT V.

Suaris labores æquè irriti circa depoſitionem Papæ in hæreſim lapſi. 71--72

CAPUT VI.

Cajetani ac *Suaris* abſurda effugia, non niſi aliis abſurdioribus evitari poſſe. *Alberti Pighii* ſententia quòd Papa, nec ut privatus, fieri poſſit hæreticus; alii quoque caſus, quibus Papa Concilio ſit inferior. 72--74.

CAPUT VII.

Papam etiam certum, non modò Hæreticum, ſed & abſque hæreſi Schiſmaticum fieri poſſe Duvallius docet ex *Turrecremata* & *Cajetano* Cardinalibus Eccleſiæ auctoritate ſtatim dejiciendum. 74

CAPUT VIII.

De Concilii autoritate, qua Papa teneatur in Fidei cauſis. *Duvallii* Locus. 74-75

CAPUT IX.

Propter quæ ſcelera in Pontificem animadverti poſſit, Canoniſtæ ferè omnes, non iiſdem licèt verbis in eamdem rerum ſummam conveniunt. 75--77

CAPUT X.

De infallibilitate nullam eſſe veram difficultatem unum *Albertum Pighium* conſentanea dixiſſe: ſed nova & inaudita, & ferè ab omnibus ſpreta: in quæ tamen adverſarii neceſſariò deducuntur. 77--82

CAPUT XI.

Declarationes Sacræ Facultatis anno 1663. toto Regno promulgatæ, ipſis Pontificibus nihil conquerentibus, quid probent. 82--84

CAPUT XII.

Expoſitio Doctrinæ Catholicæ Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi Domini Meldenſis Epiſcopi in medium adducitur. Duo Innocentii II. brevia ad eam approbandam. His conſentiens *Perronii* Cardinalis locus. 84--87

CAPUT XIII.

Exploſâ hæreſeos, erroris, ac ſchiſmatis notâ; aliæ notæ excutiuntur: vera pietas cum veritate & Traditione conjuncta: Cenſuræ vagæ & inconditæ, ſancti Ambroſii locus. *Prima Pars* concluditur. 87-92

PARS SECUNDA,

Quâ Singula Capita Declarationis Gallicanæ aſſeruntur.

LIBER QUARTUS.

Quo ex ſtatu quæſtionis, reique novitate deponendorum Regum directa & indirecta poteſtas confutatur ad Caput primum Gallicanæ Declarationis.

CAPUT PRIMUM.

Refertur Caput primum Gallicanæ Declarationis. 92.-93

CAPUT SECUNDUM.

Contrarium articulum ponunt adverſarii. ſtatus quæſtionis: ex hoc intolerabilia incommoda, neque magis tolerabilior indirecta quàm directa poteſtas, cùm ſolis verbis differant huic primo Capiti declarationis Gallicanæ, contrariam declarationem totidem verbis opponit author Anonymus... doc-

doctrinæ Lovanenſium, quem alii adverſarii ſequuntur & indirectam poteſtatem aſſerunt, quæ ſententia quàm falſa ſit, ſtatim intelliget, qui vel ſtatum quæſtionis adverterit. 93–97

CAPUT III.

Horrenda atque ipſis adverſariis deteſtanda neceſſariò conſequuntur, à quibuſdam admittuntur, nec niſi extirpatâ Radice reſecantur. HENRICI *Borbonii Condæi* Principis oratio, ad LUDOVICUM XIII. 97–99

CAPUT IV.

Sententia Gallorum; ex *Cenſurâ* SANCTARELLI, quæ integra refertur. Jam ut oſtendamus de totâ eâ doctrinâ, quæ ſententia Gallorum ſit, non pigebit exſcribebere latam à Facultate noſtrâ Cenſuram, in Librum ANTONII SANCTARELLI 4. April. 1626. ſic autem habet. 99.-100

CAPUT V.

Quædam in *Sanctarelli* doctrinam, atque in cenſuram Notæ: Articuli Facultatis toto regno vulgati. Cenſura Malagolæ. 100–101

CAPUT VI.

Hujus ſententiæ novitas in Sanctarello notata à ſacrâ Facultate: Scripturæ ſilentium: auctoris Anonymi qui ſcripſit de libertatibus: in Scripturæ locos Gloſſæ 101.-103

CAPUT VII.

Ius Regum deponendorum author GREGORIUS II. XI°. exeunte ſæculo orbis univerſus, eâ novitate commotus. Explicatum obiter, quo ſenſu negarent, excommunicari poſſe Reges. 103–105

CAPUT VIII.

Quæ GREGORIUS VII. hujus rei exempla, & documenta protulit, rei novitatem probant. 105--107

CAPUT IX.

De Gregorianorum Decretorum autoritate in Eccleſiâ dubitatum, neque ipſe ſibi conſtitit. 107--109

CAPUT X.

GREGORIUS VII. nimia, & nova ſectatur. Initia regiæ poteſtatis ſuperbiæ, ac diabolo aſſignat, repugnante Scripturâ, neque tantùm Patrum, ſed totius humani generis traditione. 109--111

CAPUT XI.

Aliæ GREGORII. VII. novitates, novum excommunicationis genus, quo victoriam ab *Henrici* IV. exercitu arcet, nova doctrina de omnium Pontificum Romanorum ſanctitate. 111--113

CAPUT XII.

Quâ occaſione Gregorius VII. Regum depoſitionem aggreſſus ſit; quove Imperii ac Regnorum ſtatu, quam univerſalis Monarchiæ jam temporalis Ideam animo informârit; ejus mores, ingenium, & in omnia Regna variæ molitiones; ac 10. in Imperium Romano-Germanicum in Galliam, in Angliam, in Daniam, de iiſque quæri nihil imminuta Sedis Apoſtolicæ Majeſtate. 113--115

CAPUT XIII.

De Hiſpaniâ, & Sardiniâ, quid GREGORIUS VII. ſecreverit. 115--118

CAPUT XIV.

De Hungaria: de aliis Regnis ac Provinciis, quibus cauſis impulſi Pontificiæ Ditioni ſe ultrò ſubjecerint: arbitraria jura etiam in infideles Principes protenduntur. 118.-119

CAPUT XV.

Regna infidelium quo jure conceſſa *Bellarminus* aliique defenderint. Hæc, & alia de Regibus deponendis geſta, nullo religionis periculo impugnari poſſe. 119–121

CAPUT XVI.

Ipſam quæſtionem aggredimur. Hæc tractatio bifariam diſtributa; Quinque Propoſitiones ordine comprobandæ. 121–123

LIBER QUINTUS.

Quo expenduntur Scripturæ Loci, & Patrum traditiones illuſtrantur; ad Caput Ium. GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CA-

CAPUT PRIMUM.

Prima Propositio probatur quòd Regia ſeu ſuprema civilis poteſtas jam inde ab initio ſit legitima, etiam inter infideles; divina quid ſit, & à Sacerdotali quo pacto diſcreta. 123--124

CAPUT SECUNDUM.

Secunda Propositio, quòd Regia & ſuprema poteſtas etiam inter infideles ſit à Deo: Reges Sacroſancti: juratum per eorum ſalutem: Religio in Principes. Tertulliani Loci. 124--125

CAPUT TERTIUM.

Quo ſenſu Suprema civilis poteſtas ſit à Deo, quodve diſcrimen Sacerdotium inter & Imperium. 125--127

CAPUT IV.

Tertia Propositio: *quòd Regia ac ſuprema* poteſtas nulli alteri poteſtati Dei ordinatione ſubjecta; omnium gentium in eam rem conſenſio. Druidæ, Augures, alii ejuſmodi fruſtra advocati ad præſidium indirectæ poteſtatis. 127--128

Tertia Propositio: Regia ac ſuprema poteſtas jam inde ab initio etiam inter infideles ita eſt à Deo inſtituta, ut ſit à Deo ſecunda, hoc eſt, in ſuo genere rebuſque ſuis ſub Deo, & poſt Deum prima: neque aliam Deus poteſtatem inſtituit, à qua illa deponatur, aut in ordinem redigatur. 127--128

CAPUT V.

Ex tribus primis propoſitionibus *Corollarium* quod ſine vera Religione, veròque Sacerdotio civile regimen perfectum, ac ſeipſo conſiſtens, atque in rebus ſuis ab omni alia poteſtate abſolutum: an in eo jure aliquid immutatum per legale aut per Chriſtianum Sacerdotium *Quarta & Quinta propoſitione* quæritur. 128--129

CAPUT VI.

Quarta Propositio per inſtitutionem Sacerdotii legalis nihil immutatum in Regia ac ſumma poteſtate, nihil ad eam deponendam juris Sacerdotibus attributum: probabunt ex *Deuteronomio*, *Regumque* libris. 129--130

CAPUT SEPTIMUM.

An unctio Regum, eorumque deſignatio per Samuëlem interdum, ac Prophetas facta in ordinandis civilibus aliquid Sacerdotibus juris attribuat? de Concilio Sanhedrin Baronii ſententia expenditur. 130--132

CAPUT VIII.

Bellarmini argumentum ex Deuteronomii loco. 132--133

CAPUT IX.

Quæ antè dicta ſunt Judæorum hiſtoria recenſita luculentiùs explicantur: Judæorum Regum etiam ad Idola cogentium inviolata majeſtas; Reges *Aſſyrii*, *Medi*, *Perſæ*, pari cultu obſervati: erga eos egregia *Alexandri Magni* tempore Judæorum fides: *Joſephi* locus: eadem obedientia in Alexandrum & Græcos Syriæ Reges. 133--135

CAPUT X.

Recidivum ſub *Macchabæis* imperium peculiari Dei inſtinctu à Mathathia inchoatum, à filiis ſtabilitum; Romani ac Cæſares eodem jure, Chriſto approbante, regnârunt. 135--137

CAPUT XI.

An Athaliæ læſæ exemplum his obſit. 137--138

CAPUT XII.

De Ozia propter lepram ejecto. 138--140

CAPUT XIII.

Quinta Propositio: neque per inſtitutionem Chriſtiani Sacerdotii quidquam fuit immutatum in regnandi jure; id probare aggredimur ex Evangelicis Scripturis: explicatur poteſtas quam Chriſtus Apoſtolis tradiderit. 140--142

CAPUT XIV.

Locus Evangelii: reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari... Matt. XXII. 142--143

CAPUT XV.

Prævifis malis quæ ab impiis Regibus Eccleſiæ eſſent eventura, quæ Chriſtus & Apoſtoli auxilia reliquerint: & an aliqua præter patientiam. 143--144

CA.

CAPUT XVI.

An generali præcepto obediendi Regibus Chriſtus & Apoſtoli aliquam exceptionem attulerint, & quam? 144–145

CAPUT XVII.

Adverſariorum effugia: diſtinguunt tempora infirmæ & adoleſcentis à temporibus robuſtæ, & jam prævalentis Eccleſiæ, an hæc Chriſtianis digna? 145–146

CAPUT XVIII.

An eludi poſſit locus Evangelii: *Regnum meum non eſt de hoc mundo.* 146–148

CAPUT XIX.

An ad rem pertineat ille ab adverſariis objectus locus: *data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra*, & ille locus *Rex Regum. Apoc.* XIX. 12. 16. 148

CAPUT XX.

Quis me conſtituit judicem ſuper vos *Luc.* XII. 14. 148–150

CAPUT XXI.

Reſpondetur ad objecta Capitis XVII. An impii Reges ab Eccleſiâ impuniti, ſi tuti à depoſitione habentur. 150–151

CAPUT XXII.

De excommunicationis effectu, an privet temporalibus, quid ſit illud, *ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* Interdicta de vitandis excommunicatis in litteris Apoſtolicis contenta expenduntur. 151–15

CAPUT XXIII.

Alius excommunicationis effectus: *Tradi Satanæ ad interitum carnis:* argumentum pro noſtra ſententia ductum ex memoratis in Scriptura excommunicationis effectis. 153–154

CAPUT XXIV.

Objectum ex interdicto de vitandis excommunicatis per exceptionem, mor alis, quam vocant, ſive civilis neceſſitatis, ex omnium Theologorum doctrina ſolvitur: ea in re Gregorii VII. tempore manifeſtus error nunc commun conſenſu refutatus. 154–155

CAPUT XXV.

Ejuſdem interdicti vis quæritur, diligentius probatur Evangelicis Apoſtolicisque litteris quod exceptionem neceſſariæ cauſæ admittat, neque ab obſequiis Regum arceat. 156–156

CAPUT XXVI.

Idem probatur ex Sanctis Patribus. 156–158

CAPUT XXVII.

Idem probatur ex Hincmari inſigni reſponſione ad Hadrianum II. vetantem ne cum Carolo Calvo Rege communicaret. 158–159

CAPUT XXVIII

Idem efficitur ex Gregorii VII. Decretis. 159–160

CAPUT XXIX

Idem probatur ex ſecuta Pontificum omnium, atque Eccleſiæ praxi: inſigne exemplum ſub Gregorio IX. ac Friderico II. Imperatore huic præſtitum obſequium negata interim menſa & oſculo. 160–161

CAPUT XXX.

Sancti Thomæ locus: Canon Conſtantienſis: Item Lateranenſis Concordato inſertus; quo ſenſu Reges excommunicari non poſſint: dictorum in hoc interdicto recapitulatio; atque hinc firmum argumentum. 161–163

CAPUT XXXI.

Ambas poteſtates Eccleſiaſticam & civilem in ſuo quamque ordine eſſe primas, ac ſub uno Deo proximè collocatas Scripturis, ac Patrum traditione demonſtratur: Tertulliani locus. 163–164

CAPUT XXXII.

Aliæ Patrum autoritates: an his ſatisfiat dicendo Principes in temporalibus, non minùs ſoli Deo ſubeſſe cùm ejus Vicarii ſubſint. 164–165

CAPUT XXXIII.

An ut ambæ poteſtates inter ſe ordinatæ

Digitized by Google

tæ ſint, unam alteri ſubdi neceſſe ſit. Sancti Gelaſii aliorumque Pontificum doctrina. 165--167

CAPUT XXXIV.

Cur hæ poteſtates tantâ providentiâ diſtinctæ ſint: ſanctus Gelaſius duas cauſas affert, quæ indirectâ poteſtate tollantur. 167--168

CAPUT XXXV.

Ambarum poteſtatum ſeparatio ac ſocietas ex ſancti Gelaſii doctrina explicatur: Bellarmini comparatio: S. Gregorii Nazianzeni locus ab eo objectus. 168--170

CAPUT XXXVI.

Canon; *omnes* diſt. 22. objicitur & ſolvitur. 170

CAPUT XXXVII.

Objicitur à Bellarmino Apoſtoli locus de judicibus ab Eccleſiâ conſtitutis: 1. Cor. VI. 3. 4. Jeremiæ locus: duo Gladii, Regale Sacerdotium: allegoria alia, & ac commodatitia, dictorum in hoc libro recapitulatio. 170--174

LIBER SEXTUS.

Quo Patrum teſtimonia & exempla afferuntur uſque ad GREGORIUM VII.

CAPUT I.

Ordo & diſtributio Tractationis hujus I. in duo tempora: tum in duas quæſtiones. I. quæſtio de Regibus propter ſcelera reprehenſis. An deponendi viſi ſint. Patrum doctrina & exempla in perſecutione, & tribus primis ſæculis. An Chriſtianorum obedientia ex imbecillitate Eccleſiæ & eorum temporum prodierit. 174--176

CAPUT II.

Quartum ſæculum. Julianus apoſtata. An Eccleſia tum invalida fuerit? S. Gregorii Nazianzeni locus: Item S. Auguſtini, Sancti Thomæ reſponſio ad locum, Auguſtini, non ſatis cognito rerum ſub Juliano ſtatu. 176--180

CAPUT III.

A Paganis Regibus, atque ab apoſtata Juliano tranſitus ad Hæreticos; Conſtantius Arianus, Catholicæque Eccleſiæ perſecutor: an imbecillitate factum, quod Hilarius, Athanaſius, Lucifer Calaritanus, alii indirectam poteſtatem ne quidem intentarent. 180--184

CAPUT IV.

Quarti Eccleſiæ ſæculi reliqua exempla proferuntur. Valens Hæreticus & perſecutor. Sancti Baſilii, aliorúmque Sanctorum ſenſus; Juſtinæ, Arianæ, Valentiniani II. nomine Catholicos inſectanti. Sanctus Ambroſius viribus prævalens, quouſque repugnari putat: quid idem comminatus ſit Gratiano, & Valentiniano ſi Sacra Paganorum reſtituerent. 184--186

CAPUT V.

Sancti Ambroſii cum Theodoſio geſta, an Ambroſius aliquid temporalis poteſtatis attigerit, ut Bellarmino viſum. An vel de eo cogitaverit? aliud Ambroſii erga eundem Theodoſium poſt incenſam Synagogam. 186--189

CAPUT VI.

Quinti ſæculi exempla: ARCADIUS, ac de eo GREGORII IV. verba: Burgundiones: Viſigothi: Vandali, Theodoricus Oſtrogothus. HUNERICUS VANDALUS, Odoacer Herulus, Zeno Imperator. 189--191

CAPUT VII.

ANASTASIUS Imperator hæreticus, Perſecutor, Anathemate nominatim in Oriente & à Romano quoque Pontifice in Occidente damnatus, Eccleſiæ peculiari Sacramento obligatus. Regno ea conditione ſuſcepto: ejus deponendi mira opportunitas, ſancti Pontifices Gelaſius, Symmachus: Hormiſdas ne id quidem cogitaverunt. 191--193

CAPUT VIII.

Sexti ac ſeptimi ſæculi exempla: ſancti GREGORII MAGNI ad *Mauricium* Epiſtola memorabilis: in eam *Baronii* nota. Quædam de Pontificum ſubjectione erga Principes. 193--194

CAPUT IX.

Privilegia ab eodem ſancto GREGORIO con-

Digitized by Google

conceſſa expenduntur. Imperatoriæ formulæ eo ævo familiares. Gregoriana formula ad alia privilegia non tranſit. 194--196

CAPUT X.

Sancti Maximi Monachi & Confeſſoris locus de Monothelitis Imperatoribus. 196

CAPUT XI.

Octavi ſæculi exempla: Iconoclaſtæ Imperatores: ac primùm Leo Iſaurus. De eo Bellarmini argumentum ex Baronio ſolvitur; quæ hic ſint demonſtranda proponuntur. 196--197

CAPUT XII.

An Græci Hiſtorici à Baronio, & Bellarmino in Gregorii II. ac Leonis Iſauri rebus adducti, atque ab eis relata geſta indirectæ poteſtati faveant. 197--200

CAPUT XIII.

Gregorium II. nihil in Imperatorem hæreticum moviſſe, imò ea occaſione aliquid molientibus obſtitiſſe, ex ejus geſtis, Epiſtolis, doctrina demonſtratur. 200--201

CAPUT XIV.

An Gregorius II. imbecillitate virium ab indirecta poteſtate exercenda, vel ſaltem oſtendenda temperârit. 201--202

CAPUT XV.

Gregorius II. confiteri pergit nullam eſſe ſuam in rebus Civilibus poteſtatem. 202--203

CAPUT XVI.

De Gregorii II. geſtis Latini Hiſtorici proferuntur. Paulus Diaconus & Anaſtaſius Bibliothecarius. Ex his demonſtratur nihil ab eo niſi pro tuendo Imperio geſtum, etiam poſt Anathema Imperatori dictum. 203--205

CAPUT XVII.

Cur Græci illud de tributis Gregorio II. objecerint? id utcumque ſe habet an noſtræ ſententiæ noceat? 205--206

CAPUT XVIII.

De Gregorio III. Gregorii II. ſucceſſore ejuſque erga Leónem Iſaurum & Conſtantinum Copronymum, ejus filium, obſequio. De ejus Pontificis duplici legatione ad Carolum Martellum, quarum alteram Baronius Gregorio II. aſſignavit. 206--208

CAPUT XIX.

Zacharias in obſequio perſtitit: Stephanus II. pro Imperio conatus omnia, nonniſi neceſſitate ad Francos refugit: ad eos tranſlatum Imperium ſub Leone III. cùm Græci Imperat. ad fidem Catholicam rediiſſent. 208--210

CAPUT XX.

An valeant allatæ à Baronio cauſæ; cur Conſtantino Irenes filio Catholico Imperatori Imperium reſtituendum non fuerit: Hadriani Primi locus nihil ad rem; recapitulatio dictorum de Iconoclaſtis Imperatoribus: de fide illis ſervandâ Orientalis Eccleſiæ ſenſus: illi Imperatores in coronatione jusjurandum dederant de tuendis Eccleſiæ dogmatibus ac ritibus; ex his argumentum. 210--211

CAPUT XXI.

Noni ſæculi exempla: Ludovici Pii Imperatoris depoſitio: hæc & indè ſecuta, impia, irrita, nulla, malè intellecta: nihil ad rem, nobisque potiùs favent quàm adverſarüs: an expectata ad reſtituendum Ludovicum Gregorii quarti autoritas. 211--214

CAPUT XXII.

Lotharii Junioris excommunicatio propter Valdradam, nulla unquam depoſitionis mentione. 214--215

CAPUT XXIII.

Hadrianus II. Carolum Calvum, à Lotharii mortui regno deterret excommunicatione; quàm grave Francis viſum fuerit terrenis rebus immiſcuiſſe ſe Pontificem nihil de depoſitione cogitantem. Hincmari locus. 215--216

CAPUT XXIV.

Eodem nono ſæculo Stephani V. Epiſtola ad *Baſilium* Imperatorem de finibus utriuſque Poteſtatis. 216

CAPUT XXV.

Eodem ſæculo Fulconis Rhemenſis locus à

Perronio objectus. 215--217

CAPUT XXVI.

Atto Vercellenſis; Burchardus *Vormatienſis* decimi ſæculi auctores proferuntur. 217--218

CAPUT XXVII.

Eodem Sæculo Decimo ROBERTUS Francorum Rex excommunicatus, nulla depoſitionis mentione. 218

CAPUT XXVIII.

Undecimi Sæculi exempla & teſtimonia ſub LEONE IX. & VICTORE II. paulò ante Gregorium VII. *Petri Damiani* ejuſdem Gregorii VII. familiariſſimi locus à Baronio reprehenſus. 218--219

CAPUT XXIX.

Ejuſdem Petri Damiani ſub Alexandro II. proximo Gregorii VII Anteceſſore inſignis locus, quo docet utraſque poteſtates, & diſcretas eſſe, & ſupremas & ſocias. 219--220

CAPUT XXX.

Geſta ſub ALEXANDRO II. & Gregorio VII. uſque ad inceptum annum 1076. Dictorum in hoc libro circa primam quæſtionem ſumma & concluſio. 220--222

CAPUT XXXI.

An valeat id quod PERRONIUS Cardinalis ad antiquitatis exempla reſponderit? 222--223

CAPUT XXXII.

An ejuſdem PERRONII Cardinalis diſtinctio valeat Paganos inter Principes & Chriſtianos aut Eccleſiæ fidem juratos? Romanum Imperium pridem Chriſtianum, alia Chriſtiana regna: nec dum tamen memorata poteſtas Reges deponendi. 223--224

CAPUT XXXIII.

Altera Quæſtio: An nullo quoque interveniente peccato, propter Eccleſiaſticam utilitatem Reges deponendi viſi ſint ab Eccleſiaſtica poteſtate? Childericus Regum Merovingianorum ultimus. Caput: alius 15. q. 6. ex Gregorio ſeptimo Gloſſa in illud caput: Majorum de eo capite ſententia. 224--225

CAPUT XXXIV.

Rei ſub Zacharia geſtæ ſeries: Regni Francici ſtatus. Evictum hæc nihil ad noſtram quæſtionem pertinere. 225--228

CAPUT XXXV.

Clariùs demonſtratur hæc, utrumque ſe habent, nihil ad rem facere. 228--230

CAPUT XXXVI.

Quæritur quo jure facta ſit tranſlatio Imperii Occidentalis ad Francos. Duo præmittuntur ſtatus Imperii, tum in Pontificibus, & ſacro ordine jura duplicis generis diſtinguuntur. Romanus Pontifex labente Imperio caput civitatis habitus. 230--233

CAPUT XXXVII.

Res geſta à Romana civitate, Principibus Francis oblatus Conſulatus, Patriciatus delatus, conceſſum Imperium, authore ſeu adjutore Romano Pontifice, ut capite civitatis. Teſtimonia Hiſtoricorum. 233--235

CAPUT XXXVIII.

Quo jure Romana civitas ad Francorum Principum tutelam confugerit, ac poſtea illis Imperium dederit. 235--237

CAPUT XXXIX.

Carolus Calvus à Romana Civitate Imperator à regni Proceribus Rex Italiæ deſignatur. 237--238

CAPUT XL.

Geſta ſub reliquis Carolinis Principibus ea ſtirpe extincta turbæ. Otho I. Imperator. Imperii tranſlatio ad Germanos ſub Othone III. Qualis memoretur à *Baronio*. Quæ omnia nihil ad nos. 238--239

CAPUT XLI.

In transferendo Imperio ad Germanos, teſte Baronio, conſenſus intervenit Romanæ civitatis: quæ tamen omnia & inde ſecuta nihil ad nos. 239--241

CAPUT XLII.

Decretum Epiſcoporum de Lotharii regno poſt Fontavellidenſem pugnam an ad rem faciat? 241--242

CAPUT XLIII.

An meritò objectum à Baronio id quod eſt à Carolo Calvo in proclamatione adverſùs Venilonem poſitum. 242-243

CAPUT XLIV.

Argumentum ex Regum conſecratione repetitum ſolvitur. Ludovici Undecimi Imperatoris, *Lotharii* Primi filii, Epiſtola ad Baſilium Imperatorem Orientis. 243-245

LIBER SEPTIMUS.

Quo à Gregorii VII. tempore res extra Concilia Oecumenica geſtæ referuntur ad Caput primum Gallicanæ Declarationis.

CAPUT PRIMUM.

An Gregorii VII. ac ſecutis decretis ita res confecta ſit, ut de ea ambigere Catholicis non liceat, contrarium ſtatuitur certis exemplis & Catholicorum omnium conſenſione. *Melchior Canus*, *Bellarminus*, *Rainaldus*, *Perronius* teſtes adducuntur. 246-249

CAPUT II.

Geſta ſub Gregorio VII. primumque ejus de Henrico depoſito decretum. 249-251

CAPUT III.

De Gregoriani Decreti autoritate quæritur; paucis repetuntur quæ de ejus novitate dicta ſunt. 251-252

CAPUT IV.

Qui Gregorio VII. Henricum deponenti adhæſerint, eos falſo fundamento nixos, falſo nempè intellectu interdicti de vitandis excommunicatis, idque jam in confeſſo eſſe Sancti Gebhardi & aliorum ejus ævi in eam rem ſententiæ 252-254

CAPUT V.

Quod nunquam de poteſtate Reges deponendi Canon conditus fuerit, nunquam edita profeſſio, nunquam ea de re pronunciatum, ac nequidem nunquam quæſitum inceptum à factis, quæ deinde ad jus tracta ſint. 254-257

CAPUT VI.

Quod multi in Germania Orthodoxi etiam Epiſcopi à Gregorii VII. ſententia diſcrepàrint. Exemplum Trevirenſis Eccleſiæ ac Brunonis Archiepiſcopi, Imperatori depoſito omnia jura ſervantis, etiam ea quæ ad deſignandos Epiſcopos antiquitùs data eſſent. 257-258

CAPUT VII.

Sanctus Otho Bambergenſis, ſanctus Erminoldus Abbas: Deſignationes Epiſcoporum ab Imperatore depoſito factæ; ab Orthodoxis Eccleſiis petitæ & admiſſæ; quod in iis ſedes Apoſtolica & Concilium Romanum improbant. 258-260

CAPUT VIII.

Leodienſis Eccleſiæ egregium teſtimonium: Leodienſes an fuerint ſchiſmatici: an in ſua Epiſtola falſum aliquid docuerint: cur pro ea doctrina veniam petierint, cùm in communionem recepti ſunt. 261-263

CAPUT IX.

Quòd hæc decreta Gregorii VII. aliorumque Pontificum, nullo deliberante aut approbante Concilio, tum peſſimo exemplo, & infelicibus auſpiciis facta ſint. 263-265

CAPUT X.

Philippus I. Francorum Rex excommunicatus nulla uuquam depoſitionis mentione. 265-266

CAPUT XI.

Loci quidam Yvonis Carnotenſis per ſummam inſcitiam objecti ſolvuntur. Corona Regia Regi reſtituenda in his locis quid ſit? Ivonem cum aliis omnibus Francis in obſequio perſtitiſſe: Guillelmi Malmeſburienſis locus. 266-268

CAPUT XII.

De inveſtituris inter Paschalem II. & Henricum V. Imperatorem: excommunicationes à Conciliis latæ: depoſitio in Rhemenſi Concilio à ſolo Papa: facta compoſi

poſitio in Lateranenſi I. generali ſub Calixto II. revocatæ depoſitionis aut Regis rehabilitati nulla mentione. 268-270

CAPUT XIII.

Sanctorum Patrum ejus ævi, Anselmi Cantuarienſis, Ivonis Carnotenſis, Bernardi Claravallenſis de Imperatorum depoſitione ſilentium. Locus Anſelmi probantis Valerannum Henrico IV. depoſito ut Regi adhærentem. 270-272

CAPUT XIV.

Ivonis Carnotenſis loci quidam expenduntur: Exempla memorantur: horum occaſione de Regalia cauſa, atque inita per Epiſcopos Gallicanos compoſitione, actum de Gratiani decreto quodam, afferuntur. 272-273

CAPUT XV.

Bernardus Claravallenſis Abbas ſub Innocentio XI. Schiſma ingens extinctum: Libri de conſideratione ad Eugenium III. 273-276

CAPUT XVI.

Ejuſdem Bernardi allegoria de duobus gladiis: quid ad eam Majores noſtri reſponderint obiter indicatur. 276-277

CAPUT XVII.

Hugonis de Sancto Victore locus ab adverſariis objectus. 277-279

CAPUT XVIII.

Friderici I. res: duplex diſſidium: Primum cum Adriano IV. quid ſit beneficium, quid coronam dare ex Adriani reſponſo: varius Adrianus: ejus decretum de Inſulis. 279-280

CAPUT XIX.

Alterum Friderici I. diſſidium, cum Alexandro III. excommunicatur, deponitur, nec minùs agnoſcitur pro Imperatore, etiam à Papa: Excommunicatio, res ſeria, depoſitio pro nihilo habetur. 280-282

CAPUT XX.

Henrici VI. Friderici filii excommunicatio ſine depoſitione per Cæleſtinum III. Item Philippi Auguſti Regis Francorum, ob repudiatam uxorem per Innocentium III. Item depoſitio Othonis IV. Imperatoris per eundem Innocentium. Bella atrocia. Harum depoſitionum appendix. 282

CAPUT XXI.

Poſt Imperatores hactenùs depoſitos primus aliorum Regum, Joannes ſine terra Anglus ab Innocentio III. depoſitus Regno Sedi Apoſtolicæ tradito reſtitutus: quæ Sedis Apoſtolicæ odio & contemptui vertunt. 282-284

CAPUT XXII.

Refertur Caput, *novit*, *extra de judiciis*: hujus edendi occaſio; nihil ad rem: interpretatio neceſſaria. 284-285

CAPUT XXIII.

Bonifacii VIII. cum Philippo III. Pulchro, Francorum Rege diſſidium: Acta Bonifacii reſciſſa à Clemente V. Rex omneſque Regni ordines, Regni in temporalibus tuentur independentiam. 285-289

CAPUT XXIV.

Bullæ: *Auſculta fili*, & *Unam ſanctam*; expenduntur. 289-292

CAPUT XXV.

Reliqua Bonifaciani diſſidii acta: Gallicana intacta: Bonifaciana à Succeſſoribus antiquata. 292-294

CAPUT XXVI.

Joannis XXII. ſucceſſorumque acta adverſùs Ludovicum Bavarum Imperatorem ſummatim referuntur, nec ad noſtram quæſtionem pertinere oſtenduntur. 294-295

CAPUT XXVII.

De Navarræ Regno Hiſpanis tradito, item de *Joanna Albretana*: hæreſis crimine, ſub privationis pœna Romam à Pio IV. evocata quod Galli improbârint ac prohibuerint. 295-296

CAPUT XXVIII.

Sixti V. & Gregorii XIII. decreta in Henricum IV. Navarræ, ac poſtea Francorum, & Navarræ Regem, quoad temporalia nullo loco habita, à Clemente VIII. abſolutio eidem Henrico IV. nulla rehabilitationis mentione, ut Regi impertitur: obiter notatus, qui adverſùs declarationem Gallicanam de libertatibus Gallicanis ſcripſit Anonymus. 296-300

LIBER

Digitized by Google

LIBER OCTAVUS.

Quo à *Gregorii VII.* temporibus res in Conciliis Oecumenicis geſtæ referuntur ad Caput Primum GALLICANÆ DECLARATIONIS.

CAPUT PRIMUM.

Canon 28. Concilii Lateranenſis III. ſub Alexandro III. quo pœnæ temporales adverſùs hæreticos decernuntur: ibi diſtinctio notabilis eorum, quæ Eccleſia per ſe, & eorum quæ gerat Principum adjuta Conſtitutionibus; hinc lux huic, & aliis ejuſdem generis ſecutis Canonibus: his decretis Principum conſenſus intervenire ſolitus: hinc quoque certa illis autoritas. 300–303

CAPUT TERTIUM,

Imprudenter pro SECUNDO *poſitum, ſicque de cæteris hujuſce Octavi Libri Capitibus.*

Antiquorum Imperatorum leges quibus Eccleſia juvabatur ad pœnas temporales adversùs hæreticos in Concilio Lateranenſi III. & IV. decernendas. 303–304

CAPUT QUARTUM.

Ex hiſtoriis demonſtratur quæ de feudis, aliiſque temporalibus Eccleſiaſtica autoritate gererentur Principum converſione & conſenſione valuiſſe. 304–306

CAPUT QUINTUM.

Eccleſiaſtica poteſtas multa ſibi vindicavit civilia: ſacra bella Religionis cauſâ ſive cruciatæ: aliæ ejuſmodi occaſiones S. Ludovici de Philippo avo inſigne teſtimonium, tacitæ conſenſionis exceptio utrique ordini ad ſua jura explicanda neceſſaria eſt: utriuſque poteſtatis ſancta ſocietas: Petri Damiani repetitur locus. 306–308

CAPUT SEXTUM.

De Frederico II. depoſito, ſub Gregorio IX. acta: Excommunicatus: deindè depoſitus, à Sancto Ludovico & Gallis pro Imperatore eſt habitus. Concilium Oecumenicum à Gallis requiſitum; à Gregorio IX. Romam convocatum. 308–310

CAPUT SEPTIMUM.

Quæ ſub Innocentio IV. Gregorii IX. ſucceſſore geſta: Concilium Lugdunenſe II. in eo acta: atque ex his ut antedictis argumenta contra nos. 310–311

CAPUT OCTAVUM.

Solutio objectorum præcedentis Capitis: duo quædam notatu digna: Depoſitio edita ſacro præſente Concilio, non ſacro approbante Concilio, ut ſolet. 311-312

CAPUT NONUM.

De ſtatu Imperii Romano-Germanici quædam quæ ad objectorum ſolutionem ſpectant. 312–315

CAPUT DECIMUM.

Conſtantienſia & Baſilienſia decreta: Sigiſmundi Imperatoris in Synodo Conſtantienſi Imperiale decretum: ejuſdem Imperatoris de Romano-Germanici Imperii Principibus Declaratio. 315–319

CAPUT UNDECIMUM.

Concilium Lateranenſe quintum ſub Julio II. De Concilii Tridentini decreto Seſſ. V. Capite decimo-nono de reformatione. Quid noſtri etiam Curiæ Romanæ addictiſſimi ſenſerint. 319–320

CAPUT DUODECIMUM.

Noſtri ſæculi Geſta ultimo loco reſervata: Diſſidium Venetum ſub Paulo V. Henrici IV. Magni operâ compoſitum. 320–322

CAPUT XIII.

Cardinalis Bellarmini Libri adverſùs Barclæum. Senatûs decretum, antiquis ejuſdem Senatûs decretis, congruum quæ ſacra facultas ſuſceperit: Regii Concilii decretum. Perronii Cardinalis opera. 322–323

CAPUT XIV.

Conventus ordinum Regni 1614. Articulus propoſitus à tertii ordinis deputatis. Cur Clerus obſtiterit adjuncta nobilitate: Perronii Cardinalis oratio quatenus ab eo probata: an hæc noviſſima Cleri Gallicani declarationi noceant. 323–324

CAPUT XV.

In Perronii Cardinalis oratione ad tertium ordinem annotata quædam: ejus dicta confutantur: acta laudantur: hujus controverſiæ finis. 314–317

CAPUT XVI.

Cenſura *Sanctarelli*. An Cardinalis Perronius jure metueret ne Eccleſia erraſſe videretur, ſi Cenſurâ notata eſſet illa de deponendis Regibus ſententia. 317–228

CAPUT XVII.

Recapitulatio dictorum ad Gallicanæ Declarationis de temporalis poteſtatis ſuprema auctoritate Cap. primum: an quod Cardinalis Perronius objecit, noſtram ſententiam Romani Pontifices pro erroneâ habuerint? an ab ullis Conciliis damnata ſit? an aliquis ex ea adverſùs Eccleſiæ auctoritatem metus? 328–330

CAPUT XVIII.

De Regibus propter hæreſim, & apoſtaſiam deponendis: Cur ætate poſtremâ multi Reges conſenſerint: cur Scholaſtici Doctores: cur ab ea ſententia diſcedamus. 330–332

CAPUT XIX.

Anonymi Autoris, qui tractatione de libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ edidit liber IV. ex antedictis confutatur. 332–335

CAPUT XX.

Reliqua Anonymi argumenta ſoluta paucis: ac primùm quæ ad Scripturam. 335–336

CAPUT XXI.

Argumenta Anonymi deprompta ex Antiquitate, tum ex Scholaſticis, & Canoniſtis. 336–338

CAPUT XXII.

Anonymi argumenta ex conſenſu Regum & Sanctorum exemplis. 338–340

CAPUT XXIII.

De Anglicana Controverſia Concluſio tractationis ad Caput I. Declarationis Gallicanæ, doctrinam hanc Eccleſiæ Catholicæ ornamento: aliam invidiæ eſſe. 340–344

ERRATA

Pagina 2. col. 1. linea 39. ad lege ac.
p. 4. col. 1. lin. 2. Concilio leg. conſilio.
p. ibid. col. 2. lin. 13. Tridentino leg. Tridentinâ.
p. ibid. lin. 20. Sancheſii leg. Sanctesii.
p. 5. col. 1. lin. 9. ſi leg. ſe.
p. ibid. col. 2. lin. 24. afferre leg. efferre.
p. 6. col. 1. lin. 27. Sancheſius leg. Sanctesius.
p. ibid. col. ibid. lin. 41 POSCENDI leg. PASCENDI.
p. 7. col. 1. lin. penult. poſcendi leg. paſcendi
p. ibid. col. 2. lin. 20. 21. Patrem leg. Partem.
p. 8. col. 1. lin. 20. ante leg. ; certè.
p. ibid. col. 2. lin. 34. eundemque leg. eundem quæ
p. 9. col. 1. lin. 30. quibus leg. in quibus.
p. 15. col. 2. lin. 13. eámque leg. eam quæ.
p. 17. col. 1. lin. 22. atqui leg. & qui.
p. ibid. col. 2. lin. 10. AZPILEVETA leg. AZPILCUETA.
p. 18. col. 1. lin. 12. ſequalium leg. ſequacium.
p. 19. col. 1. lin. 19. paulù leg. paulò.
p. 27. col. 1. lin. 24. diei leg. dici. ibid. lin. 27. at leg. ut. ibid. lin. 28. judicii leg. judici
p. 29. col. 2. lin. 25. in ſincera, leg. inſincera,
p. 32. col. 1. lin. 15. deficienti leg. definienti. ibid. lin 27. quidem leg. quidam.
p. 33. col. 1. lin. 25. 26. poſſit ; Driedone leg. poſſit Driedo ne.
p. 37. lin. 1. & ea leg. & à.
p. 39. col. 1. lin. 4. traditam leg. traditum.
p. 42. col. 2. lin. 38. veri leg. utri.
p. 43. col. 1. lin. 14. conſentione leg. conſenſione. ibid. lin. 22. vocátque leg. vacátque ibid. col. 2. lin. 37. tam leg. tum.
p. 44. col. 2. lin. 14. TUA leg. SUA.
p. 46. col. 1. lin. 5. quod leg. quid.
p. 47. col. 2. lin. 16. practicante leg. practicant.
p. 48 col. 1. lin. 14. & leg. ut.
p. 49. col. 1. lin. 6. profeſtus leg. profeſſus.
p. 50. col. 1. lin. 6. erit leg. erras. ibid. lin. 26. non ſit defeciſſe certiſſimum manifeſtiſſimum leg. non defeciſſe certiſſimum & manifeſtiſſimum. ibid. lin. 39. conſura titubanto leg. cenſuræ titubantes.
p. 51. col. 1. lin. ult. Roma leg. Romæ. ibid. col. 2. lin. 18. Æditione leg. Editione.
p. 53. col. 1. lin. 8. neceſſarium leg. neceſſariam ibid. lin. 28. Lateranenſe leg. Lateranenſi
p. 54. col. 2. lin. 10. agnoſcret, leg. agnoſcit. ibid. lin. 18. noſcit. leg. neſcit.
p. 55. lin. 2. in unitatem leg. unitatem. ibid. lin. 3. deſcendit leg. diſcindis.
p. 56. col 1. lin. 41. diſſipata leg. diſputata.
p. 62. col. 2. lin. 14 aufert. leg. confert. ibid. lin. 31. QUINTA eſt leg. QUINTA &c.
p. 63. col. 1. lin. 41. abtentâ leg. attentâ.
p. 66. col. 2. lin. 10. ſe de Concilio, leg. de Concilio.
p. 65. col. 1. lin. 33. aliæ leg. alia.
p. 69. col. 1. lin. 7. Eum leg. Cùm. ibid. col. 2. lin. 25. Romani leg. Romano.
p. 71. col. 1. lin. 15. tractatu, leg. tractatur,
p. 72. col. 1. lin. 19. Eccleſiæ leg. Eccleſia. ibid. lin. 37. ſubit, leg. ſubſit.
p. 73. col. 1. lin. 8. ſudere leg. ſubdere. ibid. lin. 19. Augari leg. Nugari. ibid. lin. 30. aliis leg. alii.
p. 75. col. 2. lin. 4. conformatio leg. confirmatio.
p. 76. col. 2. lin. 38. meruit, leg. movit. ibid. lin. 39. adeò ſtatim leg. adeò ut ſtatim ibid. lin. penult. litigantis? leg. litigantes?
p. 79. col. 2. lin. 12. permixtatur leg. permittatur. ibid. lin. 31. tolle à linea. ibid. lin. 32. poſſem leg. Poſſem à linea.
p. 80. lin. 2. & 3. corvam leg. larvam. ibid. col. 2. lin. 19. vellet leg. vetet.
p. 82. col. 2. lin. 4. conquirentibus leg. conquerentibus.
p. 83. col. 2. lin. 32. Judæorum leg. Indecorum
p. 86. col. 1. dele 1. & 2. lineam, tertiæque lineæ ſyllabas ralibus. ibid. lin. 35. idque leg. id quo. ibid. col. 2. lin. 2. alias leg alios.
p. 87. col. 1. lin. 31. hunc leg. hoc. lin. 40. eiſque leg. eique. ibid. col. 2. lin. 29. illud leg. illi
p. 97. col. 1. lin. 37. quamvis leg. quominùs. ibid. col. 2. lin. penult. dele Christi Domini.
p. 98. col. 1. lin. 1. dele Domini. col. 2. lin. 28. & 29. publicam poteſtatem ; leg. publica poteſtate ;
p. 100. col. 2. lin. 32. veram leg. verum.
p. 101. col. 2. lin. 8. ſilentium auctoris leg. ſilentium : Auctoris
p. 102. col. 2. lin. 6. amore leg. more
p. 103. col. 1. lin. 24. VII. 2°. leg. VII. XI.
p. 104. col. 1. lin. 26. eam leg. etiam. lin. 28. rotigo leg. relego.
p. 105. col. 1. lin. 39. fuerat leg. fecerat.
p. 109. col. 2. lin. 4. longè leg. longo. lin. 38. nolumus leg. volumus.
p. 110. col. 2. lin. 37. antiquis, leg. antiquus,
p. 111. col. 1. lin. 37. delectatur, leg. delectatus, lin. 38. ejus leg. cujus.
p. 113. col. 1. lin. 6. firmârit ; leg. formârit ;
p. 114. col. 1. lin. 40. 41. hominum leg. hominium col. 2. lin. 4. percipiendum, leg. præcipiendum, lin. 24. cogitârit, leg. cogitâvit,
p. 115. col. 1. lin. 29. in verecundum leg. inverecundum. lin. 34. Reges, leg. Rege.
p. 116. col. 2. lin. 27. inſcius, leg. in jus, lin. 28. traditam, leg. traditum.
p. 118. col. 1. lin. 31. facerentur; leg. ferentur.
p. 119. col. 1. lin. 34. Monarchia leg. Monarchiæ. ibid. lin. ult. uerent leg. ruerent. col. 2. lin. 16. concederent leg. concederet.
p. 120. col. 1. lin. 12. Martini leg. Martyrii.

p. 122.

Digitized by Google

p. 122. *col.* 2. *lin.* 16. quæſitum *leg.* quæſitam.
p. 127. *col.* 1. *lin.* 7. *ſubjecta omnium* leg. *ſubjecta ; omninm.* *col.* 2. *lin.* 34. crat *leg.* erat.
p. 137. *col.* 2. *lin.* 32. ſubditam ? *leg.* ſubditum ?
p. 157. *col.* 1. *lin.* 1. Chriſtiano, *leg.* Chriſtianos.
p. 159 *col.* 2. *lin.* 6. pra *leg.* pia.
p. 164. *col.* 1. *lin.* 43. quem *leg.* quod.
p. 166. *col.* 1. *lin.* 26. dignitote , *leg.* dignitate,
p. 167. *col.* 1. *lin.* 28. indigeret, *leg.* indigerent, *col.* 2. *lin.* 10. interſtinctæ *leg.* inter ſe diſtinctæ.
p. 172. *col.* 1. *lin.* 4. *dele* per *ibid.* & *ſeq. lin.* ſubi *leg.* ſuperbi. *col.* 2. *lin.* 10. autoritates *leg.* autoritas.
p. 175. *col.* 1. *lin.* 27. comparuit *leg.* cùm paruit
p. 176. *col.* 1. *lin.* 9. *Imperatoris* leg. *Imperatoribus*
p. 178. *col.* 1. *lin.* 27. Chriſtianiſſimi *leg.* Chriſtianiſmi.
p. 183. *col.* 1. *lin.* 10. & 11. *tolle* à linea.
p. 190. *col.* 1. *lin.* 42. exhibeant *leg.* exhibebant
p. 194. *col.* 1. *lin.* 1. ſaneto *leg.* ſancto. *lin.* 2. & 3. publicandom *leg.* publicandam. *ibid. lin.* 3. tranmitteret ; *leg.* tranſmitteret ; *col.* 2. *lin. penult.* ita *leg.* iſta. *lin. ult.* explicamus *leg.* explicemus.
p. 209. *col.* 1. *lin.* 10. actum *leg.* ac tum. *lin. antepenult.* qua *leg.* quæ.
p. 210. *col.* 1. *lin.* 18. *dogmatis* leg. *dogmatibus.*
p. 211. *col.* 1. *lin.* 19. qui *leg.* quæ.
p. 212. *col.* 1. *lin.* 7. Conſiliorum *leg.* Conciliorum. *lin.* 33. geſtæ , *leg.* geſta.
p. 214. *col.* 1. *lin.* 7. ſceúſve *leg.* ſcelúſve.
p. 216. *col.* 2. *lin.* 20. *loco* leg. *locus.*
p. 224. *col.* 2. *lin.* 39. ſepimus *leg.* ſeptimus.
p. 227. *col.* 2. *lin.* 21. & 22. praviſſima *leg.* graviſſima.
p. 228. *col.* 1. *lin.* 8. Cretaneus *leg.* coëtaneus.
p. 233. *col.* 2. *lin.* 40. Malmeſturienſi *leg.* Malmesburienſi.
p. 234. *col.* 1. *lin.* 39. percurſoribus *leg.* percuſſoribus.
p. 236. *col.* 1. *lin.* 7. eaſque *leg.* eas quæ. *lin.* 35. eum *leg.* cùm.
p. 256. *col.* 1. *lin.* 31. anathemate *leg.* anathemata.
p. 261. *col.* 2. *lin.* 31. non *leg.* nos.
p. 264. *col.* 1. *lin.* 26. mutaret *leg.* nutaret.
p. 281. *col.* 2. *lin.* 37. hac *leg.* ac.
p. 285. *col.* 2. *lin.* 38. abſtiterunt: *leg.* obſtiterunt:
p. 288. *col.* 1. *lin.* 3. gentilium: *leg.* gentilitium:
p. 297. *col.* 1. *lin.* 2. fortitudine *leg.* fortitudini *col.* 2. *lin.* 25. quid *leg.* qui.
p. 300. *col.* 1. *lin.* 4. tempora *leg.* temporales,
p. 303. *col.* 1. CAPUT III. *leg.* CAPUT II. ſicque de cœteris.
p. 305. *col.* 1. *l.* 6. *tolle* à linea. *lin. antepenult.* Lutos *leg.* tutos.
p. 308. *col.* 2. *lin.* 17. *præceſſuri.* leg. *proceſſuri.* *lin.* 25. abſtrictos , *leg.* obſtrictos.
p. 315. *col.* 1. *lin.* 6. longè *leg.* longo
p. 320. *col.* 2. *lin.* 8. nil *leg.* vel. *lin.* 28. ſive *leg.* ſine.
p. 322. *col.* 1. *lin. penult.* & *ult.* pepercerino. *leg.* pepercerint.
p. 324. *col.* 1. *lin.* 5. & 6. Regnum *leg.* Regum.
p. 327. *col.* 2. *lin.* 31. ille *leg.* illi.
p. 328. *col.* 2. *lin.* 5. *ad* , leg. *de.*
p. 333. *col.* 1. *lin.* 5. ſctia *leg.* ſcita. *col.* 2. *lin.* 14. alterationem *leg.* altercationem. *lin.* 44. & 45. obſervantur *leg.* obruantur.
p. 337. *col.* 1. *lin.* 25. quamque *leg.* quam quæ.
p. 339. *col.* 2. *lin.* 21. tractatur *leg.* tractatus
p. 342. *col.* 1. *lin.* 2. incertum *leg.* inſertum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google